

EUROOPAN UNIONIN
TUOMIOISTUIN

VUOSIKERTOMUS

2016

TUOMIOISTUIMEN
TOIMINTA

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN

VUOSIKERTOMUS 2016 TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

Katsaus unionin tuomioistuimen,
unionin yleisen tuomioistuimen ja Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen toimintaan

Luxemburg, 2017

curia.europa.eu

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN

UNIONIN TUOMIOISTUIN
L-2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
P. +352 4303-1

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN
L-2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
P. +352 4303-1

EUROOPAN UNIONIN VIRKAMIESTUOMIOISTUIN
L-2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
P. +352 4303-1

Euroopan unionin tuomioistuimen internetosoite: curia.europa.eu

Toimitustyö päättynyt: 1.1.2017

Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan. Valokuvia saa käyttää vain lainattaessa tätä julkaisua. Muuta käyttöä varten on pyydettävä lupa Euroopan unionin tuomioistuimelta.

Suuri määrä muuta tietoa Euroopan unionista on käytettävissä internetissä Europa-palvelimen kautta (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Euroopan unionin tuomioistuin / Viestintäosasto / Julkaisut ja sähköinen media
Euroopan unionin julkaisutoimisto

Print	ISBN 978-92-829-2325-2	ISSN 2467-0855	doi:10.2862/318998	QD-AP-17-001-FI-C
PDF	ISBN 978-92-829-2314-6	ISSN 2467-1088	doi:10.2862/712842	QD-AP-17-001-FI-N
EPUB	ISBN 978-92-829-2374-0	ISSN 2467-1088	doi:10.2862/152554	QD-AP-17-001-FI-E

© Euroopan unioni, 2017

Kuvat © Georges Fessy
Kansikuva © Gediminas Karbauskis

Printed in Luxembourg

PAINETTU KLOORIVALKAISEMATTOMALLE PAPERILLE (ECF)

SISÄLLYS

<i>Unionin tuomioistuimen presidentin K. Lenaertsin esipuhe</i>	8
---	---

LUKU I | UNIONIN TUOMIOISTUIN

A. Unionin tuomioistuimen kehitys ja toiminta vuonna 2016	12
B. Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö vuonna 2016	14
I Perusoikeudet	14
II Unionin kansalaisuus	15
1. Unionin kansalaisten oikeudet	15
2. Kolmannen valtion kansalaisen johdettu oleskeluoikeus	17
III Institutionaaliset määräykset	19
1. Unionin toimien oikeusperusta	19
2. Toimielinten toimivalta ja valtuudet	22
IV Unionin oikeus ja kansallinen oikeus	23
V Unionin oikeudenkäyntiasiat	25
VI Maatalous	26
VII Liikkumisvapaudet	28
1. Työntekijöiden vapaa liikkuvuus	28
2. Tavaroiden vapaa liikkuvuus	30
3. Sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus	30
VIII Rajavalvonta-, turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikka	34
1. Turvapaikkapolitiikka	34
2. Maahanmuuttopolitiikka	38
IX Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa	39
1. Bryssel I -asetus	39
2. Rooma I- ja Rooma II -asetukset	41
X Oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa	42
1. Eurooppalainen pidätysmääräys	42
2. Oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä	46
3. Rikosoikeudelliset menettelyt ja ratkaisut toisessa jäsenvaltiossa	47
XI Kilpailu	48
1. Kartellit ja muut yhteistoimintajärjestelyt	48
2. Valtiontuki	50

XII Verosäännökset	54
XIII Lainsäädäntöjen lähentäminen	55
1. Immateriaalioikeus	55
2. Henkilötietojen suoja	59
3. Sähköinen kaupankäynti	60
4. Televiestintä	61
5. Tupakkatuotteet	62
6. Kosmeettiset valmisteet	63
XIV Julkiset hankinnat	64
XV Talous- ja rahapolitiikka	66
XVI Sosiaalipolitiikka	68
XVII Kuluttajansuoja	69
XVIII Ympäristö	72
XIX Kansainväliset sopimukset	74
XX Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	76
C. Unionin tuomioistuimen kirjaamon toiminta vuonna 2016	78
I Lyhyt tilastollinen yleiskatsaus tuomioistuimen toimintaan vuonna 2016	78
II Yhteydenpito asianosaisiin ja kolmansiin tahoihin	81
III Tuomioistuimen jäsenten avustaminen	82
D. Unionin tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	84
E. Unionin tuomioistuimen kokoonpano	112
1. Unionin tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2016	113
2. Protokollajärjestys	114
3. Unionin tuomioistuimen entiset jäsenet	116

LUKU II | UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN

A. Unionin yleisen tuomioistuimen toiminta vuonna 2016	122
1. Organisaatio	122
2. Oikeudenkäyntitilastot	123
B. Unionin yleisen tuomioistuimen oikeuskäytäntö vuonna 2016	126
I oikeudenkäyntiasiat	126
SEUT 263 artiklan nojalla nostettujen kanteiden tutkittavaksi ottaminen	126
1. Kannekelpoiset toimet	126
2. Asiavaltuus kanteen nostamiseen	127
Kantajaa suoraan koskevan toimen käsite	127
Kantajaa erikseen koskevan toimen käsite	128

3. Sääntelytoimi, joka ei sisällä täytäntöönpanotoimenpiteitä	129
4. Muotomääräysten ja kanteen nostamisen määräajan noudattaminen	131
Oikeudenkäynnin väärinkäyttö	132
Oikeusapu	133
II Toimielimiä koskeva oikeus – eurooppalainen kansalaisaloite – sosiaalipolitiikka	135
III Yrityksiin sovellettavat kilpailusäännöt	136
Yleistä	136
1. Puolustautumisoikeudet	136
a. Väitetiedoksianto	136
b. Oikeus tulla kuulluksi	137
c. Salakuuntelutallenteiden käyttäminen näyttönä	137
2. Sakoista vapauttamisen edellytykset	138
3. Komission mahdollisuus valita sovintomenettely	139
4. Perusteluvelvollisuus	139
5. Täysi harkintavalta	140
SEUT 101 artiklaa koskeva oikeuskäytäntö	141
1. Potentiaalisen kilpailun käsite	141
2. Tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus	143
a. Kilpailukieltolauseke	143
b. Suhteettomat vastamaksut kilpailijoiden sulkemiseksi markkinoilta	144
3. Sakon määrän laskeminen	145
IV Valtiontuet	147
Tutkittavaksi ottaminen	147
1. Kannekelpoinen toimi	147
2. Kantajaa erikseen koskeva toimi	148
Hallinnollinen menettely	148
Edun käsite	150
1. Todistustaakka	150
2. Yksityinen velkoja -kriteeri	151
Valtion varojen käsite	153
Valikoivuus – Verotuet	154
Sisämarkkinoille soveltuva valtiontuki	155
Tukien takaisinperintä	156
V Teollisoikeudet – EU-tavaramerkki	158
Unionin tavaramerkkijärjestelmän itsenäisyys	158
Ehdottomat hylkäysperusteet	159
1. Valituslautakunnan velvollisuus tutkia tosiseikat viran puolesta	159
2. Perusteluvelvollisuus	159
3. Vilpillinen mieli	160
4. Maantieteellinen merkintä	161
5. Äänimerkit	162
6. Todisteiden jättäminen	162

Suhteelliset hylkäysperusteet	163
1. Valituslautakunnan velvollisuus tutkia tosiseikat viran puolesta	163
2. Todistuskeinot	164
3. Käytön sallimisesta johtuva oikeudenmenetys	166
Menettelykysymykset	166
VI Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka – rajoittavat toimenpiteet	168
Iranin islamilainen tasavalta	168
Tunisian tasavalta	172
Ukraina	173
Syyrian arabitasavalta	174
Terrorismin torjunta	175
VII Kemikaalien rekisteröinti	176
VIII Polkumyynti	178
IX Rahoitusalan valvonta	180
X Unionin toimielinten julkiset hankinnat	180
XI Oikeus tutustua toimielinten asiakirjoihin	182
Pyyntö saada tutustua asiakirjoihin, joiden sisältämät tiedot on aikaisemmin ilmaistu	182
Päätöksentekomenettelyn suojaa koskeva poikkeus	182
Oikeudellisen neuvonannon suojaa koskeva poikkeus	183
Tuomioistuinkäsittelyn suojaa koskeva poikkeus	185
XII Vahingonkorvausasiat	186
Kroatian tasavallan liittyminen Euroopan unioniin	186
Henkilötietojen käsittely	187
OLAFin toimivalta	188
Mahdollisuuden menetys	189
XIII Valitusasiat	190
XIV Välitoimihakemukset	191
C. Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon toiminta vuonna 2016	194
I Organisaatioon kohdistuvat vaikutukset, jotka liittyvät uusien tuomarien virkaan astumiseen	195
II Uudistuksen vaikutukset menettelyyn	196
III Tuomioistuimen avustamiseen liittyvä tehtävä	199
D. Unionin yleisen tuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	202
E. Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpano	228
1. Unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2016	229
2. Protokollajärjestys	231
3. Unionin yleisen tuomioistuimen entiset jäsenet	235

LUKU III | EUROOPAN UNIONIN VIRKAMIESTUOMIOISTUIN

A. Virkamiestuomioistuimen toiminta vuonna 2016	240
B. Virkamiestuomioistuimen oikeuskäytäntö vuonna 2016	242
I Prosessuaaliset kysymykset	242
1. Oikeudenkäyntiä edeltävä menettely	242
2. Virkamiehelle vastainen toimi	242
3. Asianomaiselle vastaisen toimen tekijän toimivallan puuttuminen	242
4. Kanteen nostamisen määräajat	243
5. Oikeudenkäyntikulut	243
6. Oikeusvoima	243
II Pääasiaa koskevat kysymykset	244
Toimenpiteiden pätevyyden yleiset edellytykset ja perusoikeudet	244
1. Johdanto-osan ulottuvuus	244
2. Muodolliset perustelut	244
3. Uusien henkilöstösääntöjen säännösten ajallinen sovellettavuus	244
4. Hallinnollisten toimien uudelleentarkastelu	245
5. Viittaaminen Euroopan unionin perusoikeuskirjan periaatteisiin	245
6. Velvollisuus lojaaliin yhteistyöhön kansallisten tuomioistuinten kanssa	245
7. Oikeus tulla kuulluksi	246
8. Oikeus hyvään hallintoon	246
9. Huolellisuusvelvollisuus	247
10. Virkamiehen tai toimihenkilön oikeus tutustua häntä koskevaan asiakirja-aineistoon	247
Virkamiesten palkkaus ja sosiaalietuudet	248
1. Sosiaaliturva	248
2. Eläkkeet	248
3. Eroraha	249
4. Ikälisät	250
Virkamiesten ja toimihenkilöiden ura	250
1. ammattijärjestöiden tai ammatillisten järjestöiden käytettäväksi asetetun henkilöstön ylentäminen	250
2. Kurinpitojärjestelmä	250
3. Väliaikaisten toimihenkilöiden ja sopimussuhteisten toimihenkilöiden siirtäminen viraston toimipaikan siirtyessä jäsenvaltiosta toiseen	251
4. Työntekijän työuran keskeytyminen	251
Ilmiantaja	252
C. Virkamiestuomioistuimen oikeudenkäyntitilastot	254
D. Virkamiestuomioistuimen kokoonpano	266
1. Virkamiestuomioistuimen kokoonpanon muutokset vuonna 2016	267
2. Protokollajärjestys	268
3. Virkamiestuomioistuimen entiset jäsenet	270

Unionin tuomioistuimen presidentin
K. LENAERTSin esipuhe

Euroopan unioni kävi vuonna 2016 läpi kipeitä tapahtumia.

Terroristit hyökkäsivät meille rakkaan eurooppalaisen projektin perustana olevia perustavanlaatuisia arvoja – rauhaa, ihmisyyttä, suvaitsevaisuutta ja toisen kunnioittamista – vastaan ensin Pariisissa marraskuussa 2015 ja sitten Brysselissä, Nizzassa ja Berliinissä sekä useissa muissa kaupungeissa eri puolilla maailmaa.

Britannian kansa päätti 23.6.2016 jättää Euroopan unionin. Tämä demokratian ja suvereniteetin periaatteiden mukaisesti tehty valinta asettaa Euroopan unionille ja sen toimielimille suuria haasteita, joista olisi selvittävä epävarmuuden keskellä.

Vuosi 2016 tarjosi kuitenkin myös useita syitä tyytyväisyyteen.

Sen seurauksena, että viime syyskuussa nimitettiin uusi, kiertojärjestyksen mukaisesti bulgarialainen julkisasiamies, unionin tuomioistuimen julkisasiamiehet, joiden määrä nostettiin 11:een kesäkuussa 2013, voivat vihdoinkin toimia täydessä vahvuudessa, mistä iloitsen erityisesti asioiden, joissa nousee esiin ratkaisuehdotuksia vaativia uusia oikeuskysymyksiä varsinkin Euroopan unionille tällä hetkellä haasteellisimmilla aloilla (terrorismin vastainen taistelu, pakolaiskriisi, pankki- ja finanssikriisiin liittyvät toimenpiteet), kasvavan määrän vuoksi.

Ilonaiheen antaa myös se, että unionin lainsäädäntöelinten joulukuussa 2015 päättämän unionin tuomioistuinrakenteen uudistamisen kaksi ensimmäistä vaihetta on pantu lähes kokonaan täytäntöön vuonna 2016. Niinpä kyseisen vuoden aikana nimitettiin 11 unionin yleisen tuomioistuimen kaikkiaan 12 uudesta tuomarista, joiden saapuminen liittyy kyseisen uudistuksen ensimmäiseen vaiheeseen. Toinen vaihe puolestaan konkretisoitui syyskuussa 2016, kun Euroopan unionin virkamiestuomioistuin, jonka entisiä jäseniä ja heidän avustajiaan haluan tässä yhteydessä uudelleen kiittää heidän arvokkaasta panoksestaan unionin henkilöstöä koskevan, usein tunteita herättävän oikeudenkäytännön kehittämisessä, lakkautettiin. Lisäksi viisi seitsemästä unionin yleisen tuomioistuimen tuomarista, joiden tehtävissä aloittaminen on myös osa kyseisen uudistuksen toista vaihetta, liittyi joukkoomme viime vuoden syyskuussa.

Unionin tuomioistuimen kokoonpano pysyi vuonna 2016 vakaana lukuun ottamatta uuden julkisasiamiehen saapumista, kun taas unionin yleisen tuomioistuimen tuomareista kuusi jätti tehtävänsä, kun sen kokoonpanoa uudistettiin osittain ja yksi jäsenistä erosi.

Tilastollisesti kulunut vuosi luonnehtii toiminnan runsaus. Vaikka kaikissa kolmessa tuomioistuimessa vireille saatettujen asioiden yhteismäärä oli vuonna 2016 (1 604 asiaa) hieman pienempi kuin vuonna 2015 (1 711 asiaa), vuonna 2016 ratkaistujen asioiden määrä pysyi suurena (1 628 asiaa). Tämä pätee erityisesti unionin tuomioistuimeen, joka ratkaisi vuonna 2016 yhteensä 704 asiaa eli enemmän kuin siinä saatettiin vireille (692 asiaa), ja virkamiestuomioistuimeen, joka ratkaisi ennen lakkauttamistaan ja henkilöstöasioiden siirtämistä unionin yleiselle tuomioistuimelle ennätysmäärän asioita. Kyseinen tuomioistuin ratkaisi nimittäin vuoden 2016 tammikuun ja elokuun välillä peräti 169 asiaa.

Silminnähtävä muutos, jonka kaikki varmasti havaitsivat, oli kolmannen tornin rakennustöiden aloittaminen, mihin liittyi symbolinen peruskiven muuraaminen 27.6.2016. Iloitsen jo etukäteen tämän suuren rakennushankkeen loppuun saattamisesta, joka mahdollistaa toimielimen koko henkilökunnan keskittämisen pysyvästi samoihin tiloihin, mikä vahvistaa sekä ammatillisia että henkilökohtaisia yhteyksiämme.

Näiden kehityskulkujen rinnalla haluan muistuttaa, että järjestyksessä toinen ”Euroopan rakentajat”-tapaaminen – joka järjestettiin ensimmäisen kerran marraskuussa 2014 – pidettiin 11.11.2016 eli ensimmäisen maailmansodan päättäneen aselevon muistopäivänä. Unionin tuomioistuimen aloitteesta järjestetty kokoontuminen – joka oli erityisen tervetullut Euroopan yhdentymisen vaikeina aikoina – tarjosi noin 250:lle lähialueiden koulujen oppilaalle mahdollisuuden vapaamuotoiseen keskusteluun Euroopan parlamentin puhemiehen, Euroopan komission puheenjohtajan ja unionin tuomioistuimen presidentin kanssa useista Eurooppaa koskevista ajankohtaisista aiheista.

Tällä kertomuksella lukijalle annetaan kokonaiskuva toimielimen kehityksestä ja toiminnasta vuonna 2016. Kuten edellisvuosina, huomattava osa kertomuksesta on omistettu unionin tuomioistuimen, unionin yleisen tuomioistuimen ja virkamiestuomioistuimen varsinaisen lainkäyttötoiminnan lyhyille mutta kattaville esittelyille. Kutakin tuomioistuinta koskevat tilastotiedot sekä niitä edeltävä lyhyt johdanto täydentävät ja havainnollistavat arviointia.

Haluan tässä yhteydessä kiittää lämpimästi työtovereitani sekä koko toimielimen henkilökuntaa kuluneen vuoden aikana tehdystä arvokkaasta työstä.

LUKU I

UNIONIN TUOMIOISTUIN

A | UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KEHITYS JA TOIMINTA VUONNA 2016

Presidentti Koen LENAERTS

Tässä ensimmäisessä jaksossa esitetään kokonaiskuva unionin tuomioistuimen toiminnasta vuonna 2016. Sen ensimmäisen osan (A) aiheena on aluksi tuomioistuimen ja sen lainkäyttötoiminnan kehitys kuluneena vuonna. Toisessa osassa (B) esitellään edellisvuosien tavoin oikeuskäytännön pääasiallinen kehitys alakohtaisesti jaoteltuna, kolmas ja neljäs osa sisältävät yksityiskohtia kirjaamon toiminnasta kyseessä olevan vuoden aikana (C) sekä vuoden 2016 oikeudenkäyntitilastot (D), ja viidennessä osassa esitellään unionin tuomioistuimen kokoonpano samana vuonna (E).

1.1 Vuosi 2016 oli unionin tuomioistuimen tuomareiden osalta vakaa, sillä tehtävissään ei aloittanut yhtään uutta tuomaria eikä kenenkään toimikausi päättynyt kyseisen vuoden aikana. Julkisasiamiesten osalta bulgarialaisen Evgeni Tanchevin aloittaminen tehtävissään 19.9.2016 merkitsi sitä, että julkisasiamiehet, joiden määrä nostettiin unionin tuomioistuimen julkisasiamiesten määrän kasvattamisesta 25.6.2013 annetulla neuvoston päätöksellä kahdeksasta yhteentoista, voivat toimia täysilukuisina, mikä on myönteistä, kun otetaan huomioon sellaisten asioiden määrän kasvu, joissa nousee esiin uusia ja vaikeita oikeuskysymyksiä.

1.2 Toimielimen toiminnasta on mainittava, että vuonna 2016 pantiin lähes kokonaisuudessaan täytäntöön Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU, Euratom) 2015/2422 (EUVL 2015, L 341, s. 14) perustuvan unionin tuomioistuinrakenteen uudistuksen kaksi ensimmäistä vaihetta.

Niinpä 13.4., 8.6. ja 19.9.2016 pidetyissä juhlallisissa istunnoissa 11 uutta unionin yleisen tuomioistuimen tuomaria aloitti tehtävissään osana kyseisen uudistuksen ensimmäistä vaihetta, jossa kyseisen tuomioistuimen tuomarien määrää kasvatetaan 12 tuomarilla.

Uudistuksen toisessa vaiheessa, jonka unionin lainsäädäntöelimet halusivat ajoittaa unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanon osittaiseen uudistamiseen syyskuussa 2016, Euroopan unionin virkamiestuomioistuin lakkautettiin ja sen toimivalta siirrettiin unionin yleiselle tuomioistuimelle, mikä toteutettiin Euroopan unionin ja sen henkilöstön välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtämisestä unionin yleiselle tuomioistuimelle 6.7.2016 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU, Euratom) 2016/1192 (EUVL 2016, L 200, s. 137), joka tuli voimaan 1.9.2016.

Kyseisessä uudistuksen toisessa vaiheessa unionin yleiseen tuomioistuimeen myös nimitetään seitsemän uutta tuomaria, joiden määrä vastaa Euroopan unionin virkamiestuomioistuimen ”vanhojen” tuomarien määrää. Niinpä 19.9.2016 pidetyssä juhlallisessa istunnossa toivotettiin tervetulleeksi viisi uutta unionin yleisen tuomioistuimen tuomaria, ja toiveissa on, että uudistuksen toisen vaiheen päättävät viimeiset nimitykset tehtäisiin pian.

Uudistuksen kolmas vaihe toteutuu, kun unionin yleisen tuomioistuimen kokoonpanoa uudistetaan osittain syyskuussa 2019. Kyseisen tuomioistuimen tuomarien määrää kasvatetaan tällöin yhdeksällä uudella tuomarilla, jolloin tuomareiden kokonaismääräksi tulee 56 eli kaksi jokaisesta jäsenvaltiosta.

2. Oikeudenkäyntitilastojen osalta voidaan viitata tämän vuosikertomuksen C jakson johdanto-osaan sisältyviin kulunutta vuotta koskeviin tietoihin ja tiivistää tässä yhteydessä lyhyesti ainoastaan kyseisistä tiedoista ilmenevät keskeiset suuntaukset.

Ensimmäinen merkittävä seikka koskee unionin tuomioistuimessa vuonna 2016 ratkaistujen asioiden määrää, joka oli 704 asiaa (+ 14 % vuoteen 2015 verrattuna), joten unionin tuomioistuin ratkaisi vuonna 2016 enemmän asioita kuin saman vuoden aikana saatettiin vireille (692 asiaa), mikä on osoitus tuomioistuimen huomattavasta tuotteliaisuudesta kuluneen vuoden aikana ja johti siihen, että 31.12.2016 vireillä olleiden asioiden määrä (872 asiaa) väheni hieman suhteessa vuoden 2015 lopun tilanteeseen (884 asiaa).

Vuonna 2016 vireille saatetuista asioista ennakkoratkaisupyyntöihin liittyi 470 asiaa, mikä on ennätys unionin tuomioistuimen historiassa ja kertoo sekä ennakkoratkaisumenettelyn merkityksestä Euroopan unionin oikeuden kehittämisessä että kansallisten tuomioistuinten luottamuksesta kyseiseen tuomioistuinten yhteistyön muotoon unionin oikeuden tulkinnan ja soveltamisen yhdenmukaistamiseksi.

Toinen kuluneelle vuodelle ominainen suuntaus liittyy oikeudenkäyntien keskimääräisen keston lyhenemiseen unionin tuomioistuimessa. Ennakkoratkaisupyyntöjen käsittelyaika oli vuonna 2016 keskimäärin 15 kuukautta, mikä on samaa tasoa kuin vuonna 2014, jolloin käsittelyaika oli lyhin yli 30 vuoteen. Luku selittyy suurelta osin yhtäältä sellaisten ennakkoratkaisuasioiden, joissa unionin tuomioistuimen vastaus on ilmeinen, ratkaisemisella useammin määräyksellä ja toisaalta kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä (PPU) ja nopeutetussa menettelyssä käsiteltyjen ennakkoratkaisuasioiden erityisen suurella määrällä kyseisenä vuonna. Valitusten keskimääräisen käsittelyajan huomattava lyheneminen 12,9 kuukauteen (14 kuukautta vuonna 2015) – lyhin keskimääräinen käsittelyaika sitten unionin yleisen tuomioistuimen perustamisen – johtuu suurelta osin unionin tuomioistuimen vuonna 2016 käyttöön ottamasta yksinkertaistetusta menettelystä oikeutta tutustua asiakirjoihin, julkisia hankintoja sekä teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa asioissa.

B | UNIONIN TUOMIOISTUIMEN OIKEUSKÄYTÄNTÖ VUONNA 2016

I PERUSOIKEUDET

Vuoden 2016 kuluessa unionin tuomioistuin otti useaan kertaan kantaa perusoikeuksiin unionin oikeusjärjestyksessä. Osa näistä ratkaisuista on mainittu tässä vuosikertomuksessa.¹

Näistä on paikallaan kiinnittää erityistä huomiota 6.10.2016 annettuun tuomioon **Paoletti ym.** (C-218/15, [EU:C:2016:748](#)). Tässä tuomiossa unionin tuomioistuin tutki *vastaajalle edullisemman rikoslain taannehtivan soveltamisen periaatteen kannalta kolmannen valtion unioniin liittymisen vaikutusta laittomassa maahanmuutossa avustamista koskevaa rikosta koskevan, direktiivin 2002/90² täytäntöönpanemiseksi annetun jäsenvaltion rikoslain soveltamiseen*. Tässä asiassa useat Italian kansalaiset olivat syytteessä Romanian kansalaisten avustamisesta Italiaan suuntautuvassa laittomassa maahanmuutossa ennen Romanian liittymistä Euroopan unioniin. Koska näistä viimeksi mainituista oli sittemmin tullut unionin kansalaisia, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteli yhtäältä sitä, tarkoittaako Romanian unioniin liittyminen sitä, että ennen liittymistä tehty rikos eli laittomassa maahanmuutossa avustaminen ei enää ole rangaistava, ja toisaalta sitä, onko vastaajalle edullisemman rikoslain taannehtivan soveltamisen periaatetta sovellettava pääasian vastaajiin.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että vastaajalle edullisemman rikoslain taannehtivan soveltamisen periaate – sellaisena kuin se vahvistetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 49 artiklan 1 kohdassa – kuuluu unionin primaarioikeuteen, ja että vastaajalle edullisemman rikoslain taannehtiva soveltaminen edellyttää välttämättä lakien ajallista seuraantoa ja perustuu toteamukseen siitä, että lainsäätäjä on muuttanut mieltään joko tekojen rikosoikeudellisesta luokittelusta tai tiettyyn rikkomiseen sovellettavasta rangaistuksesta. Tässä tapauksessa Italian rikoslainsäädäntöä ei kuitenkaan ole muutettu niiden tekojen tekemisen jälkeen, joista vastaaja syytetään.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että SEU 6 artiklan ja perusoikeuskirjan 49 artiklan mukaan valtion liittyminen unioniin ei ole esteenä sille, että toinen jäsenvaltio voi määrätä rikosoikeudellisen seuraamuksen henkilöille, jotka ovat ennen kyseistä liittymistä syyllistyneet rikokseen, joka koskee ensimmäisen valtion kansalaisten avustamista laittomassa maahanmuutossa. Rikoslaki, jossa säädetään direktiivin 2002/90 ja puitepäättöksen 2002/946³ mukaisesti tällaisesta rikoksesta määrättävästä vankeusrangaistuksesta, ei koske laittomia maahanmuuttajia vaan henkilöitä, jotka avustavat mainittujen kolmansien maiden kansalaisten laittomassa maahanmuutossa kyseiseen valtioon ja siellä oleskelussa. Pelkästään se, että kyseisten maahanmuuttajien tultua laittomasti

1] Seuraavat tuomiot on selostettu: tuomio 6.9.2016, **Petruhhin** (C-182/15, [EU:C:2016:630](#)), joka esitellään luvussa II.1 "Unionin kansalaisten oikeudet"; tuomio 5.7.2016, **Ognyanov** (C-614/14, [EU:C:2016:514](#)), joka esitellään luvussa V "Unionin oikeudenkäyntiasiat"; tuomio 9.6.2016, **Pesce ym.** (C-78/16 ja C-79/16, [EU:C:2016:428](#)), joka esitellään luvussa VI "Maatalous"; tuomio 21.12.2016, **AGET Iraklis** (C-201/15, [EU:C:2016:972](#)), joka esitellään luvussa VII.3 "Sijoittautumisvapaus ja palvelujen tarjoamisen vapaus"; tuomio 15.2.2016, **N.** (C-601/15 PPU, [EU:C:2016:84](#)), joka esitellään luvussa VIII.1 "Turvapaikkapolitiikka"; tuomio 5.4.2016, **Aranyosi ja Căldăraru** (C-404/15 ja C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)), joka esitellään luvussa X.1 "Eurooppalainen pidätysmääräys"; tuomio 29.6.2016, **Kossowski** (C-486/14, [EU:C:2016:483](#)), joka esitellään luvussa X.3 "Rikosoikeudelliset menettelyt ja ratkaisut toisessa jäsenvaltiossa"; tuomio 28.7.2016, **Ordre des barreaux francophones et germanophone ym.** (C-543/14, [EU:C:2016:605](#)), joka esitellään luvussa XII "Verosäännökset"; tuomio 21.12.2016, **Tele2 Sverige ja Watson ym.** (C-203/15 ja C-698/15, [EU:C:2016:970](#)), joka esitellään luvussa XIII.2 "Henkilötietojen suoja"; tuomio 20.9.2016, **Ledra Advertising ym. v. komissio ja EKP** (C-8/15 P–C-10/15 P, [EU:C:2016:701](#)), joka esitellään luvussa XV "Talous- ja rahapolitiikka"; ja tuomio 8.11.2016, **Lesoochranárske zoskupenie VLK** (C-243/15, [EU:C:2016:838](#)), joka esitellään luvussa XVIII "Ympäristö".

2] Laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen määrittelystä 28.11.2002 annettu neuvoston direktiivi 2002/90/EY (EYVL L 328, s. 17).

3] Rikosoikeudellisten puitteiden vahvistamisesta laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelussa avustamisen ehkäisemistä varten 28.11.2002 tehty neuvoston puitepäättös 2002/946/YOS (EYVL L 328, s. 1).

maahan heistä on tullut unionin kansalaisia, ei voi vaikuttaa kyseisiä laittomassa maahanmuutossa avustaneita henkilöitä vastaan aloitettujen rikosoikeudenkäyntien etenemiseen.

Kolmanneksi unionin tuomioistuin totesi, että minkään unionin oikeuden säännöksen perusteella ei voida katsoa, että unionin kansalaisuuden saamisesta olisi seurattava se, että henkilöiden, jotka ovat salakuljettaneetsiirtotyöläisiä, teko ei ole rangaistava. Päinvastaisella ratkaisulla rohkaistaisiin tämänkaltaiseen salakuljetukseen silloin, kun valtio aloittaa menettelyn unioniin liittymiseksi. Saavutettu tavoite olisi tällöin täysin päinvastainen kuin se, johon unionin lainsäätäjät pyrkii.

II UNIONIN KANSALAIKUUS

Unionin kansalaisuuden osalta on syytä tuoda esille kuusi tuomiota. Niistä kolme koskee oikeuksia, joita jäsenvaltioiden kansalaiset voivat saada unionin kansalaisuuden perusteella. Kolmessa muussa tuomiossa on kyse kolmannen valtion kansalaisen, joka on unionin kansalaisen perheenjäsen, johdetusta oleskeluoikeudesta.

1. UNIONIN KANSALAISTEN OIKEUDET

Unionin tuomioistuin otti 2.6.2016 antamassaan tuomiossa *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, [EU:C:2016:401](#)) kantaa *jäsenvaltion velvollisuuden rajoihin hyväksyä kansalaisensa sukunimi, jonka tämä on saanut oleskellessaan toisessa jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän niin ikään on*. Pääasian oikeusriita koski Saksan kansalaista, joka oli Yhdistyneessä kuningaskunnassa oleskelunsa aikana saanut Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisuuden ja muuttanut etu- ja sukunimensä, vaikka tämä sukunimi sisälsi saksalaisia aatelistarvonimiä. Palatessaan Saksaan hänen Britannian oikeuden nojalla hankkimaansa uutta sukunimeä ja uusia etunimiä ei hyväksytty.

Unionin tuomioistuin totesi tässä asiassa, että se, että jäsenvaltion viranomaiset kieltäytyvät tunnustamasta tämän jäsenvaltion kansalaisen etunimiä ja sukunimeä sellaisina kuin ne ovat määräytyneet ja on rekisteröity toisessa jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän myös on, on SEUT 21 artiklassa tunnustettujen vapauksien rajoitus. Koska kantaja on rekisteröity eri etu- ja sukunimillä Saksan väestörekisteriin kuin brittivilanomaisissa, on konkreettinen vaara, että hän joutuu nimien erilaisuuden vuoksi hälventämään henkilöllisyyttään koskevia epäilyksiä, minkä lisäksi hänellä saattaa olla myös vaikeuksia osoittaa perhesiteensä tyttärensä.

Tässä asiassa Saksan hallitus totesi, että perustuslain 123 §:ssä, luettuna yhdessä Weimarin tasavallan perustuslain 109 §:n 3 momentin kanssa, lakkautettiin kaikki syntyperään tai asemaan perustuvat etuoikeudet tai epäkohdat Saksassa ja että vaikka aatelistarvonimet voivat edelleen olla nimen osatekijöinä ja ne voidaan siirtää edelleen, uusien aatelistarvonimien luominen ja niiden myöntäminen on kielletty.

Unionin tuomioistuin myönsi, että kun Weimarin tasavallan perustuslain 109 artiklan 3 momenttia tarkastellaan Saksan perustuslaillisen valinnan kontekstissa SEU 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna jäsenvaltion kansallisen identiteetin osatekijänä, se voidaan ottaa huomioon unionin oikeudessa tunnustetun henkilöiden vapaan liikkuvuuden rajoituksen oikeuttavana osatekijänä. Oikeutuksen, joka liittyy Saksan kansalaisten yhdenvertaisuutta lain edessä koskevaan periaatteeseen ja aatelistarvonimien sellaisinaan käyttämisen kieltoa koskevaan perustuslailliseen valintaan, on katsottava liittyvän yleiseen järjestykseen liittyvään syyhyn. Unionin tuomioistuimen mukaan olisi vastoin Saksan lainsäätäjän tarkoitusta, että Saksan kansalaiset voisivat toisen jäsenvaltion lainsäädäntöä käyttämällä ottaa uudelleen lakkautettuja aatelistarvonimiä. Pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten nimenmuutosten systemaattinen tunnustaminen voisi kuitenkin johtaa tällaiseen tulokseen.

Unionin tuomioistuin katsoi, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa jäsenvaltion viranomaiset voivat kieltäytyä tunnustamasta kansalaisensa jossakin toisessa jäsenvaltiossa laillisesti saamaa nimeä. Tällainen tunnustamisesta kieltäytyminen on SEUT 21 artiklan 1 kohdassa tunnustettuja vapauksia koskeva rajoitus, mutta se on oikeutettu yleiseen järjestykseen liittyvistä syistä, koska se on asianmukainen ja tarpeen kaikkien ensin mainitun jäsenvaltion kansalaisten oikeudellisen yhdenvertaisuuden periaatteen noudattamisen takaamiseksi. Tällaisen käytännön oikeasuhteisuuden arviointi edellyttää asianomaiseen jäsenvaltioon liittyvien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen tarkastelua ja punnintaa, joiden toteuttamiseen ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on unionin tuomioistuinta paremmat edellytykset. Tässä huomioon otettavista seikoista unionin tuomioistuin toi esille muun muassa, että pääasian kantaja on käyttänyt oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja hänellä on sekä Saksan että Britannian kansalaisuus, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa saadun nimen osatekijät eivät virallisesti ole aatelistarvoniimiä Saksassa eivätkä Yhdistyneessä kuningaskunnassa, vaan antavat vaikutelman aatelistalkuperästä, ja että tarkasteltu nimenmuutos perustuu puhtaasti kantajan henkilökohtaisen mieltymyksensä perusteella tekemään valintaan ja että tästä seuraava nimien erilaisuus ei johdu hänen syntymänsä liittyvistä olosuhteista, adoptiosta eikä Britannian kansalaisuuden hankkimisesta.

Tuomiossa **Petruhhin** (C-182/15, [EU:C:2016:630](#)), joka annettiin 6.9.2016, unionin tuomioistuimen suuri jaosto tutki sitä, onko *kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltä koskeva periaate ja unionin kansalaisten vapaus liikkua ja oleskella huomioon ottaen jäsenvaltion ja kolmannen valtion välistä luovuttamista koskevaa sopimusta sovellettaessa toisen jäsenvaltion kansalaisiin sovellettava asuinvaltion sääntöä, jossa kielletään luovuttamasta valtion omia kansalaisia*. Asiassa oli kyse Venäjän viranomaisten Latvian viranomaisille esittämästä Viron kansalaisen luovuttamispyynnöstä, joka liittyi laitonta huumausainekauppaa koskevaan rikokseen.

Unionin tuomioistuin huomautti aluksi, että asianomainen henkilö on käyttänyt unionin kansalaisena oikeuttaan liikkua vapaasti unionissa siirtymällä Latviaan, joten hänen tilanteensa kuuluu perussopimusten soveltamisalaan ja siten kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kieltä koskevan periaatteen soveltamisalaan. Lainsäädäntö, joka käsittää epäyhdenvertaisen kohtelun, jossa sallitaan yksinomaan unionin kansalaisten, jotka ovat toisen jäsenvaltion kansalaisia, luovuttaminen, merkitsee kuitenkin SEUT 21 artiklassa tarkoitetun vapaan liikkuvuuden rajoitusta. Unionin tuomioistuin toi tämän jälkeen esille, että tällainen rajoitus voi olla oikeutettu ainoastaan, jos se perustuu objektiivisiin syihin ja jos se on oikeassa suhteessa kansallisessa oikeudessa hyväksyttävästi tavoiteltuun päämäärään. Vaikka kyseisen jäsenvaltion esille tuoma tavoite sen estämisestä, että kolmannessa valtiossa rikoksen tehneiden toisen jäsenvaltion kansalaiset jäävät rankaisematta, on katsottava luonteeltaan hyväksyttäväksi päämääräksi unionin oikeudessa, unionin tuomioistuimen mukaan on kuitenkin tarkistettava, etteikö ole olemassa sellaista SEUT 21 artiklassa myönnettyjen oikeuksien käyttämiseen vähemmän haitallisesti vaikuttavaa toimenpidettä, jolla kyseinen tavoite voitaisiin saavuttaa yhtä tehokkaasti. Kun unionin oikeudessa ei ole sääntöjä, jotka koskevat luovutuksia jäsenvaltioiden ja kolmannen valtion välillä, on sovellettava kaikkia rikosoikeuden alalla unionin oikeuden nojalla olemassa olevia yhteistyön ja keskinäisen avunannon mekanismeja. Erityisesti on tärkeää antaa etusija tietojenvaihdolle sen jäsenvaltion kanssa, jonka kansalainen asianomainen henkilö on. Kun jäsenvaltio, johon unionin kansalainen, joka on toisen jäsenvaltion kansalainen, on siirtynyt, saa luovuttamispyynnön sellaiselta kolmannelta valtiolta, jonka kanssa se on tehnyt luovuttamista koskevan sopimuksen, sen on näin ollen ilmoitettava tästä sille jäsenvaltiolle, jonka kansalainen kyseinen unionin kansalainen on, ja mahdollisesti viimeksi mainitun jäsenvaltion pyynnöstä luovutettava kyseinen unionin kansalainen sille puitepäätöksen 2002/584⁴ säännösten mukaisesti edellyttäen, että kyseinen jäsenvaltio on oman oikeutensa nojalla toimivaltainen asettamaan henkilön syytteeseen alueensa ulkopuolella tehdystä teosta.

4| Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehty neuvoston puitepätös 2002/584/YOS (EVL L 190, s. 1, ja oikaisu EUVL 2006, L 279, s. 30).

Lisäksi silloin, kun jäsenvaltio vastaanottaa kolmannen valtion esittämän pyynnön toisen jäsenvaltion kansalaisen luovuttamisesta, ensiksi mainitun jäsenvaltion on tarkistettava, ettei luovuttamisella loukata Euroopan unionin perusoikeuskirjan 19 artiklassa, jonka mukaan ketään ei saa palauttaa, karkottaa tai luovuttaa sellaiseen maahan, jossa häntä vakavasti uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai halventava rangaistus tai kohtelu, tarkoitettuja oikeuksia. Unionin tuomioistuin täsmensi, että vakuuttelujen olemassaolo ja sellaisten kansainvälisten sopimusten hyväksyminen, joissa taataan periaatteessa perusoikeuksien kunnioittaminen, ei yksistään riitä varmistamaan asianmukaista suojaa huonoa kohtelua vastaan silloin, kun luotettavista lähteistä ilmenee, että viranomaisten noudattama käytäntö on ilmiselvästi ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) periaatteiden vastainen.

Unionin tuomioistuin vahvisti 25.2.2016 antamassaan tuomiossa **García-Nieto ym.** (C-299/14, [EU:C:2016:114](#)) viimeaikaisen oikeuskäytäntönsä,⁵ jonka mukaan *jäsenvaltio voi evätä tietyt sosiaalietuudet muiden jäsenvaltioiden kansalaisilta heidän oleskelunsa kolmen ensimmäisen kuukauden aikana*. Pääasian oikeusriidassa olivat asianosaisina espanjalainen perhe ja saksalainen työvoimatoimisto, joka oli kansallisen lainsäädännön mukaisesti evännyt työnhakijoiden ja heidän lastensa toimeentuloetuudet isältä ja hänen pojaltaan heidän Saksassa oleskelunsa kolmen ensimmäisen kuukauden aikana. He olivat tulleet tähän valtioon vuoden 2012 kesäkuun lopulla, joitakin kuukausia äidin ja tyttären jälkeen. Tuolloin äiti teki jo Saksassa laillista työtä, jota varten hän oli liittynyt heinäkuusta lukien pakolliseen sosiaaliturvajärjestelmään.

Unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2004/38 mukaan unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella enintään kolmen kuukauden ajan ilman muita edellytyksiä tai muodollisuuksia kuin se, että heillä on oltava voimassa oleva henkilökortti tai passi. Koska tämän ajanjakson aikana jäsenvaltiot eivät voi vaatia unionin kansalaisilta sitä, että heillä on käytettävissään riittävät varat toimeentuloaan varten ja henkilökohtainen sairausvakuutusturva, jäsenvaltioiden sosiaalihuoltojärjestelmän taloudellisen tasapainon säilyttämiseksi direktiivin mukaan jäsenvaltio voi evätä oikeuden sosiaaliavustukseen näiltä kansalaisilta, jotka eivät ole työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia taikka henkilöitä, joilla säilyy tämä asema. Unionin tuomioistuimen mukaan tällainen epääminen ei edellytä asianomaisen henkilön henkilökohtaisen tilanteen tarkastelua.

2. KOLMANNEN VALTION KANSALAISEN JOHDETTU OLESKELUOIKEUS

Tuomiossa **Rendón Marín** (C-165/14, [EU:C:2016:675](#)) ja tuomiossa **CS** (C-304/14, [EU:C:2016:674](#)), jotka suuri jaosto julisti 13.9.2016, unionin tuomioistuin tarkasteli kysymystä siitä, *onko unionin oikeudessa sallittua, että jäsenvaltio kieltäytyy automaattisesti myöntämästä oleskelulupaa pelkästään siitä syystä, että henkilöllä on rikosrekisteri, kolmannen valtion kansalaiselle, joka on sellaisten unionin kansalaisuuden omaavien kahden alaikäisen lapsen yksinhuoltaja, joista toinen on muun jäsenvaltion kuin asuinvaltionsa kansalainen ja toinen sen jäsenvaltion kansalainen, jossa hän on aina asunut*.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että jos sellaista vanhempaa, joka on kolmannen valtion kansalainen ja joka on tosiasiallisesti sellaisen alaikäisen lapsen huoltaja, joka asuu toisessa jäsenvaltiossa kuin jonka kansalainen hän on, kiellettäisiin oleskelemasta tämän kanssa vastaanottavassa jäsenvaltiossa, lapsen oleskeluoikeus menettäisi täysin tehokkaan vaikutuksensa. Unionin tuomioistuin katsoi, että SEUT 21 artiklalla ja direktiivillä 2004/38 annetaan tälle vanhemmalle oikeus oleskella unionin kansalaisuuden omaavan lapsensa kanssa vastaanottavassa valtiossa, jos hän täyttää tämän direktiivin 7 artiklan 1 kohdan

5| Unionin tuomioistuimen tuomio 11.11.2014, **Dano** (C-333/13, [EU:C:2014:2358](#)) ja tuomio 15.9.2015, **Alimanovic** (C-67/14, [EU:C:2015:597](#)).

b alakohdassa vahvistetut edellytykset, eli hänellä on riittävät varat ja kattava sairausvakuutusturva. Toiseksi unionin tuomioistuin tarkasteli sellaisen alaikäisen lapsen tilannetta, joka on aina oleskellut siinä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän on, ja totesi, että SEUT 20 artiklassa annetaan kaikille henkilöille, joilla on jonkin jäsenvaltion kansalaisuus, unionin kansalaisen asema, joka käsittää oikeuden liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella. Tämä artikla on esteenä kansallisille toimenpiteille, joiden vaikutuksesta unionin kansalaiset eivät tosiasiallisesti voi käyttää oikeuksiaan. Tästä on kyse, jos oleskeluluvan epäminen kolmannen valtion kansalaiselta tai tämän karkottaminen johtaisi siihen, että hänen lapsensa, joka on unionin kansalainen ja jonka yksinhuoltaja hän on, olisi pakko matkustaa hänen mukanaan ja siis lähteä koko unionin alueelta.

Rikosrekisterin vaikutuksesta unionin kansalaisen perheenjäsenen johdetun oleskeluoikeuden tunnustamiseen unionin tuomioistuin totesi, että unionin oikeus on esteenä oleskeluoikeuden rajoittamiselle, joka perustuu yleisestään perusteisiin ja josta on päätetty siksi, että ehkäistäisiin muiden ulkomaalaisten rikollisuutta, erityisesti silloin, kun kyseisestä toimenpiteestä on päätetty automaattisesti rikostuomion perusteella. Jäsenvaltioiden mahdollisesti toteuttamien rajoittavien toimenpiteiden on oltava suhteellisuusperiaatteen mukaisia ja perustuttava yksinomaan siihen, että on olemassa todellinen, välitön ja riittävän vakava yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen kohdistuva uhka, mikä edellyttää erityisesti asianomaisen henkilön oman käyttäytymisen konkreettista arviointia.

Unionin tuomioistuin korosti, että esillä olevan kaltaisessa tilanteessa unionin kansalaisten tai heidän perheenjäsentensä oleskeluoikeuteen kohdistuvaa poikkeusta yleisen järjestyksen ylläpidon tai yleisen turvallisuuden turvaamisen perusteella on tulkittava suppeasti. Vaikka SEUT 20 artiklalla ei ole vaikutusta jäsenvaltioiden mahdollisuuteen vedota tällaiseen poikkeukseen, jäsenvaltiot eivät voi yksipuolisesti määritellä sen ulottuvuutta ilman unionin toimielinten valvontaa, sillä tässä arvioinnissa on otettava huomioon myös lapsen etu ja oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, sellaisena kuin se on vahvistettu perusoikeuskirjan 7 artiklassa.

Tuomiossa **NA** (C-115/15, [EU:C:2016:487](#)), joka julistettiin 30.6.2016, unionin tuomioistuin käsitteli kysymystä siitä, *voiko kolmannen maan kansalainen, joka on eronnut unionin kansalaisesta ja joka on lasten huoltaja, säilyttää oleskeluoikeutensa vastaanottavassa valtiossa, vaikka avioeromenettely on tullut vireille vasta sen jälkeen kun puoliso, joka on unionin kansalainen, on poistunut kyseisestä jäsenvaltiosta*. Pääasia koski Pakistanin kansalaista, joka oli avioitunut Saksan kansalaisen kanssa. Puolisot asuivat Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jossa miehellä oli sekä työntekijän että itsenäisen ammatinharjoittajan asema. Puolisoiden välien huononnutta vaimo, joka oli joutunut useita kertoja perheväkivallan kohteeksi, oli vuonna 2006, hänen miehensä lähdettyä Yhdistyneestä kuningaskunnasta, aloittanut avioeromenettelyn tässä jäsenvaltiossa ja saanut heidän kahden lapsensa yksinhuoltajuuden. Vaikka lapset olivat Saksan kansalaisia, he olivat syntyneet Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jossa he kävivät koulua vuosista 2009 ja 2010 alkaen. Tämä Pakistanin kansalainen oli tehnyt myös pysyvää oleskeluoikeutta koskevan hakemuksen Yhdistyneessä kuningaskunnassa, mutta toimivaltainen kansallinen viranomais oli hylännyt sen.

Unionin tuomioistuintotesialuoksitarkastellessaan puolison oleskeluoikeutta Yhdistyneessä kuningaskunnassa, että direktiivin 2004/38⁶ 13 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan mukaan avioero ei johda sellaisten perheenjäsenten oleskeluoikeuden menettämiseen, joilla ei ole jäsenvaltion kansalaisuutta, jos erityisen vaikea tilanne, kuten perheväkivallan kohteeksi joutuminen, sitä edellyttää. Unionin tuomioistuin

6] Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY (EUVL L 158, s. 77, ja oikaisut EUVL L 229, s. 35 ja EUVL 2005, L 197, s. 34).

viittasi tuomioon *Singh ym.*⁷ ja toisti, että kolmannen maan kansalaisen puolison, joka on unionin kansalainen, on oleskeltava vastaanottavassa jäsenvaltiossa aina avioeromenettelyn vireilletulohetkeen saakka, jotta kyseinen kolmannen maan kansalainen voisi vedota oleskeluoikeutensa säilymiseen tässä jäsenvaltiossa. Näin ei kuitenkaan tapahtunut pääasiassa.

Sitä vastoin unionin tuomioistuin katsoi, että asetuksen N:o 1612/68⁸ 12 artiklan mukaisen siirtotyöläisten lasten oikeuden opetukseen vastaanottavassa jäsenvaltiossa perusteella lapsilla ja vanhemmalla, joka on kolmannen maan kansalainen ja jolla on lasten yksinhuoltajuus, on oleskeluoikeus vastaanottavassa jäsenvaltiossa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa toinen vanhemmista on unionin kansalainen, joka on työskennellyt kyseisessä jäsenvaltiossa mutta joka on lakannut asumasta siellä ennen kuin lapset ovat aloittaneet siellä koulunkäyntinsä. Tilanteessa, jossa lapsilla on tämän säännöksen nojalla oikeus jatkaa koulunkäyntiään vastaanottavassa jäsenvaltiossa, kun taas heidän huoltajanaan oleva vanhempi on vaarassa menettää oleskeluoikeutensa, se, ettei tällaiselle vanhemmalle myönnettäisi mahdollisuutta jäädä vastaanottavaan jäsenvaltioon lasten koulunkäynnin ajaksi, saattaisi viedä näiltä oikeuden, jonka unionin lainsäätäjä on heille myöntänyt.

Unionin tuomioistuin totesi vielä, että SEUT 21 artiklan mukaan alaikäisillä unionin kansalaisilla sekä vanhemmalla, joka on tosiasiallisesti heidän huoltajansa, on oleskeluoikeus edellyttäen, että kyseiset unionin kansalaiset täyttävät direktiivin 2004/38⁹ 7 artiklan 1 kohdassa säädetty edellytykset, erityisesti vaatimuksen riittävästä varoista, jotka voivat tulla myös vanhemmalta, joka on kolmannen maan kansalainen.

III INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

1. UNIONIN TOIMIEN OIKEUSPERUSTA

Vuoden 2016 kuluessa unionin tuomioistuin julisti kolme merkittävää tuomiota, jotka koskevat unionin toimien oikeusperustaa. Ne liittyvät yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan (YUTP), maatalouteen ja oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa.

Ensinnäkin suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin kumosi 14.6.2016 antamallaan tuomiolla **parlamentti v. neuvosto** (C-263/14, [EU:C:2016:435](#)) *merirosvouksesta epäiltyjen ja sen johdosta takavarikoidun omaisuuden siirtämistä Euroopan unionin johtamilta merivoimilta Tansanian yhdistyneen tasavallan huostaan koskevista edellytyksistä tehdyn Euroopan unionin ja Tansanian yhdistyneen tasavallan välisen sopimuksen allekirjoittamisesta ja tekemisestä 10.3.2014 annetun neuvoston päätöksen 2014/198/YUTP*.¹⁰

Parlamentti oli esittänyt kumoamiskanteensa tueksi kaksi perustetta. Ensimmäisessä kanneperusteessa se väitti, että kanteen kohteena oleva päätös oli annettu virheellisesti yksinomaan YUTP:tä koskevien sopimusten tekemiseen liittyvän sellaisen erityisen menettelyn mukaisesti, josta määrätään SEUT 218 artiklan 6 kohdan toisen alakohdan alkuosassa ja jonka osalta parlamentin osallistuminen on suljettu pois. Toinen

7] Unionin tuomioistuimen tuomio 16.7.2015, *Singh ym.* (C-218/14, [EU:C:2015:476](#)).

8] Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1612/68 (EUVL L 257, s. 2).

9] Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY (EUVL L 158, s. 77, ja oikaisut EUVL L 229, s. 35 ja EUVL 2005, L 197, s. 34).

10] EUVL L 108, s. 1.

kanneperuste koski SEUT 218 artiklan 10 kohdan rikkomista, ja sen osalta parlamentti arvosteli neuvostoa siitä, ettei neuvosto ollut tiedottanut sille välittömästi ja täysimääräisesti kaikista kyseisen sopimuksen neuvottelemisen ja tekemisen vaiheissa.

Kanteen kohteena olleen päätöksen antamisessa noudatetusta menettelystä unionin tuomioistuin totesi aluksi, että jos unionin toimea tarkasteltaessa ilmenee, että sillä on kaksi eri tarkoitusta tai että siinä on kahdenlaisia tekijöitä, ja jos toinen näistä on yksilöitävissä toimen pääasialliseksi tarkoitukseksi tai tekijäksi, kun taas toinen on ainoastaan liitännäinen, on lähtökohtaisesti käytettävä yhtä oikeudellista perustaa, toisin sanoen sitä, jota toimen pääasiallinen tai määräävä tarkoitus tai tekijä edellyttää. Koska EU–Tansania-sopimuksen tarkastelu osoitti sen kuuluvan määräävästi YUTP:n alaan eikä rikosasoiden alalla tehtävän oikeudellisen yhteistyön tai poliisiyhteistyön alaan, unionin tuomioistuin totesi, että päätös sen allekirjoittamisesta ja tekemisestä on annettu asianmukaisesti YUTP:tä koskevien sopimusten tekemiseen liittyvän erityisen menettelyn mukaisesti.

Unionin tuomioistuin huomautti, että parlamentti ei osallistu YUTP:n alaan kuuluvien sopimusten neuvottelemiseen ja tekemiseen, ja totesi tämän jälkeen, että SEUT 218 artiklan 10 kohdan mukainen vaatimus parlamentille tiedottamisesta ulottuu myös neuvotteluissa saavutettuihin välituloksiin. Siten neuvoston olisi pitänyt tässä tapauksessa toimittaa sille sopimusluonnoksen teksti ja päätösluonnoksen teksti siltä osin kuin kyseisten luonnosten tekstit on toimitettu Tansanian viranomaisille EU–Tansania-sopimuksen tekemistä varten. Koska tämän tiedottamisvaatimuksen noudattamatta jättämisen vuoksi parlamentti ei ollut voinut käyttää sille YUTP:n alalla annettua tarkistusoikeuttaan eikä tarvittaessa esittää näkemystään siitä, mikä on asianmukainen oikeudellinen perusta, jolle sopimuksen allekirjoittamista ja tekemistä koskevan päätöksen on perustettava, unionin tuomioistuin kumosi kanteen kohteena olleen päätöksen olennaisen menettelymääräyksen rikkomisen vuoksi.

Toiseksi unionin tuomioistuin täsmensi *SEUT 43 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrättyjen kahden oikeusperustan välistä suhdetta* 7.9.2016 antamassaan tuomiossa **Saksa v. parlamentti ja neuvosto** (C-113/14, [EU:C:2016:635](#)). Saksan liittotasavalta väitti kumoamiskanteessaan, että parlamentti ja neuvosto valitsivat virheellisen oikeusperustan, kun ne antoivat asetuksen N:o 1308/2013¹¹ 7 artiklan SEUT 43 artiklan 3 kohdan sijasta SEUT 43 artiklan 2 kohdan nojalla. Asetuksen N:o 1308/2013 7 artiklassa vahvistetaan niiden maataloustuotteiden viitekynnykset, joihin julkiset interventiot voivat kohdistua. Nämä viitekynnykset koskevat asetuksen N:o 1370/2013¹² 2 kohdassa olevia maataloustuotteita.

Unionin tuomioistuin totesi, että SEUT 43 artiklan 2 kohdan mukaan parlamentin ja neuvoston on säädettävä tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ”yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan tavoitteiden toteuttamisessa tarvittavista säännöksistä”. Sitä vastoin SEUT 43 artiklan 3 kohdan mukaan neuvosto hyväksyy komission ehdotuksesta ”hintojen, maksujen, tukien ja määrällisten rajoitusten vahvistamiseen sekä kalastusmahdollisuuksien vahvistamiseen ja jakamiseen liittyvät toimenpiteet”. Unionin tuomioistuimen mukaan nämä viimeksi mainitut toimenpiteet ovat luonteeltaan pääasiassa teknisiä ja ne on tarkoitus toteuttaa SEUT 43 artiklan 2 kohdan nojalla annettujen säännösten panemiseksi täytäntöön. Tässä tapauksessa asetuksen N:o 1308/2013 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen viitekynnysten uudelleentarkastelu edellyttää pääasiassa teknistä ja tieteellistä arviointia. Koska asetukseen N:o 1308/2013 ei sisälly mitään sellaista, jonka perusteella voitaisiin pätevästi todeta ero kynnysten uudelleentarkastelun ja

11 | Maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 992/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17.12.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1308/2013 (EUVL L 347, s. 671).

12 | Maataloustuotteiden yhteiseen markkinajärjestelyyn liittyvien tiettyjen tukien ja vientitukien vahvistamista koskevien toimenpiteiden määrittämisestä 16.12.2013 annettu neuvoston asetukset (EU) N:o 1370/2013 (EUVL L 346, s. 12).

niiden ensimmäisen vahvistamisen välillä, ja kun otetaan huomioon seikka, jonka mukaan interventiohinnat perustuvat viitekynnyksiin, unionin tuomioistuin totesi, että mainittujen kynnysten vahvistaminen on hintojen vahvistamiseen liittyvä toimenpide. Tämän seurauksena asetuksen N:o 1308/2013 7 artikla olisi pitänyt antaa SEUT 43 artiklan 3 kohdan nojalla.

Unionin tuomioistuin hyväksyi kanteen ja kumosi paitsi asetuksen N:o 1308/2013 7 artiklan, myös asetuksen N:o 1370/2013 2 artiklan ottaen huomioon niiden erottamattoman yhteyden. Koska niiden kumoamisella siten, että ne menettäisivät välittömästi vaikutuksensa, olisi vakavia seurauksia, unionin tuomioistuin päätti pysyttää niiden vaikutukset voimassa, kunnes kohtuullisessa ajassa, joka ei saa ylittää viittä kuukautta tuomion julistamispäivästä, tulee voimaan uusi säännöstö, jolla on asianmukainen oikeusperusta.

Unionin tuomioistuin hyväksyi 22.9.2016 antamassaan tuomiossa **parlamentti v. neuvosto** (C-14/15 ja C-116/15, [EU:C:2016:715](#)) parlamentin nostaman kumoamiskanteen *täytäntöönpanopäätöksistä 2014/731*,¹³ *2014/743*,¹⁴ *2014/744*¹⁵ ja *2014/911*,¹⁶ joissa neljälle jäsenvaltiolle annetaan pääsy DNA-tunnisteita, sormenjälkitietoja ja tiettyjä ajoneuvorekisteritietoja koskevaan tietojenvaihtojärjestelmään. Se katsoi, että näiden päätösten oikeusperustassa eli päätöksen 2008/615¹⁷ 25 artiklassa oli säädetty sen täytäntöönpanotoimenpiteiden hyväksymisestä eri menettelyssä kuin perussopimuksissa on vahvistettu.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että koska unionin toimielinten päätöksentekoa koskevat säännöt vahvistetaan perussopimuksissa eivätkä ne ole jäsenvaltioiden eivätkä toimielinten itsensä määrättävissä, ainoastaan perussopimuksilla voidaan erityistapauksissa antaa toimielimelle toimivalta muuttaa niissä määrättyä päätöksentekomenettelyä. Tämän jälkeen se toi esille, että unionin toimen laillisuutta on arvioitava toimen antamishetkellä vallinneiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen kannalta. Päätöstä 2008/615 tehtäessä EU 34 artiklan 2 kohdan c alakohdassa määrättiin kahdesta erillisestä menettelystä yhtäältä lainsäätäjäjärjestyksessä hyväksyttävien toimien ja toisaalta täytäntöönpanotoimenpiteiden antamista varten, ja vain ensin mainitut edellyttävät neuvoston yksimielistä päätöstä.

Tarkasteltuaan päätöksen 2008/615 25 artiklan 2 kohtaa unionin tuomioistuin katsoi, että sitä on tulkittava niin, että siinä säädetään, että neuvosto toteuttaa kyseisen päätöksen täytäntöönpanotoimenpiteet päättämällä niistä yksimielisesti, erityisesti tietosuojan osalta. Unionin tuomioistuin totesi, että edellyttämällä, että toimenpiteet päätöksen 2008/615 täytäntöönpanemiseksi unionin tasolla on hyväksyttävä neuvoston yksimielisellä päätöksellä, vaikka EU 34 artiklan 2 kohdan c alakohdassa määrättiin, että neuvoston piti toteuttaa tällaiset toimenpiteet määräenemmistöllä, päätöksen 25 artiklan 2 kohdalla otetaan lainvastaisesti käyttöön toimenpiteiden antamiseksi yksityiskohtaisia sääntöjä, jotka ovat tiukempia kuin menettely, josta on tätä tarkoitusta varten määrätty perussopimuksissa. Näin ollen riidanalaiset päätökset kumottiin.

13| Ajoneuvorekisteritietoja koskevan automaattisen tietojenvaihdon aloittamisesta Maltassa 9.10.2014 annettu neuvoston päätös 2014/731/EU (EUVL L 302, s. 56).

14| Ajoneuvorekisteritietoja koskevan automaattisen tietojenvaihdon aloittamisesta Kyproksessa 21.10.2014 annettu neuvoston päätös 2014/743/EU (EUVL L 308, s. 100).

15| Ajoneuvorekisteritietoja koskevan automaattisen tietojenvaihdon aloittamisesta Virossa 21.10.2014 annettu neuvoston päätös 2014/744/EU (EUVL L 308, s. 102).

16| Sormenjälkitietoja koskevan automaattisen tietojenvaihdon aloittamisesta Latvian kanssa 4.12.2014 annettu neuvoston päätös 2014/911/EU (EUVL L 360, s. 28).

17| Rajatylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin ja rajatylittävän rikollisuuden torjumiseksi 23.6.2008 tehty neuvoston päätös 2008/615/YOS (EUVL L 210, s. 1).

2. TOIMIELINTEN TOIMIVALTA JA VALTUUDET

Toimielinten toimivallan osalta on mainittava 27.7.2016 annettu tuomio **neuvosto v. komissio** (C-660/13, [EU:C:2016:616](#)). Tässä tuomiossa suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin kumosi komission päätöksen hyväksyä *Sveitsin rahoitusosuudesta laajentuneessa unionissa tehdyn unionin ja Sveitsin valaliiton yhteisymmärryspöytäkirjan lisäyksen* sekä valtuuttaa tietyt komission jäsenet allekirjoittamaan tämän lisäyksen unionin puolesta. Neuvosto oli kiistänyt komission toimivallan allekirjoittaa kyseinen lisäys ilman etukäteissuostumusta.

Unionin tuomioistuin huomautti annetun toimivallan sekä toimielinten välisen tasapainon periaatteiden perusteella, että neuvoston tehtävänä on muotoilla unionin ulkoista toimintaa erityisesti SEU 16 artiklan mukaisesti, kun taas komission tehtävänä on varmistaa unionin ulkoinen edustus. Unionin tuomioistuimen mukaan pelkästään sen perusteella, että komissiolla on ulkoista edustusta koskeva toimivalta, ei voida määrittää, oliko neuvoston etukäteissuostumus tarpeen kyseisen lisäyksen allekirjoittamiseksi. Lisäksi unionin tuomioistuin toi esille, että vaikka komissiolle oli annettu valtuutus aloittaa asiaa koskevat keskustelut Sveitsin kanssa, sillä ei kuitenkaan ollut valtuutusta allekirjoittaa neuvotteluissa sovittua lisäystä unionin puolesta. Näin ollen ei voida katsoa, että komissiolla olisi valtuutus allekirjoittaa sitomaton sopimus, joka on tällaisten neuvottelujen tulos. Koska päätös, jolla allekirjoitetaan tällainen sopimus, kuuluu SEU 16 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä ja 6 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettuihin toimiin, joilla muotoillaan unionin ulkoista toimintaa, tämä allekirjoittaminen edellyttää, että unioni arvioi sitä, vastaako sopimus edelleen unionin intressiä, sellaisena kuin neuvosto on sen määritellyt muun muassa päätöksessä aloittaa neuvottelut. Tällainen arviointi edellyttää, että tarkastetaan sopimuksen sisältö, jota ei voida määrittää etukäteen eikä myöskään ennakoita päätettäessä tällaisten neuvottelujen aloittamisesta. Niinpä pelkästään se, että sopimuksen sisältö vastaa neuvoston antamaa neuvotteluvaltuutusta, ei riitä antamaan komissiolle toimivaltaa tällaisen toimen allekirjoittamiseen ilman neuvoston etukäteissuostumusta.

Neuvoston kumoamiskanne hyväksyttiin. Unionin tuomioistuin kuitenkin pysytti päätöksen vaikutukset, kunnes sen korvaamiseksi annettava uusi päätös on tullut kohtuullisessa ajassa voimaan.

Tuomiossa **parlamentti v. komissio** (C-286/14, [EU:C:2016:183](#)), joka annettiin 17.3.2016, unionin tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää *SEUT 290 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun komissiolle delegoidun toimivallan täydentää lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttyä toimea ulottuvuutta*.

Euroopan parlamentin nostettua kumoamiskanteen delegoidusta asetuksesta N:o 275/2014¹⁸ unionin tuomioistuin tutki ainoaa kanneperustetta, jonka mukaan komissio oli ylittänyt sille asetuksella N:o 1316/2013¹⁹ myönnetyn delegoidun toimivallan. Parlamentti vetosi erityisesti siihen, että komissio oli lisännyt kyseisen asetuksen N:o 1316/2013 liitteeseen I VI osan sen sijaan, että se olisi antanut erillisen delegoidun toimen.

SEUT 290 artiklassa tarkoitetusta delegoinnista unionin tuomioistuin totesi, että komissiolle voidaan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyllä toimella siirtää toimivalta antaa muita kuin lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäviä, soveltamisalaltaan yleisiä toimia, joilla ”täydennetään” tai ”muutetaan” lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn toimen tiettyjä, muita kuin sen keskeisiä osia, ja että nämä kaksi delegoidun toimivallan ryhmää eroavat selvästi toisistaan. Kun komissio käyttää lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn toimen täydentämistä koskevaa toimivaltaa, sen valtuutus koskee ainoastaan kyseessä olevan säännösten

18] Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1316/2013 liitteen I muuttamisesta 7.1.2014 annettu komission delegoitu asetukset (EU) N:o 275/2014 (EUVL L 80, s. 1).

19] Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta sekä asetuksen (EU) N:o 913/2010 muuttamisesta ja asetusten (EY) N:o 680/2007 ja (EY) N:o 67/2010 kumoamisesta 11.12.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1316/2013 (EUVL L 348, s. 129).

sellaisten muiden kuin keskeisten osien, joita lainsäätäjä ei ole määrittänyt, yksityiskohtien täsmentämistä lainsäätäjän antaman lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn toimen kokonaisuutta kunnioittaen. Sen sijaan lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn toimen ”muuttamista” koskevan toimivallan siirtämisellä komissiolle annetaan lupa muuttaa tai poistaa lainsäätäjän tähän toimeen kirjaamia muita kuin keskeisiä osia. Erot SEUT 290 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kahden delegoidun toimivallan ryhmän välillä ovat esteenä sille, että komissiolla voitaisiin katsoa olevan valta määrittää itse sille myönnetyn delegoidun toimivallan luonne.

Kun asetuksen N:o 1316/2013 21 artiklan 3 kohdassa myönnetään komissiolle valta antaa delegoituja toimia, joissa määritellään tiettyjä seikkoja, siinä annetaan komissiolle valta täydentää tätä asetusta SEUT 290 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Lainsäädäntöprosessin normatiivisen selvyiden ja läpinäkyvyyden vuoksi komissio ei voi lisätä jotain osaa itse tämän toimen tekstiin. Tällainen lisääminen saattaisi nimittäin aiheuttaa sekaannusta tämän osan oikeudellisen perustan suhteen, kun otetaan huomioon se, että itse lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksytyn toimen teksti sisältäisi osan, jonka komissio on lisännyt käyttämällä delegoitua toimivaltaa, jonka perusteella se ei voi muuttaa tai kumota tätä toimea. Näin ollen komission oli annettava asetuksesta N:o 1316/2013 erillinen toimi. Kun komissio lisäsi VI osan tämän asetuksen liitteeseen I, se jätti huomioon ottamatta SEUT 290 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen kahden delegoidun toimivallan ryhmän välisen eron, ja tällainen huomioon ottamatta jättäminen johtaa delegoidun asetuksen kumoamiseen.

Unionin tuomioistuin viittasi tärkeisiin oikeusvarmuuteen liittyviin syihin ja päätti kuitenkin pysyttää delegoidun asetuksen N:o 275/2014 vaikutukset siihen saakka, kunnes sen korvaava uusi toimi tulee voimaan kohtuullisessa määräajassa, joka ei voi ylittää kuutta kuukautta tuomion julistamispäivästä.

IV UNIONIN OIKEUS JA KANSALLINEN OIKEUS

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti 15.11.2016 antamassaan tuomiossa **Ullens de Schooten** (C-268/15, [EU:C:2016:874](#)) kantaa mahdollisuuteen vedota *sopimussuhteen ulkopuoliseen jäsenvaltion vastuuseen vahingoista, jotka ovat aiheutuneet yksityisille SEUT 49, SEUT 56 ja SEUT 63 artiklassa määrättyjen perusvapauksien loukkaamisesta tilanteessa, jonka kaikki osatekijät rajoittuvat yhden jäsenvaltion sisälle*. Pääasian kantaja, Belgian kansalainen, joka oli pitänyt kliinisen kemian laboratoriot, vaati tätä valtiota vastuuseen vahingosta, joka oli aiheutunut hänelle SEUT 49, SEUT 56 ja SEUT 63 artiklan rikkomisen perusteella häneen sovelletusta kansallisesta lainsäädännöstä.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, ettei sijoittautumisvapautta, palvelujen tarjoamisen vapautta ja pääomien vapaata liikkuvuutta koskevia määräyksiä ole sovellettava tilanteeseen, jonka kaikki osatekijät rajoittuvat yhden ainoan jäsenvaltion sisälle.

Unionin tuomioistuin kuitenkin täsmensi, että puhtaasti sisäisissä asioissa esitetyt ennakkoratkaisupyyntö näistä määräyksistä voidaan ottaa tutkittaviksi seuraavissa tilanteissa: jos ei voida sulkea pois sitä, että toisiin jäsenvaltioihin sijoittautuneet kansalaiset olisivat halukkaita käyttämään näitä vapauksia harjoittaakseen toimintaa sen jäsenvaltion alueella, joka on laatinut kyseessä olevan kansallisen säännösten; jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kääntyy unionin tuomioistuimen puoleen sellaisten säännösten, joita sovelletaan kyseisen valtion kansalaisten lisäksi myös muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin, kumoamista koskevan menettelyn yhteydessä; kun kansallisessa oikeudessa veloitetaan ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin myöntämään oman maan kansalaiselle samat oikeudet kuin jonkin muun jäsenvaltion kansalaisella olisi unionin oikeuden perusteella samanlaisessa tilanteessa; jos unionin oikeuden määräykset ja säännökset on tehty sovellettaviksi kansallisella lainsäädännöllä, jossa noudatetaan unionin oikeudessa annettuja ratkaisuja sellaisten tilanteiden ratkaisemiseksi, joiden kaikki osatekijät rajoittuvat jäsenvaltion sisälle. Unionin tuomioistuin täsmensi, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on ennakkoratkaisupyyntössään ilmoitettava unionin tuomioistuimelle unionin tuomioistuimen työjärjestyksen

94 artiklassa vaaditulla tavalla, miltä osin ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevalla oikeusriidalla sen puhtaasti sisäisestä luonteesta huolimatta on sellainen liittymä perusvapauksia koskeviin unionin oikeuden määräyksiin, joka tekee pyydetyn tulkinnan välttämättömäksi oikeusriidan ratkaisemiselle.

Unionin tuomioistuin katsoi, että tilanteessa, jonka kaikki osatekijät rajoittuvat yhden jäsenvaltion sisälle ja jossa ennakkoratkaisupyyntöä ei ilmene mitään liittymää oikeusriidan kohteen tai olosuhteiden ja SEUT 49, SEUT 56 tai SEUT 63 artiklan välillä, nämä määräykset, joilla on tarkoitus suojella henkilöitä, jotka tosiasiallisesti käyttävät perusvapauksia, eivät voi antaa oikeuksia yksityisille, joten unionin oikeus ei voi olla perustana sopimussuhteen ulkopuoliselle, kyseessä olevan jäsenvaltion vastuulle.

Unionin tuomioistuin esitti 28.7.2016 antamassaan tuomiossa *Association France Nature Environnement* (C-379/15, [EU:C:2016:603](#)) täsmennyksiä, jotka koskevat kansallisen tuomioistuimen toimivaltaa unionin oikeuden vastaisen kansallisen toimen tiettyjen vaikutusten poikkeukselliseen voimassapitämiseen. Ennakkoratkaisupyyntö esitettiin laillisuusvalvontaa koskevassa menettelyssä, jonka kohteena oli kansallisen täytäntöönpanotoimen yhteensopivuus direktiivin 2001/42²⁰ kanssa. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tässä direktiivissä asetettuja vaatimuksia ympäristöarvioinnista kuultavien viranomaisten autonomiasta ei ollut pantu asianmukaisesti täytäntöön. Se katsoi kuitenkin, että kansallisen täytäntöönpanotoimen osittaisen kumoamisen taannehtivuudesta saattoi aiheutua haitallisia ympäristövaikutuksia, minkä vuoksi se kysyi unionin tuomioistuimelta mahdollisuudesta rajoittaa tämän lainvastaiseksi toteamisen ajallisia vaikutuksia.

Tähän kysymykseen vastatessaan unionin tuomioistuin palautti mieleen tuomioon *Inter-Environnement Wallonie ja Terre wallonne*²¹ perustuvan oikeuskäytäntönsä, jonka mukaan kansallinen tuomioistuin voi poikkeuksellisesti pitää voimassa unionin oikeuden vastaisiksi katsotun kansallisen toimen tietyt vaikutukset ympäristönsuojeluun liittyvän pakottavan syyn vuoksi ja ottaen huomioon sen käsiteltäväksi saatetun asian erityiset olosuhteet. Kansallisen tuomioistuimen on osoitettava, että kaikki kyseisessä tuomiossa asetetut edellytykset täyttyvät. Sen on näin ollen ensinnäkin näytettävä, että riidanalaisella kansallisella toimella – siitä huolimatta, että se on hyväksytty direktiivissä 2001/42 säädettyjen velvoitteiden vastaisesti – unionin oikeus saatetaan asianmukaisesti osaksi kansallista oikeusjärjestystä ympäristönsuojelun alalla. Sen on tämän jälkeen varmistettava, että uuden kansallisen toimen antamisella ja voimaantulolla ei voida estää riidanalaisen toimen kumoamisesta aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia. Kansallisen tuomioistuimen on vielä todettava, että toimen kumoamisesta on seurauksena ympäristölle vahingollinen lainaukko ja että kansallisen toimen vaikutusten poikkeuksellinen voimassa pitäminen on perusteltua ainoastaan sen ajan, joka on ehdottoman tarpeen todetun sääntöjenvastaisuuden korjaamiseksi tarpeellisten toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Unionin tuomioistuin vastasi myöntävästi kysymykseen siitä, onko asiaa viimeisenä oikeusasteena käsittelevä kansallinen tuomioistuin velvollinen esittämään unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntö, ennen kuin se käyttää tätä poikkeuksellista toimivaltaa. Kansallinen tuomioistuin kuitenkin vapautuu tästä velvollisuudesta, kun se osoittaa seikkaperäisesti, ettei tuomiossa *Inter-Environnement Wallonie ja Terre wallonne* asetettujen edellytysten tulkinnasta ja soveltamisesta ole mitään perusteltua epäilystä.

20| Tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/42/EY (EYVL L 197, s. 30).

21| Unionin tuomioistuimen tuomio 28.2.2012, *Inter-Environnement Wallonie ja Terre wallonne* (C-41/11, [EU:C:2012:103](#)).

V UNIONIN OIKEUDENKÄYNTIASIAT

Vuoden 2016 kuluessa unionin tuomioistuin antoi kolme merkittävää tuomiota, jotka koskevat ennakkoratkaisupyyntöjä. Kahdessa ensimmäisessä kehitetään vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jonka mukaan unionin oikeus on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jolla estetään kansallisia tuomioistuimia esittämästä ennakkoratkaisukysymystä asian kannalta merkityksellisten unionin oikeussääntöjen tulkinnasta. Kolmas on tuomio *Ullens de Schooten* (C-268/15, [EU:C:2016:874](#)), jossa täsmennetään puhtaasti sisäisissä asioissa esitettyjen ennakkoratkaisupyyntöjen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä. Tämä tuomio on esitelty luvussa IV ”Unionin oikeus ja kansallinen oikeus”.²²

Ensinnäkin tuomio *PFE* (C-689/13, [EU:C:2016:199](#)), joka julistettiin 5.4.2016, koski tapausta, jossa asian viimeisenä oikeusasteena ratkaisseessa kansallisessa tuomioistuimessa olivat asianosaisina julkista hankintaa koskevan hylätyn tarjouksen tehnyt tarjoaja ja sopimuspuoleksi valittu tarjoaja. Koska sopimuspuoleksi valittu tarjoaja oli liitännäisvaatimuksessa esittänyt, että tarjouksen tekijän kanne on jätettävä tutkimatta, asiaa käsitelleen tuomioistuimen oli täysistunnossa annetun oman oikeuskäytäntönsä perusteella tutkittava liitännäisvaatimus ensisijaisesti. Sovellettavien kansallisten oikeussääntöjen mukaan siltä osin kuin tämä täysistunnon oikeuskäytäntö velvoitti saman tuomioistuimen muita jaostoja, jaosto, jonka käsiteltäväksi kyseinen riita oli osoitettu, ei voinut poiketa tästä oikeuskäytännöstä siirtämättä asiaa ensisijaisesti täysistunnon käsiteltäväksi, vaikka sen ratkaisu oli unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön vastainen. Tämän sisäisen menettelysäännön ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön ilmeisen ristiriidan vuoksi kyseinen kansallinen tuomioistuin kysyi, *onko SEUT 267 artikla esteenä sille, että asian viimeisenä oikeusasteena ratkaisevan kansallisen tuomioistuimen jaoston on siinä tapauksessa, ettei se ole yhtä mieltä tämän tuomioistuimen täysistunnon ratkaisussa määritellystä linjasta, siirrettävä kysymys tämän täysistunnon käsiteltäväksi ja se ei näin ollen voi pyytää ennakkoratkaisua unionin tuomioistuimelta.*

Suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin totesi aluksi, että kansallisten tuomioistuinten oikeus saattaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi asian kannalta merkityksellisten unionin oikeussääntöjen tulkintaa koskeva kysymys on mitä laajin, ja tämä oikeus muuttuu velvollisuudeksi, kun kyse on tuomioistuinten, jotka ratkaisevat asian viimeisenä oikeusasteena, tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Sekä kyseinen oikeus että velvollisuus ovat erottamaton osa SEUT 267 artiklalla käyttöön otettua, kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välistä yhteistyömekanismia ja niitä unionin oikeutta soveltavalle tuomioistuimelle kuuluvia tehtäviä, jotka tällä määräyksellä on osoitettu kansallisille tuomioistuimille. Unionin tuomioistuin totesi, että kansallisella oikeussäännöllä ei siis voida estää sellaisen tuomioistuimen, joka ratkaisee asian viimeisenä oikeusasteena, jaostoa, jonka ratkaistavaksi kysymys unionin oikeuden tulkinnasta on tullut, esittämästä ennakkoratkaisukysymystä unionin tuomioistuimelle.

Kansallisten tuomioistuinten velvollisuudesta soveltaa unionin oikeutta sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut, unionin tuomioistuin vahvisti aikaisemman vakiintuneen oikeuskäytäntönsä, joka perustuu tuomioon *Simmenthal*.²³ Se katsoi, että saatuaan unionin tuomioistuimen vastauksen sille esittämäänsä kysymykseen, joka liittyy unionin oikeuden tulkintaan, tai kun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on jo annettu selvä vastaus tähän kysymykseen, asian viimeisenä oikeusasteena ratkaisevan tuomioistuimen jaoston on itse huolehdittava kaikin tarvittavin tavoin siitä, että tätä unionin oikeuden tulkintaa sovelletaan.

22] *On syytä mainita myös tuomio Mallis ym. v. komissio ja EKP* (C-105/15 P–C-109/15 P, [EU:C:2016:702](#)) ja tuomio *Ledra Advertising ym. v. komissio ja EKP* (C-8/15 P–C-10/15 P, [EU:C:2016:701](#)), jotka koskevat talous- ja rahapolitiikan alalla tehdyistä päätöksistä nostettujen kumoamiskanteiden tutkittavaksi ottamista (ks. luku XV ”Talous- ja rahapolitiikka”).

23] Unionin tuomioistuimen tuomio 9.3.1978, *Simmenthal* (C-106/77, [EU:C:1978:49](#)).

Näiden periaatteiden perusteella unionin tuomioistuin vastasi suuren jaoston kokoonpanossa 5.7.2016 antamassaan tuomiossa **Ognyanov** (C-614/14, [EU:C:2016:514](#)) kysymyksiin, jotka oli esitetty rikosasoiden tuomarien puolueettomuuden takaamiseksi annettujen Bulgarian säännösten soveltamisesta ennakkoratkaisupyyntöön. Näiden säännösten mukaan *tuomarien, jotka lausuvat ennakkoratkaisupyyntöön yhteydessä asian tosiseikoista tai niiden oikeudellisesta luonnehinnasta, on jäävättävä itsensä*. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli myös ilmoittanut, että kansallisten ammattieettisten sääntöjen mukaan sitä, että ennakkoratkaisupyyntöä esitetään asian tosiseikat ja oikeudelliset seikat, pidetään ilmaisuna alustavasta kannasta, jonka johdosta kansallista tuomaria vastaan voidaan aloittaa kurinpitomenettely kurinpidollisen rikkomuksen perusteella.

Tuotuaan esille SEUT 267 artiklassa määrätyn menettelyn keskeiset seikat unionin tuomioistuin huomautti, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on selostaessaan ennakkoratkaisupyyntönsä pääasian tosiseikat ja oikeudelliset seikat vain noudattanut SEUT 267 artiklan ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklan mukaisia vaatimuksia. Tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen esittäminen vastaa näin ollen ennakkoratkaisujärjestelmään läheisesti liittyvää yhteistyön vaatimusta eikä sillä sellaisenaan loukata perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa vahvistettua oikeutta puolueettomaan tuomioistuimeen eikä perusoikeuskirjan 48 artiklan 1 kohdassa taattua syyttömyysolettamaa koskevaa oikeutta.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin totesi, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esille tuomista kansallisista rikosoikeudellisista ja ammattieettisistä säännöistä on vaarana seurata muun muassa se, että kansallisen tuomioistuimen tuomari mieluummin pidättäytyy esittämästä ennakkoratkaisukysymyksiä unionin tuomioistuimelle välttääkseen joutumasta jääväämään itsensä ja joutumasta kurinpidollisten seuraamusten kohteeksi taikka välttääkseen esittämästä ennakkoratkaisupyyntöjä, jotka on jätettävä tutkimatta. Tällaisilla oikeussäännöillä loukataan näin ollen SEUT 267 artiklassa kansallisille tuomioistuimille annettuja toimivaltuuksia ja täten ennakkoratkaisujärjestelmällä käyttöön otetun unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön tehokkuutta.

Tarkastellessaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mahdollisuutta muuttaa ennakkoratkaisutuumion antamisen jälkeen alkuperäistä arviointiaan tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista unionin tuomioistuin totesi, että kansallinen tuomioistuin voi muuttaa ennakkoratkaisupyyntöön yhteydessä tekemiään tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia toteamuksia, kunhan kyseinen tuomioistuin antaa täyden vaikutuksen unionin tuomioistuimen antamalle tulkinnalle unionin oikeudesta.

VI MAATALOUS

Tuomiossa **Pesce ym.** (C-78/16 ja C-79/16, [EU:C:2016:428](#)), joka annettiin 9.6.2016 nopeutetussa menettelyssä, unionin tuomioistuin otti kantaa *täytäntöönpanopäätöksen 2015/789²⁴, joka on annettu direktiivin 2000/29²⁵ perusteella, 6 artiklan 2 kohdan a alakohdan pätevyYTEEN*. Tällä direktiivillä pyritään takaamaan korkea kasvinsuojelun taso sen torjumiseksi, että unioniin kulkeutuu haitallisia organismeja kolmansista maista tuotavien tuotteiden mukana. Tämän tavoitteen mukaisesti riidanalaisen täytäntöönpanopäätöksen, jolla pyritään hävittämään *Xylella fastidiosa* -bakteeri, 6 artiklan 2 kohdan a alakohdassa asianomaiset jäsenvaltiot veloitetaan poistamaan välittömästi niiden terveydentilasta huolimatta kaikki isäntäkasvit 100 metrin säteellä

24| Toimenpiteistä *Xylella fastidiosa* -organismin unioniin kulkeutumisen ja siellä leviämisen estämiseksi 18.5.2015 annettu komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2015/789 (EUVL L 125, s. 36).

25| Kasveille ja kasvituotteille haitallisten organismien yhteisöön kulkeutumisen ja siellä leviämisen estämiseen liittyvistä suoja-toimenpiteistä 8.5.2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/29/EY (EYVL L 169, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 28.11.2002 annetulla neuvoston direktiivillä 2002/89/EY (EYVL L 355, s. 45).

kasveista, jotka ovat kyseisen bakteerin tartuttamia. Tässä asiassa Italian viranomaiset olivat soveltaneet tätä sääntöä useisiin Apulian alueen maataloihin.

Arvioidessaan pätevyyskysymystä, joka koski täytäntöönpanopäätöksen 2015/789 6 artiklan 2 kohdan a alakohdan yhteensopivuutta unionin oikeuden ja erityisesti direktiivin 2000/29 kanssa, kun sitä tarkastellaan ennalta varautumisen periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen valossa, unionin tuomioistuin katsoi, että päätöksen antamishetkellä käytettävissä olleiden tieteellisten tietojen ja harkittavissa olleiden vaihtoehtoisten toimenpiteiden valossa kyseinen toimenpide oli asianmukainen ja tarpeellinen sen bakteerin leviämisen estämisestä koskevan tavoitteen saavuttamiseksi. Unionin tuomioistuin korosti kuitenkin myös, että jos tilanne muuttuu siten, ettei *Xylella fastidiosa* -bakteerin hävittäminen uusien merkityksellisten tieteellisten tietojen perusteella enää edellytä kyseistä isäntäkasvien poistamista, komission on muutettava täytäntöönpanopäätöstä 2015/789 tai annettava uusi päätös tämän kehityksen huomioonottamiseksi.

Tarkastellessaan korvausjärjestelmän puuttumista täytäntöönpanopäätöksestä unionin tuomioistuin myönsi, että tämän päätöksen 6 artiklan 2 kohdan a alakohdassa asetettu velvoite saattoi loukata kyseisten maatalojen omaisuudensuojaa. Koska oikeus korvaukseen perustuu kuitenkin suoraan perusoikeuskirjan 17 artiklaan, yksinään se, etteivät itse direktiivi 2000/29 ja täytäntöönpanopäätös 2015/789 sisällä korvausjärjestelmää tai ettei niissä aseteta nimenomaista velvoitetta säätää tällaisesta järjestelmästä, ei voi merkitä sitä, että tällainen oikeus olisi poissuljettu. Päätös 2015/789 ei siten ole pätemätön tästä syystä.

Asiassa **Masterrind** (C-469/14, [EU:C:2016:609](#)) 28.7.2016 annettuun tuomioon liittyy kaksi erillistä näkökohtaa. Se koskee yhtäältä *eläinten kuljetusmatka- ja lepoaikoja, kun niitä kuljetetaan maanteitse*, ja toisaalta *poistumispaikan jäsenvaltion virkaeläinlääkärin todistuksen vaikutuksia vientituen maksamiseen toimivaltaiseen viranomaiseen nähden*. Pääasian oikeusriita koski sonnien kuljetusta Saksasta Ranskaan, jossa eläimet laivattiin edelleen kuljetettaviksi Marokkoon. Poistumispaikan virkaeläinlääkärin katsottua Ranskassa suorittamansa asetuksen N:o 817/2010²⁶ 2 artiklassa tarkoitetun tarkastuksen seurauksena, että kuljetus ei täyttänyt asetuksen N:o 1/2005²⁷ vaatimuksia, Saksan viranomaiset vaativat maksetun vientituen palauttamista. Tämä päätös saatettiin saksalaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Unionin tuomioistuin esitti ensinnäkin täsmennyksiä asetuksen N:o 1/2005 sääntöön, jossa vahvistetaan enintään 28 tunnin pituinen siirtovaihe, jonka keskeyttää vähintään tunnin pituinen lepojakso ensimmäisen 14 tunnin jakson jälkeen. Siirtovaiheiden välisestä lepoajasta unionin tuomioistuin totesi, että se voi olla yhtä tuntia pidempi, mutta tämä kesto ei käytännössä voi olla sellainen, että siitä aiheutuu kuljetetuille eläimille loukkaantumisen tai tarpeettoman kärsimyksen vaara. Lisäksi kuljetusmatka-ajat ja lepojaksot eivät yhteenlaskettuina saa ylittää 29:ää tuntia, kuitenkin siten, että niitä voidaan pidentää kahdella tunnilla eläinten edun vuoksi²⁸ tai odottamattomissa olosuhteissa.²⁹ Kukin 14 tunnin siirtovaihe voi sisältää yhden tai useamman pysähdysvaiheen, mutta nämä pysähdysvaiheet on lisättävä siirtovaiheisiin laskettaessa sen enintään 14 tunnin pituisen siirtovaiheen kokonaiskestoa, johon ne sisältyvät.

Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi, että asetuksen N:o 817/2010 nojalla nautojen vientitukien maksamiseen toimivaltainen viranomainen ei ole sidottu arviointiin, jonka poistumispaikan virkaeläinlääkäri on tehnyt ja

26] Yksityiskohtaisten sääntöjen säätämisestä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 nojalla elävien nautaeläinten hyvinvointia kuljetuksen aikana koskevien, vientitukia myönnettäessä noudatettavien vaatimusten osalta 16.9.2010 annettu komission asetus (EU) N:o 817/2010 (EUVL L 245, s. 16).

27] Direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/ETY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta 22.12.2004 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2005 (EUVL L 3, s. 1, ja oikaisu EUVL 2011, s. 86).

28] Asetuksen N:o 1/2005 liitteessä I olevan V luvun 1.8 kohta.

29] Asetuksen N:o 1/2005 22 artikla.

jonka mukaan asetuksen N:o 1/2005 säännöksiä ei ole kyseisten eläinten kuljetuksen aikana noudatettu. Päätös siitä, onko vientituen saantioikeuden edellytyksiä noudatettu, kuuluu kyseisen tuen maksamiseen toimivaltaisen kansallisen viranomaisen toimivaltaan. Tässä yhteydessä poistumispaikan virkaeläinlääkärin antamia tietoja pidetään kyllä näyttönä, mutta se on kumottavissa.

VII LIKKUMISVAPAUDET

1. TYÖNTEKIJÖIDEN VAPAA LIIKKUVUUS

Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden alalla on mainittava erityisesti kolme tuomiota. Ensimmäinen koskee toiseen jäsenvaltioon asettuneen henkilön vanhuuseläkeoikeuksia ja kahdessa muussa on kyse toisessa jäsenvaltiossa asuville myönnettävästä tuesta korkeakouluopintoihin.

Tuomiossa **Pöpperl** (C-187/15, [EU:C:2016:550](#)), joka annettiin 13.7.2016, unionin tuomioistuin esitti merkittäviä seikkoja SEUT 45 artiklan tulkinnasta. Pääasian oikeusriita koski *Saksan osavaltion entisen virkamiehen, joka oli lähtenyt työskentelemään toiseen jäsenvaltioon, oikeutta tämän osavaltion työntekijöille tarkoitettuun vanhuuseläkkeeseen*.

Unionin tuomioistuin katsoi, että SEUT 45 artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan henkilö, jolla on virkamiehen asema jäsenvaltiossa ja joka omasta tahdostaan eroaa tehtävistään hoitaakseen virkaa toisessa jäsenvaltiossa, menettää vanhuuseläkeoikeutensa virkamiesten vanhuuseläkejärjestelmässä ja jonka mukaan hänet vakuutetaan taannehtivasti yleisessä vanhuuseläkejärjestelmässä, jolloin tästä seuraava vanhuuseläkkeen määrä on pienempi kuin mihin menetetyt vanhuuseläkeoikeudet olisivat oikeuttaneet. Tällainen lainsäädäntö rajoittaa työntekijöiden vapaata liikkuvuutta, sillä vaikka sitä sovelletaan myös tämän jäsenvaltion virkamiehiin, jotka irtisanoutuvat työskennelläkseen yksityisellä sektorilla tässä samassa jäsenvaltiossa, se voi estää näitä virkamiehiä käyttämästä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen unionin alueella tai vähentää heidän halukkuuttaan siihen.

Unionin tuomioistuin totesi myös, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on varmistaa SEUT 45 artiklan täysi vaikutus tulkitsemalla kansallista oikeutta kyseisen artiklan mukaisesti tai, jos tällainen tulkinta ei ole mahdollinen, jättämällä soveltamatta kaikki sen kanssa ristiriidassa olevat kansallisen oikeuden säännökset. Kun kansallisen oikeuden mukaan eri henkilöryhmiä kohdellaan unionin oikeuden vastaisesti eri tavalla, epäedullisessa asemassa olevaan ryhmään kuuluvia henkilöitä on kohdeltava samalla tavoin ja heihin on sovellettava samaa järjestelmää kuin muihin asianomaisiin. Näin ollen edullisessa asemassa olevan ryhmän jäseniin sovellettava järjestelmä on siinä tapauksessa, ettei unionin oikeutta ole sovellettu asianmukaisesti, ainoa pätevä viitejärjestelmä.

Tuomiossa **Bragança Linares Verruga ym.** (C-238/15, [EU:C:2016:949](#)), joka annettiin 14.12.2016, ja tuomiossa **Depesme ym.** (C-401/15–C-403/15, [EU:C:2016:955](#)), joka annettiin 15.12.2016, unionin tuomioistuin, jonka oli jälleen kerran tarkasteltava *Luxemburgin lainsäädäntöä korkeakouluopintoihin myönnettävästä valtion tuesta*, esitti täsmennyksiä työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen ja sosiaaliturvaan. Alun perin kyseisessä lainsäädännössä tuen myöntämiselle oli asetettu opiskelijan asumista koskeva edellytys. Tämä edellytys poistettiin tuomion *Giersch ym.*³⁰ huomioon ottamiseksi. Pääasioiden tosiseikkojen tapahtuma-aikaan voimassa olleen, tämän lainsäädännön muutetun version mukaan muualla kuin Luxemburgissa asuva opiskelija saattoi

30| Ks. unionin tuomioistuimen tuomio 20.6.2013, **Giersch ym.** (C-20/12, [EU:C:2013:411](#)), joka on esitelty vuoden 2013 vuosikertomuksessa, s. 23.

kuitenkin saada kyseistä tukea ainoastaan, jos hän oli työntekijän lapsi ja jos tämä työntekijä oli työskennellyt Luxemburgissa yhtäjaksoisesti vähintään viiden vuoden ajan sinä ajankohtana, jona tukihakemus jätettiin.

Näissä kahdessa tänä vuonna annetussa tuomiossa unionin tuomioistuin huomautti aluksi, että asetuksen N:o 1612/68³¹ 7 artiklan 2 kohta, jonka sanamuoto on toistettu asetuksen N:o 492/2011³² 7 artiklan 2 kohdassa, on erityinen ilmaisu SEUT 45 artiklan 2 kohdassa vahvistetusta yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta sosiaalisten etujen myöntämisen erityisalalla. Siirtotyöläisen perheenjäsenet hyötyvät välillisesti asetuksen N:o 1612/68 7 artiklan 2 kohdassa kyseiselle työntekijälle taatusta yhdenvertaisesta kohtelusta ja siten tässä artiklassa tarkoitetuista sosiaalisista eduista, kuten esimerkiksi jäsenvaltion myöntämästä opintotuesta sellaisten työntekijöiden lapsille, jotka työskentelevät tai ovat työskennelleet kyseisessä valtiossa.

Tuomiossa **Bragança Linares Verruga ym.** unionin tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohta on esteenä kyseessä olevalle lainsäädännölle. Se merkitsee kansalaisuuteen perustuvaa välillistä syrjintää, koska asuinpaikkaan perustuva erottelu saattaa koitua pikemminkin muiden jäsenvaltioiden kansalaisten vahingoksi. Tällainen lainsäädäntö voidaan hyväksyä ainoastaan, jos se on omiaan takaamaan hyväksyttävän tavoitteen toteuttamisen, eikä se saa ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Tältä osin unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että sosiaalinen tavoite, eli korkeakouluopintojen suorittamisen tukeminen ja korkeakoulututkimuksen suorittaneiden lukumäärän lisääminen maassa asuvan väestön keskuudessa, on unionin tasolla tunnustettu yleisen edun mukainen tavoite. Toiseksi viiden vuoden työskentelyä koskeva edellytys on asianmukainen tämän tavoitteen toteuttamiseksi, koska vaikuttaa oikeutetulta, että tuen maksava jäsenvaltio haluaa varmistua, että rajatyöntekijällä on todellakin integroitumista koskeva yhteys yhteiskuntaan, voidakseen välttää ”opintorahaturismin” ilmaantumisen ja koska tämä edellytys on omiaan osoittamaan tällaisen liittymäkohdan. Tässä edellytyksessä asetetaan kuitenkin rajoitus, joka ylittää sen, mikä on tarpeen asetetun tavoitteen saavuttamiseksi. Sen mukaan toimivaltaiset viranomaiset eivät voi myöntää tukea silloin, kun vanhemmat ovat kyseisen hakemuksen jättämistä edeltäneen ajanjakson aikana muutamia lyhyitä keskeytyksiä lukuun ottamatta työskennelleet Luxemburgissa huomattavan pitkän ajanjakson ajan, vaikka tällaiset keskeytykset eivät ole omiaan rikkomaan taloudellisen tuen hakijan ja Luxemburgin välistä sidettä.

Tuomiossa **Depesme ym.** unionin tuomioistuin otti kantaa kyseessä olleeseen kansalliseen lainsäädäntöön sisältyvään työntekijän lapsen käsitteeseen SEUT 45 artiklan ja asetuksen N:o 492/2011 7 artiklan 2 kohdan kannalta. Se tutki erityisesti, kattaako tämä käsite työntekijän aviopuolison tai kumppanin lapset, ja vastasi tähän myöntävästi. Tuomion mukaan tällä ilmaisulla on ymmärrettävä tarkoitettavan paitsi lasta, jolla on lapsi-vanhempisuhde kyseiseen työntekijään, myös mainitun työntekijän aviopuolison tai rekisteröidyn kumppanin lasta, kun mainittu työntekijä huolehtii kyseisen lapsen elatuksesta. Viimeksi mainittu vaatimus ilmenee tosiasiallisesta tilanteesta, jota hallinnon ja tarvittaessa kansallisten tuomioistuimien on arvioitava, ilman, että niiden on tarpeen määrittää, minkä vuoksi rajatyöntekijä osallistuu opiskelijan elatukseen, tai esittää numeroin elatukseen osallistumisen täsmällistä laajuutta. Rajatyöntekijän huollettavana olevan rajatyöntekijän perheenjäsenen asema voi kuitenkin ilmetä silloin, kun se koskee kyseisen työntekijän aviopuolison tai tunnustetun kumppanin lapsen tilannetta, objektiivisista seikoista, kuten siitä, että kyseisellä työntekijällä ja opiskelijalla on yhteinen kotipaikka. Kuten erityisesti direktiivin 2004/38³³ 2 artiklan 2 alakohdan

31 | Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella 15.10.1968 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 1612/68 (EYVL L 257, s. 2).

32 | Työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta unionin alueella 5.4.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 492/2011 (EUVL L 141, s. 1).

33 | Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY (EUVL L 158, s. 77 sekä oikaisut EUVL L 229, s. 35 ja EUVL 2005, L 197, s. 34).

c alakohdasta ilmenee, unionin lainsäätäjä katsoo, että lasten oletetaan olevan huollettavia 21-vuotiaiksi saakka.

2. TAVAROIDEN VAPAA LIKKUVUUS

Suurella jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin otti 21.6.2016 antamassaan tuomiossa **New Valmar** (C-15/15, [EU:C:2016:464](#)) kantaa siihen, oliko *kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan laskut, mukaan lukien rajat ylittäviä liiketoimia koskevat laskut, on pätemättömyyden uhalla laadittava yksinomaan valtion virallisella kielellä*, unionin oikeuden vastainen. Pääasian oikeusriita koski Belgian hollanninkieliselle alueelle sijoittautuneen yhtiön ja Italiaan sijoittautuneen yhtiön välisiä maksamattomia laskuja. Viimeksi mainittu oli vedonnut näiden laskujen pätemättömyyteen sillä perusteella, että niissä ei ollut noudatettu sen mukaan pakottavia Belgian kielisääntöjä. Flaamilaisen yhteisön säännösten mukaan kyseiselle alueelle sijoittautuneiden yritysten on käytettävä hollannin kieltä laatiessaan muun muassa laissa säädettyjä toimia ja asiakirjoja. Kuitenkin kaikki kyseisiin laskuihin sisältyneet vakiotiedot ja yleiset ehdot oli laadittu italian eikä hollannin kielellä.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan, että kyseessä oleva kielisäännösto on tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoitus unionissa. Kun säännöstoasianomaisilta toimijoilta viedään mahdollisuus valita vapaasti kummankin hallitsema kieli laskujensa laatimiseen ja veloitetaan toimijat käyttämään kieltä, joka ei välttämättä vastaa sitä, jota ne ovat sopineet käyttävänsä sopimussuhteissaan, tällainen säännösto on omiaan lisäämään laskujen riitauttamisen ja maksamatta jättämisen riskiä. Laskujen saajat voisivat pitää houkuttelevana vetoamista kyvyttömyyteensä – olipa se todellista tai väitettyä – ymmärtää laskujen sisältöä kieltäytyäkseen niiden maksamisesta. Muulla kuin hollannin kielellä laaditun laskun saaja voisi päinvastoin – kun otetaan huomioon tällaisen laskun pätemättömyys kaikkiin nähden – pitää houkuttelevana riitauttaa laskun pätevyys jo pelkästään tällä perusteella.

Vaikka tällaisen säännösto tavoitteet, eli se, että edistetään jäsenvaltion jonkin virallisen kielen käyttöä ja kannustetaan siihen, voivat lähtökohtaisesti oikeuttaa tällaisen rajoituksen, tästä ei ole kyse tässä tapauksessa. Unionin tuomioistuimen mukaan tällä kielisäännöstoä ylitetään se, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi, joten sitä ei voida pitää oikeasuhteisena.

3. SJOITTAUTUMISVAPAAUS JA PALVELUJEN TARJOAMISEN VAPAAUS

Sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden alalla on mainittava viisi tuomiota. Kahdessa ensimmäisessä tuomiossa on kyse luottolaitosten ja maksulaitosten kieltäytymisestä antamasta tietoa asiakkaistaan, kolmannessa täsmennetään julkisomisteisia alueita koskevien konsessioiden jatkamismenettelyä, neljäs koskee liiketoiminnan harjoittamiseen myönnettävästä toimiluvasta perittäviä kuluja ja viimeisessä käsitellään työntekijöiden joukkovähentämistä koskevan kansallisen lainsäädännön soveltamista ulkomaiseen yritykseen.

Unionin tuomioistuin totesi 14.4.2016 antamassaan tuomiossa **Sparkasse Allgäu** (C-522/14, [EU:C:2016:253](#)), että SEUT 49 artikla ei ole esteenä sellaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka mukaan luottolaitosten, joiden kotipaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa, on ilmoitettava kansallisille viranomaisille ne varallisuuserät, joita säilytetään tai hoidetaan niiden toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevista epäitsenäisistä sivuliikkeissä, näiden varallisuuserien omistajan, joka asui ensimmäisessä jäsenvaltiossa, kuoltua, kun kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa ei ole vastaavaa ilmoitusvelvollisuutta ja luottolaitoksia koskee siellä pankkisalaisuus, jonka rikkomisesta on säädetty rangaistus. Pääasian oikeusriidan asianosaisina olivat Saksaan sijoittautunut luottolaitos Sparkasse Allgäu ja saksalainen verotoimisto, ja se koski kyseisen luottolaitoksen kieltäytymistä toimittamasta edellä

mainitulle verotoimistolle sellaisten kuolleiden henkilöiden, joiden verotuksellinen asuinpaikka oli heidän kuollessaan Saksassa, luottolaitoksen Itävallassa sijaitsevassa epäitsenäisessä sivuliikkeessä olleisiin tileihin liittyviä tietoja. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyi, voiko Saksan oikeudessa säädetty velvollisuus estää saksalaisia luottolaitoksia harjoittamasta kaupallista toimintaa sivuliikkeen välityksellä Itävallassa.

Unionin tuomioistuin vastasi kysymykseen kieltävästi. Se totesi, että tällaisesta ilmoitusvelvollisuudesta mahdollisesti aiheutuvat epäedulliset seuraukset johtuvat siitä, että kaksi jäsenvaltiota käyttää samanaikaisesti toimivaltaansa pankkisalaisuuden noudattamisen ja verovalvonnan osalta, mikä johtaa huomattaviin eroihin kyseessä olevien lainsäädäntöjen välillä. Luottolaitoksen kotipaikan jäsenvaltiossa annetaan etusija verovalvonnan tehokkuudelle toimittamalla veroviranomaisille tietoja, kun taas sivuliikkeen jäsenvaltiossa pankkisalaisuus pätee periaatteessa kaikkiin, myös veroviranomaisiin nähden.

Jäsenvaltioilla on tilanteessa, jossa verovalvonnan tarpeita varten suoritettavaa tietojenvaihtoa koskevia yhdenmukaistamistoimia ei ole toteutettu, vapaus asettaa kotimaisille luottolaitoksille niiden ulkomailla toimivien sivuliikkeiden osalta tällainen ilmoitusvelvollisuus, jolla on määrävarmistaa verovalvonnan tehokkuus, kunhan näissä sivuliikkeissä suoritettavia toimia ei kohdella syrjivästi niiden kotimaisissa sivuliikkeissä suoritettaviin toimiin verrattuina. Unionin tuomioistuin korosti lisäksi, että sijoittautumisvapautta ei voida ymmärtää siten, että jäsenvaltio olisi pakotettu laatimaan verosääntönsä ja erityisesti ilmoitusvelvollisuuden jonkin toisen jäsenvaltion verosäännöt huomioon ottaen varmistaakseen kaikissa tilanteissa sen, että kaikki kansallisista lainsäädännöistä johtuvat eroavuudet poistuvat.

Unionin tuomioistuimella oli 10.3.2016 antamassaan tuomiossa *Safe Interenvios* (C-235/14, [EU:C:2016:154](#)) tilaisuus ottaa kantaa *rahoituslaitoksen tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden soveltamiseen yksikköön tai henkilöön, jota direktiivin 2005/60³⁴ mukaiset rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaan liittyvät velvollisuudet niin ikään koskevat*. Pääasian oikeudenkäynnissä oli kyse tapauksesta, jossa varainsiirtoja muihin valtioihin hoitava espanjalainen maksulaitos oli kieltäytynyt antamasta tietoja asiakkaistaan. Kolme pankkia oli pyytänyt näitä tietoja havaittuaan sääntöjenvastaisuuksia niiden asiamiesten osalta, jotka siirsivät varoja sellaisten tilien kautta, joita kyseisellä maksulaitoksella oli pankeissa. Sääntöjenvastaisuuksien toteamisen jälkeen pankit sulki nämä tilit sovellettavan kansallisen oikeuden perusteella.

Unionin tuomioistuin totesi, että direktiivi 2005/60 ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa yhtäältä sallitaan tavanomaisten asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden soveltaminen siltä osin kuin asiakkaat ovat rahoituslaitoksia, joita valvotaan sen varmistamiseksi, että ne toteuttavat asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä, silloin, kun on olemassa epäily rahanpesusta tai terrorismin rahoittamisesta, ja toisaalta asetetaan mainitun direktiivin soveltamisalaan kuuluville laitoksille ja henkilöille velvollisuus soveltaa riskialttiuden perusteella tehostettuja asiakkaan tuntemisvelvollisuutta koskevia toimenpiteitä tilanteissa, joissa rahanpesun tai terrorismin rahoituksen riski voi tilanteen luonteen vuoksi olla suurempi, kuten varainsiirtojen yhteydessä. Vaikkei tällaista epäilyä tai riskiä olisikaan, kyseisessä direktiivissä sallitaan lisäksi se, että jäsenvaltiot antavat tai pitävät voimassa ankarampia säännöksiä silloin, kun näiden säännösten tarkoituksena on tehostaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa.

Unionin tuomioistuimen mukaan kansallisella säännöstöllä, jonka tarkoituksena on rahanpesun tai terrorismin rahoituksen torjunta, tavoitellaan oikeutettua tavoitetta, joka on omiaan oikeuttamaan perusvapauksien rajoituksen. Lisäksi se, että oletetaan, että direktiivin 2005/60 soveltamisalaan kuuluvan laitoksen muissa jäsenvaltioissa kuin siinä, johon kyseinen laitos on sijoittautunut, suoritettiin varainsiirtoihin liitty

34| Rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesutarkoituksiin sekä terrorismin rahoitukseen 26.10.2005 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/60/EY (EUVL L 309, s. 15), sellaisena kuin se on muutettuna 24.11.2010 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2010/78/EU (EUVL L 331, s. 120).

aina suurempi rahanpesun tai terrorismin rahoituksen riski, on omiaan takaamaan mainitun tavoitteen saavuttamisen. Tällainen säännöstö ylittää kuitenkin sen, mikä on tarpeen sillä tavoiteltavan päämäärän saavuttamiseksi, siltä osin kuin siinä asetettua olettaa sovelletaan kaikkiin varainsiirtoihin eikä siinä säädetä mahdollisuudesta kumota mainittu oletta sellaisten varainsiirtojen osalta, joihin ei objektiivisesti katsottuna liity mainitunlaista riskiä.

Unionin tuomioistuin täsmensi myös, että direktiivin 2005/60 soveltamisalaan kuuluvat laitokset ja henkilöt eivät voi puuttua maksulaitosten valvontaa koskevaan tehtävään, joka kuuluu toimivaltaisille viranomaisille, eivätkä ne voi korvata mainittuja valvontaviranomaisia. Vaikka rahoituslaitos voi asiakkaitaan koskevan valvontavelvollisuudenpuitteissa ottaa huomioon maksulaitoksen omien asiakkaidensa tuntemisvelvollisuuden osalta toteuttamat toimenpiteet, kaikkien sen toteuttamien asiakkaiden tuntemisvelvollisuutta koskevien toimenpiteiden on oltava rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riskiin mukautettuja.

Unionin tuomioistuin otti 14.7.2016 antamassaan tuomiossa *Promoimpresa* (C-458/14 ja C-67/15, [EU:C:2016:558](#)) kantaa kysymykseen siitä, onko unionin oikeus esteenä sille, että *meri- ja järvialueita koskevien ja matkailu- ja virkistystoimintojen harjoittamiseen tarkoitettuja konsessioita* jatketaan automaattisesti ilman mahdollisten ehdokkaiden valintamenettelyä.

Unionin tuomioistuin korosti tuomiossaan, että mikäli direktiiviä 2006/123 (jäljempänä palveludirektiivi)³⁵ voidaan soveltaa, meri- ja järvialueiden taloudellista hyödyntämistä koskevien lupien myöntämisessä on sovellettava mahdollisten ehdokkaiden valintaan menettelyä, jolla varmistetaan tasapuolisuuden ja avoimuuden noudattaminen. Lupien automaattinen jatkaminen ei kuitenkaan mahdollista valintamenettelyn järjestämistä.

Jäsenvaltiot voivat palveludirektiivin 12 artiklan perusteella valintamenettelyjään vahvistaessaan ottaa huomioon yleisen edun mukaisia pakottavia syitä, kuten lupien haltijoiden luottamuksensuojan säilyttämisen siten, että nämä voivat kuolettaa investoinnit. Nämä syyt eivät kuitenkaan oikeuta lupien automaattista jatkamista, jos lupien ensimmäisen myöntämisen yhteydessä ei järjestetty valintamenettelyä. Tämä säännös on siten esteenä kansalliselle toimenpiteelle, jossa säädetään meri- ja järvialueita koskevien, matkailu- ja virkistystoimintojen harjoittamiseen tarkoitettujen lupien automaattisesta jatkamisesta ilman mahdollisten ehdokkaiden valintamenettelyä.

Siinä tapauksessa, että palveludirektiiviä ei voitaisi soveltaa, unionin tuomioistuin totesi, että jos tällaiseen konsessioon liittyy varma rajat ylittävä intressi, sillä, että sitä jatketaan automaattisesti jäsenvaltiossa sijaitsevan yrityksen kanssa, loukataan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta kyseisestä konsessiosta mahdollisesti kiinnostuneiden, toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevien yritysten vahingoksi, sillä tämä erilainen kohtelu on lähtökohtaisesti sijoittautumisvapauden vastaista.

Oikeusvarmuuden periaatteeseen, jolla mahdollistetaan konsessionhaltijoille näiden tekemien investointien kuolettaminen, ei voida vedota tällaisen erilaisen kohtelun oikeuttamiseksi, koska konsessiot on myönnetty aikana, jolloin oli jo säädetty, että tällaisten sopimusten, joilla on varma rajat ylittävä intressi, yhteydessä on noudatettava avoimuusvelvoite.

Unionin tuomioistuin tulkitsi 16.11.2016 antamassaan tuomiossa *Hemming ym.* (C-316/15, [EU:C:2016:879](#)) palveludirektiivin 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista palvelutoiminnan aloittamista koskevista lupamenettelyistä mahdollisesti aiheutuvien kulujen käsitettä. Tämä tuomio koski oikeusriitaa, jossa ryhmä sex shop -liikkeiden harjoittamiseen toimiluvan saaneita piti tämän direktiivin vastaisena Britannian lainsäädäntöä, jonka mukaan toimiluvan myöntämistä tai uudistamista koskevasta hakemuksesta oli maksettava maksu. Tämä maksu

35] Palveluista sisämarkkinoilla 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/123/EY (EUVL L 376, s. 36).

koostui kahdesta osasta, joista ensimmäinen liittyi hakemuksen käsittelyyn eikä ollut palautettavissa ja toinen (huomattavasti suurempi) kyseisen lupajärjestelmän hallinnointiin ja täytäntöönpanoon ja oli palautettavissa, jos hakemus hylättiin.

Unionin tuomioistuin totesi, että palveludirektiivin 13 artiklan 2 kohta on esteenä sille, että vaaditaan maksamaan maksu, jonka yksi osa vastaa kyseisiä hallinnoinnista ja täytäntöönpanosta aiheutuvia kustannuksia, vaikka tämä osa voidaan palauttaa siinä tapauksessa, että hakemus hylätään. Unionin tuomioistuimen mukaan velvollisuus maksaa maksu on taloudellinen velvollisuus ja siten kulu, jonka hakijan on suoritettava riippumatta siitä, että maksun määrä voidaan palauttaa myöhemmin siinä tapauksessa, että hakemus hylätään. Unionin tuomioistuin totesi tämän jälkeen, että jotta kulut olisivat palveludirektiivin mukaisia, niiden on oltava kohtuullisia ja oikeasuhteisia lupamenettelyjen kustannuksiin nähden eivätkä ne saa ylittää menettelyistä aiheutuvia kustannuksia. Jäsenvaltiolla on oikeus ottaa huomioon paitsi ne aineelliset ja palkkakustannukset, jotka liittyvät välittömästi niiden toimien toteuttamiseen, joiden vastikkeeksi maksut on tarkoitettu, myös se osuus toimivaltaisen viranomaisen yleiskuluista, joka voidaan kohdistaa näihin toimiin.

Huomioon otettaviin kuluihin ei kuitenkaan saa sisältyä kyseisen viranomaisen yleiseen valvontatoimintaan liittyviä kuluja, koska kyseinen 13 artiklan 2 kohta koskee pelkästään menettelyistä aiheutuvia kustannuksia ja sen tavoitteena on edistää palvelutoiminnan aloittamista. Hallinnointi- ja täytäntöönpanokustannusten – muun muassa kyseisen lupajärjestelmän piirissä tapahtuvan luvattoman toiminnan havaitsemiseen ja henkilöiden vastuuseensaattamiseen liittyvät kustannukset mukaan lukien – esirahoittamista koskeva vaatimus ei palvele tätä tavoitetta.

Suuressa jaostossa kokoontuneella unionin tuomioistuimella oli 21.12.2016 antamassaan tuomiossa **AGET Iraklis** (C-201/15, [EU:C:2016:972](#)) tilaisuus ottaa kantaa *Kreikan säännösten yhteensopivuuteen yhtäältä direktiivin 98/59³⁶ kanssa ja toisaalta Euroopan unionin toiminnasta tehdystä sopimuksessa (jäljempänä EUT-sopimus) ja perusoikeuskirjassa vahvistettujen perusvapauksien kanssa*. Tässä tapauksessa Kreikan työ-, sosiaaliturva- ja yhteisvastuuasioista vastaava ministeri oli päättänyt evätä Kreikan oikeuden mukaan perustetulta, monikansallisen konsernin omistamalta yhtiöltä luvan ryhtyä työntekijöiden joukkovähentämiseen. Tämä yhtiö vetosi siihen, että Kreikan säännöstö, jossa annetaan hallintoviranomaisille toimivalta vastustaa työntekijöiden joukkovähentämistä arvioituaan työmarkkinatilannetta, yrityksen tilannetta ja kansantalouden etua koskevat edellytykset, ei ole yhteensopiva unionin oikeuden kanssa.

Unionin tuomioistuin tarkasteli tuomiossaan kyseistä kansallista säännöstöä yhtäältä direktiivin 98/59 ja toisaalta sijoittautumisvapautta koskevan SEUT 49 artiklan ja pääomien vapaata liikkuvuutta koskevan SEUT 63 artiklan valossa, luettuina yhdessä perusoikeuskirjan 16 artiklan kanssa. Direktiivistä 98/59 unionin tuomioistuin huomautti, että ne asialliset edellytykset, joiden täytyttyessä työnantajalla on mahdollisuus toteuttaa työntekijöiden joukkovähentäminen, eivät lähtökohtaisesti kuulu direktiivin 98/59 soveltamisalaan vaan jäävät jäsenvaltioiden toimivallan piiriin. Näin ollen tämä direktiivi ei lähtökohtaisesti ole esteenä kyseessä olevan kaltaiselle säännöstölle. Asia olisi kuitenkin toisin siinä tapauksessa, että tämän säännösten seurauksena olisi se, että tämän direktiivin säännökset menettäisivät tehokkaan vaikutuksensa. Tästä olisi kyse, jos työnantajan kaikki tosiasialliset mahdollisuudet työntekijöiden joukkovähentämisen toteuttamiseen olisi käytännössä poistettu esimerkiksi niiden perusteiden vuoksi, joilla kyseisen viranomaisen on tehtävä ratkaisunsa, tai sen tavan vuoksi, jolla tämä viranomainen tulkitsee ja soveltaa niitä konkreettisesti.

Sensijaan unionin tuomioistuin katsoi, että sijoittautumisvapautta koskeva SEUT 49 artikla on esteenä kyseessä olevalle kansalliselle säännöstölle, koska se merkitsee olennaista puuttumista tiettyihin talouden toimijoille

36| Työntekijöiden joukkovähentämistä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20.7.1998 annettu neuvoston direktiivi 98/59/EY (EYVL L 225, s. 16).

lähtökohtaisesti kuuluviin vapauksiin. Kyseessä olevan kaltainen työntekijöiden joukkovähentämisten sääntelyjärjestelmä voi kuitenkin osoittautua työntekijöiden ja heidän työllisyytensä tehokkaan suojelun tosiasiallista tasoa osaltaan vahvistavaksi ja soveltua siten turvaamaan yleistä etua koskevien päämäärien toteutumisen. Unionin tuomioistuimen mukaan ne konkreettiset yksityiskohtaiset säännöt, jotka ovat ominaisia Kreikan säännöstöllä säädetylle sääntelyjärjestelmälle, ja erityisesti perusteet, jotka toimivaltaisen viranomaisen on otettava huomioon päättäessään, vastustaako se joukkovähentämistä vai ei, ovat liian epämääräisiä, ja kyseisellä kansallisella säännöstöllä ylitetään se, mikä on tarpeen ilmoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Jäsenvaltiossa mahdollisesti vallitseva tilanne, jolle ovat ominaisia akuutti talouskriisi ja erittäin suuri työttömyys, ei voi vaikuttaa tähän tulkintaan.

VIII RAJAVALVONTA-, TURVAPAikka- JA MAAHANMUUTTOPOLITIikka

1. TURVAPAikkAPOLITIikka

Turvapaikkapolitiikan alalla on mainittava viisi tuomiota. Ensimmäinen tuomio koskee mahdollisuutta ottaa turvapaikanhakija säilöön kansalliseen turvallisuuteen tai yleiseen järjestykseen liittyvistä syistä. Toinen koskee sitä, onko toissijaista suojelua saavilla oikeus valita asuinpaikkansa jäsenvaltiossa. Kolme viimeistä tuomiota liittyy kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion velvollisuuksiin asetuksen N:o 604/2013 (jäljempänä Dublin III -asetus)³⁷ nojalla.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto tutki 15.2.2016 kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä antamassaan tuomiossa **N.** (C-601/15 PPU, [EU:C:2016:84](#)) direktiivin 2013/33³⁸ 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan e alakohdan, jonka mukaan turvapaikanhakija voidaan ottaa säilöön silloin kun se on tarpeen kansallisen turvallisuuden tai yleisen järjestyksen vuoksi, pätevyyttä perusoikeuskirjan kannalta. Tässä asiassa kantaja oli vuosien 1995 ja 2013 välillä jättänyt kolme turvapaikkahakemusta, jotka Alankomaiden viranomaiset olivat hylänneet. Hylätessään viimeisen näistä hakemuksista toimivaltainen viranomainen oli määrännyt asianomaisen poistumaan unionin alueelta ja määrännyt hänelle maahantulokiellon. Päätökset oli vahvistettu lainvoimaisella tuomiolla. Vuosien 1999 ja 2015 välillä asianomainen oli tuomittu useita kertoja eri rikoksista. Vuonna 2015, suorittaessaan vankeusrangaistusta, joka oli määrätty hänen syyllistyttyään varkauteen ja rikottuaan hänelle määrättyä maahantulokielloa, hän teki neljännen turvapaikkahakemuksen ja hänet otettiin myöhemmin säilöön. Hän väitti kuitenkin säilöönottonsa olevan vastoin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen f kohtaa, jonka mukaan ulkomaalaisen säilöönotto voidaan perustella vain sillä, että on ryhdytty toimiin hänen karkottamiseksi tai luovuttamiseksi.

Vastatessaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykseen direktiivin 2013/33 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan e alakohdan pätevydestä asianomaisen henkilön perusoikeuksien kannalta unionin tuomioistuin totesi, että tämä pätevyys on tutkittava ainoastaan perusoikeuskirjassa – ei Euroopan ihmisoikeussopimuksessa – taattujen perusoikeuksien kannalta, noudattaen kuitenkin

37| Kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 604/2013 (EUVL L 180, s. 31).

38| Kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista 26.6.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/33/EU (EUVL L 180, s. 96).

perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohtaa, jonka mukaan siinä taattujen oikeuksien merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksessa.

Huomautettuaan, että direktiivin 2013/33 kyseisessä säännöksessä säädetään perusoikeuskirjan 6 artiklassa vahvistetun vapautta koskevan oikeuden käytön rajoituksesta, unionin tuomioistuin totesi, että perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien käytön rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita. Tältä osin se totesi, että kansallisen turvallisuuden ja yleisen järjestyksen suojaaminen on tällainen tavoite. Turvapaikanhakijan säilöönotto silloin, kun kansallisen turvallisuuden tai yleisen järjestyksen suojaaminen sitä edellyttää, on tämän henkilön vapauteen kohdistuva rajoitus, josta säädetään direktiivin 2013/33 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan tyhjentävässä luettelossa. Jo luonteensakin vuoksi tällä toimenpiteellä voidaan suojata yleisöä vaaralta, jota kyseisen henkilön käyttäytyminen voi merkitä, joten sillä voidaan toteuttaa kyseinen yleistä etua koskeva tavoite. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että direktiivillä 2013/33 on saatettu yhtäältä hakijan vapautta koskeva oikeus ja toisaalta kansallisen turvallisuuden ja yleisen järjestyksen suojaamiseksi ehdottoman välttämättömät vaatimukset keskenään oikeaan tasapainoon. Tässä suhteessa se korosti, että direktiivin kyseinen säännös ei voi olla perustana säilöönottotoimenpiteille ilman että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset ovat ensin selvittäneet tapauskohtaisesti, vastaako asianomaisten henkilöiden kansalliselle turvallisuudelle tai yleiselle järjestykselle aiheuttama vaara vähintään näiden henkilöiden vapautta koskevaan oikeuteen puuttumisen, jota kyseiset toimenpiteet merkitsisivät, vakavuutta. Näin ollen unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2013/33 8 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan e alakohdan tutkinnassa ei ilmennyt mitään seikkoja, jotka voisivat vaikuttaa sen pätevyyteen perusoikeuskirjan 6 ja 52 artiklassa määrätyn suojan tason kannalta.

Tuomiossa *Alo* (C-443/14 ja C-444/14, [EU:C:2016:127](#)), joka julistettiin 1.3.2016, suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin tulkitsi *direktiivin 2011/95*³⁹ 29 ja 33 artiklaa määrittääkseen, missä määrin jäsenvaltio voi asettaa toissijaista suojelua saaville henkilöille velvollisuuden asua tietyssä paikassa. Pääasian oli saattanut vireille kaksi Syyrian kansalaista, jotka olivat saaneet tämän aseman Saksassa mutta joiden oleskelulupaan liittyi velvollisuus asua tietyssä paikassa, koska he saivat tiettyjä sosiaalietuuksia.

Unionin tuomioistuin totesi, että tällainen asuinpaikkamääräys merkitsee direktiivin 2011/95 33 artiklassa taatun liikkumisvapauden rajoitusta myös silloin, kun tällä toimenpiteellä ei kielletä toissijaisen suojeluaseman saanutta liikkumasta vapaasti suojelun myöntäneen jäsenvaltion alueella ja oleskelemasta tilapäisesti tällä alueella asuinpaikkamääräyksessä nimetyn paikan ulkopuolella.

Unionin tuomioistuin katsoi kuitenkin, että asuinpaikkamääräys on mahdollista asettaa pelkästään toissijaisen suojeluaseman saaneille henkilöille, jos he eivät ole tilanteessa, joka on kyseisellä kansallisella lainsäädännöllä tavoiteltuun päämäärään nähden objektiivisesti rinnastettavissa kyseisessä jäsenvaltiossa laillisesti oleskelevien muiden kuin unionin kansalaisten tilanteeseen tai tämän valtion kansalaisten tilanteeseen.

Unionin tuomioistuimen mukaan se, että sosiaalietuuksia saavat henkilöt liikkuvat jäsenvaltion alueella tai että he ovat jakautuneet epätasaisesti alueelle, voi merkitä sitä, että näihin etuuksiin liittyvät kustannukset eivät jakaudu asianmukaisesti eri toimivaltaisten elinten välillä. Tällainen kustannusten epätasainen jakautuminen ei kuitenkaan liity erityisesti siihen, ovatko sosiaalietuuksia saavat henkilöt mahdollisesti saaneet toissijaisen suojeluaseman. Näissä olosuhteissa direktiivi 2011/95 on esteenä sille, että asuinpaikkamääräys asetetaan ainoastaan toissijaisen suojeluaseman saaneille henkilöille siinä tarkoituksessa, että varmistettaisiin näiden etuuksien maksamisesta aiheutuvien kustannusten asianmukainen jako.

39| Vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/95/EU (EUVL L 337, s. 9).

Sen sijaan unionin tuomioistuin totesi, että saksalaisen tuomioistuimen on tutkittava, onko toissijaista suojelua saavilla henkilöillä, jotka saavat sosiaalihuoltoetuuksia, enemmän kotoutumiseen liittyviä vaikeuksia kuin muilla Saksassa laillisesti oleskelevilla ja sosiaalihuoltoetuuksia saavilla unionin ulkopuolisten maiden kansalaisilla. Silloin kun nämä kaksi henkilöryhmää eivät ole toisiinsa rinnastettavassa tilanteessa unionin ulkopuolisten maiden kansalaisten Saksaan kotouttamisen edistämisen tavoitteeseen nähden, direktiivi ei ole esteenä sille, että toissijaisen suojeluaseman saaneille henkilöille asetetaan asuinpaikkamääräys heidän kotoutumisensa edistämiseksi silloinkin, kun tätä määräystä ei sovelleta muihin Saksassa laillisesti oleskeleviin unionin ulkopuolisten maiden kansalaisiin.

Tuomiossa **Mirza** (C-695/15, [EU:C:2016:188](#)), joka julistettiin 17.3.2016 ja jota varten noudatettiin kiireellistä ennakkoratkaisumenettelyä, unionin tuomioistuin tarkasteli *edellytyksiä, joiden täyttyessä jäsenvaltio voi lähettää kansainvälisen suojelun hakijan turvalliseen kolmanteen maahan Dublin III -asetuksen 3 artiklan 3 kohdan mukaisesti tutkimatta itse asiaa*. Tässä tapauksessa kantaja, Pakistanin kansalainen, oli saapunut laittomasti Unkariin Serbiasta. Hän teki ensimmäisen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen Unkarissa. Hän poistui Unkarin viranomaisten hänelle osoittamasta oleskelupaikasta menettelyn aikana. Nämä viranomaiset lopettivat hakemuksen käsittelyn sillä perusteella, että se oli implisiittisesti peruutettu. Kantaja tavattiin tämän jälkeen Tšekin tasavallasta, kun hän oli pyrkimässä Itävaltaan. Tšekin viranomaiset esittivät Unkarille asianomaista koskeneen takaisinottopyynnön, johon Unkari suostui. Tämän jälkeen hän teki Unkarissa toisen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen, jonka Unkarin viranomaiset jättivät tutkimatta käsittelemättä itse asiaa. Kantaja nosti tästä päätöksestä kanteen.

Unionin tuomioistuin toi aluksi esille, että jäsenvaltio voi käyttää oikeutta lähettää kansainvälisen suojelun hakija turvalliseen kolmanteen maahan myös, kun se on myöntänyt takaisinottomenettelyn yhteydessä olevansa vastuussa sellaisen hakijan kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä, joka on lähtenyt tästä jäsenvaltiosta ennen kuin hänen ensimmäisestä kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksestaan on tehty päätös itse asian osalta.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että takaisinottomenettelyn yhteydessä Dublin III -asetuksessa ei aseteta hakemuksen käsittelystä vastuussa olevalle jäsenvaltiolle (tässä tapauksessa Unkarille) velvollisuutta antaa siirron suorittavalle jäsenvaltiolle (tässä tapauksessa Tšekin tasavallalle) tietoja kansallisen lainsäädäntönsä, jota sovelletaan hakijoiden lähettämiseen turvallisiin kolmansiin maihin, sisällöstä eikä tämän alan hallintokäytännöstään. Se, ettei kyseisten valtioiden välillä ole annettu näitä tietoja, ei heikennä hakijan oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin siirtopäätöksen ja kansainvälistä suojelua koskevasta hakemuksesta tehdyn päätöksen osalta, sellaisena kuin tämä oikeus on taattu unionin oikeudessa.

Unionin tuomioistuin katsoi vielä, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa kansainvälisen suojelun hakijan oikeus saada hakemuksestaan lopullinen päätös ei merkitse sitä, että hakemuksen käsittelystä vastuussa olevalta jäsenvaltiolta viettäisiin mahdollisuus todeta, että hakemus jätetään tutkimatta, tai että se veloitettaisiin jatkamaan hakemuksen käsittelyä jostakin tietyistä menettelyn vaiheista.

Tuomiossa **Ghezelbash** (C-63/15, [EU:C:2016:409](#)) ja tuomiossa **Karim** (C-155/15, [EU:C:2016:410](#)), jotka unionin tuomioistuin antoi 7.6.2016 suuren jaoston kokoonpanossa, oli kyse turvapaikanhakijoista, jotka riitauttivat jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten päätöksen siirtää heidät toiseen jäsenvaltioon, joka oli sopinut ensimmäisen jäsenvaltion kanssa ottavansa vastuulleen heidän turvapaikkahakemustensa käsittelyn. Näihin asioihin liittyi erityisesti kysymys siitä, *mitä väitteitä turvapaikanhakijat voivat esittää Dublin III -asetuksen 27 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen oikeussuojakeinojen yhteydessä siirtopäätöksen riitauttamiseksi*.

Ensimmäisessä tapauksessa Iranin kansalainen oli tehnyt Alankomaiden viranomaisille määräaikaista oleskelulupaa koskevan hakemuksen. Koska unionin viisumitietojärjestelmään (VIS) tehdyssä haussa kävi ilmi, että Ranskan ulkomaanedustusto Iranissa oli antanut asianomaiselle henkilölle viisumin, joka oli voimassa

tietyn ajan, Alankomaiden valtiosihteeri pyysi Ranskan viranomaisia ottamaan asianomaisen vastaan Dublin III -asetuksen perusteella. Ranskan viranomaiset hyväksyivät vastaanottopyynnön. Alankomaiden viranomaisten kuullessa asianomaista henkilöä uudelleen hän pyysi saada esittää alkuperäiset asiakirjat, jotka osoittavat, että hän oli palannut Iraniin Ranskaan tulonsa jälkeen, mikä hakijan mukaan merkitsi, että viimeksi mainittu jäsenvaltio ei ollut vastuussa hänen turvapaikkahakemuksensa käsittelystä.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin katsoi, että Dublin III -asetuksen 27 artiklan 1 kohtaa, kun se luetaan yhdessä asetuksen johdanto-osan 19 perustelukappaleen kanssa, on tulkittava siten, että turvapaikanhakija voi hänen siirrostaan tehtyä päätöstä koskevan muutoksenhaun yhteydessä vedota siihen, että kyseisessä asetuksessa esitettyä vastuuperustetta on sovellettu virheellisesti.

Toisessa tapauksessa Syyrian kansalainen oli hakenut kansainvälistä suojelua Ruotsissa. Koska Eurodac-tietokantaan tehdyn haun perusteella kävi ilmi, että hän oli jo hakenut tällaista suojelua Sloveniassa, Ruotsin viranomaiset (Ruotsin maahanmuuttovirasto) esittivät Dublin III -asetuksen 18 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla Slovenian viranomaisille pyynnön tämän takaisin ottamisesta. Slovenian viranomaiset suostuivat pyyntöön. Ruotsin maahanmuuttovirasto ilmoitti tämän jälkeen kyseisille viranomaisille, että asianomainen henkilö oli ilmoittanut poistuneensa jäsenvaltioiden alueelta yli kolmen kuukauden ajaksi ensimmäisen turvapaikkahakemuksensa jälkeen ja että hänen passissaan oli maahantuloleima Libanoniin. Koska Slovenian viranomaiset toistivat suostumuksensa pyydettyyn takaisinottoon, Ruotsin maahanmuuttovirasto hylkäsi asianomaisen henkilön kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen. Asianomainen henkilö katsoi kuitenkin, että Slovenia ei ollut hänen turvapaikkahakemuksensa käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan ensinnäkin, että Dublin III -asetuksen 19 artiklan 2 kohtaa ja erityisesti sen toista alakohtaa sovelletaan kolmannen maan kansalaiseen, joka tehtyään ensimmäisen turvapaikkahakemuksen jossakin jäsenvaltiossa näyttää toteen, että hän on poistunut jäsenvaltioiden alueelta vähintään kolmen kuukauden ajaksi ennen uuden turvapaikkahakemuksen tekemistä jossakin toisessa jäsenvaltiossa. Dublin III -asetuksen 19 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että lähtökohtaisesti asetuksen 18 artiklan 1 kohdasta johtuvat turvapaikanhakijan vastaanottamista ja takaisinottamista koskevat velvoitteet lakkaavat, jos hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio voi silloin, kun sitä pyydetään ottamaan vastaan tai takaisin hakija, osoittaa, että asianomainen henkilö on poistunut jäsenvaltioiden alueelta vähintään kolmen kuukauden ajaksi. Asetuksen 19 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa säädetään kuitenkin, että poissaolojakson jälkeen jätettyä hakemusta pidetään uutena hakemuksena, jonka osalta aloitetaan uusi menettely sen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämiseksi. Tästä seuraa, että tilanteessa, jossa kolmannen maan kansalainen, joka tehtyään ensimmäisen turvapaikkahakemuksen jossakin jäsenvaltiossa on poistunut jäsenvaltioiden alueelta vähintään kolmen kuukauden ajaksi ennen uuden turvapaikkahakemuksen tekemistä jossakin toisessa jäsenvaltiossa, asetuksen N:o 604/2013 19 artiklan 2 kohdassa asetetaan jäsenvaltiolle, jossa uusi turvapaikkahakemus on tehty, velvoite toteuttaa tässä asetuksessa vahvistettujen sääntöjen perusteella tämän uuden hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämistä koskeva menettely.

Unionin tuomioistuin totesi samalla tavoin kuin tuomiossa *Ghezelbash*, että Dublin III -asetuksen 27 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että turvapaikanhakija voi hänen siirrostaan tehtyä päätöstä koskevan muutoksenhaun yhteydessä vedota siihen, että tämän asetuksen 19 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa vahvistettua sääntöä ei ole otettu huomioon.

2. MAAHANMUUTTOPOLITIikka

Unionin tuomioistuin käsitteli suuren jaoston 7.6.2016 antamassa tuomiossa *Affum* (C-47/15, [EU:C:2016:408](#)) kysymystä siitä, onko *direktiivi 2008/115*⁴⁰ esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa määrätään vankeusrangaistus kolmannen maan kansalaisen laittomasta maahantulosta sen alueelle Schengen-alueen sisärajan yli. Kyse oli Ghanan kansalaisesta, joka oli täyttämättä maahantulon, maassa oleskelun tai asumisen edellytyksiä kulkenut Ranskan kautta matkustajana Belgiasta tulevassa linja-autossa, joka oli menossa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että tällaisen kolmannen maan kansalaisen oleskelu jäsenvaltion alueella on direktiivin 2008/115 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla laitonta. Tällaisen oleskelun tilapäisyydellä tai sillä, että kyse on kauttakulusta, ei ole merkitystä.

Toiseksi unionin tuomioistuin katsoi palautettuaan mieliin tuomiossa *Achughbaban*⁴¹ vahvistetut periaatteet, että direktiivi 2008/115 on esteenä jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka perusteella kolmannen maan kansalainen, jonka osalta direktiivissä säädettyä palauttamismenettelyä ei ole vielä saatu päätökseen, voidaan tuomita vankeusrangaistukseen yksinomaan sen vuoksi, että hän on tullut kyseiseen jäsenvaltioon laittomasti sisärajan ylittämällä, mikä johtaa hänen oleskelunsa laittomuuteen. Unionin tuomioistuin korosti, että tällainen vankeusrangaistus on omiaan johtamaan palauttamismenettelyn epäonnistumiseen, viivästyttää palauttamista ja vaarantaa näin direktiivin 2008/115 tehokkaan vaikutuksen. Unionin tuomioistuin lisäsi, että tämä tulkinta pätee silloinkin, kun jokin muu jäsenvaltio kuin se, jossa hänet on otettu kiinni, ottaa kolmannen valtion kansalaisen takaisin direktiivin 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun sopimuksen tai järjestelyn mukaisesti. Tässä artikkelissa ei säädetä 2 artiklan 2 kohdassa vahvistettujen poikkeusten lisäksi direktiivin 2008/115 soveltamisalaa koskevasta poikkeuksesta, joka antaisi jäsenvaltioille mahdollisuuden olla soveltamatta laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseen yhteisiä vaatimuksia ja menettelyjä.

40| Jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/115/EY (EUVL L 348, s. 98).

41| Unionin tuomioistuimen tuomio 6.12.2011, *Achughbaban* (C-329/11, [EU:C:2011:807](#)).

IX OIKEUDELLINEN YHTEISTYÖ

YKSITYISOIKEUDELLISISSA ASIOISSA

Oikeudellisesta yhteistyöstä yksityisoikeudellisissa asioissa on mainittava neljä tuomiota, jotka koskevat asetusten N:o 44/2001⁴² (Bryssel I -asetus), N:o 593/2008⁴³ (Rooma I -asetus) ja N:o 864/2007⁴⁴ (Rooma II -asetus) tulkintaa.

1. BRYSSEL I -ASETUS

Unionin tuomioistuin otti 20.4.2016 antamassaan tuomiossa **Profit Investment SIM** (C-366/13, [EU:C:2016:282](#)) kantaa *jäsenvaltioon sijoittautuneen pankin joukkovelkakirjojen emissio-ohjelman liikkeeseenlaskuesitteeseen sisällytettyihin oikeuspaikkalausekkeisiin*. Pääasian oikeusriidassa joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskija oli laatinut esitteen yksipuolisesti, ja ohjelma oli toteutettu näiden velkakirjojen merkitsemistä koskevilla sopimuksilla. Yksi velkakirjojen myöhempi ostaja, jonka kotipaikka oli Italiassa ja joka oli asetettu selvitystilaan liikkeeseenlaskijaan sidoksissa olevan yrityksen jätettyä maksamatta erääntyneitä korkoja, haastoi tämän sekä muita yhtiöitä italialaisiin tuomioistuimiin, joissa sitä vastaan vedottiin oikeuspaikkalausekkeeseen toisen jäsenvaltion tuomioistuinten hyväksi. Tässä yhteydessä Italian ylin muutoksenhakutuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle kysymyksiä kyseisen lausekkeen pätevydestä sekä siitä, voidaanko siihen vedota kolmatta vastaan.

Unionin tuomioistuin totesi asetuksen N:o 44/2001 23 artiklan 1 kohdan a alakohdassa asetetusta oikeuspaikkalausekkeiden kirjallista muotoa koskevasta vaatimuksesta, että asian olosuhteissa tämä vaatimus edellyttää, että sopimuspuolten ensimmäisen tai myöhemmän hankinnan yhteydessä allekirjoittamassa sopimuksessa mainitaan tällaisen lausekkeen hyväksyminen tai viitataan nimenomaisesti kyseiseen esitteeseen. Ilman velkakirjojen myöhemmän ostajan nimenomaista suostumusta tällainen lauseke kuitenkin sitoo ostajaa, jos näytetään, että velkakirjojen luovuttajan oikeudet ja velvollisuudet, jotka liittyvät kyseisiin velkakirjoihin, ovat siirtyneet ostajalle ja että ostajalla on ollut tilaisuus tutustua mainitun lausekkeen sisältävään esitteeseen.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin käsitteli kysymystä siitä, voidaanko tällaisen oikeuspaikkalausekkeen, silloin kun se ei täytä kirjallista muotoa koskevaa vaatimusta, katsoa kuitenkin vastaavan kansainvälisen kaupan kauppatapoja asetuksen N:o 44/2001 23 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetulla tavalla ja olevan siten pätevä ja sellainen, että siihen voidaan vedota kolmatta vastaan. Unionin tuomioistuin katsoi, että tällainen kauppatapa voidaan todeta, jos voidaan erityisesti osoittaa, että kyseisen alan toimijat noudattavat tällaista toimintatapaa yleisesti ja säännöllisesti tällaisia sopimuksia tehdessään ja että sopimuspuolten täytyi tuntea se. Se, että sopimuspuolet todella tunsivat käytännön tai heidän olisi pitänyt se tuntea, voidaan näyttää toteen muun muassa osoittamalla, että sopimuspuolet olivat aiemmin olleet liikesuhteessa keskenään tai muiden kyseisellä alalla toimivien kanssa tai että käytäntö on riittävän tunnettu, jotta sen voidaan katsoa olevan vakiintunut käytäntö.

42| Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (EYVL L 12, s. 1).

43| Sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 17.6.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 593/2008 (Rooma I) (EUVL L 177, s. 6).

44| Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista 11.7.2007 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 864/2007 (Rooma II) (EUVL L 199, s. 40).

Asetuksen N:o 44/2001 6 artiklan 1 alakohdan, jonka perusteella ristiriitaisten ratkaisujen vaaran tapauksessa useita vastaajia voidaan haastaa yhden vastaajan kotipaikan tuomioistuimeen, soveltamisesta tässä tapauksessa unionin tuomioistuin totesi, että ristiriitaisten ratkaisujen vaaran osoittamiseksi tilanteessa, jossa on nostettu kaksi kannetta, joilla on eri kohde ja perusta ja jotka eivät liity toisiinsa alisteisuuden takia tai siksi, että ne olisivat keskenään yhteensopimattomia, ei riitä se, että toisen kanteen mahdollinen hyväksyminen voi mahdollisesti vaikuttaa sen oikeuden laajuuteen, jolle vaaditaan suojelua toisessa asiassa.

Tuomiossa **Granarolo** (C-196/15, [EU:C:2016:559](#)), joka annettiin 14.7.2016, unionin tuomioistuin otti kantaa *vakiintuneen liikesuhteen äkillisen katkaisemisen osalta toimivaltaisen tuomioistuimen määrittämiseen*. Pääasian oikeusriidan taustalla oli italialaisen tuottajan päätös lopettaa noin 25 vuotta kestänyt jälleenmyyntisuhde Ranskaan sijoittautuneen yrityksen kanssa. Tätä jälleenmyyntiä oli harjoitettu ilman puitesopimusta tai yksinoikeuslauseketta. Ranskaan sijoittautunut yritys nosti ranskalaisissa tuomioistuimissa vahingonkorvauskanteen italialaista yritystä vastaan. Unionin tuomioistuimelta kysyttiin, oliko tämä riita sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia vai sopimusta koskeva asia, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan toimivaltasäännön soveltamiseksi.

Unionin tuomioistuin totesi, että tämän asetuksen 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että vahingonkorvauskanne, joka perustuu vakiintuneen liikesuhteen äkilliseen katkaisemiseen, ei ole sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia, jos osapuolten välillä oli hiljainen sopimussuhde, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkastettava, riippumatta sen luokittelusta kansallisessa lainsäädännössä. Näytön, jonka tarkoituksena on osoittaa tällaisen hiljaisen sopimussuhteen olemassaolo, on nojaututtava joukkoon yhtäpitäviä tekijöitä, joihin kuuluvat muun muassa vakiintuneet liikesuhteet, osapuolten välinen vilpiton mieli, liiketoimien säännönmukaisuus ja niiden ajallinen kehitys sekä määrän että arvon osalta, mahdolliset sopimukset laskutettavista hinnoista ja/tai myönnettyistä alennuksista sekä kirjeenvaihto.

Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan soveltamisesta tällaiseen vakiintuneeseen liikesuhteeseen unionin tuomioistuin totesi, että tällainen liikesuhde on luokiteltava irtaimen kauppaa koskevaksi sopimukseksi tai palvelun suorittamista koskevaksi sopimukseksi sen luonteenomaisen velvoitteen mukaan. Sopimus, jonka luonteenomainen velvoite on tuotteen toimittaminen, on luokiteltava irtaimen kauppaa koskevaksi sopimukseksi. Tällaista luokittelua voidaan soveltaa kahden taloudellisen toimijan vakiintuneeseen liikesuhteeseen, kun tämä suhde rajoittuu peräkkäisiin sopimuksiin, joista jokaisen kohteena on tavarantoimittaminen ja haltuunotto. Se ei sitä vastoin vastaa sellaisen tyyppillisen jälleenmyyntisopimuksen rakennetta, jolle on luonteenomaista puitesopimus, jonka kohteena on kahden taloudellisen toimijan toimituksesta ja hankinnasta tulevaisuudessa tekemä sitoumus.

Palvelujen suorittamista koskevan luokittelun osalta tässä säännöksessä tarkoitettu palvelujen käsite edellyttää vähintäänkin sitä, että palveluja tarjoava osapuoli harjoittaa määrättyä toimintaa korvausta vastaan. Tästä voi olla kyse, jos jälleenmyyjä voi tarjota asiakkaille palveluja ja etuja, joita pelkkä myyjä ei voi tarjota, ja näin ollen vallata toimittajan tavaroille suuremman osuuden paikallisilla markkinoilla. Se, että jälleenmyyntisopimus perustuu siihen, että toimittaja valitsee jälleenmyyjät, antaa jälleenmyyjille kilpailuedun, joka yhdistettynä sopimuksessa määrättyyn apuun näille jälleenmyyjille mainosmateriaalin saamisessa, koulutustilaisuuksissa tai maksujärjestelyissä täyttää palvelun suorittamista koskevalle sopimukselle ominaisen korvauksen edellytyksen.

2. ROOMA I- JA ROOMA II -ASETUKSET

Unionin tuomioistuin otti 28.7.2016 antamassaan tuomiossa *Verein für Konsumenteninformation* (C-191/15, [EU:C:2016:612](#)) kantaa kysymyksiin, jotka koskevat kuluttajansuojasäännösten suhdetta sopimuksiin sovellettavan lain säännöksiin. Pääasian oikeusriidassa itävaltalainen kuluttajansuojayhdistys oli nostanut direktiivissä 2009/22⁴⁵ tarkoitetun kieltokanteen, jossa se vaatii sopimusvelvoitteisiin ja sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavan lain määräytymistä koskevien, kohtuuttomina pitämiensä ehtojen käytön kieltämistä. Ehdot sisältyivät Luxemburgiin sijoittautuneen yrityksen, joka harjoitti tavaroiden sähköistä myyntiä eri jäsenvaltioissa asuville kuluttajille, yleisiin sopimusehtoihin.

Unionin tuomioistuimen mukaan Rooma I- ja Rooma II -asetuksia on tulkittava siten, että direktiivissä 2009/22/EY tarkoitettuun kieltokanteeseen sovellettava laki on määritettävä Rooma II -asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaan, jos oikeusjärjestyksen loukkaamiset aiheutuvat kohtuuttomien ehtojen käyttämisestä, mikä kuluttajansuojayhdistysten tarkoituksena on estää, sanotun rajoittamatta kummankin asetuksen 1 artiklan 3 kohdan soveltamista. Sen sijaan tietyn sopimusehdon arviointiin sovellettava laki on aina määritettävä Rooma I -asetuksen nojalla, olipa kyse yksittäistapausta koskevasta kanteesta tai ryhmäkanteesta.

Lisäksi Rooma I -asetuksen 6 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että silloin kun kyse on tietyn sopimusehdon kohtuuttomuuden arvioinnista kieltokanteen yhteydessä, sovellettavan lain valinnalla ei ole vaikutusta niiden kuluttajien, joiden etuja tällä kanteella suojataan, asuinmaan lainsäädännössä säädettyjen pakottavien säännösten soveltamiseen. Näihin säännöksiin voi kuulua kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin 93/13⁴⁶ täytäntöönpanosäännöksiä sikäli kuin niissä varmistetaan kyseisen direktiivin 8 artiklan mukaisesti kuluttajalle suojan korkeampi taso.

Elinkeinonharjoittajan yleisiin sopimusehtoihin sisältyvä ehto, josta ei ole neuvoteltu erikseen ja jonka mukaan kuluttajan kanssa sähköisessä kaupankäynnissä tehtyyn sopimukseen sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, jossa tällä elinkeinonharjoittajalla on kotipaikka, on direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kohtuuton, jos sillä johdetaan kuluttajaa harhaan. Näin on erityisesti silloin, jos tällä ehdolla annetaan kuluttajalle vaikutelma, jonka mukaan sopimukseen sovelletaan ainoastaan kyseisen jäsenvaltion lakia, ilmoittamatta hänelle siitä, että hänellä on oikeus vedota myös hänelle sellaisen lain pakottavin säännöksin annettuun suojaan, jota olisi tämän ehdon puuttuessa sovellettu.

Unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 95/46⁴⁷ 4 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn, jonka suorittaa sähköistä kaupankäyntiä harjoittava yritys, sovelletaan sen jäsenvaltion lakia, johon tämä yritys suuntaa toimintaansa, mikäli tämä yritys käsittelee kyseisiä tietoja tässä jäsenvaltiossa sijaitsevan toimipaikkansa toiminnan yhteydessä.

Tuomiossa *Nikiforidis* (C-135/15, [EU:C:2016:774](#)) 18.10.2016 antamassaan tuomiossa suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin otti kantaa Rooma I -asetuksen ajalliseen soveltamisalaan sekä muiden jäsenvaltioiden kuin tuomioistuinvaltion kansainvälisesti pakottavien säännösten soveltamisedellytyksiin. Pääasian oikeusriita koski yksityisoikeudellisen työsopimuksen Kreikan valtion kanssa tehneen, vuodesta 1996 Saksassa työskennelleen opettajan palkan alentamista vuosina 2010–2012 Kreikan valtiontalouden

45| Kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavista kieltokanteista 23.4.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/22/EY (EUVL L 110, s. 30).

46| Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29).

47| Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1993 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY (EYVL L 281, s. 31).

vakauttamistoimenpiteiden seurauksena. Tässä tapauksessa oli kyse sopimukseen sovellettavasta laista sekä saksalaisen tuomioistuimen velvollisuudesta soveltaa Kreikan kansainvälisesti pakottavia säännöksiä.

Unionin tuomioistuin toi aluksi esille, että Rooma I -asetuksen 28 artiklan mukaan sitä sovelletaan kaikkentyyppiin sopimuksiin, jotka on tehty 17.12.2009 tai sen jälkeen. Sitä vastoin sen soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty ennen tätä päivämäärää tehtyjen sopimusten tulevaisuudessa ilmenevät vaikutukset. Tästä seuraa, että mikä tahansa ajankohdan 16.12.2009 jälkeinen sopimuspuolten yhteisymmärrys aiemmin tehdyn sopimuksen täyttämisen jatkamisesta ei voi johtaa siihen, että tätä asetusta sovelletaan kyseiseen sopimussuhteeseen. Lainsäätäjän valinta tulisi kyseenalaiseksi, jos mikä tahansa vähäinenkin muutos, jonka sopimuspuolet ovat tehneet 17.12.2009 tai sen jälkeen sopimukseen, joka on alun perin tehty ennen mainittua ajankohtaa, riittäisi saattamaan sopimuksen kyseisen asetuksen soveltamisalaan oikeusvarmuuden vastaisesti. Sen sijaan silloin, kun työsuhteeseen on päivänä, jona Rooma I -asetus tuli sovellettavaksi, tai sen jälkeen sopimuspuolten yhteisymmärryksestä tehty niin laaja muutos, että on katsottava, että kyseisenä ajankohtana tai sen jälkeen on tehty uusi työsopimus, uuden työsopimuksen on katsottava korvaavan alkuperäisen sopimuksen.

Mahdollisuudesta ottaa huomioon muita kuin Rooma I -asetuksen 9 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tuomioistuinvaltion tai valtion, jossa sopimuksesta johtuvat velvoitteet on täytettävä tai on täytetty, kansainvälisesti pakottavia säännöksiä unionin tuomioistuin katsoo, että näissä Rooma I -asetuksen säännöksissä luetellaan tyhjentävästi ne kansainvälisesti pakottavat säännökset, joille asiaa käsittelevä tuomioistuin voi antaa vaikutusta. Unionin tuomioistuimen mukaan se, että tämä poikkeus ulotettaisiin koskemaan periaatetta, jonka mukaan sopimuspuolet voivat vapaasti valita sovellettavan lain, jotta asiaa käsittelevälle tuomioistuimelle annettaisiin mahdollisuus ottaa huomioon muiden kuin Rooma I -asetuksen 9 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen jäsenvaltioiden kansainvälisesti pakottavia säännöksiä, voisi vaarantaa oikeusvarmuuden turvaamisen Euroopan oikeusalueella ja vaikuttaa maan, jossa työntekijä harjoittaa ammattitoimintaansa, oikeudessa säädetyn työntekijän suojelun tavoitteeseen. Nämä säännökset eivät kuitenkaan ole esteenä muun valtion kuin tuomioistuinvaltion tai valtion, jossa sopimuksesta johtuvat velvoitteet on täytettävä tai on täytetty, kansainvälisesti pakottavien säännösten huomioon ottamiselle tosiseikkana siltä osin kuin tästä säädetään sopimukseen sovellettavan lain aineellisissa säännöissä, joita ei ole yhdenmukaistettu Rooma I -asetuksella.

X OIKEUDELLINEN YHTEISTYÖ RIKOSASIOISSA

1. EUROOPPALAINEN PIDÄTYSMÄÄRÄYS

Vuodelta 2016 voidaan tuoda esille seitsemän tuomiota, jotka koskevat puitepäätöksellä 2002/584⁴⁸ käyttöön otettua eurooppalaista pidätysmääräystä.

Ensinnäkin 5.4.2016 annetussa tuomiossa *Aranyosi ja Căldăraru* (C-404/15 ja C-659/15 PPU, [EU:C:2016:198](#)) suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin otti kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä kantaa *mahdollisuuteen lykätä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa, kun pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion vankeusolosuhteiden vuoksi on olemassa todellinen vaara epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta*. Saksalainen täytäntöönpanoviranomainen, jota oli pyydetty panemaan täytäntöön Unkarin ja Romanian tuomioistuinten antamat eurooppalaiset pidätysmääräykset, oli katsonut, että kyseiset henkilöt voisivat

48| Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehty neuvoston puitepäätös 2002/584/YOS (EYVL L 190, s. 1, ja oikaisu EUVL 2006, L 279, s. 30).

joutua näiden valtioiden vankiloissa alttiiksi vankeusolosuhteille, joilla loukattaisiin heidän perusoikeuksiaan ja erityisesti perusoikeuskirjan 4 artiklaa, jossa kielletään epäinhimilliset tai halventavat rangaistukset ja kohtelu. Kyseinen täytäntöönpanoviranomainen oli viitannut useisiin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioihin, joissa tämä oli todennut Romanian ja Unkarin loukanneen perusoikeuksia niiden vankiloiden tilanahtauden vuoksi.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että epäinhimillisen tai halventavan rangaistuksen ja kohtelun kiellolla, josta määrätään perusoikeuskirjan 4 artiklassa, on ehdoton luonne, koska se liittyy läheisesti perusoikeuskirjan 1 artiklassa tarkoitettuun ihmisarvon kunnioittamiseen. Kun pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vastaavalla jäsenvaltion viranomaisella on tiedossaan seikkoja, jotka osoittavat todellisen vaaran pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa vangittujen henkilöiden tällaisesta kohtelusta, sen on arvioitava tämän vaaran olemassaoloa ennen kuin se päättää kyseisen henkilön luovuttamisesta.

Kun tämä vaara perustuu kyseisen jäsenvaltion yleisiin vankeusolosuhteisiin, tämä toteamus ei voi kuitenkaan yksinään johtaa pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymiseen. Täytäntöönpanoviranomaisen on nimittäin arvioitava konkreettisesti ja tarkasti, onko olemassa painavia perusteita uskoa, että kyseinen henkilö tosiasiallisesti altistuisi tälle vaaralle pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion vankeusolosuhteiden vuoksi. Tätä varten mainitun viranomaisen on pyydettävä pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion viranomaista toimittamaan kiireellisesti kaikki tarvittavat tiedot vankeusolosuhteista pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa. Jos täytäntöönpanoviranomainen toteaa ottaen huomioon toimitetut tiedot sekä kaikki muut sillä olevat tiedot, että pidätysmääräyksen kohteena olevaa henkilöä koskee todellinen vaara epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta, sen on lykättävä määräyksen täytäntöönpanoa siihen asti, kunnes sillä on lisätietoja, joiden nojalla se voi katsoa, ettei tällaista vaaraa ole. Jos vaaran olemassaoloa ei voida kohtuullisessa määräajassa sulkea pois, tämän viranomaisen on päätettävä, onko luovuttamismenettely lopetettava.

Toiseksi 24.5.2016 kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä annetussa tuomiossa **Dworzecki** (C-108/16 PPU, [EU:C:2016:346](#)) unionin tuomioistuin otti kantaa *puitepäätöksen 2002/584, sellaisena kuin se on muutettuna puitepäätöksellä 2009/299*,⁴⁹ jossa säädetään harkinnanvaraisesta perusteesta eurooppalaisen pidätysmääräyksen tunnustamisesta kieltäytymiselle, 4 a artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan tulkintaan. Pääasian oikeusriita koski puolalaisen tuomioistuimen antaman eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevaa menettelyä Alankomaissa, jotta Puolassa voitaisiin panna täytäntöön kolme vankeusrangaistusta. Yhden näistä rangaistuksista osalta eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä täsmennettiin, että asianomainen henkilö ei ollut ollut henkilökohtaisesti läsnä tuomioon, jossa mainittu rangaistus oli määrätty, johtaneessa oikeudenkäynnissä ja että haaste oli lähetetty asianomaisen henkilön tiedoksiantoja varten ilmoittamaan osoitteeseen, ja sen oli ottanut vastaan hänen isoisänsä. Koska eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella ei voitu määrittää, oliko haaste tosiasiallisesti annettu tiedoksi asianomaiselle henkilölle, alankomaalainen tuomioistuin pohti, täytyivätkö edellytykset eurooppalaisen pidätysmääräyksen tunnustamatta jättämiselle.

Unionin tuomioistuin totesi, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen on lähtökohtaisesti velvollinen panemaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön siitä huolimatta, että asianomainen henkilö ei ole ollut läsnä pidätysmääräyksen antamista koskevaan ratkaisuun johtaneessa oikeudenkäynnissä. Kyseisellä oikeusviranomaisella on tällainen velvollisuus silloin, kun asianomainen henkilö on saanut haasteen henkilökohtaisesti tiedoksi ja siten saanut tiedon oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta tai muilla keinoin tosiasiallisesti saanut niistä virallisen tiedon siten, että voidaan kiistattomasti todeta, että hän oli tietoinen

49| Puitepäätösten 2002/584/YOS, 2005/214/YOS, 2006/783/YOS, 2008/909/YOS ja 2008/947/YOS muuttamisesta henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien parantamiseksi sekä vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisen edistämiseksi sellaisten päätösten osalta, jotka on tehty vastaajan ollessa poissa oikeudenkäynnistä, 26.2.2009 tehty neuvoston puitepäätös 2009/299/YOS (EUVL L 81, s. 24).

oikeudenkäynnistä. Näitä haasteen tiedoksiantoa koskevia edellytyksiä noudattamalla voidaan varmistaa se, että asianomainen henkilö on saanut asianmukaiseen aikaan tiedon oikeudenkäyntinsä ajankohdasta ja paikasta, ja mahdollistetaan siten se, että täytäntöönpanosta vastaava viranomaiskatsoo, että puolustautumisoikeuksia on kunnioitettu. Vaikka ei voida lähtökohtaisesti sulkea pois sitä, että haasteen tiedoksi antaminen kolmannelle henkilölle täyttää kyseiset vaatimukset, on kuitenkin voitava kiistattomasti todeta, että kyseinen kolmas henkilö on tosiasiallisesti antanut haasteen tiedoksi asianomaiselle henkilölle.

Tämän vuoksi unionin tuomioistuin katsoi, että puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan edellytyksiä ei täytä haasteen, joka on annettu tiedoksi asianomaisen henkilön osoitteessa kyseiseen talouteen kuuluvalla henkilölle, joka on sitoutunut antamaan haasteen tiedoksi hänelle, tiedoksi antaminen, kun eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella ei voida varmistaa, onko – ja jos on, milloin – kyseinen henkilö tosiasiallisesti antanut kyseisen haasteen tiedoksi asianomaiselle henkilölle. Unionin tuomioistuin korosti kuitenkin myös, että koska kyseisessä artiklassa tarkoitetut tapaukset on suunniteltu harkinnanvaraisen perusteen, jolla voidaan jättää tunnustamatta ratkaisuja, poikkeuksiksi, täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomais voi joka tapauksessa ottaa huomioon muita seikkoja, joiden perusteella se voi varmistaa, että asianomaisen henkilön luovuttaminen ei merkitse hänen puolustautumisoikeuksiensa loukkaamista.

Kolmanneksi 1.6.2016 antamassaan tuomiossa **Bob-Dogi** (C-241/15, [EU:C:2016:385](#)) unionin tuomioistuimella oli tilaisuus ottaa kantaa puitepäätöksen 2002/584 8 artiklan 1 kohdan c alakohtaan ja erityisesti *eurooppalaista pidätysmääräystä edeltävän ja siitä erillisen kansallisen pidätysmääräyksen puuttumisen seurauksiin tilanteessa, jossa luovutuspyyntö perustuu tähän eurooppalaiseen pidätysmääräykseen*. Tässä asiassa romanialainen täytäntöönpanoviranomais oli saanut unkarilaiselta viranomaiselta luovuttamispyynnön pelkästään sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella, joka ei perustunut siitä erilliseen ja sitä edeltävään kansalliseen pidätysmääräykseen.

Unionin tuomioistuimen mukaan silloin, kun syytetoimenpiteitä varten annettu eurooppalainen pidätysmääräys ei sisällä mainintaa kansallisen pidätysmääräyksen olemassaolosta, täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomais ei voi panna sitä täytäntöön, jos pyydettyään pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion viranomais toimittamaan kiireellisesti kaikki lisätiedot kyseinen täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomais toteaa, että eurooppalainen pidätysmääräys on annettu ilman kansallisen pidätysmääräyksen tosiasiallista antamista. Unionin tuomioistuin täsmensi, että kansallisesta pidätysmääräyksestä erillistä eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan vaatimuksen noudattaminen on erityisen tärkeää, koska vaatimus merkitsee, että kun eurooppalainen pidätysmääräys annetaan syytetoimenpiteitä varten, tällaisen henkilön osalta on menettelyn ensimmäisessä vaiheessa jo noudatettu menettelyllisiä takeita ja kunnioitettu hänen perusoikeuksiaan, joiden suojaaminen pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion oikeusviranomaisen on varmistettava, sovellettavan kansallisen oikeuden mukaisesti. Unionin tuomioistuin totesi, että eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva järjestelmä sisältää oikeuksien kahdentasoisen suojan, jota etsityn henkilön on saatava, koska sen oikeudellisen suojan lisäksi, jota on annettava annettaessa kansallinen oikeudellinen päätös, suoja on varmistettava annettaessa eurooppalainen pidätysmääräys. Tällainen oikeudellinen suoja puuttuu lähtökohtaisesti, jos ennen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista ei ole tehty kansallisen oikeusviranomaisen päätöstä.

Neljänneksi kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä 28.7.2015 annetussa tuomiossa **JZ** (C-294/16 PPU, [EU:C:2016:610](#)) unionin tuomioistuimen oli tulkittava puitepäätöksen 2002/584 26 artiklaa, joka koskee *täytäntöönpanojäsenvaltiossa säilöön otettuna vietetyn ajan vähentämistä*. Tässä tapauksessa puolalainen tuomioistuin oli määrännyt Puolan kansalaiselle kolmen vuoden ja kahden kuukauden vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen. Koska tuomittu pakoili Puolan oikeusviranomaisia, hänestä annettiin eurooppalainen pidätysmääräys. Ison-Britannian viranomaiset panivat määräyksen täytäntöön ottamalla hänet kiinni, ja ne määräisivät hänelle yhdeksän tuntia yössä kestävän kotiarestin, johon liittyi kyseisen

henkilön valvonta sähköisellä valvontapannalla, velvollisuus ilmoittautua poliisilaitoksella aluksi päivittäin ja sittemmin useita kertoja viikossa tiettyyn kellonaikaan sekä kieltö hakea ulkomaille matkustamisen mahdollistavia asiakirjoja. Kun henkilö oli luovutettu Puolan viranomaisille, hän pyysi, että kotiaarestin ja sähköisen valvonnan aika vähennettäisiin hänelle Puolassa suoritettavaksi tuomitusta vapaudenmenetyksen käsittävistä rangaistuksesta.

Unionin tuomioistuin totesi, että puitepäätöksen 26 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla täytäntöönpanojäsenvaltiossa säilöönoton käsitteellä ei tarkoiteta vapauden rajoituksen käsittävää toimenpidettä vaan toimenpidettä, joka käsittää vapaudenmenetyksen, ja sillä tarkoitetaan vankeuden lisäksi kyseiselle henkilölle määrättyjä kaikkia sellaisia toimenpiteitä tai sellaisten toimenpiteiden kokonaisuutta, jotka luonteensa, kestoensa, vaikutustensa ja toteuttamistapansa vuoksi merkitsevät sitä, että kyseinen henkilö menettää vankeuteen rinnastettavalla tavalla vapautensa. Näin ollen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion oikeusviranomaisen on tutkittava, onko henkilöön täytäntöönpanojäsenvaltiossa kohdistetut toimenpiteet rinnastettava vapaudenmenetykseen. Jos kyseinen oikeusviranomainen päätyy tässä tutkinnassaan siihen, että asianlaita on näin, puitepäätöksen mukaan on olemassa velvollisuus vähentää eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa suoritettavan vapaudenmenetyksen kokonaiskestosta koko se ajanjakso, jonka ajan näitä toimenpiteitä on sovellettu täytäntöönpanojäsenvaltiossa.

Unionin tuomioistuimen mukaan tässä tapauksessa asianomaiseen henkilöön Isossa-Britanniassa sovelletun kaltaiset toimenpiteet eivät lähtökohtaisesti ole siinä määrin pakottavia, että ne merkitsisivät vaikutukseltaan vankeuteen rinnastettavaa vapaudenmenetystä ja että niitä siten voitaisiin pitää puitepäätöksen 26 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna säilöönottona. Koska tässä säännöksessä kuitenkin säädetään ainoastaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevan henkilön perusoikeuksien suojan vähimmäistasosta, puitepäätös ei estä kyseisen pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion oikeusviranomaista vähentämästä tässä jäsenvaltiossa suoritettavan vapaudenmenetyksen kokonaiskestosta koko sitä ajanjaksoa, jonka ajan tähän henkilöön sovelletaan täytäntöönpanojäsenvaltiossa tällaisia toimenpiteitä, tai osaa tästä ajanjaksosta.

Viidenneksi 10.11.2016 antamissaan tuomioissa **Poltorak** (C-452/16 PPU, [EU:C:2016:858](#)), **Özçelik** (C-453/16 PPU, [EU:C:2016:860](#)) ja **Kovalkovas** (C-477/16 PPU, [EU:C:2016:861](#)), joita varten noudatettiin kiireellistä ennakkoratkaisumenettelyä, unionin tuomioistuimella oli tilaisuus tulkita puitepäätöksen 2002/584 6 ja 8 artiklaa, joiden nojalla *eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä on oltava muun muassa ilmoitus siitä, onko olemassa jäsenvaltion viranomaisen antama pidätysmääräys tai oikeudellinen päätös*. Nämä ennakkoratkaisupyynnöt oli esittänyt sama alankomaalainen tuomioistuin, jolle oli täytäntöönpanosta vastaavana oikeusviranomaisena saatettu kolmen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevat pyynnöt. Asiassa **Poltorak** eurooppalaisen pidätysmääräyksen oli antanut Ruotsin poliisiylhallitus. Vastaavasti asiassa **Özçelik** kyseessä olleen pidätysmääräyksen oli antanut Unkarin poliisiviranomainen, mutta syyttäjäviranomainen oli myöhemmin vahvistanut tämän määräyksen. Sen sijaan asiassa **Kovalkovas** annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen oli antanut Liettuan oikeusministeriö.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyysi unionin tuomioistuinta täsmentämään, voidaanko poliisiviranomaisen (asia **Poltorak**) ja Liettuan oikeusministeriön kaltaisen täytäntöönpanovaltaa käyttävän elimen (asia **Kovalkovas**) katsoa kuuluvan puitepäätöksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen käsitteen piiriin. Lisäksi unionin tuomioistuimelta kysyttiin, voiko vahvistus, jonka virallinen syyttäjä antaa poliisiviranomaisen aiemmin syytetoimia varten antamalle pidätysmääräykselle, kuulua puitepäätöksen 8 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun oikeudellisen päätöksen käsitteen alaan (asia **Özçelik**).

Unionin tuomioistuin totesi, että puitepäätöksen 6 artiklan 1 kohdassa olevalla termillä ”oikeusviranomainen” ei viitata ainoastaan jäsenvaltioiden tuomareihin tai tuomioistuimiin vaan se voi kattaa laajemmin asianomaisessa oikeusjärjestyksessä lainkäyttöön osallistuvat viranomaiset. Se täsmensi kuitenkin,

että puitepäättöksen 1 artiklan 2 kohdassa vahvistettu vastavuoroisen tunnustamisen periaate, jonka perusteella täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on pantava pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen antama pidätysmääräys täytäntöön, perustuu sille olettamalle, että oikeusviranomainen on harjoittanut laillisuusvalvontaa jo ennen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa. Sillä, että pidätysmääräyksen antaa poliisiviranomaisen kaltainen muu kuin oikeusviranomainen tai Liettuan oikeusministeriön kaltainen täytäntöönpanovaltaa käyttävä elin, ei anneta pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle takeita siitä, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on kohdistunut tällaista laillisuusvalvontaa, eikä tämä näin ollen voi riittää perustelemaan sitä vankkaa luottamusta jäsenvaltioiden välillä, jolle koko puitepäättös perustuu.

Luonnehdittuaan puitepäättöksen 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua oikeusviranomaisen käsitettä unionin oikeuden itsenäiseksi käsitteeksi unionin tuomioistuin totesi, että tämä käsite kattaa rikosoikeuden alan oikeudenkäyttöön osallistuvat viranomaiset poliisiviranomaisia lukuun ottamatta (asia *Poltorak*). Se päätteli näin ollen, että syyttäjäviranomaisen suorittama kansallisen poliisiviranomaisen syytetoimia varten antaman kansallisen pidätysmääräyksen vahvistaminen on oikeudellinen toimi, jolla syyttäjäviranomainen tarkistaa ja hyväksyy pidätysmääräyksen, ja sitä on pidettävä puitepäättöksen 8 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuna oikeudellisena päätöksenä (asia *Özçelik*). Sen sijaan se katsoi, että oikeusviranomaisen käsite ei kata Liettuan oikeusministeriön kaltaista täytäntöönpanovaltaa käyttävää elintä (asia *Kovalkovas*).

2. OIKEUS TULKKAUKSEEN JA KÄÄNNÖKSIIN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

Unionin tuomioistuin otti 9.6.2016 antamassaan tuomiossa **Balogh** (C-25/15, [EU:C:2016:423](#)) kantaa *oikeuden tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä, sellaisena kuin siitä on säädetty direktiivissä 2010/64*,⁵⁰ *ulottuvuuteen, sekä puitepäättöksen 2009/315*⁵¹ *ja päätöksen 2009/316*⁵² *soveltamiseen rikosrekisteritietoja vaihdettaessa*. Tässä tapauksessa itävaltalainen tuomioistuin oli tuominnut Unkarin kansalaisen vankeusrangaistukseen. Itävallan viranomaiset ilmoittivat Unkarin viranomaisille tuomion sisällöstä eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) kautta. Unkarin viranomaiset lähettivät tuomion unkarilaiselle tuomioistuimelle noudattaen kansallista erityismenettelyä, jonka ainoana tavoitteena on se, että ulkomaisen tuomioistuimen antamalle tuomiolle annetaan sama merkitys kuin jos sen olisi antanut kansallinen tuomioistuin. Tässä menettelyssä varmistetaan tuomion kääntäminen unkarin kielelle. Esitetty kysymys koski käännöskuluista vastaamista.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2010/64 1 artiklan 2 kohdan mukaan oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin sovelletaan epäiltyyn tai syytettyyn henkilöön siihen saakka, kun menettely on saatettu päätökseen, mikä tarkoittaa sen kysymyksen lopullista ratkaisemista, onko hän syyllistynyt rikokseen, tarvittaessa tuomitseminen ja mahdollisen muutoksenhaun ratkaiseminen mukaan lukien. Näin ollen sitä ei sovelleta kansalliseen erityismenettelyyn, joka koskee toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman lainvoimaisen tuomion tunnustamista, koska tämä menettely toteutuu jo määritelmän mukaan sen jälkeen, kun on lainvoimaisesti määritelty, onko rikoksesta epäilty tai syytetty henkilö syyllistynyt rikokseen, ja tapauksen mukaan henkilön tuomitsemisen jälkeen.

50| Oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä 20.10.2010 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU (EUVL L 280, s. 1).

51| Jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä 26.2.2009 tehty neuvoston puitepäättös 2009/315/YOS (EUVL L 93, s. 23).

52| Eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) perustamisesta 6.4.2009 tehty neuvoston päätös 2009/316/YOS (EUVL L 93 s. 33).

Unionin tuomioistuin totesi vielä, että puitepäätos 2009/315 ja päätös 2009/316 ovat esteenä sellaisen kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanolle, jolla otetaan käyttöön Unkarin oikeudessa säädetyn kaltainen tunnustamista koskeva erityismenettely. Kansalaisuusjäsenvaltion keskusviranomaisen on merkittävä tuomiojäsenvaltion tuomioistuinten antamat tuomiot rikosrekisteriin suoraan viimeksi mainitun jäsenvaltion keskusviranomaisen ECRISin avulla lähettämien näitä tuomioita koskevien tietojen perusteella. Rekisteröinti ei näin ollen voi olla riippuvainen siitä, että ennakolta on toteutettu näiden tuomioiden tunnustamista koskeva tuomioistuinmenettely, eikä etenäkään siitä, että langettava tuomio lähetetään kansalaisuusjäsenvaltiolle tällaista tunnustamista varten. Tällainen menettely on ristiriidassa tuomioistuinten tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroista tunnustamista rikosoikeuden alalla koskevan periaatteen kanssa, josta määrätään SEUT 82 artiklan 1 kohdassa.

3. RIKOSOIKEUDELLISET MENETTELYT JA RATKAISUT TOISESSA JÄSENVALTIOSSA

Tuomiossa *Kossowski* (C-486/14, [EU:C:2016:483](#)), joka annettiin 29.6.2016, unionin tuomioistuimen oli täsmennettävä *ne bis in idem* -periaatteen ulottuvuutta Schengen-alueella. Tässä tapauksessa Saksassa aloitetussa rikosoikeudellisessa menettelyssä oli vastaajana Puolan kansalainen, jota syytettiin törkeästä ryöstöntapaisesta kiristyksestä tässä valtiossa. Saksalainen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia oli saatettu, kuitenkin kieltäytyi aloittamasta pääkäsitelyä, koska *ne bis in idem* -periaate, sellaisena kuin sitä sovelletaan Schengen-alueella, esti sen. Myös Puolan syyttäväviranomainen oli aloittanut esitutkintamenettelyn samasta teosta ja päättänyt menettelyn lopullisesti, koska syytetty oli kieltäytynyt lausumasta asiassa ja koska asianomistajaa ja todistajaa, jotka asuivat Saksassa, ei ollut voitu kuulla. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi Saksan syyttäväviranomainen oli saattanut asian, pyysi unionin tuomioistuinta täsmentämään, onko tilanteessa, jossa Puolan syyttäväviranomaisen päätös on tehty ilman perusteellista esitutkintaa, katsottava, että syytetty on saanut ”lainvoimaisen tuomion” Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen⁵³ 54 artiklassa tarkoitettu tavoin tai ”lopullisesti vapautettu” perusoikeuskirjan 50 artiklassa tarkoitettu tavoin, jolloin *ne bis in idem* -periaate estää uudelleen syytteeseen asettamisen samasta teosta.

Suurella jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin totesi, että *ne bis in idem* -periaatteen tavoitteena on taata henkilölle, joka on Schengen-valtiossa saanut tuomion ja suorittanut rangaistuksensa tai saanut syytteestä vapauttavan lainvoimaisen tuomion, että hän voi liikkua Schengen-alueella joutumatta pelkäämään sitä, että hänet asetetaan syytteeseen samasta teosta toisessa Schengen-valtiossa. Tämän periaatteen tavoitteena ei kuitenkaan ole suojata rikoksesta epäiltyä mahdollisuudelta joutua samasta teosta tutkinnan kohteeksi peräkkäin useassa Schengen-valtiossa. Näin ollen unionin tuomioistuin totesi, että virallisen syyttäjän päätöstä, jolla päätetään syytemenettely ja keskeytetään henkilöä koskeva esitutkinta lainvoimaisesti, ei voida pitää *ne bis in idem* -periaatteen soveltamiseksi lainvoimaisena ratkaisuna, kun päätöksen perusteluista käy ilmi, että kyseinen menettely on keskeytetty ilman perusteellisen esitutkinnan suorittamista. Tältä osin se, että asianomistajaa ja mahdollista todistajaa ei ole kuultu, on osoitus siitä, että perusteellista esitutkintaa ei ole suoritettu.

Tuomiossa *Ognyanov* (C-554/14, [EU:C:2016:835](#)), joka annettiin 8.11.2016, unionin tuomioistuin otti suuren jaoston kokoonpanossa kantaa *vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen, josta säädetään erityisesti*

53| Tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14. kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus, joka allekirjoitettiin Schengenissä 19.6.1990 (EYVL 2000, L 239, s. 19).

puitepäätöksessä 2008/909,⁵⁴ ulottuvuuteen tuomion täytäntöönpanoon sovellettavan lain määrittämiseksi. Tämä asia koski Bulgarian kansalaista, jonka tanskalainen tuomioistuin oli tuominnut yhteensä 15 vuoden vankeusrangaistukseen. Asianomainen henkilö oli suorittanut Tanskassa osan vankeusrangaistuksestaan ennen kuin hänet siirrettiin Bulgarian viranomaisille. Vankeusaikanaan Tanskassa hän oli työskennellyt yli puolentoista vuoden ajan. Bulgarian laissa, sellaisena kuin sitä on tulkittu kansallisessa oikeuskäytännössä, säädetään, että tuomitun henkilön myös toisessa jäsenvaltiossa tekemä työ huomioidaan lyhentämällä rangaistuksen kestoaikaa siten, että kaksi työpäivää vastaa kolmea päivää vapauden menetystä. Henkilöä siirrettäessä Tanskan viranomaiset ilmoittivat nimenomaisesti Bulgarian viranomaisille, että Tanskan lainsäädännön perusteella vapausrangaistusta ei voida lyhentää sen täytäntöönpanon aikana tehdyn työn perusteella.

Määrittääkseen asianomaisen henkilön vielä suorittamatta olevan rangaistuksen keston Bulgariassa ennakkoratkaisua pyytänyt bulgarialainen tuomioistuin kysyi unionin tuomioistuimelta, onko puitepäätös esteenä kansalliselle säännölle, jonka mukaan täytäntöönpanovaltio saa lyhentää tuomitun rangaistusta tämän vankeusaikanaan toisessa jäsenvaltiossa tekemän työn perusteella, kun viimeksi mainitun valtion toimivaltaiset viranomaiset eivät ole kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti myöntäneet tällaista rangaistuksen lyhennystä.

Unionin tuomioistuimen mukaan puitepäätöksen 2008/909 17 artiklaa on tulkittava siten, että yksin tuomion antaneen valtion lainsäädäntöä on sovellettava – myös siltä osin kuin kyse on rangaistuksen mahdollisesta lyhentämisestä – asianomaisen henkilön kyseisen valtion alueella suorittamaan rangaistuksen osaan siihen saakka, kunnes hänet siirretään täytäntöönpanovaltioon. Täytäntöönpanovaltion lainsäädäntöä puolestaan sovelletaan vain siihen rangaistuksen osaan, jota kyseinen henkilö ei ole vielä suorittanut, tämän siirron jälkeen täytäntöönpanovaltion alueella. Rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvien kysymysten osalta toimivaltainen viranomainen täytäntöönpanovaltiossa ei siis voi taannehtivasti korvata tuomion antaneen valtion rangaistusten täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä omalla lainsäädännöllään eikä varsinkaan rangaistusten lyhentämistä koskevalla lainsäädännöllään siltä osin kuin kyse on rangaistuksen siitä osasta, jonka asianomainen on jo suorittanut tuomion antaneen valtion alueella.

XI KILPAILU

1. KARTELLIT JA MUUT YHTEISTOIMINTAJÄRJESTELYT

Kartelliasioista on mainittava kuusi tuomiota. Ensimmäisessä tuomiossa unionin tuomioistuin otti kantaa passiiviseen kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumiseen. Toisessa tuomiossa unionin tuomioistuimella oli tilaisuus käsitellä SEUT 101 artiklan ja patenttioikeuden väliseen suhteeseen liittyviä tiettyjä seikkoja. Seuraavat neljä tuomiota koskevat asetuksen N:o 1/2003⁵⁵ soveltamista kartellia koskevassa hallinnollisessa menettelyssä.

Tuomiossa *Eturas ym.* (C-74/14, [EU:C:2016:42](#)), joka julistettiin 21.1.2016, unionin tuomioistuin esitti täsmennyksiä *passiivisiin kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumistapoihin*. Ennakkoratkaisua pyytäneen

54| Vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta rikosasioissa annettuihin tuomioihin, joissa määrätään vapausrangaistus tai vapauden menetyksen käsittävä toimenpide, niiden täytäntöön panemiseksi Euroopan unionissa 27.11.2008 tehty neuvoston puitepäätös 2008/909/YOS (EUVL L 327, s. 27).

55| [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL L 1, s. 1).

tuomioistuimen esittämät ennakkoratkaisukysymykset liittyivät oikeusriitaan, jossa oli asianosaisina 30 matkanjärjestäjää ja Liettuan kilpailuneuvosto ja joka koski kyseisten matkanjärjestäjien osallistumista kilpailusääntöjen rikkomiseen hiljaisella hyväksynnällä. Kaikki matkanjärjestäjät käyttivät yhteistä tietokonepohjaista matkanvarausjärjestelmää, jonka avulla ne voivat myydä matkoja internetsivustoillaan yhtenäisen varausjärjestelmän kautta. Vuonna 2009 kyseisen järjestelmän ylläpitäjä lähetti matkanjärjestäjille sisäisen sähköpostin välityksellä ilmoituksen siitä, että järjestelmän kautta myytäviin tuotteisiin liittyville alennuksille olisi vastedes asetettu katto. Ilmoituksen lähettämisen jälkeen tämä toimenpide toteutettiin varausjärjestelmässä. Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti kysymyksen siitä, voidaanko olettaa, että matkanjärjestäjät tiesivät tai niiden täytyi tietää mainitusta ilmoituksesta ja – kun ne eivät vastustaneet tällaista menettelytapaa – ne osallistuivat SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun yhdenmukaistettuun menettelytapaan.

Mahdollisesta osallistumisesta yhdenmukaistettuun menettelytapaan unionin tuomioistuin totesi, että matkanjärjestäjien voidaan siitä hetkestä alkaen, jona ne tiesivät yhteisen tietokonepohjaisen matkanvarausjärjestelmän ylläpitäjän lähettämästä ilmoituksesta, olettaa osallistuneen SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun yhdenmukaistettuun menettelytapaan, jos ne eivät ole julkisesti irtisanoutuneet tästä menettelytavasta, ilmoittaneet siitä hallintoviranomaisille tai esittäneet tämän olettaman kumoamiseksi muita todisteita, kuten todistetta kyseisen katon ylittävän alennuksen järjestelmällisestä myöntämisestä.

Tarkastellessaan näyttöä, jota pääasian eri asianosaisten oli tältä osin esitettävä, unionin tuomioistuin huomautti, että vaikka asetuksen N:o 1/2003 2 artiklassa säännellään nimenomaisesti SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomista koskevan todistustaakan jakautumista, tässä asetuksessa ei sen sijaan ole säännöksiä, jotka koskisivat tarkempia prosessuaalisia näkökohtia. Kun unionin oikeudessa ei ole asiaa koskevia sääntöjä, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava todistusharkintaa ja edellytettävä todistuskynnystä koskevien kansallisten sääntöjen nojalla ja kaikki sille esitetyt seikat huomioon ottaen, voiko yhteisen järjestelmän ylläpitäjän ilmoituksen lähettäminen olla riittävä todiste sen vahvistamiseksi, että ilmoituksen vastaanottajat tiesivät sen sisällöstä. Unionin tuomioistuin täsmensi kuitenkin, että syyttömyysolettama on esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin toteaa, että pelkkä tämän ilmoituksen lähettäminen voi olla riittävä todiste sen vahvistamiseksi, että ilmoituksen vastaanottajien täytyi tietää sen sisällöstä.

Tuomiossa **Genentech** (C-567/14, [EU:C:2016:526](#)), joka annettiin 7.7.2016, unionin tuomioistuin otti kantaa siihen, onko patentin käyttöluvan saajan velvollisuus maksaa patentoidun teknologian käytöstä sovitut käyttölupamaksut huolimatta siitä, että lisensoitua patenttia tai lisensoituja patenteja ei ole loukattu tai mitätöity, yhteensopiva SEUT 101 artiklan 1 kohdan kanssa. Pääasian kantaja oli lääkealalla toimiva yhtiö, jolla oli maailmanlaajuinen käyttö lupa patentoidun indusoidun käyttöön. Käytettyään tätä indusoidua lisensoituja patenteja loukkaamatta se kieltäytyi maksamasta osaa patentinhaltijan kanssa tehdyssä käyttölupasopimuksessa sovitusta käyttölupamaksusta. Lääkeyhtiö määrättiin kuitenkin välitystuomiolla maksamaan sopimuksen mukaiset käyttölupamaksut. Kansallinen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi oikeusriita saatettiin tämän välitystuomion jälkeen, kysyi unionin tuomioistuimelta, merkitseekö lupamaksun maksaminen perusteettomia kustannuksia lääkeyhtiölle unionin kilpailuoikeuden vastaisesti.

Tuomioon *Ottung*⁵⁶ perustuvan oikeuskäytännön mukaisesti unionin tuomioistuin katsoi, että kilpailuoikeudessa ei kielletä sitä, että asetetaan velvollisuus suorittaa maksu kyseisen patentoidun indusoidun käyttämisestä, vaikka sillä ei ole loukattu patenttia tai katsotaan, että sitä ei ole koskaan suojattu, kun patentti on mitätöity taannehtivasti. Tämä ratkaisu selittyy unionin tuomioistuimen mukaan sillä, että tämä maksu on vastike oikeudesta hyödyntää patentoitua teknologiaa niin, ettei käyttöluvan antaja käytä teollisoikeuksiaan. Sen, että käyttöluvan haltija voi vapaasti irtisanoa sopimuksen, perusteella voidaan sulkea

56] Unionin tuomioistuimen tuomio 12.5.1989, *Ottung v. Klee & Weilbach ym.* (320/87, [EU:C:1989:195](#)).

tässä yhteydessä pois se, että lupamaksun maksaminen vahingoittaisi kilpailua rajoittamalla käyttöluvan haltijan toimintavapautta tai aiheuttamalla markkinoiden lukitsemisvaikutuksia.

Tuomioissa *HeidelbergCement v. komissio* (C-247/14 P, [EU:C:2016:149](#)), *Schwenk Zement v. komissio* (C-248/14 P, [EU:C:2016:150](#)), *Buzzi Unicem v. komissio* (C-267/14 P, [EU:C:2016:151](#)) ja *Italmobiliare v. komissio* (C-268/14 P, [EU:C:2016:152](#)), jotka annettiin 10.3.2016, unionin tuomioistuimella oli tilaisuus esittää merkittäviä täsmennyksiä *komission perusteluvelvollisuuden laajuuteen sen laatiessa tietojensaantipyynnöjä asetuksen N:o 1/2003 18 artiklan 3 kohdan nojalla*. Oikeusriita koski erityisesti päätöksiä, joilla komissio oli pyytänyt useilta yhtiöiltä tietoja niiden väitetystä osallistumisesta kartelliin sementin ja sen oheistuotteiden markkinoilla.⁵⁷

Tällaisen pyynnön perusteluvelvollisuudesta unionin tuomioistuin toi aluksi esille asetuksen N:o 1/2003 18 artiklan 3 kohdassa edellytetyt perustelujen olennaiset seikat. Tämän säännöksen mukaan komission on muun muassa mainittava tietojensaantipyynnön oikeusperusta ja sen tarkoitus, yksilöitävä vaaditut tiedot ja asetettava määräaika tietojen antamista varten. Tämä erityinen perusteluvelvollisuus on perustavanlaatuinen vaatimus paitsi sen vuoksi, että tietojensaantipyynnön osoitetaan olevan oikeutettu, myös siksi, että asianomaisten yritysten on mahdollista saada selville yhteistyövelvollisuutensa laajuus ja samanaikaisesti säilyttää puolustautumisoikeutensa.

Näin ollen pyytäessään tietoja asetuksen N:o 1/2003 18 artiklan 3 kohdan nojalla komission on pyynnössään ilmoitettava tutkintansa kohde ja yksilöitävä väitetty kilpailusääntöjen rikkominen. Koska tietojen tarpeellisuutta on kuitenkin arvioitava suhteessa tietojensaantipyynnössä mainittuun tarkoitukseen, tämä tarkoitus on ilmoitettava riittävän täsmällisesti, sillä ellei näin tehdä, ei ole mahdollista määrittää, onko kyseinen tieto tarpeellinen, eikä unionin tuomioistuin voi harjoittaa valvontaansa.

Unionin tuomioistuin totesi myös asian tosiseikkoihin viitaten, että vaikka tietojensaantipyynnöä onkin pidettävä asian tutkintavaiheessa tavallisesti käytettävänä tutkintatoimenpiteenä, komissio ei kuitenkaan voi tyytyä erittäin lyhyisiin, epämääräisiin ja yleisluonteisiin perusteluihin, kun sillä oli käytettävissään tietoja, joiden nojalla se olisi voinut esittää tarkemmin kyseessä oleviin yrityksiin kohdistuneet rikkomisepäilyt. Todettuaan, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen pitäessään komission päätöksiä riittävästi perusteltuina, unionin tuomioistuin päätti kumota unionin yleisen tuomioistuimen tuomiot sekä komission päätökset.

2. VALTIONTUKI

On syytä tuoda esille neljä valtiontukea koskevaa tuomiota: niistä kaksi ensimmäistä koskee komission tiedonantoja valtiontuista, joita voidaan myöntää talous- ja finanssikriisissä; kahdessa muussa täsmennetään valikoivuusedellytyksen tulkintaa.

Tuomiossa *Kreikka v. komissio* (C-431/14 P, [EU:C:2016:145](#)), joka julistettiin 8.3.2016, unionin tuomioistuin pysytti muutoksenhaussa suuren jaoston kokoonpanossa *unionin yleisen tuomioistuimen tuomion*,⁵⁸ jolla oli hylätty Kreikan nostama kumoamiskanne Kreikassa maatalouden vakuutusjärjestelmästä vastaavan viraston (jäljempänä ELGA) maksamista korvauksista annetusta komission päätöksestä.⁵⁹ Tässä päätöksessä komissio

57| Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 18 artiklan 3 kohdan soveltamismenettelystä 30.3.2011 tehdyt komission päätökset K(2011) 2356 lopullinen, K(2011) 2361 lopullinen, K(2011) 2364 lopullinen ja K(2011) 2367 lopullinen (asia COMP/39520 – Sementti ja sen oheistuotteet).

58| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 16.7.2014, *Kreikka v. komissio* (T-52/12, [EU:T:2014:677](#)).

59| Kreikassa maatalouden vakuutusjärjestelmästä vastaavan viraston (ELGA) vuosina 2008 ja 2009 maksamista korvauksista 7.12.2011 annettu komission päätös 2012/157/EU (EUVL 2012, L 78, s. 21).

oli pitänyt ELGA:n kreikkalaisille maanviljelijöille epäsuotuisista sääolosuhteista aiheutuneiden menetysten vuoksi maksamia tiettyjä korvauksia lainvastaisena valtiontukena. Komissio oli viitannut erityisesti käytännesääntöihin, jotka sisältyvät tilapäisiin yhteisön puitteisiin valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä (jäljempänä tilapäiset puitteet).⁶⁰

Unionin tuomioistuin korosti tuomiossaan aluksi, että ELGA:n suorittamat korvaukset rahoitettiin valtion varoista. Koska ELGA:n maksamat korvaukset eivät riippuneet maanviljelijöiden maksamista erityisistä vakuutusmaksuista, unionin tuomioistuimen mukaan nämä korvaukset olivat etu, jota tuensaajayritykset eivät olisi voineet saada normaaleissa markkinaolosuhteissa, ja ne vaikuttivat siten kilpailuun.

Unionin tuomioistuin hylkäsi Kreikan väitteen, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin olisi tehnyt oikeudellisen virheen katsoessaan, että komissio ei voinut poiketa tilapäisiin puitteisiin sisältyvistä käytännesäännöistä vaan oli päinvastoin velvollinen noudattamaan niitä. Unionin tuomioistuin totesi, että komissio on käytännesääntöjä antamalla itse rajoittanut omaa laajaa harkintavaltaansa sen osalta, voidaanko tukea jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen pitää sisämarkkinoille soveltuvana SEUT 107 artiklan 3 kohdan 1 alakohtan nojalla. Komissio voi olla velvollinen poikkeamaan näistä käytännesäännöistä erityisesti silloin, kun jäsenvaltio vetoaa poikkeuksellisiin olosuhteisiin, jotka vallitsevat jäsenvaltion tietyllä sektorilla ja poikkeavat tällaisissa puitteissa tarkoitetuista olosuhteista. Kuten unionin tuomioistuin toi esille, Kreikka ei ollut unionin yleisessä tuomioistuimessa vedonnut Kreikan maataloudessa vallitseviin tällaisiin olosuhteisiin, joiden vuoksi komission olisi pitänyt poiketa tilapäisistä puitteista.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti 19.7.2016 antamassaan tuomiossa *Kotnik ym.* (C-526/14, [EU:C:2016:570](#)) kantaa *komission pankkitiedonannon*⁶¹ pätevyyyteen ja tulkintaan, erityisesti vaatimukseen – jotta tämän sektorin tukien voitaisiin katsoa soveltuvan sisämarkkinoille – vastuunjaosta, jossa osakkeenomistajat ja huonommassa etuoikeusasemassa olevat velkojat osallistuvat vaikeuksissa olevien pankkien rakenneuudistuskustannuksiin. Pääasian oikeudenkäynnissä Slovenian perustuslakituomioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu lukuisia kansallisen pankkisektorin perustuslainmukaisuuden tutkimiseen tähtääviä vaatimuksia. Slovenian keskuspankki oli maailmanlaajuisen pankkikriisin johdosta tehnyt tämän lain perusteella päätöksen poikkeustoimista viiden slovenialaisen pankin pääomapohjan vahvistamiseksi, pelastamiseksi ja likvidoimiseksi. Pankkitiedonannon mukaisesti keskuspankin päätöksessä määrättiin pankin osakkeenomistajien oman pääoman sekä huonommassa etuoikeusasemassa olevien saatavien likvidaatiosta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti kysymyksen tiedonannossa asetetun vastuunjakovaatimuksen yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että pankkitiedonannon sisältämien kaltaisten käytännesääntöjen vahvistamisen vaikutukset rajoittuvat siihen, että komissio rajoittaa itse arviointivaltansa käyttöä niin, että jos jäsenvaltio ilmoittaa näiden sääntöjen mukaisen tukihankkeen komissiolle, tämän on lähtökohtaisesti sallittava hanke. Lisäksi jäsenvaltioilla säilyy mahdollisuus ilmoittaa komissiolle tukihankkeita, jotka eivät täytä tiedonannossa vahvistettuja arviointiperusteita, ja komissio voi hyväksyä tällaisia hankkeita poikkeuksellisten olosuhteiden vallitessa. Tästä seuraa, että pankkitiedonannolla ei luoda jäsenvaltioihin kohdistuvia itsenäisiä velvoitteita vaan vahvistetaan pelkästään edellytykset, joilla kyetään takaamaan pankeille finanssikriisin yhteydessä myönnettyjen valtiontukien soveltuvuus sisämarkkinoille.

60] Euroopan komission 17.12.2008 tilapäisistä yhteisön puitteista valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä antama tiedonanto (EUVL 2009, C 16, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna komission 31.10.2009 antamalla tiedonannolla (EUVL C 261, s. 2).

61] Valtiontukisääntöjen soveltamisesta finanssikriisin yhteydessä pankkien hyväksi toteutettaviin tukitoimenpiteisiin 1 päivästä elokuuta 2013 (Pankkitiedonanto) annettu komission tiedonanto (EUVL C 216, s. 1).

Tarkastellessaan valtiontuen hyväksymisen edellytykseksi asetettua vaatimusta vastuunjaosta, johon osakkeenomistajat ja huonommassa etuoikeusasemassa olevat velkojat osallistuvat, unionin tuomioistuin korosti, että tiedonanto on annettu EUT-sopimuksen sellaisen määräyksen perusteella, jonka mukaan komissio voi katsoa sisämarkkinoille soveltuviksi tuet jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen. Tässä yhteydessä vastuunjakotoimenpiteillä pyritään takaamaan se, että ennen minkäänlaisen valtiontuen myöntämistä pääomavajeesta kärsivät pankit ponnistelevat yhdessä sijoittajien kanssa tämän vajeen pienentämiseksi muun muassa omaa pääomaa hankkimalla ja huonommassa etuoikeusasemassa olevien velkojen osuudella, koska tällaisilla toimenpiteillä kyetään rajoittamaan myönnetyn valtiontuen määrää. Päinvastainen ratkaisu saattaisi aiheuttaa kilpailun vääristymistä, koska pankit, joiden osakkeenomistajat ja huonommassa asemassa olevat velkojat eivät olisi osallistuneet pankin pääomavajeen pienentämiseen, saisivat valtiontukea yli sen, mikä olisi riittänyt jäljelle jääneen pääomavajeen kattamiseen. Antamalla tämän tiedonannon komissio ei ole puuttunut Euroopan unionin neuvostolle osoitettuihin toimivaltuuksiin.

Unionin tuomioistuimen mukaan se, että kansainvälisen finanssikriisin alkuvaiheissa huonommassa etuoikeusasemassa olevien velkojien ei edellytetty osallistuvan luottolaitosten pelastamiseen, estää näitä velkojia vetoamasta luottamuksensuojan periaatteeseen. Koska osakkeenomistajat vastaavat pankin veloista sen yhtiöpääoman määrään, sen, että pankkitiedonannossa edellytetään, että pankin pääomavajeen poistamiseksi osakkeenomistajien on ennen valtiontuen myöntämistä katettava pankin kärsimiä tappioita yhtä laajalti kuin jos tukea ei olisi myönnetty, ei voida katsoa loukkaavan niiden omaisuudensuojaa. Lisäksi unionin tuomioistuin totesi tiedonannon pätevytydestä direktiivin 2012/30⁶² säännöksiin nähden, että tämän direktiivin mukaan osakeyhtiöiden pääoman korottaminen tai alentaminen edellyttää yhtiökokouksen päätöstä. Pankkitiedonantoon ei kuitenkaan ole otettu lainkaan erillisiä määräyksiä oikeudellisista menettelyistä, joita noudattaen vastuunjakotoimenpiteet on toteutettava. Näin ollen on niin, että vaikka jäsenvaltiot saattavat ehkä joutua tiettyssä tilanteessa toteuttamaan tämänkaltaisia vastuunjakotoimenpiteitä ilman yhtiön yhtiökokouksen hyväksyntää, tämä ei kuitenkaan voi saattaa kyseenalaiseksi pankkitiedonannon pätevyyttä direktiivin 2012/30 säännösten kannalta arvioituna.

Tarkastellessaan huonommassa etuoikeusasemassa olevien velkainstrumenttien muuntamis- tai niiden pääoma-arvon alentamistoimenpiteitä unionin tuomioistuin totesi, että pankkitiedonannossa ei edellytetä, että jäsenvaltiot velvoittavat vaikeuksissa olevia pankkeja ennen minkäänlaisen valtiontuen myöntämistä muuntamaan huonommassa etuoikeusasemassa olevia velkainstrumentteja omaksi pääomaksi tai alentamaan niiden pääoma-arvoa tai käyttämään näitä instrumentteja täysimääräisesti tappioiden kattamiseen. Myönnettävän tuen ei tällaisessa tapauksessa voida kuitenkaan katsoa rajoittuvan välttämättömpään. Jäsenvaltio ja myönnettävän valtiontuen saajina olevat pankit ottavat näin riskin siitä, että komissio antaa niille päätöksen, jossa tuet todetaan sisämarkkinoille soveltumattomiksi.

Suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin täsmensi 21.12.2016 julistetussa tuomiossa **komissio v. Hansestadt Lübeck** (C-524/14 P, [EU:C:2016:971](#)), jolla pysytettiin valituksenalainen unionin yleisen tuomioistuimen tuomio, paitsi oikeuskäytäntöään, joka koskee *vaatimusta oikeussuojan tarpeesta nostettaessa kumoamiskanne valtiontukipäätöksestä*, myös oikeuskäytäntöä, joka koskee *tuen valikoivuusedellytystä*. Tämän tapauksen taustalla oli oikeusriita, joka koski komission päätöstä aloittaa SEUT 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu muodollinen tutkintamenettely,⁶³ joka kohdistui muun muassa Lyypekin lentoaseman

62| Niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 54 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi osakeyhtiöitä perustettaessa sekä niiden pääomaa säilytettäessä ja muutettaessa 25.10.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/30/EU (EUVL L 315, s. 74).

63| Valtiontuista SA.27585 ja SA.31149 (2012/C) (ex NN/2012, ex CP 31/2009 ja CP 162/2010) 22.2.2012 tehty komission päätös C(2012) 1012 lopullinen.

lentoasemamaksuista annettuun asetukseen, jota sovelletaan kaikkiin tätä lentoasemaa käyttäviin lentoyhtiöihin, ellei lentoasemanpitäjän ja yksittäisen lentoyhtiön välillä ole toisin sovittu. Asetuksen oli antanut Lyypekin kaupungin omistama yhtiö, joka oli harjoittanut tämän sittemmin yksityiselle yritykselle myydyin lentoaseman toimintaa. Komissio katsoi, että asetukseen saattoi sisältyä valtiontuki, ja aloitti muodollisen tutkintamenettelyn. Lyypekin kaupungin nostettua kumoamiskanteen unionin yleinen tuomioistuin kumosi tämän päätöksen valituksenalaisella tuomiolla.⁶⁴

Lyypekin kaupungin oikeussuojan tarvetta tarkastellessaan unionin tuomioistuin vahvisti, että sillä oli edelleen intressi vaatia menettelyn aloittamista koskevan päätöksen kumoamista senkin jälkeen kun lentoasema oli myyty yksityiselle sijoittajalle. Sen mukaan kaupunkiin kohdistui lentoaseman yksityistämisen jälkeen riski siitä, että kansallinen tuomioistuin määrää mahdollisesti maksetut tuet perittäviksi takaisin ajanjaksolta, jolla kyseisen lentoaseman omistaja oli sen määräysvallassa. Koska lopullista päätöstä muodollisen tutkintamenettelyn päättämisestä ei ollut tehty, päätöksestä aiheutui edelleen vaikutuksia, minkä vuoksi kaupungilla oli edelleen intressi vaatia menettelyn aloittamista koskevan päätöksen kumoamista.

Komission riitauttaman lentoasemamaksuja koskevan asetuksen valikoivuudesta unionin tuomioistuin totesi, että valtion toimenpide, jota sovelletaan vain yhdellä toimialalla tai vain osaan alan yrityksistä, ei ole välttämättä valikoiva. Se, että tässä tapauksessa Lyypekin lentoasema kilpailee suoraan Hampurin tai muiden Saksan lentoasemien kanssa ja että ainoastaan ne lentoyhtiöt saavat kyseisen asetuksen mahdollisesti tarjoamia etuja, jotka käyttävät Lyypekin lentoasemaa, ei riitä osoittamaan asetuksen valikoivuutta. Unionin tuomioistuin korosti, että koska Lyypekin lentoaseman pitäjä on antanut kyseisen asetuksen sille kuuluvaa omaa toimivaltaansa käyttäen, merkityksellisenä viitekehyksenä kyseisten lentoasemamaksujen valikoivuutta arvioitaessa on tämä asetus itse eikä kaikkia Saksan lentokenttiä koskeva yleisempi säännöstö. Koska kyseistä asetusta sovelletaan erotuksetta kaikkiin Lyypekin lentoasemaa käyttäviin lentoyhtiöihin, unionin yleinen tuomioistuin katsoi perustellusti, että komissio oli virheellisesti pitänyt tätä asetusta valikoivana toimenpiteenä.

Unionin tuomioistuimen suuren jaoston kokoonpanossa 21.12.2016 antamassa tuomiossa **komissio v. World Duty Free Group** (C-20/15 P ja C-21/15 P, [EU:C:2016:981](#)), jolla kumottiin valituksenalaiset unionin yleisen tuomioistuimen tuomiot, otettiin kantaa myös *edun valikoivuuteen toimenpiteen luokittelemiseksi valtiontueksi SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla*. Unionin yleisen tuomioistuimen kahdella tuomiolla⁶⁵ oli kumottu osittain komission päätökset 2011/5⁶⁶ ja 2011/282,⁶⁷ joissa se totesi veroedun, jonka perusteella Espanjassa verovelvolliset yritykset voivat kirjata omistussuuden hankkimisesta ulkomaisissa yhtiöissä johtuvan liikearvon kuluksi, yhteismarkkinoille soveltumattomaksi ja vaati Espanjan kuningaskuntaa perimään takaisin tämän järjestelmän perusteella maksetut tuet.

Unionin tuomioistuimen mukaan unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisissa tuomioissa oikeudellisen virheen tulkitessaan valikoivuutta koskevaa edellytystä, kun se kumosi komission päätökset sillä perusteella, että kun kyse oli toimenpiteestä, joka oli lähtökohtaisesti kaikkien sellaisten yritysten saatavilla, jotka olivat halukkaita hankkimaan omistussuuden ulkomaisesta yhtiöstä, niiden toiminnan luonteesta riippumatta, näissä päätöksissä ei ollut määritetty kyseessä olevasta verotuksellisesta toimenpiteestä etua saavien

64] Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 9.9.2014, *Hansestadt Lübeck v. komissio* (T-461/12, [EU:T:2014:758](#)).

65] Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 7.11.2014, *Autogrill España v. komissio* (T-219/10, [EU:T:2014:939](#)) ja tuomio 7.11.2014, *Banco Santander ja Santusa v. komissio* (T-399/11, [EU:T:2014:938](#)).

66] Espanjan soveltamasta, omistussuuden hankkimisesta ulkomaisissa kohteissa johtuvan liikearvon kirjaamisesta kuluksi, C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07), 28.10.2009 annettu komission päätös 2011/5/EY (EUVL L 7, s. 48).

67] Espanjan soveltamasta, omistussuuden hankkimisesta ulkomaisissa kohteissa johtuvan rahallisen liikearvon kirjaamisesta kuluksi, C 45/07 (ex NN 51/07, ex CP 9/07), 12.1.2011 annettu komission päätös 2011/282/EU (EUVL L 135, s. 1).

yrittäjien ryhmää, eikä unionin yleinen tuomioistuin näin ollen tutkinut, oliko komissio tosiasiallisesti arvioinut ja todennut sen, että tämä toimenpide oli syrjivä. Unionin tuomioistuin täsmensi, ettei voida edellyttää tällaisen toimenpiteen valikoivuuden toteamiseksi, että komissio yksilöi tietyt veroetua saaville yrityksille yhteiset tunnusomaiset ja erityiset piirteet, jotka erottavat ne veroedun ulkopuolelle jäävistä yrityksistä. Merkityksellistä tässä yhteydessä on nimittäin vain se, että toimenpiteen seurauksena on käytetystä sääntelymuodosta tai -tekniikasta riippumatta se, että toimenpiteestä hyötyvät yritykset saatetaan edullisempaan asemaan kuin muut, vaikka kaikki nämä yritykset ovat kyseessä olevalle verojärjestelmälle asetetun päämäärän kannalta oikeudellisesti ja tosiasiallisesti toisiinsa rinnastettavassa tilanteessa, ja että tätä eroa ei voida oikeuttaa asianomaisen järjestelmän luonteella ja rakenteella.

Lisäksi unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen myös katsoessaan, että se edunsaajarytysten ryhmä, johon nähden kyseisen verotuksellisen toimenpiteen valikoivuutta koskevaa edellytystä oli tarkasteltava, muodostui vientiyrityksistä. Edellä mainittujen periaatteiden mukaan, joita sovelletaan täysimääräisesti vientiä koskeviin verotuksiin, kyseessä olevan kaltainen toimenpide, jolla suositetaan vientiä, voidaan katsoa valikoivaksi, jos se tuottaa hyötyä rajat ylittäviä toimia ja erityisesti investointeja harjoittaville yrityksille sellaisten yritysten vahingoksi, jotka ovat kyseiselle verojärjestelmälle asetetun päämäärän kannalta tosiasiallisesti ja oikeudellisesti rinnastettavassa tilanteessa ja jotka toteuttavat samankaltaisia toimia valtion alueella.

XII VEROSÄÄNNÖKSET

Tuomiossa *Ordre des barreaux francophones et germanophone ym.* (C-543/14, [EU:C:2016:605](#)), joka annettiin 28.7.2016, unionin tuomioistuin otti kantaa *direktiivin 2006/112⁶⁸ pätevyyyteen ja tulkintaan asianajajien palvelujen arvonlisäverovelvollisuuden kannalta*. Pääasian oikeusriita liittyi Belgian lakiin, jolla luovuttiin näitä palveluja koskevasta arvonlisäverovapautuksesta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyi unionin tuomioistuimelta, onko tässä direktiivissä säädetty asianajajien suorittamien palvelujen arvonlisäverollisuus ja näiden palvelujen kustannusten kasvu oikeussubjekteille, jotka eivät ole arvonlisäverovelvollisia ja joille ei voida myöntää oikeusapua, perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistetun tuomioistuinkäsittelyä koskevan oikeuden mukainen.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattujen tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden ja prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaatteen kannalta, että direktiivin 2006/112 1 artiklan 2 kohdan ja 2 artiklan 1 kohdan c alakohdan tutkinnassa ei ilmennyt mitään seikkoja, jotka voisivat vaikuttaa kyseisten säännösten pätevyyyteen siltä osin kuin näissä säännöksissä saatetaan arvonlisäverollisiksi asianajajien palvelut sellaisille oikeussubjekteille, joille ei voida myöntää oikeusapua. Näiden oikeussubjektien osalta, joilla oletetaan olevan riittävät varat asiansa saattamiseksi tuomioistuimen käsiteltäväksi asianajajan edustamana, oikeudella tehokkaihin oikeussuojakeinoin ei lähtökohtaisesti taata oikeutta siihen, että nämä palvelut on vapautettu arvonlisäverosta. Näiden arvonlisäveron soveltamiseen liittyvien kustannusten asettaminen oikeussubjektien maksettavaksi voidaan saattaa kyseenalaiseksi kyseiseen oikeuteen nähden ainoastaan, jos kulut ovat ylivoimaisia tai jos niiden vuoksi unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa.

Prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaate ei merkitse velvollisuutta asettaa asianosaiset yhdenvertaiseen asemaan oikeudenkäynnin yhteydessä maksettavaksi tulevien taloudellisten kustannusten osalta. Vaikka kyseisen arvonlisäverollisuuden säätämällä ja vähennysoikeuden käyttämisellä annetaan samansuuruisen palkkion osalta oikeussubjektille, joka on arvonlisäverovelvollinen, rahallinen etu sellaiseen oikeussubjektiin

68 | Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY (EUVL L 347, s. 1).

nähdessä, joka ei ole arvonlisäverovelvollinen, unionin tuomioistuimen mukaan tällä rahallisella edulla ei kuitenkaan voida vaikuttaa asianosaisten väliseen prosessuaaliseen tasapainoon, eikä sillä aseteta henkilöitä selvästi epäedullisempaan asemaan.

Unionin tuomioistuin totesi vielä, että tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevan yleissopimuksen (Århusin yleissopimus) 9 artiklan 4 ja 5 kappaleeseen ei voida vedota direktiivin 2006/112 edellä mainittujen artiklojen pätevyyden arvioimiseksi. Århusin yleissopimuksen, jonka sopimuspuoli unioni on, 9 artiklan 4 ja 5 kappaleeseen ei sisälly mitään ehdotonta ja riittävän täsmällistä veloitetta, joka koskisi välittömästi yksityisten oikeusasemaa, eikä siihen näin ollen voida vedota unionin direktiivin pätevyyden riitauttamiseksi.

Niiden palvelujen mahdollisesta verovapautuksesta, jotka asianajajat suorittavat oikeusapua saaville oikeussubjekteille, unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2006/112 132 artiklan 1 kohdan g alakohdassa on tulkittava siten, että näitä palveluja ei ole vapautettu arvonlisäverosta. Tässä säännöksessä tarkoitettua verovapautuksen soveltamisen edellytyksenä on palvelujen sosiaalinen luonne, minkä vuoksi on otettava huomioon näiden palvelujen tarjoajien tavoitteet kokonaisuutena tarkasteltuina ja se, miten vakaasti ne tarjoavat sosiaaliapua ja sosiaaliturvaa. Unionin tuomioistuin täsmensi, että kyseisten palvelujen täytyy siten liittyä läheisesti sosiaalihuoltoon tai sosiaaliturvaan ja että palvelujen tarjoajana on oltava julkisoikeudellinen laitos tai muu yhteiskunnalliseksi tunnustettu laitos. Kun otetaan huomioon muun muassa se, että sosiaaliavun ja sosiaaliturvan mahdollinen tarjoaminen ei ole vakaata, asianajajien ja oikeusavustajien ammattiryhmää ei voida pitää luonteeltaan yhteiskunnallisena direktiivin 2006/112 132 artiklan 1 kohdan g alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Erityisesti kyseisessä kansallisessa oikeusapujärjestelmässä, jossa näitä palveluja eivät suorita kaikki asianajajat vaan ainoastaan vapaaehtoisiksi ilmoittautuneet asianajajat, jotka on merkitty vuosittain laadittavaan luetteloon, näiden palvelujen tarjoaminen on ainoastaan yksi asianajotoiminnan päämääristä muiden joukossa. Näin ollen näitä palveluja ei voida vapauttaa arvonlisäverosta direktiivin 2006/112 132 artiklan 1 kohdan g alakohdan nojalla.

XIII LAINSÄÄDÄNTÖJEN LÄHENTÄMINEN

1. IMMATERIAALIOIKEUS

Immateriaalioikeuden alalla on mainittava viisi tuomiota: niistä neljä ensimmäistä koskee tekijänoikeuskysymyksiä, jotka liittyvät muun muassa sähköiseen viestintään. Viides koskee asian hävinneen maksettaviksi kuuluvia oikeudenkäyntikuluja immateriaalioikeuden loukkausta koskevassa riita-asiassa.

Ensinnäkin 9.6.2016 antamassaan tuomiossa **EGEDA ym.** (C-470/14, [EU:C:2016:418](#)) unionin tuomioistuin otti kantaa *direktiivin 2001/29⁶⁹ 5 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettua, luonnollisten henkilöiden yksityiseen käyttöön valmistamista kappaleista tekijöille heidän teostensa osalta maksettavan sopivan hyvityksen rahoittamista koskevaan järjestelmään*. Pääasian oikeudenkäynnissä oli kyse Espanjan lainsäädännöstä, joka koskee yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen järjestelmää, joka rahoitetaan valtion yleisestä talousarviosta. Tässä yhteydessä sopivan hyvityksen maksamiseen tarkoitettu talousarvion kohta rahoitettiin kaikista valtion yleiseen talousarvioon kirjatusta varoista, joten sen maksamiseen osallistuivat samalla tavoin kaikki veronmaksajat eli myös oikeushenkilöt.

69| Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10).

Unionin tuomioistuin katsoi, että kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden laaja harkintavalta sopivan hyvityksen järjestelmän eri parametrien määrittämiseksi kansallisessa oikeudessa, direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta ei ole lähtökohtaisesti esteenä sille, että jäsenvaltiot, jotka ovat päättäneet ottaa käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen, valitsevat sen osalta sellaisen sopivan hyvityksen järjestelmän perustamisen, jota ei rahoiteta tällaisella maksulla vaan niiden yleisestä talousarviosta. Unionin tuomioistuin huomautti kuitenkin, että yksityistä kopiointia koskeva poikkeus on laadittu pelkästään luonnollisten henkilöiden hyväksi, kun he valmistavat tai voivat valmistaa teoksista tai muusta suojatusta aineistosta yksityiseen käyttöön kappaleita, joiden käyttötarkoitus ei ole välittömästi tai välillisesti kaupallinen. Näin ollen henkilöiden, jotka aiheuttavat oikeudenhaltijoille vahinkoa, on lähtökohtaisesti rahoitettava sopiva hyvitys vastikkeeksi. Oikeushenkilöt on suljettu tämän poikkeuksen ulkopuolelle. Vaikka jäsenvaltiot voivat perustaa maksulla rahoitettavan sopivan hyvityksen järjestelmän, jossa oikeushenkilöt ovat tietyin edellytyksin velvollisia suorittamaan maksun, tällaiset oikeushenkilöt eivät kuitenkaan voi viime kädessä jäädä mainitun maksun tosiasiallisiksi velallisiksi. Tätä periaatetta sovelletaan unionin tuomioistuimen mukaan kaikissa tapauksissa, joissa jäsenvaltio on ottanut käyttöön yksityistä kopiointia koskevan poikkeuksen, riippumatta käyttöön otetusta rahoitusjärjestelmästä. Näin ollen unionin tuomioistuin kasti, että direktiivin 2001/29 5 artiklan 2 kohdan b alakohta on esteenä yksityisen kopioinnin sopivan hyvityksen järjestelmälle, joka rahoitetaan valtion yleisestä talousarviosta siten, ettei voida varmistaa, että yksityisten kopioiden käyttäjät kattavat tämän sopivan hyvityksen kustannukset.

Toiseksi 8.9.2016 antamassaan tuomiossa **GS Media** (C-160/15, [EU:C:2016:644](#)) unionin tuomioistuin tarkasteli kysymystä siitä, *onko – ja jos, niin missä olosuhteissa –* direktiivin 2001/29 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”yleisölle välittämisenä” pidettävä sitä, että internetsivustolle laitetaan sellaisiin suojattuihin teoksiin johtava hyperlinkki, jotka ovat vapaasti saatavilla toisella internetsivustolla ilman tekijänoikeuden haltijan lupaa. Tämä tuomio liittyy oikeusriitaan, jossa asianosaisina olivat uutissivustoa ylläpitävä yhtiö ja lehden kustantaja, jolla on tekijänoikeus tiettyihin valokuviin. Kyseinen yhtiö oli julkaissut tällä sivustolla artikkelin ja hyperlinkin toiselle internetsivustolle, jossa nämä kuvat oli saatettu yleisön saataviin ilman tekijän suostumusta.

Todettuaan, että yleisölle välittämisen käsitettä on arvioitava kulloisessakin asiayhteydessä, unionin tuomioistuin toi esille, että silloin, kun hyperlinkin, joka johtaa toisella internetsivustolla vapaasti saatavissa olevaan teokseen, laittaa esille henkilö, joka näin tehdessään ei tavoittele voittoa, on otettava huomioon se, ettei henkilö tiedä eikä voi kohtuudella tietää, että kyseinen teos oli julkaistu internetissä ilman tekijänoikeuden haltijan lupaa. Sitä vastoin silloin, kun tällainen henkilö tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, että hänen sivulle laittamansa hyperlinkki tarjoaa pääsyn internetissä lainvastaisesti julkaistuihin teokseen, esimerkiksi sen takia, että tekijänoikeuden haltijat ovat ilmoittaneet hänelle tästä, on katsottava, että kyseisen linkin tarjoaminen on ”yleisölle välittämistä”. Sama koskee tilannetta, jossa kyseinen hyperlinkki tarjoaa linkin sisältävän internetsivuston käyttäjille mahdollisuuden kiertää rajoitustoimenpiteitä, joita suojatun teoksen sisältävällä sivustolla on toteutettu, jotta pääsy sille olisi mahdollista ainoastaan sen tilaajille.

Unionin tuomioistuin katsoi myös, että kun hyperlinkin laittamisella esille tavoitellaan voittoa, linkin esille laittavalta voidaan odottaa sitä, että hän suorittaa tarvittavat tarkistukset varmistautuakseen siitä, ettei asianomaista teosta ole julkaistu lainvastaisesti sivustolla, johon mainitut hyperlinkit johtavat. Näin ollen on oletettava, että linkki on laitettu esille täysin tietoisena siitä, että mainittu teos on suojattu ja ettei tekijänoikeuden haltija ole mahdollisesti antanut lupaa teoksen julkaisemiselle internetissä. Tällaisessa tilanteessa – ja siltä osin kuin kyseistä kumottavissa olevaa oletamaa ei ole kumottu – sellaisen hyperlinkin laittamista esille, joka johtaa internetissä lainvastaisesti julkaistuihin teokseen, on pidettävä ”yleisölle välittämisenä”. Sen sijaan kyse ei ole välittämisenä ”yleisölle” siinä tapauksessa, että teokset, joihin mainitut hyperlinkit mahdollistavat pääsyn, on jo saatettu vapaasti saataville toisella internetsivustolla tekijänoikeuden haltijan suostumuksella.

Kolmanneksi 10.11.2016 antamassaan tuomiossa **Vereniging Openbare Bibliotheken** (C-174/15, [EU:C:2016:856](#)) unionin tuomioistuimen oli otettava kantaa kysymykseen siitä, voidaanko kirjan digitaalisen kappaleen lainaus

yleisissä kirjastoissa rinnastaa perinteisten kirjojen lainaukseen direktiivin 2006/115⁷⁰ säännösten kannalta. Pääasian asianosaisina olivat Alankomaiden yleisten kirjastojen yhdistys ja säätiö, joka vastaa tekijöille maksettavien lainauskorvausten perimisestä, ja se koski teosten vuokrausta ja lainausta koskevien yksinoikeuksien mahdollista loukkaamista.

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, ettei asiassa ollut ilmennyt ratkaisevan tärkeää syytä, jonka perusteella digitaalisten kappaleiden ja aineettomien kohteiden lainaus olisi kaikissa tilanteissa jätettävä direktiivin 2006/115 soveltamisalan ulkopuolelle. Tämän jälkeen se tutki, voiko kirjan digitaalisen kappaleen lainaaminen yleisölle kuulua "one copy one user" -mallin mukaisesti direktiivin 6 artiklan 1 kohdan – jossa säädetään mahdollisuudesta poiketa yksinoikeudesta lainata yleisölle kohtuullista korvausta vastaan – soveltamisalaan. Unionin tuomioistuin totesi, että kun otetaan huomioon digitaalisten kirjojen yleisölle lainaamisen merkitys ja pyrkimys säilyttää sekä tämän yleisölle lainaamista koskevan poikkeuksen tehokas vaikutus että sen merkitys kulttuurin edistämiseksi, ei voida sulkea pois sitä, että sitä sovelletaan siinä tilanteessa, että yleisölle avoimen kirjaston toimenpide rinnastuu ominaispiirteiltään painotuotteiden lainaamiseen. Näin ollen unionin tuomioistuin katsoi, että direktiivissä 2006/115 tarkoitettu käsite "lainaus" kattaa myös kirjan digitaalisen kappaleen lainauksen "one copy one user" -mallin mukaisesti.

Jäsenvaltiot voivat säätää lisäedellytyksistä, joilla parannetaan tekijöiden oikeuksien suojaa direktiivissä 2006/115 nimenomaisesti säädetystä. Tässä tapauksessa Alankomaiden lainsäädännössä edellytetään, että yleisen kirjaston saataville saattaman kirjan digitaalisen kappaleen on oltava saatettu markkinoille kyseisen kappaleen sellaisen unionissa tapahtuneen ensimmäisen myynnin tai muun omistusoikeuden siirron kautta, jonka on suorittanut yleisölle levitystä koskevan oikeuden haltija tai joka on suoritettu hänen suostumuksellaan. Unionin tuomioistuimen mukaan tällaisen lisäedellytyksen on katsottava olevan sopusoinnussa kyseisen direktiivin kanssa.

Tarkastellessaan tapausta, jossa kirjan digitaalinen kappale on saatu laittomasta lähteestä, unionin tuomioistuin muistutti, että yksi direktiivin 2006/115 tavoitteista on piratismiin ehkäiseminen, ja totesi, että tällaisen kappaleen lainauksen hyväksymisestä voisi seurata kohtuutonta haittaa tekijänoikeuden haltijoille. Unionin tuomioistuimen mukaan yleisölle lainaamista koskevaa poikkeusta ei näin ollen sovelleta siihen, että yleinen kirjasto saattaa kirjan digitaalisen kappaleen saataville, kun kyseinen kappale on saatu laittomasta lähteestä.

Neljänneksi 16.11.2016 antamassaan tuomiossa **Soulier ja Dore** (C-301/15, [EU:C:2016:878](#)) unionin tuomioistuin otti kantaa *tekijöiden oikeuteen vastustaa ei-saatavilla-olevien kirjojen digitaalisen kappaleen valmistamista ja yleisölle välittämistä direktiivin 2001/29⁷¹ säännösten kannalta*. Pääasian oikeusriidan asianosaisina oli kaksi ranskalaista kirjailijaa sekä Ranskan tasavalta, ja se koski ennen vuotta 2001 julkaistujen kirjojen, joita ei enää levitetä eikä julkaista, digitaalisesta hyödyntämisestä annetun asetuksen lainmukaisuutta.

Unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2001/29/EY 2 artiklan a alakohta ja 3 artiklan 1 kohta ovat esteenä sille, että kansallisen säännösten mukaan tekijänoikeusmaksujen keräämisestä ja jakamisesta vastaava hyväksytty järjestö voi käyttää oikeutta sallia digitaalinen kappaleen valmistaminen ei-saatavilla-olevista kirjoista tai kyseisten kirjojen digitaalinen yleisölle välittäminen, vaikka kyseisessä säännöstössä samalla annetaankin näiden kirjojen tekijöille tai oikeudenhaltijoille mahdollisuus vastustaa tämän oikeuden käyttöä tai lopettaa se kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun mainitut kirjat on sisällytetty tätä varten perustettuun

70| Vuokraus- ja lainausoikeuksista sekä tietyistä tekijänoikeuden lähioikeuksista henkisen omaisuuden alalla 12.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/115/EY (EUVL L 376, s. 28).

71| Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL L 167, s. 10).

tietokantaan. Jollei kyseisessä direktiivissä nimenomaisesti säädetystä poikkeuksista ja rajoituksista muuta johdu, tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää kappaleen valmistaminen teostensa osalta ja yksinoikeus sallia tai kieltää näiden teosten välittäminen yleisölle. Jotta tekijän etukäteen antama implisiittinen suostumus jonkin teoksensa käyttöön voidaan hyväksyä, jokaiselle tekijälle on tosiasiallisesti ilmoitettava siitä, että kolmas käyttää hänen teostaan tulevaisuudessa, ja siitä, mitä keinoja hänellä on käytettävissään kyseisen käytön kieltämiseksi, jos hän näin haluaa.

Kun otetaan huomioon Ranskan lainsäädännössä asetetut muodolliset ja aineelliset edellytykset kyseisen hyväksytyn järjestön oikeuden käytön vastustamiselle tai lopettamiselle, unionin tuomioistuimen mukaan tällä lainsäädännöllä ei taata tekijöiden tosiasiallista ja yksilöllistä tiedottamista, sillä pelkästään sitä, etteivät he ole vastustaneet teostensa käyttöä, ei voida pitää heidän kyseiselle käytölle antamansa implisiittisen suostumuksen ilmaisuna, varsinkaan kun ei voida kohtuudella olettaa, että jos ”unohdettujen” kirjojen tekijät eivät ole vastustaneet teostensa ”henkiin herättämistä”, he suhtautuvat siihen silti myönteisesti kyseisten teosten käyttämiseksi kaupallisesti digitaalisessa muodossa. Tekijän oikeutta päättää lopettaa tulevaisuuden osalta teoksensa hyödyntäminen digitaalisessa muodossa on voitava käyttää ilman, että tämä riippuisi muiden kuin sellaisten henkilöiden yhteisymmärryksestä, joille tekijä on etukäteen antanut luvan ryhtyä tällaiseen digitaaliseen hyödyntämiseen. Tekijän on voitava lopettaa tällainen hyödyntäminen tarvitsematta noudattaa ensin muodollisuutta, jonka mukaan on näytettävä toteen, etteivät muut henkilöt ole teosta koskevien muiden oikeuksien, kuten sen hyödyntämistä painetussa muodossa koskevien oikeuksien, haltijoita.

Viidenneksi unionin tuomioistuimella oli 28.7.2016 antamassaan tuomiossa *United Video Properties* (C-57/15, [EU:C:2016:611](#)) tilaisuus tulkita direktiivin 2004/48⁷² 14 artiklassa tarkoitettujen *kohtuullisten ja oikeasuhteisten oikeudenkäyntikulujen ja muiden kulujen käsitteitä*. Tämän artiklan mukaan tällaiset oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle aiheutuneet kulut kuuluvat yleensä oikeudenkäynnin hävinneen maksettaviksi, jollei se ole kohtuutonta. Pääasian oikeusriita, jossa oli alun perin kyse patentinloukkauksesta, koski ainoastaan asian voittaneelle osapuolelle aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen korvaamista. Tämä osapuoli piti kyseisen artiklan kanssa yhteensopimattomana kansallista lainsäädäntöä, jossa tuomioistuimelle annetaan mahdollisuus ottaa huomioon asian erityispiirteet ja jossa asianajajan käytöstä aiheutuneille kuluille määritetään kiinteämääräisistä tariffeista muodostuva järjestelmä, johon sisältyy korvauksen ehdoton enimmäismäärä, ja jossa säädetään teknisen neuvonantajan käyttämisestä aiheutuneiden kulujen korvaamisesta vain siinä tapauksessa, että kyse on oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen tuottamuksesta.

Asianajajan palkkioiden korvaamista koskevista kiinteämääräisistä tariffeista unionin tuomioistuin totesi, että tällainen lainsäädäntö voisi periaatteessa olla oikeutettu sillä edellytyksellä, että sen tarkoituksena on varmistaa korvattavien kulujen kohtuullisuus, kun otetaan huomioon sellaiset seikat kuin oikeusriidan kohde, sen intressi tai asianomaisen oikeuden puolustamiseksi edellytetty työmäärä. Sitä vastoin ei voida oikeuttaa lainsäädäntöä, jossa säädetään kiinteämääräisistä tariffeista, jotka ovat huomattavasti alempia kuin keskimääräiset tariffit, joita tosiasiallisesti sovelletaan asianajopalveluihin kyseisessä jäsenvaltiossa. Lisäksi siltä osin kuin direktiivin 2004/48 14 artiklan mukaan oikeudenkäyntikulujen on oltava ”oikeasuhteiset”, se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään kiinteämääräisistä tariffeista ja jolla sen sisältämien liian alhaisten enimmäismäärien takia ei varmisteta sitä, että oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on maksettava vähintään huomattava ja asianmukainen osa sellaisista kohtuullisista kuluista, joita oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle on aiheutunut.

Teknisen neuvonantajan käyttämiseen liittyvistä kuluista unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2004/48 14 artikla on esteenä kansallisille säännöille, joissa säädetään teknisen neuvonantajan käyttämisestä

72] Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY (EUVL L 157, s. 45, ja oikaisu EUVL L 195, s. 16).

aiheutuneiden kulujen korvaamisesta vain siinä tapauksessa, että kyse on oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen tuottamuksesta, silloin, kun nämä palvelut ovat niiden luonteesta riippumatta välttämättömiä, jotta voidaan tehokkaasti nostaa kanne, jolla pyritään varmistamaan teollis- tai tekijänoikeuden noudattaminen. Nämä kulut kuuluvat tällaiseen kanteeseen suoraan ja läheisesti liittyviin ”muihin kuluihin”, jotka oikeudenkäynnin hävinneen osapuolen on kyseisen säännöksen nojalla maksettava.

2. HENKILÖTIETOJEN SUOJA

Unionin tuomioistuimella oli 19.10.2016 antamassaan tuomiossa **Breyer** (C-582/14, [EU:C:2016:779](#)) tilaisuus esittää täsmennyksiä *direktiivin 95/46/EY*⁷³ 2 artiklan a alakohdassa ja 7 artiklan f alakohdassa tarkoitettuihin henkilötietojen käsitteeseen sekä rekisterinpitäjän oikeutetun intressin toteuttamiseen verkkomediapalvelujen tarjoajan tallentaessa internetprotokollaosoitteita (jäljempänä IP-osoitteet). Pääasian kantaja oli vaatinut, että Saksan liittotasavaltaa kielletään tallentamasta tai antamasta sivullisen tallennettavaksi tietoja, jotka välittyivät kunkin Saksan liittovaltion laitosten internetsivustoilla käynnin päätyttyä. Saksan liittovaltion laitosten verkkomediapalvelujen tarjoaja tallensi tiedot, jotka muodostuivat dynaamisesta IP-osoitteesta⁷⁴ sekä sivustolla käynnin päivämäärästä ja kellonajasta. Nämä tiedot eivät yksinään antaneet tälle palveluntarjoajalle mahdollisuutta tunnistaa käyttäjää, kun taas internetyhteyden tarjoajalla puolestaan oli käytettävissä lisätietoja, joiden perusteella oli mahdollista tunnistaa tämä käyttäjä, kun niihin yhdistettiin kyseinen IP-osoite.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että dynaaminen IP-osoite, jonka verkkomediapalvelujen tarjoaja tallentaa henkilön käydessä tämän palveluntarjoajan yleisön saataville asettamalla internetsivustolla, on tähän palveluntarjoajaan nähden *direktiivin 95/46* 2 artiklan a alakohdassa tarkoitettu henkilötieto, jos palveluntarjoajalla on käytettävissään oikeudelliset keinot, joiden perusteella se voi tunnistaa kyseisen henkilön sellaisten lisätietojen avulla, jotka ovat internetyhteyden tarjoajan käytettävissä.

Toiseksi unionin tuomioistuin tarkasteli kyseessä ollutta kansallista lainsäädäntöä, jonka mukaan verkkomediapalvelujen tarjoaja saa kerätä ja hyödyntää näiden palvelujen käyttäjän henkilötietoja ilman tämän suostumusta vain silloin, kun kerääminen ja hyödyntäminen ovat tarpeen, jotta mahdollistetaan kyseisen käyttäjän kyseisten palvelujen tosiasiallinen käyttö ja tämän käytön laskutus, ja jonka mukaan palvelujen yleisen toiminnan takaamisen tavoitteella ei voida oikeuttaa kulloisenkin yksittäisen käytön päättymisen jälkeistä näiden tietojen hyödyntämistä. Unionin tuomioistuimen mukaan *direktiivin 95/46* 7 artiklan f alakohta on esteenä tällaiselle lainsäädännölle. Tämän säännöksen mukaan tässä säännöksessä tarkoitettu henkilötietojen käsittely on laillista, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai tiedot saavan sivullisen oikeutetun intressin toteuttamiseksi, paitsi milloin tämän intressin syrjäyttävät rekisteröidyn intressit ja perusoikeudet ja -vapaudet. Tässä tapauksessa Saksan lainsäädännöllä oli suljettu ehdottomasti ja yleisesti pois mahdollisuus käsitellä tiettyihin tietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja sallimatta niiden oikeuksien ja intressien punnitsemista, joista on kyse tiettyssä yksittäisessä tapauksessa. Tällä tavoin sillä rajoitettiin tämän *direktiivin 95/46* 7 artiklan f alakohdassa vahvistetun periaatteen ulottuvuutta, kun siinä suljettiin pois se, että verkkomediapalvelun yleisen toiminnan takaamisen tavoitetta voitaisiin punnita suhteessa käyttäjien intresseihin tai perusoikeuksiin ja -vapauksiin.

73| Yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY (EYVL L 281, s. 31).

74| Dynaamiset IP-osoitteet ovat tilapäisiä osoitteita, jotka annetaan kunkin internetyhteyden yhteydessä ja jotka vaihtuvat myöhempien internetyhteyksien yhteydessä.

Suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin tulkitsi 21.12.2016 antamassaan tuomiossa **Tele2 Sverige ja Watson ym.** (C-203/15 ja C-698/15, [EU:C:2016:970](#)) nopeutetussa menettelyssä *direktiivin 2002/58*⁷⁵ 15 artiklan 2 kohtaa, jossa annetaan jäsenvaltioille oikeus säätää tiettyjä poikkeuksia velvollisuudesta taata sähköisen viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuus. Ennakkoratkaisupyyntö oli esitetty kahdessa asiassa, joista toinen koski Ruotsin ja toinen Yhdistyneen kuningaskunnan kansallista lainsäädäntöä viranomaisten oikeudesta saada sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien säilyttämiä käyttäjien tietoja.

Unionin tuomioistuin muistutti tuomiossaan aluksi oikeuskäytännöstä, jonka mukaan yksityiselämän kunnioitusta koskevan oikeuden suoja unionin tasolla edellyttää, että henkilötietojen suoja koskevat poikkeukset ja rajoitukset on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti toteutettava täysin välttämättömän rajoissa. Tämän jälkeen se totesi, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohta, kun se luetaan perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, on esteenä Ruotsin säännösten kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa rikollisuuden torjumiseksi säädetään kaikkien tilaajien ja rekisteröityjen käyttäjien liikenne- ja paikannustietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä kaikkien sähköisten viestintävälineiden osalta. Unionin tuomioistuimen mukaan tällainen säännöstö ylittää täysin välttämättömän rajat, eikä sitä voida pitää perusteltuna demokraattisessa yhteiskunnassa siten kuin edellytetään 15 artiklan 1 kohdassa, kun se luetaan perusoikeuskirjan edellä mainittujen artiklojen valossa. Sen sijaan tämä säännös ei ole esteenä ennalta ehkäisevästi annetulle säännöstölle, joka sallii tällaisten tietojen säilyttämisen vakavan rikollisuuden torjumiseksi sillä edellytyksellä, että näiden tietojen säilyttäminen on, siltä osin kuin kyse on säilytettävistä tietoluokista, tarkoitetuista viestintävälineistä, asianomaisista henkilöistä ja aiotun säilytyksen kestosta, rajoitettu täysin välttämättömään.

Unionin tuomioistuimen mukaan direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohta on esteenä myös Yhdistyneen kuningaskunnan säännösten kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa annetaan toimivaltaisille kansallisille viranomaisille oikeus saada liikenne- ja paikannustietoja ja jossa ei rajoiteta tätä tietojen saantia vain vakavan rikollisuuden torjumisen tarkoitukseen, joka vain voi oikeuttaa tällaisen tietojen saannin. Kansallisessa oikeudessa on oltava selkeät ja täsmälliset säännöt, joissa ilmaistaan, millä edellytyksillä sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien on annettava toimivaltaisille kansallisille viranomaisille oikeus saada tietoja. Lisäksi tämä oikeus saada tietoja edellyttää asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta joko tuomioistuimen tai riippumattoman hallinnollisen elimen etukäteisvalvontaa ja sitä, että kyseisen tuomioistuimen tai elimen ratkaisu annetaan perustellusta pyynnöstä, jonka toimivaltaiset kansalliset viranomaiset esittävät rikoksen estämisen, selvittämisen tai syyteharkintamenettelyssä. Unionin tuomioistuin korosti lopuksi, että kansallisessa säännöstössä on säädettävä näiden tietojen säilyttämisestä unionin alueella ja tietojen lopullisesta hävittämisestä, kun niiden säilyttämisaika päättyy, jotta tällaisella säännöstöllä noudatettaisiin perusoikeuskirjassa taattua suojan tasoa henkilötietojen käsittelyssä.

3. SÄHKÖINEN KAUPANKÄYNTI

Unionin tuomioistuin esitti 15.9.2016 julistetussa tuomiossa **Mc Fadden** (C-484/14, [EU:C:2016:689](#)) selvennyksiä sähköistä kaupankäyntiä koskevan *direktiivin 2000/31*⁷⁶ 12 artiklan 1 kohdan soveltamiseen. Pääasian asianosaisina olivat musiikkiteoksen tuottaja sekä liikkeen johtaja, joka ylläpiti tässä liikkeessä julkista ja maksutonta langatonta lähiverkkoa, jossa yleisö saattoi ladata musiikkiteoksen ilman kyseisen tuottajan

75| Henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12.7.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi), sellaisena kuin se on muutettuna 25.11.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/136/EY (EUVL L 337, s. 11).

76| Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (EYVL L 178, s. 1).

suostumusta. Unionin tuomioistuinta pyydettiin vahvistamaan, *onko tässä säännöksessä välittäjinä toimiville palvelun tarjoajille säädetty vapautus tietojen ”pelkkää siirtotoimintaa” koskevasta vastuusta esteenä verkon ylläpitäjän välilliselle vastuulle tekijänoikeusloukkauksista, joihin joku hänen verkkonsa käyttäjistä on syyllistynyt.*

Unionin tuomioistuin korosti aluksi, että viestintäverkon asettaminen maksutta yleisön käyttöön on direktiivin 2000/31 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tietoyhteiskunnan palvelu, kun palvelun tarjoaja ei suorita sitä korvausta vastaan vaan myymiensä tavaroiden tai tarjoamiensa palvelujen mainostamiseksi. Tämän säännöksen mukaan tällaisen palvelun tarjoajat eivät ole vastuussa tämän palvelun vastaanottajien niille siirtämistä tiedoista seuraavien kolmen edellytyksen täyttyessä: kyseiset palvelun tarjoajat eivät ole tällaisen siirron alkuunpanijoita, ne eivät valitse siirron vastaanottajaa eivätkä valitse tai muuta siirrettäviä tietoja. Tästä seuraa, että kun mainitut edellytykset täyttyvät, on suljettu pois, että tekijänoikeuden haltija voisi vaatia kyseiseltä palvelun tarjoajalta korvausta sillä perusteella, että kolmannet ovat käyttäneet kyseistä verkkoyhteyttä hänen oikeuksiensa loukkaamiseen. Koska tällainen korvausvaatimus ei voi menestyä, on myös suljettu pois, että tekijänoikeuden haltija voisi vaatia kyseisen korvausvaatimuksen tekemiseen liittyvien kehoitusmenettelyistä aiheutuneiden kulujen tai oikeudenkäyntikulujen korvaamista. Tämä säännös ei kuitenkaan vaikuta tekijänoikeuden haltijan mahdollisuuteen vaatia, että kansallinen viranomainen tai tuomioistuin määrää palvelun tarjoajan lopettamaan tekijänoikeuksien loukkaamisen, johon hänen verkkonsa käyttäjät ovat syyllistyneet, tai estämään tällaisen loukkaamisen.

Unionin tuomioistuin totesi, että toimenpiteellä, jolla palvelun tarjoaja veloitetaan suojaamaan internetyhteys esimerkiksi salasanalla, voidaan toteuttaa oikeudenmukainen tasapaino yhtäältä immateriaalioikeuksien suojaa koskevan perusoikeuden ja toisaalta viestintäverkkoyhteyden palvelun tarjoajalla elinkeinovapauteen olevan oikeuden ja tämän verkon käyttäjien tiedonvälityksen vapauteen olevan oikeuden välillä. Tällainen toimenpide voi saada verkon käyttäjät luopumaan loukkaamasta immateriaalioikeuksia siltä osin kuin kyseiset käyttäjät ovat velvollisia ilmaisemaan henkilöllisyytensä vaaditun salasanan saamiseksi. Sitä vastoin toimenpiteellä, joka muodostuu internetyhteyden sulkemisesta kokonaan ilman, että harkittaisiin toimenpiteitä, jotka ovat tämän yhteyden tarjoajan elinkeinovapauden kannalta vähemmän haitallisia, ei voida sovittaa yhteen kyseisiä kilpailevia oikeuksia.

4. TELEVIESTINTÄ

Tuomiossa **Ormaetxea Garai ja Lorenzo Almendros** (C-424/15, [EU:C:2016:780](#)), joka annettiin 19.10.2016, unionin tuomioistuimella oli tilaisuus tulkita direktiiviä 2002/21⁷⁷ ja *täsmentää sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen kansallisten sääntelyviranomaisten puolueettomuutta ja riippumattomuutta koskevien vaatimusten ulottuvuutta*. Espanjan hallitus oli tässä tapauksessa toteuttanut uudistuksen, jossa eri sääntelyelimet yhdistettiin yhdeksi monialaiseksi sääntelyelimeksi. Välittömänä seurauksena tästä oli pääasiassa kyseessä olleen kansallisen sääntelyviranomaisen johtajan ja yhden johtokunnan jäsenen toimikauden päättäminen ennen heidän toimikausiensa päättymistä ilman laillista irtisanomisperustetta, josta säädetään tätä viranomaista koskevassa kansallisessa laissa.

Unionin tuomioistuin katsoi ensinnäkin kansallisten sääntelyviranomaisten uudelleen järjestämisen laillisuudesta, että direktiivi 2002/21 ei lähtökohtaisesti ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallinen sääntelyviranomainen yhdistetään muihin kansallisiin sääntelyviranomaisiin, kuten niihin, jotka vastaavat kilpailusta, postialasta ja energia-alasta, monialaisen sääntelyelimen perustamiseksi. Näin on kuitenkin ainoastaan edellyttäen, että tällainen elin tehtäviään hoitaessaan täyttää tässä direktiivissä säädetyt

77] Sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä 7.3.2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/21/EY (puitedirektiivi) (EYVL 2002, L 108, s. 33), sellaisena kuin se on muutettuna 25.11.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/140/EY (EUVL L 337, s. 37, oikaisu EUVL 2013, L 241, s. 8).

asiantuntemusta, riippumattomuutta, puolueettomuutta ja avoimuutta koskevat kriteerit ja sen tekemisiin päätöksiin voidaan hakea tehokkaasti muutosta osapuolista riippumattomalta muutoksenhakuelimeltä, minkä selvittäminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että jäsenvaltion asiana on direktiivin 2002/21 3 artiklan 3 a kohdassa vahvistettujen velvoitteiden täyttämiseksi säätää säännöistä, joilla taataan, ettei irtisanominen ennen kansallista sääntelyviranomaista johtavan kollegiaalisen elimen jäsenten toimikausien päättymistä loukkaa heidän riippumattomuuttaan ja puolueettomuuttaan. Unionin tuomioistuimen mukaan muulla kuin laissa etukäteen säädettyillä perusteilla toteutettavan välittömän erottamisen riski, joka voisi täten kohdistua jopa yhteen ainoaan tällaisen kollegiaalisen elimen jäseneen, voisi luoda aiheellisen epäilyksen asianomaisen kansallisen sääntelyviranomaisen puolueettomuudesta ja taipumattomuudesta ulkoisten tekijöiden edessä ja olla vastoin sen riippumattomuutta, puolueettomuutta ja määräysvaltaa. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että direktiivin 2002/21 3 artiklan 3 a kohta on esteenä sille, että pelkän sellaisen toimielinluokituksen johdosta, jossa yhdistetään tiettyjä kansallisia sääntelyviranomaisia, niiden jäseniä irtisanotaan ennenaikaisesti, kun ei ole säädetty säännöistä, joilla taattaisiin, ettei irtisanominen loukkaa heidän riippumattomuuttaan ja puolueettomuuttaan.

5. TUPAKKATUOTTEET

Unionin tuomioistuin otti kolmella 4.5.2016 antamallaan tuomiolla⁷⁸ kantaa tupakkatuotteiden valmistamista, esittämistapaa ja myyntiä koskevan direktiivin 2014/40⁷⁹ tiettyjen säännösten pätevyYTEEN.

Näistä ratkaisuista on syytä mainita tuomio **Puola v. parlamentti ja neuvosto** (C-358/14, [EU:C:2016:323](#)). Tässä tuomiossa unionin tuomioistuin hylkäsi kumoamiskanteen, joka kohdistui *direktiivin 2014/40 tiettyjen säännösten pätevyYTEEN, muun muassa sen 7 artiklan 1 kohtaan, jossa kielletään sellaisten tupakkatuotteiden markkinoille saattaminen, joissa on jokin tunnusomainen maku, kuten mentoli*. Puola vetosi kanteensa tueksi kolmeen perusteeseen, jotka koskivat SEUT 114 artiklan rikkomista sekä suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteen loukkaamista.

Ensinnäkin kanneperusteesta, jonka mukaan SEUT 114 artikla ei olisi asianmukainen oikeusperusta riidanalaisten säännösten antamiselle, unionin tuomioistuin totesi, että perussopimuksen laatijat ovat halunneet tässä 114 artiklassa käytetyllä ilmauksella ”toimenpiteet – – lähentämiseksi” antaa unionin lainsäätäjälle yhdenmukaistettavan alan yleisen kontekstin ja erityisten olosuhteiden mukaan harkintavaltaa sen suhteen, mikä on tarkoituksenmukaisin lähentämistekniikka halutun tuloksen saavuttamiseksi erityisesti niillä aloilla, joihin liittyy monitahoisia teknisiä erityispiirteitä. Kyseiset toimenpiteet voivat merkitä sitä, että kaikki jäsenvaltiot veloitetaan sallimaan kyseisen tuotteen tai kyseisten tuotteiden kaupan pitäminen, että tällaiselle sallimisvelvollisuudelle asetetaan tiettyjä edellytyksiä tai että yhden tai useamman tuotteen kaupan pitäminen jopa kielletään väliaikaisesti tai lopullisesti. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että eroavuuksien poistamisella kansallisten säännöstöjen väliltä esimerkiksi kieltämällä tupakkatuotteiden tietyt lisäaineet unionin tasolla pyritään helpottamaan näiden tuotteiden sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa. Näin ollen mikään ei osoita, etteikö unionin lainsäätäjällä olisi noudattanut SEUT 114 artiklassa sille annettua harkintavaltaa ottaessaan käyttöön dynaamiset menetelmät, joissa komissiolle annetaan oikeus määrittää tunnusomaisia makuja sisältävät tupakkatuotteet.

78| Unionin tuomioistuimen tuomio 4.5.2016, *Puola v. parlamentti ja neuvosto* (C-358/14, [EU:C:2016:323](#)); tuomio 4.5.2016, *Pillbox 38* (C-477/14, [EU:C:2016:324](#)) ja tuomio 4.5.2016, *Philip Morris Brands ym.* (C-547/14, [EU:C:2016:325](#)).

79| Tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden valmistamista, esittämistapaa ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä sekä direktiivin 2001/37/EY kumoamisesta 3.4.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/40/EU (EUVL L 127, s. 1).

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että kyseinen kielto soveltuu myös toteutettaessa kahta tavoitetta eli tavoitetta helpottaa tupakkatuotteiden sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa turvaamalla samalla varsinkin nuorten terveyden suojelun korkea taso. Tietyt maku- ja aromiaineet ovat nimittäin nuorten mielestä erityisen houkuttelevia ja niillä helpotetaan tupakan käytön aloittamista. Kaikkien tunnusomaisten makujen kiellon tarpeellisuutta arvioidessaan unionin tuomioistuin katsoi, että unionin lainsäätäjät saattoi legitiimisti harkintavaltaansa käyttäen asettaa tällaisen kiellon, sillä Puolan suosittelimilla vähemmän rajoittavilla toimenpiteillä ei voida saavuttaa yhtä hyvin tavoiteltua päämäärää. Punnitessaan yhtäältä mainitun kiellon taloudellisia seurauksia kaikissa jäsenvaltioissa ja toisaalta vaatimusta varmistaa terveyden suojelun korkea taso lainsäätäjät on huolehtinut siitä, että mentolin käyttöä tunnusomaisena makuna koskevan kiellon epäedullisia seurauksia on lievennetty.

Lopuksi unionin tuomioistuin totesi toissijaisuusperiaatteen loukkaamista koskevasta kanneperusteesta, että direktiivin 2014/40 kahden tavoitteen keskinäisen riippuvuuden vuoksi nämä tavoitteet voitiin toteuttaa paremmin unionin tasolla kuin jäsenvaltioiden tasolla. Unionin tuomioistuimelle ei ole osoitettu, että mentolia sisältävien tupakkatuotteiden kulutus olisi olennaisesti keskittynyt tiettyihin jäsenvaltioihin.

6. KOSMEETTISET VALMISTEET

Tuomiossa *European Federation for Cosmetic Ingredients* (C-592/14, [EU:C:2016:703](#)), joka annettiin 21.9.2016, unionin tuomioistuin täsmensi asetuksen N:o 1223/2009⁸⁰ 18 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetun kiellon saattaa markkinoille kosmeettisia valmisteita, jotka sisältävät ainesosia, jotka on tässä asetuksessa säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi testattu eläinkokeella, soveltamisalaa. Pääasian oikeusriita koski toimialajärjestöä, joka edustaa kosmeettisissa valmisteissa käytettävien ainesosien valmistajia unionissa ja jonka useat jäsenet olivat tehneet eläinkokeita unionin alueen ulkopuolella voidakseen saattaa tuotteitaan kolmansien maiden markkinoille.

Unionin tuomioistuin otti ensinnäkin huomioon asetuksen N:o 1223/2009 asiayhteyden ja sen tavoitteet ja huomautti, että tämän asetuksen tavoitteena on vahvistaa kosmeettisten valmisteiden unionin markkinoille pääsyä koskevat edellytykset ja varmistaa ihmisten terveyden korkeatasoinen suojelu samalla kun huolehditaan eläinten hyvinvoinnista kieltämällä eläinkokeet. Ainoastaan eläinkokeiden tulosten, joihin on vedottu kosmeettisen valmisteen turvallisuusselvityksessä, voidaan katsoa liittyvän eläinkokeisiin, jotka on tehty asetuksessa säädettyjen vaatimusten täyttämiseksi. Sillä, että eläinkokeet ovat olleet tarpeen, jotta valmisteet voidaan saattaa kolmansien maiden markkinoille, ei ole tässä yhteydessä merkitystä.

Toiseksi unionin tuomioistuin täsmensi, että unionin oikeudessa ei tehdä mitään eroa sen mukaan, missä kyseinen eläinkoe on tehty. Asetuksella N:o 1223/2009 pyritään edistämään sitä, että kosmeettisten valmisteiden turvallisuuden varmistamiseksi käytetään vaihtoehtoisia menetelmiä, joissa ei käytetä eläimiä. Kyseisen tavoitteen saavuttaminen vaarantuisi huomattavasti, jos unionin oikeudessa säädettyjä kieltoja olisi mahdollista kiertää tekemällä eläinkokeita kolmansissa maissa. Unionin tuomioistuimen mukaan sellaisten kosmeettisten valmisteiden saattaminen unionin markkinoille, joiden tietyt ainesosat on testattu eläinkokeilla unionin ulkopuolella, jotta näitä valmisteita voidaan saattaa kolmansien maiden markkinoille, voidaan kieltää, jos näistä kokeista saatuja tietoja käytetään myös sen osoittamiseksi, että kyseiset valmisteet ovat turvallisia, niiden unionin markkinoille saattamista varten.

80] *Kosmeettisista valmisteista* 30.11.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1223/2009 (EUVL L 342, s. 59).

XIV JULKISET HANKINNAT

Vuoden 2016 kuluessa unionin tuomioistuin antoi useita merkittäviä ratkaisuja, jotka koskevat muun muassa julkisten hankintojen käsitettä, taloudellisten toimijoiden teknistä ja/tai ammatillista pätevyyttä sekä tiettyjä direktiiviin 89/665⁸¹ perustuvia menettelyvaatimuksia.

Tuomiossa **Falk Pharma** (C-410/14, [EU:C:2016:399](#)), joka annettiin 2.6.2016, unionin tuomioistuin täsmensi direktiivin 2004/18⁸² 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua julkisten hankintojen käsitettä. Pääasian asianosaisina olivat lääkkeiden jakeluyritys ja sairaskassa, ja se koski menettelyä, jonka tämä sairaskassa oli pannut vireille tehdäkseen useita samansisältöisiä sopimuksia erityistä lääkettä myyvien yritysten kanssa. Kantajan mukaan tähän menettelyyn oli sovellettava julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä.

Unionin tuomioistuin totesi, että sopimusjärjestelmä, jolla julkinen yksikkö aikoo hankkia markkinoilta tavaroita tekemällä tämän järjestelmän koko voimassaoloaikana sopimuksia kaikkien sellaisten talouden toimijoiden kanssa, jotka sitoutuvat toimittamaan kyseisiä tavaroita ennalta määritellyillä ehdoilla, ei tee valintaa kiinnostuneiden toimijoiden välillä ja antaa niille mahdollisuuden liittyä mainittuun järjestelmään sen koko voimassaoloaikana, ei ole tässä säännöksessä tarkoitettu julkisia hankintoja koskeva sopimus. Sellaisen talouden toimijan, jolle annettaisiin hankintasopimukseen perustuva yksinoikeus, nimeämättä jättämisestä seuraa, ettei hankintaviranomaisen toimintaan tarvitse soveltaa direktiivin 2004/18 täsmällisiä säännöksiä sitä varten, että sitä estettäisiin valitsemasta hankintasopimuksen sopimuspuoli kotimaisia toimijoita suosimalla. Tällainen liittymismenettely, siltä osin kuin siihen liittyy varma rajat ylittävä intressi, on kuitenkin suunniteltava ja järjestettävä EUT-sopimuksen perussääntöjen mukaisesti, erityisesti noudattaen talouden toimijoiden välisen syrjimättömyyden periaatetta ja talouden toimijoiden yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Vaikka jäsenvaltioilla on tällaisessa tilanteessa tietty harkintavaltia, avoimuusvaatimus edellyttää riittävää julkisuutta, jonka avulla mahdollisesti kiinnostuneet talouden toimijat voivat saada asianmukaisesti tietoonsa tällaisen hyväksymismenettelyn kulun ja sen olennaiset ominaispiirteet.

Unionin tuomioistuin tulkitsi 7.4.2016 antamassaan tuomiossa **Partner Apelski Dariusz** (C-324/14, [EU:C:2016:214](#)) ja 14.7.2016 antamassaan tuomiossa **Wrocław – Miasto na prawach powiatu** (C-406/14, [EU:C:2016:562](#)) direktiivissä 2004/18 tarkoitettua taloudellisten toimijoiden teknisen ja/tai ammatillisen pätevyyden käsitettä. Ensin mainitussa asiassa se käsitteli myös taloudellisten toimijoiden yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja syrjintäkiellon periaatetta.

Asiassa **Partner Apelski Dariusz** asianosaisina olivat tarjouksen tehnyt yhtiö ja Varsovan kaupungin puhtaanapitolaitos, ja se koski sitä, että kyseinen yhtiö oli suljettu tämän kaupungin katujen puhtaanapitoa koskevan julkisen hankintasopimuksen tekomenettelyn ulkopuolelle sillä perusteella, että kyseinen laitos ei ollut hankintaviranomaisena vakuuttunut siitä, että tämä yhtiö täyttäisi hankintasopimuksen asianmukaisesti, kun osa sen tarjouksesta käsitti suhteellisen kaukana Varsovasta sijaitsevassa toisessa kaupungissa sijaitsevan kolmannen suorittamia palveluja. Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että direktiivin 2004/18 47 artiklan 2 kohdassa ja 48 artiklan 3 kohdassa luettuna yhdessä tämän direktiivin 44 artiklan 2 kohdan kanssa tunnustetaan jokaisen taloudellisen toimijan oikeus käyttää tiettyä hankintasopimusta varten muiden yksiköiden voimavaroja riippumatta niiden välisten yhteyksien luonteesta, kunhan hankintaviranomaiselle osoitetaan, että ehdokkaalla tai tarjoajalla on tosiasiallisesti käytettävissään näiden yksiköiden voimavarat, jotka

81 | Julkisia tavaranhankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 21.12.1989 annettu neuvoston direktiivi 89/665/EY (EYVL L 395, s. 33), sellaisena kuin se on muutettuna 11.12.2007 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2007/66/EY.

82 | Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY (EUVL L 134, s. 114).

ovat tarpeen kyseisen hankintasopimuksen täyttämiseksi. Tällaisen oikeuden käyttäminen voidaan kuitenkin rajata poikkeuksellisiin olosuhteisiin. Ei nimittäin voida sulkea pois sitä, että urakoihin liittyy erityispiirteitä, jotka edellyttävät tiettyä pätevyyttä, jota ei ole mahdollista saavuttaa kokoamalla yhteen useamman toimijan vajaat voimavarat, eikä myöskään sitä, että kun erityisissä olosuhteissa otetaan huomioon tietyn hankintasopimuksen luonne ja kohde, kolmannen yksikön voimavarat, jotka ovat välttämättömiä kyseisen hankintasopimuksen täyttämiseksi, ei voida siirtää tarjoajalle. Näin ollen tällaisissa olosuhteissa tarjoaja voi vedota mainittuihin voimavaroihin vain, mikäli kolmas yksikkö osallistuu suoraan ja henkilökohtaisesti kyseessä olevan hankintasopimuksen täyttämiseen.

Lisäksi direktiivin 2004/18 48 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan hankintaviranomainen voi erityisissä olosuhteissa tietyn hankintasopimuksen asianmukaiseksi täyttämiseksi nimenomaisesti ilmoittaa hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjassa täsmällisiä sääntöjä, joiden mukaisesti taloudellinen toimija voi käyttää muiden yksiköiden voimavaroja, kunhan nämä säännöt liittyvät suoraan tämän hankintasopimuksen kohteeseen ja tavoitteisiin ja ovat oikeassa suhteessa niihin.

Asiassa *Wrocław – Miasto na prawach powiatu* asianosaisina olivat Wrocławin kaupunki (Puola) ja infrastruktuuri- ja kehitysministeri, ja se koski päätöstä määrätä ensin mainitulle rahoitusoiden direktiivin 2004/18 rikkomisen perusteella. Päätös koski unionin rahastoista yhteisrahoitettua julkista rakennusurakkaa koskevan sopimuksen tekomenettelyn tarjouspyyntöasiakirjoissa asetettua velvollisuutta, jonka mukaan tarjoajan on toteutettava omin resurssein vähintään 25 prosenttia kyseisestä urakasta. Unionin tuomioistuin totesi, että hankintaviranomainen ei voi vaatia julkista hankintaa koskevien tarjouspyyntöasiakirjojen lausekkeella, että sopimuspuoleksi valittava toteuttaa omin resurssein tietyn prosenttiosuuden mainitun hankintasopimuksen kohteena olevista töistä. Direktiivin 2004/18 48 artiklan 3 kohdassa annetaan mahdollisuus käyttää alihankintaa hankintasopimuksen toteuttamiseen ilman mitään rajoitusta. Kun hankinta-asiakirjoissa veloitetaan tarjoajat ilmoittamaan tarjouksessaan, minkä osan sopimuksesta nämä aikovat antaa alihankintana kolmansille, hankintaviranomaisella on oikeus kieltää sellaisten alihankkijoiden käyttäminen, joiden voimavarat se ei ole voinut tarkistaa tarjousten tutkintavaiheessa ja sopimuspuolen valintavaiheessa hankinnan olennaisten osien toteuttamisen osalta. Lausekkeen ulottuvuus ei kuitenkaan ole tällainen, kun sillä asetetaan rajoituksia alihankkijoiden käyttämiselle abstraktisti tiettyyn prosenttiosuuteen vahvistetulle hankinnan osuudelle, ja näin riippumatta mahdollisuudesta varmistaa mahdollisten alihankkijoiden voimavarat ja ilman mitään kyseessä olevien tehtävien olennaista luonnetta koskevaa mainintaa.

Tuomiossa **PFE** (C-689/13, [EU:C:2016:199](#))⁸³ unionin tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää *direktiivin 89/665 perustuvia menettelyvaatimuksia tilanteissa, joissa julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelyn jälkeen hylätyn tarjouksen tehnyt ja sopimuspuoleksi valittu tarjoaja hakevat muutosta sulkeakseen toisensa menettelyn ulkopuolelle*. Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että jokaisella asianosaisella on vastaava oikeutettu intressi saada muiden kilpailijoiden tarjoukset hylättyä. Sopimuspuoleksi valitun tarjoajan esittämä liitännäisvaatimus ei voi johtaa torjutun tarjoajan sopimuspuolen valintaa koskevasta päätöksestä nostaman kumoamiskanteen hylkäämiseen silloin, kun jokaisen toimijan tarjouksen sääntöjenmukaisuus on kyseenalaistettu samassa menettelyssä. Kyseessä olevan julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelyn osallistujien lukumäärällä, muutosta hakeneiden osallistujien lukumäärällä ja niiden esittämien perusteiden kirjolla ei ole merkitystä tämän oikeuskäytäntöön perustuvan periaatteen soveltamisen kannalta.

83 | Ks. tuomion esittely oikeudenkäyntiasioiden osalta luvussa V ”Unionin oikeudenkäyntiasiat”.

XV TALOUS- JA RAHAPOLITIikka

Talous- ja rahapolitiikan alalla vuotta 2016 leimasi kolme unionin tuomioistuimen antamaa tuomiota, joista kaksi ensimmäistä koskee Kyproksen pankkisektorille tarkoitettua tukiohjelmaa ja kolmas liittyy irlantilaispankin osakepääoman korottamiseen talouden ja rahoitusjärjestelmän vakavassa häiriötilanteessa.

Suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin antoi 20.9.2016 tuomion *Mallis ym. v. komissio ja EKP* (C-105/15 P–C-109/15 P, [EU:C:2016:702](#)) ja tuomion *Ledra Advertising ym. v. komissio ja EKP* (C-8/15 P–C-10/15 P, [EU:C:2016:701](#)).

Ensin mainitussa tuomiossa unionin tuomioistuin hylkäsi valitukset unionin yleisen tuomioistuimen viidestä määräyksestä,⁸⁴ joissa tämä oli jättänyt tutkimatta *kumoamiskanteet euroryhmän 25.3.2013 antamasta julkilausumasta Kyproksen pankkisektorin uudelleenjärjestelystä*. Unionin tuomioistuin pysytti unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun siltä osin kuin kyseistä euroryhmän julkilausumaa ei voitu pitää komission ja Euroopan keskuspankin (jäljempänä EKP) yhteisenä päätöksenä, jolla on sitovia oikeusvaikutuksia. Komissiolle ja EKP:lle Euroopan vakausmekanismin perustamisesta tehdyn sopimuksen (jäljempänä EVM-sopimus) yhteydessä annettuihin tehtäviin ei sisälly oman päätöksentekovallan käyttöä, ja näiden kahden toimielimen saman sopimuksen puitteissa suorittamat toimet sitovat ainoastaan EVM:ää. Se, että komissio ja EKP osallistuvat euroryhmän kokouksiin, ei muuta viimeksi mainitun julkilausumien luonnetta. Kyseiseen euroryhmän julkilausumaan ei sisälly mitään, mikä osoittaisi komission ja EKP:n päättäneen asettaa Kyprokselle lakisääteisen velvollisuuden toteuttaa sen sisältämät toimenpiteet, vaan se on luonteeltaan puhtaasti informatiivinen ja sen tarkoitus on tiedottaa yleisölle euroryhmän ja Kyproksen viranomaisten välisestä poliittisesta sopimuksesta, joka on ilmaus yhteisestä tahdosta jatkaa neuvotteluja kyseisen julkilausuman mukaisesti.

Sen sijaan toisessa tuomiossa unionin tuomioistuin hyväksyi valitukset unionin yleisen tuomioistuimen kolmesta määräyksestä,⁸⁵ joilla tämä oli jättänyt osittain tutkimatta ja katsonut osittain perusteettomiksi *kumoamiskanteet ja vahingonkorvauskanteet, jotka liittyivät Kyproksen ja Euroopan vakausmekanismin välillä erityisistä talouspoliittisista ehdoista tehdyn yhteisymmärryspöytäkirjan hyväksymiseen*. Unionin tuomioistuimen mukaan se, että komissiolle ja EKP:lle EVM-sopimuksen yhteydessä annettuihin tehtäviin ei sisälly omaa päätöksentekovaltaa ja että niiden suorittamat toimet sitovat ainoastaan EVM:ää, ei estä vaatimasta näiltä kahdelta toimielimeltä korvausta lainvastaisesta menettelystä, joka liittyy yhteisymmärryspöytäkirjan hyväksymiseen EVM:n puolesta. Komissiolle ja EKP:lle EVM-sopimuksen yhteydessä annetut tehtävät eivät vääristä näille toimielimille EU- ja EUT-sopimuksissa annettua toimivaltaa. Komissio säilyttää siten EVM-sopimuksen yhteydessä roolinsa perussopimusten vartijana, joten sen on pidättäydyttävä allekirjoittamasta sellaista yhteisymmärryspöytäkirjaa, jonka yhteensopivuutta unionin oikeuden kanssa se epäilee. Unionin tuomioistuimen mukaan unionin yleinen tuomioistuin teki näin ollen oikeudellisen virheen, kun se katsoi, että se ei ollut toimivaltainen tutkimaan yhteisymmärryspöytäkirjan tiettyjen kohtien lainvastaisuuteen perustuvaa vahingonkorvauskannetta pelkästään sen toteutuksen perusteella, ettei komission eikä EKP:n voitu katsoa olevan muodollisesti kyseisten kohtien hyväksymisen taustalla.

84| Unionin yleisen tuomioistuimen määräys 16.10.2014, *Mallis ja Malli v. komissio ja EKP* (T-327/13, [EU:T:2014:909](#)); määräys 16.10.2014, *Tameio Pronoias Prosopikou Trapezis Kyprou v. komissio ja EKP* (T-328/13, [EU:T:2014:906](#)); määräys 16.10.2014, *Chatzithoma v. komissio ja EKP* (T-329/13, [EU:T:2014:908](#)); määräys 16.10.2014, *Chatziioannou v. komissio ja EKP* (T-330/13, [EU:T:2014:904](#)) ja määräys 16.10.2014, *Nikolaou v. komissio ja EKP* (T-331/13, [EU:T:2014:905](#)).

85| Unionin yleisen tuomioistuimen määräys 10.11.2014, *Ledra Advertising v. komissio ja EKP* (T-289/13, [EU:T:2014:981](#)); määräys 10.11.2014, *Eleftheriou ym. v. komissio ja EKP* (T-291/13, [EU:T:2014:978](#)) ja määräys 10.11.2014, *Theophilou v. komissio ja EKP* (T-293/13, [EU:T:2014:979](#)).

Koska tämä asia oli ratkaisukelpoinen, unionin tuomioistuin päätti itse ratkaista vahingonkorvauskanteet. Se totesi, että unioni on sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa ainoastaan, jos tietyt edellytykset täyttyvät, kuten se, että unionin toimielimen moitittu toiminta on lainvastaista, minkä toteaminen edellyttää, että osoitetaan riittävän ilmeinen sellaisen oikeusäännön rikkominen, jolla annetaan yksityisille oikeuksia. Unionin tuomioistuin totesi tästä edellytyksestä, että tässä tapauksessa merkityksellinen oikeussääntö, jolla annetaan yksityisille oikeuksia, on perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohta, jonka mukaan jokaisella on oikeus nauttia laillisesti hankkimastaan omaisuudesta. Vaikka perusoikeuskirja ei koske jäsenvaltioita silloin, kun ne eivät sovelle unionin oikeutta, se koskee sitä vastoin rajoituksetta unionin toimielimiä myös silloin, kun ne toimivat unionin oikeusjärjestyksen ulkopuolella, kuten EVM:n puitteissa. Komission on varmistettava, että riidanalaisen pöytäkirjan kaltainen pöytäkirja on perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien mukainen. Unionin tuomioistuimen mukaan tämä sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymisen edellytys ei täyty tässä asiassa. Kyseisen yhteisymmärryspöytäkirjan hyväksyminen palvelee unionin yleisen edun mukaista tavoitetta eli euroalueen pankkijärjestelmän vakauden turvaamista. Kun otetaan huomioon tämä päämäärä sekä tutkittujen toimien luonne ja se taloudellisten tappioiden välitön riski, joille tallettajat olisivat altistuneet kyseessä olleiden kahden pankin konkurssitilanteessa, näillä toimenpiteillä ei puututa tallettajien omistusoikeuteen suhteettomasti ja tavalla, jota ei voida hyväksyä ja jolla loukattaisiin tämän oikeuden keskeistä sisältöä, eikä niitä näin ollen voida pitää perusteettomina rajoituksina.

Toiseksi 8.11.2016 antamassaan tuomiossa **Dowling ym.** (C-41/15, [EU:C:2016:836](#)) suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin otti kantaa siihen, onko *Irlannin viranomaisten asettama velvollisuus korottaa pankin osakepääomaa ilman yhtiökokouksen hyväksyntää jäsenvaltion talouden ja rahoitusjärjestelmän vakavassa häiriötilanteessa yhteensopiva unionin oikeuden kanssa*. Pääasian oikeusriidassa oli vastakkain luottolaitoksen omistavan yhtiön osakkeenomistajia sekä Irlannin valtiovarainministeri, ja se koski näiden osakkeenomistajien vaatimusta kumota High Courtin tämän ministerin hakemuksesta antama määräys, jolla kyseinen yhtiö velvoitettiin korottamaan osakepääomaansa ja laskemaan liikkeeseen uusia osakkeita valtiovarainministerille suunnatulla annilla niiden nimellisarvoa alemmalla hinnalla. Tämä toimenpide, jolla oli tarkoitus vahvistaa kyseisen luottolaitoksen pääomapohjaa, oli toteutettu vahvistettaessa irlantilaispankkien pääomapohjaa unionin Irlannille myöntämää rahoitustukea koskevan täytäntöönpanopäätöksen 2011/77⁸⁶ perusteella annettujen sitoumusten mukaisesti.

Unionin tuomioistuin toi tältä osin esille, että direktiivillä 77/91⁸⁷ säädetään yhdenmukaisesta vähimmäissuojasta osakeyhtiöiden osakkeenomistajille ja velkojille. Kyseisen direktiivin säännöksillä näiden yhtiöiden perustamisesta sekä niiden pääoman pysyttämistä ennallaan, korottamisesta ja alentamisesta taataan tällainen suoja yhtiöiden toimielinten toimenpiteitä vastaan, ja ne koskevat siten niiden tavanomaista toimintaa.

Pääasiassa tarkoitettu määräys on kuitenkin poikkeustoimenpide, joka liittyy jäsenvaltion talouden ja rahoitusjärjestelmän vakavan häiriön tilanteeseen ja jolla pyritään lieventämään unionin rahoitusvakaudelle aiheutuvaa järjestelmäriskiä. Näin ollen direktiivi 77/91 ei ole esteenä tällaiselle poikkeustoimenpiteelle, jonka kansalliset viranomaiset ovat toteuttaneet esillä olevan kaltaisessa vakavassa taloustilanteessa ilman yhtiön yhtiökokouksen hyväksyntää tarkoituksenaan välttää järjestelmäriski unionille. Vaikka on selvästi yleisen edun mukaista varmistaa koko unionissa osakkeenomistajien ja velkojien vahva ja yhtenäinen suoja, tätä etua ei voida unionin tuomioistuimen mukaan pitää kaikissa olosuhteissa ensisijaisena unionin perussopimuksilla toteutetun rahoitusjärjestelmän vakauden varmistamiseen liittyvään yleiseen etuun nähden.

86| Unionin Irlannille myöntämästä rahoitustuesta 7.12.2010 annettu neuvoston täytäntöönpanopäätös 2011/77/EU (EUVL 2011, L 30, s. 34).

87| Niiden takeiden yhteensovittamisesta samanveroisiksi, joita jäsenvaltioissa vaaditaan perustamissopimuksen 58 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilta yhtiöiltä niiden jäsenten sekä ulkopuolisten etujen suojaamiseksi osakeyhtiöitä perustettaessa sekä niiden pääomaa säilytettäessä ja muutettaessa, 13.12.1976 annettu toinen neuvoston direktiivi 77/91/ETY (EYVL 1977, L 26, s. 1).

XVI SOSIAALIPOLITIikka

Sosiaalipolitiikan alalla voidaan mainita kaksi tuomiota, jotka koskevat ikään perustuvan syrjinnän kieltoa.

Ensinnäkin 19.4.2016 suuren jaoston kokoonpanossa antamassaan tuomiossa **DI** (C-441/14, [EU:C:2016:278](#)) unionin tuomioistuin hyväksyi oikeuden vedota ikään perustuvan syrjinnän kiellon periaatteeseen, sellaisena kuin se on konkretisoitu direktiivillä 2000/78,⁸⁸ myös yksityishenkilöiden välisissä oikeusriidoissa ja täsmensi kansallisen tuomioistuimen velvollisuuksia tilanteessa, jossa kansallinen oikeuskäytäntö on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa. Pääasian oikeudenkäynnissä oli kyse sellaisen kansallisen säännösten pätevyydestä, jonka mukaan työntekijällä ei ole oikeutta irtisanomiskorvaukseen, jos hänellä on oikeus vanhuuseläkkeeseen sellaisen eläkejärjestelmän perusteella, johon hän on liittynyt ennen kuin hän täytti 50 vuotta, riippumatta siitä, päättääkö työntekijä pysyä työmarkkinoilla vai jäädä eläkkeelle.

Unionin tuomioistuin täsmensi aluksi, että direktiivissä 2000/78 ainoastaan konkretisoidaan ikään perustuvan syrjinnän kiellon yleinen periaate työssä ja ammatissa ja että näin ollen tähän periaatteeseen voidaan vedota myös yksityisten välisessä oikeusriidassa kyseessä olevan kaltaista kansallista säännöstä vastaan.

Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että jäsenvaltioille direktiivien soveltamisen osalta asetettu velvollisuus ulottuu myös tuomioistuihin. Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin täsmensi, että vaatimus unionin oikeuden mukaisesta tulkinnasta sisältää kansallisille tuomioistuimille velvollisuuden muuttaa tarvittaessa vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jos se perustuu sellaiseen kansallisen oikeuden tulkintaan, joka ei sovi yhteen direktiivin tavoitteiden kanssa. Oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteet tai yksityisen mahdollisuus saattaa asianomainen jäsenvaltio vastuuseen unionin oikeuden rikkomisesta eivät voi kyseenalaistaa mainittua velvollisuutta.

Toiseksi 15.11.2016 antamassaan tuomiossa **Salaberria Sorondo** (C-258/15, [EU:C:2016:873](#)) unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti kantaa siihen, onko kyse ikään perustuvasta syrjinnästä, kun poliisimiesten palvelukseen ottaminen rajataan hakijoihin, jotka eivät ole täyttäneet tiettyä ikävuotta. Asia koski Baskimaan itsehallintoalueen poliisimiesten palvelukseen ottamista koskevaa kilpailua, jossa vaadittiin, että hakijat eivät ole täyttäneet 35:tä vuotta. Asianosainen, joka oli yli 35-vuotias, vetosi siihen, että mainittu vaatimus on direktiivin 2000/78⁸⁹ vastainen.

Unionin tuomioistuin totesi, että direktiivin 2000/78 2 artiklan 2 kohta, luettuna yhdessä direktiivin 4 artiklan 1 kohdan kanssa, ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa säädetään, että poliisivoimien sellaisten poliisimiesten virkaan hakevat, jotka hoitavat kaikkia poliisivoimille kuuluvia operatiivisia tai täytäntöönpanotehtäviä, eivät ole saaneet täyttää 35:tä vuotta. Erityisten fyysisten kykyjen omaamista kolmen keskeisen itsehallintoalueen tehtävän hoitamiseksi, eli henkilöiden ja omaisuuden suojelun varmistaminen, kunkin oikeuksien ja vapauksien vapaan käyttämisen takaaminen sekä kansalaisten turvallisuuden valvominen, voidaan pitää direktiivin 2000/78 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna todellisenä ja ratkaisevana työhön liittyvänä vaatimuksena tämän ammatin harjoittamisessa. Näin ollen kyseessä olevan kaltaisen säännösten voidaan yhtäältä katsoa olevan asianmukainen kyseisten poliisivoimien toimintakyvyn ja moitteettoman toiminnan varmistamista koskevan päämäärän saavuttamiseksi ja toisaalta olevan ylittämättä sitä, mikä mainitun päämäärän saavuttamiseksi on tarpeen. Tämä tavoite edellyttää tietynlaisen ikärakenteen palauttamiseksi, että erityisen hyvän fyysisen suorituskyvyn omaamista ei arvioida staattisesti

88| Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY (EYVL L 303, s. 16).

89| Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annettu neuvoston direktiivi 2000/78/EY (EYVL L 303, s. 16).

valintahetkellä vaan dynaamisesti eli siten, että otetaan huomioon myös palvelusvuodet, joita poliisimiehelle kertyy sen jälkeen, kun hänet on otettu palvelukseen.

XVII KULUTTAJANSUOJA

Kuluttajansuojan alalla on kiinnitettävä erityistä huomiota viiteen tuomioon. Ensimmäinen koskee kulutusluottosopimuksia, kolme muuta kohtuuttomia ehtoja ja erityisesti kansallisten tuomioistuinten toimivaltaa tutkia asiaa ja viides taas liittyy elintarvikkeita koskeviin ravitsemus- ja terveysväitteisiin.

Ensinnäkin yhdistetyissä asioissa **Gutiérrez Naranjo ym.** (C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, [EU:C:2016:980](#)) 21.12.2016 antamassaan tuomiossa unionin tuomioistuimen suuri jaosto otti kantaa *kansalliseen oikeuskäytäntöön, jossa rajoitetaan kuluttajien oikeutta kohtuuttomia ehtoja koskevassa direktiivissä 93/13⁹⁰ tarkoitetun kohtuuttoman ehdon nojalla perusteettomasti maksettujen summien palautukseen*. Pääasian oikeusriidat koskivat kiinnelainasopimuksiin sisällytettyjä ehtoja, joissa määrätään vähimmäiskorkokannasta, jonka alapuolelle vaihtuva korko ei voi laskea. Vaikka kansallinen ylin oikeusaste oli aiemmassa tuomiossaan todennut nämä vähimmäiskorkoehdot kohtuuttomiksi direktiivin 93/13 tulkinnasta annetun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön valossa, tämä kansallinen tuomioistuin oli kuitenkin rajannut yleisesti ne palauttamista koskevat vaikutukset, jotka liittyvät näiden ehtojen pätemättömyyden toteamiseen, niihin summiin, jotka on maksettu perusteettomasti sen ratkaisun antamisen jälkeen, jolla tuomioistuin on todennut kohtuuttomuuden. Näissä olosuhteissa ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet, joiden käsiteltäviksi kuluttajat olivat saattaneet näiden vähimmäiskorkoehtojen soveltamisen, kysyivät, onko tällainen pätemättömyyden toteamisen ajallisten vaikutusten rajaaminen direktiivin 93/13 mukaista.

Unionin tuomioistuin korosti tuomiossaan, että direktiivissä 92/13 tarkoitetun ehdon kohtuuttomuuden toteamisen vaikutuksena on voitava palauttaa tilanne, jossa kuluttaja olisi ollut, ellei mainittua ehtoa olisi ollut. Näin ollen tässä tapauksessa vähimmäiskorkoehdon kohtuuttomuuden toteamisen perusteella on voitava palauttaa perusteettomat edut, jotka on saatu kuluttajien vahingoksi. Unionin tuomioistuin täsmensi, että vaikka kansallinen tuomioistuin voi oikeusvarmuuden vuoksi päättää, ettei sen tuomio vaikuta sellaisiin tilanteisiin, joiden osalta on aiemmin annettu lainvoimainen tuomioistuinratkaisu, yksin unionin tuomioistuimen asiana on sitä vastoin päättää unionin oikeussäännöstä vahvistamansa tulkinnan ajallisesta rajaamisesta. Lisäksi siltä osin kuin kansallisen ylimmän oikeusasteen tekemän kaltainen vähimmäiskorkoehdon pätemättömyyden vaikutuksia koskeva ajallinen rajausta johtaa siihen, että kuluttajilta evätään oikeus saada palautetuksi kaikki summat, jotka he ovat maksaneet perusteettomasti, sillä varmistetaan vain puutteellinen ja riittämätön kuluttajansuoja. Näissä olosuhteissa tällaista rajausta ei voida pitää direktiivissä edellytetyllä tavalla riittävänä eikä tehokkaana keinona tämentyyppisten ehtojen käytön lopettamiseksi. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että unionin oikeus on esteenä tälle niiden palauttamista koskevien vaikutusten ajalliselle rajaamiselle, jotka liittyvät kohtuuttoman ehdon pätemättömyyteen.

Toiseksi 21.4.2016 antamassaan tuomiossa **Radlinger ja Radlingerová** (C-377/14, [EU:C:2016:283](#)) unionin tuomioistuin täsmensi *maksukyvyttömyysmenettelyn yhteydessä kansallisen tuomioistuimen toimivaltaa tutkia viran puolesta, ovatko elinkeinonharjoittajat noudattaneet kuluttajansuojaa koskevia unionin oikeussääntöjä*. Pääasian oikeusriidassa oli kyse Tšekin lainsäädännöstä, jonka mukaan kansallisilla tuomioistuimilla ei ollut tällaista toimivaltaa kulutusluottosopimukseen sisältyvien sopimusehtojen osalta.

90 | Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29).

Unionin tuomioistuin totesi aluksi, että kohtuuttomia ehtoja koskevan direktiivin 93/13⁹¹ 7 artiklan 1 kohta on esteenä tällaiselle kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan tällaisia sopimuksia ei saa tutkia viran puolesta, vaikka tuomioistuimella on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat, ja jonka mukaan kyseinen tuomioistuin saa tutkia ainoastaan tietyt saatavat ja silloinkin yksinomaan muutamien rajallisten perusteiden osalta. Lisäksi unionin tuomioistuin korosti, että kulutusluottosopimuksia koskevan direktiivin 2008/48⁹² 10 artiklan 2 kohdan mukaisesti kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi on saatettu tällaiseen sopimukseen perustuvia saatavia koskeva oikeusriita, on niin ikään tutkittava viran puolesta, onko kyseistä luottoa koskevat tiedot (kuten todellinen vuosikorko), jotka luottosopimuksessa on mainittava, ilmoitettu selkeästi ja tiiviisti. Sen on näin ollen tehtävä kaikki kansallisessa oikeudessa kyseisen velvollisuuden noudattamatta jättämisestä seuraavat päätelmät. Tässä yhteydessä sovellettavien seuraamusten on kuitenkin oltava direktiivissä 2008/48 tarkoitetulla tavalla tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Unionin tuomioistuin täsmensi vielä, että luottosopimuksessa mainittava ”luoton kokonaismäärä” ei saa sisältää mitään niistä summista, jotka kuuluvat ”luoton kokonaiskustannuksiin”, kuten esimerkiksi hallinnollisia kuluja, korkoja, palkkioita ja muunlaisia maksuja, jotka kuluttajan on suoritettava. Se, että luoton kokonaismäärään sisällytetään sääntöjenvastaisesti näitä summia, johtaa siihen, että todellisen vuosikoron määrä arvioidaan liian alhaiseksi, ja vaikuttaa siis niiden tietojen paikkansapitävyyteen, jotka luotonantajan on mainittava luottosopimuksessa. Unionin tuomioistuin totesi kuluttajalta, joka ei täytä velvollisuuksiaan, vaadittujen sopimussakkojen kohtuuttomuuden tutkimisesta, että kansallisen tuomioistuimen on arvioitava kaikkien sopimuksessa olevien sopimusehtojen kumulatiivista vaikutusta ja todetessaan, että useat tällaisen sopimuksen ehdot ovat kohtuuttomia, sen on jätettävä soveltamatta kaikkia kohtuuttomia ehtoja eikä pelkästään eräitä niistä.

Kolmanneksi 18.2.2016 julistetussa tuomiossa *Finanmadrid EFC* (C-49/14, [EU:C:2016:98](#)) unionin tuomioistuin esitti täsmennyksiä *kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan lausua maksamismääräysmenettelyssä kuluttajan kanssa tehtyyn sopimukseen sisältyvän kohtuuttoman ehdon pätevydestä*. Asia koski Espanjan lainsäädäntöä, jonka mukaan tuomari ei käsittele maksamismääräyshakemusta muuta kuin poikkeustapauksissa ja jonka mukaan tuomari ei voi liioin kyseisen maksamismääräyksen täytäntöönpanomenettelyssä viran puolesta tutkia, oliko sopimuksessa mahdollisesti kohtuuttomia ehtoja.

Unionin tuomioistuin totesi tältä osin, että kuluttajaa vastaan voitaisiin antaa täytäntöönpanoperuste ilman, että hänellä olisi missään menettelyvaiheessa ollut takeita siitä, että arviointi kyseisten ehtojen kohtuuttomuudesta on tehty, jos maksamismääräysmenettelyn kulku ja erityispiirteet ovat sellaisia, että maksamismääräysmenettely päätetään ilman, että siinä olisi mitenkään mahdollista tarkistaa, onko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa kohtuuttomia ehtoja, jollei kyse ole erityisistä tilanteista, joissa asian käsittely kuuluu tuomarille, ja jos maksamismääräyksen täytäntöönpanoa käsittelevällä tuomarilla ei ole toimivaltaa viran puolesta arvioida, onko sopimuksessa tällaisia ehtoja. Tällaisella prosessuaalisella järjestelmällä vaarannetaan direktiivillä 93/13 tavoitellun oikeuksien suojan tehokkuus. Näiden oikeuksien suojan tehokkuus voidaan nimittäin taata vain sillä edellytyksellä, että kyseinen prosessuaalinen järjestelmä mahdollistaa sen, että maksamismääräysmenettelyvaiheessa tai maksamismääräyksen täytäntöönpanovaiheessa voidaan viran puolesta tarkistaa, sisältyykö kyseiseen sopimukseen mahdollisesti kohtuuttomia ehtoja.

91 | Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY (EYVL L 95, s. 29).

92 | Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY (EUVL L 133, s. 66 ja oikaisut EUVL 2009, L 207, s. 14, EUVL 2010, L 199, s. 40, EUVL 2011, L 234, s. 46 ja EUVL 2015, L 36, s. 15).

Unionin tuomioistuimen mukaan tämän päätelmän pätevyyttä ei voida kyseenalaistaa sillä, että kansallisen prosessioikeuden mukaan maksamismääräyshakemusta käsitelleen viranomaisen tekemät päätökset tulevat lainvoimaisiksi ja että sen mukaan niillä on samankaltaisia vaikutuksia kuin tuomioistuinratkaisuilla. Tällainen lainsäädäntö on tehokkuusperiaatteen vastainen, koska sillä tehdään direktiivillä 93/13 kuluttajille annettavan suojan soveltaminen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi elinkeinonharjoittajien vireille panemissa menettelyissä, joissa kuluttajat ovat vastaajina.

Neljänneksi 8.12.2016 antamassaan tuomiossa **Verein für Konsumenteninformation** (C-127/15, [EU:C:2016:934](#)) unionin tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää *direktiivin 2008/48⁹³ soveltamisalaa* sekä *tässä direktiivissä säädettyjä poikkeuksia ennen sopimuksen tekemistä kuluttajalle annettavia tietoja koskevaan velvollisuuteen*. Pääasian oikeusriidan asianosaisina olivat kuluttajavalitusjärjestö ja perintätoimisto, ja siinä oli kyse viimeksi mainitun käytännöstä tehdä kuluttajien kanssa maksuerien muuttamista koskevia sopimuksia velan maksun lykkäämiseksi ilman, että se olisi antanut kuluttajille ennen sopimuksen tekoa annettavia tietoja.

Koska direktiiviä 2008/48 ei sovelleta luottosopimuksiin, joiden mukaan luotto myönnetään korotta ja ilman muita maksuja, unionin tuomioistuin täsmensi aluksi, että luoton maksuerien muuttamista koskevaa sopimusta, joka on tehty perintätoimiston välityksellä kuluttajan ja luotonantajan välillä, ei ole tehty ”maksutta”, kun kuluttaja sitoutuu kyseisellä sopimuksella paitsi maksamaan luoton kokonaismäärän, myös korkoja ja kuluja, joista ei ole määrätty alkuperäisessä sopimuksessa, jonka mukaan mainittu luotto myönnettiin. Se, että tällaisessa sopimuksessa määrättyjen korkojen ja kulujen yhteismäärät eivät ylitä niitä määriä, jotka olisi maksettava kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jos kyseistä sopimusta ei olisi, ei voi vaikuttaa tällaiseen toteamukseen.

Unionin tuomioistuin totesi lisäksi, että perintätoimisto, joka tekee luotonantajan nimissä sopimuksen maksamatta olevan luoton maksuerien muuttamisesta mutta joka toimii luotonvälittäjänä vain sivutoimisesti, on katsottava direktiivissä 2008/48 tarkoitetuksi luotonvälittäjäksi, johon ei siis sovelleta tämän direktiivin 5 ja 6 artiklan mukaista velvollisuutta antaa kuluttajalle tietoja ennen sopimuksen tekoa. Unionin tuomioistuin korosti kuitenkin, että tämä poikkeus velvollisuuteen antaa tietoja ennen sopimuksen tekoa ei vaikuta direktiivissä 2008/48 säädettyyn kuluttajansuojan tasoon eikä se rajoita luotonantajan velvollisuutta varmistaa, että kuluttaja saa 5 ja 6 artiklassa tarkoitettut ennen sopimuksen tekoa annettavat tiedot.

Viidenneksi unionin tuomioistuimen oli vielä 14.7.2016 antamassaan tuomiossa **Verband Sozialer Wettbewerb** (C-19/15, [EU:C:2016:563](#)) määritettävä, *kuuluvatko elintarvikkeita koskevat ravitsemus- ja terveystietot, jotka on esitetty yksinomaan terveydenhoidon ammattilaisille suunnatussa kaupallisessa viestinnässä, asetuksen N:o 1924/2006⁹⁴ soveltamisalaa*. Pääasian oikeusriidan asianosaisina olivat kilpailun edistämistä ajava yhdistys ja ravintolisää myyvä yhtiö, ja se koski viimeksi mainitun ainoastaan lääkäreille lähettämää mainoskirjettä. Tässä yhteydessä tämä yhdistys väitti, että kyseinen kirje sisälsi asetuksessa N:o 1924/2006 kiellettyjä terveystietoja.

Unionin tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että nämä ravitsemus- ja terveystiedot ovat asetuksen N:o 1924/2006 soveltamisalaa kuuluvaa kaupallista viestintää, vaikka kyseistä viestintää ei ole suunnattu lopulliselle kuluttajalle vaan yksinomaan terveydenhoidon ammattilaisille. Kyseisessä asetuksessa olevalla kaupallisen viestinnän käsitteellä tarkoitetaan muun muassa viestintää, joka tehdään sellaisen elintarvikemainonnan muodossa, jonka tarkoituksena on kyseisten elintarvikkeiden myynnin edistäminen

93| Kulutusluottosopimuksista ja neuvoston direktiivin 87/102/ETY kumoamisesta 23.4.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/48/EY (EUVL L 133, s. 66).

94| Elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveystiedoista 20.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006 (EUVL L 404, s. 9).

välittömästi tai välillisesti. Tällainen viestintä voi myös tapahtua sellaisen mainoskirjeen muodossa, jonka elintarvikealan toimijat lähettävät terveydenhoidon ammattilaisille ja joka sisältää kyseisessä asetuksessa tarkoitettuja ravitsemus- tai terveystietoa, jotta kyseiset ammattilaiset voivat tarvittaessa suositella potilailleen mainitun elintarvikkeen ostamista ja/tai käyttöä.

Ei voida myöskään sulkea pois sitä mahdollisuutta, että totuudenvastaiset, moniselitteiset tai harhaanjohtavat väitteet saavat terveydenhoidon ammattilaiset itsensä erehtymään ja että kyseiset ammattilaiset välittävät vilpittömässä mielessä virheellisiä tietoja lopullisille kuluttajille. Näin ollen unionin tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 1924/2006 soveltaminen ravitsemus- ja terveystietoihin, jotka on esitetty ammattilaisille suunnatussa kaupallisessa viestinnässä, myötävaikuttaa kuluttajansuojan korkeaan tasoon sisämarkkinoilla.

XVIII YMPÄRISTÖ

Unionin tuomioistuin tutki suuren jaoston kokoonpanossa 8.11.2016 antamassaan tuomiossa ***Lesoochranárske zoskupenie VLK*** (C-243/15, [EU:C:2016:838](#)), onko perusoikeuskirjan 47 artikla, luettuna yhdessä Århusin yleissopimuksen⁹⁵ 9 artiklan kanssa, esteenä tietyille kansallisille menettelysäännöille, jotka koskevat ympäristönsuojelujärjestön hankkeen lupapäätöksestä nostaman kanteen vaikutuksia. Pääasian oikeusriidan taustalla oli tilanne, jossa ympäristönsuojelujärjestöltä oli evätty asianosaisasema hallinnollisessa menettelyssä, jossa oli kyse direktiivin 92/43⁹⁶ 6 artiklan 3 kohdan mukaisesta luvasta suojelualueella toteutettavalle hankkeelle. Koska yhdistyksen tästä epämisestä nostama kanne oli hylätty sillä perustella, että hallinnollinen menettely oli päätetty asiakysymyksen osalta ennen sen asianosaisasemaa koskevan lopullisen tuomioistuinratkaisun antamista, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyi, oliko unionin oikeus esteenä tällaiselle menettelysääntöjen tulkinnaalle, ja viittasi toiseen kanteeseen, jonka yhdistys olisi voinut nostaa asiakysymyksen osalta hallinnollisen lupapäätöksen antamisen jälkeen.

Unionin tuomioistuin toi esille, että ympäristönsuojelujärjestöllä, joka täyttää Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 5 kappaleessa luetellut edellytykset, on oikeus osallistua sellaista hanketta, jolla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia, koskevasta lupahakemuksesta päättämiseen liittyvään menettelyyn, jos kyseisessä menettelyssä on määrä tehdä jokin direktiivin 92/43 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuista päätöksistä. Perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistetusta oikeudesta tehokkaaseen oikeussuojaan unionin tuomioistuin huomautti, että kansallisten viranomaisten direktiivin 92/43 6 artiklan 3 kohdan yhteydessä tekemät päätökset ovat Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleen soveltamisalaan kuuluvia päätöksiä. Kyseisellä määräyksellä rajataan jäsenvaltioiden harkintavaltaa oikeussuojakeinoja koskevien menettelysääntöjen antamisessa, kun sen tavoitteena on varmistaa laaja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus yleisölle, jota asia koskee.

Näin ollen unionin tuomioistuin päätteli, että perusoikeuskirjan 47 artikla, luettuna yhdessä Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 ja 4 kappaleen kanssa, jossa vahvistetaan oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan, johon kuuluu laaja oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa, on esteenä sille, että ympäristönsuojelujärjestöltä evätään asianosaisasema menettelyssä sillä perusteella, että kyseinen hallinnollinen menettely on päätetty. Unionin tuomioistuin korosti, että jos kyseiselle järjestölle olisi myönnetty asianosaisasema, se olisi voinut osallistua aktiivisemmin päätöksentekomenettelyyn

95| Tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskeva yleissopimus, joka allekirjoitettiin Århusissa 25.6.1998 ja hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 17.2.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY (EUVL L 124, s. 1).

96| Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 21.5.1992 annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY (EUVL L 206, s. 7), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna tietyjen ympäristöalan direktiivien mukauttamisesta Kroatian tasavallan liittymisen johdosta 13.5.2013 annetulla neuvoston direktiivillä 2013/17/EU (EUVL L 158, s. 193).

kehittelemällä suuremmalla painoarvolla väitteitään, jotka koskevat suunnitellusta hankkeesta suojellun alueen koskemattomuudelle aiheutuvia riskejä, jotka myös toimivaltaisten viranomaisten olisi pitänyt ottaa huomioon ennen kyseistä hanketta koskevan luvan myöntämistä ja hankkeen toteuttamista. Unionin tuomioistuin totesi myös, että koska kumoamiskanteen nostaminen suojelualueella toteutettavaa hanketta koskevasta lupapäätöksestä edellyttää välttämättä asianosaisasemaa, hallinnollisen lupamenettelyn päättäminen ennen lopullisen ratkaisun antamista tästä asianosaisasemasta on ristiriidassa edellä mainittujen perusoikeuskirjan ja Århusin yleissopimuksen määräysten kanssa.

Tuomiossa *Borealis Polyolefine ym.* (C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 ja C-391/14–C-393/14, [EU:C:2016:311](#)), joka annettiin 28.4.2016, unionin tuomioistuin otti kantaa päätöksen 2011/278⁹⁷ 15 artiklan 3 kohdan sekä päätöksen 2013/448⁹⁸ 4 artiklan ja liitteen II pätevyyyteen. Pääasian oikeudenkäynnissä useat yritykset olivat riitauttaneet kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien jakamista ajanjaksolle 2013–2020 koskevien kansallisten päätösten pätevyyden. Näissä kansallisissa päätöksissä sovellettiin direktiivin 2003/87⁹⁹ 10 a artiklan 5 kohdassa säädettyä yhtenäistä monialaista korjauskerrointa, toisin sanoen korjauskerrointa, jota sovelletaan, kun jäsenvaltioiden alustavasti maksutta jakamien päästöoikeuksien koko on suurempi kuin komission määrittämä maksutta jaettavien päästöoikeuksien enimmäismäärä. Kantajat vetosivat kanteidensa tueksi muun muassa siihen, että päätökset 2011/278 ja 2013/448, jotka sisältävät direktiivin 2003/87 täytäntöönpanotoimenpiteitä, olivat osittain pätemättömiä.

Unionin tuomioistuin totesi ensinnäkin, että päätös 2011/278, jossa suljetaan pois sähköntuottajien päästöjen huomioiminen määritettäessä maksutta jaettavien päästöoikeuksien vuosittaista enimmäismäärää, on pätevä. Direktiivistä 2003/87 seuraa, että toisin kuin tuotantolaitosten synnyttämää päästöjä, sähköntuottajien synnyttämää päästöä ei oteta koskaan huomioon tässä tarkoituksessa. Unionin tuomioistuimen mukaan kyseisten päästöjen epäsymmetrinen kohtelu, jossa rajoitetaan käytettävissä olevien päästöoikeuksien lukumäärää, on direktiivin 2003/87 päätavoitteen eli kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevan tavoitteen mukaista.

Tarkastellessaan toiseksi yhtenäisen monialaisen korjauskertoimen määrittämistä vuosille 2013–2020 koskevien päätöksen 2013/448 säännösten pätevyyttä unionin tuomioistuin päätteli direktiivin 2003/87 asiayhteydestä ja tavoitteesta, että vahvistaessaan päästöoikeuksien vuosittaisen enimmäismäärän komissio on velvollinen viittaamaan yksinomaan niiden laitosten päästöihin, jotka ovat kuuluneet unionin järjestelmään vuodesta 2013. Koska komissio oli ottanut huomioon joidenkin jäsenvaltioiden tietoja sellaisten laitosten uusista toimista syntyneistä päästöistä, joihin sovellettiin jo ennen vuotta 2013 päästökauppajärjestelmää, unionin tuomioistuin totesi, että tämä päästöoikeuksien vuosittaisen enimmäismäärän laskenta ei ollut direktiivin 2003/87 10 a artiklan perustuvien vaatimusten mukainen ja että päätöksen 2013/448 4 artiklassa ja liitteessä II vahvistettu korjauskerroin oli niin ikään direktiivin vastainen. Tämän vuoksi se katsoi, että päätöksen 2013/448 4 artikla ja liite II olivat pätemättömiä.

Unionin tuomioistuin rajasi kuitenkin pätemättömäksi julistamisen ajallisia vaikutuksia ottaakseen huomioon sen, että sillä voi olla vakavia seurauksia useille vilpittömässä mielessä perustetuille oikeussuhteille, sekä direktiivin 2003/87 tavoitteet.

97| Päästöoikeuksien yhdenmukaistettua maksutta tapahtuvaa jakoa koskevien unionin laajusten siirtymäsäännösten vahvistamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY 10 a artiklan mukaisesti 27.4.2011 annettu komission päätös 2011/278/EU (EUVL L 130, s. 1).

98| Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY 11 artiklan 3 kohdan mukaisista kansallisista täytäntöönpanotoimenpiteistä päästöoikeuksien jakamiseksi maksutta siirtymäaikana 5.9.2013 annettu komission päätös 2013/448/EU (EUVL L 240, s. 27).

99| Kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta 13.10.2003 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY (EUVL L 275, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna 23.4.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/29/EY (EUVL L 140, s. 63).

XIX KANSAINVÄLISET SOPIMUKSET

Kansainvälisistä sopimuksista voidaan tuoda esille kolme tuomiota, joissa käsitellään eri assosiaatiosopimuksia.

Tuomiossa **Genc** (C-561/14, [EU:C:2016:247](#)) unionin tuomioistuimen suuri jaosto tulkitsi 12.4.2016 *ETY-Turkki-assosiaationeuvoston päätöksen N:o 1/80*¹⁰⁰ 13 artiklaan sisältyvää *standstill-lauseketta, jonka mukaan jäsenvaltiot ja Turkki eivät voi ottaa käyttöön uusia rajoituksia, jotka liittyvät työhön pääsyn edellytyksiin, niiden työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä osalta, jotka oleskelevat ja työskentelevät laillisesti jäsenvaltioiden tai Turkin alueella*. Pääasian oikeudenkäynnissä oli kyse oleskelulupaa hakeneesta alaikäisestä Turkissa asuvasta Turkin kansalaisesta, jonka isä, joka myös on Turkin kansalainen, oli saanut toistaiseksi voimassa olevan oleskeluluvan Tanskassa ja oleskeli siellä pysyvästi työntekijänä. Tanskan viranomaiset olivat hylänneet hakemuksen päätöksen N:o 1/80¹⁰¹ jälkeen käyttöön otetun kansallisen säännöksen perusteella. Tämän säännöksen mukaan perheen yhdistämistä varten alaikäisellä lapsella on oltava riittävä liityntä valtioon, mistä ei ole kyse, jos hakemus tehdään yli kahden vuoden kuluttua siitä, kun vanhemmalle myönnettiin oleskelulupa.

Unionin tuomioistuin totesi tuomiossa *Dogan*¹⁰² esitettyyn tulkintaan viitaten, että jäsenvaltion kansallinen säännöstö, jolla vaikeutetaan perheen yhdistämistä tiukentamalla asianomaisessa jäsenvaltiossa työntekijöinä asuvien Turkin kansalaisten alaikäisten lasten ensimmäiselle tulolle asetettuja edellytyksiä verrattuna edellytyksiin, joita sovellettiin päätöksen N:o 1/80 tullessa voimaan, ja joka siis voi vaikuttaa näiden Turkin kansalaisten taloudellisen toiminnan harjoittamiseen kyseisessä jäsenvaltiossa, on uusi rajoitus sille, että nämä kansalaiset käyttävät työntekijöiden vapaata liikkuvuutta.

Unionin tuomioistuimen mukaan päämäärä, jossa on kyse alaikäisen lapsen onnistuneen kotoutumisen takaamisesta, voi olla yleistä etua koskeva pakottava syy, jolla voidaan perustella tällaisen toimenpiteen toteuttaminen. Se, että edellytystä riittävästä liittynästä vastaanottavaan jäsenvaltioon ei arvioida lasten henkilökohtaisen tilanteen mukaan, vaan sellaisen kriteerin mukaan, joka ei liity mahdollisuuksiin saavuttaa kotoutuminen kyseiseen jäsenvaltioon, kuten aika, joka kuluu siitä, kun asianomaiselle vanhemmalle on myönnetty lopullinen oleskelulupa, ajankohtaan, jona perheen yhdistämishakemus tehdään, saattaa johtaa unionin oikeuden kannalta perusteettomaan syrjintään.

Unionin tuomioistuimella oli 24.11.2016 antamassaan tuomiossa **SECIL** (C-464/14, [EU:C:2016:896](#)) tilaisuus ottaa kantaa *EY-Tunisia-sopimuksen*¹⁰³ ja *EY-Libanon-sopimuksen*,¹⁰⁴ joiden tarkoituksena on muun muassa vahvistaa pääomien kaupan asteittaisen vapauttamisen edellytykset, määräysten samanaikaiseen sovellettavuuteen. Asiassa, jossa asianosaisina olivat Portugalissa asuva yhtiö ja Portugalin veroviranomaiset, unionin tuomioistuinta pyydettiin vastaamaan erityisesti kysymykseen siitä, onko verolainsäädäntö, jonka nojalla tällainen yhtiö voi tietysti edellytyksin vähentää veronsa perusteesta osinkoja, jotka se saa tässä jäsenvaltiossa asuvalta

100| Assosiaation kehittämisestä 19.9.1980 tehty assosiaationeuvoston päätös N:o 1/80, joka on liitetty Euroopan talousyhteisön ja Turkin väliseen assosiaatiosopimukseen, jonka yhtäältä Turkin tasavalta sekä toisaalta ETY:n jäsenvaltiot ja yhteisö allekirjoittivat 12.9.1963 Ankarassa ja joka tehtiin, hyväksyttiin ja vahvistettiin yhteisön puolesta 23.12.1963 tehdyllä neuvoston päätöksellä 64/732/ETY (EYVL 1964, 217, s. 3685).

101| Tanskan ulkomaalaislain 9 §:n 13 momentti, joka on sisällytetty kyseiseen lakiin 9.6.2004 annetulla lailla nro 427.

102| Unionin tuomioistuimen tuomio 10.7.2014, *Dogan* (C-138/13, [EU:C:2014:2066](#)).

103| Brysselissä 17.7.1995 allekirjoitettu ja Euroopan yhteisön ja Euroopan hiili- ja teräsyhteisön puolesta 26.1.1998 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 98/238/EY, EHTY hyväksytty Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välisestä assosioinnista tehty Euro-Välimeri-sopimus (EYVL L 97, s. 1).

104| Luxemburgissa 17.6.2002 allekirjoitettu ja Euroopan yhteisön puolesta 14.2.2006 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2006/356/EY hyväksytty Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Libanonin tasavallan välisestä assosiaatiosta tehty Euro-Välimeri-sopimus (EYVL L 143, s. 1).

yhtiöltä, mutta ei osinkoja, jotka se saa Tunisiassa tai Libanonissa asuvalta yhtiöltä, ristiriidassa kahden edellä mainitun sopimuksen sekä SEUT 63–SEUT 65 artiklan kanssa.

Tarkasteltuaan kyseisten sopimusten tarkoitusta ja päämäärää unionin tuomioistuin päätteli, että EY–Tunisia-sopimuksen 34 artiklalla ja EY–Libanon-sopimuksen 31 artiklalla, jotka koskevat pääomien vapaata liikkuvuutta, on välitön oikeusvaikutus. Tämän jälkeen unionin tuomioistuin totesi, että kyseinen kansallinen lainsäädäntö on omiaan aiheuttamaan sen, että Portugalissa asuvat yhtiöt ovat vähemmän halukkaita sijoittamaan pääomiaan yhtiöihin, jotka ovat sijoittautuneet kolmansiin valtioihin, kuten Tunisian tasavaltaan tai Libanonin tasavaltaan, ja merkitsee siten pääomien vapaaseen liikkuvuuteen kohdistuvaa rajoitusta, joka on lähtökohtaisesti kielletty paitsi SEUT 63 artiklan, myös kyseisten sopimusten edellä mainittujen määräysten nojalla.

Unionin tuomioistuin totesi kuitenkin, että tällainen rajoitus voidaan oikeuttaa yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä, jotka liittyvät tarpeeseen varmistaa verovalvonnan tehokkuus. Näin voi olla silloin, jos kyseisen jäsenvaltion veroviranomaisten kannalta osoittautuu mahdottomaksi saada kolmannelta valtiolta tietoja, joiden avulla voidaan tarkistaa, että kaikki edellytykset, jotka koskevat tässä jäsenvaltiossa asuvan yhtiön saamien osinkojen vähennyskelpoisuutta, täyttyvät. Unionin tuomioistuin täsmensi kuitenkin, että kieltäytymistä soveltaa osittaista vähennystä, jota sovelletaan lähtökohtaisesti silloin, kun tulot ovat peräisin voitoista, joista ei tosiasiallisesti ole kannettu veroa, ei voida oikeuttaa tarpeella varmistaa verovalvonnan tehokkuus, silloin kun tätä osittaista vähennystä voidaan soveltaa tilanteissa, joissa sitä, että osingot jakava yhtiö on velvollinen maksamaan veroa asuinvaltiossaan, ei voida tarkistaa.

SEUT 64 artiklan 1 kohdassa jäsenvaltiolle annetusta mahdollisuudesta jatkaa suhteissa kolmansiin maihin pääomanliikkeiden sellaisten rajoitusten soveltamista, jotka ovat SEUT 63 artiklan vastaisia, jos ne olivat voimassa jo 31.12.1993, unionin tuomioistuin täsmensi, että tämän ajallisen edellytyksen mukaan oikeussääntöjen, joihin kyseinen rajoitus sisältyy, on täytynyt kuulua asianomaisen jäsenvaltion oikeusjärjestykseen keskeytyksettä tästä päivämäärästä lähtien. Jos asia olisi toisin, jäsenvaltio voisi koska tahansa ottaa uudelleen käyttöön sellaisia pääomanliikkeitä kolmansiin maihin tai kolmansista maista koskevia rajoituksia, jotka olivat voimassa kansallisessa oikeusjärjestyksessä 31.12.1993 mutta joita ei ole pysytetty voimassa. Unionin tuomioistuin totesi tältä osin, että jäsenvaltio luopuu SEUT 64 artiklan 1 kohdassa määrätystä mahdollisuudesta silloin, kun se kumoamatta tai muuttamatta voimassa olevaa lainsäädäntöä muodollisesti tekee assosiaatiosopimuksen kaltaisen kansainvälisen sopimuksen, jonka sellaisessa määräyksessä, jolla on välitön oikeusvaikutus, määrätään tietyn SEUT 64 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun pääomien luokan vapauttamisesta. Tällainen muutos sovellettavissa oikeussäännöissä on, siltä osin kuin on kyse muutoksen vaikutuksesta mahdollisuuteen vedota SEUT 64 artiklan 1 kohtaan, näin ollen rinnastettava sellaisen uuden lainsäädännön antamiseen, joka perustuu voimassa olevasta lainsäädännöstä poikkeavaan ajatteluun.

Tuomiolla **neuvosto v. Polisario-rintama** (C-104/16 P, [EU:C:2016:973](#)), joka julistettiin 21.12.2016, unionin tuomioistuin hyväksyi suuren jaoston kokoonpanossa neuvoston tekemän valituksen unionin yleisen tuomioistuimen tuomiosta,¹⁰⁵ jolla oli osittain kumottu *päätös 2012/497*¹⁰⁶ hyväksyä unionin puolesta EU–

105| Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 10.12.2015, *Polisario-rintama v. neuvosto* (T-512/12, [EU:T:2015:953](#)).

106| Euroopan unionin ja Marokon kuningaskunnan välisen maataloustuotteita, jalostettuja maataloustuotteita sekä kaloja ja kalastustuotteita koskevia vastavuoroisia vapauttamistoimenpiteitä ja Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välisestä assosioinnista tehdyn Euro–Välimeri-sopimuksen pöytäkirjojen N:o 1, N:o 2 ja N:o 3 sekä niiden liitteiden korvaamista ja mainitun assosiaatiosopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen tekemisestä kirjeenvaihtona 8.3.2012 annettu neuvoston päätös 2012/497/EU (EUVL L 241, s. 2).

Marokko-vapautussopimus, jolla muutetaan aikaisempaa assosiaatiosopimusta¹⁰⁷ ja tarkemmin sanottuna määräyksiä maatalous- ja kalastustuotteiden kaupan vapauttamisen alalla. Kantajana oli Polisario-rintama, eli Länsi-Saharan itsenäisyyttä tavoitteleva järjestö, joka hallitsee alueesta pientä ja väkiluvultaan hyvin vähäistä osaa, kun tällä hetkellä suurin osa on Marokon hallitsemaa aluetta.

Tarkastellessaan kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleinen tuomioistuin oli todennut virheellisesti vapautussopimusta voitavan soveltaa Länsi-Saharaan ja että Polisario-rintamalla ei voitu katsoa olevan asiavaltuutta. Näin ollen sen kumoamiskanne oli jätettävä tutkimatta.

Ensinnäkin assosiaatiosopimuksen tulkinnasta unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleisen tuomioistuimen oli otettava huomioon paitsi Wienin yleissopimuksen¹⁰⁸ 31 artiklan 1 kappaleessa mainittu tulkintaa vilpittömässä mielessä koskeva sääntö, myös itsemääräämisoikeuden periaate eli Wienin yleissopimuksen 29 artiklaan otettu tapaoikeuden sääntö, jonka mukaan sopimus on jokaista sen osapuolta sitova vain ”sen alueen osalta”, jollei muuta nimenomaista tarkoitusta ilmene, ja sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaate. Unionin tuomioistuimen mukaan nämä säännöt ja periaatteet olivat esteenä sille, että Länsi-Saharan katsottaisiin kuuluvan assosiaatiosopimuksen alueelliseen soveltamisalaan, koska sen täytäntöönpanolle tällä alueella oli saatava Länsi-Saharan väestön suostumus sopimukseen nähden ”kolmantena osapuolena”. Valituksenalaisesta tuomiosta ei kuitenkaan ilmene, että tällainen suostumus olisi annettu.

Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että assosiaatiosopimus ja vapautussopimus ovat peräkkäisiä sopimuksia ja että vapautussopimuksen on katsottava olevan riippuvainen assosiaatiosopimuksesta Wienin yleissopimuksen 30 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetulla tavalla. Kun otetaan huomioon tämä yhteys, assosiaatiosopimuksen määräykset, joita ei ole nimenomaisesti muutettu vapautussopimuksella, ovat ensisijaisia vapautussopimukseen nähden tämän soveltamiseksi, jotta vältetään kaikki ristiriitaisuudet näiden sopimusten välillä. Näin ollen vapautussopimusta ei voitu ymmärtää sen tekohetkellä niin, että sen soveltamisala käsitti Länsi-Saharan alueen. Tätä arviointia ei voida asettaa kyseenalaiseksi assosiaatiosopimuksen tekemisen jälkeisen käytännön perusteella, jonka mukaisesti Marokon viranomaiset olivat soveltaneet assosiaatiosopimuksen määräyksiä Länsi-Saharaan jo useiden vuosien ajan.

XX YHTEINEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikka

Tuomiossa **National Iranian Oil Company v. neuvosto** (C-440/14, [EU:C:2016:128](#)), joka annettiin 1.3.2016, suuressa jaostossa kokoontunut unionin tuomioistuin pysytti muutoksenhaussa unionin yleisen tuomioistuimen tuomion,¹⁰⁹ jolla oli hylätty öljy- ja maakaasualalla toimivan iranilaisen julkisen yhtiön nostama kumoamiskanne *useista varojen jäädyttämisestä koskevista neuvoston päätöksistä, joita sovellettiin sen vuoksi, että kyseinen yritys oli Iranin valtion omistama ja sen johdolla toimiva ja se tuki taloudellisesti tämän valtion hallitusta.* Iranilainen yhtiö väitti valituksessaan, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen todetessaan, että neuvosto saattoi Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä antamassaan asetuksessa laillisesti varata itselleen toimivallan antaa kyseistä varojen jäädyttämisestä koskeva täytäntöönpanoasetus. Valittaja oli myös riitauttanut unionin yleisen tuomioistuimen tuomion siltä osin kuin siinä oli vahvistettu

107 | Brysselissä 26.2.1996 allekirjoitettu ja Euroopan yhteisöjen puolesta 24.1.2000 tehdyllä neuvoston ja komission päätöksellä 2000/204/EY, EHTY hyväksytty Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välistä assosiointia koskeva Euro-Välimeri-sopimus (EYVL L 70, s. 1).

108 | Valtiosopimusoikeutta koskeva 23.5.1969 tehty Wienin yleissopimus (Yhdistyneiden Kansakuntien sopimussarja, nide 1155, s. 331).

109 | Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 16.7.2014, **National Iranian Oil Company v. neuvosto** (T-578/12, [EU:T:2014:678](#)).

neuvoston oikeus määrätä varojen jäädyttämisestä sen oikeudellisen arviointiperusteen nojalla, joka liittyy tuen antamiseen Iranin hallitukselle.

Unionin tuomioistuin totesi valittajan valituksen hylätessään, että vaikka komission on yleensä pantava neuvoston asetukset täytäntöön, neuvosto voi varata itselleen näiden asetusten täytäntöönpanon asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa. Tässä tapauksessa neuvosto oli varannut itselleen toimivallan toteuttaa kaikista arkaluonteisimpia toimenpiteitä, eli luettelot luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöistä, joiden varat jäädytetään. Koska tällaisella varojen jäädyttämisellä on huomattava kielteinen vaikutus näiden henkilöiden elämään ja taloudelliseen toimintaan ja siitä on päätettävä nopeasti ja menettelyissä, joiden yhdenmukaisuuden ja yhteensovittamisen varmistamiseen neuvostolla on parhaat edellytykset, unionin tuomioistuin päätteli, että neuvosto saattoi perustellusti katsoa, että kyseessä olevat rajoittavat toimenpiteet olivat erityistapauksia, minkä perusteella se saattoi varata itselleen täytäntöönpanotoimivallan.

Tarkastellessaan varojen jäädyttämisen kohteena olevien henkilöiden nimeämisperustetta unionin tuomioistuin totesi, että unionin yleinen tuomioistuin oli tulkinnut oikein kyseisen perusteen kehitystä. Unionin tuomioistuin korosti, että – kuten unionin yleinen tuomioistuin oli aivan oikein todennut – neuvostolla oli oikeus laajentaa vuodesta 2012 kyseistä nimeämisperustetta sisällyttämällä siihen luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, joilla tosin ei ole mitään suoraa tai välillistä yhteyttä ydinaseiden levittämiseen mutta jotka ovat kuitenkin omiaan edistämään sitä, koska siten Iranin hallitukselle tarjotaan resursseja tai välineitä siten, että sen on mahdollista jatkaa levittämistoimintaansa.

Unionin tuomioistuin kumosi 19.7.2016 antamassaan tuomiossa *H v. neuvosto ja komissio* (C-455/14, [EU:C:2016:569](#)) unionin yleisen tuomioistuimen määräyksen,¹¹⁰ jossa unionin yleinen tuomioistuin oli todennut, että *se ei ole toimivaltainen ratkaisemaan Euroopan unionin poliisioperaatioon (EUPM) Sarajevoon lähetetyn italialaisen tuomarin nostamaa kannetta, jossa vaadittiin kumoamaan kaksi EUPM:n päätöstä siirtää hänet tämän operaation alueelliseen toimistoon*. Valittaja vetosi valituksensa tueksi erityisesti siihen, että unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisia virheitä todetessaan, ettei se ollut toimivaltainen ratkaisemaan hänen nostamaansa kannetta.

Huomautettuaan aluksi, että sillä ei lähtökohtaisesti ole toimivaltaa YUTP:tä koskevien määräysten osalta, unionin tuomioistuin totesi, että riidanalaiset päätökset liittyvät YUTP:n yhteydessä hyväksytyyn ja suoritettavaan unionin operatiiviseen toimintaan. Tämä seikka ei kuitenkaan välttämättä johda siihen, että unionin tuomioistuimilla ei ole toimivaltaa tässä tapauksessa. Unionin tuomioistuimet ovat SEUT 270 artiklan mukaisesti toimivaltaisia ratkaisemaan kaikki niiden unionin henkilöstön jäsenten, jotka on lähetetty EUPM:ään, nostamat kanteet. Päätöksestä 2009/906¹¹¹ käy ilmi, että jäsenvaltioiden lähettämiin henkilöstön jäseniin ja unionin toimielinten lähettämiin henkilöstön jäseniin sovelletaan samoja sääntöjä, kun kyse on heidän tehtäviensä hoitamisesta ”operaatioalueella”. Unionin tuomioistuinten toimivallan poikkeuksenluonteisella rajoituksella ei suljeta pois niiden toimivaltaa valvoa henkilöstöhallintoon liittyviä toimia, jotka koskevat jäsenvaltioiden lähettämiä henkilöstön jäseniä ja joiden tarkoituksena on vastata operaation tarpeisiin operaatioalueella. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin ja muutoksenhaun kyseessä ollessa unionin tuomioistuin ovat toimivaltaisia valvomaan tällaisia toimia.

110 | Unionin yleisen tuomioistuimen määräys 10.7.2014, *H v. neuvosto ym.* (T-271/10, [EU:T:2014:702](#)).

111 | Euroopan unionin poliisioperaatiosta (EUPM) Bosnia ja Hertsegovinassa 8.12.2009 tehty neuvoston päätös 2009/906/YUTP (EUVL L 322, s. 22).

C | UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA VUONNA 2016

Apulaiskirjaaja Timothy MILLETT

Unionin tuomioistuimen kirjaamon ensisijaiseen toimintaan kuuluu osallistuminen niiden kolmen keskeisen tehtävän suorittamiseen, jotka sille on annettu sen toimintaa sääntelevissä säädösteksteissä.

Työjärjestyksessä kirjaamolle on annettu tehtäväksi huolehtia kaikkien asiakirjojen vastaanottamisesta, lähettämisestä ja säilyttämisestä, ja se valvoo ennen kaikkea sitä, että asioiden käsittely sujuu asianmukaisesti ja että unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi saatettuihin asioihin liittyvästä asiakirja-aineistoista huolehditaan siitä alkaen, kun lainkäyttöasian vireillepanoasiakirja merkitään kirjaamossa rekisteriin, aina siihen saakka, kunnes asian käsittelyn päättävä päätös annetaan tiedoksi asianosaisille.

Tätä ensimmäistä tehtävää suorittaessaan – ja sen jatkeena – kirjaamo hoitaa vireillä olevien tai päätökseen saatettujen asioiden osalta tarvittavaa yhteydenpitoa asianosaisten asiamiehiin ja edustajiin sekä kolmansiin. Tämä tapahtuu Euroopan unionin kaikilla virallisilla kielillä.

Kirjaamo palvelee myös tuomioistuimen jäseniä, joita se avustaa kaikissa heidän virkatehtävissään. Avustaminen ilmenee tietysti lukuisten prosessuaalisten kysymysten, joita asian käsittelyn eri vaiheissa tulee esiin, käsittelemisenä sekä kirjaamon henkilökunnan aktiivisena osallistumisena tuomioistuimen istuntoihin ja sen eri jaostojen hallinnollisiin kokouksiin, mutta myös siten, että kirjaamon vastuuhenkilöt ovat mukana eri komiteoiden ja erityisesti sen komitean työskentelyssä, jonka tehtävänä on tarkastella unionin tuomioistuimen perussääntöön ja työjärjestykseen tehtäviä muutoksia.

Seuraavaksi pyritään esittämään lyhyt tilastollinen yleiskatsaus tuomioistuimen toimintaan kuluneen vuoden aikana ja esittelemään lukijalle kirjaamon toimintaa, kun se hoitaa kolmea edellä mainittua tehtäväänsä.

I LYHYT TILASTOLLINEN YLEISKATSAUS TUOMIOISTUIMEN TOIMINTAAN VUONNA 2016

Kuten edellä esitetystä ilmenee, kirjaamon toimintaan vaikuttaa suoraan unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi saatettujen asioiden lukumäärä – johon se ei mitenkään voi vaikuttaa – sekä jossain määrin vähemmän tuomioistuimen päätökseen saattamien asioiden lukumäärä. Päättäneelle vuodelle on ollut vuoden 2014 tavoin ominaista jatkuva toiminta, joka osoittaa Euroopan unionin lainsäädännön vireyttä sekä sitä merkitystä, jonka unionin tuomioistuin antaa sen käsiteltäviksi saatettujen oikeusriitojen nopealle ratkaisemiselle.

Vireille saatetut asiat

Vuonna 2016 unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi saatettiin 692 asiaa. Uusia asioita on tullut vireille hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna, jolloin vireille saatettiin ennätykselliset 713 asiaa. Seuraavia taulukoita tarkasteltaessa silmiinpistävää on ennen kaikkea se, miten nämä asiat jakautuvat kannetyypin perusteella. Vuonna 2016 vireille saatettujen 692 asian joukosta jopa 470 asiassa oli kyse ennakkoratkaisupyyntöistä, mikä vastaa noin 70:tä prosenttia kaikista unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi asianomaisena vuonna saatetuista asioista. Ennakkoratkaisupyyntöjen määrä ei ole koskaan aiemmin unionin tuomioistuimen historian aikana ollut näin suuri. Sitä vastoin suorien kanteiden (kumoamiskanteet, laiminlyöntikanteet tai jäsenyyssveloitteiden noudattamatta jättämisestä koskevat kanteet), joista oli kyse 35 asiassa, osuus on ollut historiallisen matalalla tasolla, kun taas valitusten, joista oli kyse 175 asiassa (kaiken tyyppiset valitukset

yhdessä), määrä on ollut lievässä laskussa, mikä johtui osittain unionin yleisen tuomioistuimen päätökseen saattamien asioiden vähenemisestä. Tämän vähenemisen taustalla on puolestaan erityistilanne, johon unionin yleinen tuomioistuin joutui vuonna 2016 (useita jäseniä lähti ja useita jäseniä saapui erityisesti Euroopan unionin tuomioistuinrakenteen muuttamisen yhteydessä).

Unionin tuomioistuimelle vuonna 2016 esitettyjen ennakkoratkaisupyyntöjen erityisen suuren määrän lisäksi on erityisen mielenkiintoista määrittää, mistä kyseiset pyynnöt ovat peräisin. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikkien jäsenvaltioiden tuomioistuimet ovat nimittäin kääntyneet vuonna 2016 unionin tuomioistuimen puoleen esittääkseen sille kysymyksiä unionin oikeuden tulkinnasta tai pätevyydestä. Tämä suuntaus kuvaa ennakkoratkaisumenettelyn alati kasvavaa merkitystä valtioissa, jotka ovat olleet Euroopan unionin jäseniä jo pitkään (ennakkoratkaisupyyntöjä saapui näet vuonna 2016 runsaasti Saksasta, Italiasta ja Espanjasta), ja myös valtioissa, jotka ovat liittyneet unioniin viimeksi vuonna 2004, 2007 tai 2013. Bulgarian tuomioistuimet esittivät vuonna 2016 jopa 18 ennakkoratkaisupyyntöä, kun taas Puolan tuomioistuimet esittivät unionin tuomioistuimelle 19 ennakkoratkaisupyyntöä, mikä merkitsee Puolasta peräisin olevien ennakkoratkaisupyyntöjen suurinta vuosittaista määrää tämän maan liityttyä vuonna 2004 Euroopan unioniin. On lisäksi mielenkiintoista todeta, että 23.6.2016 pidetyn kansanäänestyksen lopputulokseen liittyneistä monista epävarmuustekijöistä huolimatta Yhdistyneen kuningaskunnan tuomioistuimet kääntyivät kuluneen vuoden aikana unionin tuomioistuimen puoleen 23 kertaa. Kyse on Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevien ennakkoratkaisupyyntöjen suurimmasta määrästä vuoden 2011 jälkeen.

Siltä osin kuin on kyse niistä aloista, joita koskevia asioita on vuonna 2016 saatettu unionin tuomioistuimen arvioitavaksi, voidaan jälleen kerran panna merkille niiden monimuotoisuus. Vuoden 2015 tavoin kolmella ensimmäisellä sijalla ovat vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, verotus sekä teollis- ja tekijänoikeudet, joskin näistä ensimmäiseen ryhmään kuuluvien asioiden määrä on kasvanut merkittävästi (76 vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevaa asiaa verrattuna 52 asiaan edellisenä vuonna). Muuttoliikekriisi ja kansallisten viranomaisten sen ratkaisemiseksi toteuttamat toimenpiteet liittyivät epäilemättä tähän. Myös valtiontuet ovat merkittävä osa unionin tuomioistuimen työtä – vuonna 2016 vireille saatettiin 39 uutta asiaa – samoin kuin kilpailuoikeus, sosiaalipolitiikka, ympäristö ja liikenne.

Päätökseen saatetut asiat

Vaikka vuonna 2016 vireille saatettujen asioiden määrä on ollut hienoisessa laskussa, päätökseen saatettujen asioiden määrä on sitä vastoin kasvanut voimakkaasti, sillä unionin tuomioistuin ratkaisi vuonna 2016 jopa 704 asiaa. Kyse on yli 14 prosentin kasvusta verrattuna vuoteen 2015 (jonka aikana saatettiin päätökseen 616 asiaa). Pääosassa näistä asioista on ollut kyse ennakkoratkaisupyyntöistä ja valituksista, jotka muodostavat yhdessä yli 90 prosenttia unionin tuomioistuimen vuonna 2016 ratkaisemista asioista.

Siltä osin kuin on kyse tavasta, jolla asiat on saatettu päätökseen, on kiinnitettävä erityistä huomiota kahteen seikkaan eli yhtäältä ratkaisuehdotuksen pohjalta ratkaistujen asioiden lukumäärään ja toisaalta tuomiovaltaa käyttäen annettujen määräysten lukumäärän merkittävään kasvuun.

Vuonna 2016 unionin tuomioistuin antoi 412 tuomiota, joista julkisasiamiehen ratkaisuehdotus edelsi jopa 271:tä (eli 66 % tuomioiden kokonaismäärästä). Vertailun vuoksi voidaan todeta, että ratkaisuehdotuksen pohjalta ratkaisujen asioiden määrä oli vuonna 2015 ”ainoastaan” 57 prosenttia kyseisenä vuonna annettujen tuomioiden määrästä.

Myös määräysten määrä on ollut selvässä kasvussa, sillä unionin tuomioistuin antoi vuonna 2016 neljän välitoimia koskeneen määräyksen lisäksi peräti 232 määräystä, joilla asian käsittely päätettiin. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että vuonna 2015 näitä määräyksiä annettiin 171 asiassa. Kasvu selittyy pääasiallisesti sillä, että työjärjestyksessä asioiden käsittelyn nopeuttamiseksi käyttöön otettuja välineitä ja etenkin

työjärjestyksen 99 artiklan mukaista mahdollisuutta antaa ennakkoratkaisukysymyksiin vastaus perustellulla määräyksellä, jos kysymykset ovat samanlaisia kuin kysymykset, joihin unionin tuomioistuin on jo antanut ratkaisun, jos näihin kysymyksiin annettava vastaus on selvästi johdettavissa oikeuskäytännöstä tai jos vastauksesta ei ole perusteltua epäilystä, on käytetty entistä enemmän. Vuonna 2016 kyseisen määräyksen perusteella saatettiin päätökseen tällä tavoin yhteensä 55 asiaa (kun niitä oli 37 asiaa vuonna 2015).

Samoin valitusten osalta peräti 89 asiaa – eli lähes puolet vuonna 2016 päätökseen saatettujen valitusten kokonaismäärästä (189) – ratkaistiin työjärjestyksen 181 artiklan perusteella. Kyseisessä määräyksessä unionin tuomioistuimelle annetaan oikeus ratkaista asia perustellulla määräyksellä silloin, kun sen käsiteltäväksi saatetun päävalituksen tai liitännäisvalituksen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat kokonaan tai osaksi taikka kun sen käsiteltäväksi saatettu päävalitus tai liitännäisvalitus on selvästi perusteeton. Vuonna 2015 tällä tavoin ratkaistiin vain 57 asiaa.

Oikeudenkäyntien kesto

Kuluneen vuoden toiminnan erittäin myönteistä lopputulosta voidaan oikeudenkäyntien keston osalta selittää osittain edellä esitetyillä tekijöillä yhdessä. Ennakkoratkaisupyynnöjä koskevien asioiden käsittely kesti nimittäin keskimäärin 15 kuukautta. Tähän lukuun päästiin jo vuonna 2014, ja se on lyhin tällaisten asioiden käsittelyyn kulunut aika yli 30 vuoteen. Oikeudenkäyntien kesto on ollut suorien kanteiden käsittelyn osalta lievässä nousussa (19,3 kuukautta), mutta valitusten käsittelyn osalta laskussa. Valitusten käsittely kesti vuonna 2016 nimittäin 12,9 kuukautta, ja tämä aika on lyhin valitusten käsittelyyn koskaan kulunut aika unionin yleisen tuomioistuimen perustamisen jälkeen.

Valitusten käsittelyn keston lyhentyminen selittyy suurelta osin unionin tuomioistuimen vuonna 2016 omaksumasta uudesta lähestymistavasta niiden valitusten käsittelyssä, jotka koskevat oikeutta saada tutustua asiakirjoihin, julkisia hankintoja sekä teollis- ja tekijänoikeuksia. Silloin kun unionin tuomioistuin katsoo, että jollakin edellä mainituilla kolmella alalla tehty valitus on työjärjestyksen 181 artiklan nojalla hylättävä, se sisällyttää vastedes määräykseensä asiasta vastaavan julkisasiamiehen arvioinnin käsittelemättä uudelleen asianosaisten esittämiä oikeudellisia perusteita ja väitteitä. Oikeudenkäynnin kesto saadaan tällä tavoin lyhennettyä huomattavasti.

Täydennykseksi on pantava vielä merkille, että unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin vuonna 2016 entistä enemmän asian käsittelemistä nopeutetussa menettelyssä ja ennakkoratkaisupyynnön käsittelemistä kiireellisessä menettelyssä koskeneita pyyntöjä ja että unionin tuomioistuin hyväksyi nämä pyynnöt erittäin monessa asiassa. Sille vuonna 2016 esitetystä 12:sta ennakkoratkaisupyynnön käsittelemistä kiireellisessä menettelyssä koskeneesta pyynnöstä nimetty jaosto hyväksyi kahdeksan, kun taas nopeutettua menettelyä sovellettiin neljä kertaa (kolme kertaa ennakkoratkaisupyynnöjen yhteydessä ja kerran valituksen yhteydessä). Näiden asioiden käsittelyyn kulunut aika on pysynyt erittäin tyydyttävällä tasolla, kun otetaan erityisesti huomioon se, että myös tämän asiaryhmän yhteydessä annetaan ratkaisuehdotukset. Käsittelyaika on ollut kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä käsiteltävien asioiden osalta keskimäärin 2,7 kuukautta ja nopeutetussa menettelyssä käsiteltävien ennakkoratkaisupyynnöjen osalta neljä kuukautta. Vuoden 2015 tapaan unionin tuomioistuin antoi lisäksi seitsemän asian käsittelylle etusijan.

Vireillä olevat asiat

Unionin tuomioistuimessa oli 31.12.2016 vireillä 872 asiaa (824 asiaa yhdistämisen jälkeen) eli niitä oli jonkin verran vähemmän kuin vuoden 2015 lopussa (884 asiaa).

II YHTEYDENPITO ASIANOSAISIIN JA KOLMANSIIN TAHOIHIN

Unionin tuomioistuimen intensiivistä työskentelyä kuluneen vuoden aikana kuvaava, kirjaamon yhteydenpito asianosaisten asiamiehiin ja edustajiin ja tarpeen mukaan kolmansiin tahoihin vireillä olevien tai päätökseen saatettujen asioiden osalta lisääntyi vuonna 2016 entisestään, ja sitä ilmentää erityisesti kirjaamossa rekisteriin merkittyjen oikeudenkäyntiasiakirjojen sekä istuntojen lukumäärän kasvu. Vuonna 2016 asianosaisten kuulemiseksi järjestettyjen istuntojen lukumäärä oli 270, joka on enemmän kuin vuonna 2015, jolloin niitä järjestettiin 256, kun taas niiden istuntojen lukumäärä, joissa esitetään ratkaisuehdotus, nousi 319:ään vuonna 2016. Kyse on 33 prosentin kasvusta edelliseen vuoteen verrattuna.

Jokaisen tällaisen istunnon järjestäminen merkitsee kirjaamolle ja toimielimen tulkkauspalvelulle huomattavaa työmäärää, jota voidaan onneksi kompensoida yhä suuremmilla tietoteknisten sovellutusten käyttömahdollisuuksilla.

Tässä yhteydessä on syytä luoda erittäin positiivinen tilannekatsaus viidenteen täyteen vuoteen, jolloin käytössä on ollut e-Curia-sovellus, joka on toimielimen muodostaman kahden tuomioistuimen yhteinen sovellus, jolla oikeudenkäyntiasiakirjoja voidaan jättää ja antaa tiedoksi sähköisessä muodossa. Unionin toimielinten ja yhä useamman asiamiehen ja asianajajan ohella kaikilla Euroopan unionin jäsenvaltioilla on nykyisin käyttäjätili tässä sovelluksessa, jonka kautta kulki vuonna 2016 yli 75 prosenttia unionin tuomioistuimeen jätetyistä asiakirjoista. Tilanteessa, jolle on ominaista työmäärän jatkuva kasvu, tämä sovellus on siis merkittävä keino parantaa tuomioistuinten tuottavuutta samalla, kun sillä myötävaikutetaan menettelyjen määräaikojen lyhentymiseen (ja lähetyskustannusten alentumiseen) sekä ympäristön suojeluun.

Vuotta 2016 leimasi tietotekniikan alalla myös oikeuskäytännön julkaisemisen nopeuttaminen ja käyttäjille tarjottavien toimintojen parantaminen. Kun oikeuskäytäntö julkaistiin aiemmin kuukausittain ilmestyvinä vihkosina, joihin koottiin kaikki unionin tuomioistuinten tietyn kuukauden aikana antamat ratkaisut, sähköistä oikeustapauskokoelmaa päivitetään ja julkaistaan vastedes jatkuvasti sitä mukaa, kun unionin tuomioistuin ja unionin yleinen tuomioistuin antavat ratkaisuja. Julkaisurytmin muutoksesta – julkaisurytmiä muutettiin 1.11.2016, ja se on edellyttänyt merkittäviä organisointiin ja koordinointiin liittyviä ponnistuksia kaikilta toimijoilta, jotka ovat mukana oikeuskäytännön julkaisemiseen tähtäävässä menettelyssä niin toimielimen sisä- kuin ulkopuolellakin – saadaan huomattavia etuja kaikkien oikeussubjektien näkökulmasta, koska sen lisäksi, että oikeuskäytäntö voidaan sen avulla asettaa saataville erittäin nopeasti kaikilla käytettävissä olevilla kielillä, se antaa myös lisää mahdollisuuksia tutkimukseen, sillä oikeustapauskokoelmassa julkaistuihin ratkaisuihin sisältyy hyperlinkkejä, joista pääsee suoraan ratkaisuihin mainittujen ratkaisujen tai säädösten merkityksellisiin kohtiin.

Lopuksi todettakoon, että kuten aiempinakin vuosina kirjaamoon toimitettiin vuonna 2016 edelleen merkittävä määrä erilaisia varsinaisiin tuomioistuinasioihin liittymättömiä hakemuksia ja pyyntöjä, jotka on pitänyt käsitellä siellä välittömästi tai yhteistyössä viestintäyksikön kanssa. Näiden hakemusten ja pyyntöjen, joita saapuu unionin tuomioistuimen kirjaamoon tuhansittain kaikilla Euroopan unionin virallisilla kielillä ja mitä erilaisimmissa muodoissa (kirjepostina, sähköpostina tai puhelimitse), käsittelyyn liittyvää työmäärää ei pidä aliarvioida. Se merkitsee nimittäin jokaisen unionin tuomioistuimelle esitetyn pyynnön yksityiskohtaista tutkimista, sillä niiden takana piilee toisinaan todellinen tuomioistuin-käsittelyä edellyttävä asia.

III TUOMIOISTUIMEN JÄSENTEN AVUSTAMINEN

Kuten tämän osuuden johdannossa mainittiin, kirjaamo tarjoaa apuaan myös tuomioistuimen jäsenille, joita se avustaa kaikissa heidän virkatoimissaan.

Tähän avustamiseen kuuluu ensinnäkin kaikkien oikeudenkäyntiasiakirjojen – ja niiden käännösten – konkreettinen toimittaminen unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi saatetuista asioista vastaaville tuomareille ja julkisasiamiehille sekä näiden asioiden yhteydessä mahdollisesti esiin tulevien lukuisten prosessuaalisten kysymysten käsitteleminen. Tämä tehtävä on toki muodostanut merkittävän osan kirjaamon työstä vuonna 2016, mutta myös se on kehittynyt kuluneen vuoden aikana merkittävästi, sillä unionin tuomioistuin on presidenttinsä aloitteesta päättänyt yleisesti, että oikeudenkäyntiasiakirjat toimitetaan talon sisällä sähköisesti. Kun paperisten asiakirjojen toimittaminen on korvattu olemassa oleville sovelluksille perustuvalla täysin tietokoneistetuilla asiakirjojen toimittamisella, tuomioistuimen toimintaa on kyetty uudenaikaistamaan ”sähköisillä lähetelomakkeilla” samalla, kun prosessuaalisten päätösten tekemiseen tarvittavaa aikaa on voitu lyhentää.

Kirjaamon antaman avun piiriin kuuluu lisäksi aktiivinen osallistuminen unionin tuomioistuimen yleiskokouksen tekemien päätösten valmisteluun ja täytäntöönpanoon sekä tuomioistuimen järjestämiin istuntoihin. Kirjaamon tehtävänä on laatia istuntopöytäkirjat, jotka muodostavat osan asioiden alkuperäistä asiakirja-aineistoa.

Kirjaamon tehtäviin kuuluu lopuksi tukea eri komiteoiden ja erityisesti unionin tuomioistuimen perussääntöä ja työjärjestystä käsittelevän komitean työtä. Tämä komitea on kokoontunut kuluneen vuoden aikana useita kertoja, ja sen työskentely johti useiden tärkeiden säädöstekstien hyväksymiseen vuonna 2016.

Ensiksikin on syytä palauttaa mieleen Euroopan unionin tuomioistuinrakenteen uudistukseen liittyneet keskustelut, jotka johtivat Euroopan unionin ja sen henkilöstön välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtämisestä unionin yleiselle tuomioistuimelle 6.7.2016 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU, Euratom) 2016/1192.¹

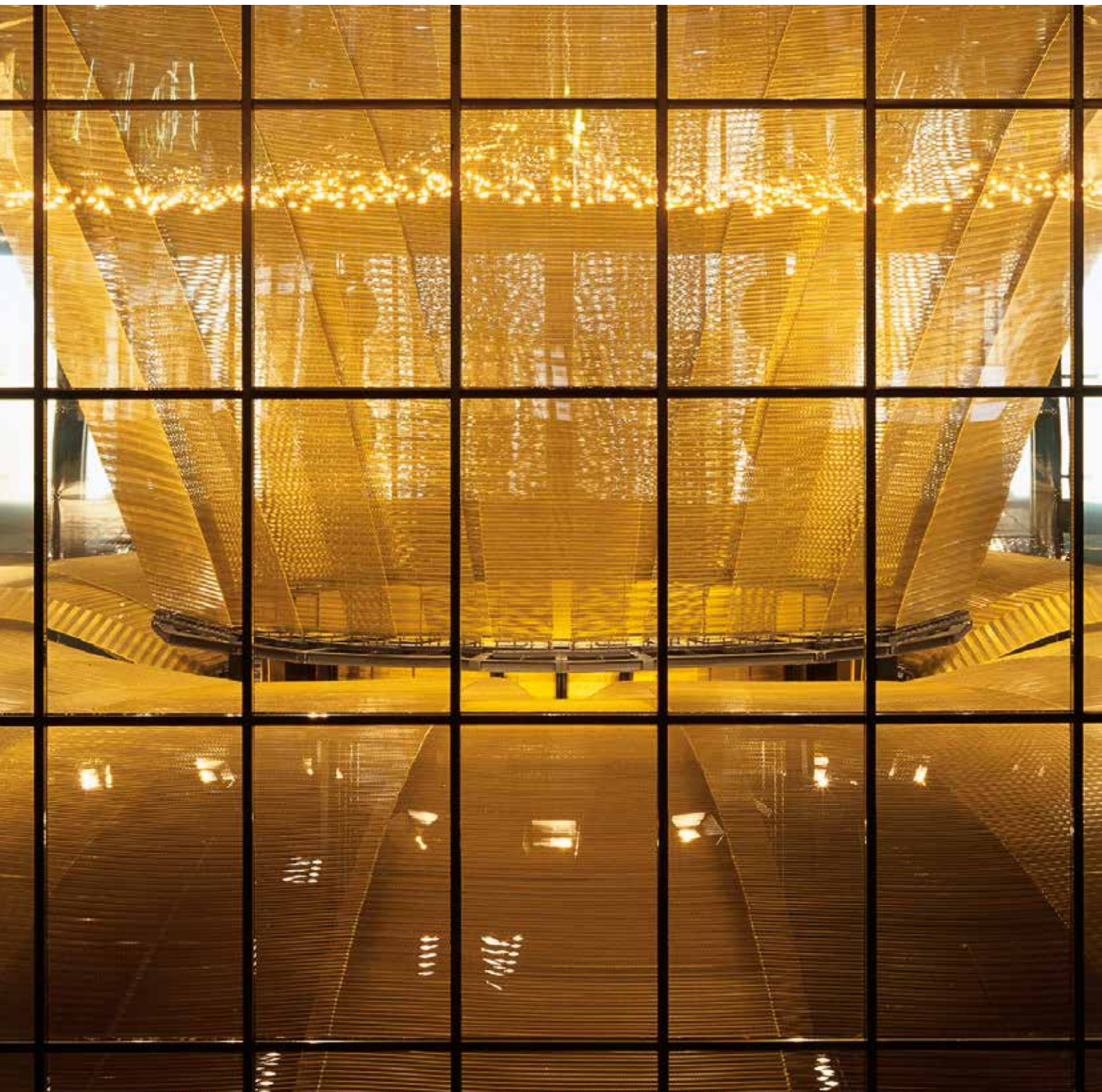
Turvallisuusasioista on syytä mainita työskentely, jonka tarkoituksena on ollut täydentää unionin yleisen tuomioistuimen hyväksymiä sääntöjä, joilla pyritään varmistamaan asianmukainen suoja unionin yleiselle tuomioistuimelle toimitetuille tiedoille ja asiakirjoille, jotka liittyvät unionin tai sen jäsenvaltioiden turvallisuuteen tai niiden ulkosuhteiden hoitamiseen. Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklan muuttamisen yhteydessä unionin tuomioistuimen työjärjestykseen otettiin uusi 190 a artikla, jolla pyritään varmistamaan unionin yleisen tuomioistuimen takaaman suojan tasoa vastaava suojan taso silloin, kun unionin yleisen tuomioistuimen päätökseen haetaan muutosta. Näitä määräyksiä on täydennetty siten, että sekä unionin tuomioistuin että unionin yleinen tuomioistuin ovat hyväksyneet 105 artiklan ja 190 a artiklan soveltamista koskevat päätökset, joissa täsmennetään tämän tuloksen saavuttamiseksi suunniteltujen toimenpiteiden luonne ja sisältö.² Kummatkin päätökset ovat sanamuotonsa mukaan tulleet voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona ne julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä, eli 25.12.2016.

Lopuksi on mainittava, että unionin tuomioistuin on hyväksynyt uudet suositukset kansallisille tuomioistuimille ennakkoratkaisupyyntöjen tekemisestä. Nämä suositukset – jotka on julkaistu 25.11.2016

1| Asetus on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 26.7.2016, L 200, s. 137.

2| Artiklat on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 12.8.2016, L 217, s. 69 ja s. 72. Päätökset on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 24.12.2016, L 355, s. 5 ja s. 18.

kaikilla virallisilla kielillä Euroopan unionin virallisessa lehdessä C 439 – ovat unionin tuomioistuimen jäsenvaltioiden tuomioistuinten kanssa käymän vuoropuhelun tärkeä väline. Suosituksissa palautetaan mieleen ennakkoratkaisumenettelyn olennaiset piirteet, ja niihin sisältyy hyödyllisiä neuvoja, jotka koskevat ennakkoratkaisupyynnön kohdetta ja ulottuvuutta sekä sen muotoa ja sisältöä. Ensimmäistä kertaa unionin tuomioistuimen historiassa kansallisille tuomioistuimille esitetään erittäin käytännönläheisessä liitteessä muun muassa yhteenvedo kaikista seikoista, jotka on otettava huomioon silloin, kun unionin tuomioistuimelle esitetään ennakkoratkaisupyyntö.

D | UNIONIN TUOMIOISTUIMEN OIKEUDENKÄYNTITILASTOT

I UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

1. Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2012–2016)

II VIREILLE TULLEET ASIAT

2. Eri oikeudenkäynnit (2012–2016)
3. Kanteen kohde (2016)
4. Jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet (2012–2016)

III RATKAISTUT ASIAT

5. Eri oikeudenkäynnit (2012–2016)
6. Tuomiot, määräykset ja lausunnot (2016)
7. Ratkaisukokoonpano (2012–2016)
8. Asiat, jotka on ratkaistu tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä (2012–2016)
9. Asiat, jotka on ratkaistu tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä – Kanteen kohde (2012–2016)
10. Tuomiolla, lausunnolla tai lainkäyttövaltaa käyttäen annetulla määräyksellä ratkaistut asiat – Kanteen kohde (2016)
11. Jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevat tuomiot: ratkaisun sisältö (2012–2016)
12. Käsitellyn kesto (2012–2016) Kuukausina ja kuukausien kymmenesosina (2012–2016)

IV VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA

13. Eri oikeudenkäynnit (2012–2016)
14. Ratkaisukokoonpano (2012–2016)

V MUUT

15. Nopeutetut menettelyt (2012–2016)
16. Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt (2012–2016)
17. Annetut välitoimimääräykset (2016)

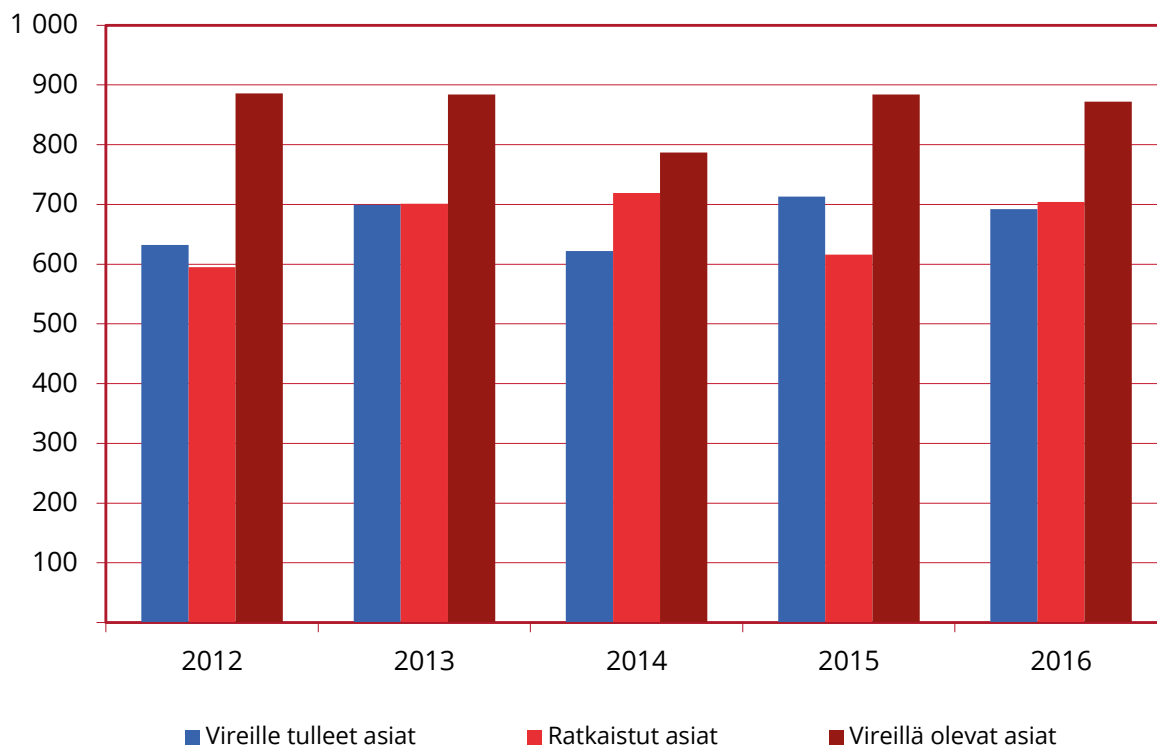
VI TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952–2016)

18. Vireille tulleet asiat ja tuomiot
19. Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt (jakautuminen jäsenvaltioittain ja vuosittain)
20. Esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt (jakautuminen jäsenvaltioittain ja tuomioistuimittain)
21. Jäsenvaltioita vastaan nostetut jäsenyysveloitteiden noudattamatta jättämistä koskevat kanteet

VII UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA (2015–2016)

I UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

1. VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT, VIREILLÄ OLEVAT ASIAT (2012–2016)¹

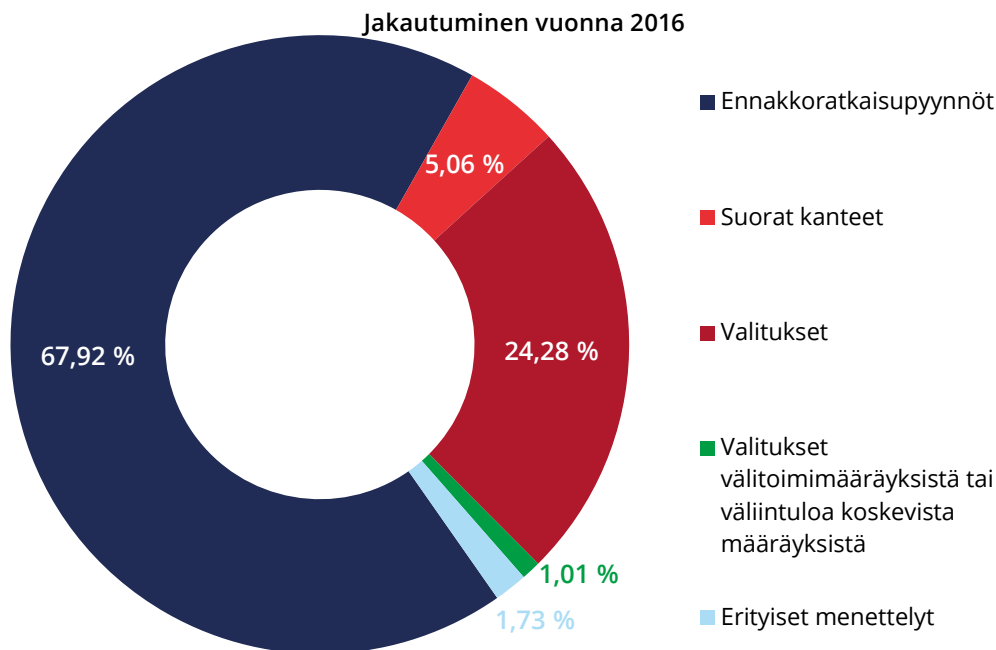

	2012	2013	2014	2015	2016
Vireille tulleet asiat	632	699	622	713	692
Ratkaistut asiat	595	701	719	616	704
Vireillä olevat asiat	886	884	787	884	872

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

II VIREILLE TULLEET ASIAT

2. ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2012–2016)¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Ennakkoratkaisupyynnöt	404	450	428	436	470
Suorat kanteet	73	72	74	48	35
Valitukset	136	161	111	206	168
Valitukset väliitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	3	5		9	7
Lausunnot	1	2	1	3	
Erityiset menettelyt ²	15	9	8	11	12
Yhteensä	632	699	622	713	692
Väliitoimihakemukset		1	3	2	3

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

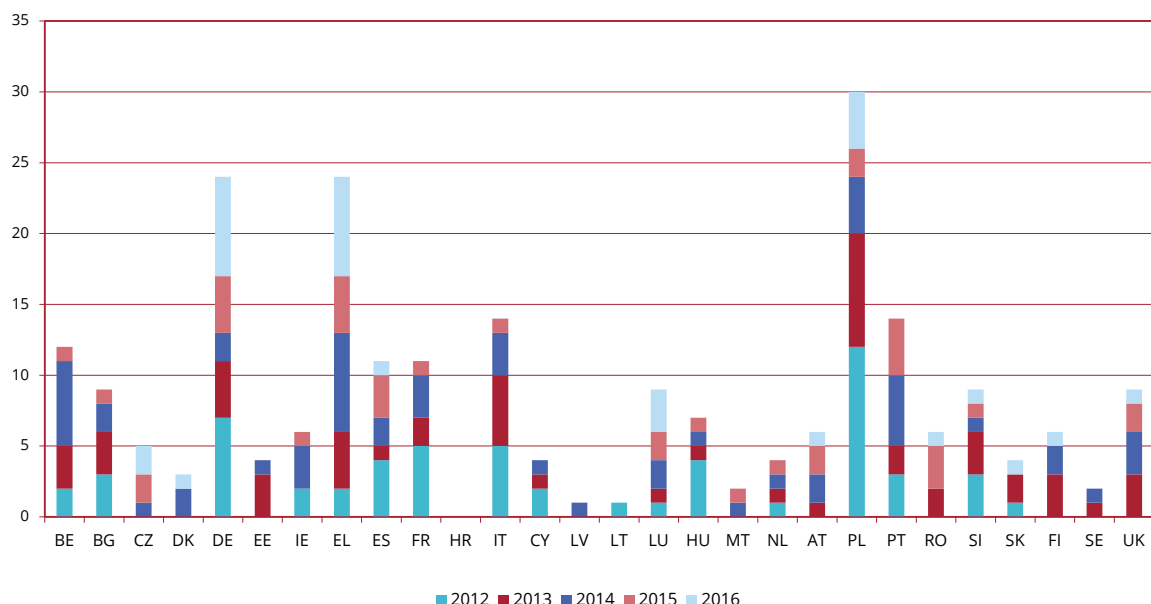
2| Erityisinä menettelyinä pidetään seuraavia: maksuton oikeudenkäynti, oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, tuomion tai määräyksen korjaaminen, takaisinsaanti yksipuolista tuomiota vastaan, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tai määräyksen tulkinta, tuomion tai määräyksen purkaminen, ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen, takavarikkomenettely ja koskemattomuutta koskevat asiat.

3. KANTEEN KOHDE (2016)¹

	Ennakkoratkaisupyynnöt	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Yhteensä	Erityiset menettelyt
Energia	2		1		3	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	3		1		4	
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	27	1			28	
Immateriaalioikeus	18		48		66	
Julkiset hankinnat	15	1	3		19	
Kansanterveys			1		1	
Kauppapolitiikka	6		14		20	
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)			2		2	
Kilpailu	12		23		35	
Kuluttajansuoja	21		2		23	
Lainsäädäntöjen lähentäminen	32	2			34	
Liikenne	23	9			32	
Maatalous	14		12	1	27	
Oikeus tutustua asiakirjoihin			3	3	6	
Pääomien vapaa liikkuvuus	4				4	
Palvelujen tarjoamisen vapaus	15				15	
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	10				10	
Sijoittautumisvapaus	15	1			16	
Sosiaalipolitiikka	33				33	
Talous- ja rahapolitiikka			1		1	
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	3				3	
Teollisuuspolitiikka	3				3	
Toimielimiä koskeva oikeus	2	3	15	1	21	1
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	13				13	
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala			3		3	
Unionin kansalaisuus	6				6	
Unionin oikeuden periaatteet	9	1	1		11	
Valtiontuki	10	2	26	1	39	
Vapaa-alue, turvallisuuden ja oikeuteen perustuva alue	76				76	
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	2		1		3	
Verotus	68	3			71	
Yhteinen kalastuspolitiikka	2		1		3	
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka			7		7	
Yhtiöoikeus	7				7	
Ympäristö	18	11		1	30	
EY:n perustamissopimus / SEUT	469	34	165	7	675	1
Erioikeudet ja vapaudet	1				1	1
Henkilöstösäännöt		1			1	
Menettely			3		3	10
Muut	1	1	3		5	11
YHTEENSÄ	470	35	168	7	680	12

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

4. JÄSENYYSVELVOITTEIDEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISTÄ KOSKEVAT KANTEET (2012–2016)¹

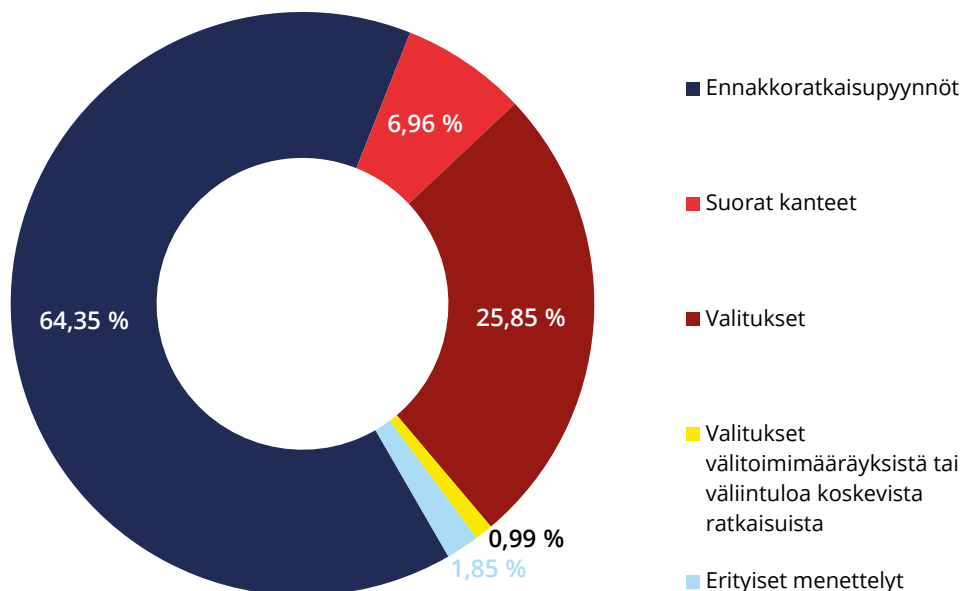
	2012	2013	2014	2015	2016
Belgia	2	3	6	1	
Bulgaria	3	3	2	1	
Tšekki			1	2	2
Tanska			2		1
Saksa	7	4	2	4	7
Viro		3	1		
Irlanti	2		3	1	
Kreikka	2	4	7	4	7
Espanja	4	1	2	3	1
Ranska	5	2	3	1	
Kroatia					
Italia	5	5	3	1	
Kypros	2	1	1		
Latvia			1		
Liettua	1				
Luxemburg	1	1	2	2	3
Unkari	4	1	1	1	
Malta			1	1	
Alankomaat	1	1	1	1	
Itävalta		1	2	2	1
Puola	12	8	4	2	4
Portugali	3	2	5	4	
Romania		2		3	1
Slovenia	3	3	1	1	1
Slovakia	1	2			1
Suomi		3	2		1
Ruotsi		1	1		
Yhdistynyt kuningaskunta		3	3	2	1
Yhteensä	58	54	57	37	31

¹ Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

III RATKAISTUT ASIAT

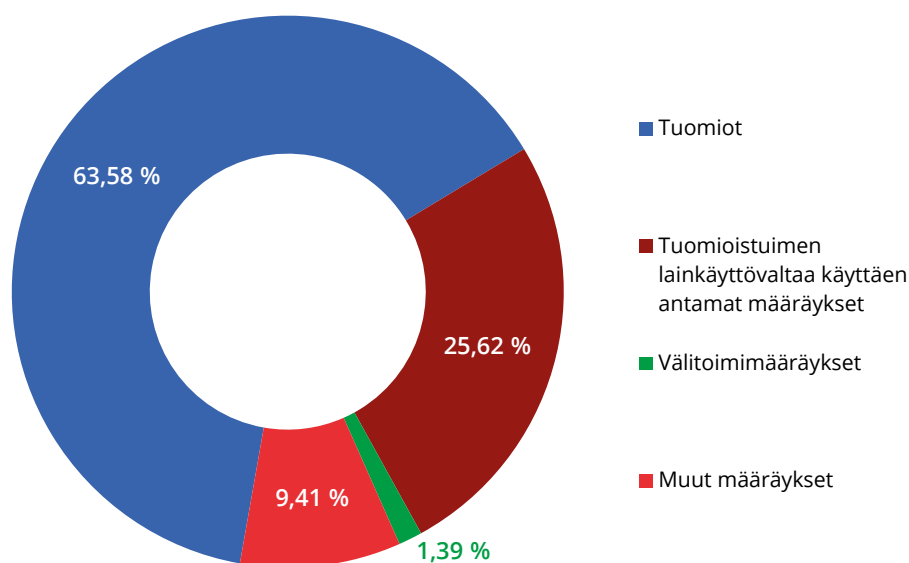
5. ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2012–2016)¹

Jakautuminen vuonna 2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Ennakkoratkaisupyynnöt	386	413	476	404	453
Suorat kanteet	70	110	76	70	49
Valitukset	117	155	157	127	182
Valitukset väliitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuksista	12	5	1	7	7
Lausunnot		1	2	1	
Erityiset menettelyt	10	17	7	7	13
Yhteensä	595	701	719	616	704

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

6. TUOMIOT, MÄÄRÄYKSET JA LAUSUNNOT (2016)¹

	Tuomiot	Tuomioistuimen lainkäyttövaltaa käyttäen antamat määräykset ²	Välimääräiset määräykset ³	Muut määräykset ⁴	Lausunnot	Yhteensä
Ennakkoratkaisupyynnöt	302	67		39		408
Suorat kanteet	37	1		10		48
Valitukset	73	87	4	9		173
Valitukset välimääräisistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista			5	2		7
Lausunnot						
Erityiset menettelyt		11		1		12
Yhteensä	412	166	9	61	0	648

1| Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

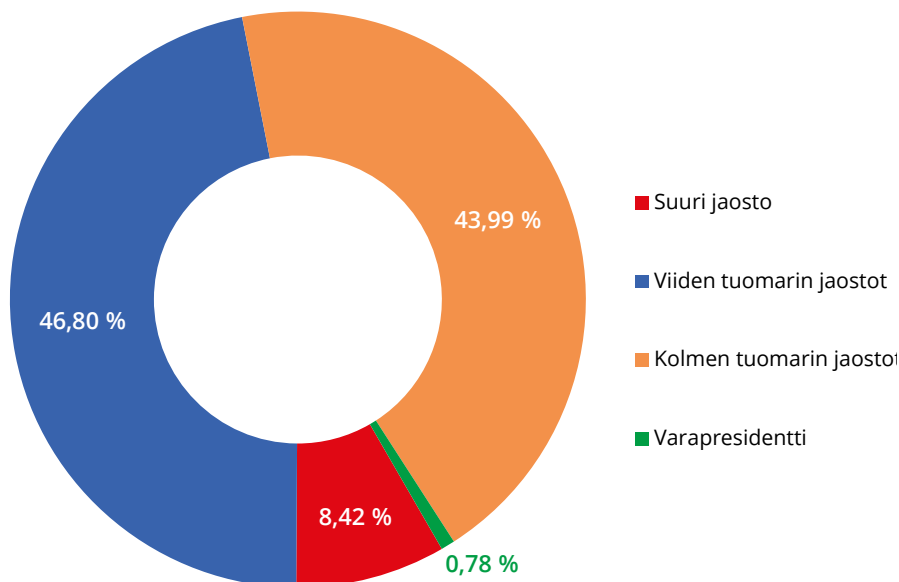
2| Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

3| SEUT 278 ja SEUT 279 artiklaan (entinen EY 242 ja EY 243 artikla), SEUT 280 artiklaan (entinen EY 244 artikla) tai EHTY:n perustamissopimuksen vastaaviin määräyksiin perustuvan hakemuksen taikka välimääräisestä tai väliintuloa koskevasta määräyksestä tehdyn valituksen seurauksena annetut määräykset.

4| Määräykset, joilla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai siirtämällä asia ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

7. RATKAISUKOKOONPANO (2012–2016)¹

Jakautuminen vuonna 2016

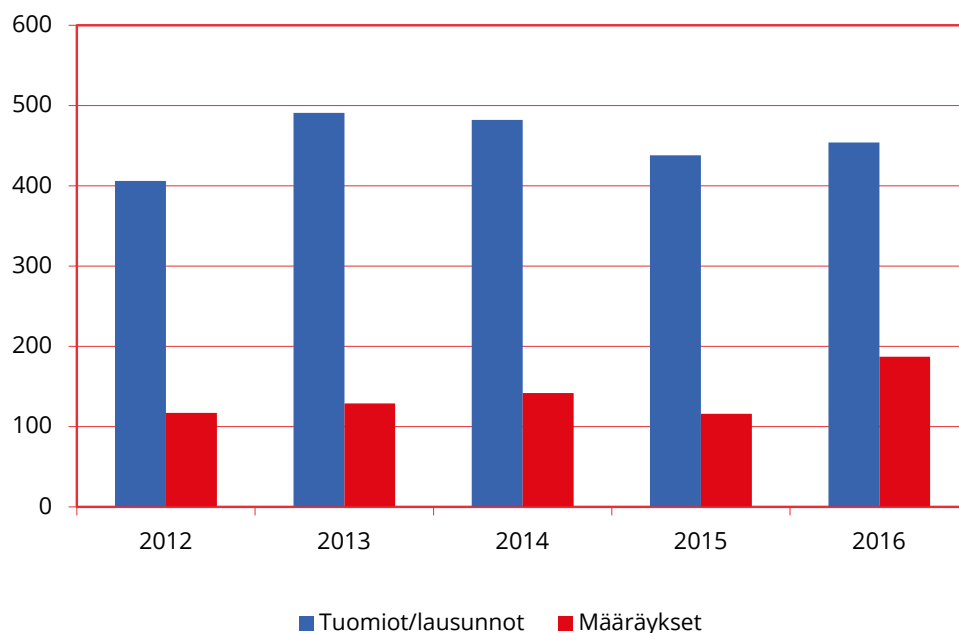

	2012			2013			2014			2015			2016		
	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä
Täysistunto	1		1				1		1						
Suuri jaosto	47		47	52		52	51	3	54	47		47	54		54
Viiden tuomarin jaostot	275	8	283	348	18	366	320	20	340	298	20	318	280	20	300
Kolmen tuomarin jaostot	83	97	180	91	106	197	110	118	228	93	89	182	120	162	282
Presidentti		12	12												
Varapresidentti					5	5		1	1		7	7		5	5
Yhteensä	406	117	523	491	129	620	482	142	624	438	116	554	454	187	641

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2 | Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

8. ASIAT, JOTKA ON RATKAISTU TUOMIOILLA, LAUSUNNOILLA TAI LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETULLA MÄÄRÄYKSELLÄ (2012–2016)^{1 2}

	2012	2013	2014	2015	2016
Tuomiot/lausunnot	406	491	482	438	454
Määräykset	117	129	142	116	187
Yhteensä	523	620	624	554	641

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2 | Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

9. ASIAT, JOTKA ON RATKAISTU TUOMIOILLA, LAUSUNNOLLA TAI LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETULLA MÄÄRÄYKSELLÄ – KANTEEN KOHDE (2012–2016)¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Energia	5	1	3	2	
Euroopan laajuiset verkot					1
Euroopan unioniin liittyminen	2				1
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1	4	6	1	5
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	18	15	20	13	12
Immateriaalioikeus	46	43	69	51	80
Julkiset hankinnat	12	12	13	14	31
Kansanterveys	1	2	3	5	4
Kauppapolitiikka	8	6	7	4	14
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)			5	1	1
Kilpailu	30	42	28	23	30
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu			1	1	
Kuluttajansuoja ³	9	19	20	29	33
Lainsäädäntöjen lähentäminen	12	24	25	24	16
Liikenne	14	17	18	9	20
Maatalous	22	33	29	20	13
Matkailu	1				
Oikeudellinen yhteistyö siviilioikeuden alalla					1
Oikeus tutustua asiakirjoihin	5	6	4	3	4
Pääomien vapaa liikkuvuus	21	8	6	8	7
Palvelujen tarjoamisen vapaus	29	16	11	17	14
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	8	12	6	14	5
Sijoittautumisvapaus	6	13	9	17	27
Sosiaalipolitiikka	28	27	51	30	23
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	3	6	8	4	2
Talous- ja rahapolitiikka	3		1	3	10

>>>

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2 | Otsikot "Yhteisöjen talousarvio" ja "Yhteisöjen omat varat" on 1.12.2009 jälkeen yhdistetty otsikoksi "Varainhoitoa koskevat määräykset".

3 | Otsikko "Ympäristö ja kuluttajat" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta jaettu kahdeksi erilliseksi otsikoksi.

4 | Otsikot "Yhteinen tullitariffi" ja "Tulliliitto" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta yhdistetty yhdeksi otsikoksi.

Tavaroiden vapaa liikkuvuus	7	1	10	9	5
Teollisuuspolitiikka	8	15	3	9	10
Toimielimiä koskeva oikeus	27	31	18	27	20
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi ⁴	19	11	21	20	27
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1	1		1	3
Työllisyys	1			1	
Unionin kansalaisuus	8	12	9	4	8
Unionin oikeuden periaatteet	7	17	23	12	13
Valtiontuki	10	34	41	26	26
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	37	46	51	49	51
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.) ²	3	2	5	1	2
Verotus	64	74	52	55	41
Yhteinen kalastuspolitiikka			5	3	1
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	9	12	3	6	11
Yhtiöoikeus		4	3	1	1
Ympäristö ³	27	35	30	27	53
Ympäristö ja kuluttajat ³	1				
EY:n perustamissopimus / SEUT	513	601	617	544	626
EA				1	
Erioikeudet ja vapaudet	3			2	1
Henkilöstösäännöt	3	5	1	3	
Menettely	7	14	6	4	14
Muut	10	19	7	9	15
YHTEENSÄ	523	620	624	554	641

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2 | Otsikot "Yhteisöjen talousarvio" ja "Yhteisöjen omat varat" on 1.12.2009 jälkeen yhdistetty otsikoksi "Varainhoitoa koskevat määräykset".

3 | Otsikko "Ympäristö ja kuluttajat" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta jaettu kahdeksi erilliseksi otsikoksi.

4 | Otsikot "Yhteinen tullitariffi" ja "Tulliliitto" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta yhdistetty yhdeksi otsikoksi.

10. TUOMIOILLA, LAUSUNNOLLA TAI LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETULLA MÄÄRÄYKSELLÄ RATKAISTUT ASIAT – KANTEEN KOHDE (2016)¹

	Tuomiot/ lausunnot	Määräykset ²	Yhteensä
Euroopan laajuiset verkot	1		1
Euroopan unioniin liittyminen	1		1
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	5		5
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	11	1	12
Immateriaalioikeus	29	51	80
Julkiset hankinnat	20	11	31
Kansanterveys	2	2	4
Kauppapolitiikka	10	4	14
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	1		1
Kilpailu	23	7	30
Kuluttajansuoja ⁴	22	11	33
Lainsäädäntöjen lähentäminen	15	1	16
Liikenne	14	6	20
Maatalous	11	2	13
Oikeudellinen yhteistyö siviilioikeuden alalla	1		1
Oikeus tutustua asiakirjoihin	2	2	4
Pääomien vapaa liikkuvuus	6	1	7
Palvelujen tarjoamisen vapaus	11	3	14
Siirtotyöläisten sosiaaliturva	5		5
Sijoittautumisvapaus	5	22	27
Sosiaalipolitiikka	19	4	23
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	2		2
Talous- ja rahapolitiikka	10		10
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	5		5
Teollisuuspolitiikka	10		10

>>>

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

2 | Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

3 | Otsikot "Yhteisöjen talousarvio" ja "Yhteisöjen omat varat" on 1.12.2009 jälkeen yhdistetty otsikoksi "Varainhoitoa koskevat määräykset".

4 | Otsikko "Ympäristö ja kuluttajat" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta jaettu kahdeksi erilliseksi otsikoksi.

5 | Otsikot "Yhteinen tullitariffi" ja "Tulliliitto" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta yhdistetty yhdeksi otsikoksi.

Toimielimiä koskeva oikeus	11	9	20
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi ⁵	25	2	27
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1	2	3
Unionin kansalaisuus	7	1	8
Unionin oikeuden periaatteet	10	3	13
Valtiontuki	19	7	26
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	45	6	51
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.) ³	2		2
Verotus	37	4	41
Yhteinen kalastuspolitiikka	1		1
Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka	11		11
Yhtiöoikeus	1		1
Ympäristö ⁴	42	11	53
EY:n perustamissopimus / SEUT	453	173	626
Erioikeudet ja vapaudet	1		1
Menettely		14	14
Muut	1	14	15
YHTEENSÄ	454	187	641

1| Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

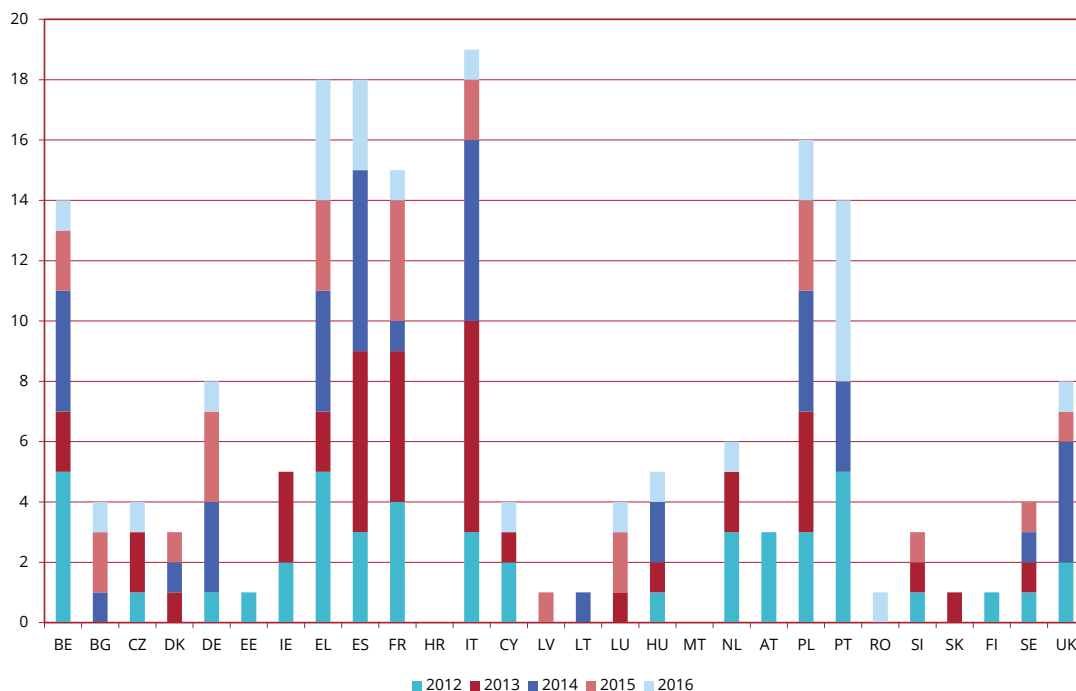
2| Muut asian käsittelyn päättävät määräykset, kuin määräykset, joilla asia poistetaan rekisteristä, joilla todetaan, että lausunnon antaminen raukeaa tai joilla asia siirretään.

3| Otsikot "Yhteisöjen talousarvio" ja "Yhteisöjen omat varat" on 1.12.2009 jälkeen yhdistetty otsikoksi "Varainhoitoa koskevat määräykset".

4| Otsikko "Ympäristö ja kuluttajat" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta jaettu kahdeksi erilliseksi otsikoksi.

5| Otsikot "Yhteinen tullitariffi" ja "Tulliliitto" on 1.12.2009 jälkeen vireille tulleiden asioiden osalta yhdistetty yhdeksi otsikoksi.

11. JÄSENYYSVELVOITTEIDEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISTÄ KOSKEVAT TUOMIOT: RATKAISUN SISÄLTÖ (2012–2016)¹

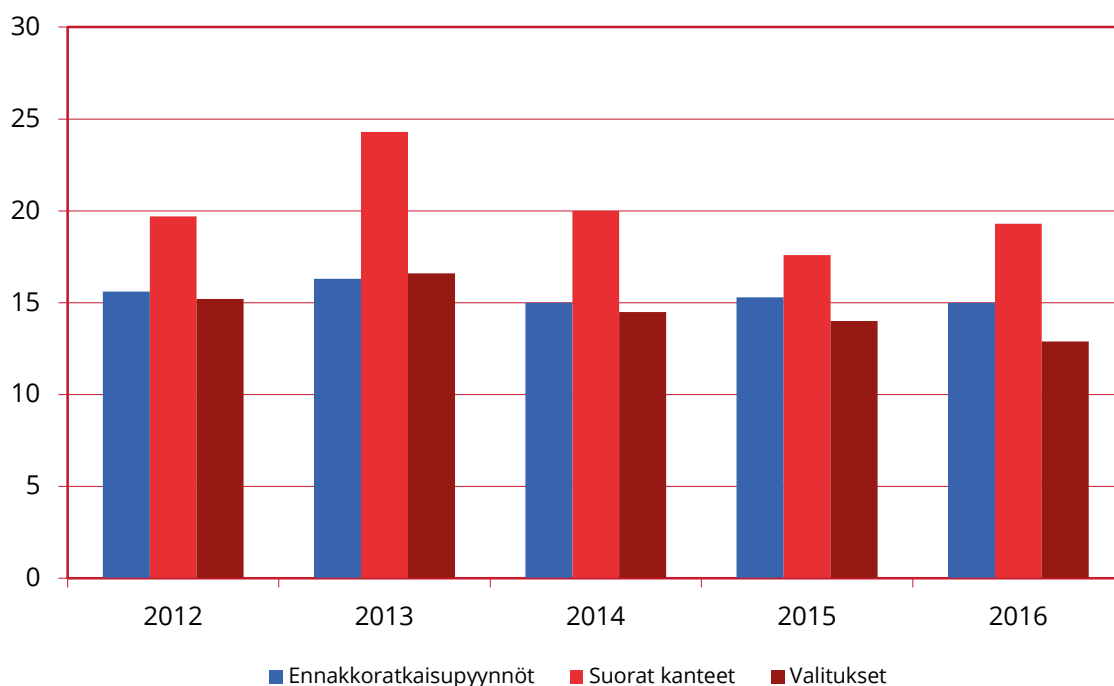

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen
Belgia	5	1	2	1	4		2		1	
Bulgaria					1	1	2		1	
Tšekki	1		2	2					1	
Tanska			1	1	1		1			
Saksa	1	2		2	3	1	3		1	
Viro	1									
Irlanti	2		3	1				1		
Kreikka	5		2	1	4		3		4	
Espanja	3		6		6				3	
Ranska	4		5	3	1		4		1	
Kroatia										
Italia	3		7	1	6		2		1	
Kypros	2		1						1	
Latvia							1			
Liettua					1					
Luxemburg			1	1			2		1	
Unkari	1		1		2				1	
Malta										1
Alankomaat	3	1	2	2		1			1	1
Itävalta	3			1						1
Puola	3		4	2	4		3	1	2	
Portugali	5			1	3				6	
Romania									1	
Slovenia	1		1				1			
Slovakia		1	1					2		
Suomi	1			2						
Ruotsi	1		1	1	1		1			
Yhdistynyt kuningaskunta	2			1	4		1	1	1	1
Yhteensä	47	5	40	23	41	3	26	5	27	4

1 | Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

12. KÄSITTELYN KESTO (2012–2016) KUUKAUSINA JA KUUKAUSIEN KYMMENESOSINA (2012–2016)¹

(TUOMIOT JA LAINKÄYTTÖVALTAA KÄYTTÄEN ANNETUT MÄÄRÄYKSET)

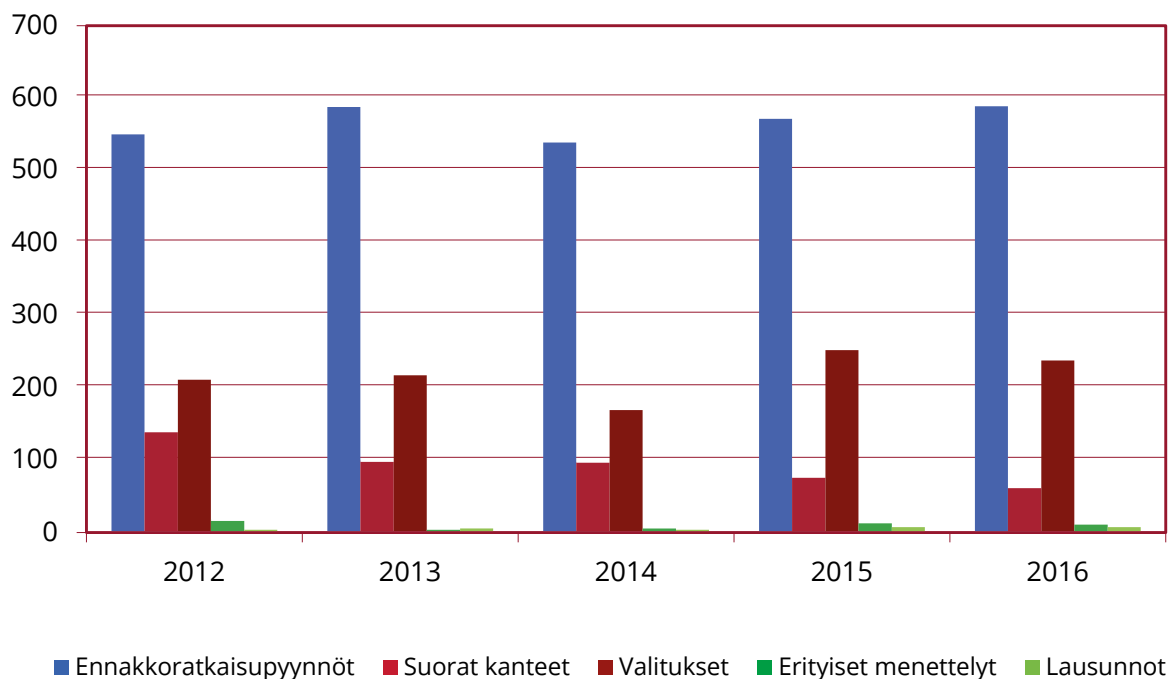

	2012	2013	2014	2015	2016
Ennakkoratkaisupyyntöt	15,6	16,3	15,0	15,3	15,0
Kiireelliset ennakkoratkaisumenettelyt	1,9	2,2	2,2	1,9	2,7
Suorat kanteet	19,7	24,3	20,0	17,6	19,3
Valitukset	15,2	16,6	14,5	14,0	12,9

1] Oikeudenkäyntien kestoissa ei ole otettu huomioon asioita, joissa on annettu välituomio tai joissa on päätetty ryhtyä asian selvittämistoimiin; lausuntoja; erityisiä menettelyjä (maksuton oikeudenkäynti, oikeudenkäyntikulujen vahvistaminen, tuomion tai määräyksen korjaaminen, takaisinsaanti yksipuolista tuomiota vastaan, kolmannen osapuolen kantelu, tuomion tai määräyksen tulkinta, tuomion tai määräyksen purkaminen, ensimmäisen julkisasiamiehen unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun uudelleenarviointia koskevan ehdotuksen tutkiminen, takavarikkomenettely ja koskemattomuutta koskevat asiat); asioita, joissa on annettu määräys, jolla asian käsittely päätetään poistamalla se rekisteristä, toteamalla lausunnon antamisen rauenneen tai palauttamalla tai siirtämällä asia unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi; väliitoimimenettelyjä eikä väliitoimia ja väliintuloa koskevista ratkaisuista tehtyjä valituksia..

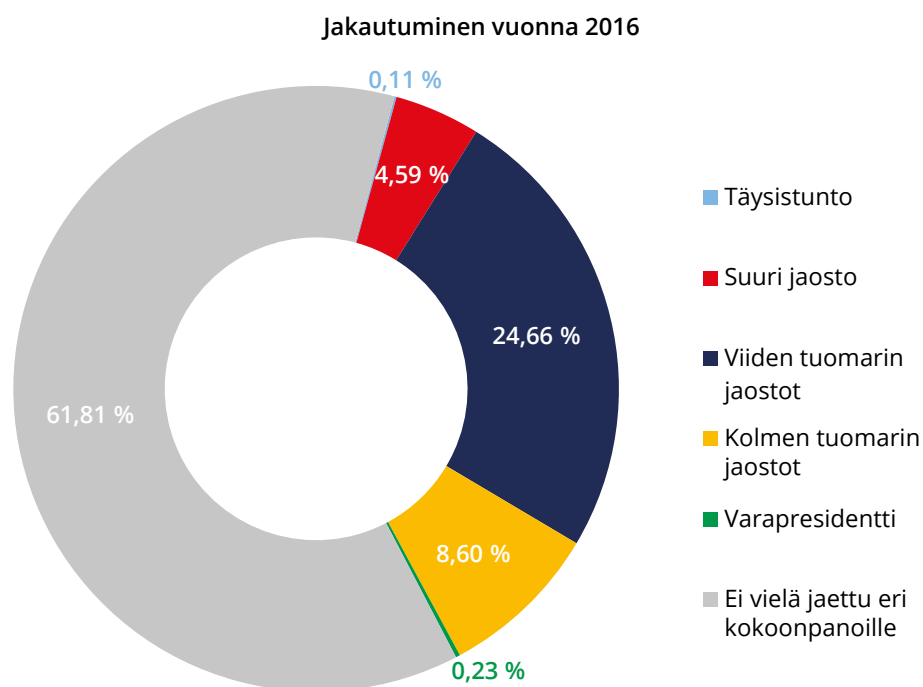
IV VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA

13. ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2012–2016)¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Ennakkoratkaisupyyntöt	537	574	526	558	575
Suorat kanteet	134	96	94	72	58
Valitukset	205	211	164	245	231
Erityiset menettelyt	9	1	2	6	5
Lausunnot	1	2	1	3	3
Yhteensä	886	884	787	884	872

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

14. RATKAISUKOKOONPANO (2012–2016)¹

	2012	2013	2014	2015	2016
Täysistunto					1
Suuri jaosto	44	37	33	38	40
Viiden tuomarin jaostot	239	190	176	203	215
Kolmen tuomarin jaostot	42	51	44	54	75
Varapresidentti	1	1		2	2
Ei vielä jaettu eri kokoonpanoille	560	605	534	587	539
Yhteensä	886	884	787	884	872

1 | Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

V MUUT

15. NOPEUTETUT MENETTELYT (2012–2016)¹

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen
Suorat kanteet	1			1						
Ennakkoratkaisupyynnöt	1	5		16	2	10	1	14	2	13
Valitukset		1							1	
Yhteensä	2	6	0	17	2	10	1	14	3	13

1 | Asiat joissa kyseisen vuoden aikana on annettu ratkaisu tai määräys hyväksyä tai hylätä nopeutettua menettelyä koskeva pyyntö.

16. KIIREELLISET ENNAKKORATKAISUMENETTELYT (2012–2016)¹

	2012		2013		2014		2015		2016	
	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen	Hyväksyminen	Hylkääminen
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	4	1	2	3	4	1	5	5	8	4
Lainsäädäntöjen lähentäminen						1				
Yhteensä	4	1	2	3	4	2	5	5	8	4

1 | Asiat, joissa kyseisen vuoden aikana on tehty päätös hyväksyä tai hylätä kiireellistä käsittelyä koskeva pyyntö.

17. ANNETUT VÄLITOIMIMÄÄRÄYKSET (2016)¹

	Välitoimihakemukset	Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista ratkaisuista	Ratkaisun sisältö		
			Hylkääminen	Hyväksyminen	Asian poistaminen rekisteristä tai lausunnon antamisen raukeaminen
Oikeus tutustua asiakirjoihin		3	1	1	
Maatalous	1	1	2		
Valtiontuki		1	1		
Kilpailu			2	1	
Toimielimiä koskeva oikeus		1			1
Ympäristö	1	1	2		
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	1				1
YHTEENSÄ	3	7	8	2	2

1 | Ilmoitetut luvut (nettoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, jossa on otettu huomioon toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (joukko yhdistettyjä asioita = yksi asia).

VI TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1952–2016)

18. VIREILLE TULLEET ASIAT JA TUOMIOT

Vuosi	Vireille tulleet asiat ¹							Tuomiot/lausunnot ²
	Ennakkoratkaisupyyntö	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset väli-toimimäärä-räyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Lausuntopyyntö	Yhteensä	Väli-toimihakemukset	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1 218				1 324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174
								>>>

1 | Bruttoluvut, joissa ei ole mukana erityisiä menettelyjä.

2 | Nettoluvut.

Vuosi	Vireille tulleet asiat ¹							Tuomiot/lausunnot ²
	Ennakkoratkaisupyyntö	Suorat kanteet	Valitukset	Valitukset väliitoimismääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	Lausuntopyynnöt	Yhteensä	Väliitoimihakemukset	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
2016	470	35	168	7		680	3	412
Yhteensä	9 616	8 984	2 063	122	26	20 811	364	11 024

1 | Bruttoluvut, joissa ei ole mukana erityisiä menettelyjä.

2 | Nettoluvut.

19. ESITETYT ENNAKKORATKAISUPYYNNÖT (JAKAUTUMINEN JÄSENVALTIOITTAIN JA VUOSITTAIN)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muut ¹	Yhteensä
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964												2							4											6
1965					4					2									1											7
1966																			1											1
1967	5				11					3						1			3											23
1968	1				4					1		1							2											9
1969	4				11					1						1														17
1970	4				21					2		2							3											32
1971	1				18					6		5				1			6											37
1972	5				20					1		4						10												40
1973	8				37					4		5				1			6											61
1974	5				15					6		5							7								1			39
1975	7			1	26					15		14				1			4								1			69
1976	11				28					8		12							14								1			75
1977	16			1	30					14		7							9								5			84
1978	7			3	46					12		11							38								5			123
1979	13			1	33					18		19				1			11								8			106
1980	14			2	24					14		19							17								6			99
1981	12			1	41					17		11				4			17								5			108
1982	10			1	36					39		18							21								4			129
1983	9			4	36					15		7							19								6			98
1984	13			2	38					34		10							22								9			129
1985	13				40					45		11				6			14								8			139
1986	13			4	18			2	1	19		5				1			16								8			91
																														>>>

1| Asia C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof).
Asia C-196/09, *Miles* ym. (Eurooppa-koulujen valituslautakunta), Asia C-169/15, *Montis Design* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof).

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muut¹	Yhteensä	
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144	
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179	
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18		1							14		139	
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9		2						12		141		
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17		3						14		186		
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18		1						18		162		
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43		3						12		204		
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13		1						24		203		
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		251	
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256	
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		239	
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		264	
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		255	
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	224	
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		237	
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216	
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		210	
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		249	
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221	
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251	
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265	
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288	
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302	
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385	
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423	
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404	
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450	
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428	
2015	32	5	8	7	79	2	8	2	36	25	5	47		9	8	7	14		40	23	15	8	18	5	5	4	7	16	1	436	
2016	26	18	5	12	84	1	6	6	47	23	2	62		9	8	1	15	1	26	20	19	21	14	3	6	7	5	23		470	
Yhteensä	820	101	53	184	2300	18	91	178	437	954	8	1388	7	55	45	91	136	3	975	490	108	153	123	17	38	102	126	612	3		9616

1 | Asia C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof).
 Asia C-196/09, *Miles* ym. (Eurooppa-koulujen valituslautakunta).
 Asia C-169/15, *Montis Design* (Cour de justice Benelux / Benelux-Gerechtshof).

20. ESITETYT ENNAKKORATKAISUPYYNNÖT (JAKAUTUMINEN JÄSENVALTIOITTAIN JA TUOMIOISTUIMITTAIN)

			Yhteensä
Belgia	Cour constitutionnelle	32	
	Cour de cassation	94	
	Conseil d'État	80	
	Muut tuomioistuimet	614	820
Bulgaria	Върховен касационен съд	2	
	Върховен административен съд	17	
	Muut tuomioistuimet	82	101
Tšekki	Ústavní soud		
	Nejvyššího soudu	8	
	Nejvyšší správní soud	26	
	Muut tuomioistuimet	19	53
Tanska	Højesteret	36	
	Muut tuomioistuimet	148	184
Saksa	Bundesverfassungsgericht	1	
	Bundesgerichtshof	213	
	Bundesverwaltungsgericht	120	
	Bundesfinanzhof	313	
	Bundesarbeitsgericht	37	
	Bundessozialgericht	76	
	Muut tuomioistuimet	1 540	2 300
Viro	Riigikohus	7	
	Muut tuomioistuimet	11	18
Irlanti	Supreme Court	30	
	High Court	28	
	Muut tuomioistuimet	33	91
Kreikka	Άρειος Πάγος	11	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	57	
	Muut tuomioistuimet	110	178
Espanja	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	71	
	Muut tuomioistuimet	365	437
Ranska	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	122	
	Conseil d'État	110	
	Muut tuomioistuimet	721	954

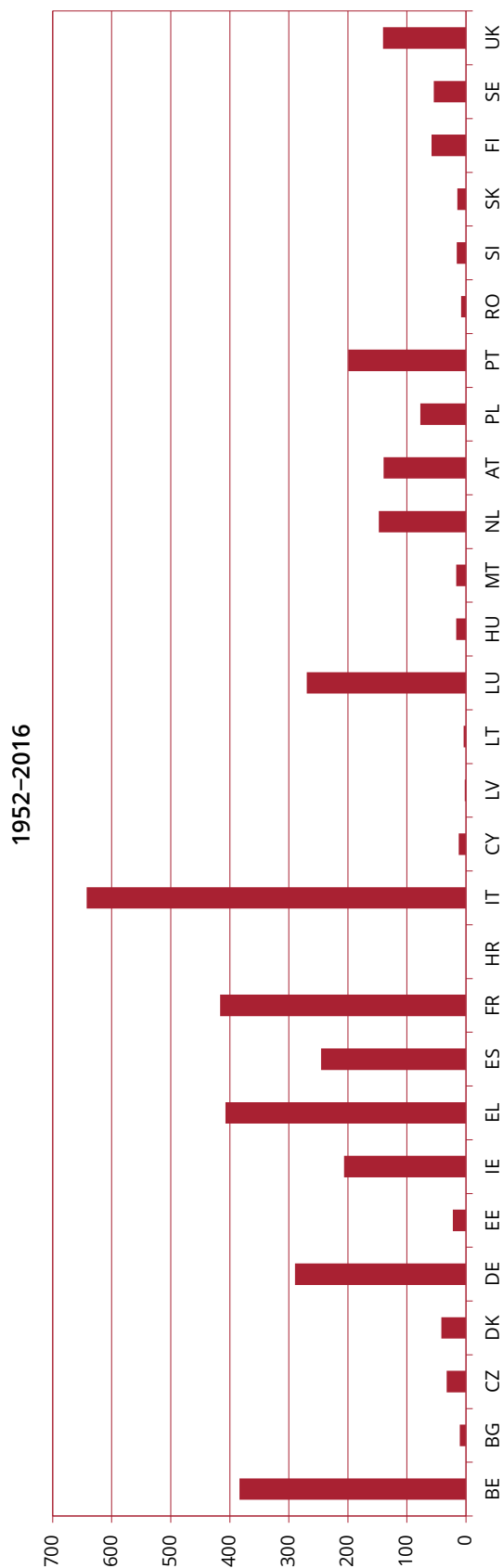
Kroatia	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Muut tuomioistuimet	8	8
Italia	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	141	
	Consiglio di Stato	134	
	Muut tuomioistuimet	1 111	1 388
Kypros	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Muut tuomioistuimet	3	7
Latvia	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Muut tuomioistuimet	34	55
Liettua	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	16	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	17	
	Muut tuomioistuimet	11	45
Luxemburg	Cour constitutionnelle	1	
	Cour de cassation	27	
	Cour administrative	28	
	Muut tuomioistuimet	35	91
Unkari	Kúria	23	
	Fővárosi Ítéltábla	6	
	Szegedi Ítéltábla	2	
	Muut tuomioistuimet	105	136
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Muut tuomioistuimet	3	3
Alankomaat	Hoge Raad der Nederlanden	278	
	Raad van State	109	
	Centrale Raad van Beroep	63	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	156	
	Tariefcommissie	35	
	Muut tuomioistuimet	334	975
Itävalta	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	115	
	Verwaltungsgerichtshof	96	
	Muut tuomioistuimet	274	490

Puola	Trybunał Konstytucyjny	1	
	Sąd Najwyższy	15	
	Naczelny Sąd Administracyjny	40	
	Muut tuomioistuimet	52	108
Portugali	Supremo Tribunal de Justiça	8	
	Supremo Tribunal Administrativo	59	
	Muut tuomioistuimet	86	153
Romania	Înalta Curte de Casație și Justiție	11	
	Curtea de Apel	64	
	Muut tuomioistuimet	48	123
Slovenia	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	11	
	Muut tuomioistuimet	5	17
Slovakia	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	15	
	Muut tuomioistuimet	23	38
Suomi	Korkein oikeus	19	
	Korkein hallinto-oikeus	50	
	Työtuomioistuin	3	
	Muut tuomioistuimet	30	102
Ruotsi	Högsta Domstolen	21	
	Högsta förvaltningsdomstolen	8	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	4	
	Muut tuomioistuimet	88	126
Yhdistynyt kuningaskunta	House of Lords	40	
	Supreme Court	10	
	Court of Appeal	83	
	Muut tuomioistuimet	479	612
Muut	Cour de justice Benelux/Benelux-Gerechtshof ¹	2	
	Eurooppa-koulujen valituslautakunta ²	1	3
Yhteensä			9 616

1 | Asia C-265/00, *Campina Melkunie*.
Asia C-169/15, *Montis Design*.

2 | Asia C-196/09, *Miles ym.*

21. JÄSENVALTIOITA VASTAAN NOSTETUT JÄSENYYSVELVOITTEIDEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISTÄ KOSKEVAT KANTEET

BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Yhteensä
383	9	32	41	289	22	206	407	245	416	0	642	12	1	3	269	16	16	147	139	77	199	7	15	14	58	54	140	3 859

VII UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA (2015–2016)

Eri toimenpiteet	2015	2016
Kirjaamon rekisteriin merkittyjen asiakirjojen määrä	89 328	93 215
e-Curian kautta toimitettujen oikeudenkäyntiasiakirjojen prosentuaalinen osuus	69 %	75 %
Koolle kutsuttujen ja pidettyjen asianosaisten kuulemiseksi pidettävien istuntojen määrä	256	270
Koolle kutsuttujen ja pidettyjen ratkaisuehdotusten antamista varten pidettävien istuntojen määrä	239	319
Osapuolille tiedoksi annettujen lopullisten tuomioiden, lausuntojen ja määräysten määrä	570	645
Istuntopöytäkirjojen (kuuleminen, ratkaisuehdotukset ja tuomiot)	894	1001
Vireillepantuja asioita koskevien virallisen lehden tiedonantojen määrä	639	660
Ratkaistuja asioita koskevien virallisen lehden tiedonantojen määrä	546	522

E | UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO

(Protokollajärjestys 31.12.2016)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Ensimmäinen julkisasiamies M. Wathelet; jaoston puheenjohtajat T. von Danwitz ja M. Ilešič; unionin tuomioistuimen varapresidentti A. Tizzano; unionin tuomioistuimen presidentti K. Lenaerts; jaoston puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen ja J. L. da Cruz Vilaça.

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit A. Borg Barthet ja A. Rosas; jaoston puheenjohtajat M. Vilaras, M. Berger, E. Juhász, A. Prechal ja E. Regan; julkisasiamies J. Kokott.

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit C. Toader ja J.-C. Bonichot; julkisasiamies P. Mengozzi; tuomarit E. Levits ja J. Malenovský; julkisasiamiehet E. Sharpston ja Y. Bot; tuomari A. Arabadjiev.

Neljäs rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomari F. Biltgen; julkisasiamies N. Wahl; tuomarit C. G. Fernlund, D. Šváby, M. Safjan, E. Jarašiūnas, C. Vajda ja S. Rodin.

Viides rivi, vasemmalta oikealle:

Julkisasiamiehet M. Bobek, M. Campos Sánchez-Bordona ja M. Szpunar; tuomarit K. Jürimäe ja C. Lycourgos; julkisasiamiehet H. Saugmandsgaard Øe ja E. Tanchev; kirjaaja A. Calot Escobar.

1. UNIONIN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANON MUUTOKSET VUONNA 2016

Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimesivät 7.9.2016 tekemällään päätöksellä unionin tuomioistuimen julkisasiamieheksi ajanjaksoksi 16.9.2016–6.10.2021 Evgeni Tanchevin.¹

1 | Rotaatioperiaatteen mukaisesti Bulgarian kansalainen Evgeni Tanchev seuraa Niilo Jääskistä, joka on Suomen kansalainen, jonka toimikausi oli päättynyt 7.10.2015.

2. PROTOKOLLAJÄRJESTYS

1.1.2016–6.10.2016

Unionin tuomioistuimen presidentti K. LENAERTS
Unionin tuomioistuimen varapresidentti A. TIZZANO
Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja R. SILVA DE LAPUERTA
Toisen jaoston puheenjohtaja M. ILEŠIČ
Kolmannen jaoston puheenjohtaja L. BAY LARSEN
Neljännen jaoston puheenjohtaja T. von DANWITZ
Viidennen jaoston puheenjohtaja J. L. da CRUZ VILAÇA
Ensimmäinen julkisasiamies M. WATHELET
Kuudennen jaoston puheenjohtaja A. ARABADJIEV
Seitsemännen jaoston puheenjohtaja C. TOADER
Kahdeksannen jaoston puheenjohtaja D. ŠVÁBY
Kymmenennen jaoston puheenjohtaja F. BILTGEN
Yhdeksännen jaoston puheenjohtaja C. LYCOURGOS
Tuomari A. ROSAS
Julkisasiamies J. KOKOTT
Tuomari E. JUHÁSZ
Tuomari A. BORG BARTHET
Tuomari J. MALENOVSKÝ
Tuomari E. LEVITS
Julkisasiamies E. SHARPSTON
Julkisasiamies P. MENGOTZI
Julkisasiamies Y. BOT
Tuomari J.-C. BONICHOT
Tuomari M. SAFJAN
Tuomari M. BERGER
Tuomari A. PRECHAL
Tuomari E. JARAŠIŪNAS
Tuomari C. G. FERNLUND
Tuomari C. VAJDA
Julkisasiamies N. WAHL
Tuomari S. RODIN
Tuomari K. JÜRIMÄE
Julkisasiamies M. SZPUNAR
Julkisasiamies M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Tuomari M. VILARAS
Tuomari E. REGAN
Julkisasiamies H. Saugmandsgaard ØE
Julkisasiamies M. BOBEK
Julkisasiamies E. TANCHEV

Kirjaaja A. CALOT ESCOBAR

7.10.2016–31.12.2016

Unionin tuomioistuimen presidentti K. LENAERTS
Unionin tuomioistuimen varapresidentti A. TIZZANO
Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja R. SILVA de LAPUERTA
Toisen jaoston puheenjohtaja M. ILEŠIČ
Kolmannen jaoston puheenjohtaja L. BAY LARSEN
Neljännen jaoston puheenjohtaja T. von DANWITZ
Viidennen jaoston puheenjohtaja J. L. da CRUZ VILAÇA
Ensimmäinen julkisasiamies M. WATHELET
Yhdeksännen jaoston puheenjohtaja E. JUHÁSZ
Kymmenennen jaoston puheenjohtaja M. BERGER
Seitsemännen jaoston puheenjohtaja A. PRECHAL
Kahdeksannen jaoston puheenjohtaja M. VILARAS
Kuudennen jaoston puheenjohtaja E. REGAN
Tuomari A. ROSAS
Julkisasiamies J. KOKOTT
Tuomari A. BORG BARTHET
Tuomari J. MALENOVSKÝ
Tuomari E. LEVITS
Julkisasiamies E. SHARPSTON
Julkisasiamies P. MENGGOZZI
Julkisasiamies Y. BOT
Tuomari J.-C. BONICHOT
Tuomari A. ARABADJIEV
Tuomari C. TOADER
Tuomari M. SAFJAN
Tuomari D. ŠVÁBY
Tuomari E. JARAŠIŪNAS
Tuomari C. G. FERNLUND
Tuomari C. VAJDA
Julkisasiamies N. WAHL
Tuomari S. RODIN
Tuomari F. BILTGEN
Tuomari K. JÜRIMÄE
Julkisasiamies M. SZPUNAR
Tuomari C. LYCOURGOS
Julkisasiamies M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
Julkisasiamies H. Saugmandsgaard ØE
Julkisasiamies M. BOBEK
Julkisasiamies E. TANCHEV

Kirjaaja A. CALOT ESCOBAR

3. UNIONIN TUOMIOISTUIMEN ENTISET JÄSENET

(tehtäviin saapumisjärjestyksessä)

TUOMARIT

Massimo PILOTTI, tuomari (1952–1958), presidentti 1952–1958
Petrus SERRARENS, tuomari (1952–1958)
Otto RIESE, tuomari (1952–1963)
Louis DELVAUX, tuomari (1952–1967)
Jacques RUEFF, tuomari (1952–1959 ja 1960–1962)
Charles Léon HAMMES, tuomari (1952–1967), presidentti 1964–1967
Adrianus VAN KLEFFENS, tuomari (1952–1958)
Maurice LAGRANGE, julkisasiamies (1952–1964)
Karl ROEMER, julkisasiamies (1953–1973)
Rino ROSSI, tuomari (1958–1964)
Nicola CATALANO, tuomari (1958–1962)
Andreas Matthias DONNER, tuomari (1958–1979), presidentti 1958–1964
Alberto TRABUCCHI, tuomari (1962–1972), julkisasiamies (1973–1976)
Robert LECOURT, tuomari (1962–1976), presidentti 1967–1976
Walter STRAUSS, tuomari (1963–1970)
Riccardo MONACO, tuomari (1964–1976)
Joseph GAND, julkisasiamies (1964–1970)
Josse J. MERTENS de WILMARS, tuomari (1967–1984), presidentti 1980–1984
Pierre PESCATORE, tuomari (1967–1985)
Hans KUTSCHER, tuomari (1970–1980), presidentti 1976–1980
Alain Louis DUTHEILLET DE LAMOTHE, julkisasiamies (1970–1972)
Henri MAYRAS, julkisasiamies (1972–1981)
Cearbhall O'DALAIGH, tuomari (1973–1974)
Max SØRENSEN, tuomari (1973–1979)
Jean-Pierre WARNER, julkisasiamies (1973–1981)
Alexander J. MACKENZIE STUART, tuomari (1973–1988), presidentti 1984–1988
Gerhard REISCHL, julkisasiamies (1973–1981)
Aindrias O'KEEFFE, tuomari (1974–1985)
Francesco CAPOTORTI, tuomari (1976), julkisasiamies (1976–1982)
Giacinto BOSCO, tuomari (1976–1988)
Adolphe TOUFFAIT, tuomari (1976–1982)
Thijmen KOOPMANS, tuomari (1979–1990)
Ole DUE, tuomari (1979–1994), presidentti 1988–1994
Ulrich EVERLING, tuomari (1980–1988)
Alexandros CHLOROS, tuomari (1981–1982)
Sir Gordon SLYNN, julkisasiamies (1981–1988), tuomari (1988–1992)
Pieter VERLOREN van THEMAAT, julkisasiamies (1981–1986)
Simone ROZÈS, julkisasiamies (1981–1984)
Fernand GRÉVISSE, tuomari (1981–1982 et 1988–1994)
Kai BAHLMANN, tuomari (1982–1988)
Federico MANCINI, julkisasiamies (1982–1988), tuomari (1988–1999)
Yves GALMOT, tuomari (1982–1988)
Constantinos KAKOURIS, tuomari (1983–1997)

Carl Otto LENZ, julkisasiamies (1984–1997)
Marco DARMON, julkisasiamies (1984–1994)
René JOLIET, tuomari (1984–1995)
Thomas Francis O’HIGGINS, tuomari (1985–1991)
Fernand SCHOCKWEILER, tuomari (1985–1996)
Jean MISCHO, julkisasiamies (1986–1991 ja 1997–2003)
José Carlos de CARVALHO MOITINHO de ALMEIDA, tuomari (1986–2000)
José Luís da CRUZ VILAÇA, julkisasiamies (1986–1988)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSIAS, tuomari (1986–2003), presidentti 1994–2003
Manuel DIEZ de VELASCO, tuomari (1988–1994)
Manfred ZULEEG, tuomari (1988–1994)
Walter VAN GERVEN, julkisasiamies (1988–1994)
Francis Geoffrey JACOBS, julkisasiamies (1988–2006)
Giuseppe TESAURO, julkisasiamies (1988–1998)
Paul Joan George KAPTEYN, tuomari (1990–2000)
Claus Christian GULMANN, julkisasiamies (1991–1994), tuomari (1994–2006)
John L. MURRAY, tuomari (1991–1999)
David Alexander Ogilvy EDWARD, tuomari (1992–2004)
Antonio Mario LA PERGOLA, tuomari (1994 ja 1999–2006), julkisasiamies (1995–1999)
Georges COSMAS, julkisasiamies (1994–2000)
Jean-Pierre PUISSOCHET, tuomari (1994–2006)
Philippe LÉGER, julkisasiamies (1994–2006)
Günter HIRSCH, tuomari (1994–2000)
Michael Bendik ELMER, julkisasiamies (1994–1997)
Peter JANN, tuomari (1995–2009)
Hans RAGNEMALM, tuomari (1995–2000)
Leif SEVÓN, tuomari (1995–2002)
Nial FENNELLY, julkisasiamies (1995–2000)
Melchior WATHELET, tuomari (1995–2003)
Dámaso RUIZ-JARABO COLOMER, julkisasiamies (1995–2009)
Romain SCHINTGEN, tuomari (1996–2008)
Krateros IOANNOU, tuomari (1997–1999)
Siegbert ALBER, julkisasiamies (1997–2003)
Antonio SAGGIO, julkisasiamies (1998–2000)
Vassilios SKOURIS, tuomari (1999–2015), presidentti 2003–2015
Fidelma O’KELLY MACKEN, tuomari (1999–2004)
Ninon COLNERIC, tuomari (2000–2006)
Stig von BAHR, tuomari (2000–2006)
José Narciso da CUNHA RODRIGUES, tuomari (2000–2012)
Christiaan Willem Anton TIMMERMANS, tuomari (2000–2010)
Leendert A. GEELHOED, julkisasiamies (2000–2006)
Christine STIX-HACKL, julkisasiamies (2000–2006)
Luís Miguel POIARES PESSOA MADURO, julkisasiamies (2003–2009)
Konrad Hermann Theodor SCHIEMANN, tuomari (2004–2012)
Jerzy MAKARCZYK, tuomari (2004–2009)
Pranas KÜRIS, tuomari (2004–2010)
Georges ARESTIS, tuomari (2004–2014)
Ján KLUČKA, tuomari (2004–2009)
Uno LÖHMUS, tuomari (2004–2013)

Aindrias Ó CAOIMH, tuomari (2004–2015)
Pernilla LINDH, tuomari (2006–2011)
Ján MAZÁK, julkisasiamies (2006–2012)
Verica TRSTENJAK, julkisasiamies (2006–2012)
Jean-Jacques KASEL, tuomari (2008–2013)
Niilo JÄÄSKINEN, julkisasiamies (2009–2015)
Pedro CRUZ VILLALÓN, julkisasiamies (2009–2015)

PRESIDENTIT

Massimo PILOTTI (1952–1958)
Andreas Matthias DONNER (1958–1964)
Charles Léon HAMMES (1964–1967)
Robert LECOURT (1967–1976)
Hans KUTSCHER (1976–1980)
Josse J. MERTENS de WILMARS (1980–1984)
Alexander John MACKENZIE STUART (1984–1988)
Ole DUE (1988–1994)
Gil Carlos RODRÍGUEZ IGLÉSÍAS (1994–2003)
Vassilios SKOURIS (2003–2015)

KIRJAAJAT

Albert VAN HOUTTE (1953–1982)
Paul HEIM (1982–1988)
Jean-Guy GIRAUD (1988–1994)
Roger GRASS (1994–2010)

LUKU II

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN

A | UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA VUONNA 2016

Presidentti **Marc JAEGER**

Vuosi 2016 merkitsi unionin yleiselle tuomioistuimelle useita syvällisiä muutoksia. Sen lisäksi, että osa tuomioistuimen jäsenistä vaihtuu kolmen vuoden välein, vuonna 2016 toteutettiin myös toimielimen rakenteen uudistaminen, jota leimasi unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden lukumäärän lisääminen kahdessa ensimmäisessä vaiheessa,¹ virkamiestuomioistuimen lakkauttaminen sekä Euroopan unionin ja sen henkilöstön välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtäminen unionin yleiselle tuomioistuimelle.² Kollegiossa läheisessä yhteistyössä unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon ja toimielimen hallintoyksiköiden kanssa käydyissä yksityiskohtaisissa keskusteluissa keskeisenä tavoitteena oli se, että organisaatiota mukautetaan laajennetun tuomioistuimen tarpeisiin samalla kun säilytetään tehokkuus ja laatu, jotka ovat olleet tulosta lähes vuosikymmenen ajan tehdyistä sisäisistä uudistuksista. Unionin yleinen tuomioistuin on uusien resurssiensa ansiosta rakentanut uutta perustaa tarkoituksenaan saattaa onnellisesti päätökseen kaikki ne kunnianhimoiset tavoitteet, jotka se on asettanut itselleen tuomarien lukumäärän lisäämisen yhteydessä ja joita ovat nopeus sekä oikeuskäytännön laatu, johdonmukaisuus ja arvovalta.

1. ORGANISAATIO

Tuomioistuimen kokoonpanosta on todettava ensinnäkin, että tuomioistuimeen on tullut 22 uutta jäsentä (eli tarkalleen puolet tehtäviään nykyään hoitavien jäsenten lukumäärästä), minkä johdosta on jouduttu toteuttamaan lukuisia toimia uusien kabinettien sopusointuisen ja nopean integroitumisen varmistamiseksi (työhönotto, toimitilojen käyttöön ottaminen, uusien asiakokonaisuuksien luovuttaminen, henkilöstön kouluttaminen, atk-järjestelmien ajantasaistaminen, jne.).

Näistä tuomareista 16 on nimitetty unionin yleisen tuomioistuimen uudistuksen kahden ensimmäisen vaiheen yhteydessä aikataululla, joka on porrastettu tuomareiden nimittämistä koskevaan päätöksentekomenettelyyn liittyvien vaatimusten vuoksi. Toimikautensa ovat siis aloittaneet

- 13.4.2016 C. Iliopoulos, L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín, D. Spielmann, V. Valančius, Z. Csehi, N. Póltorak ja A. Marcoulli uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa
- 8.6.2016 P. G. Xuereb, F. Schalin ja I. Reine uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa
- 19.8.2016
 - J. Passer uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa ja

1] Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2015/2422 (EUVL 2015, L 341, s. 14). Asetuksen 2015/2422 mukaan unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien lukumäärää olisi lisättävä asteittain kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa oli nimitettävä 12 uutta tuomaria 25.12.2015 alkaen. Toisessa vaiheessa oli nimitettävä 7 uutta tuomaria virkamiestuomioistuimen lakkauttamisen yhteydessä 1.9.2016 alkaen. Kolmannessa vaiheessa on lopuksi nimitettävä viimeiset 9 uutta tuomaria 1.9.2019 alkaen, minkä jälkeen tuomarien lukumäärä on siten 56.

2] Euroopan unionin ja sen henkilöstön välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtämisestä unionin yleiselle tuomioistuimelle 6.7.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2016/1192 (EUVL 2016, L 200, s. 137). Unionin henkilöstöä koskevien oikeudenkäyntiasioiden erityispiirteet ovat myös edellyttäneet muuttamaan unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestystä (EUVL 2016, L 217, s. 73).

- E. Perillo, R. Barents, J. Svenningsen, M. J. Costeira ja A. Kornezov uudistuksen toisessa vaiheessa.

Tuomioistuimeen on lisäksi saapunut kuusi muuta tuomaria tuomioistuimen jäsenten vaihtuessa kolmen vuoden välein: R. da Silva Passos, P. Nihoul, B. Berke, U. Öberg, O. Spineanu-Matei ja K. Kowalik-Bańczyk on siten nimitetty M. E. Martins Ribeiron, F. Dehoussen, O. Czúczin, C. Wetterin, A. Popescun ja I. Wiszniewska-Białeckan tilalle.

Unionin yleiseen tuomioistuimeen, jossa on nykyään 44 tuomaria,³ pitäisi saapua vielä kolme tuomaria, joiden nimeä odotetaan (yksi ensimmäisessä vaiheessa ja kaksi muuta toisessa vaiheessa), minkä jälkeen tuomarien lukumäärä on Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 48 artiklassa ajanjakson 2016–2019 osalta vahvistettu 47, ja viimeksi mainitun vuoden aikana on tarkoitus panna täytäntöön uudistuksen kolmas ja viimeinen vaihe siten, että tuomioistuimeen nimitetään vielä yhdeksän tuomaria.

Unionin yleisen tuomioistuimen rakenteesta on todettava tämän jälkeen, että unionin yleinen tuomioistuin on muuttanut vuoden 2007 syyskuusta vuoden 2016 syyskuuhun soveltamaansa sisäisen organisaation periaatetta. Unionin yleisessä tuomioistuimessa on siten nykyään yhdeksän viiden tuomarin jaostoa, joissa asian käsittelyyn voi osallistua kolme tuomaria kahdessa vaihtoehtoisessa kokoonpanossa jaoston puheenjohtajan toimiessa puheenjohtajana tai viisi tuomaria.⁴

Unionin yleisen tuomioistuimen toiminnasta on huomautettava lopuksi, että unionin yleinen tuomioistuin on luonut edellytykset tehokkuuden ja yhteensovittamisen välisen tasapainon varmistamiselle. Vaikka tavallisena ratkaisukokoonpanona on edelleen jaosto, jossa asian käsittelyyn osallistuu kolme tuomaria, uudella rakenteella pyritään helpottamaan asioiden siirtämistä kokoonpanoihin, joihin kuuluu viisi tuomaria, helpottamaan estyneiden tuomarien sijaan tulevien tuomareiden nimeämistä samasta jaostosta ja antamaan varapresidentille ja jaoston puheenjohtajille tärkeämpi rooli oikeuskäytännön yhteensovittamisen ja yhtenäisyyden varmistamisessa.

Tuomioistuimen jäsenten vaihtuessa osittain kolmen vuoden välein tuomioistuimen oli lisäksi valittava vuoden 2016 syyskuun ja vuoden 2019 elokuun väliseksi ajanjaksoksi itselleen presidentti, varapresidentti ja jaoston puheenjohtajat. M. Jaeger valittiin siten unionin yleisen tuomioistuimen presidentiksi, M. van der Woude sen varapresidentiksi ja I. Pelikánová, M. Prek, S. Frimodt Nielsen, H. Kanninen, D. Gratsias, G. Berardis, V. Tomljenović, A. M. Collins ja S. Gervasoni valittiin jaoston puheenjohtajiksi.

2. OIKEUDENKÄYNTITILASTOT

Vuoden 2016 oikeudenkäyntitilastoja tarkasteltaessa katse kiinnittyy pääosin kahteen ilmiöön eli yhtäältä siihen, että vireille pantujen asioiden ja vireillä olevien asioiden lukumäärä on kasvanut ja toisaalta siihen, että asian käsittelyn kesto on lyhentynyt tuntuvasti.

Vireille pantujen asioiden lukumäärä on kasvanut 17 prosentilla siten, että kun vuonna 2015 vireille pantiin 831 asiaa, vuonna 2016 niitä pantiin vireille 974, mikä johtuu hyvin suurelta osin siitä, että unionin yleiselle tuomioistuimelle on siirretty toimivalta ratkaista ensimmäisenä oikeusasteena unionin henkilöstöä koskevat

3| 31.12.2016.

4| Odotettaessa kolmen viimeisen nimitettävän tuomarin saapumista kolmeen yhdeksästä jaostosta kuuluu siirtymävaiheessa neljä tuomaria, ja asian käsittelyyn osallistuu niissä kolme tuomaria kolmessa vaihtoehtoisessa kokoonpanossa tai viisi tuomaria, jolloin ylimääräinen tuomari tulee täydentämään ratkaisukokoonpanoa jostakin toisesta jaostosta.

riidat (yksistään 163 asiaa).⁵ Vireillä olevien asioiden lukumäärä on kasvanut vastaavasti siten, että kun vuonna 2015 vireillä oli 1 267 asiaa, vuonna 2016 niitä oli 1 486. Tuomioistuimen tuottavuus jatkaa vuonna 2013 alkanutta kehityssuuntaa, jonka mukaan tulokset ovat parantuneet jatkuvasti, ja vuosi 2016 on ollut yksi niistä kolmesta vuodesta, joiden aikana tuomioistuin on ratkaisut asioita kaikkein eniten perustamisensa jälkeen (755 ratkaistua asiaa). Lasku vuosiin 2015 ja 2014 verrattuna selittyy yhteisvaikutuksella, joka on ollut varastojen purkamisella (erityisesti vuonna 2015), tuomioistuimen tuomarien osittaisella vaihtumisella kolmen vuoden välein ja tuomioistuimen sisäisillä uudelleenjärjestelyillä, joihin on ryhdyttävä uusien tuomarien saapuessa tuomioistuimeen, sillä uudet tuomarit eivät voi vaikuttaa näkyvästi ja olennaisesti tuomioistuimen tuottavuuteen toimikautensa ensimmäisten kuukausien aikana.

Samanaikaisesti tuomioistuimen suorituskyvyn tärkein indikaattori eli asian käsittelyn kesto kehittyi edelleen myönteisesti. Menettelyjen keston voimakas lyheneminen vuodesta 2013 alkaen on vahvistettu jälleen kerran sillä, että keskimääräinen kokonaiskesto (tuomiolla tai määräyksellä ratkaistut asiat kaikki eri alojen asiat mukaan luettuina) on 18,7 kuukautta, eli kesto on lyhentynyt 1,9 kuukaudella vuoteen 2015 verrattuna ja 8,2 kuukaudella vuoteen 2013 verrattuna.

Lisäksi on korostettava, että erityisesti unionin yleisen tuomioistuimen uudelleenjärjestelyn ja sen uudistuksen täytäntöönpanon tarjoamien uusien mahdollisuuksien vuoksi kokoonpanoon, jossa asiaa käsittelee viisi tuomaria, siirrettyjen asioiden lukumäärä on noussut vuonna 2016 29:ään, kun asioita siirrettiin tällä tavalla vuosina 2010–2015 keskimäärin alle 9 asiaa vuodessa.

Lopuksi on todettava, että oikeudenkäyntiasioiden kehittymiselle on ollut ominaista immateriaalioikeuksiin liittyvien asioiden lisääntyminen (11 prosenttia), unionin henkilöstöä koskevien asioiden ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtäminen (virkamiestuomioistuimesta on 1.9. siirretty 123 kannetta ja 31.12.2016 mennessä vireille on pantu 40 uutta kannetta, mikä merkitsee yhteensä 163 asiaa eli lähes 17 prosenttia vireille pannuista asioista), rajoittavia toimenpiteitä koskevien asioiden lukumäärän suhteellinen väheneminen (vuonna 2016 on pantu vireille 28 asiaa), valtiontukiasioiden edelleen suuri määrä (76 asiaa) etenkin jäsenvaltioiden verotuksen alalla ja uusien oikeudenkäyntien aiheutuminen toiminnan vakauden valvontaa koskevien sääntöjen soveltamisesta luottolaitoksiin.

Seuraava yksityiskohtainen selonteko, jonka unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti on laatinut, koskee vuoden 2016 tärkeintä oikeuskäytäntöä. Se osoittaa, että unionin yleisen tuomioistuimen arvioitavaksi saatetaan hyvin erilaisia ja toisinaan monitahoisiakin kysymyksiä, ja että unionin yleisellä tuomioistuimella on perustavanlaatuinen tehtävä tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden ja juuri tästä syystä unionin oikeuden takaajana.

5| Virkamiestuomioistuin on jatkanut toimintaansa 31.8.2016 saakka. Yleiskatsauksen saamiseksi sen toiminnasta ks. III luku "Virkamiestuomioistuin".

B | UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN OIKEUSKÄYTÄNTÖ VUONNA 2016

I OIKEUDENKÄYNTIASIAT

SEUT 263 ARTIKLAN NOJALLA NOSTETTUJEN KANTEIDEN TUTKITTAVAKSI OTTAMINEN

Vuonna 2016 antamissaan ratkaisuissa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus lausua erityisesti muotomääräysten ja kanteen nostamisen määräaikojen noudattamisesta sekä kannekelpoisen toimen, asiavaltuuden ja sellaisen sääntelytoimen käsitteistä, joka ei sisällä täytäntöönpanotoimenpiteitä.

1. KANNEKELPOISET TOIMET

Tuomiossa *Italia v. komissio* (T-353/14 ja T-17/15, muutoksenhaku vireillä,¹ [EU:T:2016:495](#)), joka annettiin 15.9.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää SEUT 263 artiklassa tarkoitetun kannekelpoisen toimen käsitettä. Näiden yhdistettyjen asioiden taustalla oli kaksi kannetta, joissa kummassakin vaadittiin Euroopan unionin henkilöstövalintatoimiston (EPSO) julkaiseman kilpailuilmoituksen² kumoamista. Euroopan komissio oli esittänyt kyseisissä asioissa oikeudenkäyntiväitteen lähinnä sillä perusteella, että riidanalaiset ilmoitukset olivat avoimiin kilpailuihin sovellettavat yleiset säännöt³ ja niiden liitteessä 2 olevat hallintojohtajien kokouksen EPSOn kilpailuissa käytettävistä kielistä antamat yleiset ohjeet vahvistavia toimia tai niiden pelkkiä täytäntöönpanotoimia.

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että komission esittämiin väitteisiin vastaamiseksi oli tarpeen selvittää yleisten sääntöjen ja yleisten ohjeiden luonne ja oikeudellinen ulottuvuus. Riidanalaisia kilpailuilmoituksia voitaisiin nimittäin pitää vahvistavina toimina tai pelkkinä täytäntöönpanotoimina vain, jos kyseisillä säännöillä ja ohjeilla pyritään asettamaan pakottavia sääntöjä ja jos ne siten ovat toimia, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia. Niiden sanamuodosta kuitenkin jo ilmenee, ettei EPSO ole ne julkaisemalla vahvistanut lopullisesti kaikkiin sen järjestettäväksi tuleviin kilpailuihin sovellettavia kielijärjestelyjä. Vaikka näihin sääntöihin ja ohjeisiin sisältyykin määräyksiä, joilla rajoitetaan EPSOn järjestämissä kilpailuissa toiseksi kieleksi valittavien kielten ja EPSOn ja hakijoiden välisessä viestinnässä käytettävien kielten valikoimaa, niitä ei missään tapauksessa voida tulkita myöskään niin, että niissä vahvistettaisiin kaikissa EPSOn järjestämissä kilpailuissa sovellettavat kielijärjestelyt, koska yleisissä säännöissä ei missään kohden anneta EPSOlle tai hallintojohtajien kokoukselle toimivaltaa vahvistaa tällaisia yleisesti sovellettavia järjestelyjä eikä määrittää tätä varten periaatesääntöjä, joita kilpailuilmoituksissa voitaisiin jättää noudattamatta ainoastaan poikkeustapauksissa. Mikään ei estä EPSOa yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusvarmuuden varmistamiseksi laatimasta ja julkaisemasta yleisten sääntöjen ja ohjeiden kaltaisia toimia ilmoittaakseen, kuinka se aikoo kulloisessakin tilanteessa käyttää sille annettua harkintavaltaa, kunhan näillä säännöillä ja ohjeilla ei poiketa EPSOn tehtäviä koskevista yleisistä oikeussäännöistä ja kunhan EPSO ei ne hyväksymällä jätä käyttämättä toimivaltaansa arvioida unionin toimielinten ja elinten todellisia tarpeita, myös niiden kielitaitotarpeita,

1| C-621/16 P, *komissio v. Italia*.

2| Ilmoitus avoimesta kilpailusta – EPSO/AD/276/14 – Hallintovirkamiehet (AD 5) (EUVL 2014, C 74 A, s. 4) ja ilmoitus avoimesta kilpailusta – EPSO/AD/294/14 – Hallintovirkamiehet (AD 6) tietosuoja-alalle (EUVL 2014, C 391 A, s. 1).

3| Avoimet kilpailut – yleiset säännöt (EUVL 2014, C 60 A, s. 1).

järjestäessään kilpailuja. Tästä seuraa, että yleisiä sääntöjä ja ohjeita on tulkittava siten, että ne ovat enintäänkin tiedonantoja, joissa ilmoitetaan, millä perusteilla EPSO aikoo toteuttaa järjestettäväkseen tulevien kilpailujen kielijärjestelyt.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kilpailuilmoituksen hyväksymisen tavoitteena on vahvistaa säännöt, joiden mukaisesti kyseisessä kilpailumenettelyssä tai kyseisissä kilpailumenettelyissä edetään, ja siten määrittää näihin menettelyihin sovellettava normatiivinen kehys nimittävän viranomaisen asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tämä normatiivinen kehys, joka on tapauksen mukaan vahvistettava kilpailujen järjestämiseen sovellettavien yleisten oikeussääntöjen mukaisesti, sääntelee kilpailumenettelyä kilpailuilmoituksen julkaisemisesta aina kilpailun läpäisseiden hakijoiden nimet sisältävän varallaololuettelon julkaisemiseen asti. Näin ollen on todettava, että riidanalaisen ilmoitusten kaltaista kilpailuilmoitusta, jossa kyseisten unionin toimielinten tai elinten erityistarpeet huomioon ottaen vahvistetaan jonkin tietyn kilpailun normatiivinen kehys, sen kielijärjestelyt mukaan lukien, ja jolla on siten itsenäisiä oikeusvaikutuksia, ei lähtökohtaisesti voida pitää sitä edeltäneet toimet vahvistavana toimena tai niiden pelkkänä täytäntöönpanotoimena. Tästä seuraa, että riidanalaiset ilmoitukset ovat toimia, joilla on kyseisten kilpailujen kielijärjestelyihin kohdistuvia sitovia oikeusvaikutuksia ja joita on siten pidettävä kannekelpoisina toimina, eikä tätä päätelmää voida kyseenalaistaa sillä, että EPSO on riidanalaiset kilpailuilmoitukset hyväksyessään ottanut huomioon yleisissä säännöissä ja yleisissä ohjeissa, joihin ilmoituksissa viitataan nimenomaisesti, mainitut edellytykset.

2. ASIAVALTUUS KANTEEN NOSTAMISEEN

KANTAJAA SUORAAN KOSKEVAN TOIMEN KÄSITE

Määräyksessä **PAN Europe ym. v. komissio** (T-600/15, [EU:T:2016:601](#)), joka annettiin 28.9.2016, unionin yleinen tuomioistuin esitti täsmennyksiä edellytykseen, jonka mukaan toimen on koskettava kantajaa suoraan, arvioidessaan, oliko kantajina olevilla ympäristönsuojelujärjestöillä ja mehiläishoitajien yhdistyksellä asiavaltuus vaatia täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1295⁴ kumoamista siltä osin kuin tällä asetuksella oli tarkoitus hyväksyä tietyin edellytyksin tehoaine sulfoksaflori kasvinsuojeluaineiden ainesosana asetuksen N:o 1107/2009 perusteella⁵ ja sisällyttää tämä aine täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 540/2011⁶ liitteeseen.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi aluksi, että sulfoksaflorin hyväksymisen ja sen hyväksytyjen tehoaineiden luetteloon sisällyttämisen oikeudellisena seurauksena on se, että jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus sallia, mikäli ne noudattavat tiettyjä lisäedellytyksiä, sulfoksafloria sisältävien kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattaminen, jos tällainen hakemus esitetään. Riidanalaisella asetuksella siis on välittömiä vaikutuksia juuri jäsenvaltioiden oikeusasemaan sekä niiden oikeusasemaan, jotka mahdollisesti hakevat lupaa sulfoksafloria sisältävien kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamiseen. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tehoaine sulfoksaflorin hyväksyminen riidanalaisella asetuksella ei merkitse uhkaa kantajana olevan yhdistyksen jäsenten harjoittamalle tuotantotoiminnalle eikä sillä siten ole oikeusvaikutuksia

4) Tehoaineen sulfoksaflori hyväksymisestä kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen N:o 1107/2009 mukaisesti ja komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 540/2011 liitteen muuttamisesta 27.7.2015 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1295 (EUVL 2015, L 199, s. 8).

5) Kasvinsuojeluaineiden markkinoille saattamisesta sekä neuvoston direktiivien 79/117/ETY ja 91/414/ETY kumoamisesta 21.10.2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2009 (EUVL 2009, L 309, s. 1).

6) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen N:o 1107/2009 täytäntöönpanosta hyväksytyjen tehoaineiden luettelon osalta 25.5.2011 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 540/2011 (EUVL 2011, L 153, s. 1).

heidän omaisuudensuojaansa ja heidän oikeuteensa harjoittaa elinkeinoa. Vaikka nimittäin sulfoksafloria sisältävien kasvinsuojeluaineiden käyttö voisikin todella vaarantaa kantajana olevan yhdistyksen jäsenten elinkeinotoiminnan, tällaiset taloudelliset seuraukset eivät kohdistuisi heidän oikeusasemaansa vaan ainoastaan heidän tosiasialliseen asemaansa. Toisaalta tällainen väitetty uhka edellyttää vielä sitä, että jäsenvaltio sallii sulfoksafloria sisältävän kasvinsuojeluaineen. Niinpä riidanalaisen toimen vaikutusta kantajana olevan yhdistyksen jäsenten omaisuudensuojaan ja elinkeinotoimintaan ei missään tapauksessa voida pitää välittömänä, vaikka sitä pidettäisiinkin oikeudellisena.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin täsmentää, etteivät kantajat myöskään voi vedota perusoikeuskirjan 37 ja 47 artiklaan asettaakseen kyseenalaiseksi SEUT 263 artiklan neljännen kohdan ja muun muassa sen edellytyksen tulkinnan, jonka mukaan toimen on koskettava kantajaa suoraan. Perusoikeuskirjan 37 artikla nimittäin sisältää vain periaatteen unionilla olevasta yleisestä velvollisuudesta tavoitteissa, joihin sen on pyrittävä politiikkojensa yhteydessä, eikä kanneoikeutta unionin tuomioistuimissa ympäristön alalla. Perusoikeuskirjan 47 artiklasta on todettava, että kyseisen määräyksen tarkoituksena ei ole muuttaa perussopimuksissa määrättyä tuomioistuinvalvontaa koskevaa järjestelmää eikä etenäkään niitä sääntöjä, jotka koskevat unionin tuomioistuimissa suoraan nostettujen kanteiden tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa, että unionin tekemät kansainväliset sopimukset, kuten Århusin yleissopimus,⁷ eivät ole ensisijaisia unionin primaarioikeuteen nähden, joten poikkeamista SEUT 263 artiklan neljännessä kohdasta kyseisen yleissopimuksen nojalla ei voida hyväksyä. Koska Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappale ei sisällä yhtään ehdotonta ja riittävän täsmällistä velvoitetta, joka koskisi välittömästi yksityisten oikeusasemaa, yksityiset eivät voi vedota suoraan tähän määräykseen unionin tuomioistuimissa. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin huomauttaa, että kun Århusin yleissopimuksessa mainitaan ”yleisöön kuuluvat, jotka täyttävät mahdolliset kansallisessa lainsäädännössä asetetut vaatimukset”, juuri yleissopimuksessa itsessään asetetaan oikeuksien, jotka sen 9 artiklan 3 kappaleessa on tarkoitus antaa yleisöön kuuluville, edellytykseksi se, että nämä täyttävät SEUT 263 artiklan neljännessä kohdasta johtuvat tutkittavaksi ottamisen edellytykset. Näin ollen ei ole osoitettu, että SEUT 263 artiklan neljäs kohta, sellaisena kuin unionin tuomioistuimet ovat sitä tulkinneet, olisi ristiriidassa Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kappaleen kanssa.

KANTAJAA ERIKSEEN KOSKEVAN TOIMEN KÄSITE

Tuomiossa *IPSO v. EKP* (T-713/14, [EU:T:2016:727](#)), joka julistettiin 13.12.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus lausua ammattiyhdistyksen asiavaltuudesta käsitellessään kannetta, jossa vaadittiin muun muassa kumoamaan Euroopan keskuspankin (EKP) johtokunnan toimi, jossa enimmäisaika, jonka EKP voi käyttää samaa vuokratyöntekijää hallinnollisissa ja sihteeristön tehtävissä, rajoitetaan kahdeksi vuodeksi. Kanteen oli nostanut IPSO, ammattiyhdistys, joka edustaa Saksaan sijoittautuneiden kansainvälisten ja eurooppalaisten järjestöjen palveluksessa olevien tai niille työskentelevien henkilöiden etuja.

Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa, että ammattiyhdistysten nostamat kanteet voidaan oikeuskäytännön mukaan ottaa tutkittaviksi kolmessa tilanteessa eli silloin, kun yhdistykset edustavat sellaisten henkilöiden etuja, joilla itsellään olisi asiavaltuus, tai kun yhdistykset voidaan yksilöidä sen perusteella, että toimi vaikuttaa niiden omiin etuihin muun muassa siksi, että kumottavaksi vaadittu toimi on vaikuttanut niiden asemaan neuvottelijoina, tai kun jossakin säännöksessä nimenomaisesti tunnustetaan niille joukko menettelyllisiä oikeuksia. Tässä tapauksessa kantaja väitti, että sillä on asiavaltuus sen vuoksi, että sillä on omia etuja

7) Tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskeva Yhdistyneiden Kansakuntien Euroopan talouskomission (UNECE) yleissopimus, joka allekirjoitettiin Århusissa (Tanska) 25.6.1998 ja hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 17.2.2005 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY (EUVL 2005, L 124, s. 1).

työmarkkinaosapuolena ja neuvottelijana, joka on osallistunut vuokratyöntekijöiden asemaa EKP:ssä koskeviin keskusteluihin.

Unionin yleinen tuomioistuin korosti, ettei ammattijärjestön asema neuvottelijana ole yksinään riittävä, jotta se voitaisiin yksilöidä samalla tavalla kuin se, jolle riidanalainen toimi on osoitettu. Tällaisen järjestön kanne voidaan kuitenkin ottaa tutkittavaksi, kun riidanalainen toimi on vaikuttanut sen asemaan neuvottelijana, ja näin on erityistilanteissa, joissa yhdistyksellä oli selvästi rajattu ja kiinteästi riidanalaisen toimen tavoitteeseen liittyvä neuvottelijan asema. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että se, että kantaja oli EKP:hen nähden työmarkkinaosapuoli vuokratyöntekijöitä koskevissa keskusteluissa, riitti tässä tapauksessa osoittamaan, että riidanalainen toimi koski sitä erikseen, siten kuin SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa tarkoitetaan. Tämä ominaisuus nimittäin yksilöi kantajan suhteessa muihin ammattijärjestöihin, koska kantaja oli EKP:n palveluksessa olevien tai sille työskentelevien henkilöiden etuja mahdollisesti aktiivisesti valvovien eri ammattijärjestöjen joukosta se, joka kävi EKP:n kanssa keskustelua nimenomaan riidanalaisen toimen kattamista kysymyksistä.

3. SÄÄNTELYTOIMI, JOKA EI SISÄLLÄ TÄYTÄNTÖÖNPANOTOIMENPITEITÄ

Vuonna 2016 unionin yleisellä tuomioistuimella oli useaan otteeseen tilaisuus tarkastella SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettua käsitettä ”sääntelytoimi, joka ei sisällä täytäntöönpanotoimenpiteitä”. Asioissa, joissa annettiin 14.1.2016 tuomio *Tilly-Sabco v. komissio* (T-397/13, muutoksenhaku vireillä,⁸ [EU:T:2016:8](#)) ja tuomio *Doux v. komissio* (T-434/13, muutoksenhaku vireillä, [EU:T:2016:7](#)), unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetut kanteet nostaneiden kahden yrityksen toimintaan kuului muun muassa kokonaisten pakastettujen kanojen vienti Keski-idän maihin. Kanteissa vaadittiin kumoamaan täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 689/2013,⁹ jolla komissio oli vahvistanut siipikarjanliha-alan vientituet nollassa kokonaisten pakastettujen kanojen kolmen ryhmän osalta.

Kantajat väittivät, että kanteet oli SEUT 263 artiklan neljännen kohdan perusteella otettava tutkittaviksi, koska riidanalainen asetus on sääntelytoimi, joka ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä. Unionin yleinen tuomioistuin totesi ensinnäkin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenevän, että sääntelytoimen, joka ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä, käsitettä on tulkittava tämän määräyksen tavoitteen eli tehokkaan oikeussuojan takaamisen valossa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tätä käsitettä olisi tutkittava pelkästään tämän tavoitteen valossa. Kun otetaan huomioon SEUT 263 artiklan neljännen kohdan kolmannen tapauksen sanamuoto, tässä määräyksessä tarkoitettuja täytäntöönpanotoimenpiteitä voivat olla pelkästään toimenpiteet, joita unionin elimet tai laitokset tai kansalliset viranomaiset toteuttavat tavanomaisessa toiminnassaan. Jos unionin elimet tai laitokset ja kansalliset viranomaiset eivät tavanomaisessa toiminnassaan toteuta toimenpiteitä pannakseen täytäntöön sääntelytoimen ja konkretisoidakseen sen seuraukset kullekin kyseessä olevalle toimijalle, tämä sääntelytoimi ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä. Lisäksi on oltava kyse toimenpiteistä, jotka seuraavat luonnollisesti sääntelytoimea. Ei siis ole riittävää, että toimijalla olisi mahdollisuus keinotekoisesti vaatia hallintoa toteuttamaan toimenpide, josta voidaan nostaa kanne, koska tällainen toimenpide ei ole toimenpide, jota sääntelytoimi ”edellyttää”.

Koska vientitukien määrä vahvistettiin nollassa riidanalaisella asetuksella ja koska ei ole velvollisuutta esittää vientitodistusta, jotta kyseisiä tuotteita voidaan viedä, tavanomaisessa toiminnassa ei jätetä

8| C-183/16 P, *Tilly-Sabco v. komissio*.

9| Siipikarjanliha-alan vientitukien vahvistamisesta 18.7.2013 annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 689/2013 (EUVL 2013, L 196, s. 13).

vientitodistushakemuksia kansallisille viranomaisille. Kun tällaisia hakemuksia ei ole jätetty, kansalliset viranomaiset eivät tavanomaisessa toiminnassa toteuta mitään toimenpidettä riidanalaisen asetuksen täytäntöönpanemiseksi. Ei siis ole mitään toimenpidettä, joka konkretisoisi seuraukset, joita riidanalaisella asetuksella on kyseessä oleviin eri toimijoihin nähden.

Kuitenkin juuri se seikka, että kansalliselle viranomaiselle jätetään vientitodistushakemus vain sitä varten, että saadaan mahdollisuus saattaa asia tuomioistuimeen, tarkoittaa sitä, ettei tätä hakemusta jätetä tavanomaisessa toiminnassa. Koska kansallisella viranomaisella ei ole muuta vaihtoehtoa kuin vahvistaa vientitukien määrä nollassi, viejällä ei voi olla tässä tilanteessa mitään intressiä toimia niin, että se saa kansalliset viranomaiset vahvistamaan vientitukia, paitsi saadakseen keinotekoisesti toteutetuksi toimen, joka voi olla kanteen kohteena. Tästä seuraa, että riidanalainen asetus ei edellytä SEUT 263 artiklan neljännen kohdan kolmannessa lauseessa tarkoitettuja täytäntöönpanotoimenpiteitä.

Asiassa, josta annettiin 15.9.2016 tuomio **Ferracci v. komissio** (T-219/13, muutoksenhaku vireillä,¹⁰ [EU:T:2016:485](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen, jossa Rooman (Italia) lähistöllä sijaitsevan majoitusliikkeen omistaja vaati kumoamaan ei-kaupallisille yhteisöille kunnallisesta kiinteistöveroista myönnettyä vapautusta koskevan komission päätöksen. Vaikka komissio kyseisessä päätöksessä totesi tukien olevan osittain sisämarkkinoille soveltumattomia, se ei määrännyt niitä takaisinperittäväksi, koska se katsoi, että tukia oli mahdotonta periä takaisin.

Siitä kysymyksestä, oliko riidanalainen päätös luokiteltava lainsäädäntötoimeksi, unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että komission valtiontuista tekemä päätös, jota sovelletaan objektiivisesti määriteltyihin tilanteisiin ja jonka oikeusvaikutukset kohdistuvat yleisesti ja abstraktisti määriteltyyn henkilöryhmään, on yleisesti sovellettava. Jäsenvaltion verojärjestelyä koskevan päätöksen tarkoituksena on erityisesti tutkia SEUT 107 artiklan kannalta, sisältääkö kansallinen lainsäädäntö, jota sovelletaan yleisesti ja abstraktisti määriteltyyn henkilömäärään, tuen osatekijöitä, ja tarvittaessa määrittää, soveltuuko kyseinen tuki sisämarkkinoille ja onko se perittävissä takaisin. Kun otetaan huomioon sen toimivallan luonne, joka komissiolla on valtiontukia koskevien EUT-sopimuksen määräysten nojalla, tällainen päätös heijastaa, vaikka sillä on vain yksi adressaatti, tämän toimielimen harjoittaman tutkimuksen kohteena olevien kansallisten toimien ulottuvuutta, olipa kyseessä tukitoimenpiteen soveltamiseen tarvittavan luvan myöntäminen tai niiden seurausten vahvistaminen, joita aiheutuu siitä, että tuki on mahdollisesti sääntöjenvastainen tai sisämarkkinoille soveltumaton. Kyseiset toimet ovat nimenomaan yleisesti sovellettavia, koska niiden soveltamisalaan kuuluvat toimijat määritellään yleisesti ja abstraktisti.

Siitä kysymyksestä, edellyttikö riidanalainen toimi täytäntöönpanotoimenpiteitä, unionin yleinen tuomioistuin toiseksi totesi, että siltä osin kuin komissio on arvioinut, että jäsenvaltion myöntämiä sääntöjenvastaisia tukia on täysin mahdotonta periä takaisin, ja on siten päättänyt olla asettamatta kyseiselle jäsenvaltiolle velvollisuutta periä kyseisen järjestelyn perusteella myönnettyt summat takaisin kultakin edunsaajalta, kansalliset viranomaiset eivät joudu toteuttamaan mitään toimenpidettä varsinkaan kantajan osalta pannakseen riidanalaisen päätöksen täytäntöön. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että koska komissio on päättänyt, ettei kansallinen toimenpide ole SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea, riidanalainen päätös ei edellytä minkään täytäntöönpanotoimenpiteen toteuttamista, koska kansalliset viranomaiset vain soveltavat kansallista oikeutta tässä yhteydessä. Kansallisella tasolla ei näin ollen vahvisteta mitään tämän päätöksen täytäntöönpanotoimenpidettä varsinkaan kantajan osalta.

10| C-624/16 P, *komissio v. Ferracci*.

4. MUOTOMÄÄRÄYSTEN JA KANTEEN NOSTAMISEN MÄÄRÄAJAN NOUDATTAMINEN

Asiassa, jossa annettiin 22.6.2016 määräys **1&1 Telecom v. komissio** (T-43/16, [EU:T:2016:402](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan yrityskeskittymän sallimisesta tehdyn ehdollisen päätöksen liitteenä olevissa lopullisissa sitoumuksissa esitettyjen korjaavien toimenpiteiden toteuttamisesta annettu komission päätös. Komissio väitti, ettei kannekirjelmää voitu ottaa tutkittavaksi, koska sitä ei ollut allekirjoittanut kantajaa edustava asianajaja.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin muistutti, että se, että kannekirjelmää ei ole allekirjoittanut asianajaja, jolla on oikeus oikeudenkäyntiasiakirjojen laatimiseen, ei kuulu niihin muodollisiin puutteisiin, jotka voidaan määräajan päättymisen jälkeen korjata Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 19 artiklan sekä unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 51 artiklan 4 kohdan ja 78 artiklan 5 kohdan mukaisesti. Kantajan edustajan allekirjoitusta kannekirjelmässä koskevaa vaatimusta, jonka tarkoituksena on oikeusvarmuuteen pyrkien varmistaa kannekirjelmän autenttisuus ja sulkea pois vaara siitä, että kannekirjelmää ei tosiasiallisesti ole laatinut sitä varten valtuutettu henkilö, on näet pidettävä olennaisena muotomääräyksenä ja sitä on tulkittava tiukasti, joten sen noudattamatta jättäminen johtaa kanteen tutkimatta jättämiseen.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että käsiteltävässä tapauksessa kannekirjelmän oli allekirjoittanut asianajaja, jolla on oikeus oikeudenkäyntiasiakirjojen laatimiseen unionin yleisessä tuomioistuimessa. Kannekirjelmän ensimmäisellä sivulla ilmoitetaan, että kantajaa edustaa Brysseliin (Belgia) sijoittautunut asianajaja, mutta kannekirjelmän jätti e-Curiassa solicitor, joka on Englannin ja Walesin Law Societyn jäsen ja belgialaisen asianajajan yhtiökumppani samassa asianajotoimistossa. On kuitenkin kiistatonta, että kyseinen solicitor on eurooppalaisen asianajajayhteisön jäsen ja että hänellä on niin ollen oikeus oikeudenkäyntiasiakirjojen laatimiseen unionin yleisessä tuomioistuimessa.

Tämän solicitorin asemaa kantajan edustajana ei voida kiistää pelkästään sillä perusteella, että hänen nimeään ei mainita kannekirjelmän ensimmäisellä sivulla. Tämän aseman osoittaa näet se, että kantaja on esittänyt valtakirjan, jolla se valtuuttaa kyseisen solicitorin edustajakseen. Se, että valtakirjaa ei jätetty samaan aikaan kannekirjelmän kanssa, ei muuta tätä toteamusta eikä merkitse, että kannekirjelmää ei voitaisi ottaa tutkittavaksi, koska tällainen kannekirjelmän jättämisen yhteydessä tapahtunut laiminlyönti on korjattavissa ja kantaja korjasi sen työjärjestyksen 78 artiklan 5 kohdan nojalla asetetussa määräajassa.

Lisäksi e-Curia-päätöksen 3 artiklan mukaan e-Curia-tilin käyttäminen vastaa allekirjoitusta,¹¹ ja toisin kuin pelkkä omakätinen allekirjoitus, se antaa myös automaattisesti tiedot kantajaa edustavan allekirjoittajan henkilöllisyydestä, asemasta ja osoitteesta. Näin ollen on katsottava, että kannekirjelmä täytti myös työjärjestyksen 76 artiklan b alakohdassa tarkoitetun velvoitteen kantajan edustajan aseman ja osoitteen ilmoittamisesta. Joka tapauksessa pelkästään se, että kannekirjelmän tekstiosassa ei mainita kyseisen asianajajan osoitetta tai sitä, että hän on kantajan edustaja, ei sinällään merkitse, että kantajan valtuuttaman unionissa toimivan asianajajan pätevästi allekirjoittamaa ja SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa määrättyssä määräajassa toimitettua kannekirjelmää ei voitaisi ottaa tutkittavaksi, olipa allekirjoitus sitten omakätinen tai sähköisesti e-Curiassa merkitty.

Tuomiossa **Sina Bank v. neuvosto** (T-418/14, [EU:T:2016:619](#)), joka julistettiin 18.10.2016, unionin yleinen tuomioistuin tutki iranilaisen pankin nostaman kanteen, jolla riitautettiin siihen kohdistetut rajoittavat

11 | Oikeudenkäyntiasiakirjojen jättämisestä ja vastaanottamisesta e-Curia-sovelluksella 14.9.2011 annettu unionin yleisen tuomioistuimen päätös (EUVL 2011, C 289, s. 9).

toimenpiteet. Euroopan unionin neuvosto vaati unionin yleisessä tuomioistuimessa, että kolmas kanteen tueksi esitetty vaatimus päätöksen (YUTP) 2015/1008¹² ja täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/1001¹³ kumoamiseksi jätetään tutkimatta siltä osin kuin näillä toimilla pysytetään kantajan nimi riidanalaisissa luetteloissa. Neuvoston mukaan määräaika kanteen nostamiseksi kyseisistä toimista alkoi kulua näiden säädösten antamisesta tiedoksi kantajan asianajajille 26.6.2015, ja se päättyi 5.9.2015.

Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että vaatimusten mukauttamista koskevien pyyntöjen esittäminen edellyttää SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa määrätyn kanteen nostamisen määräajan noudattamista. Jotta tämä kanteen nostamisen määräaika alkaisi kulua kantajan osalta, neuvoston oli annettava päätös 2015/1008 ja täytäntöönpanoasetus 2015/1001 tiedoksi erikseen kantajalle, koska tämän osoite oli sen tiedossa. Käsiteltävässä asiassa neuvosto antoi päätöksen 2015/1008 ja täytäntöönpanoasetuksen 2015/1001 tiedoksi kantajalle tämän asianajajien välityksellä 26.6.2015 päivätyillä kirjeellä ja sähköpostiviestillä.

SEUT 263 artiklan kuudennessa kohdassa viitataan "[toimen antamiseen] kantajalle tiedoksi" eikä toimen antamiseen tiedoksi kantajan edustajalle. Tästä seuraa, että kun toimi on annettava tiedoksi, jotta kanteen nostamisen määräaika alkaa kulua, tiedoksianto on lähtökohtaisesti osoitettava toimen adressaatille eikä häntä edustaville asianajajille. Käsiteltävässä asiassa sovellettavassa säännöstössä eli päätöksen 2010/413/YUTP¹⁴ 24 artiklan 3 kohdassa ja asetuksen N:o 267/2012¹⁵ 46 artiklan 3 kohdassa ei viitata lainkaan nimenomaisesti mahdollisuuteen antaa henkilöön tai yhteisöön kohdistetut rajoittavat toimenpiteet tiedoksi tämän henkilön tai yhteisön edustajalle, vaan siinä säädetään nimenomaisesti, että kun asianomaisen henkilön tai yhteisön osoite on tiedossa, päätös rajoittavien toimenpiteiden soveltamisesta tähän henkilöön tai yhteisöön on annettava tiedoksi tälle suoraan. Päätös 2015/1008 ja täytäntöönpanoasetus 2015/1001 oli täten annettava tiedoksi suoraan kantajalle, jonka osoite oli neuvoston tiedossa. Koska ei myöskään voitu katsoa, että kantaja olisi sopinut neuvoston kanssa siitä, että kyseessä olevat toimet annettaisiin sille tiedoksi sen asianajajien osoitteeseen ja siten sen asianajajien välityksellä, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kyseessä olevien toimien tosiasiallinen toimittaminen kantajan asianajajille ei vastannut näiden toimien toimittamista ja siten niiden antamista tiedoksi itse kantajalle.

OIKEUDENKÄYNNIN VÄÄRINKÄYTTÖ

Asiassa, jossa annettiin 16.3.2016 määräys *One of Us ym. v. komissio* (T-561/14, [EU:T:2016:173](#)), unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää oikeudenkäynnin väärinkäytön käsitettä tilanteessa, jossa kantajat olivat julkaisseet internetsivustolla väliintulohakemuksen, johon oli liitetty kielteisiä kommentteja hakemuksen jättäneistä järjestöistä.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että niiden sääntöjen perusteella, jotka koskevat asioiden käsittelyä unionin yleisessä tuomioistuimessa, asianosaisia suojataan oikeudenkäyntiasiakirjojen epäasianmukaiselta käytöltä. Tämä suoja heijastaa hyvän oikeudenkäytön yleisen periaatteen olennaista aspektia, jonka mukaan asianosaisilla on oikeus puolustaa intressejään ilman ulkopuolisten – muun muassa yleisön – puuttumista asiaan.

12| Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun päätöksen 2010/413/YUTP muuttamisesta 25.6.2015 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2015/1008 (EUVL 2015, L 161, s. 19).

13| Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 267/2012 täytäntöönpanosta 25.6.2015 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1001 (EUVL 2015, L 161, s. 1).

14| Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja yhteisen kannan 2007/140/YUTP kumoamisesta 26.7.2010 annettu neuvoston päätös 2010/413/YUTP (EUVL 2010, L 195, s. 39).

15| Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EU) N:o 961/2010 kumoamisesta 23.3.2012 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 267/2012 (EUVL 2012, L 88, s. 1).

Tästä seuraa, että mielipiteenvaihdon ja tuomioistuimen päätösharkinnan häiriöttömyyden varmistamiseksi asianosainen, jolle annetaan oikeus tutustua toisten asianosaisten oikeudenkäyntiasiakirjoihin, voi käyttää tätä oikeutta vain puolustaakseen omaa asiaansa, mutta ei mihinkään muuhun tarkoitukseen, kuten herättämään toisten asianosaisten esittämiä väitteitä koskevaa yleisön arvostelua. Hyvän oikeudenkäytön yleisen periaatteen edellä mainitun aspektin vastainen toiminta merkitsee sitä, että käytetään väärin oikeudenkäyntiä, mikä voidaan ottaa huomioon oikeudenkäyntikuluja jaettaessa. Tämän oikeudenkäynnin asianosaisille annetun suojelun on ulotuttava väliintulon hakijaan, joka osallistuu tuomioistuimen toimintaan ja jonka on siten saatava samantasoista suojelua kuin oikeudenkäynnin asianosaiset saavat, kun on kyse sen mahdollisuudesta puolustaa intressejään riippumatta kaikesta ulkopuolisesta vaikutuksesta.

Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että julkaistessaan internetissä väliintulohakemukset, joiden yhteydessä viitattiin suoraan unionin yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevaan menettelyyn ja esitettiin molemmat väliintulohakemuksen tekijät yleisön näkökulmasta kielteisellä tavalla, kantajat olivat syyllistyneet oikeudenkäynnin väärinkäyttöön, joka voitiin ottaa huomioon työjärjestyksen 135 artiklan 2 kohdan perusteella oikeudenkäyntikuluja jaettaessa.

OIKEUSAPU

Unioninyleinentuomioistuin esitti 17.2.2016 antamassaan määräyksessä **KKv. EASME** (T-376/15AJ, [EU:T:2016:89](#)) täsmennyksiä työjärjestyksensä 146–150 artiklassa määriteltäviin oikeusavun myöntämisedellytyksiin.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että oikeushenkilön taloudellisen tilanteen arvioimista sen ratkaisemiseksi, onko oikeushenkilölle myönnettävä oikeusapua, ei voida tehdä vain tarkastelemalla sen varoja erillisinä, niiden, joiden hallussa sen osake- tai osuuskanta suoraan tai välillisesti on, tilanteesta riippumattomina. Se huomautti, että työjärjestyksen 146–150 artiklassa määrättyjä oikeusavun myöntämisen edellytyksiä on tulkittava sen perusoikeuskirjan 47 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetun periaatteen valossa, jonka mukaan oikeusapua annetaan vähävaraisille, jos tällainen apu on tarpeen, jotta asianomainen voisi tehokkaasti käyttää oikeutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Oikeushenkilön ei kuitenkaan voida katsoa jäävän ilman perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaista oikeutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi vain sen vuoksi, että ne, joiden hallussa sen osake- tai osuuskanta suoraan tai välillisesti on, kieltäytyvät käyttämästä käytössään olevia varoja, jotta kyseinen oikeushenkilö voisi nostaa kanteen. Tällaisissa olosuhteissa unionin talousarvion tehtävänä ei ole unionin yleisen tuomioistuimen käyttöön annetuilla varoilla kompensoida niiden henkilöiden toimimattomuutta, joilla on määräysvalta kyseessä olevassa oikeushenkilössä ja jotka loppujen lopuksi ovat ensisijaisesti kiinnostuneita sen oikeuksien puolustamisesta.

Tämän perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi, että oikeusavun myöntämistä pyytävän oikeushenkilön taloudellisen tilanteen arvioimiseksi ei ole otettava huomioon ainoastaan sen omia taloudellisia resursseja, vaan myös ne varat, joita sillä yritysryhmällä, johon se suoraan tai epäsuorasti kuuluu, samoin kuin sen osakkeenomistajilla ja yhtiömiehillä, olivatpa ne luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä, on kokonaisuudessaan käytettävissään.

UUDEN TYÖJÄRJESTYKSEN SOVELTAMINEN

Asiassa, jossa annettiin 25.5.2016 tuomio **komissio v. McCarron Poultry** (T-226/14, [EU:T:2016:313](#)), unionin yleinen tuomioistuin lausui työjärjestyksensä 123 artiklan, jolla muutettiin aiemman 2.5.1991 annetun työjärjestyksen säännöksiä menettelystä vastaajan poissa ollessa, ajallisesta soveltamisesta. Käsiteltävässä asiassa oli kyse komission SEUT 272 artiklan nojalla nostamasta kanteesta, jolla vaadittiin yksityisyrittäjien velvoittamista korvaamaan osa etumaksusta, jonka komissio oli suorittanut Euroopan yhteisön tutkimusta, teknologista kehittämistä ja esittelyä tarkoittavia toimia koskevassa viidennessä puiteohjelmassa (1998–2002) tämän yrityksen kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella. Kyseisessä tapauksessa komissio oli 10.3.2015 esittänyt 2.5.1991 annetun työjärjestyksen 122 artiklan 1 kohtaan perustuvan vaatimuksen siitä, että unionin yleinen tuomioistuin hyväksyy komission vaatimukset yksipuolisella tuomiolla. Unionin yleisen tuomioistuimen uusi työjärjestys, jonka 123 artiklaan sisältyy uusia säännöksiä menettelystä vastaajan poissa ollessa, tuli kuitenkin voimaan 1.7.2015. Unionin yleisen tuomioistuimen oli siten ratkaistava, kumpaa säännöstä käsiteltävässä asiassa oli sovellettava.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, ettei yksikään siirtymäsäännöksistä koske nimenomaisesti työjärjestyksen 123 artiklaa. Tästä seuraa, että kyseistä säännöstä on katsottava sovellettavan välittömästi siitä lähtien, kun työjärjestys tuli voimaan 1.7.2015, jolloin sitä sovelletaan myös nyt käsiteltävässä asiassa. Se korosti, että vaikka oletettaisiin, että sääntöjen, joita sovelletaan kantajan vaatimusten hyväksymiseen yksipuolisella tuomiolla vastaajan poissa ollessa, voidaan katsoa kuuluvan osittain aineelliseen oikeuteen, koska ne vaikuttavat välittömästi riidan asianosaisten etuihin, tällä ei ole vaikutusta sääntöjen ajalliseen soveltamiseen. Koska tilanne, joka perustuu siihen, että asiassa ei jätetä vastauskirjelmää ja vaaditaan kantajan vaatimusten hyväksymistä yksipuolisella tuomiolla, syntyy lopullisesti vasta silloin, kun unionin yleinen tuomioistuin lausuu mainitusta vaatimuksesta, mainittuja sääntöjä sovelletaan välittömästi.

Työjärjestyksen 123 artiklan 3 kohdan mukaan unionin yleinen tuomioistuin hyväksyy kantajan vaatimukset, paitsi jos kanne on selvästi sen toimivaltaan kuulumaton, kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytykset selvästi puuttuvat tai kanne on selvästi oikeudellisesti täysin perusteeton. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi olevansa toimivaltainen ratkaisemaan kanteen SEUT 272 artiklassa tarkoitetun ja riidanalaisen sopimuksen 5 artiklan 2 kohtaan sisältyvän oikeuspaikkalausekkeen nojalla. Se myös totesi, ettei kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytysten täyttymisestä ollut epäilystä ja ettei kannetta voitu pitää oikeudellisesti täysin perusteettomana, kun otettiin huomioon sopimusmääräykset ja komission kannekirjelmässä esittämä tosiseikaston kuvaus, jota asiakirja-aineisto tuki.

II TOIMIELIMIÄ KOSKEVA OIKEUS – EUROOPPALAINEN KANSAL AISALOITE – SOSIAALIPOLITIikka

Asiassa, jossa annettiin 19.4.2016 tuomio *Costantini ym. v. komissio* (T-44/14, [EU:T:2016:223](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kumoamiskanteen komission päätöksestä, jolla hylättiin hakemus sellaisen eurooppalaisen kansalaisaloitteen rekisteröimiseksi, jonka tarkoituksena oli kehottaa unionia ”esittämään lainsäädäntöä, jolla suojataan perusoikeutta ihmisarvoon takaamalla asianmukainen sosiaalinen suojelu ja terveydenhuolto pidemmälle ulottuvan laadukkaan ja kestäväns pitkäaikaishoidon saatavuus”. Riidanalaisella kansalaisaloitteella pyrittiin muun muassa siihen, että pitkäaikaishoito jätettäisiin SEUT 14 artiklan perusteella sisämarkkinoita koskevien sääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle ja luokiteltaisiin yleispalveluksi. Komission päätös perustui asetuksen (EU) N:o 211/2011¹⁶ 4 artiklan 2 kohdan b alakohtaan ja siinä katsottiin, ettei aloite selvästikään kuulunut komission toimivaltaan tehdä ehdotus Euroopan unionin säädökseksi perussopimusten soveltamiseksi. Komissio oli muun muassa katsonut, ettei SEUT 14 artikla ollut pätevä oikeusperusta ehdotetun eurooppalaisen kansalaisaloitteen kannalta, koska unionin lainsäätäjät ei voinut velvoittaa jäsenvaltioita tarjoamaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvää palvelua.

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että jäsenvaltioiden ja unionin välillä yleispalvelujen alalla tehdyn toimivaltajaon perusteella komissio on voinut perustellusti katsoa, ettei se voinut tehdä SEUT 14 artiklaan perustuvaa ehdotusta toimeksi, joka koskisi sitä, että pitkäaikaishoito luokiteltaisiin yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyväksi palveluksi. Jäsenvaltioilla nimittäin on oikeus unionin oikeutta noudattaen päättää yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujensa laajuudesta ja organisaatiosta. Niillä on laaja harkintavalta, kun ne määrittelevät sen, mitä ne pitävät yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvinä palveluina, ja komissio voi asettaa kyseenalaiseksi sen, miten jäsenvaltio on määritellyt kyseiset palvelut, ainoastaan silloin, kun on kyse ilmeisestä virheestä. Tämän jäsenvaltiolla olevan etuoikeuden yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen määrittelymiseen vahvistaa niin se, ettei unionille ole erityisesti annettu tähän toimivaltaa, kuin sekin, ettei unionin oikeudessa ole yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen käsitteen täsmällistä ja täydellistä määritelmää.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio saattoi perustellusti katsoa riidanalaisessa päätöksessä, että se ei voinut selvästi tehdä SEUT 14 artiklaan perustuvaa ehdotusta toimeksi, joka koskisi sitä, että pitkäaikaishoito jätettäisiin sisämarkkinoita koskevien sääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle. SEUT 14 artiklasta nimittäin ilmenee, että siinä säädettyjä erityisiä sääntöjä sovelletaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviin palveluihin sanotun kuitenkin rajoittamatta SEUT 106 artiklan soveltamista. SEUT 106 artiklan 2 kohdan mukaan jopa yrityksiin, jotka tuottavat tällaisia palveluja, sovelletaan tämän sopimuksen määräyksiä ja varsinkin sisämarkkinoita ja kilpailua koskevia sääntöjä. Tästä periaatteesta voidaan poiketa ainoastaan tiukoin edellytyksin, joiden täyttyminen on riippuvainen kussakin jäsenvaltiossa vallitsevista oikeudellisista seikoista ja tosiseikoista ja joiden täyttyminen niihin vetoavan jäsenvaltion tai yrityksen on näytettävä toteen kussakin yksittäistapauksessa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tästä seuraa, että komissio ei voi yleisesti ehdottaa, että palveluita, joiden luokittelu yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviksi palveluiksi on riippuvainen kunkin jäsenvaltion kansallisesta politiikasta, vapautetaan sisämarkkinoita koskevien sääntöjen soveltamisesta.

16] Kansalaisaloitteesta 16.2.2011 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 211/2011 (EUVL 2011, L 65, s. 1).

III YRITYKSIIN SOVELLETTAVAT KILPAILUSÄÄNNÖT

YLEISTÄ

Kilpailuoikeutta koskevassa oikeuskäytännössä tapahtui vuonna 2016 monenlaista kehitystä, joka liittyi erityisesti puolustautumisoikeuksiin, sakoista vapauttamiselle asetettuihin edellytyksiin, komission mahdollisuuteen valita sovintomenettely, perusteluvollisuuteen sekä unionin tuomioistuinten täyteen harkintavaltaan.

1. PUOLUSTAUTUMISOIKEUDET

a. VÄITETIEDOKSIANTO

Asiassa, jossa annettiin 19.1.2016 tuomio *Toshiba v. komissio* (T-404/12, muutoksenhaku vireillä,¹⁷ [EU:T:2016:18](#)), unionin yleisen tuomioistuimen oli tutkittava sellaisen komission päätöksen laillisuus, jolla kahdelle kartelliin osallistuneista yrityksistä oli määrätty uudelleen sakkoja. Kyseinen päätös oli tehty sen jälkeen, kun unionin yleinen tuomioistuin oli osittain kumonnut alkuperäisen päätöksen todettuaan, että sakon määrän laskennassa sovellettavan viitevuoden valinnassa oli tehty metodologinen virhe.¹⁸ Vaikka komissio oli ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä lähettänyt kyseisille yrityksille asiaseikkoja koskevan kirjeen, jossa niille selvitettiin sakon määrän uusi laskentatapa, kantaja väitti, että komission olisi ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä pitänyt lähettää sille pelkän asiaseikkoja koskevan kirjeen sijasta uusi väitetiedoksianto.

Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että aikaisemman päätöksen tekemistä edeltäneen väitetiedoksiannon sisältö voidaan ottaa huomioon, ellei sitä ole kyseenalaistettu tuomiossa, jolla kyseinen päätös on osittain kumottu. Lisäksi se totesi, että tuomiossa, jolla aikaisempi päätös oli osittain kumottu, ei kyseenalaistettu kyseisen päätöksen tekemisen yhteydessä lähetetyssä väitetiedoksiannossa esitettyjen sakon määrän laskentaan liittyvien tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen todenperäisyyttä, merkitystä tai paikkansapitävyyttä. Unionin yleinen tuomioistuin myös hylkäsi kantajan tuomiosta *Cimenteries CBR ym. v. komissio*,¹⁹ komission väitetystä päätöksentekokäytännöstä ja käytännesääntöjä koskevasta tiedonannosta²⁰ esittämät väitteet ja totesi, ettei puolustautumisoikeuksien noudattamisen periaate velvoittanut komissiota lähettämään kantajalle uutta väitetiedoksiantoa.

17| C-180/16 P, *Toshiba v. komissio*.

18| Ks. jäljempänä kohdat ”b) Oikeus tulla kuulluksi” ja ”SEUT 101 artiklaa koskeva oikeuskäytäntö – 3. Sakon määrän laskeminen”, joissa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

19| Tuomio 15.3.2000 (T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95, [EU:T:2000:77](#)).

20| [SEUT] 101 ja [SEUT] 102 artiklan mukaisissa menettelyissä sovellettavista käytännesäännöistä annettu komission tiedonanto (EUVL 2011 2011, C 308, s. 6).

b. OIKEUS TULLA KUULLUKSI

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 19.1.2016 antamassaan tuomiossa *Toshiba v. komissio* (T-404/12, muutoksenhaku vireillä,²¹ [EU:T:2016:18](#)) tilaisuus täsmentää myös kuulluksi tulemista koskevan oikeuden ulottuvuutta.²²

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti puolustautumisoikeuksien noudattamisen edellyttävän sitä, että asianosainen on saanut hallinnollisen menettelyn kuluessa ilmaista asianmukaisesti näkemyksensä esiin tuotujen tosiseikkojen ja olosuhteiden paikkansapitävyydestä ja merkityksestä sekä niistä asiakirjoista, joita komissio on käyttänyt EUT-sopimuksen rikkomista koskevan väitteensä tukena. Kun komissio sakkopäätöksensä osittaisen kumoamisen jälkeen tekee uuden päätöksen, jolla muutetaan sakon määrää, sen on toimitettava asianomaiselle yritykselle lisätietoja siitä, millä tavalla se aikoo toteuttaa aikomuksensa varmistaa sakon ehkäisevä vaikutus, jotta tämä yritys voisi esittää tehokkaasti näkemyksensä tästä, myös lisäsakon määräämisen osalta. Jos kuitenkin komissio on ennen muutospäätöksen tekemistä lähettänyt kyseiselle yritykselle asiaseikkoja koskevan kirjeen, näitä seikkoja ei tarvitse ilmaista nimenomaisesti asiaseikkoja koskevassa kirjeessä, koska mainitulla kirjeellä ei ole erityistä menettelyllistä asemaa. On pikemminkin tutkittava, oliko kantajalla riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtaneen koko menettelyn aikana mahdollisuus asianmukaisella tavalla ymmärtää tällainen aikomus ja vastata siihen.

Näiden näkökohtien perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi, että käsiteltävässä asiassa kantaja tiesi väitetiedoksiannosta lähtien, että komissio aikoi varmistaa määrättävän sakon ehkäisevän vaikutuksen. Unionin yleinen tuomioistuin myös huomautti, että kantaja saattoi viimeistään alkuperäisestä päätöksestä lähtien ymmärtää, että kyseinen aikomus merkitsi lisäsakon määräämistä tietyn toiminta-ajan osalta ja että tätä aikomusta ei kyseenalaistettu alkuperäisen päätöksen osittaisesta kumoamisesta annetussa tuomiossa ja se vahvistettiin sekä asiaseikkoja koskevassa kirjeessä että komission ja kyseisen yrityksen välillä pidetyssä kokouksessa. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei voida katsoa, että yrityksen puolustautumisoikeuksia olisi loukattu siltä osin kuin on kyse komission aikomuksesta määrätä sille lisäsakko.

c. SALAKUUNTELUTALLENTEIDEN KÄYTTÄMINEN NÄYTTÖNÄ

Tuomiossa *Goldfish ym. v. komissio* (T-54/14, [EU:T:2016:455](#)), joka annettiin 8.9.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus lausua puhelinkeskustelujen salakuuntelutallenteiden käyttämisestä näyttönä kilpailuoikeuden rikkomista koskevassa tutkimuksessa. Tarkemmin sanottuna käsiteltävässä asiassa oli kyse siitä, onko komissiolla oikeus käyttää laillisesti keräämiään todisteita, tässä tapauksessa puhelinkeskustelujen salakuuntelutallenteita silloinkin, kun kolmas osapuoli, jolta tallenteet on saatu, on alun perin hankkinut ne lainvastaisin keinoin, kuten loukkaamalla salakuunnellun henkilön yksityisyyden suojaa.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevän, ettei lainvastaisten tallenteiden käyttäminen todisteena sinänsä loukkaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa vahvistettua kohtuullisuuden periaatetta silloinkaan, kun nämä todisteet on saatu Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa tarkoitettujen vaatimusten vastaisella tavalla, jos kantajan oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja puolustautumisoikeuksia ei ole loukattu ja jos nämä tallenteet eivät ole ainoat tuomion perusteena käytetyt todisteet. Käsiteltävässä asiassa

21 | C-180/16 P, *Toshiba v. komissio*.

22 | Ks. edellä kohta "a) Väitetiedoksianto" ja jäljempänä kohta "SEUT 101 artiklaa koskeva oikeuskäytäntö – 3. Sakon määrän laskeminen", joissa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että komissio oli hallinnollisen menettelyn aikana tarjonnut kaikille osapuolille tilaisuuden tutustua asiakirja-aineistoon sisältyneisiin äänitallenteisiin ja niistä tehtyihin kirjallisiin muistiinpanoihin. Lisäksi riidanalaiset tallenteet eivät olleet ainoat todisteet, joita komissio oli käyttänyt näyttönä SEUT 101 rikkomisesta, vaan riidanalainen päätös perustui kaikkiin komission hallinnollisen menettelyn aikana hankkimiin todisteisiin. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka kantajien kanssa kilpailevan yrityksen olisikin katsottava hankkineen tallenteet lainvastaisesti, komissio oli kuitenkin perustellusti käyttänyt niitä riidanalaisessa päätöksessä näyttönä SEUT 101 artiklan rikkomisesta.

2. SAKOISTA VAPAUTTAMISEN EDELLYTYKSET

Tuomiossa *Schenker v. komissio* (T-265/12, muutoksenhaku vireillä,²³ [EU:T:2016:111](#)), joka annettiin 29.2.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui siitä, millä edellytyksillä komissio voi myöntää vapautuksen sakoista yritykselle, joka paljastaa osallisuutensa väitettyyn kartelliin.²⁴ Unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetussa kanteessa vaadittiin kumoamaan komission päätös, jossa todettiin, että kansainvälisen lentorahdin huolintapalveluiden alalla toimivat yhtiöt olivat osallistuneet kansainvälisten lentohuolintapalveluiden alalla eri sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin. Komissio oli aloittanut tutkintansa Deutsche Post AG:n vuoden 2006 yhteistyötiedonannon²⁵ nojalla esittämän sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen seurauksena ja myöntänyt sille vapautuksen sakoista. Kantaja riitautti komission päätöksen sakkovapautuksen myöntämisestä Deutsche Postille ja väitti komission suosivan tätä sellaisiin muihin yrityksiin nähden, jotka olivat tehneet sakoista vapauttamista ja sakkojen määrän alentamista koskevia hakemuksia. Vaikka komissio oli todennut neljän rikkomisen olemassaolon, se myönsi Deutsche Postille yleisen ehdollisen vapautuksen sakoista lentohuolinnan alalla tutkimatta sitä, kattoivatko tämän yrityksen toimittamat todisteet kaiken kyseessä olevan käyttäytymisen. Kantaja väitti, että jos kaikki sakoista vapauttamista ja sakkojen määrän alentamista koskevat hakemukset olisi arvioitu ottaen huomioon huolinta-ala kokonaisuudessaan, sillä olisi ollut oikeus edullisempaan kohteluun.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että vastaanottaessaan vuoden 2006 väitetiedoksiannon 8 kohdan a alaviitteessä tarkoitetun sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen komissio ei vielä tiennyt kyseessä olevasta kartellista. Kuten vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdassa olevassa alaviitteessä 1 täsmennetään, sen on näin ollen arvioitava vapauttamishakemusta ennakkoon yksinomaan yrityksen toimittamien tietojen tyypin ja laadun perusteella. Vuoden 2006 yhteistyötiedonannon vastaista ei ole siis se, että komissio myöntää yritykselle ehdollisen vapautuksen, vaikka se ei voi tämän toimittamien tietojen perusteella vielä ymmärtää epäilyyn kartellin luonnetta ja laajuutta yksityiskohtaisesti ja täsmällisesti. Sen vuoksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdassa, 9 kohdassa ja 18 kohdassa edellytetä, että yrityksen toimittamat seikat ovat tietoja ja todisteita, jotka koskevat nimenomaisesti niitä rikkomisia, jotka komissio toteaa hallinnollisen menettelyn päätteeksi. Riittää, että komissio on niiden perusteella voinut suorittaa kohdennetun tarkastuksen, joka liittyy väitettyyn rikkomiseen, joka kattaa rikkomisen tai rikkomiset, jotka komissio toteaa tämän menettelyn päätteeksi.

23| C-263/16 P, *Schenker v. komissio*.

24| Ks. jäljempänä kohta ”3. Komission mahdollisuus valita sovintomenettely”, jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

25| Sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskeissa asioissa annettu komission tiedonanto (EUVL 2006, C 298, s. 17).

3. KOMISSIION MAHDOLLISUUS VALITA SOVINTOMENETTELY

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 29.2.2016 antamassaan tuomiossa *Schenker v. komissio* (T-265/12, muutoksenhaku vireillä,²⁶ [EU:T:2016:111](#)) tilaisuus lausua myös siitä, miten laaja harkintavalta komissiolla on päättää käsitellä asia sovintomenettelyssä soveltaessaan SEUT 101 ja SEUT 102 artiklaa.²⁷ Kantaja väitti, että komissio teki arviointivirheen tehdessään päätöksen olla tavoittelematta sovintoratkaisua, ennen kuin se otti yhteyttä riidanalaisen päätöksen adressaatteihin. Kantajan mukaan komissio ei nimittäin kykene arvioimaan täysimääräisesti sovintomenettelyn tarkoituksenmukaisuutta, ennen kuin se on ottanut yhteyttä kyseessä oleviin osapuoliin ja tutkinut niiden halua päästä sovintoratkaisuun.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asetuksen (EY) N:o 773/2004,²⁸ sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 622/2008,²⁹ 10 a artiklan 1 kohdan mukaan komissio voi asettaa määräajan, jonka kuluessa osapuolet voivat ilmoittaa kirjallisesti olevansa valmiit aloittamaan sovintoon tähtäävät keskustelut tehdäkseen mahdollisesti sovintoehdotuksia. Tämän säännöksen sanamuodosta ilmenee siis selvästi, ettei komissiolla ole velvollisuutta ottaa yhteyttä osapuoliin, vaan sillä on tältä osin harkintavaltaa. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komission käytäntö on tämän lähestymistavan mukainen. Sovintomenettelyä koskevan tiedonannon³⁰ 6 kohdan mukaan nimittäin on niin, että jos komissio katsoo, että asia saattaa periaatteessa soveltua sovintomenettelyyn, se tunnustelee kaikkien saman menettelyn osapuolten halukkuutta siihen, vaikka menettelyn osapuolilla ei ole oikeutta tähän menettelytapaan. Kyseisestä kohdasta ilmenee selvästi, että sen on selvitettävä kyseessä olevien yritysten halukkuutta ainoastaan, jos se arvioi, että asia soveltuu ratkaistavaksi sovintomenettelyssä. Kyseisessä kohdassa esitetään siis myös se mahdollisuus, että komissio voi katsoa, ettei asia sovellu ratkaistavaksi sovintomenettelyssä, ilman että se olisi etukäteen ottanut yhteyttä kyseessä oleviin osapuoliin ja selvittänyt niiden sovintohalukkuutta. Tarkasteltavassa tapauksessa pelkästään se, ettei komissio ollut selvittänyt kantajan ja muiden kyseessä olevien yritysten sovintohalukkuutta, ei siis sellaisenaan voinut osoittaa riidanalaisen päätöksen olevan virheellinen.

4. PERUSTELUVELVOLLISUUS

Tuomiossa *Printeos ym. v. komissio* (T-95/15, [EU:T:2016:722](#)), joka julistettiin 13.12.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää perusteluvelvollisuuden ulottuvuutta asetuksen N:o 773/2004 10 a artiklan ja sovintomenettelytiedonannon mukaisessa sovintomenettelyssä tehdyissä komission päätöksissä, joissa määrätään kilpailuoikeudellisia sakkoja.

Muistutettuaan SEUT 296 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun perusteluvelvollisuuden noudattamista koskevista periaatteista unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kun otetaan huomioon perusoikeuskirjan 47 artiklasta johtuvat vaatimukset, luettuna yhtäältä yhdessä SEUT 263 artiklan ja toisaalta SEUT 261 artiklan

26] C-263/16 P, *Schenker v. komissio*.

27] Ks. edellä kohta ”2. Sakoista vapauttamisen edellytykset”, jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

28] [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annettu komission asetus (EY) N:o 773/2004 (EUVL 2004, L 123, s. 18).

29] Asetuksen (EY) N:o 773/2004 muuttamisesta kartelliasioissa toteutettavien sovintomenettelyjen osalta 30.6.2008 annettu komission asetus (EY) N:o 622/2008 (EUVL 2008, L 171, s. 3).

30] Sovintomenettelyn toteuttamisesta neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 7 ja 23 artiklan mukaisten päätösten tekemiseksi kartelliasioissa annettu komission tiedonanto (EUVL 2008, C 167, s. 1).

ja asetuksen (EY) N:o 1/2003³¹ 31 artiklan kanssa, sellaisina kuin näistä vaatimuksista muistutetaan sovintomenettelytiedonannon 41 kohdassa, näitä periaatteita sovelletaan tarpeellisin muutoksin komission velvollisuuteen perustella sakkojen määräämisestä tehty päätös, jolla se päättää sovintomenettelyn, jossa kyseessä olevan yrityksen on määrä hyväksyä vain ehdotettu sakon enimmäismäärä.

Se, että komissio noudattaa hallinnollisissa menettelyissä unionin oikeusjärjestyksessä annettuja takeita, joihin perusteluvelvollisuus kuuluu, on erityisen tärkeää silloin, kun komissio on sakkojen määrän vahvistamisessa päättänyt poiketa suuntaviivoissa määritetyistä yleisistä sakon laskentamenetelmistä³² tukeutumalla – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – näiden suuntaviivojen 37 kohtaan. Vuoden 2006 suuntaviivat ovat nimittäin käytännönsäätöjä, joissa ilmaistaan noudatettava käytäntö ja joista komissio ei voi poiketa yksittäistapauksissa antamatta sellaisia perusteluja, jotka ovat sopusoinnussa erityisesti yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa. Näiden perustelujen on oltava sitäkin täsmällisemmät, koska suuntaviivojen 37 kohdassa vain viitataan epämääräisesti ”kuhunkin asiaan liittyviin erityispiirteisiin” ja jätetään siten komissiolle laaja harkintavalta tehdä kyseisten yritysten sakon perusmääriin poikkeuksellinen mukautus. Tästä johtuu, että nyt käsiteltävässä asiassa komissiolle oli velvollisuus selittää riittävän selkeästi ja täsmällisesti tapa, jolla se aikoi käyttää harkintavaltaansa, mukaan lukien ne eri tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka se oli tätä varten ottanut huomioon. Kun otetaan erityisesti huomioon sen velvollisuus kunnioittaa sakkojen määrän määrittelyssä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, tämä perusteluvelvollisuus sisältää kaikki keskeiset tekijät, jotka vaaditaan sen arvioimiseksi, ovatko kyseessä olevat yritykset, joiden sakkojen perusmäärää on mukautettu, toisiinsa verrattavissa tilanteissa vai eivät, onko mainittuja tilanteita käsitelty samalla vai eri tavalla ja onko mainittujen tilanteiden mahdollinen samanlainen tai erilainen kohtelu objektiivisesti perusteltua. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei komissio maininnut riidanalaisessa päätöksessä syitä, joiden vuoksi se oli soveltanut kyseessä oleviin yrityksiin selvästi erilaisia alennusprosentteja. Tämän perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että riidanalainen päätös oli riittämättömästi perusteltu.

5. TÄYSI HARKINTAVALTA

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 28.6.2016 antamissaan tuomioissa *Portugal Telecom v. komissio* (T-208/13, [EU:T:2016:368](#)) ja *Telefónica v. komissio* (T-216/13, muutoksenhaku vireillä,³³ [EU:T:2016:369](#)) tilaisuus täsmentää unionin tuomioistuinten harjoittaman tuomioistuinvalvonnan ulottuvuutta silloin, kun on kyse SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan soveltamista koskevista komission päätöksistä ja etenkin niiden yhteydessä määrättävien sakkojen määrän määrittämisestä.³⁴ Unionin yleinen tuomioistuin tutki, oliko komission päätös, jossa todettiin Portugal Telecom SGPS, SA:n (Portugalin suurin televiestintäoperaattori) ja Telefónica, SA:n (Espanjan suurin televiestintäoperaattori) rikkoneen SEUT 101 artiklaa osallistumalla kilpailukieltosopimukseen, lainmukainen. Päätös koski sopimukseen, jolla Telefónica osti Portugal Telecomin osakkeet brasilialaisessa Vivo-matkapuhelinoperaattoriyhtiössä, sisältynyttä kilpailukieltolauseketta, joka velvoitti sopimuspuolet pidättymään kilpailusta toistensa kanssa Espanjan markkinoilla.

31] [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1).

32] Asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annetut suuntaviivat (EUVL 2006, C 210, s. 2).

33] C-487/16 P, *Telefónica v. komissio*.

34] Ks. jäljempänä kohdat ”SEUT 101 artiklaa koskeva oikeuskäytäntö – 2. Tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus ja 3. Sakon määrän laskeminen”, joissa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan mukaiseen menettelyyn liittyvien komission päätösten tuomioistuINVALVONTAA koskeva järjestelmä koostuu SEUT 263 artiklassa vahvistetusta toimielinten toimien laillisuusvalvonnasta, jota voidaan SEUT 261 artiklan mukaisesti täydentää kantajien pyynnöstä sillä, että unionin yleinen tuomioistuin käyttää täyttä harkintavaltaansa komission kyseisellä alalla määrittämien seuraamusten osalta. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei sillä ole nyt käsiteltävässä asiassa käytettävissään riittäviä seikkoja, jotta se voisi määrittää kantajalle määrättävän sakon lopullisen määrän. Se korosti, että on totta, että unionin yleinen tuomioistuin voi sillä asetuksen N:o 1/2003 31 artiklan nojalla olevan täyden harkintavallan perusteella paitsi pelkästään tutkia seuraamuksen laillisuuden myös korvata komission arvioinnin omallaan. Käsiteltävässä asiassa komissio ei kuitenkaan ollut analysoinut seikkoja, jotka kantajat esittivät osoittaakseen, ettei osapuolten välillä ollut potentiaalista kilpailua tiettyjen palveluiden osalta, määrittääkseen sakon määrän laskennassa huomioon otettavan myynnin arvon. Se, että unionin yleinen tuomioistuin määrittää tämän myynnin arvon, edellyttäisi siis, että sen on täytettävä asian tutkintaan jäänyt aukko. Täyden harkintavallan käyttäminen ei voisi kuitenkaan johtaa siihen, että unionin yleinen tuomioistuin toteuttaisi tällaisen tutkinnan.

SEUT 101 ARTIKLAA KOSKEVA OIKEUSKÄYTÄNTÖ

1. POTENTIAALISEN KILPAILUN KÄSITE

Tuomiossa **Lundbeck v. komissio** (T-472/13, muutoksenhaku vireillä,³⁵ [EU:T:2016:449](#)), joka annettiin 8.9.2016 eli samana päivänä kuin viisi muuta tuomiota, jotka koskivat kartellin olemassaolon toteamisesta tehoaine sitalopraamia sisältävien masennuslääkkeiden markkinoilla tehdystä komission päätöksestä nostettuja kanteita (tuomio **Arrow Group ja Arrow Generics v. komissio**, T-467/13, ei julkaistu, [EU:T:2016:450](#); tuomio **Merck v. komissio**, T-470/13, ei julkaistu, [EU:T:2016:452](#); tuomio **Sun Pharmaceutical Industries ja Ranbaxy (UK) v. komissio**, T-460/13, ei julkaistu, [EU:T:2016:453](#); tuomio **Generics (UK) v. komissio**, T-469/13, ei julkaistu, [EU:T:2016:454](#) ja tuomio **Xellia Pharmaceuticals ja Alpharma v. komissio**, T-471/13, ei julkaistu, [EU:T:2016:460](#)), unionin yleiselle tuomioistuimelle tarjoutui tilaisuus lausua potentiaalisen kilpailun käsitteestä.³⁶ Käsiteltävässä asiassa oli kyse H. Lundbeck A/S:n (jäljempänä Lundbeck), tanskalaisen yhtiön, joka käyttää määräysvaltaa uusien lääkkeiden tutkimuksen ja markkinoinnin alalla toimivien yhtiöiden konsernissa ja on kyseessä olevien lääkkeiden patentinhaltija, ja geneerisiä lääkkeitä valmistavien ja myyvien yritysten välillä tehdyistä sopimuksista. Sopimusten tarkoituksena oli rajoittaa näiden yritysten tuloa kyseessä olevien valmisteiden markkinoille, minkä vastineeksi Lundbeck maksoi niille huomattavia rahasummia. Komissio oli päätöksessään todennut, että Lundbeck ja geneeristen lääkkeiden valmistajat olivat keskenään ainakin potentiaalisia kilpailijoita ja että riidanalaiset sopimukset olivat kilpailunvastaiseen tarkoitukseen perustuvia kilpailunrajoituksia.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että tiettyjen markkinoiden kilpailuolosuhteita ei ole arvioitava pelkästään kyseisillä markkinoilla ennestään toimivien yritysten tosiasiallisen keskinäisen kilpailun perusteella, vaan myös potentiaalisen kilpailun perusteella sen selvittämiseksi, onko näiden markkinoiden rakenne ja niitä sääntelevä taloudellinen ja oikeudellinen toimintaympäristö huomioon ottaen tosiasiallisesti ja konkreettisesti mahdollista, että asianomaiset yritykset kilpailevat keskenään tai että uusi yrittäjä voi päästä kyseisille markkinoille kilpailemaan niillä ennestään toimivien yrittäjien kanssa. Voidakseen tutkia sen, onko yritys potentiaalinen kilpailija markkinoilla, komission on tutkittava, olisiko yrityksellä taloudellisesti

35] C-591/16 P, *Lundbeck v. komissio*.

36] Ks. jäljempänä kohta "2. Tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus – b) Suhteettomat vastamaksut kilpailijoiden syrjäyttämiseksi markkinoilta", jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

elinkelpoisen strategian mukaisesti ollut tosiasialliset ja konkreettiset mahdollisuudet päästä kyseisille markkinoille ja kilpailla sinne jo sijoittautuneiden yritysten kanssa, jos siihen ei olisi sovellettu kyseessä olevaa sopimusta. Tällainen toteennäyttäminen ei voi perustua pelkkään olettamukseen, vaan sen tueksi on esitettävä tosiseikkoja tai merkityksellisten markkinoiden rakennetta koskeva selvitys.

Unionin yleinen tuomioistuin tutki tässä yhteydessä lähemmin Lundbeckin väitteen, jonka mukaan riidanalaisessa päätöksessä on tehty oikeudellinen virhe siltä osin kuin siinä todetaan, että kolmansien osapuolten teollisoikeuksia loukkaavien lääkevalmisteiden markkinoille saattaminen on SEUT 101 artiklassa tarkoitettua potentiaalista kilpailua. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että vaikka patentteja on todellakin pidettävä pätevinä siihen asti, kunnes viranomainen tai toimivaltainen tuomioistuin nimenomaisesti mitätöi tai kumoaa ne, tällaista pätevyysolettaa ei voida rinnastaa olettamaan sellaisten laillisesti markkinoille saatettujen geneeristen valmisteiden lainvastaisuudesta, joiden patentinhaltija katsoo loukkaavan patenttiaan. Käsiteltävässä asiassa olisi siten Lundbeckin asia siinä tapauksessa, että markkinoille tuotaisiin geneerisiä valmisteita, osoittaa kansallisessa tuomioistuimessa, että kyseisillä valmisteilla loukataan jotakin sen menetelmäpatenteista, koska tällaisen loukkauskanteen riskin sisältävä markkinoilletulo ei sinänsä ole lainvastainen. Jos Lundbeck tässä tilanteessa nostaisi geneeristen lääkkeiden valmistajia vastaan patentinloukkauskanteen, näillä olisi myös mahdollisuus riitauttaa vastakanteella sen patentin pätevyys, johon Lundbeck vetoaa. Yleisesti ottaen geneeristen lääkkeiden valmistajilla olisi siis ollut useitakin konkreettisia ja tosiasiallisia mahdollisuuksia päästä markkinoille riidanalaisten sopimusten tekohetkellä, kuten erityisesti sellaisen geneerisen "riskivalmisteen" markkinoille saattaminen, jonka seurauksena olisi mahdollisesti jouduttu vastaamaan Lundbeckin nostamaan patentinloukkauskanteeseen. Tällaista mahdollisuutta voidaan hyvinkin pitää osoituksena potentiaalisesta kilpailusta nyt tarkasteltavan kaltaisessa tilanteessa, jossa Lundbeckin alkuperäiset patentit olivat rauenneet ja jossa geneerisen sitalopraamin valmistukseen oli olemassa muitakin menetelmiä, joiden ei voitu osoittaa loukkaavan Lundbeckin muita patentteja. Myös ne toimenpiteet ja investoinnit, joita geneeristen lääkkeiden valmistajat toteuttivat sitalopraamin markkinoille saattamiseksi ennen riidanalaisten sopimusten tekemistä, osoittavat niiden olleen valmiita tulemaan markkinoille ja kohtaamaan tällaiseen markkinoilletuloon liittyvät riskit. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka muista riidanalaisten sopimusten tekoajankohtana esitetyistä lausunnoista voitaisiin päätellä geneeristen lääkkeiden valmistajien epäilleen valmisteidensa loukkaavan patentteja tai Lundbeckin olleen vakuuttunut patenttiansa pätevyydestä, nämä lausunnot eivät kuitenkaan riitä kyseenalaistamaan toteamusta, jonka mukaan geneeristen lääkkeiden valmistajat nähtiin mahdollisena uhkana Lundbeckille ja että jo niiden olemassaolo oli omiaan luomaan kilpailupainetta Lundbeckille ja muille markkinoilla toimiville yrityksille.

Unionin yleinen tuomioistuin myös muistutti, että potentiaalisen kilpailun toteen näyttäminen edellyttää ainoastaan sitä, että markkinoilletulo on tapahtunut kohtuullisessa ajassa, ilman että olisi määritelty mitään tarkkaa aikarajaa. Komission ei siten tarvitse näyttää toteen, että geneeristen lääkkeiden valmistajien markkinoilletulo on tapahtunut varmasti ennen riidanalaisten sopimusten päättymistä, voidakseen osoittaa, että käsiteltävässä tapauksessa on ollut potentiaalista kilpailua, ja näin on varsinkin, koska erityisesti lääkealalla potentiaalista kilpailua voidaan harjoittaa jo kauan ennen patentin raukeamista ja koska tätä raukeamista edeltäneet toimenpiteet ovat merkityksellisiä sen arvioimisessa, onko potentiaalista kilpailua rajoitettu. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että potentiaaliseen kilpailuun sisältyvät muun muassa geneeristen lääkkeiden valmistajien ja myyjien tarvittavien myyntilupien hakemiseksi toteuttamat toimet sekä kaikki ne hallinnolliset ja kaupalliset toimenpiteet, jotka ovat välttämättömiä markkinoilletulon valmistelemiseksi. Tämä potentiaalinen kilpailu on suojattu SEUT 101 artiklalla. Jos nimittäin yrityksille, jotka toteuttavat geneeristen lääkkeiden markkinoille saattamisen valmistelemiseksi välttämättömiä toimenpiteitä ja ovat tehneet tätä varten merkittäviä investointeja, olisi mahdollista kilpailuoikeutta rikkomatta maksaa siitä, että ne keskeyttävät tämän valmisteluprosessin tai ainakin hidastavat sitä, markkinoille ei koskaan syntyisi todellista kilpailua tai se vähintäänkin viivästyisi merkittävästi, ja vieläpä kuluttajien kustannuksella.

2. TARKOITUKSEEN PERUSTUVA KILPAILUNRAJOITUS

a. KILPAILUKIELTOLAUSEKE

Unionin yleinen tuomioistuin joutui 28.6.2016 antamissaan tuomioissa **Portugal Telecom v. komissio** (T-208/13, [EU:T:2016:368](#)) ja **Telefónica v. komissio** (T-216/13, muutoksenhaku vireillä,³⁷ [EU:T:2016:369](#)) lausumaan myös siitä, voitiinko riidanalaisista kilpailukieltolauseketta luonnehtia kilpailunvastaiseen tarkoitukseen perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi.³⁸ Kantajat kiistivät tämän luonnehdinnan, koska komissio ei ollut osoittanut, että kantajat olivat potentiaalisia kilpailijoita ja että lauseke saattoi näin ollen rajoittaa kilpailua.

Siitä, voitiinko riidanalainen lauseke katsoa osto-optioon ”liitännäiseksi rajoitukseksi”, unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, ettei Portugal Telecom ollut osoittanut, että riidanalaisella lausekkeella määrätty kilpailukieltovelvoite oli yhdistetty Telefónican hallussa olleiden osakkeidensa osto-optioon (alun perin sovittu optio, joka myöhemmin poistettiin sopimuksesta) ja toisaalta espanjalaisen yhtiön nimeämien hallituksen jäsenten eroamiseen (josta määrättiin sopimuksen lopullisessa versiossa). Riidanalaiseen lausekkeeseen sisältyneestä itsearviointivelvoitteesta se totesi, ettei mikään osoittanut lausekkeen sisältäneen tällaista velvoitetta, josta kilpailukieltovelvoitteen voimaantulo riippui. Vaikka Telefónica väitti, että riidanalaisen lausekkeen oli määrännyt Portugalin hallitus ja että se oli joka tapauksessa ehdoton edellytys sille, ettei Portugalin hallitus estä Vivo-liiketoimea, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei Telefónica ollut esittänyt väitteidensä tueksi riittävästi todisteita. Lisäksi se huomautti, ettei Telefónica esittänyt mitään seikkaa, joka selittäisi, miksi Iberian niemimaan markkinoita koskevaa kilpailukieltolauseketta voitaisiin pitää objektiivisesti olennaisena liiketoimelle, joka liittyy osuuksien ostamiseen brasilialaisessa operaattorissa.

Riidanalaisen lausekkeen kyvystä rajoittaa Portugal Telecomin ja Telefónican välistä kilpailua kantajat totesivat, että komissio teki virheen, kun se ei tutkinut potentiaalisen kilpailun olosuhteita tarkistaakseen, oliko olemassa todellisia ja konkreettisia mahdollisuuksia siihen, että Telefónica ja PT kilpailevat keskenään lausekkeen kohteena väitetysti olevilla merkityksellisillä markkinoilla. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi, että sen arvioimiseksi, onko yritysten välinen sopimus tai yritysten yhteenliittymän päätös riittävän vahingollinen, jotta sitä voidaan pitää SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tarkoitukseen perustuvana kilpailunrajoituksena, on tarkasteltava sen lausekkeiden sisältöä, sen tavoitteita sekä sen taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä. Komission ei kuitenkaan aina tarvitse määritellä kyseessä olevia markkinoita täsmällisesti. SEUT 101 artiklan 1 kohdan osalta merkityksellisten markkinoiden määrittelemisen ennalta ei siis ole välttämätöntä, kun riidanalaisella sopimuksella on itsessään kilpailua rajoittava tarkoitus. Koska nyt käsiteltävässä asiassa komissio totesi, että riidanalaisessa päätöksessä sakotetun lausekkeen tavoitteena oli markkinoiden jakaminen, kantajat eivät voi väittää, että merkityksellisten markkinoiden yksityiskohtainen analysointi oli välttämätöntä sen määrittämiseksi, muodostiko lauseke kilpailunvastaiseen tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen. Yritykset, jotka tekevät sopimuksen, jonka tarkoituksena on erityisesti kilpailun rajoittaminen, eivät voi lähtökohtaisesti välttyä SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamiselta väittämällä, ettei niiden sopimuksella ole tarkoitus vaikuttaa huomattavasti kilpailuun. Näin ollen kantajan väitteellä, jonka mukaan väitetyn kilpailukieltosopimuksen olemassaolo ei voi olla todiste osapuolten välisen potentiaalisen kilpailun olemassaolosta, ei ole merkitystä.

37] C-487/16 P, *Telefónica v. komissio*.

38] Ks. edellä kohta ”Yleistä – 5. Täysi harkintavalta” ja jäljempänä kohta ”3. Sakon määrän laskeminen”, joissa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

b. SUHTEETTOMAT VASTAMAKSUT KILPAILIJOIDEN SULKEMISEKSI MARKKINOILTA

Asiassa, jossa annettiin 8.9.2016 tuomio *Lundbeck v. komissio* (T-472/13, muutoksenhaku vireillä,³⁹ [EU:T:2016:449](#)), unionin yleinen tuomioistuin muun muassa tutki, kuuluivatko Lundbeckin, tehoaine sitalopraamia sisältävien masennuslääkkeiden patentinhaltijan, määräysvallassa olevan konsernin ja geneerisiä lääkkeitä valmistavien yritysten väliset sopimukset, joiden tarkoituksena oli sulkea nämä yritykset kyseisten lääkkeiden markkinoilta Lundbeckin suorittamia huomattavia maksuja vastaan, SEUT 101 artiklassa määrätyn kiellon soveltamisalaan.⁴⁰

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin huomautti, että näiden sopimusten oikeudellisessa arvioinnissa ratkaiseva seikka oli se, että kilpailunrajoitukset oli saatu aikaan suorittamalla huomattavia vastamaksuja. Tällaisten kilpailunrajoitusten ei silloin, kun vastamaksuun liittyy kilpailijoiden sulkeminen markkinoilta tai niiden markkinoilletuloa valmistelevien toimenpiteiden rajoittaminen, voida katsoa johtuvan yksinomaan sopimuspuolten patenttien vaikutuksista tekemistä johtopäätöksistä, vaan rajoitukset on aiheutettu vastamaksulla, joka lähenee jo kilpailuaseman ostamista. Käsiteltävässä asiassa vastamaksujen suhteettomuudesta yhdistettynä useisiin muihin tekijöihin, kuten siihen, että maksujen määrät näyttäisivät vastaavan vähintäänkin tuottoa, jonka geneeristen lääkkeiden valmistajat ovat laskeneet saavansa päästessään markkinoille, tai siihen, ettei sopimukseen sisältynyt lausekkeitä, joiden turvin geneeristen lääkkeiden valmistajat olisivat sopimusten päätyttyä voineet tuoda tuotteitaan markkinoille ilman patentinloukkauskanteiden riskiä, voidaan päätellä, että riidanalaisissa sopimuksissa on kyseessä SEUT 101 artiklan 1 kohdassa mainittu tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että geneeristen lääkkeiden valmistajille ja Lundbeckille aiheutuvien riskien välinen epäsuhta ja se, että patentoitu lääke muodosti pääosan jälkimmäisen liikevaihdosta, selittää osittain, mistä syistä Lundbeck on päätenyt suorittamaan huomattavia vastamaksuja välttääkseen pienimmänkin riskin siitä, että markkinoille tulisi geneerisiä lääkkeitä. Tämä seikka ei kuitenkaan missään tapauksessa sulje pois SEUT 101 artiklan soveltamista. Vaikka siis Lundbeckille mahdollisesti olisikin voinut aiheutua korvaamatonta vahinkoa, jos geneeristen lääkkeiden valmistajat olisivat tulleet lainvastaisesti markkinoille, koska tällainen markkinoilletulo olisi alentanut peruuttamattomasti lääkkeiden hintoja, tehoaineen patentin raukeamista seuraava säännelyjen hintojen lasku on lääkemarkkinoille ominainen piirre, joka on ollut Lundbeckin tiedossa ja joka siten muodostaa tavanomaisen kaupallisen riskin, jolla ei voida perustella kilpailua rajoittavien sopimusten tekemistä. Riskien epäsuhtaa koskevan väitteen hyväksyminen merkitsisi siis sitä, että Lundbeckin katsottaisiin voineen geneeristen lääkkeiden valmistajien kanssa tekemiensä riidanalaisten sopimusten kaltaisten sopimusjärjestelyjen kautta varautua peruuttamattomaan hinnanlaskuun, jota ei olisi voitu välttää edes siinä tapauksessa, että nämä valmistajat olisivat voittaneet Lundbeckin kansallisissa tuomioistuimissa vireille panemat patentinloukkausasiat. Tällainen lopputulos olisi selvästi vastoin EUT-sopimukseen sisältyviä kilpailusääntöjä, joiden tavoitteena on muun muassa suojella kuluttajia yritysten salaisesta yhteistoiminnasta aiheutuvilta perusteettomilta hinnannousuilta. Näin ollen ei ole mitään perusteita olettaa, että tällainen yhteistoiminta olisi käsiteltävässä asiassa ollut lainmukaista menettelypatenteihin kohdistuvan loukkausuhan takia, vaikka näiden patenttien puolustaminen kansallisissa tuomioistuimissa ei Lundbeckin kannalta suotuisimmassakaan tapauksessa olisikaan voinut johtaa samanlaisiin kilpailulle ja erityisesti kuluttajille haitallisiin seurauksiin. Joka tapauksessa unionin yleinen tuomioistuin korosti, että vaikka riidanalaisiin sopimuksiin sisältyneet rajoitukset mahdollisesti kuuluivatkin

39| C-591/16 P, *Lundbeck v. komissio*.

40| Ks. edellä kohta "1. Potentiaalisen kilpailun käsite", jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

Lundbeckin patenttien soveltamisalaan sikäli, että ne olisi voitu saavuttaa myös tuomioistuimessa nostetuilla kanteilla, riidanalaisten sopimusten tekohetkellä tämä oli joka tapauksessa pelkkä mahdollisuus. Se, että epävarmuus geneeristen lääkkeiden valmistajien tarjoamien tuotteiden patenteja loukkaavasta luonteesta ja Lundbeckin patenttien pätevyydestä on korvattu varmuudella siitä, että geneeristen lääkkeiden valmistajat eivät riidanalaisten sopimusten voimassaoloaikana tulisi markkinoille, on jo sinänsä kilpailunvastaan tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus, koska tähän lopputulokseen on päästy suorittamalla yhtiöille vastamaksuja.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi vielä, että geneeristen lääkkeiden valmistajat olivat nähneet paljon vaivaa markkinoilletulonsa valmistelemiseksi ja ettei niillä ollut aikomustakaan luopua pyrkimyksistään Lundbeckin patenttien takia. Niiden keskuudessa vallitsi tosin epävarmuus siitä, toteaisiko toimivaltainen tuomioistuin lopulta niiden valmistajien loukkaavan Lundbeckin patenteja. Riidanalaisessa päätöksessä kuitenkin osoitettiin, että geneeristen lääkkeiden valmistajilla oli tosiasialliset mahdollisuudet voittaa mahdollinen patentinloukkausriita. Riidanalaisilla sopimuksilla on näin ollen korvattu tämä epävarmuus varmuudella siitä, etteivät geneeristen lääkkeiden valmistajat tulisi markkinoille, suorittamalla näille huomattavia vastamaksuja, ja siten poistettu kaikki potentiaalinenkin kilpailu markkinoilta sopimusten voimassaolon ajaksi.

3. SAKON MÄÄRÄN LASKEMINEN

Unionin yleinen tuomioistuin otti 28.6.2016 antamissaan tuomioissa *Portugal Telecom v. komissio* (T-208/13, [EU:T:2016:368](#)) ja *Telefónica v. komissio* (T-216/13, muutoksenhaku vireillä,⁴¹ [EU:T:2016:369](#)) kantaa myös siihen, miten sakon määrää laskettaessa huomioon otettava myynnin arvo on määritettävä.⁴² Kantajat väittivät, että sakon laskennan ulkopuolelle on jätettävä myös myynti sellaisilla markkinoilla tai sellaisten palvelujen osalta, joilla ei ole potentiaalista kilpailua ja jotka eivät kuulu riidanalaisen kilpailukieltolausekkeen soveltamisalaan.

Tästä kysymyksestä komissio väitti, että lausekkeen hyvin laajan soveltamisalan valossa sen ei tarvinnut analysoida osapuolten välistä potentiaalista kilpailua kunkin kantajan mainitseman palvelun osalta määrittääkseen sakon määrän laskennassa huomioon otettavan myynnin arvon. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin katsoi, ettei tämä väite voinut menestyä. Lauseketta sovellettiin sen sanamuodon mukaan nimittäin jokaiseen ”televiestintäalan hankkeeseen, jota voidaan pitää toisen kanssa kilpailuna Iberian niemimaan markkinoilla”. Unionin yleinen tuomioistuin myös huomautti, että komissio käytti lisäksi sakkoo laskiessaan sellaisesta toiminnasta peräisin olevan myynnin arvoa, joka sen mukaan kuuluu lausekkeen soveltamisalaan, ja jätti huomioon ottamatta myynnin, joka vastaa käynnissä olevaa toimintaa, joka lausekkeen sanamuodon mukaan on jätetty sen soveltamisalan ulkopuolelle. Näin ollen sakkoo laskettaessa huomioon ottamatta on jätettävä myös myynti, joka vastaa toimintaa, jonka osalta toisen osapuolen kanssa ei kilpailla lausekkeen voimassaoloaikana ja joka lausekkeen sanamuodon mukaan on myös jätetty sen soveltamisalan ulkopuolelle. Tästä seuraa, että vaikka komission ei rikkomisen toteamiseksi tarvinnutkaan arvioida potentiaalista kilpailua kunkin kantajien mainitseman palvelun osalta, sen olisi kuitenkin pitänyt tutkia, saattoivatko kantajat perustellusti väittää, että kyseessä olevien palvelujen myynnin arvo piti jättää sakon laskennan ulkopuolelle siksi, ettei osapuolten välillä ollut potentiaalista kilpailua näiden palvelujen osalta.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että komission on arvioitava kyseessä olevalle yritykselle tavoiteltua vaikutusta erityisesti sen liikevaihdon perusteella, joka kuvastaa yrityksen tosiasiallista taloudellista

41 | C-487/16 P, *Telefónica v. komissio*.

42 | Ks. edellä kohdat ”Yleistä – 5. Täysi harkintavalta” ja ”SEUT 101 artiklaa koskeva oikeuskäytäntö – 2. Tarkoitukseen perustuva kilpailunrajoitus – a) Kilpailukieltolauseke”, joissa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

tilannetta aikana, jona rikkomiseen on syyllistytty. Sakon määrän määrittämiseksi on sallittua ottaa huomioon paitsi yrityksen kokonaisliikevaihto myös se osa liikevaihdosta, joka tulee kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevista tavaroista ja joka on näin ollen omiaan osoittamaan rikkomisen laajuutta. Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdan tavoitteena on käyttää yritykselle määrättävän sakon laskentapohjana määrää, joka heijastaa rikkomisen taloudellista merkitystä ja kyseisen yrityksen suhteellista osuutta siinä. Kyseisessä 13 kohdassa tarkoitettu myynnin arvon käsite kattaa myynnin rikkomisen kattamilla markkinoilla Euroopan talousalueella (ETA) ilman, että olisi tarpeen määrittää, onko tämä rikkominen tosiasiallisesti vaikuttanut tähän myyntiin. Kyseinen käsite ei kuitenkaan voi ulottua kattamaan kyseessä olevan yrityksen myyntiä, joka ei suoraan tai epäsuorasti kuulu tämän kartellin piiriin.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan komissiota ei voida vaatia, kun kyse on nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisesta kilpailunvastaan tarkoitukseen perustuvasta rajoituksesta, tutkimaan viran puolesta potentiaalista kilpailua kaikkien rikkomisen soveltamisalaan kuuluvien markkinoiden ja palveluiden osalta. Käsiteltävässä asiassa komissiolle ei ole asetettu sakon määrän määrittämisen yhteydessä velvollisuutta, jota sillä ei SEUT 101 artiklaa sovellettaessa ole, kun kyse on kilpailusääntöjen rikkomisesta, jolla on kilpailunvastainen tarkoitus, vaan on tehty päätelmät siitä, että myynnin arvon on oltava suoraan tai epäsuorasti yhteydessä rikkomiseen suuntaviivojen 13 kohdassa tarkoitettulla tavalla eikä siihen voi sisältyä myyntiä, joka ei suoraan tai epäsuorasti kuulu moititun rikkomisen piiriin. Kun käsiteltävässä tapauksessa otetaan huomioon riidanalaisen lausekkeen sanamuoto ja se, että kantaja esitti vastauksessaan väitetiedoksiantoon tosiseikkoja osoittaakseen, että tiettyjen mainittujen palvelujen myynnin arvo piti jättää sakon laskennan ulkopuolelle osapuolten välisen kilpailun puuttumisen vuoksi, komission olisi pitänyt tutkia nämä tosiseikat. Komission olisi siten pitänyt tämän myynnin arvon määrittämiseksi määrittää palvelut, joiden osalta osapuolet eivät olleet potentiaalisia kilpailijoita Iberian niemimaan markkinoilla. Vain tällaisen tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen analyysin perusteella olisi ollut mahdollista määrittää myynti, joka on suoraan tai epäsuorasti yhteydessä rikkomiseen ja jonka arvoa olisi pitänyt käyttää sakon perusmäärän laskentapohjana.

Tuomioissa **Toshiba v. komissio** (T-404/12, muutoksenhaku vireillä,⁴³ [EU:T:2016:18](#))⁴⁴ ja **Mitsubishi Electric v. komissio** (T-409/12, [EU:T:2016:17](#)), jotka annettiin 19.1.2016, unionin yleinen tuomioistuin esitti täsmennyksiä muun muassa sakon perusmäärän määrittämiseen tilanteessa, jossa yritys oli osallistunut kartelliin yhteisyrityksensä kautta. Kantajat olivat viitevuotena osallistuneet riidanalaiseen kartelliin toisen osallistujan kanssa puoliksi omistamansa yhteisyrityksen välityksellä. Korjatakseen kartellista tekemänsä alkuperäisen päätöksen kumoamiseen johtaneen lainvastaisuuden komissio päätti määrittää yhteisyritykselle hypoteettisen sakon laskentapohjan sen viitevuotena tekemän liikevaihdon perusteella ja jakaa laskentapohjan kummankin osakkeenomistajan kesken suhteessa niiden kyseisten tuotteiden myyntiin viimeisen yhteisyrityksen perustamista edeltäneen kokonaisen vuoden aikana.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio oli perustellusti päättänyt määrittää yhteisyritykselle hypoteettisen sakon laskentapohjan ja jakaa sen osakkeenomistajien kesken, sillä yhteisyritys oli täysivaltainen yhteisyritys, joka oli osakkeenomistajistaan erillinen, joskin niiden yhteisessä määräysvallassa oleva yksikkö. Näin ollen siitä, että riidanalaisessa päätöksessä määrättiin sakkoja ainoastaan osakkeenomistajille ottaen huomioon, että yhteisyritys oli purettu, ei voi seurata se, että komission olisi pitänyt keinotekoisesti jakaa kyseisen yrityksen liikevaihto. Väite, jonka mukaan liikevaihto olisi pitänyt jakaa suhteessa kahden osakkeenomistajan omistusosuuteen yhteisyrityksen pääomasta eikä suhteessa niiden myyntiin viimeisen yhteisyrityksen perustamista edeltäneen kokonaisen vuoden aikana, ei unionin yleisen tuomioistuimen

43| C-180/16 P, *Toshiba v. komissio*.

44| Ks. edellä kohta "Yleistä – 1. Puolustautumisoikeudet", jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

mukaan voinut menestyä. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin piti perusteltuna myös komission päätöstä jakaa sakon laskentapohja osakkeenomistajien kesken suhteessa niiden myyntiin viimeisen yhteisyrityksen perustamista edeltäneen kokonaisen vuoden aikana, koska nämä myyntiluvut kuvastivat osakkeenomistajien todellisia asemia kyseisillä markkinoilla silloin, kun yhteisyritys perustettiin, kun taas niiden pääomasta omistamiin osuuksiin ovat voineet olla syynä tai niihin ovat voineet vaikuttaa markkinoista riippumattomat tekijät. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että käsiteltävän asian olosuhteissa tätä päätöstä ei voitu pitää muita kartellin osallistujia syrjivänä.

Tutkittuaan kantajien väitteen, jonka mukaan komissio loukkasi suhteellisuusperiaatetta, kun se laski kantajien sakon määrän samalla tavalla kuin eurooppalaisten tuottajien sakkojen määrät, unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että silloin, kun useat yritykset ovat rikkoneet kilpailusääntöjä, on tutkittava kunkin yrityksen osallistumisen suhteellinen vakavuus. Kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioimisessa ja sakon määrän määrittämisessä on otettava huomioon se, ettei yritys ole osallistunut kaikkiin kartellin muodostaviin osiin, tai sen vähäinen rooli niissä osissa, joihin se on osallistunut. Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi, että japanilaisten yritysten, mukaan lukien kantajien, pidättäytyminen toimimasta oli yksi ennakoedellytys sille, että kaasueristeisiä kytkinlaitteita koskevat hankkeet voitiin jakaa ETA-alueella eurooppalaisten tuottajien kesken tätä varten sovittujen sääntöjen mukaisesti. Niinpä japanilaiset yritykset edesauttoivat yhteistoimintajärjestelyssä antamaansa sitoumusta noudattamalla välttämättömällä tavalla koko kilpailusääntöjen rikkomisen onnistumista. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kantajien myötävaikutus kilpailusääntöjen rikkomiseen voidaan rinnastaa eurooppalaisten yritysten myötävaikutukseen.

IV VALTIONTUET

TUTKITTAVAKSI OTTAMINEN

1. KANNEKELPOINEN TOIMI

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 9.3.2016 antamassaan määräyksessä *Port autonome du Centre et de l'Ouest ym. v. komissio* (T-438/15, [EU:T:2016:142](#)) tilaisuus palauttaa mieliin edellytykset, joiden täyttyessä komission kirjettä voidaan pitää toimenä, jota vastaan voidaan nostaa SEUT 263 artiklan nojalla kanne voimassa olevia tukia koskevassa menettelyssä. Riidanalainen kirje lähetettiin jäsenvaltion ja komission välisen asetuksen N:o 659/1999 17 artiklan 1 kohdan mukaisen yhteistyömenettelyn aikana.⁴⁵ Kantajien mukaan kirje sisälsi päätöksen, jossa todettiin, että belgialaisille satamille myönnetty vapautus yhteisöverosta oli voimassa olevaa sisämarkkinoille soveltumatonta valtiontukea.

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että koska ehdotus aiheelliseksi toimenpiteiksi ei ole kannekelpoinen toimi, sitä suuremmalla syyllä ennen ehdotusta aiheelliseksi toimenpiteiksi tehty valmistelevat toimet, kuten riidanalainen kirje, eivät myöskään ole toimenpiteitä, joilla on sitovia oikeusvaikutuksia. Tältä osin se muistutti, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun on kyse toimista tai päätöksistä, jotka tehdään monivaiheisessa menettelyssä eli esimerkiksi sisäisen menettelyn päätteeksi, kannekelpoisia toimia ovat ainoastaan sellaiset toimenpiteet, joilla lopullisesti vahvistetaan toimielimen kanta kyseisen menettelyn päätteeksi. Sen sijaan menettelyn kuluessa tehty toimenpiteet, joilla valmistellaan lopullista päätöstä, eivät

45] [SEUT] 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL 1999, L 83, s. 1).

ole kannekelpoisia. Tästä ei selvästikään ole kyse käsiteltävässä asiassa riidanalaisen kirjeen suhteen, koska sen sisällöstä käy selvästi ilmi, että se koskee komission ”alustavaa arviota” ja koska komissio voi sen johdosta olla pakotettu siirtymään menettelyn seuraavaan vaiheeseen, johon kuuluu muodollisten ehdotusten antaminen aiheellisista toimenpiteistä, jotka kyseisen jäsenvaltion on toteutettava. Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi, että riidanalainen kirje ei ole toimi, jolla on sitovia oikeusvaikutuksia ja joka voi olla SEUT 263 artiklaan perustuvan kumoamiskanteen kohteena.

2. KANTAJAA ERIKSEEN KOSKEVA TOIMI

Asioissa, joissa annettiin 4.2.2016 tuomio *Heitkamp BauHolding v. komissio* (T-287/11, muutoksenhaku vireillä,⁴⁶ [EU:T:2016:60](#)) ja 4.2.2016 tuomio *GFKL Financial Services v. komissio* (T-620/11, muutoksenhaku vireillä,⁴⁷ [EU:T:2016:59](#)), unionin yleinen tuomioistuin esitti täsmennyksiä erityisesti SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettuun kantajaa erikseen koskevan toimen käsitteeseen.⁴⁸ Käsiteltävissä asioissa oli kyseessä komission päätös, jolla Saksan liittotasavallan yhteisöverolain saneerauslausekkeella myöntämä valtiontuki todettiin sisämarkkinoille soveltumattomaksi. Lausekkeen mukaan vaikeuksissa olevat yritykset, joiden omistusrakenne oli muuttunut merkittävällä tavalla, saivat siirtää tappionsa seuraaville verovuosille.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että yrityksen kannetta sellaisen toimialakohtaisen tuen kieltämisestä tehdyn komission päätöksen kumoamiseksi, joka koskee tätä yritystä vain siksi, että yritys toimii kysymyksessä olevalla alalla ja voisi olla kyseisen järjestelmän mahdollinen edunsaaja, ei lähtökohtaisesti voida ottaa tutkittavaksi. Jos komission päätös sitä vastoin vaikuttaa sellaiseen henkilöryhmään, jonka jäsenet oli toimenpiteen toteuttamishetkellä yksilöity tai ne olivat yksilöitävissä ryhmän jäsenille ominaisten kriteerien perusteella, toimenpide voi koskea niitä erikseen taloudellisten toimijoiden rajoitetun ryhmän jäseninä. Näin ollen kantajien kaltaisen yrityksen, jolle on muodostunut kansallisen lainsäädännön mukainen oikeus verosäästöön, joka on toimialakohtaisen tuen kieltämisestä tehdystä päätöksessä luokiteltu valtiontueksi, on katsottava kuuluvan sellaisten taloudellisten toimijoiden suljettuun ryhmään, jotka oli yksilöity tai jotka olivat ainakin helposti yksilöitävissä riidanalaisen päätöksen antamishetkellä tuomiossa *Plaumann v. komissio*⁴⁹ tarkoitetulla tavalla. Tätä päätelmää ei kyseenalaista se, että kansalliset viranomaiset toteuttivat muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta tehdyn komission päätöksen ja toimialakohtaisen tuen kieltämisestä tehdyn päätöksen jälkeen toimenpiteitä, joilla on tähdätty riidanalaisen kansallisen lainsäädännön jättämiseen soveltamatta.

HALLINNOLLINEN MENETTELY

Asiassa, jossa annettiin 1.3.2016 tuomio *Secop v. komissio* (T-79/14, [EU:T:2016:118](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan komission päätös, jossa Italian tasavallan ACC Compressors SpA:lle valtiontakauksena myöntämä tuki todettiin sisämarkkinoille soveltumattomaksi.⁵⁰ Komissio oli tätä ennen päättänyt yrityskeskittymien valvontaa koskevassa menettelyssä olla vastustamatta sitä, että kantaja hankkii ACC Austria GmbH:n, ACC Compressorsin tytäryhtiön, omaisuuserät. Unionin yleisessä

46| C-203/16 P, *Andres (Heitkamp BauHoldingin konkurssipesänhoitaja) v. komissio* ja C-208/16 P, *Saksa v. komissio*.

47| C-209/16 P, *Saksa v. komissio* ja C-219/16 P, *GFKL Financial Services v. komissio*.

48| Ks. jäljempänä kohta ”Valikoivuus – Verotuet”, jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

49| Tuomio 15.7.1963 (25/62, [EU:C:1963:17](#)).

50| Ks. jäljempänä kohta ”Sisämarkkinoille soveltuva valtiontuki”, jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

tuomioistuimessa kantaja väitti, ettei se saanut ACC Compressorsin hyväksi aloitetun valtiontukimenettelyn yhteydessä tilaisuutta esittää kantaansa. ACC Compressorsilla sitä vastoin oli keskittymämenettelyn yhteydessä tilaisuus vastustaa kantajan toteuttamaa ACC Austrian omaisuuserien ostoa. Kantajan mielestä kyse oli yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamisesta.

Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi, että niin valtiontukimenettelyn kuin keskittymämenettelynkin yhteydessä asianomaisten yritysten kilpailijoilla ei ole mitään oikeutta päästä automaattisesti mukaan menettelyyn, ja näin on erityisesti menettelyn ensimmäisessä vaiheessa, jonka aikana komissio arvioi alustavasti joko kyseessä olevaa tukea tai ilmoitettua keskittymää. ACC Compressorsin asema keskittymämenettelyn yhteydessä ei sitä vastoin ollut pelkästään Secop Austrian kilpailijayrityksen asema keskittymästä ilmoituksen tehneenä yrityksenä vaan myös asetuksen N:o 802/2004⁵¹ 11 artiklan b alakohdassa tarkoitettu ”muun osapuolen” asema, koska ACC Austrian, jonka kaikki omaisuuserät oli myytävä, emoyhtiönä se oli rinnastettava kyseisten omaisuuserien myyjään ja sillä siis oli ehdotetun keskittymän osapuolen asema. Toisin kuin kilpailijoilla, osapuolilla, joita asia koskee, on kuitenkin oikeus esittää huomautuksensa menettelyn jokaisessa vaiheessa, myös alustavassa vaiheessa. On siis todettava, että tilanne, joka kantajalla oli riidanalaiseen päätökseen johtaneen valtiontukimenettelyn yhteydessä, poikkeaa tilanteesta, joka ACC Compressorsilla oli keskittymäpäätökseen johtaneen keskittymämenettelyn yhteydessä, sillä osin kuin ACC Compressorsilla oli oikeus tulla kuulluksi ennen viimeksi mainitun päätöksen antamista. Niinpä se, että komissio jätti ennen riidanalaisen päätöksen antamista antamatta kantajalle tilaisuutta esittää kantansa, ei merkitse yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista.

Tarkastellessaan komission mahdollisuutta käyttää keskittymämenettelyssä kerättyjä tietoja muihin tarkoituksiin unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin korosti, että asetuksen (EY) N:o 139/2004⁵² 17 artiklan 1 kohdan mukaan tietoja, jotka on saatu sovellettaessa mainittua asetusta, saa käyttää vain asianomaisen pyynnön, tutkimuksen tai kuulemisen tarkoituksiin. Nämä tiedot ovat kuitenkin seikkoja, jotka voidaan tarvittaessa ottaa huomioon menettelyyn, jolla on toinen oikeusperusta, käynnistämisen perustelemiseksi. Unionin yleinen tuomioistuin huomautti, ettei kantaja käsiteltävässä asiassa moittinut komissiota siitä, ettei tämä ollut käynnistänyt valtiontukimenettelyä keskittymämenettelyn yhteydessä saatujen tietojen perusteella, vaan siitä, ettei komissio ollut ottanut kyseisiä tietoja huomioon jo käynnissä olleen tukimenettelyn yhteydessä. Niinpä unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissiolla oli valtiontukimenettelyn yhteydessä vähintäänkin oikeus pyytää esitettäviksi tietoja tai asiakirjoja, jotka se oli saanut tietoonsa keskittymämenettelyn yhteydessä, jos nämä tiedot tai asiakirjat olivat merkityksellisiä kyseessä olevan tuen tutkinnassa. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komission on lähtökohtaisesti vältettävä epäjohdonmukaisuuksia, joita saattaa tulla, kun unionin oikeuden eri määräyksiä ja säännöksiä pannaan täytäntöön. Tästä seuraa, että tehdessään päätöksen valtiontuen soveltuvuudesta komission on otettava huomioon parhaillaan toisen menettelyn yhteydessä arvioimansa keskittymän seuraukset. Komissio voisi silloin tarvittaessa joutua esittämään asianomaiselle jäsenvaltiolle kysymyksen sisällyttääkseen kyseessä olevat tiedot valtiontukimenettelyyn. Tällaista velvollisuutta ei kuitenkaan käsiteltävässä asiassa ollut, koska kyseessä olevat tiedot eivät olleet merkityksellisiä arvioitaessa riidanalaisen tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille.

51 | Yrityskeskittymien valvonnasta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 täytäntöönpanosta 21.4.2004 annettu komission asetus (EY) N:o 802/2004 (EUVL 2004, L 133, s. 1).

52 | Yrityskeskittymien valvonnasta 20.1.2004 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004 (EUVL 2004, L 24, s. 1).

EDUN KÄSITE

1. TODISTUSTAAKKA

Tuomiossa *Ranska ja IFP Énergies nouvelles v. komissio* (T-479/11 ja T-157/12, muutoksenhaku vireillä,⁵³ [EU:T:2016:320](#)), joka annettiin 26.5.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui sellaisen päätöksen laillisuudesta, jolla komissio luokitteli valtiontueksi implisiittisen ja rajoittamattoman valtiontakauksen, jonka République française à l'Institut français du pétrole (IFP) sai, koska sille myönnettiin teollista ja kaupallista toimintaa harjoittavan julkisen laitoksen (EPIC) asema. Unionin yleisen tuomioistuimen oli muun muassa arvioitava, oliko komissio perustellusti katsonut, että tämä takaus aiheutti IFP Énergies nouvellesille (IFPEN) valikoivan edun, joka on yksi SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen osatekijöistä.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin huomautti aluksi, että menetelmä, jonka komissio valitsi määrittääkseen, oliko IFPENille muodostunut taloudellista etua sen EPIC-aseman perusteella, koostui IFPENin ja sen velkojien välisissä suhteissa muodostuneen edun arvioinnista. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tämä menetelmä ei ollut oikeudellisesti virheellinen. Yhtäältä riidanalainen takaus on nimittäin lisäsitoumus, jota ei voida tarkastella ottamatta huomioon velvoitetta, johon se liittyy. Toisaalta riidanalaisen päätöksen kohteena olevan takauksen erityispiirre on se, että se liittyy sen edunsaajana olevan yrityksen asemaan. Tämän erityispiirteen vuoksi riidanalaisen päätöksen kohteena oleva takaus voisi vaikuttaa siihen käsitykseen, joka velkojilla on sen edunsaajana olevasta yrityksestä. Etu, joka johtuu sen yrityksen asemaan liittyvästä valtiontakauksesta, joka on sen edunsaaja, toteutuu siten suhteessa, joka sitoo tämän yrityksen sen velkoihin. Se muodostuu suotuisammasta kohtelusta, jonka nämä velkojat myöntävät edunsaajana olevalle yritykselle.

Tavassa, jolla tätä menetelmää on käsiteltävässä asiassa sovellettu, on kuitenkin merkittäviä virheitä. Riidanalaisessa päätöksessä ei nimittäin ensinnäkään vedota yhteenkään seikkaan, joka osoittaisi toimittajien myöntäneen hinnanalennuksia laitoksille, joilla on valtiontakaus, joten komissio on itse asiassa vain pitänyt selvionä hinnanalennuksen olemassaoloa. Lisäksi komissio on yrittänyt arvioida tämän hinnanalennuksen suuruutta indikaattorilla, joka ei mitannut hinnanalennusta sinänsä vaan ainoastaan sellaisen takauksen arvoa, jonka se katsoi vastaavan IFPENin saamaa takausta. Mitä toiseksi tulee IFPENin ja asiakkaiden välisiin suhteisiin, riidanalaisesta päätöksestä seuraa, että komissio on määritellyt sen edun, jonka IFPEN on voinut saada EPIC-asemaansa liittyvästä valtiontakauksesta, olevan suoritustakuuta koskevan maksun suorittamatta jättäminen. Komissio ei kuitenkaan ole esittänyt mitään näyttöä, joka olisi omiaan osoittamaan sen päättelyn muodostavat hypoteesit perustelluiksi tai edes todennäköisiksi. Näin ollen on todettava, että komissio on jättänyt määrittelemättä edun, jonka IFPEN on voinut saada kyseessä olevasta takauksesta suhteissaan asiakkaisiin. Unionin yleinen tuomioistuin myös totesi, että komission riidanalaisessa päätöksessä tältä osin esittämät perustelut ovat sekavia ja epä johdonmukaisia eivätkä vastaa SEUT 296 artiklassa edellytettyä tasoa.

Samassa asiassa unionin yleisellä tuomioistuimella oli myös tilaisuus täsmentää tuomion *Ranska v. komissio*⁵⁴ ulottuvuutta. Kyseisessä tuomiossa unionin tuomioistuin nimittäin totesi, että on olemassa yksinkertainen oletama, jonka mukaan implisiittisen ja rajoittamattoman valtiontakauksen myöntäminen sellaiselle yritykselle, johon ei sovelleta tavanomaisia saneeraus- ja selvitystilamenettelyjä, johtaa edunsaajayrityksen taloudellisen tilanteen paranemiseen alentamalla kustannuksia, jotka normaalisti rasittavat sen talousarviota. Mahdollisuus turvautua olettamukseen todistuskeinona riippuu kuitenkin niiden hypoteesien uskottavuudesta, joihin se perustuu. Komissio ei voi kuitenkaan vedota edellä mainittuun yksinkertaiseen

⁵³ | C-438/16 P, *komissio v. Ranska*.

⁵⁴ | Tuomio 3.4.2014 (C-559/12 P, [EU:C:2014:217](#)).

olettaamaan osoittaakseen edun olemassaolon yhtäältä implisiittisen ja rajoittamattoman valtiontakauksen saaneen julkisen tutkimuslaitoksen ja toisaalta toimittajien ja asiakkaiden välisissä suhteissa, koska oletaman soveltaminen rajoittuu suhteisiin, joihin sisältyy rahoitustoimi, laina tai laajemmin ottaen tällaisen julkisen laitoksen velkojan antama luotto.

2. YKSITYINEN VELKOJA -KRITEERI

Asiassa, jossa annettiin 16.3.2016 tuomio **Frucona Košice v. komissio** (T-103/14, muutoksenhaku vireillä,⁵⁵ [EU:T:2016:152](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kumoamiskanteen komission päätöksestä, jossa valtiontuki, jonka Slovakian valtio oli myöntänyt kantajalle verovelan osittaisella anteeksiannolla velkasaneerauksen yhteydessä, todettiin sisämarkkinoille soveltumattomaksi. Käsiteltävässä asiassa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus tarkastella uudelleen valtiontuen käsitettä yksityinen velkoja -kriteerin kannalta sekä todistustaakan määräytymistä tässä yhteydessä.

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että julkisen velkojan myöntämät maksuhelpotukset velasta, joka yrityksen on sille maksettava, ovat SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, jos näin myönnetyn taloudellisen edun merkittävyyden vuoksi tuen saanut yritys ei ilmeisestikään olisi saanut niihin verrattavissa olevia helpotuksia yksityiseltä velkojalta, jonka tilanne on mahdollisimman lähellä julkisen velkojan tilannetta ja joka pyrkii saamaan maksut summista, jotka taloudellisissa vaikeuksissa oleva velallinen on sille velkaa. Tämä arviointi tehdään lähtökohtaisesti soveltamalla yksityinen velkoja -arviointiperustetta. Kun tämä arviointiperuste on sovellettavissa, se kuuluu niihin seikkoihin, jotka komission on otettava huomioon vahvistaessaan tällaisen valtiontuen olemassaolon. Komission on siis tehtävä kokonaisarviointi, jossa se ottaa huomioon kaikki tilanteessa merkitykselliset seikat, joiden perusteella se voi määrittää, ettei tuen saanut yritys olisi ilmeisestikään saanut vastaavia maksuhelpotuksia yksityiseltä velkojalta. Silloin kun tavanomaisen varovaisen ja huolellisen yksityisen velkojan, jonka tilanne on mahdollisimman lähellä paikallisten viranomaisten tilannetta, on saadakseen maksun saatavistaan tehtävä valinta useiden menettelyjen välillä tunnistaakseen edullisimman vaihtoehdon, tällaisen velkojan on arvioitava kaikkien mainittujen menettelyjen edut ja haitat. Yksityisen velkojan päätösprosessiin vaikuttaa joukko tekijöitä, kuten se, onko se kiinteistöpanttivelkoja, etuoikeutettu vai tavallinen velkoja, sen hallussa mahdollisesti olevien vakuuksien luonne ja merkitys, sen tekemä arviointi yrityksen selviämismahdollisuuksista ja se hyöty, jonka se saa, jos yritys asetetaan selvitystilaan, kuten myös velkojan riskit tappioiden kasvamisesta. Tähän päätösprosessiin voi vaikuttaa huomattavasti myös menettelyjen kesto, joka lykkää erääntyneiden saatavien maksamista ja, jos menettelyt kestävät kauan, voi siten vaikuttaa erityisesti saatavien arvoon.

Todistustaakasta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että analogisesti yksityinen velkoja -kriteerin sovellettavuutta koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa on niin, että jos jäsenvaltio vetoaa hallinnollisen menettelyn kuluessa yksityinen velkoja -arviointiperusteeseen, sen on epäselvässä tapauksessa osoitettava kiistattomasti sekä mainitussa kohdassa tarkoitetun kaltaisten objektiivisten ja varmennettavissa olevien seikkojen perusteella, että toteutettu toimenpide kuuluu sen yksityisen toimijan aseman piiriin. Kyseisestä oikeuskäytännöstä ei kuitenkaan ilmene, että kun asianomainen jäsenvaltio ei vetoa yksityinen velkoja -arviointiperusteeseen ja katsoo, että kyseessä oleva toimenpide on valtiontukea, komissio voisi pelkästään tuosta syystä jättää kokonaan tarkastelematta kyseistä perustetta tai katsoa, ettei se ole sovellettavissa. Tuensaaja voi sitä vastoin vedota yksityinen velkoja -arviointiperusteeseen, mutta sen on epäselvässä tapauksessa osoitettava kiistattomasti sekä objektiivisten että varmennettavissa olevien seikkojen perusteella, että kyseessä oleva toimenpide kuuluu mainitun jäsenvaltion taloudellisen toimijan aseman piiriin.

55| C-300/16 P, *komissio v. Frucona Košice*.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että on jo todettu, ettei se, voidaanko yksityinen velkoja -arviointiperustetta soveltaa, riipu edun myöntämisen muodosta vaan siitä, miten toteutettu toimenpide määritellään, ja tässä yhteydessä ratkaisevaa on se, onko kyseessä oleva toimenpide taloudellista järkevyyttä koskevan perusteen mukainen. Lisäksi se katsoi, että käsiteltävässä asiassa pelkästään se, että yksityinen velkoja ei voinut turvautua muuhun kuin siihen menettelyyn, jossa riidanalainen toimenpide toteutettiin, ei voi estää tarkastelemasta yksityinen velkoja -arviointiperustetta kyseisen menettelyn vertaamiseksi velkasaneerausmenettelyyn. Kyseinen seikka ei näet estä tarkastamasta, onko paikallisen veroviranomaisen tekemä päätös valita velkasaneerausmenettely taloudellisesti järkevä.

Tuomiossa *FIH Holding ja FIH Erhvervsbank v. komissio* (T-386/14, muutoksenhaku vireillä,⁵⁶ [EU:T:2016:474](#)), joka annettiin 15.9.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui kanteesta, jossa vaadittiin kumoamaan komission päätös, jolla sellainen Tanskan kuningaskunnan FIH Erhvervsbank A/S' -pankille myöntämä tuki, jolla sen arvoltaan alentuneet omaisuuserät siirrettiin uudelle tytäryhtiölle ja Tanskan rahoitusvakausyhtiö osti sen jälkeen nämä omaisuuserät, todettiin sisämarkkinoille soveltuvaksi. Riidanalaisen päätöksen mukaan FIH Erhvervsbankin hyväksi toteutetut toimenpiteet olivat SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, koska komissio katsoi, ettei kyseisissä toimenpiteissä noudatettu yksityisen markkinataloustoimijan periaatetta. Kantajat kiistivät tämän päätelmän. Niiden mukaan komissio oli menetellyt virheellisesti katsoessaan, ettei yksikään markkinataloustoimija olisi sijoittanut samanlaisin ehdoin.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi aluksi, että sen arvioimiseksi, onko valtion toimenpide SEUT 107 artiklassa tarkoitettu tuki, on määritettävä se, saako edunsaajayritys taloudellista etua, jota se ei olisi saanut tavanomaisilla markkinaehdoilla. Sen määrittämiseksi, voivatko julkisvallan muodossa tai toisessa tekemät sijoitukset yrityksiin olla valtiontukea, on arvioitava, olisiko yksityinen sijoittaja, joka on kooltaan verrattavissa julkisen sektorin toimintaa ohjaaviin elimiin, samankaltaisissa olosuhteissa voinut tehdä kyseisen toimenpiteen. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin täsmensi, että kun kyse on julkisten saatavien perimisestä, ei ole tutkittava sitä, ovatko asianomaiset julkisen sektorin elimet toimineet julkisen sektorin sijoittajina, joiden toimintaa olisi verrattava sellaisen yksityisen sijoittajan toimintaan, joka harjoittaa kokonaisvaltaista tai alakohtaista rakennepoliittikkaa ja joka haluaa saada sijoitetuille pääomille tuottoa pitkällä aikavälillä. Näitä elimiä on todellisuudessa verrattava yksityiseen velkojaan, joka pyrkii perimään takaisin saatavansa velalliselta, joka on taloudellisissa vaikeuksissa. Tässä yhteydessä talouden toimijan, joka omistaa pääomaosuuksia yhtiöstä, jolle se on myös myöntänyt vakuuden, voi olla järkevää toteuttaa toimenpiteitä, joista aiheutuu jonkin verran kustannuksia, jos näillä toimenpiteillä voidaan huomattavasti vähentää sen pääoman menettämisen ja vakuuteen turvautumisen riskiä tai poistaa tämä riski jopa kokonaan. Erityisesti jäsenvaltion voi olla taloudellisesti järkevää suostua arvoltaan alentuneiden omaisuuserien luovutuksen kaltaisiin toimenpiteisiin, sikäli kuin niistä aiheutuvat kustannukset ja riskit ovat vähäisiä ja on erittäin todennäköistä, että se ilman näitä toimenpiteitä joutuisi kärsimään näitä kustannuksia suuremmat tappiot. Tämän perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komissio teki oikeudellisen virheen, kun se sovelsi riidanalaisen toimenpiteiden arvioinnissa markkinataloustilanteessa toimiva yksityinen sijoittaja -periaatetta eikä markkinataloustilanteessa toimiva yksityinen velkoja -periaatetta, riippumatta siitä, mihin tulokseen tämän tarkastelun tulos olisi johtanut.

[56] C-579/16 P, komissio v. FIH Holding ja FIH Erhvervsbank.

VALTION VAROJEN KÄSITE

Asiassa, jossa annettiin 10.5.2016 tuomio **Saksa v. komissio** (T-47/15, muutoksenhaku vireillä,⁵⁷ [EU:T:2016:281](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan komission päätös, jolla uusiutuvista energialähteistä annetun Saksan lain tiettyjen säännösten perusteella myönnetty valtiontuet todettiin osittain sisämarkkinoille soveltumattomiksi. Saksan liittotasavalta väitti unionin yleisessä tuomioistuimessa, että päätöksellä rikottiin SEUT 107 artiklan 1 kohtaa, koska komissio oli katsonut virheellisesti, että riidanalaisilla säännöksillä käyttöön otetun mekanismin toimintaan oli käytetty valtion varoja. Tässä tuomiossa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää tuomion **PreussenElektra**⁵⁸ ulottuvuutta.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti aluksi, että riidanalaisilla säännöksillä otetaan käyttöön tukijärjestelmä sellaisten yritysten hyväksi, jotka tuottavat sähköä uusiutuvista energialähteistä (jäljempänä EEG-sähkö). Tukijärjestelmä rahoitetaan sähköntoimittajilta perittävällä EEG-lisämaksulla. Sähköntoimittajat suorittavat tämän lisämaksun alueiden välisille suurjännitteisen ja erittäin suurjännitteisen siirtoverkon haltijoille, jotka ovat velvollisia myymään EEG-sähköä. Siirtoverkonhaltijoiden tehtävänä on hallinnoida uusiutuvista lähteistä peräisin olevan sähkön tuotannon tukijärjestelmää, ja ne ovat keskeinen kohta mainitussa laissa säädetyn järjestelmän toiminnan kannalta. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tämän järjestelmän hallinnointitehtävät ovat rinnastettavissa vaikutuksiltaan valtion myöntämään konsessioon. Järjestelmän toimintaan liitetyt varat, jotka muodostuvat loppukuluttajille vyörytetyistä lisäkustannuksista, jotka sähkönjakelijat maksavat siirtoverkonhaltijoille EEG-sähköstä, eivät siirry suoraan loppukuluttajilta EEG-sähkön tuottajille eli itsenäisten talouden toimijoiden välillä, vaan tähän tarvitaan välittäjiä. Näistä varoista tehdään erillinen kirjanpito, ja ne käytetään yksinomaan tuki- ja korvausjärjestelmien rahoittamiseen kaikki muut tarkoitukset pois sulkien. Näin ollen on katsottava, että nämä varat pysyvät julkisen vallan määräysvallassa.

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että kyseessä olevat varat, jotka syntyvät EEG-lisämaksusta, on saatu riidanalaisilla säännöksillä yksityisille oikeussubjekteille asetettujen maksujen perusteella, ja ettei ole kiistetty sitä, että sähköntoimittajat vyöryttävät käytännössä EEG-lisämaksusta johtuvan taloudellisen rasitteen loppukuluttajille. Tämä rasite, joka vastaa 20–25:tä prosenttia keskivertoloppukuluttajan laskun kokonaismäärästä, on niin laaja, että sen vyöryttämistä loppukuluttajille on pidettävä Saksan lainsäätäjän säätämänä ja organisoimana seurauksena. Kyseessä on valtion EEG-sähköntuottajien tukipolitiikan puitteissa yksipuolisesti määräämä rasite. Viranomaisen on siis määrännyt tämän rasitteen yleisen edun ja objektiivisen kriteerin mukaisesti. Tämän perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kyseessä olevat EEG-lisämaksusta saadut määrät on luokiteltava veroon rinnastettaviksi valtion varoiksi.

Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että vaikka siirtoverkonhaltijat ovat elimiä, jotka toimivat suurimmaksi osaksi yksityisoikeudellisinä osakeyhtiöinä, niiden tehtävänä on niiden päätoimintaan liittyvien tehtävien lisäksi hallinnoida EEG-sähkön tuotannon tukijärjestelmää, ja niitä myös valvotaan tämän tehtävän hoidossa. Näiden elinten toiminta ei ole markkinoilla vapaasti voittojen saamiseksi toimivan taloudellisen yksikön toimintaa, vaan se on toimintaa, jonka on rajannut Saksan lainsäätäjä. Lisäksi siirtoverkonhaltijoilla on

57] C-405/16 P, **Saksa v. komissio**. Huomattakoon, että useiden tähän oikeustapaukseen liittyvien asioiden käsittelyä on lykätty siihen asti, kunnes tämä muutoksenhaku on ratkaistu. Kyseessä ovat asiat T-103/15, **Flabeg Deutschland v. komissio**, T-108/15, **Bundesverband Glasindustrie ym. v. komissio**, T-109/15, **Saint-Gobain Isover G+H ym. v. komissio**, T-294/15, **ArcelorMittal Ruhrort v. komissio**, T-319/15, **Deutsche Edelstahlwerke v. komissio**, T-576/15, **VIK v. komissio**, T-605/15, **Wirtschaftsvereinigung Stahl ym. v. komissio**, T-737/15, **Hydro Aluminium Rolled Products v. komissio**, T-738/15, **Aurubis ym. v. komissio** ja T-743/15, **Vinnolit v. komissio**.

58] Tuomio 13.3.2001, C-379/98, [EU:C:2001:160](#).

velvoite hallinnoida kyseessä olevaa toimenpidettä soveltaen saatuja varoja erityisellä yhteisellä tilillä, joka on valtion valvonnassa. Tämä on lisäviite siitä, ettei kyse ole varoista, jotka vastaavat yksityiselle sektorille kuuluvia normaaleja varoja. Erityisesti valtion elinten siirtoverkonhaltijoihin kohdistamasta valvonnasta on todettava, että sitä harjoitetaan useammalla tasolla, ja unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että tällainen siirtoverkonhaltijoiden toimintojen lainmukaisuuden tiukka valvonta kuuluu riidanalaisissa säännöksissä säädetyn kokonaisuuden yleiseen logiikkaan ja tukee päätelmää siitä, etteivät siirtoverkonhaltijat toimi omaan lukuunsa ja vapaasti, vaan valtion varoista myönnetyn tuen hallinnoijina, jotka ovat rinnastettavissa valtion konsessiota hoitavaan yksikköön.

VALIKOIVUUS – VEROTUET

Tuomioissa *GFKL Financial Services v. komissio* (T-620/11, muutoksenhaku vireillä,⁵⁹ [EU:T:2016:59](#)) ja *Heitkamp BauHolding v. komissio* (T-287/11, muutoksenhaku vireillä,⁶⁰ [EU:T:2016:60](#)), jotka kumpikin annettiin 4.2.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus palauttaa mieliin verotukien alalla suoritettavan valikoivuusedellytyksen tarkastelun kolme vaihetta.⁶¹

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että verotoimenpiteen katsominen valikoivaksi edellyttää ensin sitä, että alustavasti määritetään ja tutkitaan asianomaisessa jäsenvaltiossa yleisesti tai tavanomaisesti sovellettava verojärjestelmä. Tähän yleiseen tai tavanomaiseen verojärjestelmään vertaamalla on tämän jälkeen arvioitava, onko verotoimenpiteellä myönnetty etu valikoiva, ja todettava tämä osoittamalla, että toimenpiteellä poiketaan mainitusta yleisestä järjestelmästä. Tutkinnan näiden kahden ensimmäisen vaiheen jälkeen toimenpide voidaan luonnehtia valikoivaksi prima facie. Unionin yleinen tuomioistuin kuitenkin täsmentää, että kolmanneksi on vielä tarkastettava, voidaanko edun valikoivuus oikeuttaa sen järjestelmän luonteen tai yleisen rakenteen vuoksi, johon se kuuluu, mistä jäsenvaltion on esitettävä näyttö. Jos näin on, valikoivuusedellytys ei täyty.

Näyttääkseen toteen, että kyseessä olevaa toimenpidettä sovelletaan valikoivasti tiettyihin yrityksiin tai tiettyihin tuotannonaloihin, komission on osoitettava, että toimenpiteellä on otettu käyttöön erilainen kohtelu sellaisten yritysten välillä, jotka ovat kyseessä olevan järjestelmällä tavoitellun päämäärän kannalta toisiinsa rinnastettavassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa tilanteessa, kun taas jäsenvaltion, joka on ottanut käyttöön tällaisen erilaisen kohtelun yritysten välillä niihin kohdistuvan verorasituksen osalta, on osoitettava, että toimenpide on todella oikeutettu kyseessä olevan järjestelmän luonteen ja yleisen rakenteen vuoksi.

Tutkinnan ensimmäisestä vaiheesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei komissio ollut syylistynyt virheeseen todetessaan, että olemassa oli yleisempisääntö elitappion tasaus sääntö, muttavahvistaessaan, että viitejärjestelmänä riidanalaisen toimen valikoivuuden arvioinnissa oli pidettävä tappionmenettämissääntöä. Jälkimmäistä sääntöä sovelletaan siis järjestelmällisesti kaikissa sellaisissa omistusrakenteen muutoksissa, joissa pääomasta hankitaan vähintään 25 prosenttia, siitä riippumatta, minkä tyyppisestä yrityksestä on kyse tai mitkä ovat sen ominaispiirteet.

Tutkinnan toisesta vaiheesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että verorasituksen kevennys, jolla poikkeuksena pääsäännöstä, jolla rajoitetaan tappioiden tasausmahdollisuutta tapauksissa, joissa hankinnan kohteena oli ainakin 25 prosenttia yhtiön osuuksista, on tietyin edellytyksin mahdollistettu tappiontasaus silloin, kun vaikeuksissa oleva yritys on hankittu sen tervehdyttämiseksi, on valikoiva prima facie, 'koska sen

59 | C-209/16 P, Saksa v. komissio ja C 219/16 P, *GFKL Financial Services v. komissio*.

60 | C-203/16 P, *Andres (Heitkamp BauHoldingin konkurssipesänhoitaja) v. komissio* ja C-208/16 P, Saksa v. komissio.

61 | Ks. edellä "IV. Valtiontuet – Tutkittavaksi ottaminen – 2. Kantajaa erikseen koskeva toimi", jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

kohteena eivät ole kaikki yritykset, joiden omistusrakennetta on merkittäväällä tavalla muutettu, vaan sitä sovelletaan tarkasti määriteltyyn yritysten ryhmään eli yrityksiin, jotka ovat hankintahetkellä maksukyvyttömiä tai ylivelkaantuneita tai niitä uhkaa maksukyvyttömyys tai ylivelkaantuminen. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tällä toimenpiteellä, jonka tietyt edellytykset eivät liity väärinkäytön torjumistavoitteeseen ja joka ei kata kaikkia yrityksiä, jotka ovat verojärjestelmällä tavoitellun päämäärän kannalta toisiinsa rinnastettavassa tosiasiallisessa ja oikeudellisessa tilanteessa, suositetaan vaikeuksissa olevia yrityksiä. Tästä unionin yleinen tuomioistuin päätteli, ettei komissio syylistynyt virheeseen katsoessaan, että riidanalaisella toimenpiteellä otettiin käyttöön erilainen kohtelu sellaisten toimijoiden välillä, jotka ovat verojärjestelmälle asetetun tavoitteen kannalta arvioiden tosiasiallisesti ja oikeudellisesti toisiinsa rinnastettavassa tilanteessa.

Tutkinnan kolmannesta vaiheesta unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että kansallista toimenpidettä ei voida oikeuttaa kyseessä olevan verojärjestelmän luonteella tai yleisellä rakenteella, ellei toimenpide ole johdonmukainen kyseessä olevan verojärjestelmän ominaispiirteisiin ja sen toimeenpanoon nähden, minkä lisäksi sen on oltava suhteellisuusperiaatteen mukainen, eikä sillä mennä pidemmälle kuin on tarpeellista siinä mielessä, että tavoiteltua oikeutettua päämäärää ei voitaisi saavuttaa muilla, rajoitetummilla toimenpiteillä. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kyseessä olevaa verotoimenpidettä ei voitu oikeuttaa verojärjestelmän luonteella eikä sen yleisellä rakenteella, koska sen päätavoite helpottaa vaikeuksissa olevien yritysten tervehdyttämistä ei kuulu verojärjestelmän perus- tai pääperiaatteisiin eikä se ole järjestelmän sisäinen vaan sen ulkopuolinen tavoite, ilman että olisi tarpeen selvittää, onko toimenpide oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään.

SISÄMARKKINOILLE SOVELTUVA VALTIONTUKI

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 1.3.2016 antamassaan tuomiossa *Secop v. komissio* (T-79/14, [EU:T:2016:118](#)) myös tilaisuus täsmentää edellytyksiä, joiden täytyessä vaikeuksissa olevan yrityksen hyväksi myönnettävää pelastamistukea voidaan pitää sisämarkkinoille soveltuvana, ja sitä, onko komission tässä yhteydessä otettava huomioon tämän tuen ja väitettyjen aiempien tukien yhteisvaikutus.⁶²

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että pelastamis- ja rakenneuudistustukea koskevien vuoden 2004 suuntaviivojen⁶³ 23 kohdassa todetaan, että vanhojen tukien ja uuden pelastamis- tai rakenneuudistustuen yhteisvaikutus on otettava huomioon nimenomaisesti vain sääntöjenvastaisten tukien osalta. Siitä kysymyksestä, onko tällainen huomioon ottaminen tarpeen, vaikkei mitään tällaista velvollisuutta mainitakaan nimenomaisesti vuoden 2004 suuntaviivoissa, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että pelastamistukien erityispiirteet ovat esteenä sellaisten aiempien tukien, joita ei mainita suuntaviivojen 23 kohdassa, yhteisvaikutuksen huomioon ottamiselle. Vuoden 2004 suuntaviivojen 15 kohdassa esitetystä pelastamistukien määritelmästä nimittäin ilmenee, että koska tukikelpoiset toimenpiteet ovat rajallisia ja luonteeltaan tilapäisiä ja palautettavia ja ne rajataan vain toimenpiteisiin, jotka ovat kyseessä olevan yrityksen toiminnan tilapäisen jatkumisen kannalta tarpeen, niillä on hyvin rajallisia vaikutuksia sisämarkkinoihin. Juuri nämä rajalliset vaikutukset yhdessä pelastamistukien kiireellisyyden kanssa tekevät perustelluksi, että komissio tutkii ne tavallisesti yksinkertaistetussa menettelyssä. Kunkin mahdollisen sääntöjenvastaiseksi väitetyn vanhan tuen yhteisvaikutuksen ottaminen huomioon tekisi mahdottomaksi sen yhden kuukauden määräajan noudattamisen, jota komissio pyrkii yksinkertaistetussa menettelyssä noudattamaan, eikä siis sopisi yhteen tutkinnan kiireellisyyden eikä sen kanssa, että kyseisillä tuilla on rajalliset vaikutukset kilpailuun.

62| Ks. edellä kohta "IV. Valtiontuet – Hallinnollinen menettely", jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

63| Yhteisön suuntaviivat valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi (EUVL 2004, C 244, s. 2).

Muiden kuin vuoden 2004 suuntaviivojen 23 kohdassa määriteltyjen vanhojen tukien – jotka jo ovat komission lopullisen kielteisen päätöksen kohteena – huomioon ottaminen ei myöskään sovi yhteen oikeusvarmuuden periaatteesta johtuvien vaatimusten kanssa. Tällainen lähestymistapa nimittäin pakottaisi komission liitännäisesti tutkimaan kyseiset vanhat tuet, joiden luokittelu tuiksi ja sääntöjenvastaisiksi tuiksi voi olla riidanalaista komission ja asianomaisen jäsenvaltion välillä ja joiden on mahdollisesti oltava erillisen menettelyn ja erillisen päätöksen kohteena. Tämä voisi johtaa lopulta joko pelastamistuen epäämiseen vanhojen tukien pintapuolisen tutkinnan perusteella, vaikka nämä viimeksi mainitut voisivat myöhemmin osoittautua sääntöjenmukaisiksi tai niissä ei olisi kyse tuista, tai pelastamistuesta tehtävän päätöksen aiheettomaan viivästymiseen. Niinpä unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei komissio voi olla velvollinen ottamaan väitettyjen vanhojen tukien ja pelastamistuen yhteisvaikutusta huomioon muissa kuin suuntaviivojen 23 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

TUKIEN TAKAISINPERINTÄ

Tuomioissa *Irlanti ja Aughinish Alumina v. komissio* (T-50/06 RENV II ja T-69/06 RENV II, muutoksenhaku vireillä,⁶⁴ [EU:T:2016:227](#)) ja *Ranska v. komissio* (T-56/06 RENV II, [EU:T:2016:228](#)),⁶⁵ jotka kumpikin julistettiin 22.4.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus lausua valtiontukien takaisinperintää koskevien sääntöjen soveltamisesta oikeudenkäynnin kohtuullisen keston, luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteiden kannalta. Tuomioiden taustalla on päätös 2006/323/EY,⁶⁶ jossa komissio luokitteli kolmessa jäsenvaltiossa alumiinioksidin valmistuksessa polttoaineena käytetyille kivennäisöljyille myönnettyt valmisteverovapautukset valtiontuiksi ja määräsi perimään ne takaisin. Unionin yleinen tuomioistuin joutui lausumaan käsiteltävistä asioista jo kolmannen kerran sen jälkeen, kun sen näissä asioissa aiemmin antamat ratkaisut⁶⁷ oli valituksen johdosta kumottu unionin tuomioistuimessa.⁶⁸

Ensiksi mainitussa tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että estoppel-periaate on anglosaksinen oikeuskäsite, jota ei sellaisenaan ole olemassa Euroopan unionin oikeudessa, mikä ei kuitenkaan vaikuta siihen, että tiettyjen unionin oikeudessa vahvistettujen oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteiden kaltaisten periaatteiden ja *nemo potest venire contra factum proprium* -säännön kaltaisten sääntöjen voidaan katsoa liittyvän kyseiseen periaatteeseen tai muistuttavan sitä. Vaikka siis kyseisen periaatteen loukkaamiseen perustuva väite olikin hylättävä oikeudellisesti perusteettomana siltä osin kuin se perustui estoppel-periaatteen loukkaamiseen, tämä ei kuitenkaan vaikuttanut mahdollisuuteen tutkia kantajan väitteet, kun niiden voitiin katsoa esitetyn lähinnä oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamiseen perustuvan kanneperusteen tueksi.

64] C-373/16 P, *Aughinish Alumina v. komissio* ja C-369/16 P, *Irlanti v. komissio*.

65] Ks. myös tuomio 22.4.2016, *Italia ja Eurallumina v. komissio*, T-60/06 RENV II, [EU:T:2016:233](#).

66] Gardannan alueella, Shannonin alueella ja Sardiniaassa alumiinioksidin valmistuksessa polttoaineena käytettävien kivennäisöljyjen vapauttamisesta valmisteverosta, jonka Ranska, Irlanti ja Italia ovat panneet täytäntöön 7.12.2005 tehty komission päätös 2006/323/EY (EUVL 2006, L 119, s. 12).

67] Tuomio 12.12.2007, *Irlanti ym. v. komissio*, T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 ja T-69/06, ei julkaistu, [EU:T:2007:383](#) ja tuomio 21.3.2012, *Irlanti v. komissio*, T-50/06 RENV, T-56/06 RENV, T-60/06 RENV, T-62/06 RENV ja T-69/06 RENV, [EU:T:2012:134](#).

68] *Tuomio 2.12.2009, komissio v. Irlanti ym.*, C-89/08 P, [EU:C:2009:742](#) ja tuomio 10.12.2013, *komissio v. Irlanti ym.*, C-272/12 P, [EU:C:2013:812](#).

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti unionin tuomioistuimen todenneen tuomiossa **komissio v. Irlanti ym.**,⁶⁹ että neuvoston päätöksellä, jolla jäsenvaltiolle annetaan direktiivin 92/81/ETY⁷⁰ 8 artiklan 4 kohdan mukaisesti lupa ottaa käyttöön valmisteverovapautus, ei voida estää komissiota käyttämästä sille perustamissopimuksessa myönnettyä toimivaltaa, aloittamasta näin ollen SEUT 108 artiklassa määrättyä menettelyä sen selvittämiseksi, onko kyseinen vapautus valtiontukea, ja tarvittaessa riidanalaisen päätöksen kaltaisen päätöksen tekemiseksi tämän menettelyn päätteeksi. Tästä seuraa, että kun komissio sovelsi SEUT 108 artiklassa määrättyä menettelyä tutkiakseen, oliko riidanalainen vapautus valtiontukea, ja teki kyseisen menettelyn päätteeksi päätöksen, jossa tuki määrättiin osittain palautettavaksi, se vain käytti sille perustamissopimuksessa valtiontukien alalla myönnettyä toimivaltaa. Se ei näin tehdessään voinut loukata toimivaltaa, joka perustamissopimuksessa on annettu neuvostolle valmisteverolainsäädäntöjen yhdenmukaistamisen alalla, tairikkoatoimia, jotka neuvosto on toteuttanut mainitun toimivallan nojalla. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että neuvoston komission ehdotuksesta tekemillä hyväksymispäätöksillä saattoi olla vaikutuksia ainoastaan valmisteverolainsäädäntöjen yhdenmukaistamista koskevien sääntöjen soveltamisalalla, eikä niillä rajoitettu sellaisen riidanalaisen päätöksen kaltaisen mahdollisen päätöksen vaikutuksia, jonka komissio saattoi tehdä sillä valtiontukien alalla olevan toimivallan nojalla. Tämän perusteella unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi perusteettomina väitteet, jotka koskevat oikeusvarmuuden periaatteen ja toimielinten toimien tehokasta vaikutusta koskevan periaatteen loukkaamista, direktiivin 92/81 8 artiklan 5 kohdan rikkomista ja toimivallan ylittämistä.

Unionin yleinen tuomioistuin myös totesi, että valtiontuen käsite liittyy objektiiviseen tilanteeseen eikä voi olla riippuvainen toimielinten toiminnasta tai lausumista. Näin ollen se, että komissio oli direktiivin 92/81 EY 8 artiklan 4 kohdan mukaisia neuvoston hyväksymispäätöksiä tehtäessä katsonut, että alumiinioksidin valmistuksessa polttoaineena käytetyille kivennäisöljyille myönnettyistä valmisteverovapautuksista ei aiheutuisi kilpailun vääristymistä eikä niillä haitataisi yhteismarkkinoiden moitteetonta toimintaa, ei voinut estää mainittujen vapautusten luonnehtimista valtiontueksi, mikäli SEUT 107 artiklassa tarkoitetut valtiontuen olemassaolon edellytykset täyttyivät. Tästä ilmenee varsinkin, ettei komissio ollut valmisteverovapautuksia valtiontueksi luonnehdittaessa sidottu arviointeihin, jotka neuvosto oli esittänyt valmisteverolainsäädäntöjen yhdenmukaistamisen alalla tekemissään päätöksissä ja joiden mukaan mainitut vapautukset eivät aiheuttaisi kilpailun vääristymistä eikä niillä haitataisi yhteismarkkinoiden moitteetonta toimintaa.

Jälkimmäisessä tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin palautti mieliin erityisesti valtiontukien alalla sovellettavan oikeusvarmuutta ja luottamuksensuojaa koskevan oikeuskäytännön ja totesi, että muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemisen ja lopullisen päätöksen tekemisen välillä kulunut ajanjakso, joka kesti vähän yli 49 kuukautta, vaikutti kohtuuttomalta ja ettei sitä voitu perustella käsiteltävän asiakirja-aineiston laajuudella ja monimutkaisuudella, sovellettavan säännösten kehittämisellä, käytännön vaikeuksilla ja kielellisillä vaikeuksilla.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin tutki, oliko tämä komission viivyttely johtanut siihen, että edunsaaja on voinut kohtuudella olettaa, että komissiolla ei ollut enää epäilyjä ja että riidanalaista vapautusta ei vastustettaisi, ja saattoiko kyseinen kohtuullisen ajan ylittäminen estää komissiota vaatimasta tuen takaisin perimistä. Vaikka tässä on toki noudatettava yksityisten intressejä suojaavan oikeusvarmuuden vaatimuksia, nämä vaatimukset on kuitenkin myös saatettava tasapainoon sellaisten yleisten etujen suojaamisen vaatimusten kanssa, joihin kuuluu valtiontukien alalla yleinen etu välttää se, että kilpailulle vahingolliset valtion tuet vääristävät markkinoiden toimintaa, mikä edellyttää vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sitä, että sääntöjenvastaiset tuet palautetaan aikaisemman tilanteen ennalleen saattamiseksi. Se, ettei

69| Tuomio 10.12.2013, C-272/12 P, [EU:C:2013:812](#).

70| Kivennäisöljyjen valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta 19.10.1992 annettu neuvoston direktiivi 92/81/ETY (EYVL 1992, L 316, s. 12).

valtiontukipäätöstä tehty kohtuullisessa ajassa, voidaan, kuten tuomioon **RSV v. komissio**⁷¹ johtaneessa asiassa, ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa ottaa huomioon sen toteamiseksi, että mainitun tuen saajissa on syntynyt perusteltu luottamus, joka voi estää sen, että komissio velvoittaa mainitun jäsenvaltion määräämään kyseisen tuen palautettavaksi. Käsiteltävässä asiassa ei kuitenkaan ollut olemassa kaikkia tuomion RSV v. komissio taustalla olleen asian poikkeuksellisia olosuhteita. Käsiteltävässä asiassa oli erityisesti niin, että riidanalainen tuki oli myönnetty sen jälkeen, kun komissio aloitti riidanalaista vapautusta koskevan muodollisen tutkintamenettelyn.

Unionin yleinen tuomioistuin myös totesi, että valtiontuen alalla komission toimimattomuudesta ei voi syntyä perusteltua luottamusta silloin, kun tukiohjelmaa ei ole ilmoitettu sille.⁷² Käsiteltävässä tapauksessa pelkästään komission ilmeisen toimimattomuuden perusteella ei – vaikka se onkin ristiriidassa kohtuullisessa ajassa toimimista koskevan periaatteen kanssa – siis voida todeta, että kyse on sellaisista poikkeuksellisista olosuhteista, jotka voivat synnyttää edunsaajan mielessä perustellun luottamuksen riidanalaisen tuen sääntöjenmukaisuuteen valtiontukisääntöjen kannalta. Tästä seuraa, että pelkästään se, että nyt käsiteltävässä tapauksessa oli loukattu kohtuullisessa ajassa toimimista koskevaa periaatetta riidanalaista päätöstä tehtäessä, ei estänyt komissiota määräämästä kyseisessä päätöksessä riidanalaista tukea takaisin perittäväksi.

V TEOLLISOIKEUDET – EU-TAVARAMERKKI

UNIONIN TAVARAMERKKIJÄRJESTELMÄN ITSENÄISYYS

Tuomiossa **Karl-May-Verlag v. SMHV – Constantin Film Produktion (WINNETOU)** (T-501/13, [EU:T:2016:161](#)), joka annettiin 18.3.2016, unionin yleinen tuomioistuin palautti mieliin EU-tavaramerkin itsenäisyyden ja riippumattomuuden periaatteet. Kantaja muun muassa väitti kanteensa tueksi, että Euroopan unionin teollis- ja tekijänoikeusviraston (EUIPO) ensimmäinen valituslautakunta oli loukannut näitä periaatteita, koska se oli perustanut päätöksensä pelkästään Saksan tuomioistuinten ratkaisuihin tekemättä omaa arviointia unionin tavaramerkkioikeudessa tätä varten vahvistettujen perusteiden nojalla.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että muissa tapauksissa kuin niissä, joissa on kyse asetuksen N:o 207/2009⁷³ 8 artiklan 4 kohdassa mainitusta olettamasta, jonka puitteissa EUIPO on velvollinen soveltamaan kansallista lainsäädäntöä mukaan luettuna siihen liittyvä kansallinen oikeuskäytäntö, EUIPO tai unionin yleinen tuomioistuin eivät ole sidottuja kansallisten viranomaisten tai tuomioistuinten ratkaisuihin. Unionin tavaramerkkejä koskeva säännöstö on nimittäin itsenäinen järjestelmä, joka muodostuu sen omien tavoitteiden ja sääntöjen kokonaisuudesta ja jonka soveltaminen on riippumaton kansallisista järjestelmistä. Mikään asetuksen N:o 207/2009 säännös ei velvoita EUIPOa tai valituksen johdosta unionin yleistä tuomioistuinta tekemään samaa ratkaisua kuin kansalliset hallintoviranomaiset tai tuomioistuimet samankaltaisessa tilanteessa. Vaikka kansallisten viranomaisten päätökset eivät sido EUIPOa, se voi kuitenkin ottaa nämä viimeksi mainitut päätökset huomioon kyseisen asian tosiseikkojen arvioinnissa indisiaina, ilman että ne olisivat velvoittavia tai ratkaisevia.

71 | Tuomio 24.11.1987, 223/85, [EU:C:1987:502](#).

72 | Tuomio 11.11.2004, *Demesa ja Territorio Histórico de Álava v. komissio*, C-183/02 P ja C-187/02 P, [EU:C:2004:701](#), 52 kohta.

73 | Yhteisön tavaramerkistä 26.2.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 207/2009 (EUVL 2009, L 78, s. 1).

Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että valituslautakunta toisti Saksan oikeuskäytännössä tehdyt päätelmät, jotka koskevat merkin rekisteröintikelpoisuutta, merkistä syntyvää mielikuvaa ja kyseisen tavaramerkin kuvailevuutta kyseisiin tavaroihin ja palveluihin nähden, eikä se tehnyt itsenäistä arviointia asianosaisten esittämien argumenttien ja seikkojen valossa. Tästä se päätteli, että valituslautakunta teki oikeudellisen virheen, kun se ei kyseessä olevia tosiseikkoja arvioidessaan antanut Saksan tuomioistuinten ratkaisuille ohjeellista arvoa indisiona vaan pakottavan arvon kyseisen tavaramerkin rekisteröintikelpoisuuden osalta.

EHDOTTOMAT HYLKÄYSPERUSTEET

Tämänvuotisesta oikeuskäytännöstä on paikallaan tuoda esiin viisi tuomiota, joissa käsitellään asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja rekisteröinnin ehdottomia hylkäysperusteita.

1. VALITUSLAUTAKUNNAN VELVOLLISUUS TUTKIA TOSISEIKAT VIRAN PUOLESTA

Tuomiossa *European Food v. EUIPO – Société des produits Nestlé (FITNESS)* (T-476/15, muutoksenhaku vireillä,⁷⁴ [EU:T:2016:568](#)),⁷⁵ joka julistettiin 28.9.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui siitä, onko EUIPOlla velvollisuus tutkia asian tosiseikat viran puolesta ehdottomilla hylkäysperusteilla aloitetuissa mitättömyysmenettelyissä ja onko valituslautakunnilla tässä yhteydessä mahdollisuus jättää ottamatta huomioon todisteet, jotka on esitetty myöhässä.

Palautettuaan mieliin rekisteröintihakemuksen ehdottomien hylkäysperusteiden tutkimismenettelyn ja suhteellisiin hylkäysperusteisiin perustuvan väitemenettelyn väliset erot unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 207/2009 76 artiklan 1 kohdan mukaan EUIPO:n valituslautakuntien on ehdottomien hylkäysperusteiden tutkinnassa tutkittava tosiseikat viran puolesta, kun ne määrittävät sitä, koskeeko rekisteröitäväksi haettua tavaramerkkiä jokin mainitun asetuksen 7 artiklassa mainituista rekisteröinnin hylkäysperusteista. Se kuitenkin täsmensi, että EUIPO:n ei tarvitse mitättömyysmenettelyssä selvittää viran puolesta uudelleen tutkijan jo selvittämiä asiaan liittyviä tosiseikkoja, jotka voivat johtaa ehdottomien hylkäysperusteiden soveltamiseen. Kuten asetuksen N:o 207/2009 52 ja 55 artiklasta nimittäin ilmenee, EU-tavaramerkkiä on pidettävä pätevänä siihen saakka, kunnes EUIPO on julistanut sen mitättömyysmenettelyn seurauksena mitättömäksi. EU-tavaramerkkiä koskee siis pätevyysoletama, joka rajoittaa asetuksen N:o 207/2009 76 artiklan 1 kohdassa mainittua EUIPO:n velvollisuutta tutkia asiaan liittyvät tosiseikat viran puolesta. Koska rekisteröidyn EU-tavaramerkin oletetaan mitättömyysmenettelyssä olevan pätevä, mitättömyysvaatimuksen tekijän on vedottava EUIPOssa konkreettisiin seikkoihin, joiden se katsoo vaikuttavan kyseisen tavaramerkin pätevyYTEEN.

2. PERUSTELUVELVOLLISUUS

Tuomiossa *Intesa Sanpaolo v. EUIPO (START UP INITIATIVE)* (T-529/15, [EU:T:2016:747](#)), joka annettiin 15.12.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää EUIPO:n perusteluvollisuuden ulottuvuutta silloin, kun se päättää hylätä EU-tavaramerkin rekisteröintihakemuksen.

74| C-634/16 P, *EUIPO v. European Food*.

75| Ks. jäljempänä kohta "6. Todisteiden jättäminen", jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tavaramerkkihakemusta koskevat hylkäysperusteet on tutkittava suhteessa kaikkiin niihin tavaroihin tai palveluihin, joille tavaramerkin rekisteröintiä on haettu. Silloin, kun sama hylkäysperuste koskee tavaroiden tai palvelujen luokkaa tai ryhmää, perustelut voivat olla yhteiset kaikkien kyseessä olevien tavaroiden tai palvelujen osalta. Tällainen mahdollisuus ulottuu kuitenkin vain tavaroihin ja palveluihin, joiden välillä on riittävän suora ja konkreettinen yhteys, jotta ne muodostavat kyseisten tavaroiden tai palvelujen riittävän yhtenäisen ryhmän. Pelkästään kyseisten tavaroiden tai palvelujen kuuluminen samaan Nizzan sopimuksen⁷⁶ mukaiseen luokkaan ei riitä tällaisen yhtenäisyyden toteamiseksi, koska näihin luokkiin kuuluu usein keskenään hyvin erilaisia tavaroita tai palveluja, joiden välillä ei välttämättä ole tällaista riittävän suoraa ja konkreettista yhteyttä.

Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että tavaroiden tai palvelujen yhtenäisyyttä arvioidaan kyseessä olevaa tavaramerkkihakemusta koskevan konkreettisen hylkäysperusteen kannalta. On mahdollista antaa yhteiset perustelut niiden tavaroiden ja palvelujen osalta, joiden välillä on riittävän suora ja konkreettinen yhteys, jotta kyseiset tavarat ja palvelut muodostavat riittävän yhtenäisen luokan, siten, että kaikista kyseisen päätöksen perusteluina olevista tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevista toteamuksista ilmenee riittävän selkeästi päättely kunkin tähän ryhmään kuuluvan tavarat ja palvelun osalta ja että kyseiset toteamukset soveltuvat erotuksetta kuhunkin näistä tavaroista ja palveluista.

3. VILPILLINEN MIELI

Asiassa, jossa annettiin 7.7.2016 tuomio *Copernicus-Trademarks v. EUIPO – Maquet (LUCEO)* (T-82/14, [EU:T:2016:396](#)), unionin yleinen tuomioistuin lausui kanteesta, jossa vaadittiin kumoamaan EUIPO:n neljännen valituslautakunnan päätös vahvistaa mitättömyysosaston ratkaisu, jonka mukaan kantaja oli jättänyt riidanalaisen tavaramerkin rekisteröintihakemuksen vilpillisessä mielessä. Valituslautakunnan mukaan tavaramerkin haltija oli hakenut rekisteröintiä ainoastaan voidakseen vastustaa kolmannen osapuolen toisen EU-tavaramerkin rekisteröimiseksi tekemää hakemusta ja saadakseen siitä taloudellista hyötyä.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että asetuksen N:o 207/2009 52 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu vilpillisen mielen käsite liittyy tavaramerkin hakijan subjektiiviseen motivaatioon, siis epärehelliseen aikomukseen tai muuhun pahanilkiseen motiiviin. Vilpillisestä mielestä on kyse erityisesti silloin, kun rekisteröintihakemus poikkeaa alkuperäisestä tarkoituksestaan ja esitetään keinottelutarkoituksessa tai yksinomaan taloudellisen hyödyn tavoittelemiseksi.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, ettei kantaja ollut esittänyt perusteluja, joilla pyrittäisiin kumoamaan valituslautakunnan toteamus, jonka mukaan sen arvioimiseksi, oliko kantaja toiminut vilpillisessä mielessä, oli otettava huomioon sen oman menettelytavan lisäksi myös sen edustajan ja siihen etuyhteydessä olevien yritysten menettelytavat. Käsiteltävässä asiassa kantajan edustajan strategiana oli tehdä kuuden kuukauden välein kansallisten tavaramerkkien rekisteröintihakemuksia kahteen eri jäsenvaltioon ja jättää hakemusmaksu maksamatta päästäkseen estämään muiden hakemusten etenemisen. Kolmannen osapuolen hakiessa saman tai samankaltaisen EU-tavaramerkin rekisteröintiä kantajan edustaja teki kansallisesta tavaramerkistä EU-tavaramerkkihakemuksen ja vaati sille etuoikeutta vetoamalla kansallisista tavaramerkeistä tekemiensä rekisteröintihakemusten ketjun viimeisimpään hakemukseen. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tällainen menettelytapa ei ole asetuksen N:o 207/2009 tarkoituksen mukainen, koska sillä pyritään ainoastaan kiertämään asetuksen N:o 207/2009 29 artiklassa tarkoitettu kuuden kuukauden harkinta-aika ja sen 51 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu viiden vuoden lisämääräaika. Valituslautakunta oli

⁷⁶ | Tavaroiden ja palvelujen kansainvälistä luokitusta tavaramerkkien rekisteröimistä varten koskeva, 15.6.1957 tehty Nizzan sopimus, sellaisena kuin se on tarkistettuna ja muutettuna.

siten perustellusti katsonut, että tällaisen hakustrategian ainoana tarkoituksena on vastustaa kolmansien osapuolten jättämiä rekisteröintihakemuksia ja saada niiden vastustamisesta taloudellista hyötyä.

4. MAANTIETEELLINEN MERKINTÄ

Tuomiossa *Internet Consulting v. EUIPO – Provincia Autonoma di Bolzano-Alto Adige (SUEDTIROL)* (T-11/15, [EU:T:2016:422](#)), joka julistettiin 20.7.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun merkin kuvailevuutta koskevan ehdottoman hylkäysperusteen soveltamisesta maantieteellisiin alkuperämerkintöihin. Tämän tuomion taustalla olevassa asiassa unionin yleinen tuomioistuin tutki, oliko päätös, jolla EUIPO:n suuri valituslautakunta hyväksyi väliintulijan tekemän valituksen ja totesi riidanalaisen tavaramerkin mitättömäksi, lainmukainen.

Aluksi unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanneperusteen, jonka mukaan väliintulijalla, joka on julkisoikeudellinen yhteisö, ei ole oikeutta esittää mitättömyysvaatimusta riidanalaisesta merkistä. Menettämis- ja mitättömyysperusteisiin ja erityisesti asetuksen N:o 207/2009 52 artiklassa tarkoitettuihin ehdottomiin mitättömyysperusteisiin voi näet vedota jokainen henkilö siitä riippumatta, onko hän yksityinen vai julkinen, minkä vuoksi saman asetuksen 56 artiklan 1 kohdan a alakohdan lopussa vain vaaditaan, että mainittu henkilö ”voi esiintyä kantajana tai vastaajana oikeudenkäynneissä”.

Vastauksena siihen kantajan väitteeseen, jonka mukaan valituslautakunta rikkoi asetuksen N:o 207/2009 säännöksiä katsoessaan, että riidanalainen tavaramerkki oli kohdeyleisön tuntemaa paikkaa koskeva maantieteellinen alkuperämerkintä, jolla annetaan tietoja kyseessä olevien palvelujen maantieteellisestä alkuperästä eikä niiden kaupallisesta alkuperästä, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan tarkoituksena on välttää se, että talouden toimija käyttää yksinoikeudella maantieteellistä alkuperämerkintää kilpailijoidensa vahingoksi. Vaikka on totta, että valituslautakunta on lähtökohtaisesti velvollinen tutkimaan maantieteellisen alkuperämerkinnän merkityksellisyyden näiden kilpailusuhteiden kannalta tutkimalla kyseisen alkuperän sekä niiden tavaroiden ja palvelujen, joita varten tavaramerkkiä haetaan, välisen yhteyden ennen kuin se voi evätä sen rekisteröimisen asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla, kyseisen velvollisuuden tiukkuus voi kuitenkin vaihdella useiden sellaisten tekijöiden mukaan, joita ovat esimerkiksi kyseessä olevan maantieteellisen alkuperämerkinnän laajuus, maine tai luonne. Käsiteltävässä tapauksessa oli selvää, että sen todennäköisyyden, että kyseessä oleva maantieteellinen alkuperämerkintä voi vaikuttaa kilpailusuhteisiin, oli katsottava olevan suuri, kun otettiin huomioon ne myönteiset tuntemukset, joita Etelä-Tiroliin (Italia) viittaaminen voi herättää kyseessä olevia palveluja markkinoitaessa. Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan c alakohta ei lähtökohtaisesti ole esteenä sellaisten maantieteellisten nimien rekisteröimiselle, jotka eivät ole asianomaisessa kohderyhmässä tunnettuja. Käsiteltävässä tapauksessa tavaramerkin kattamilla palveluilla ei kuitenkaan ollut muita erityisiä ominaisuuksia, joiden johdosta kohderyhmään kuuluva kuluttaja saattaisi olla yhdistämättä maantieteellistä alkuperämerkintää mielessään niiden maantieteelliseen alkuperään. Tämän perusteella asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan 1 kohdan c alakohta oli esteenä sen kyseessä olevan maantieteellisen merkinnän, jonka katsotaan asianomaisessa kohderyhmässä viittaavan maantieteelliseen alueeseen, rekisteröimiselle.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että asetuksen N:o 207/2009 12 artiklan b alakohdan mukaan EU-tavaramerkki ei oikeuta haltijaa kieltämään kolmatta käyttämästä elinkeinotoiminnassa maantieteellistä alkuperää osoittavia merkintöjä. Kyseisellä säännöksellä pyritään tosin mahdollistamaan muun muassa se, etteisellaisen maantieteellistä alkuperää koskevan merkinnän käyttö, joka muodostaa lisäsiyhdistelmämerkin osan, kuulu kyseisen asetuksen 9 artiklassa säädetyn kiellon alaan. Asetuksen N:o 207/2009 12 artiklan b alakohdalla ei kuitenkaan anneta kolmansille oikeutta käyttää tällaista nimeä tavaramerkkinä, vaan sillä

ainoastaan turvataan kolmansille mahdollisuus käyttää tällaista nimeä deskriptiivisesti eli maantieteellisen alkuperän ilmaisemiseen sillä edellytyksellä, että nimeä käytetään hyvää liiketapaa noudattaen.

5. ÄÄNIMERKIT

Asiassa, jossa annettiin 13.9.2016 tuomio *Globo Comunicação e Participações v. EUIPO (äänimerkki)* (T-408/15, [EU:T:2016:468](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan EUIPO:n viidennen valituslautakunnan päätös, jolla hylättiin kantajan hakemus äänimerkin rekisteröimiseksi EU-tavaramerkiksi muun muassa sellaisille tavaroille ja palveluille, joilla tietoa levitetään elektronisesti, suullisesti ja television välityksellä, koska merkiltä puuttui erottamiskyky.

Unionin yleinen tuomioistuin totesi ensin tuomion *Shield Mark*⁷⁷ perusteella, että asetuksen N:o 207/2009 4 artiklaa on tulkittava siten, että äänet voivat muodostaa tavaramerkin sillä edellytyksellä, että ne voidaan lisäksi esittää graafisesti ja ettei ole riidanalaista, että nuottien ilmoittaminen nuottiviivastolla, johon on merkitty nuottiavain, tauot ja etumerkit, on tällainen graafinen esitys.

Haetun merkin erottamiskyvystä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että vaikka kohdeyleisöllä on tapana mieltää sana- tai kuviomerkit merkeiksi, jotka osoittavat tavaroiden tai palvelujen kaupallisen alkuperän, näin ei ole välttämättä silloin, kun merkki koostuu pelkästään yhdestä äänielementistä. Tiettyjen tavaroiden ja palvelujen osalta, jotka liittyvät muun muassa yhtäältä televisio- tai radiolähetysiin sekä puhelinliikenteeseen ja toisaalta tietovälineisiin, ohjelmistoihin tai yleensä medioihin, ei ole ainoastaan epätavallista vaan myös ja jopa yleistä, että kuluttaja saadaan tunnistamaan mainitulle alalle kuuluva tavara tai palvelu äänielementistä (mainossävelmästä tai melodiasta), jonka avulla hän erottaa sen olevan peräisin tietystä yrityksestä. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan on kuitenkin välttämätöntä, että äänimerkillä, jonka rekisteröintiä on haettu, on tietty merkittävyys, jonka avulla kyseinen kuluttaja havaitsee sen ja katsoo sen tavaramerkiksi eikä toiminnalliseksi osatekijäksi tai tunnisteeksi, jolla ei ole omia ominaispiirteitä. Näin ollen äänimerkki, joka ei voi tarkoittaa muuta kuin pelkkää arkipäiväistä nuottien yhdistelmää, josta se koostuu, ei auta kyseistä kuluttajaa ymmärtämään sen tehtäväksi kyseisten tavaroiden ja palvelujen tunnistamista, koska sillä katsotaan olevan pelkkä "heijastusvaikutus" siinä mielessä, että se viittaa vain itseensä eikä mihinkään muuhun. Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi, että koska haettu tavaramerkki tarkoittaa soittoaäntä, jolla ei ole mitään luontaista ominaispiirrettä, joka eroaisi sen muodostaman nuotin (korotettu g-nuotti) toistamisesta ja jonka avulla voitaisiin tunnistaa jotakin muuta kuin tämä hälytysääni tai puhelimen soittoaäni, tavaramerkki jää kyseiseltä kuluttajalta yleensä huomaamatta eikä se jää hänen mieleensä. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei EUIPO tehnyt virhettä kieltäytyessään rekisteröimästä merkkiä sen perusteella, että siltä puuttui erottamiskyky.

6. TODISTEIDEN JÄTTÄMINEN

Tuomiossa *FITNESS* (T-476/15, muutoksenhaku vireillä,⁷⁸ [EU:T:2016:568](#)),⁷⁹ joka annettiin 28.9.2016, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 207/2009 76 artiklan 2 kohdan mukaan EUIPO voi jättää ottamatta huomioon tosiseikat, joihin osapuolet eivät ole vedonneet, tai todisteet, joita ei ole esitetty

77| Tuomio 27.11.2003, C-283/01, [EU:C:2003:641](#).

78| Affaire C-634/16 P, *EUIPO v. European Food*.

79| Ks. myös edellä kohta "1. Valituslautakunnan velvollisuus tutkia tosiseikat viran puolesta", jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

määräajassa. Asetuksen N:o 2868/95⁸⁰ 37 säännön b alakohdan iv alakohdasta ei kuitenkaan ilmene, että valituslautakunnalla olisi velvollisuus todeta myöhästyneiksi todisteet, joita ei ole jätetty mitättömyysoastolle. Mainitussa säännössä nimittäin vain täsmennetään, että mitättömyysvaatimuksen täytyy sisältää todisteet, joihin se perustuu. Unionin yleinen tuomioistuin myös totesi, etteivät asetukset N:o 207/2009 ja N:o 2868/95 sisällä säännöstä, jossa vahvistetaan määräaika todisteiden jättämiselle ehdottomaan hylkäysperusteeseen perustuvan mitättömyysvaatimuksen yhteydessä, toisin kuin tietyissä määräaikoja ja niiden noudattamatta jättämisen seurauksia sääntelevissä säännöksissä, joita sovelletaan suhteellisiin hylkäysperusteisiin perustuviin väitemenettelyihin, menettämismenettelyihin ja mitättömyysmenettelyihin. Näillä perusteilla oli unionin yleisen tuomioistuimen mukaan todettava, että asetuksen N:o 207/2009 76 artiklassa, luettuna yhdessä asetuksen N:o 2868/95 37 säännön b alakohdan iv alakohdan kanssa, ei todeta, että valituslautakunnan on todettava sille ensimmäisen kerran ehdottomaan hylkäysperusteeseen perustuvassa mitättömyysmenettelyssä esitetyt todisteet myöhästyneiksi.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka ehdottomiin hylkäysperusteisiin perustuva mitättömyysmenettely aloitetaan asetuksen N:o 207/2009 52 artiklan 1 kohdan mukaan asianosaisen vaatimuksesta, tässä säännöksessä viitataan kuitenkin suoraan tämän asetuksen 7 artiklassa säädettyihin hylkäysperusteisiin, joilla on yleisen edun mukaisia tavoitteita. Lisäksi on muistettava, että ehdottomiin hylkäysperusteisiin perustuvan mitättömyysmenettelyn tarkoituksena on muun muassa, että EUIPO voi tarkastaa tavaramerkin rekisteröinnin pätevyyden ja omaksua kannan, joka sen olisi mahdollisesti pitänyt omaksua viran puolesta kyseisen asetuksen 37 artiklan nojalla. Näin ollen asetuksen N:o 2868/95 50 säännön 1 kohdan kolmannen alakohdan soveltaminen analogisesti ehdottomiin hylkäysperusteisiin perustuvaan mitättömyysmenettelyyn olisi unionin yleisen tuomioistuimen mukaan vastoin asetuksen N:o 207/2009 7 artiklan säännöksissä tavoiteltua yleistä etua.

SUhteelliset hylkäysperusteet

Unionin yleinen tuomioistuin antoi rekisteröinnin suhteellisia hylkäysperusteita koskevissa asioissa useita ratkaisuja, jotka on paikallaan tuoda esiin.

1. VALITUSLAUTAKUNNAN VELVOLLISUUS TUTKIA TOSISEIKAT VIRAN PUOLESTA

Tuomiossa *Sovena Portugal – Consumer Goods v. EUIPO – Mueloliva (FONTOLIVA)* (T-24/16, [EU:T:2016:726](#)), joka julistettiin 13.12.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus lausua siitä, onko valituslautakunnilla velvollisuus ottaa viran puolesta esiin kysymys tavaramerkin rekisteröinnin voimassaolon päättymisestä. Unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetulla kanteella oli riitautettu EUIPO:n toisen valituslautakunnan päätös, jolla se vahvisti väiteosaston päätöksen, jonka mukaan sanamerkin, jonka rekisteröintiä kantaja oli hakenut, ja aikaisemman kansallisen sanamerkin välillä oli sekaannusvaara. Kantaja muun muassa väitti, että silloin, kun valituslautakunta oli todennut väitteen perustelluksi, aikaisemman kansallisen sanamerkin rekisteröintiä ei ollut uudistettu ja sen voimassaolo oli siten päättynyt.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan asetuksen N:o 207/2009 41 artiklan 3 kohdasta ja 76 artiklasta, asetuksen N:o 2868/95 19 säännön 1 kohdasta ja 2 kohdan a alakohdan ii alakohdasta ja 50 säännön 1 kohdan ensimmäisestä ja kolmannelta alakohdasta ja muistakaan sovellettavista menettelysäännöksistä

80] Yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94 täytäntöönpanosta 13.12.1995 annettu komission asetus (EY) N:o 2868/95 (EYVL 1995, L 303, s. 1).

ei seuraa, että valituslautakunnan, jonka on tutkittava sellaisen päätöksen laillisuus, jolla väiteosasto on ottanut kantaa suhteelliseen rekisteröinnin hylkäämistä koskevaan perusteeseen, olisi itse viran puolesta otettava esiin kysymys aikaisemman tavaramerkin rekisteröinnin voimassaolon päättymisestä sen jälkeen, kun määräaika, jonka väiteosasto on asettanut väitteentekijälle kyseistä voimassaoloa koskevien todisteiden esittämistä varten, on päättynyt. Mitään näistä säännöksistä ei voida tulkita myöskään niin, että ne velvoittaisivat väitteentekijän esittämään omasta aloitteestaan näytön siitä, että aikaisemman tavaramerkin rekisteröinti oli voimassa siihen hetkeen saakka, jolloin valituslautakunta teki päätöksen. Nämä toteamukset eivät kuitenkaan vaikuta siihen mahdollisuuteen, joka sen tavaramerkin hakijalla, jota väite koskee, on vedota valituslautakunnassa siihen, ettei väitteentekijä ole esittänyt todisteita aikaisemman tavaramerkin rekisteröinnin pätevyyden voimassa pitämisestä kohtuullisen ajanjakson ajan, kun valituslautakunnassa käytävä menettely otetaan huomioon, jotta väitteentekijä vastaisi tähän ja jotta valituslautakunta ottaisi tilanteen huomioon. Käsiteltävässä asiassa kantaja ei ollut kuitenkaan vedonnut valituslautakunnassa kysymykseen aikaisemman kansallisen tavaramerkin rekisteröinnin voimassa pitämisestä, vaikka vuosi, jonka kuluessa mainittu rekisteröinti päättyi ja oli mahdollisesti uudistettava, oli lähellä tai jo alkanut. Kantaja olisi voinut tehdä näin vielä tuolloin tukeutumalla asetuksen N:o 207/2009 76 artiklan 2 kohdan säännöksiin, joiden mukaan "[EUIPO] voi olla ottamatta huomioon tosiseikkoja tai todisteita, joihin osapuolet eivät ole vedonneet tai joita ne eivät ole esittäneet ajoissa". Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan valituslautakuntaa ei näin ollen voitu moittia siitä, ettei se ole ottanut huomioon sitä, ettei aikaisemman kansallisen tavaramerkin, johon väite perustui, rekisteröintiä mahdollisesti ollut uudistettu, silloin, kun se on tehnyt riidanalaisen päätöksen, onpa kyseisen rekisteröinnin voimassaolon lopullinen päättymispäivä ollut kansallisen oikeuden mukaan mikä hyvänsä.

2. TODISTUSKEINOT

Tuomiossa *Kicktipp v. SMHV – Società Italiana Calzature (kicktipp)* (T-135/14, [EU:T:2016:69](#)), joka annettiin 5.2.2016, unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi asetuksen N:o 2868/95 19 artiklan 2 kohtaa ottaessaan kantaa kysymykseen siitä, mitä todisteita väitteentekijän on esitettävä osoittaakseen väitteen perustana olevan tavaramerkin olemassaolon, voimassaolon ja suojan laajuuden.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että asetuksen N:o 2868/95 19 säännön 2 kohdan a alakohdan ii alakohdan ensimmäisen osan sanamuodon, sellaisena kuin se on ranskankielisessä versiossa, mukaan väitteentekijän on esitettävä aikaisemman tavaramerkin, joka ei ole EU-tavaramerkki, rekisteröintitodistus "ja" tapauksesta riippuen viimeisin uudistamistodistus. Tämän sanamuodon mukaan väitteentekijän on siis lähtökohtaisesti toimitettava rekisteröintitodistus, vaikka se toimittaisi uudistamistodistuksen. Asetuksen N:o 2868/95 19 säännön 2 kohdan a alakohdan ii alakohdan lopun mukaan väitteentekijällä on myös mahdollisuus esittää "muut vastaavat asiakirjat, jotka ovat peräisin tavaramerkin rekisteröineeltä hallintoviranomaiselta". Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tätä säännöstä on tulkittava siten, ettei mahdollisuus toimittaa vastaava asiakirja koske pelkästään uudistamistodistusta, vaan sekä rekisteröintitodistusta että uudistamistodistusta. On myös mahdollista, että uudistamistodistus on samalla ensimmäistä asiakirjaa eli rekisteröintitodistusta "vastaava asiakirja". Näin ollen uudistamistodistuksen esittäminen riittää osoittamaan väitteen perustana olevan tavaramerkin olemassaolon, voimassaolon ja suojan laajuuden, jos siinä on kaikki tätä varten tarvittavat tiedot.

Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että kun uudistamista on haettu määräajassa, mutta toimivaltainen viranomainen ei ole vielä lausunut tästä hakemuksesta, on riittävää esittää todistus hakemuksesta, jos se on peräisin toimivaltaiselta viranomaiselta ja sisältää kaikki tarvittavat tiedot, jotka liittyvät tavaramerkin rekisteröintiin, sellaisina kuin ne ilmenisivät rekisteröintitodistuksesta. Sitä vastoin silloin, kun väitteen perustana oleva tavaramerkki rekisteröidään, ei ole asetuksen N:o 2868/95 19 säännön 2 kohdan a alakohdan ii alakohdan mukaan enää riittävää esittää todistus hakemuksesta. On siis tarpeen esittää

rekisteröintitodistus tai vastaava asiakirja. Saman ajatuksen mukaisesti ei ole riittävää esittää todistusta, joka osoittaa uudistamishakemuksen jättämisen, kun uudistaminen on tehty.

Tuomiossa **Puma v. EUIPO – Gemma Group (loikkaava kissaeläin)** (T-159/15, muutoksenhaku vireillä,⁸¹ [EU:T:2016:457](#)), joka julistettiin 9.9.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää täsmennyksiä oikeuskäytäntöön, jonka mukaan EUIPO:n on yhdenvertaisen kohtelun ja hyvän hallinnon periaatteiden nojalla otettava hakemuksia tutkiessaan huomioon aikaisempi päätöskäytäntönsä.

Kantaja väitti kanteensa tueksi, että viides valituslautakunta oli tehnyt oikeudellisen virheen muun muassa poiketessaan aikaisempien tavaramerkkien mainetta koskevasta EUIPO:n päätöskäytännöstä, johon väitteen tueksi oli vedottu.

Muistutettuaan, että perusoikeuskirjan 41 artiklan 2 kohdan mukaan hyvää hallintoa koskevaan oikeuteen sisältyy erityisesti hallintoelinten velvollisuus perustella päätöksensä, unionin yleinen tuomioistuin totesi tuomiosta **Agencja Wydawnicza Technopol v. SMHV**⁸² ilmenevän, että kun otetaan huomioon yhdenvertaisen kohtelun ja hyvän hallinnon periaatteet, EUIPO:n on rekisteröintä EU-tavaramerkiksi koskevaa hakemusta tutkiessaan otettava huomioon jo tehdyt samanlaisia hakemuksia koskevat päätökset ja pohdittava erityisen huolellisesti sitä, onko tehtävä samanlainen päätös vai ei. Yhdenvertaisen kohtelun ja hyvän hallinnon periaatteet on kuitenkin sovitettava yhteen laillisuusperiaatteen kanssa. Lisäksi oikeusvarmuuden ja hyvän hallintotavan vuoksi jokaisen rekisteröintihakemuksen tutkimisen on oltava tiukkaa ja kattavaa ja tutkinta on tehtävä jokaisessa konkreettisessa tapauksessa.

Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin yhtäältä totesi, että EUIPO oli todennut aikaisempien tavaramerkkien olevan laajalti tunnettuja kolmessa viimeaikaisessa päätöksessä, joita useat kansalliset päätökset tukivat, ja että näissä päätöksissä oli kyse samoista aikaisemmista tavaramerkeistä, samoista tai samankaltaisista tavaroista ja osittain samoista jäsenvaltioista, joista on kyse nyt käsiteltävässä asiassa. Toisaalta unionin yleinen tuomioistuin korosti, että aikaisempien tavaramerkkien mainetta koskeva toteamus on tosiseikkoja koskeva toteamus, joka ei ole riippuvainen haetusta tavaramerkistä. Lisäksi tuomiossa **Budziewska v. SMHV – Puma (Loikkaava kissaeläin)**,⁸³ johon kantaja oli vedonnut, katsottiin, että aikaisemmat tavaramerkit olivat laajalti tunnettuja. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kun otetaan huomioon tuomio **Agencja Wydawnicza Technopol v. SMHV**⁸⁴ ja valituslautakunnan velvollisuus perustella päätöksensä, se ei voinut poiketa EUIPO:n päätöskäytännöstä selittämättä millään tavalla syitä, joiden perusteella se oli katsonut, että näissä päätöksissä tehdyt, aikaisempien tavaramerkkien mainetta koskevat tosiseikkoja koskevat toteamukset eivät olleet tai eivät olleet enää merkityksellisiä. Tämän vuoksi unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi EUIPO:n väitteen, jonka mukaan päätöksiä, joihin kantaja oli vedonnut, ei ollut tarpeen ottaa huomioon, koska mihinkään niistä ei ollut liitetty näiden menettelyjen yhteydessä toimitettuja, aikaisempien tavaramerkkien mainetta koskevia todisteita. Valituslautakunnalla on nimittäin harkintavalta sen päättämiseksi, onko uudet tai täydentävät tosiseikat ja todisteet, joita ei ole esitetty väiteosaston asettamassa määräajassa, otettava huomioon vai ei. Tässä tilanteessa valituslautakunnan olisi pitänyt hyvän hallinnon periaatteen mukaisesti joko pyytää kantajaa toimittamaan lisätodisteita aikaisempien tavaramerkkien maineesta tai ilmoittaa syyt, joiden vuoksi se katsoi, että kyseisissä aikaisemmissä päätöksissä aikaisempien tavaramerkkien maineesta tehdyt toteamukset oli jätettävä huomiotta. Koska valituslautakunta ei ollut noudattanut näitä vaatimuksia, sen oli katsottava loukanneen hyvän hallinnon periaatetta ja erityisesti EUIPO:n velvollisuutta perustella päätöksensä.

81| C-564/16 P, **EUIPO v. Puma**.

82| Tuomio 10.3.2011, C-51/10 P, [EU:C:2011:139](#), erityisesti 74–77 kohta.

83| Tuomio 7.11.2013, T-666/11, ei julkaistu, [EU:T:2013:584](#).

84| Tuomio 10.3.2011, C-51/10 P, [EU:C:2011:139](#).

3. KÄYTÖN SALLIMISESTA JOHTUVA OIKEUDENMENETYS

Tuomiossa *Tronios Group International v. EUIPO – Sky (SkyTec)* (T-77/15, [EU:T:2016:226](#)), joka julistettiin 20.4.2016, unionin yleinen tuomioistuin selvensi, milloin asetuksen N:o 207/2009 54 artiklan 2 kohdassa säädetty käytön sallimisesta johtuvan oikeudenmenetyksen määräaika alkaa kulua, kun kolmas osapuoli käyttää myöhempää tavaramerkkiä, joka on sama tai sekaannusta aiheuttavalla tavalla samankaltainen kuin aikaisempi tavaramerkki.

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin muistutti, että neljän edellytyksen on täyttyttävä, jotta käytön sallimisesta johtuvan oikeudenmenetyksen määräaika alkaa kulua tällaisessa tapauksessa. Ensinnäkin myöhemmän tavaramerkin on oltava rekisteröity, toiseksi sen haltijan on täytynyt hakea sitä vilpittömässä mielessä, kolmanneksi sitä on käytettävä siinä jäsenvaltiossa, jossa aikaisempi tavaramerkki on suojattu, ja neljänneksi aikaisemman tavaramerkin haltijan on oltava tietoinen myöhemmän tavaramerkin käytöstä sen rekisteröinnin jälkeen. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että asetuksen N:o 207/2009 54 artiklan 2 kohdan päämääränä on sanktoida sellaisia aikaisempien tavaramerkkien haltijoita, jotka ovat sallineet myöhemmän EU-tavaramerkin käytön yhtäjaksoisesti viiden vuoden ajan tietoisena tästä käytöstä, mainittua tavaramerkkiä koskevien mitättömyyskanteiden ja väitteiden esittämisoikeuden menettämisellä. Tällä säännöksellä pyritään siis saattamaan tasapainoon tavaramerkin haltijan intressi säilyttää tavaramerkin keskeinen tehtävä sekä muiden talouden toimijoiden intressi pitää sellaiset merkit vapaina, joilla voidaan osoittaa niiden tavaroita ja palveluja. Tämä tavoite merkitsee sitä, että tämän keskeisen tehtävän säilyttämiseksi aikaisemman tavaramerkin haltijan on voitava vastustaa sellaisen myöhemmän tavaramerkin käyttöä, joka on samanlainen kuin sen oma tavaramerkki tai muistuttaa sitä.

Näin ollen asetuksen N:o 207/2009 54 artiklan 2 kohdan teleologisesta tulkinnasta seuraa, että merkityksellinen päivämäärä oikeudenmenetyksen määräajan alkamisen laskemiseksi on päivä, jona myöhemmän tavaramerkin käytöstä on saatu tieto. Tämä tulkinta edellyttää sitä, että myöhemmän tavaramerkin haltija esittää näyttöä siitä, että aikaisemman tavaramerkin haltija on tosiasiallisesti tietoinen mainitun tavaramerkin käytöstä, sillä jos se ei ole, se ei voi vastustaa myöhemmän tavaramerkin käyttöä. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tässä on otettava huomioon direktiivin 89/104/ETY⁸⁵ 9 artiklan 1 kohdassa, joka on korvattu direktiivin 2008/95/EY⁸⁶ 9 artiklan 1 kohdalla, tarkoitettu käytön sallimisesta johtuvaa oikeudenmenetystä koskeva analoginen sääntö.

MENETTELYKYSYMYKSET

Tuomiossa *Meica v. SMHV – Salumificio Fratelli Beretta (STICK MiniMINI Beretta)* (T-247/14, muutoksenhaku vireillä,⁸⁷ [EU:T:2016:64](#)), joka julistettiin 4.2.2016, unionin yleinen tuomioistuin esitti täsmennyksiä siihen, millä edellytyksillä vastaajan valituslautakunnan inter partes -menettelyssä esittämät vaatimukset, joissa vaaditaan väliintulijan riitauttaman väiteosaston päätöksen muuttamista, voidaan ottaa tutkittaviksi. Käsiteltävässä asiassa valituslautakunta oli katsonut, ettei kantajan vaatimuksia voitu ottaa tutkittaviksi, koska ne eivät täyttäneet asetuksen N:o 207/2009 60 artiklassa säädettyjä valituksen tekemisen määräaika-

85| Jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 21.12.1988 annettu ensimmäinen neuvoston direktiivi 89/104/ETY (EYVL 1989, L 40, s. 1).

86| Jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä 22.10.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/95 EY (EUVL 2008, L 299, s. 25).

87| C-182/16 P, *Meica v. EUIPO*.

ja valitusmaksua koskevia edellytyksiä ja koska niillä laajennettiin kanteen soveltamisalaa, sillä ne koskivat sellaista riidanalaiseen päätökseen kohtaa, jota väliintulijan tekemässä valituksessa ei ollut mainittu.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asetuksen (EY) N:o 216/96⁸⁸ 8 artiklan 3 kohdan sanamuodosta käy ilmi, että *inter partes*-menettelyissä vastaajavoivastauksessaan esittävää valituslautakunnalle vaatimuksia, joiden tarkoituksena on kiistetyin päätöksen mitätöiminen tai uudelleenmuotoilu valituksessa mainitsemattomilta osin. Tällaiset vaatimukset, jotka vastaajan on esitettävä kyseisten menettelyjen yhteydessä toimitetuissa vastauksissa, tulevat kuitenkin aiheettomiksi, jos kantaja peruuttaa valituksensa valituslautakunnassa. Jotta väiteosaston päätös voidaan riitauttaa, asetuksen N:o 207/2009 60 artiklassa säädetty itsenäinen valitus on näin ollen ainoa oikeussuojakeino, jonka avulla varmistetaan, että kantaja voi esittää tietyt väitteensä. Tästä seuraa, että asetuksen N:o 216/96 8 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen vaatimukset, joiden tarkoituksena on kiistetyin päätöksen mitätöiminen tai uudelleenmuotoilu valituksessa mainitsemattomilta osin, eroavat asetuksen N:o 207/2009 60 artiklassa tarkoitettua valituksesta. Näin ollen asetuksen N:o 207/2009 60 artiklassa säädettyjä määräaika- ja valitusmaksua koskevia edellytyksiä ei sovelleta asetuksen N:o 216/96 8 artiklan 3 kohtaan perustuviin vaatimuksiin. Käsiteltävässä asiassa kantaja oli viimeksi mainitun säännöksen mukaisesti esittänyt vastauksensa yhteydessä ja asetetussa määräajassa vaatimuksia, joissa vaadittiin väiteosaston päätöksen muuttamista sellaisen seikan osalta, jota väliintulijan valituksessa ei ollut esitetty. Kantajan ei näin tehdessään tarvinnut noudattaa asetuksen N:o 207/2009 60 artiklassa säädettyjä vaatimuksia. Valituslautakunta oli siten virheellisesti katsonut, että mainitut vaatimukset oli jätettävä tutkimatta.

Asiassa, jossa annettiin 8.6.2016 tuomio **Monster Energy v. EUIPO (Rauhan merkki)** (T-583/15, [EU:T:2016:338](#)), unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus täsmentää, että se, onko kanteen nostamiselle unionin yleisessä tuomioistuimessa asetettua määräaika- ja valitusmaksua noudatettu, on yksi niistä seikoista, jotka kuuluvat yksinomaan unionin tuomioistuinten toimivaltaan, ja että kyseisen määräajan noudattamatta jättäminen ei voi olla asetuksen N:o 207/2009 81 artiklassa tarkoitettua menetettyä määräajan palauttamista koskevan menettelyn kohteena. Kantaja oli tehnyt EUIPO:lle tällaisen pyynnön siitä syystä, ettei se ollut voinut riitauttaa valituslautakunnan päätöstä unionin yleisessä tuomioistuimessa määräajassa, joka alkoi kulua tämän päätöksen tiedoksi antamisesta, koska tiedoksianto ei ollut koskaan saapunut sille. EUIPO:n toinen valituslautakunta oli kuitenkin vahvistanut valituslautakuntien kirjaamon kannan toteamalla, ettei se voinut hyväksyä menetettyä määräajan palauttamista koskevaa pyyntöä, koska asetuksen N:o 207/2009 81 artikla koskee ainoastaan EUIPO:n sovellettavia määräaikoja eikä unionin yleiseen tuomioistuimeen sovellettavia määräaikoja. Unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamassaan kanteessa kantaja väitti, että maininnallaan ”määräaika- ja valitusmaksu suhteen” lainsäätäjät halusivat tarkoittaa EUIPOa ”koskevia” tai EUIPOon ”liittyviä” määräaikoja. Kantajan mukaan unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettavan kanteen määräajat koskevat siten EUIPOa monella tavoin ja kyseisen määräajan noudattamatta jättäminen voi olla menetettyä määräajan palauttamista koskevan menettelyn kohteena.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että asetuksen N:o 207/2009 johdanto-osan 12 perustelukappaleen mukaan EUIPO:n perustamisella ei saa olla vaikutusta yhteisön toimielinten käyttämään toimivaltaan ja että se, että jollekin sen viranomaisinstansseista annetaan valtuus hyväksyä menetettyä määräajan palauttamista koskeva pyyntö unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettavan kanteen määräajan osalta, merkitsisi tunkeutumista kyseisen tuomioistuimen toimivallan alueelle, joka arvioi – jollei unionin tuomioistuimen harjoittamasta valvonnasta muuta johdu – SEUT 256 ja SEUT 263 artiklan mukaisesti yksin sen, onko sen käsiteltäväksi saatettu kanne otettava tutkittavaksi. Tutkittavaksi ottaminen on kuitenkin yksi niistä kanteen arviointia koskevista seikoista, jotka kuuluvat tuomioistuinten toimivaltaan, varsinkin, kun se

88| Sisämarkkinoilla toimivan yhdenmukaistamisviraston (tavaramerkit ja mallit) valituslautakuntien menettelysäännöistä 5.2.1996 annettu komission asetus (EY) N:o 216/96 (EYVL 1996, L 28, s. 11).

on tutkittava viran puolesta. Menetetyn määräajan palauttamista koskevasta pyynnöstä annettua asetuksen N:o 207/2009 81 artiklaa ei siten sovelleta sellaisissa tilanteissa, joissa tuomioistuin voi katsoa, että EUIPOn valituslautakunnan päätöksestä unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettu kanne on nostettu liian myöhään, vaan sovellettavaksi tulevat määräykset, joita sovelletaan tuomioistuimeen, toisin sanoen SEUT 263 artikla ja sen lisäksi Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 45 artiklan toinen kohta, jonka mukaan ”määräajan päättymisen ei johda oikeudenmenetyksiin, jos se, jota asia koskee, osoittaa, että on ollut ennalta arvaamattomia seikkoja tai ylivoimainen este”.

VI YHTEINEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikka – RAJOITTAVAT TOIMENPITEET

Yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) alalla määrättäviä rajoittavia toimenpiteitä koskeva oikeuskäytäntö laajeni edellisten vuosien tapaan uusilla ratkaisuilla vuonna 2016. Seuraavassa tarkastellaan niistä useita.

IRANIN ISLAMILAINEN TASAVALTA

Tuomiossa *Sharif University of Technology v. neuvosto* (T-52/15, muutoksenhaku vireillä,⁸⁹ [EU:T:2016:254](#)), joka julistettiin 28.4.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää uusia täsmennyksiä oikeudelliseen arviointiperusteeseen, joka koskee päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan d alakohdassa tarkoitettua tuen antamista Iranin hallitukselle.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tämä arviointiperuste ei edellytä syy-yhteyden osoittamista Iranin hallituksen tukemista merkitsevän toiminnan ja ydinaseiden levittämistoiminnan jatkamisen välillä. Oikeuskäytännössä on tosin todettu, että riidanalainen arviointiperuste ei koske mitä tahansa Iranin hallitukselle annettavan tuen muotoa vaan sellaisia tuen muotoja, jotka määrällisen tai laadullisen merkittävyytensä vuoksi edistävät Iranin ydinenergia-alan toimintaa. Siinä määritellään siis objektiivisesti rajattu sellaisten henkilöiden ja yhteisöjen ryhmä, joihin voidaan kohdistaa varojen jäädyttämistä koskevia toimenpiteitä. Oikeuskäytännöstä ei kuitenkaan seuraa, että käsite ”tuki Iranin hallitukselle” edellyttää näyttöä tämän tuen ja Iranin islamilaisen tasavallan ydinasetoiminnan välisestä yhteydestä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoikin neuvoston perustellusti todenneen, että kantaja on sekoittanut yhtäältä arviointiperusteen, joka koskee tuen antamista Iranin hallitukselle ja joka ainoana on merkityksellinen nyt käsiteltävässä asiassa, ja toisaalta arviointiperusteen, joka koskee ”Iranin joukkotuhoojaseiden leviämistä edistävää ydinenergia-alan toiminnan tai ydinasejärjestelmien kehittämisen tukemista”. Ensin mainitun arviointiperusteen soveltaminen ei edellytä tietynasteista yhteyttä – edes välillistä – tuen antamiseen Iranin ydinasetoiminnalle. Sovellettavassa asetuksessa nimittäin osoitetaan nimenomaisesti, että Iranin hallituksen tukemisen ja ydinaseiden levittämistoiminnan välillä on yhteys. Tässä yhteydessä riidanalainen arviointiperuste on ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan kaikkea tukea, jolla voidaan – vaikkei tällä tuella olisi mitään suoraa tai välillistä yhteyttä ydinaseiden levittämisen edistämiseen – sen määrällisen tai laadullisen merkittävyyden johdosta edesauttaa tällaista edistämistä tarjoamalla Iranin hallitukselle varoja tai aineellisia, rahoituksellisia tai logistisia palveluja. Tätä arviointiperustetta ei myöskään voida tulkita siten, että sillä pyritään ainoastaan estämään Iranin hallitukselta pääsy tulonlähteisiin ja velvoittamaan se näin lopettamaan ydinaseiden levittämistoimintansa.

89| C-385/16 P, *Sharif University of Technology v. neuvosto*.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan on näin ollen varmistuttava, voiko toiminta, joka ei vastaa mitään sovellettavassa säännöstössä esimerkkinä mainituista kolmesta tukityypistä, joita ovat aineellinen, rahoituksellinen ja logistinen tuki, kuulua tämän säännösten yhteydessä riidanalaisen arviointiperusteen piiriin. Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin huomautti mainituista säädöksistä ilmenevän, että rajoittavia toimenpiteitä voidaan kohdistaa henkilöihin tai yhteisöihin, jotka osallistuvat Iranin islamilaisen tasavallan toteuttamiin kiellettyjen tuotteiden ja teknologian hankintoihin tai jotka tarjoavat näihin tuotteisiin tai teknologioihin liittyvää teknistä apua. Erityisesti on huomattava, että päätöksen 2010/413 1 artiklan 1 kohdan c alakohdassa kielletään aseiden ja kaikenlaisten niihin liittyvien tarvikkeiden toimitus, myynti tai siirto Iranin islamilaiseen tasavaltaan. Lisäksi asetuksen N:o 267/2012 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa kielletään unionin yhteisessä puolustustarvikeluettelossa⁹⁰ lueteltuihin tuotteisiin ja teknologiaan ja siinä lueteltujen tuotteiden ja teknologian toimitukseen, valmistukseen, huoltoon ja käyttöön liittyvän teknisen avun tarjoaminen suoraan tai välillisesti iranilaisille henkilöille, yhteisöille tai elimille tai Iranissa käytettäväksi. Säättämällä tällaisesta kiellosta tietyille puolustustarvikkeille lainsäätäjät on katsonut, että Iranin islamilaisen tasavallan suorittamien tämäntyyppisten tarvikkeiden hankintojen ja sen, että Iranin hallitus jatkaa ydinalan toimia, joihin liittyy joukkotuhoaseiden levittämisen vaara, tai ydinasejärjestelmien kehittämistä, välillä on yhteys. Tämä tulkinta vahvistetaan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmilla 1737 (2006)⁹¹ ja 1929 (2010).⁹² Näin ollen tuen antaminen Iranin hallitukselle tutkimuksessa ja teknologisessa tuotekehittelyssä sotilaallisilla tai sotatarviketeollisuuden aloilla täyttää riidanalaisen arviointiperusteen, kun se liittyy tarvikkeisiin tai teknologioihin, jotka mainitaan yhteisessä puolustustarvikeluettelossa ja joiden hankinta Iranin islamilaiselta tasavallalta on kielletty.

Tuomiossa *Bank Mellat v. neuvosto* (T-160/13, muutoksenhaku vireillä,⁹³ [EU:T:2016:331](#)), joka julistettiin 2.6.2016, unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltävänä oli kanne, jossa vaadittiin kumoamaan asetuksen (EU) N:o 1263/2012⁹⁴ 1 artiklan 15 kohta, jolla asetukseen N:o 267/2012 lisättiin säännös, jossa kiellettiin varojen siirtäminen sellaisista rahoituslaitoksista tai sellaisiin rahoituslaitoksiin, joiden kotipaikka on Iranissa. Kantaja esitti kanteensa yhteydessä päätöksen 2012/635/YUTP⁹⁵ 1 artiklan 6 kohtaa koskevan lainvastaisuusväitteen.

Unionin yleinen tuomioistuin tutki aluksi, oliko sillä toimivalta lausua kantajan esittämästä lainvastaisuusväitteestä. Se totesi, että päätöksen 2012/635 1 artiklan 6 kohdassa vahvistetut toimenpiteet ovat luonteeltaan yleisesti sovellettavia toimenpiteitä, koska niiden soveltamisala määritellään viittaamalla objektiivisiin perusteisiin eikä viittaamalla yksilöityihin luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin. Näin ollen päätöksen 2012/635 1 artiklan 6 kohta ei itsessään ole päätös, jolla määrätään luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin kohdistuvia rajoittavia toimenpiteitä SEUT 275 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetulla tavalla. Koska myöskään riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 kohdan kumoamisvaatimus ei täytä näitä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä, päätöksen 2012/635 1 artiklan 6 kohtaa koskevaa lainvastaisuusväitettä ei ole esitetty tukemaan kumoamiskannetta, joka on nostettu SEUT 275 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetulla tavalla luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin kohdistetuista rajoittavista toimenpiteistä. Unionin yleinen tuomioistuin ei siten ole SEUT 275 artiklan nojalla toimivaltainen lausumaan tästä lainvastaisuusväitteestä.

90| Neuvoston 17.3.2014 antama Euroopan unionin yhteinen puolustustarvikeluettelo (EUVL 2014, C 107, s. 1).

91| Turvallisuusneuvoston 23.12.2006 antama päätöslauselma 1737 (2006).

92| Turvallisuusneuvoston 9.6.2010 antama päätöslauselma 1929 (2010).

93| C-430/16 P, *Bank Mellat v. neuvosto*.

94| Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun asetuksen (EU) N:o 267/2012 muuttamisesta 21.12.2012 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 1263/2012 (EUVL 2012, L 356, s. 34).

95| Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä annetun neuvoston päätöksen 2010/413/YUTP muuttamisesta 15.10.2012 annettu neuvoston päätös 2012/635/YUTP (EUVL 2012, L 282, s. 58).

Poikkeusta SEUT 275 artiklassa määrätystä unionin tuomioistuinten toimivallasta ei siis voida tulkita niin, että se ulottuu siihen, että suljetaan pois riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 kohdan kaltaisen SEUT 215 artiklaan perustuvan toimen laillisuusvalvonta, ainoastaan siitä syystä, että mainitun toimen pätevän hyväksymisen edellytyksenä on yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvan aikaisemman päätöksen tekeminen.

Riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 kohtaa koskevan kumoamisvaatimuksen tutkittavaksi ottamisesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tämä säännös on yleisesti sovellettava toimi ja ettei se ole lainsäädäntötoimi vaan SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettu sääntelytoimi. Todettuaan, että kyseinen säännös koskee kantajaa suoraan eikä se sisällä täytäntöönpanotoimenpiteitä siltä osin kuin siinä muutetaan tiettyjä asetuksen N:o 267/2012 säännöksiä, koska toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla ei ole harkintavaltaa näiden säännösten soveltamisessa, ja että kantajalla oli siten oikeussuojan tarve, unionin yleinen tuomioistuin huomautti kantajan oikeussuojan osalta, että riidanalaisen asetuksen antamisella ei ollut välitöntä vaikutusta kantajaan, koska siihen aiemmin kohdistetuilla yksilöllisillä rajoittavilla toimenpiteillä säädettiin tiukemmista rajoituksista. Kun kantajaan kohdistetut rajoittavat toimenpiteet myöhemmin kumottiin, kantajaan kuitenkin tosiasiallisesti sovellettiin mainittua järjestelmää. Näin ollen siitä, että tässä asiassa todettaisiin, ettei kantajalla ole oikeussuojan tarvetta riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 kohtaa vastaan, olisi seurauksena se, että loukattaisiin tämän oikeutta tehokkaaseen oikeussuojaan. Näin ollen on todettava, että kantajalla on tällainen oikeussuojan tarve.

Asiakysymyksen osalta unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että SEUT 215 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tarvittavuuden käsite ei koske SEUT 215 artiklan perusteella hyväksytyn toimen ja yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteen välistä suhdetta, vaan mainitun toimen ja siihen perustuvan YUTP-päätöksen välistä suhdetta. Siten viittauksella ”tarvittaviin toimenpiteisiin” on tarkoitus taata, ettei neuvosto hyväksy SEUT 215 artiklan perusteella rajoittavia toimenpiteitä, jotka menevät pidemmälle kuin vastaavalla YUTP-päätöksellä on hyväksytty. Unionin yleisen tuomioistuimen harjoittaman laillisuusvalvonnan laajuudesta se totesi, että käsiteltävässä asiassa on otettava huomioon riidanalaisen järjestelmän erityinen luonne, koska riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 kohta on yleisesti sovellettava eikä se siis ole yksilöllinen toimi ja koska asetuksen N:o 267/2012 tietyt säännökset, joita on muutettu tai jotka on otettu käyttöön riidanalaisen asetuksen 1 artiklan 15 kohdalla, koskevat kantajaa suoraan eivätkä ne sisällä täytäntöönpanotoimenpiteitä. Näin ollen neuvostolle on annettava harkintavaltaa rajoittavien toimenpiteiden toteuttamisen asianmukaisuuden osalta sellaisenaan ja sellaisten yleisten rajoittavien toimenpiteiden määrittelyn osalta, jotka on toteutettu yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta johtuvan tavoitteen saavuttamiseksi. Koska riidanalainen järjestelmä ei ole yksilöllinen rajoittava toimenpide, tällaisia toimenpiteitä koskevaa oikeuskäytäntöä ei pidä soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa, joten neuvostoa ei voida erityisesti vaatia näyttämään toteen, että riidanalaisen järjestelmän kohteena olevat yhteisöt ovat todella osallistuneet ydinaseiden levittämiseen.

Riidanalaisen järjestelmän oikeasuhteisuudesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tavoite estää ydinaseiden levittämistä edistävien varojen siirto kuuluu selvästi ydinaseiden levittämisen sellaisenaan sekä sen rahoittamisen estämistä koskevaan lailliseen tavoitteeseen. Vaikka on totta, että ilmoitusvelvollisuus ja ennakkoluvan pyytämisvelvollisuus koskevat sekä varainsiirtoja, jotka voivat edistää ydinaseiden levittämistä, että varainsiirtoja, jotka eivät sitä edistä, tämä seikka on kuitenkin väistämätön, kun otetaan huomioon kyseessä olevien velvoitteiden tavoite, eikä merkitse sitä, etteivät mainitut velvollisuudet ole tarpeen. Lisäksi neuvoston valinta säätää, että riidanalaisista järjestelmää on sovellettava varainsiirtoihin, jotka koskevat iranilaisia rahoituslaitoksia, kun taas muihin varainsiirtoihin sovelletaan tietyin osin tästä eroavaa rajoittavaa järjestelmää, kuuluu sille tältä osin tunnustettavaan toimivaltaan. Riidanalainen järjestelmä ei myöskään ole yleinen, eriyttämätön ja kohdistamaton kauppasaarto.

Riidanalaisen järjestelmän kaltaisen yleisesti sovellettavan toimenpiteen toteuttamisessa sovellettavasta perusteluvelvollisuudesta unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että tämänkaltaisten toimien osalta SEUT 215 artiklan 3 kohdassa vaaditut oikeudelliset takeet eivät sisällä neuvoston velvollisuutta esittää

konkreettiset ja erityiset perustelut kullekin kohteena olevalle henkilölle tai yhteisölle, velvollisuutta antaa oikeus tutustua asiakirjoihin eivätkä toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden ja yhteisöjen mahdollisuutta esittää huomautuksia ja neuvoston velvollisuutta ottaa tällaisia huomautuksia huomioon. Olennainen menettelyllinen oikeudellinen tae muodostuu kyseessä olevan toimen laillisuuden tehokkaasta tuomioistuinvalvonnasta. Koska myös oikeusvarmuuden ja mielivallan kiellon periaatteiden loukkaamista ja väitettyä kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää koskevat väitteet oli hylättävä, unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen kokonaisuudessaan.

Tuomiossa *Good Luck Shipping v. neuvosto* (T-423/13 ja T-64/14, [EU:T:2016:308](#)), joka annettiin 24.5.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui muun muassa seurauksista, joita tiettyyn yhteisöön kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden kumoamisella on siinä yhteydessä, kun tutkitaan yhteisöihin, jotka ovat kyseisen yhteisön omistuksessa tai määräysvallassa taikka jotka toimivat sen lukuun, kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden pätevyyttä.

Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että se, että yhteisön nimi on merkitty pätevästi sellaisten henkilöiden tai yhteisöjen luetteloon, joita rajoittavat toimenpiteet koskevat, siitä syystä, että sillä on yhteyksiä toiseen yhteisöön, jonka nimi on merkitty mainittuun luetteloon, edellyttää sitä, että luetteloon merkitsemisen ajankohtana tämän toisen yhteisön nimi on pätevästi merkitty tähän luetteloon. Näin ollen sillä, että yhteisön nimion merkitty pätevästi sellaisten henkilöiden tai yhteisöjen luetteloon, joita rajoittavat toimenpiteet koskevat, sillä perusteella, että sillä on yhteyksiä toiseen yhteisöön, jonka nimi on myös merkitty mainittuun luetteloon, ei ole enää oikeudellista perustaa, jos viimeksi mainitun luetteloon merkitseminen on sen kumoamisesta annetun tuomion seurauksena poistettu oikeusjärjestyksestä. Tästä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka tuomiolla kumottujen rajoittavien toimenpiteiden vaikutukset voidaankin pitää voimassa siihen asti, kunnes Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 60 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettu määräaika on päättynyt, toimen kumoamisen vaikutusten lykkäämisellä ei kyseenalaisteta periaatetta, jonka mukaan lykkäämisajanjakson päätyttyä asianomaisten toimien kumoamisella on taannehtivia vaikutuksia, joiden perusteella voidaan katsoa, ettei kumoamisen kohteena olevia toimia ole koskaan ollut olemassa.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti periaatteesta, jonka mukaan riidanalaisten toimien laillisuutta voidaan lähtökohtaisesti arvioida ainoastaan niiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella, joiden nojalla nämä toimet on annettu, eikä sellaisten seikkojen perusteella, jotka ovat tulleet tietoon mainittujen toimien antamisen jälkeen. Kun siis unionin yleinen tuomioistuin kumoaa rajoittavia toimenpiteitä, se voi asettaa määräajan, jonka aikana toimen kumoamisen vaikutukset ovat lykättyinä, jotta neuvosto voi korjata todetut rikkomiset hyväksymällä tarvittaessa uudet yleiset kriteerit niiden henkilöiden tai yhteisöjen luetteloon merkitsemiseksi, joihin on kohdistettu rajoittavia toimenpiteitä, sekä toteuttamalla uusia rajoittavia toimenpiteitä. Mainittujen uusien yleisten luetteloon merkitsemisen kriteereiden eikä mainittujen uusien rajoittavien toimenpiteiden perusteella ei kuitenkaan voida hyväksyä unionin yleisen tuomioistuimen tuomiossa lainvastaisiksi katsottuja toimenpiteitä. Yleisten luetteloon merkitsemisen kriteerien muutoksella, jonka neuvosto on hyväksynyt perustellakseen nimien luetteloihin merkitsemistä aikaisempien ja unionin yleisen tuomioistuimen tuomiolla kumottujen yleisten luetteloon merkitsemisen kriteerien perusteella, ei voida kyseenalaistaa periaatetta, jonka mukaan nimien kyseisiin luetteloihin merkitseminen, joka mainitulla tuomiolla kumottiin, on poistettu oikeusjärjestyksestä taannehtivasti aivan kuin se ei olisi koskaan ollut olemassa. Mainitulla yleisten kriteerien muuttamisella ei nimittäin voida korjata unionin yleisen tuomioistuimen tuomiossa, jolla mainitut luetteloihin merkitsemiset kumottiin, todettuja lainvastaisuuksia, eikä nimien merkitsemisestä sellaisten aikaisempien yleisten luetteloon merkitsemisen kriteerien perusteella, joilla kumottua merkitsemistä ei voida perustella, voi muuttamisen ajankohdasta lukien tulla pätevää.

TUNISIAN TASAVALTA

Asioissa, joissa annettiin 30.6.2016 tuomiot **CW v. neuvosto** (T-224/14, ei julkaistu, [EU:T:2016:375](#)), **Al Matri v. neuvosto** (T-545/13, ei julkaistu, [EU:T:2016:376](#)) ja **CW v. neuvosto** (T-516/13, ei julkaistu, [EU:T:2016:377](#)), unionin yleinen tuomioistuin lausui sellaisten henkilöiden nostamista kanteista, joiden varat oli jäädytetty sen perusteella, että heitä koskivat Tunisiassa valtion varojen väärinkäyttöön liittyvät rikostutkinnat. Näissä tuomioissa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää täsmennyksiä muun muassa päätöksen 2011/72/YUTP⁹⁶ 1 artiklan 1 kohdassa mainittuun valtion varojen väärinkäytön käsitteeseen.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että silloin, kun kyseisten kolmansien valtioiden oikeuteen, kansainväliseen oikeuteen tai jäsenvaltioiden oikeuteen ei ole nimenomaisesti viitattu, unionin oikeuden yhdenmukainen soveltaminen edellyttää sitä, että valtion varojen väärinkäytön käsitettä tulkitaan itsenäisesti ja erillään kansallisista järjestelmistä. Kohdistessaan Tunisian valtion varojen väärinkäytöstä vastuussa oleviin henkilöihin turvaamistoimia eli toimenpiteitä, joiden ainoana tarkoituksena on turvata Tunisian viranomaisten mahdollisuus periä takaisin näiden henkilöiden hallussa mahdollisesti olevat kavalletut valtionvarat, neuvosto pyrkii helpottamaan sekä Tunisian viranomaisten vahingoksi tehtyjen tekojen toteamista että näillä teoilla saadun hyödyn takaisinsaantia. Ottaen huomioon nämä tavoitteet sekä päätöksen 2011/72 yleisen asiayhteyden ja oikeusperustan unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että valtion varojen väärinkäytön käsitteeseen sisältyy kaikenlainen Tunisian julkisyhteisöille kuuluvien tai niiden hallinnassa olevien varojen lainvastainen käyttäminen muihin kuin niihin tarkoituksiin, joihin varat on tarkoitettu, ja etenkin yksityisiin tarkoituksiin. Tällaisen väärinkäytön on siis täytynyt loukata mainittujen yhteisöjen taloudellisia etuja ja siitä on täytynyt aiheutua niille rahallisesti mitattavaa vahinkoa. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan ei siten voitu sulkea pois sitä mahdollisuutta, että kyseisillä teoilla, joita Tunisian viranomaiset eivät tosin rikosoikeudellisesti luokitelleet valtion varojen väärinkäytöksi, oli kuitenkin perusteettomasti viety Tunisian julkisyhteisöille kuuluvia varoja, minkä vuoksi näistä teoista vastuussa olevien henkilöiden ja heitä lähellä olevien henkilöiden varat oli tarpeen jäädyttää, jotta Tunisian viranomaisilla olisi mahdollisuus periä nämä varat takaisin kaikkiin käytettävissään olevin keinoin.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että päätöksen 2011/72 tavoitteiden perusteella sen 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei sillä tarkoiteta ainoastaan henkilöitä, joiden on todettu olevan vastuussa ”Tunisian valtion varojen väärinkäytöstä”, vaan myös henkilöitä, jotka ovat sellaisen oikeudenkäynnin kohteena, jonka tarkoituksena on osoittaa heidän olevan vastuussa tällaista väärinkäyttöä merkitsevien yksittäisten tekojen toteuttamisesta. Se, mihin vaiheeseen tässä oikeudenkäynnissä on tarkkaan ottaen edetty, ei ole sellainen seikka, jolla voitaisiin perustella näiden henkilöiden sulkemista vastuussa olevien henkilöiden ryhmän ulkopuolelle. Päätöksessä tarkoitettujen Tunisian valtion varojen väärinkäytössä vastuussa olevien henkilöiden ja heitä lähellä olevien henkilöiden käsitteet eivät myöskään voi rajoittua pelkästään henkilöihin, jotka ovat viime kädessä hyötynneet näistä teoista, koska tämä vaarantaisi myös päätöksen tehokkaan vaikutuksen. Samoin henkilöt, jotka ovat saaneet rikossyytteen osallisuudestaan näihin tekoihin, kuuluvat vähintäänkin ”vastuussa olevia henkilöitä lähellä olevien henkilöiden” ryhmään. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tällä ilmaisulla viitataan erityisen laajaan henkilöryhmään, johon kuuluvat kaikki ne luonnolliset henkilöt, oikeushenkilöt ja yhteisöt, joilla on valtion varojen väärinkäytöstä vastuussa olevaan henkilöön riittävän läheiset yhteydet voidakseen hyötyä taloudellisesti tästä väärinkäytöstä. Tätä tiukempi tulkinta vaarantaisi kyseisen säännöksen tehokkaan vaikutuksen.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että vaikka neuvosto ei kaikissa olosuhteissa voiskaan vahvistaa Tunisian oikeusviranomaisten toteamuksia, lähtökohtaisesti sen asiana ei kuitenkaan ole itse

96| Tunisian tilanteen johdosta tiettyihin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä 31.1.2011 annettu neuvoston päätös 2011/72/YUTP (EUVL 2011, L 28, s. 62).

tutkia ja arvioida niiden seikkojen paikkansapitävyyttä ja merkityksellisyyttä, joihin nämä viranomaiset ovat käsiteltävässä asiassa tukeutuneet kyseisten rikosoikeudenkäyntien vireille panemiseksi. Käsiteltävässä asiassa neuvoston olisi siis kuulunut arvioida konkreettisten tosiseikkojen perusteella, oliko asiassa tarpeen määrätä lisäselvityksiä, ja erityisesti pyytää Tunisian viranomaisia toimittamaan lisätodisteita, jos jo toimitetut todisteet olivat osoittautuneet riittämättömiksi. Koska neuvosto oli esittänyt todisteita kantajiin kohdistuvien oikeudenkäyntien vireilläolosta, kantajien asia oli tuoda esille sellaiset konkreettiset seikat, joihin ne aikoivat vedota kyseenalaistaakseen näiden oikeudenkäyntien perusteltavuuden.

UKRAINA

Tuomioissa *Klyuyev v. neuvosto* (T-340/14, [EU:T:2016:496](#)), *Yanukovych v. neuvosto* (T-346/14, muutoksenhaku vireillä,⁹⁷ [EU:T:2016:497](#)) ja *Yanukovych v. neuvosto* (T-348/14, muutoksenhaku vireillä,⁹⁸ [EU:T:2016:508](#)), jotka kaikki annettiin 15.9.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui tiettyihin henkilöihin, joiden oli todettu olevan vastuussa valtion varojen väärinkäytöstä, Ukrainan tilanteen johdosta kohdistetuista rajoittavista toimenpiteistä. Näiden asioiden kantajat olivat riitauttaneet nimiensä merkitsemisen niiden henkilöiden luetteloon, joihin kohdistettiin Ukrainan tilanteen johdosta rajoittavia toimenpiteitä. Nimet oli alun perin merkitty luetteloon sillä perusteella, että kantajia koskivat Ukrainassa rikostutkinnat, jotka liittyivät Ukrainan valtion varojen kavaltamiseen ja kyseisten varojen siirtämiseen laittomasti Ukrainan ulkopuolelle. Sovellettavan lainsäädännön muutoksen jälkeen kantajien nimet oli päätetty säilyttää luettelossa, koska heitä koskivat Ukrainan viranomaisten käynnistämät rikosoikeudelliset menettelyt julkisten varojen tai julkisen omaisuuden väärinkäytön vuoksi. Kantajat katsoivat, ettei heidän nimiensä merkitseminen luetteloon ja niiden säilyttäminen tässä luettelossa ollut perusteltua.

Kantajien nimien alkuperäisestä luetteloon merkitsemisestä unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin muistutti, että vaikka neuvostolla on laaja harkintavalta rajoittavien toimenpiteiden käyttöön ottamisessa huomioon otettavien yleisten perusteiden osalta, perusoikeuskirjan 47 artiklassa taatun tuomioistuinvalvonnan tehokkuus edellyttää, että valvoessaan niiden perusteluiden laillisuutta, joihin perustuu päätös merkitä tietyn henkilön nimi rajoittavien toimenpiteiden kohteena olevien henkilöiden luetteloon tai säilyttää se siellä, unionin tuomioistuimet varmistuvat siitä, että tällainen päätös, joka koskee kyseistä henkilöä erikseen, perustuu riittävän vankkaan tosiseikastoon. Tämä edellyttää niiden tosiseikkojen tarkistamista, joihin viitataan kyseisen päätöksen taustalla olevassa perusteluiden tiivistelmässä, jottei tuomioistuinvalvonta rajoittuisi esitettyjen perusteluiden abstraktin todennäköisyyden arviointiin vaan kohdistuisi siihen, onko näille perusteluille riittävän täsmällistä ja konkreettista näyttöä.

Ukrainan syyttäjänviraston unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle osoittamasta kirjeestä, johon neuvosto vetosi kantajien riidanalaiseen luetteloon merkitsemisen tueksi, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka kyseinen kirje on peräisin kolmannen maan korkealta lainkäyttöviranomaiselta, se sisältää ainoastaan yleisen ja epämääräisen väitteen, joka yhdistää kantajien nimet, samoin kuin eräät muut entiset korkea-arvoiset virkamiehet, tutkintaan, jolla pääasiallisesti osoitettiin, että julkisia varoja oli käytetty väärin. Kirjeessä ei tarkenneta millään tavoin tekoja, joita Ukrainan viranomaisten suorittamassa tutkinnassa oltiin tarkistamassa, puhumattakaan siitä, millä tavoin kantajat olisivat – vaikka vain oletetustikin – henkilökohtaisesti vastuussa teoista. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan tästä seuraa, ettei kyseinen kirje voi muodostaa riittävän vankkaa tosiseikastoa, jonka nojalla kantajien nimet voitaisiin merkitä luetteloon perusteluin, että heidän on todettu olevan vastuussa julkisten varojen väärinkäytöstä. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaiset toimet siltä osin kuin ne koskivat kantajia.

97| C-598/16 P, *Yanukovych v. neuvosto*.

98| C-599/16 P, *Yanukovych v. neuvosto*.

Kantajien nimien säilyttämisestä riidanalaisessa luettelossa unionin yleinen tuomioistuin totesi ensinnäkin, että yleistä luetteloon merkitsemisen perustetta, joka koskee ”henkilöiden, joiden on todettu olevan vastuussa Ukrainan valtionvarojen väärinkäytöstä”, on tulkittava siten, että sillä ei tarkoiteta abstraktisti kaikenlaisia julkisten varojen väärinkäyttöä merkitseviä tekoja vaan pikemminkin niitä julkisten varojen tai omaisuuden väärinkäyttöön liittyviä tekoja, jotka väärinkäytettyjen varojen tai omaisuuden määrän tai laadun vuoksi tai tekojen asiayhteyden vuoksi ainakin voivat vahingoittaa Ukrainan institutionaalisia ja oikeudellisia perustuksia. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että siinä tapauksessa, että tuomioistuinkäsittely osoittautuu perustelluksi, kantajien nimien säilyttäminen riidanalaisessa luettelossa mahdollistaa sen, että entisen hallinnon jäsenten tekemiksi väitetyistä lahjontarikoksista rangaistaan tuomioistuimen keinoin, jolloin myötävaikutetaan oikeusvaltion tukemiseen Ukrainassa. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kanteen siltä osin kuin siinä vaadittiin sen kumoamista, että kantajien nimet säilytettiin riidanalaisessa luettelossa.

SYYRIAN ARABITASAVALTA

Asiassa, jossa annettiin 26.10.2016 tuomio *Hamcho ja Hamcho International v. neuvosto* (T-153/15, [EU:T:2016:630](#)), unionin yleinen tuomioistuin lausui erään syyrialaisen liikemiehen ja hänen omistamansa holdingyhtiön nostamasta kanteesta, jossa riitautettiin kantajiin säädöksillä, joissa määrätään rajoittavista toimenpiteistä tiettyjen henkilöiden ja yhteisöjen osalta, jotka ovat vastuussa Syyrian siviiliväestöön kohdistetuista väkivaltaisista tukahduttamistoimista,⁹⁹ kohdistetut rajoittavat toimenpiteet. Kantajat moittivat neuvostoa muun muassa siitä, että todistusasiakirjat ja etenkin lehtiartikkelit, joilla perusteltiin päätöstä merkitä kantajien nimet uudelleen riidanalaisiin säädöksiin, olivat epämääräisiä, ylimalkaisia ja vailla mitään todistusarvoa, koska näissä asiakirjoissa ei kantajien mukaan mainittu niihin sisältyneiden tietojen alkuperäistä lähdettä. Lisäksi kantajat väittivät neuvoston tehneen virheen arvioidessaan sitä, oliko tämä uudelleenmerkitseminen perusteltua.

Neuvoston esittämiin lehtiartikkeleihin sisältyneiden tietojen alkuperäisen lähteen puuttumisesta unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin muistutti, että se unionin tuomioistuimen tapaan noudattaa toiminnassaan vapaan todistusharkinnan periaatetta ja että ainoa merkityksellinen arviointiperuste esitettyjen todisteiden harkinnassa on niiden luotettavuus. Asiakirjan todistusvoimaa arvioitaessa on näin ollen ensiksi tutkittava sen sisältämän tiedon todennäköisyys ja otettava huomioon erityisesti asiakirjan alkuperä, sen laatimisolosuhteet ja vastaanottaja sekä pohdittava, vaikuttaako se sisällöltään järkeenkäyvältä ja luotettavalta. Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että eri maantieteellisillä alueilla ja eri ajankohtina julkaistuja ja hyvinkin erilaisia tietoja sisältävistä digitaalisista tietolähteistä ja tutkimuksista peräisin olevia todisteita voidaan pitää luotettavina, vaikkei niissä nimenomaisesti mainittaisikaan tietojen alkuperäistä lähdettä. Syyrian sotatila nimittäin tekee käytännössä vaikeaksi – jopa mahdottomaksi – saada todistajalausuntoja henkilöiltä, jotka suostuisivat ilmoittamaan nimensä. Tästä johtuvat tutkintavaikeudet ja tietojen antajille aiheutuva vaara estävät mainitsemasta tarkasti lähteitä, joilta on saatu tietoja asianomaisen henkilön toimista hallinnon tukemiseksi.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin muistutti unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevän, että kun Syyrian tilanne otetaan huomioon, neuvosto täyttää sille kuuluvan todistustaakan, jos se esittää unionin

99| Ks. erityisesti Syyrian tilanteen johdosta määrättävistä rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EU) N:o 442/2011 kumoamisesta 18.1.2012 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 36/2012 (EUVL 2012, L 16, s. 1); asetuksen (EU) N:o 36/2012 täytäntöönpanosta 26.1.2015 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/108 (EUVL 2015, L 20, s. 2); Syyriaan kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä 31.5.2013 annettu neuvoston päätös 2013/255/YUTP (EUVL 2013, L 147, s. 14) ja Syyriaan kohdistettavista rajoittavista toimenpiteistä annetun päätöksen 2013/255/YUTP täytäntöönpanosta 26.1.2015 annettu neuvoston täytäntöönpanopäätös (YUTP) 2015/117 (EUVL 2015, L 20, s. 85).

tuomioistuimille riittävän konkreettisten, täsmällisten ja yhtäpitävien todisteiden kokonaisuuden, jonka perusteella voidaan osoittaa varojen jäädyttämistoimenpiteiden kohteena olevan henkilön ja vastustettavan hallinnon välinen riittävä yhteys,¹⁰⁰ ja totesi, että niiden perusteiden tueksi, joiden nojalla kantajien nimet oli merkitty riidanalaisiin säädöksiin, oli riittävästi näyttöä. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan kantajan tehtävä Kiinaan liittyvän kahdenvälisen yritysneuvoston, jonka tehtävänä on Syyrian yritysten ja liike- ja investointitoiminnan kehittäminen, kaltaisessa talousneuvostossa voi selittyä vain tietyllä läheisellä yhteydellä nykyhallintoon ja on riidaton tosiseikka, joka on osoitus varmasta yhteydestä Bashar Al-Assadin hallintoon. Tätä yhteyttä tukee se, että Syyrian arabitasavallan talousministeri nimitti joulukuussa 2014 kantajan Damaskoksen (Syyria) kauppakamarin pääsihteerin virkaan.

TERRORISMIN TORJUNTA

Tuomiossa *Al-Ghabra v. komissio* (T-248/13, [EU:T:2016:721](#)), joka annettiin 13.12.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus soveltaa unionin tuomioistuimen tuomiossa *komissio ym. v. Kadi* (jäljempänä tuomio Kadi II),¹⁰¹ joka koski al-Qaida-verkostoa lähellä olevaksi henkilöksi tunnistetun henkilön varojen jäädyttämisestä tehdyn päätöksen laillisuusvalvontaa, vahvistettuja periaatteita. Unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetussa kanteessa muun muassa vaadittiin asetuksen (EY) N:o 14/2007¹⁰² kumoamista siltä osin kuin kantajan nimi oli sen nojalla merkitty asetuksen (EY) N:o 881/2002¹⁰³ liitteessä I olevaan luetteloon. Kantaja väitti, että riidanalainen päätös oli lainvastainen, koska siinä oli muun muassa loukattu kohtuullisen käsittelyajan periaatetta.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti aluksi, että toimielimen kyseisen toimen antamiseen käyttämän ajan kohtuullisuutta on arvioitava kunkin asian olosuhteiden perusteella niin, että huomioon otetaan erityisesti oikeusriidan merkitys asianomaisille, asian monimutkaisuus sekä se, miten asianomaiset ovat toimineet. Se huomautti, että käsiteltävän asian erityiset olosuhteet, joihin komissio vetosi, selittivät osittain asianomaisten henkilöiden nimien merkitsemistä riidanalaiseen luetteloon koskevien päätösten uudelleentarkastelumenettelyjen suhteellisen pitkää kestoa tuomion *Kadi ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio*¹⁰⁴ antamisen jälkeen. Käsiteltävässä asiassa yli neljän vuoden aika, joka oli kulunut uudelleentarkastelua koskevan pyynnön ajankohdan ja riidanalaisen päätöksen ajankohdan välillä, ylitti kuitenkin huomattavasti keston, jota voitaisiin pitää ”normaalina” tällaisen uudelleentarkastelumenettelyn loppuun viemiseksi, vaikka kaikki edellä mainitut erityiset olosuhteet otetaan huomioon. Vaikka tämän perusteella olikin todettava, että kohtuullisen käsittelyajan periaatetta oli loukattu, sen loukkaaminen oikeutti kumoamaan hallinnollisen menettelyn päätteeksi tehdyn päätöksen vain sikäli kuin se samalla merkitsi asianomaisten puolustautumisoikeuksien loukkaamista. Käsiteltävässä asiassa ei kuitenkaan ollut näytetty toteen eikä edes vakavasti väitetty, että kantajan kyky puolustautua tehokkaasti olisi konkreettisesti vaarantunut uudelleentarkastelumenettelyn liian pitkän keston vuoksi. Kantaja ei siis voinut vedota kyseessä olevaan viivästymiseen saadakseen riidanalaisen päätöksen kumotuksi.

100 | Tuomio 21.4.2015, *Anboub v. neuvosto*, C-630/13 P, [EU:C:2015:247](#), 53 kohta.

101 | Tuomio 18.7.2013, C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, [EU:C:2013:518](#).

102 | Tiettyihin Osama bin Ladenia, al-Qaida-verkostoa ja Talebania lähellä oleviin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 467/2001 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 881/2002 muuttamisesta 74. kerran 10.1.2007 annettu komission asetus (EY) N:o 14/2007 (EUVL 2007, L 6, s. 6).

103 | Tiettyihin Osama bin Ladenia, al-Qaida-verkostoa ja Talebania lähellä oleviin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä sekä Afganistaniin suuntautuvan tiettyjen tavaroiden ja palvelujen viennin kieltämisestä, Afganistanin Talebania koskevien lentokiellon ja varojen sekä muiden taloudellisten resurssien jäädyttämisen laajentamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 467/2001 kumoamisesta 27.5.2002 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 881/2002 (EYVL 2002, L 139, s. 9).

104 | Tuomio 3.9.2008, C-402/05 P ja C-415/05 P, [EU:C:2008:461](#).

Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin huomautti unionin tuomioistuimen täsmentäneen tuomion Kadi II 114 ja 115 kohdassa, että komission tehtävänä oli esitettyjen perusteiden perusteltavuuden huolellista ja puolueetonta tutkintaa koskevan velvollisuutensa nojalla arvioida muun muassa asianomaisen henkilön mahdollisesti esittämien huomautusten sisällön perusteella tarvetta pyytää yhteistoimintaa pakotekomitealta lisätietojen tai -todisteiden saamiseksi. Komissiota ei voida sitä vastoin arvostella käsiteltävässä asiassa pelkästään tämän perusteella siitä, ettei se ole saanut pakotekomitealta tai nimeämistä ehdottaneelta valtiolta riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtaneen hallinnollisen menettelyn aikana tietoja tai todisteita kantajaa vastaan esitettyjen väitteiden tueksi ja että se on näin ollen tarkastellut ”puhtaasti muodollisesti ja keinotekoisesti” sitä, olivatko esitetyt perusteet perusteltuja asianomaisen henkilön perusteiden tiivistelmästä esittämien huomautusten valossa.

Unionin yleinen tuomioistuin myös huomautti, että ”oikeudellinen testi”, jota sen on sovellettava riidanalaiseen luetteloon merkitsemistä koskevien päätösten uudelleentarkastelun hallinnollisessa vaiheessa, on erotettava tuomioistuinvalvonnan vaiheessa sovellettavasta testistä. Vaikka todistustaakka kuuluu kiistatta komissiolle, sen ei tarvitse esittää todisteita uudelleentarkastelumenettelyn vaiheessa vaan vasta siinä myöhemmässä vaiheessa, kun on kyse komission uudelleentarkastelun jälkeen nimen pysyttamisestä tekemän päätöksen tuomioistuinvalvontamenettelystä. Kysymys vaaditun näytön tasosta ilmenee siis ainoastaan tässä viimeisessä vaiheessa. Tässä yhteydessä on yksinomaan unionin yleisen tuomioistuimen tehtävänä varmistua siitä, että riidanalainen päätös ”perustuu riittävän vankkaan tosiseikastoon”, tutkimalla, onko perusteiden tiivistelmässä väitettyjen tosiseikkojen tueksi näyttöä ja onko niiden näin ollen osoitettu pitävän paikkansa. Näissä olosuhteissa komission mahdollisesti tekemä oikeudellinen virhe vaaditun näytön tason määrittelyssä tai sen soveltamisessa ei voi yksinään oikeuttaa riidanalaisen päätöksen kumoamista, jos tämä päätös täyttää muuten edellisessä kohdassa esitetyt näyttöä koskevat vaatimukset. Komissio ei ole missään tapauksessa tehnyt virhettä katsoessaan, että henkilön nimen merkitsemisen riidanalaiseen luetteloon ja näin ollen hänen varojensa jäädyttämisen olisi perustuttava ”perusteltuihin syihin tai järkevään perusteeseen epäillä tai uskoa, että näitä varoja tai muuta omaisuutta voitaisiin käyttää terroristitoiminnan rahoittamiseen”. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka on totta, että riidanalaisen päätöksen tekoajankohtana ei ollut esitetty mitään tietoja tai todisteita päätöksessä kantajaa vastaan esitettyjen perusteiden tueksi, unionin tuomioistuimen tuomiossa Kadi II esittämien periaatteiden mukaista on ottaa puolustuskirjelmään liitetyt uudet lisätiedot ja -todisteet huomioon unionin yleisen tuomioistuimen harjoittamassa laillisuusvalvonnassa. Tässä on nimittäin tehtävä ero yhtäältä menettelyllisen vaatimuksen, joka koskee riittävän täsmällistä perusteiden tiivistelmää ja sen antamista tiedoksi asianomaiselle hallinnollisen menettelyn aikana, ja toisaalta sen tarkistamisen välillä, että siten tiedoksiannettu perusteiden tiivistelmä perustuu vankkaan tosiseikastoon, mikä unionin tuomioistuinten on suoritettava pyydettyään tarvittaessa unionin toimivaltaista viranomaista esittämään tällaisen tutkinnan kannalta merkityksellisiä tietoja. Puolustuskirjelmän liitteessä esitetyt uudet seikat on nimenomaan tarkoitettu palvelemaan tätä tarkoitusta.

VII KEMIKAALIEN REKISTERÖINTI

Vuonna 2016 unionin yleinen tuomioistuin antoi samana päivänä kaksi ratkaisua, joissa kummassakin oli kyse Euroopan kemikaalivirastossa (ECHA) aineiden rekisteröinnistä perittävästä maksusta ja erityisesti ECHAN toimivallasta myöntää mikro- ja pk-yrityksille alennuksia tästä maksusta.

Asiassa, jossa annettiin 15.9.2016 tuomio *La Ferla v. komissio ja ECHA* (T-392/13, [EU:T:2016:478](#)), kantaja muun muassa väitti, ettei ECHAlla ollut tarvittavaa toimivaltaa arvioida rekisteröintiä hakevien yritysten kokoa niiden suoritettavaksi tulevaa maksua määritettäessä. Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin korosti,

että asetuksen (EY) N:o 1907/2006¹⁰⁵ tavoitteena on erityisesti varmistaa, että ECHA hallinnoi tehokkaasti tämän asetuksen teknisiä, tieteellisiä ja hallinnollisia näkökohtia ja toimii ratkaisevassa asemassa sen täytäntöönpanossa muun muassa tarjoamalla tehokasta sääntelykapasiteettia. Lisäksi asetuksessa (EY) N:o 340/2008¹⁰⁶ säädetään muun muassa, että ECHA voi milloin tahansa pyytää esittämään näyttöä siitä, että maksujen alentamisen tai maksusta luopumisen edellytykset täyttyvät. Tästä unionin yleinen tuomioistuin päätteli, että ECHalla todellakin on tarvittava toimivalta tarkastaa, että rekisteröintiä hakeva yritys täyttää maksun alentamiselle tai maksusta luopumiselle asetetut edellytykset.

Kantaja moitti ECHAA myös toimivallan ylityksestä tai harkintavallan väärinkäytöstä lähinnä sillä perusteella, että ECHAN olisi pitänyt soveltaa pelkästään suosituksen 2003/361/EY¹⁰⁷ liitteessä 2 mainittujen yritysryhmien määritelmää. Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että sekä asetuksessa N:o 1907/2006 että asetuksessa N:o 340/2008 viitataan nimenomaisesti suositukseen 2003/361 määriteltäessä, mitä pienillä ja keskisuurilla yrityksillä (pk-yrityksillä) tarkoitetaan. Suosituksen tavoitteena on varmistaa, että unionin politiikassa noudatetaan samaa pk-yritysten määritelmää koko unionin alueella. Lähtökohtaisesti ei kuitenkaan voida sulkea pois sitä, että mikäli yleisten oikeusperiaatteiden ja erityisesti oikeusvarmuuden periaatteen noudattamisesta ei muuta johdu, suositusten säännöksiä voidaan soveltaa sen nojalla, että asetuksessa on nimenomainen viittaus näihin säännöksiin. Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei millään perusteella voida katsoa, että kyseinen viittaus koskisi – jollei erikseen toisin mainita – ainoastaan osaa suosituksessa 2003/361 esitetystä pk-yritysten määritelmästä ja että sillä suljettaisiin pois tietyt suosituksen liitteessä mainitut kriteerit. Tästä se päätteli, ettei minkään seikan perusteella ole mahdollista todeta, että ECHA olisi kaikkia suosituksen 2003/361 liitteessä mainittuja kriteereitä soveltamalla ylittänyt toimivaltansa tai käyttänyt väärin harkintavaltaansa.

Tuomiossa **K Chimica v. ECHA** (T-675/13, [EU:T:2016:480](#)), joka julistettiin 15.9.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui yrityksen koon määrittämisestä, joita ECHA soveltaa määrittäessään yrityksiltä perittävää maksua.

Muistutettuaan, että asetuksissa N:o 1907/2006 ja N:o 340/2008 viitataan suositukseen 2003/361 pk-yritysten määrittelemiseksi, unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että kun on kyse riippumattomasta yrityksestä eli yrityksestä, jota ei ole luokiteltu suosituksen 2003/361 liitteessä olevan 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuksi ”omistusyhteisyritykseksi” tai ”sidosyritykseksi”, tiedot – henkilöstömäärää koskevat tiedot mukaan lukien – määritetään yksinomaan asianomaisen yrityksen tilinpäätösten perusteella kyseisen liitteen 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Se totesi, että kun on kyse yrityksestä, jolla on omistusyhteisyrityksiä tai sidosyrityksiä, tietojen määrittäminen – henkilöstömäärää koskevat tiedot mukaan lukien – tapahtuu tilinpäätöstietojen ja yrityksen muiden tietojen perusteella tai yrityksen konsolidoidun tilinpäätöksen tai sellaisen konsolidoidun tilinpäätöksen perusteella, johon on lisätty yrityksen tiedot, suosituksen 2003/361 liitteessä olevan 6 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti. Suosituksen 2003/361 liitteessä olevan 6 artiklan 2 kohdan toisen ja kolmannen alakohdan nojalla kyseisiin tietoihin on lisättävä yhtäältä omistusyhteisyritysten (jotka välittömästi edeltävät tai seuraavat tuotantoketjussa kyseistä yritystä) tiedot suhteessa pääoma- tai äänimääräosuuteen hyväksymällä suurempi näistä kahdesta prosenttiosuudesta ja toisaalta 100 prosenttia välittömästi tai

105| Kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta 18.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006 (EUVL 2006, L 396, s. 1).

106| Asetukseen N:o 1907/2006 perustuvista Euroopan kemikaalivirastolle suoritettavista maksuista 16.4.2008 annettu komission asetus (EY) N:o 340/2008 (EUVL 2008, L 107, s. 6).

107| Mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (jäljempänä pk-yritykset) määritelmästä 6.5.2003 annettu komission suositus 2003/361/EY (EUVL 2003, L 124, s. 36).

välillisesti kyseiseen yritykseen sidoksissa olevien yritysten tiedoista, joita ei ole jo lisätty konsolidoituihin tilinpäätöstietoihin.

Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että suosituksen 2003/361 liitteessä olevan 6 artiklan 2 kohdan soveltamiseksi asianomaisen yrityksen omistusyhteyksien tiedot perustuvat tilinpäätöstietoihin ja muihin – konsolidoituihin, jos ne ovat olemassa – tietoihin, joihin lisätään 100 prosenttia näiden omistusyhteyksien sidosyritysten tiedoista, jollei näitä tietoja ole jo lisätty konsolidoinnin yhteydessä suosituksen 2003/361 liitteessä olevan 6 artiklan 3 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla. Asianomaisen yrityksen sidosyritysten tiedot ilmenevät niiden tilinpäätöstiedoista ja muista tiedoista – konsolidoiduista, jos nämä ovat olemassa. Näihin tietoihin lisätään kyseisten sidosyritysten niiden omistusyhteyksien tiedot, jotka välittömästi edeltävät tai seuraavat tuotantoketjussa kyseistä yritystä, suhteessa, joka vastaa vähintään pääoma- tai äänimääräosuutta, jollei näitä tietoja ole jo sisällytetty konsolidoituun tilinpäätökseen, ja prosenttiosuuksista käytetään suurinta suosituksen 2003/361 liitteessä olevan 6 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan nojalla.

VIII POLKUMYYNTI

Asiassa, jossa annettiin 9.6.2016 tuomio *Growth Energy ja Renewable Fuels Association v. neuvosto* (T-276/13, muutoksenhaku vireillä,¹⁰⁸ [EU:T:2016:340](#)), unionin yleinen tuomioistuin sai käsiteltäväkseen kanteen, jossa vaadittiin täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 157/2013¹⁰⁹ osittaista kumoamista siltä osin kuin se koski kantajia ja niiden jäseniä. Unionin yleinen tuomioistuin lausui muun muassa siitä, oliko kantajilla amerikkalaisen bioetanoliteollisuuden intressejä edustavina järjestöinä asiavaltuutta käsiteltävässä asiassa.

Unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että kun polkumyyntiasetuksella otetaan käyttöön erisuuruisia tulleja tiettyjen yhtiöiden osalta, yhtiöllä on oikeus nostaa kanne vain niistä säännöksistä, joilla otetaan sen osalta käyttöön erityinen polkumyyntitulli ja vahvistetaan sen määrä, eikä niistä säännöksistä, joilla otetaan käyttöön polkumyyntitulleja muiden yhtiöiden osalta, joten tällaisen yhtiön kanne tutkitaan vain, jos sillä pyritään asetuksen niiden säännösten kumoamiseen, jotka koskevat yksinomaan kyseistä yhtiötä. Lisäksi kumoamisen vaikutukset voivat kohdistua vain kaikkiin järjestön jäseniin, mikäli kyseisten jäsenten kanteet olisi otettu tutkittaviksi. Muussa tapauksessa ammattijärjestö voisi vedota tiettyjen sen jäsenten asiavaltuuteen saadakseen asetuksen kumotuksi kaikkien jäsentensä, mukaan lukien niiden, jotka eivät henkilökohtaisesti täytä SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä, edun mukaisesti. Käsiteltävässä asiassa kantajat saattoivat siis vaatia riidanalaisen asetuksen kumoamista jäsentensä hyväksi ainoastaan siltä osin kuin se vaikutti niihin jäseniin, joilla oli itsellään asiavaltuus nostaa kumoamiskanne riidanalaisesta asetuksesta SEUT 263 artiklan neljännen kohdan nojalla.

Unionin yleinen tuomioistuin myös tutki, oliko kantajilla henkilökohtaista asiavaltuutta. Se totesi, että vaikkei se, että kantajat ovat osallistuneet polkumyyntimenettelyyn, vaikuta toteamukseen siitä, ettei polkumyyntitullien määrääminen niiden jäsenten tuotteille luo niille mitään oikeutta eikä velvollisuutta, kantajilla on katsottava olevan menettelyn osapuolina asiavaltuus sillä perusteella, että asetus koskee niitä suoraan ja erikseen. Ne voivat kuitenkin vedota pätevästi ainoastaan siihen kanneperusteeseen, joka koskee niiden menettelyoikeuksien suojaamista.

108 | C-465/16 P, *neuvosto v. Growth Energy ja Renewable Fuels Association*.

109 | Lopullisen polkumyyntitullin käyttöönotosta Amerikan yhdysvalloista peräisin olevan bioetanolin tuonnissa 18.2.2013 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 157/2013 (EUVL 2013, L 49, s. 10).

Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi vielä, että jos kantajat riitauttavat neljän otokseen valitun tuottajan nimissä polkumyöntitullin käyttöön ottamisesta tehdyn päätöksen pätevyyden sellaisenaan, niiden on osoitettava, että niillä on 15.7.1963 annetussa tuomiossa *Plaumann v. komissio* (C-25/62) tarkoitettu erityisasema. Se totesi, että vaikka oletettaisiin, että kyse on polkumyöntitullin kohteena olevan tuotteen tuottajista, jotka eivät mitenkään osallistu tuotteen vientiin, näin olisi varmasti myös tilanteessa, jossa ne ensinnäkin voisivat osoittaa, että ne on yksilöity komission tai neuvoston toimesta tai että ne ovat olleet mukana valmistelevissa tutkimuksissa, ja toiseksi riidanalaisen asetuksen kohteena oleva polkumyöntitulli vaikuttaisi merkittävästi niiden asemaan markkinoilla. Koska neljä otokseen valittua amerikkalaista tuottajaa olivat olleet mukana valmistelevissa tutkimuksissa siksi, että ne olivat osallistuneet siihen merkittävällä tavalla ja että riidanalaisen asetuksen kohteena oleva polkumyöntitulli vaikutti niihin merkittävästi, unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että riidanalainen asetus koski näitä tuottajia erikseen.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että jo asetuksen (EU) N:o 765/2012,¹¹⁰ jolla muutettiin kolmansista maista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta annettua perusasetusta,¹¹¹ antamisesta seuraa, että unionin lainsäätäjä katsoo, että perusasetuksen 9 artiklan 5 kohdalla unionilla oli tarkoitus panna täytäntöön erityinen WTO:n puitteissa hyväksytty velvoite, joka sisältyy WTO:n polkumyynnin vastaisen sopimuksen 6.10 ja 9.2 artiklaan.¹¹² Tästä seuraa, että perusasetuksen 9 artiklan 5 kohtaa, sellaisena kuin se on alkuperäisessä versiossa, on tulkittava WTO:n polkumyynnin vastaisen sopimuksen määräysten mukaisesti. Näin ollen kaikki sellaiset viejät tai tuottajat, jotka on valittu polkumyynnin kohteena olevan tuotteen toimittajien otokseen ja jotka siis ovat tehneet yhteistyötä toimielinten kanssa koko tutkinnan ajan, täyttävät edellytykset sille, että niiden katsotaan olevan kyseisen asetuksen 9 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja "toimittajia". Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että vientiä harjoittavien tuottajien otoksen luomisen tavoitteena on määrittää rajallisen tutkinnan aikana mahdollisimman tarkasti unionin teollisuuteen kohdistunut hintapaine. Näin ollen komissiolla on toimivalta muuttaa milloin hyvänsä otoksen koostumusta tutkinnan tarpeiden mukaan. Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin totesi, että siltä osin kuin toimielimet ovat käyttäneet otantamenetelmää, kuten nyt käsiteltävässä asiassa, lähtökohtaisesti poikkeus yksilöllisten polkumyöntimarginaalien määrittämiseen ja yksilöllisten polkumyöntitullien määrittämiseen on mahdollinen ainoastaan yrityksille, jotka eivät kuulu otokseen ja joilla ei ole muutoin oikeutta saada omaa yksilöllistä polkumyöntitullia. Perusasetuksen 9 artiklan 5 kohdassa ei varsinkaan sallita mitään poikkeusta velvollisuuden määrätä yksilöllinen polkumyöntitulli otokseen valitulle tuottajalle, joka on tehnyt yhteistyötä tutkinnan aikana, kun toimielimet katsovat, etteivät ne kykene vahvistamaan sille yksilöllistä vientihintaa.

110| Polkumyynnillä muista kuin Euroopan yhteisön jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1225/2009 muuttamisesta 13.6.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 765/2012 (EUVL 2012, L 237, s. 1).

111| Polkumyynnillä muista kuin Euroopan yhteisön jäsenvaltioista tapahtuvalta tuonnilta suojautumisesta 30.11.2009 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1225/2009 (EUVL 2009, L 343, s. 51).

112| Tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuoden 1994 yleissopimuksen (GATT-sopimus) VI artiklan soveltamisesta tehty sopimus (EYVL 1994, L 336, s. 103).

IX RAHOITUSALAN VALVONTA

Määräyksessä **Onix Asigurări v. AEAPP** (T-590/15, [EU:T:2016:374](#)), joka annettiin 24.6.2016, unionin yleinen tuomioistuin esitti täsmennyksiä asetuksen (EU) N:o 1094/2010¹¹³ 17 artiklassa säädettyyn mekanismiin, jota Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen (EIOPA) voi käyttää tapauksissa, joissa kansalliset viranomaiset ovat rikkoneet unionin oikeutta valvontakäytännössään. Kantaja vaati muun muassa kumoamaan EIOPAn päätöksen, jossa tämä kieltäytyi hyväksymästä kyseisen 17 artiklan nojalla esitettyä vaatimusta tutkimuksen aloittamisesta.

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin korosti asetuksen N:o 1094/2010 17 artiklasta ilmenevän, että EIOPalla on harkintavaltaa tutkimusten aloittamisen osalta sekä silloin, kun asetuksen N:o 1094/2010 17 artiklan 2 kohdassa nimenomaisesti mainitut elimet esittävät sille pyynnön, että silloin, kun se toimii omasta aloitteestaan. Tästä seuraa, että EIOPalla ei ole velvollisuutta toimia asetuksen N:o 1094/2010 17 artiklan mukaisesti. Tämä tulkinta on lisäksi EIOPAn tavoitteiden ja tehtävien sekä asetuksen N:o 1094/2010 17 artiklassa perustetun mekanismin systematiikan mukainen. Tämän asetuksen 1 artiklan 6 kohdan mukaan EIOPAn tavoitteena on suojella yleistä etua edistämällä finanssijärjestelmän lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin vakautta sekä tehokkuutta unionin talouden, sen kansalaisten ja yritysten kannalta. Lisäksi mainitun asetuksen johdanto-osan 26 perustelukappaleesta ilmenee, että sen 17 artiklassa käyttöön otetun mekanismin tavoitteena ei siis ole taata yksityisille suojaa tai vahingonkorvausta luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön ja toimivaltaisen kansallisen viranomaisen välisissä riidoissa.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että nyt tarkasteltavan kaltaisen tutkintapyynnön esittäminen ei luo erityistä oikeussuhdetta kantajan ja EIOPAn välille eikä velvoita viimeksi mainittua aloittamaan asetuksen N:o 1094/2010 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tutkintaa. Näin ollen kielteisellä päätöksellä ei ole käsiteltävässä asiassa sitovia oikeusvaikutuksia. Koska kantaja ei voi vaatia EIOPaa aloittamaan asetuksen N:o 1094/2010 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tutkintaa, EIOPAn kieltäytyminen aloittamasta tällaista menettelyä viran puolesta ei voi vaikuttaa kantajan etuihin muuttaen tämän oikeusasemaa selvästi. Kielteistä päätöstä ei näin ollen voida pitää kannekelpoisena toimena.

X UNIONIN TOIMIELINTEN JULKISET HANKINNAT

Tuomiossa **Österreichische Post v. komissio** (T-463/14, [EU:T:2016:243](#)), joka julistettiin 27.4.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui kumoamiskanteesta, jonka itävaltalainen yleisten postipalvelujen tarjoaja oli nostanut komission päätöksestä,¹¹⁴ jossa tämä oli soveltanut direktiivin 2004/17/EY¹¹⁵ 30 artiklaa. Kyseisen artiklan mukaan ”suoraan kilpailulle avoimet toiminnot” jätetään vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla sovellettavia hankintamenettelyjä koskevien unionin oikeussääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle.

113| Euroopan valvontaviranomaisen (Euroopan vakuutus- ja lisäeläkeviranomainen) perustamisesta sekä päätöksen N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/79/EY kumoamisesta 24.11.2010 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1094/2010 (EUVL 2010, L 331, s. 48).

114| Tiettyjen Itävallassa tarjottavien postialan palvelujen jättämisestä vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta annettun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/17/EY soveltamisen ulkopuolelle 2.4.2014 annettu komission täytäntöönpanopäätös 2014/184/EU (EUVL 2014, L 101, s. 4).

115| Vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/17/EY (EUVL 2004, L 134, s. 1).

Unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei komissio tehnyt virhettä todetessaan, että perusteet ja menetelmät, joilla arvioidaan direktiivin 2004/17 30 artiklan mukaisesti, kohdistuuko toimintoon suoraa kilpailua, eivät ole välttämättä samat, joita käytetään suoritettaessa SEUT 101 tai SEUT 102 artiklan tai asetuksen N:o 139/2004 mukainen arviointi.¹¹⁶ Pitää toki paikkansa, että direktiivin 2004/17 30 artiklan 2 kohdan mukaan sen määrittämiseksi, onko toiminto suoraan avoin kilpailulle, on käytettävä EUT-sopimuksen kilpailua koskevien määräysten mukaisia perusteita. Kyseisen säännöksen sanamuoto ei kuitenkaan edellytä, että nämä perusteet ovat nimenomaan kilpailua koskevien unionin määräysten perusteita. Samoin direktiivin 2004/17 johdanto-osan 2 ja 40 perustelukappaleessa vahvistetaan, että komission ei tarvitse tämän direktiivin 30 artiklan nojalla tehtyä hakemusta tutkiessaan soveltaa EUT-sopimuksessa määrättyjä kilpailua koskevia perusteita ja menetelmiä sellaisinaan. Markkinoiden määritelmää koskevasta tiedonannosta¹¹⁷ ja komission asiakirjasta ”Käytännėsäännöt, jotka liittyvät taloudellisen näytön toimittamiseen ja tietojen keräämiseen SEUT 101 ja 102 artiklan soveltamista koskevista asioista ja keskittymäsioista”, joihin kantaja vetosi, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että niissä viitataan yksinomaan unionin kilpailuoikeuteen. Kyseisistä asiakirjoista ei millään tavalla ilmene, että komission olisi sovellettava niissä mainittuja perusteita ja menetelmiä julkisia hankintoja koskevaan oikeuteen liittyvän menettelyn yhteydessä.

Tuomiossa *European Dynamics Luxembourg ym. v. EUIPO* (T-556/11, muutoksenhaku vireillä,¹¹⁸ [EU:T:2016:248](#)), joka julistettiin 27.4.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui eturistiriidan käsitteestä.¹¹⁹ Se muistutti, että rakenteellisten yhteyksien olemassaolo kahden sellaisen yhtiön välillä, joista toinen on osallistunut hankintaeritelmän laatimiseen ja toinen osallistuu kyseessä olevaan julkisia hankintoja koskevaan tarjouspyyntömenettelyyn, voi lähtökohtaisesti aiheuttaa tällaisen eturistiriidan. Sitä vastoin eturistiriidan riski vaikuttaa tämän oikeuskäytännön nojalla vähemmän merkittävältä silloin, kun – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – hankintaeritelmän valmistelusta vastannut yhtiö tai vastanneet yhtiöt eivät itse kuulu tarjoajan konsortioon, vaan ovat ainoastaan sen saman yrityskonsernin jäseniä, johon liittyy myös mainitun konsortion jäsenyhtiö. Tältä osin pelkkä toteamus emoyhtiön ja eri tytäryhtiöiden välisestä määräysvaltasuhteesta ei riitä siihen, että hankintaviranomainen voisi jättää automaattisesti yhden näistä yrityksistä tarjouspyyntömenettelyn ulkopuolelle selvittämättä, onko tällaisella määräysvaltasuhteella ollut konkreettista vaikutusta sen toimintaan tässä menettelyssä. Sitä vastoin eturistiriidan olemassaolon on johdettava siihen, että hankintaviranomainen sulkee pois kyseessä olevan tarjoajan, jos tämä menettely on ainoa mahdollinen toimenpide sen välttämiseksi, että loukataan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja avoimuusperiaatetta, jotka sitovat kaikissa julkisia hankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyissä, eli jos ei ole olemassa vähemmän rajoittavaa toimenpidettä mainittujen periaatteiden noudattamisen varmistamiseksi.

116] Yrityskeskittymien valvonnasta 20.1.2004 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 139/2004 (”EY:n sulautuma-asetus”) (EUVL 2004, L 24, s. 1).

117] Markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta annettu komission tiedonanto (EYVL 1997, C 372, s. 5).

118] C-376/16 P, *EUIPO v. European Dynamics Luxembourg ym.* ja määräys 24.11.2016, *European Dynamics Luxembourg ym. v. EUIPO*, C-379/16 P, ei julkaistu, [EU:C:2016:905](#).

119] Ks. jäljempänä kohta ”XII. Vahingonkorvausasiat – Mahdollisuuden menetys”, jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

XI OIKEUS TUTUSTUA TOIMIELINTEN ASIAKIRJOIHIN

Unionin yleinen tuomioistuin antoi vuonna 2016 useita merkittäviä tuomioita, joissa käsitellään oikeutta tutustua toimielinten asiakirjoihin. Tässä oikeuskäytännössä sillä oli tilaisuus esittää uusia täsmennyksiä tietojen saantia asiakirjoista, joiden sisältämät tiedot on aikaisemmin ilmaistu, koskeviin pyyntöihin samoin kuin päätöksentekomenettelyn, oikeudellisen neuvonannon ja tuomioistuinkäsittelyn suojaa koskeviin poikkeuksiin.

PYYNTÖ SAADA TUTUSTUA ASIAKIRJOIHIN, JOIDEN SISÄLTÄMÄT TIEDOT ON AIKAISEMMIN ILMAISTU

Asiassa, jossa annettiin 26.4.2016 tuomio **Strack v. komissio** (T-221/08, [EU:T:2016:242](#)), unionin yleinen tuomioistuin lausui siitä, oliko komission lainmukaista evätä kantajalta oikeus tutustua useisiin Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) tutkimusta koskeviin asiakirjoihin.¹²⁰ Kantaja riitautti erityisesti sen, että häneltä evättiin oikeus saada tutustua asiakirjoihin, joiden sisältämät tiedot oli jo aikaisemmin ilmaistu kantajalle kokonaisuudessaan muulla kuin asetuksen (EY) N:o 1049/2001¹²¹ perusteella ja joissa oli tähän viittaava maininta ”PD”. Pyyntöä epäämistä perusteltiin sillä, että kyseiset asiakirjat olivat jo kantajan hallussa.

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 1049/2001 nojalla luovutetut asiakirjat tulevat julkisiksi. Tästä seuraa, että päätös, jossa kieltäydyttiin antamasta kantajalle oikeutta tutustua asiakirjoihin, joissa oli maininta ”PD”, on mahdollisesti estänyt pitämästä kyseisiä asiakirjoja julkisina, joka on juuri se tavoite, johon kantaja on pyrkinyt ja joka vastaa asetuksen N:o 1049/2001 tavoitetta. Näin ollen se, että kantajalla oli jo hallussaan ne asiakirjat, jotka olivat hänen esittämänsä asiakirjapyyntöä kohteena, ja että pyynnön tarkoituksena ei siten ollut mahdollistaa kantajalle tutustumista näiden asiakirjojen sisältöön vaan sen tarkoituksena oli pikemminkin ilmaista niiden sisältämät tiedot kolmansille, on yhdenmukaista. Tästä unionin yleinen tuomioistuin päätteli, että toimielin ei voi yksistään sen seikan perusteella, että tutustumisoikeuden hakijalla oli jo tai hänellä oli oletettava olevan hallussaan pyydetty asiakirjat mutta jonkin toisen perusteen perusteella, kieltäytyä tutkimasta näihin samoihin asiakirjoihin tutustumisesta asetuksen N:o 1049/2001 perusteella esitettyä pyyntöä.

PÄÄTÖKSENTEKOMENETTELYN SUOJAA KOSKEVA POIKKEUS

Unionin yleisellä tuomioistuimella oli 26.4.2016 antamassaan tuomiossa **Strack v. komissio** (T-221/08, [EU:T:2016:242](#)) myös tilaisuus täsmentää asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetun päätöksentekomenettelyn suojaa koskevan poikkeuksen ulottuvuutta siltä osin kuin on kyse oikeudesta tutustua OLAFin tutkimuksia koskeviin asiakirjoihin.¹²²

Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että yleisön oikeus tutustua tällaisiin asiakirjoihin vaikuttaa erityisen haitallisesti komission ja etenkin OLAFin kykyyn täyttää sen tehtävä petosten torjumisesta yleisen edun

120 | Ks. jäljempänä kohta ”Päätöksentekomenettelyn suojaa koskeva poikkeus”, jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

121 | Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1049/2001 (EYVL 2001, L 145, s. 43).

122 | Ks. edellä kohta ”Pyyntö saada tutustua asiakirjoihin, joiden sisältämät tiedot on aikaisemmin ilmaistu”, jossa myös käsitellään tätä tuomiota.

nimissä. Kyseisten asiakirjojen sisältämien tietojen ilmaisemisella haitattaisiin merkittävästi komission ja OLAFin päätöksentekomenettelyä, koska sillä vaarannettaisiin vakavasti OLAFin tulevien tutkimusten täysi itsenäisyys ja niiden tavoitteet paljastamalla OLAFin strategia ja työmenetelmät ja vähentämällä OLAFin mahdollisuutta saada työntekijöiltään itsenäisiä arvioita ja konsultoida komission yksiköitä hyvin arkaluonteisista aiheista. Siinä olisi myös vaarana se, että se vähentää yksityisten halukkuutta lähettää tietoja mahdollisista petoksista, ja se estäisi täten OLAFia ja komissiota saamasta unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi tehtävien tutkimusten viireille panemiseksi tarvittavia tietoja. Tähän johtopäätökseen on päädyttävä sitä suuremmalla syyllä siksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan erityisesti asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklassa säädettyjä poikkeuksia asiakirjoihin tutustumista koskevasta oikeudesta ei voida, kun – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – asianomaiset asiakirjat kuuluvat unionin oikeuden tietyn alan piiriin, tulkita ottamatta huomioon erityissäännöksiä, joilla säännellään oikeutta tutustua näihin asiakirjoihin, eli päätöksessä 1999/352/EY¹²³ ja asetuksessa (EY) N:o 1073/1999¹²⁴ vahvistettuja sääntöjä.

Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan erityinen luottamuksellisuus, joka koskee kyseisiä tutkimukseen liittyviä asiakirjoja, ei ole perusteltua pelkästään siltä osin kuin OLAF saa tällaisen tutkimuksen yhteydessä tietoonsa arkaluonteisia liikesalaisuuksia ja sellaisia erittäin arkaluonteisia tietoja henkilöistä, joiden ilmaiseminen saattaisi vahingoittaa merkittävästi heidän mainettaan, mutta myös siltä osin kuin oikeus tutustua OLAFin sisäistä tutkimusta koskeviin asiakirjoihin kyseisen menettelyn päättymisen jälkeenkin saattaisi haitata vakavasti tämän elimen työtä, paljastaa OLAFin käyttämän metodologian ja tutkimusstrategian, haitata menettelyssä mukana olleiden henkilöiden mukanaoloa menettelyissä tulevaisuudessa ja näin ollen vaarantaa kyseessä olevien menettelyiden moitteettoman kulun ja tavoiteltujen päämäärien saavuttamisen. Tällaisessa tilanteessa komissiolla oli oikeus olettaa asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädettyjen poikkeusten soveltamista varten ilman, että sen olisi täytynyt tutkia jokainen kyseessä oleva asiakirja konkreettisesti ja asiakirjakohtaisesti, että yleisön oikeus tutustua kyseisiin asiakirjoihin asetuksen N:o 1049/2001 perusteella vahingoittaisi lähtökohtaisesti asetuksessa tarkoitettujen etujen suojaa.

OIKEUDELLISEN NEUVONANNON SUOJAA KOSKEVA POIKKEUS

Tuomioissa *Herbert Smith Freehills v. neuvosto* (T-710/14, [EU:T:2016:494](#)) ja *Philip Morris v. komissio* (T-796/14, [EU:T:2016:483](#)),¹²⁵ jotka julistettiin 15.9.2016, oli kyse pyynnöistä saada tutustua direktiivin 2014/40/EU¹²⁶ hyväksymistä edeltäneitä keskusteluja koskeviin asiakirjoihin. Näissä ratkaisuissa unionin yleinen tuomioistuin lausui asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan toisessa luettelumakohdassa säädetyn oikeudellisen neuvonannon suojaa koskevan poikkeuksen soveltamisesta asiakirjoihin tutustumista koskevaan oikeuteen.

Ensiksi mainitussa tuomiossa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus lausua erityisesti oikeudellisen neuvonannon käsitteen tulkinnasta. Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, ettei asetuksessa N:o 1049/2001 ole määritelty oikeudellisen neuvonannon käsitettä. Tämä käsite liittyy asiakirjan sisältöön eikä sen laatijaan tai niihin tahoihin, joille se on osoitettu. Kuten käsitteen ”oikeudellinen neuvonanto” sanamuodon mukaisesta tulkinnasta käy ilmi, kyseessä on oikeudelliseen kysymykseen

123| Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) perustamisesta 28.4.1999 tehty komission päätös 1999/352/EY, EHTY, Euratom (EYVL 1999, L 136, s. 20).

124| Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) tutkimuksista 25.5.1999 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1073/1999 (EYVL 1999, L 136, s. 1).

125| Ks. jäljempänä kohta ”Tuomioistuinkäsittelyn suojaa koskeva poikkeus”, jossa myös käsitellään tätä tuomiota.

126| Tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden valmistamista, esittämistä ja myyntiä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä sekä direktiivin 2001/37/EY kumoamisesta 3.4.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/40/EU (EUVL 2014, L 127, s. 1).

liittyvä neuvonta, riippumatta siitä, millä tavalla tällainen neuvonanto tapahtuu. Toisin sanoen oikeudellisen neuvonannon suojaa koskevan poikkeuksen soveltamisen kannalta on merkityksetöntä, onko tällaisen lausunnon sisältävä asiakirja annettu päätöksentekomenettelyn alustavassa, myöhemmässä tai lopullisessa vaiheessa. Myöskään sillä seikalla, onko lausunto annettu virallisessa tai epävirallisessa asiayhteydessä, ei ole merkitystä tätä käsitettä tulkittaessa.

Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, ettei asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan toisen luetelmakohdan sanamuodon perusteella voida päätellä, että siinä tarkoitetaan ainoastaan toimieliimen sisällä annettua tai vastaanotettua neuvonantoa. Oikeudellista neuvonantoa varten säädettyä poikkeusta on tulkittava siten, että sillä pyritään suojaamaan toimieliimen intressiä pyytää oikeudellista neuvonantoa ja saada rehellisiä, objektiivisia ja kattavia lausuntoja. Vaikka toimieliin lähtökohtaisesti pyytää neuvonantoa omalta oikeudelliselta yksiköltään, mikään ei estä mainittua toimieliintä ulkoistamasta tällaista neuvonantoa koskevaa pyyntöä. Näin on esimerkiksi tapauksessa, jossa kyseinen toimieliin pyytää lausuntoa asianajajatoimistolta. Näin ollen sillä, onko oikeudellinen neuvonta peräisin toimieliimen sisältä tai ulkopuolelta, ei ole merkitystä toimieliimelle, joka vetoaa oikeudellisen neuvonannon suojaa koskevaan poikkeukseen. Mikään ei ole myöskään esteenä sille, että toimieliin, joka on vedonnut oikeudellisen neuvonannon suojaa koskevaan poikkeukseen, jakaa tämän lausunnon ”kolmannen osapuolen” kanssa. Se, että asiakirja, johon sisältyy toimieliimen oikeudellinen lausunto, on lähetetty muiden toimielinten oikeudellisille yksiköille tai jäsenvaltiolle, ei muuta sellaisenaan mainitun asiakirjan luonnetta. Näin ollen asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 2 kohdan toisesta luetelmakohdasta ei seuraa, että toimieliimen olisi annettava oikeudellinen lausunto vain sisäistä käyttöä varten. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että kolmen toimieliimen oikeudellisten yksikköjen oikeudellisten näkemysten vaihto, jolla pyritään löytämään lainsäädäntötekstiä koskeva kompromissi SEUT 294 artiklassa määrättyyn tavalliseen lainsäätämisyjärjestykseen kuuluvan kolmenvälisen kokouksen yhteydessä, voidaan tarvittaessa luokitella oikeudelliseksi neuvonannoksi, ja ne voivat tästä syystä kuulua oikeudellista neuvonantoa koskevan poikkeuksen soveltamisalaan. Oikeudellisten yksikköjen tehtävänä ja tarkoituksena on näet päästä sopimukseen. Ne toimivat oikeudellisten kysymysten osalta siis sekä neuvottelijoina että neuvonantajina.

Toiseksi mainitussa tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin täsmensi edellytyksiä, joiden täyttyessä toimieliin voi kieltäytyä antamasta oikeudellista lausuntoa tutustuttavaksi. Unionin yleinen tuomioistuin muistutti aluksi, että vaikka tuomiosta *Ruotsi ja Turco v. neuvosto*¹²⁷ ilmenee, että oikeudellisen lausunnon sisältämät tiedot on lähtökohtaisesti annettava tutustuttaviksi, kyseisessä tuomiossa ei kuitenkaan suljeta pois sitä, että oikeus tutustua näihin tietoihin voitaisiin erityistapauksissa evätä. Unionin yleinen tuomioistuin myös korosti pitävän paikkansa, että unionin tuomioistuin on hylännyt näkemyksen, jonka mukaan oikeudellisten lausuntojen sisältämien tietojen ilmaiseminen voisi heikentää toimieliimen mahdollisuuksia puolustaa lainsäädäntötoimen pätevyyttä tuomioistuimessa, koska näin yleisluonteisella väitteellä ei voida oikeuttaa poikkeusta asetuksessa N:o 1049/2001 säädetystä avoimuudesta. Sen mukaan tilanne on kuitenkin toinen, kun – kuten käsiteltävässä asiassa – jäsenvaltiossa on lainsäädäntömenettelyn yhteydessä annettuun oikeudelliseen lausuntoon tutustumisen epäävän päätöksen tekohetkellä vireillä kanne, jossa kiistetään kyseisen lainsäädäntötoimen pätevyys ja josta hyvin todennäköisesti esitetään ennakkoratkaisupyyntö, ja kun toinen jäsenvaltio on samanaikaisesti nostanut unionin tuomioistuimissa kanteen, jossa kiistetään kyseiseen lainsäädäntötoimeen sisältyvien säännösten pätevyys sillä perusteella, että ne ovat SEUT 114 artiklan ja suhteellisuus- ja toissijaisuusperiaatteiden vastaisia.

Tästä syystä unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että komission väite, jonka mukaan tietojen julkistamisella heikennettäisiin sen mahdollisuuksia puolustaa kantaansa tuomioistuimessa ja loukattaisiin menettelyllisen yhdenvertaisuuden periaatetta, ei ole suinkaan perusteeton. Kyseisen asiakirjan julkistetuista osista

127] Tuomio 1.7.2008, C-39/05 P ja C-52/05 P, [EU:C:2008:374](#).

nimittäin ilmenee komission oikeudellisen yksikön katsoneen lausunnossaan, että tietyt vaikutusanalyysin luonnokseen sisältyneet ja tupakkatuotteita koskeneet toimintalinjaukset, joista osa oli peitetty, olivat sellaisia, joista unionilla ei ole toimivaltaa antaa lainsäädäntöä tai jotka eivät ole SEUT 114 artiklan perusteella oikeasuhteisia. Kyseisen asiakirjan peitettyjen osien julkistaminen voisi siten loukata oikeudellisen neuvonannon suojaa eli toimielimen suojattua intressiä pyytää ja saada rehellisiä, objektiivisia ja kattavia oikeudellisia lausuntoja sekä komission oikeudellisen yksikön mahdollisuuksia puolustaa direktiivin 2014/40 pätevyyttä Euroopan unionin tuomioistuimessa yhdenvertaisesti muiden osapuolten kanssa, koska nämä osat julkistamalla ilmaistaisiin komission oikeudellisen yksikön kanta kyseisiin arkaluonteisiin ja riidanalaisiin kysymyksiin jo ennen kuin komissiolla on ollut tilaisuus itse esittää kantansa oikeudenkäynnissä, asettamatta kuitenkaan toiselle osapuolelle vastaavaa velvollisuutta. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan riidanalaisesta päätöksestä ilmenee komission esittäneen ne puolustautumisoikeuksiinsa liittyneet syyt, jotka oikeuttivat poikkeuksen taustalla olevien syiden asettamisen avoimuutta koskevan yleisen edun edelle, ja osoittaneen, että kantajan intressi saada tutustua mahdollisimman laajasti kyseisiin asiakirjoihin ei ollut yleinen vaan selvästikin yksityinen etu. Näin ollen ei voitu katsoa, ettei komissio ollut suorittanut konkreettista analyysia eikä perustellut päätöstään.

TUOMIOISTUINKÄSITTELYN SUOJAA KOSKEVA POIKKEUS

Tuomiossa *Philip Morris v. komissio* (T-796/14, [EU:T:2016:483](#)), joka julistettiin 15.9.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus ottaa kantaa myös asetuksen N:o 1049/2001¹²⁸ 4 artiklan 2 kohdan toisessa luetelmakohdassa mainitun tuomioistuinkäsittelyn suojaa koskevan poikkeuksen soveltamisalaan.

Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, ettei tuomiosta *Ruotsi ym. v. API ja komissio*¹²⁹ ”ilmene, että muutkin asiakirjat kuin kirjelmät voisivat tilanteen mukaan jäädä tuomioistuinkäsittelyjen suojaa koskevan poikkeuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Kyseisestä oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että tämän poikkeuksen tarkoituksena on varmistaa menettelyllisen yhdenvertaisuuden ja hyvän lainkäytön periaatteiden noudattaminen. Menettelyllisen yhdenvertaisuuden turvaaminen tuomioistuimissa ei kuitenkaan oikeuta suojaamaan pelkästään tietyn riita-asian käsittelyä varten laadittuja asiakirjoja, kuten kirjelmiä, vaan myös muut asiakirjat, joiden julkistaminen voisi vireillä olevassa riita-asiassa vaarantaa menettelyllisen yhdenvertaisuuden periaatteen, joka on oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin käsitteen välttämätön jatke. Jotta tätä poikkeusta voitaisiin soveltaa, tutustuttavaksi pyydettyjen asiakirjojen on kuitenkin oltava sellaisia, että niistä ilmenee kyseisen toimielimen kanta kyseisessä tuomioistuinkäsittelyssä esille tuotuihin riidanalaisiin kysymyksiin. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan näitä samoja perusteluja voidaan soveltaa myös kansallisessa tuomioistuimessa asiakirjoihin tutustumista koskevan pyynnön epäävän päätöksen tekohetkellä vireillä oleviin käsittelyihin, jos niissä on tuotu esiin sellainen unionin toimen tulkintaan tai pätevyyteen liittyvä kysymys, jossa ennakkoratkaisupyyntö esittäminen vaikuttaa käsiteltävän tapauksen asiayhteyden huomioon ottaen erityisen todennäköiseltä. Vaikka asiakirjoja ei kyseisissä kahdessa oikeustapauksessa ollut laadittu minkään tietyn tuomioistuinkäsittelyn yhteydessä, oikeudenkäynnin oikeudenmukaisuus ja osapuolten menettelyllinen yhdenvertaisuus olisivat voineet vakavasti vaarantua, jos jokin osapuolista olisi saanut etuoikeuden tutustua sellaisiin toisen osapuolen sisäisiin tietoihin, jotka liittyvät läheisesti vireillä olevan tai mahdollisen tulevan kanteen oikeudellisiin näkökohtiin. Näiden seikkojen perusteella unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komissio oli käsiteltävässä asiassa perustellusti katsonut, että direktiivin 2014/40 hyväksymistä edeltäneen lainsäädäntöprosessin perusteella oli hyvin todennäköistä, että asiassa esitettäisiin lähiaikoina ennakkoratkaisupyyntö ja että kyseisten asiakirjojen antaminen

128| Ks. edellä kohta ”Oikeudellisen neuvonannon suojaa koskeva poikkeus”, jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

129| Tuomio 21.9.2010, C-514/07 P, C-528/07 P ja C-532/07 P, [EU:C:2010:541](#).

tutustuttaviksi saattaisi siten loukata osapuolten menettelyllisen yhdenvertaisuuden periaatetta tulevassa ennakkoratkaisumenettelyssä.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin huomautti menettelyllisen yhdenvertaisuuden periaatteen edellyttävän sitä, että riidanalaisen toimen antaneella toimielimellä on mahdollisuus puolustaa tehokkaasti toimensa laillisuutta tuomioistuimessa. Tämä mahdollisuus vaarantuisi kuitenkin vakavasti, jos kyseinen toimielin joutuisi puolustautumaan paitsi kanteessa tai – kuten käsiteltävässä asiassa – tulevassa ennakkoratkaisumenettelyssä esitettyjä perusteita ja väitteitä vastaan myös riidanalaisen toimen valmisteluvaiheessa pohdittujen eri vaihtoehtojen laillisuudesta esitettyjä sisäisiä kannanottoja vastaan. Tällaisia kannanottoja sisältävien asiakirjojen antaminen tutustuttaviksi voisi tosiasiallisesti pakottaa kyseisen toimielimen puolustautumaan sellaisia oman henkilöstönsä esittämiä arvioita vastaan, joita ei lopulta ole edes noudatettu. Tämä olisi omiaan loukkaamaan osapuolten menettelyllistä yhdenvertaisuutta tuomioistuinkäsittelyssä, koska kantajaa ei voitaisi vastaavasti velvoittaa antamaan tutustuttavaksi tämäntyyppisiä sisäisiä arviointoja. Tästä seuraa, että komission velvoittaminen ilmaisemaan tietoja tällaisista asiakirjoista silloinkin, kun vireillä on riidanalaisen toimen tulkintaa ja laillisuutta koskeva tuomioistuinkäsittely, voisi vaarantaa komission puolustautumismahdollisuudet ja loukata menettelyllisen yhdenvertaisuuden periaatetta, koska komissio joutuisi jo tuossa vaiheessa julkistamaan yksiköidensä riidanalaisista kysymyksistä esittämät sisäiset oikeudelliset kannanotot, vaikkei toiselle osapuolelle aseteta vastaavaa velvollisuutta.

XII VAHINGONKORVAUSASIAT

KROATIAN TASAVALLAN LIITTYMINEN EUROOPAN UNIONIIN

Tuomiossa *Šumelj ym. v. komissio* (T-546/13, T-108/14 ja T-109/14, muutoksenhaku vireillä,¹³⁰ [EU:T:2016:107](#)), joka julistettiin 26.2.2016, unionin yleinen tuomioistuin lausui vahingonkorvauskanteista, joissa vaadittiin korvaamaan vahingot, jotka kantajille oli väitetysti aiheutunut siitä, että komissio oli menetellyt virheellisesti toteuttaessaan Kroatian tasavallan liittymiseen liittyvien sitoumusten noudattamista koskevaa seurantaansa. Näissä yhdistetyissä asioissa unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää täsmennyksiä sekä velvollisuuksiin, joita komission on noudatettava unionin jäsenyyttä hakeneen valtion antamien sitoumusten noudattamista koskevassa seurannassaan, että velvollisuuksiin, joita Kroatian viranomaisten olisi käsiteltävässä asiassa kuulunut noudattaa Kroatian tasavallan liittymisasiakirjan¹³¹ 36 artiklasta ja erityisesti sen liitteestä VII, joka koskee sitoumuksia, jotka Kroatian tasavalta on tehnyt oikeuslaitoksen ja perusoikeuksien alalla, johtuvien sitoumustensa nojalla.

Täsmennettyään, että väitetysti lainvastainen toiminta, josta komissiota käsiteltävissä asioissa moititaan, muodostuu ainoastaan tuottamuksellisesta laiminlyönnistä eli siitä, että komissio ei ole toteuttanut toimenpiteitä, joilla olisi voitu estää ulosottomiehiä koskevan lain kumoaminen, unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että edellä mainitun liittymisasiakirjan liitteeseen VII sisältyvästä sitoumuksesta nro 1 voidaan

130 | C-239/16 P, *Šumelj ym. v. komissio*.

131 | Kroatian tasavallan liittymiseshdoista sekä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen mukautuksista tehty asiakirja (EUVL 2012, L 112, s. 21), joka on liitetty Belgian kuningaskunnan, Bulgarian tasavallan, Tšekin tasavallan, Tanskan kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Viron tasavallan, Irlannin, Helleenien tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan, Puolan tasavallan, Portugalin tasavallan, Romanian, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan, Suomen tasavallan, Ruotsin kuningaskunnan, Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan (Euroopan unionin jäsenvaltiot) ja Kroatian tasavallan väliseen sopimukseen Kroatian tasavallan liittymisestä Euroopan unioniin (EUVL 2012, L 112, s. 10).

todeta, että sen sanamuodosta ilmenee, että se ei koske tiettyä oikeuslaitoksen uudistamista koskevaa strategiaa ja tiettyä toimintasuunnitelmaa. Tässä sitoumuksessa nimittäin viitataan yleisesti Kroatian viranomaisten ”oikeuslaitoksen uudistamista koskevaan strategiaan” ja ”toimintasuunnitelmaan” ilman muita täsmennyksiä, vaikka kyseinen strategia ja kyseinen suunnitelma olisi voitu yksilöidä mainitsemalla se strategia ja se suunnitelma, jotka olivat voimassa liittymissopimuksen allekirjoituspäivänä. Tällaiset yleiset maininnat selittyvät sillä, että liittymisasiakirjan allekirjoituspäivän ja tosiasiallisen liittymispäivän välisenä aikana unionin viranomaiset ja liittyvän valtion viranomaiset olivat säännöllisesti yhteydessä toisiinsa, ja tämä yhteydenpito ilmenee väistämättä molemmien puolin tehtyinä tarkistuksina. Tästä seuraa, että liittymisasiakirjan liitteessä VII mainituissa uudistamista koskevassa strategiassa ja toimintasuunnitelmassa ei viitattu pelkästään liittymisasiakirjan antamispäivänä voimassa olleeseen oikeuslaitoksen uudistamista koskevaan strategiaan ja toimintasuunnitelmaan. Sitoumuksesta nro 1 ei siis seuraa, että Kroatian viranomaisilla olisi velvollisuus perustaa ulosottomiehen tehtävä. Tästä ei voida kuitenkaan päätellä, että Kroatian viranomaiset saivat täysin vapaasti muuttaa liittymishetkellä voimassa olevaa oikeuslaitoksen uudistamista koskevaa strategiaa ja toimintasuunnitelmaa. Kun liittymisasiakirjan määräykset – etenkin sen 36 artikla ja sen liite VII – otetaan huomioon, kyseisillä viranomaisilla oli velvollisuus noudattaa sitoumuksen nro 1 lisäksi myös kaikkia muita mainitussa liitteessä määrättyjä sitoumuksia.

Liittymisasiakirjan liitteeseen VII sisältyvästä sitoumuksesta nro 3, joka koskee oikeuslaitoksen tehokkuuden parantamista, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että se koskee pelkästään oikeuslaitoksen tehokkuutta ja siinä ei aseteta lainkaan velvollisuutta antaa tuomioistuinratkaisujen täytäntöönpanoa koskevaa toimivaltaa erityiselle elimelle sellaisten menettelyjen mukaisesti, jotka on itse määritetty etukäteen. Sitoumuksesta nro 3 ei voida näin ollen päätellä velvollisuutta antaa täytäntöönpanomenettelyt ulosottomiesten tehtäväksi.

Siitä, että komissio oli väitetysti jättänyt noudattamatta luottamuksensuojan periaatetta, unionin yleinen tuomioistuin huomautti, että kantajat eivät olleet vedonneet mihinkään seikkaan, joka osoittaisi tai jonka perusteella voitaisiin olettaa, että heille olisi unionin toimielinten, joihin kuuluu muun muassa komissio, vuoksi syntynyt perusteltuja odotuksia siihen, että unionin toimielimet valvoisivat ulosottomiehen ammatin säilyttämistä. Pelkästään se seikka – jonka tueksi ei ole myöskään esitetty näyttöä –, että komissio on osallistunut ulosottomiehiä koskevan lain valmisteluun, on rahoittanut sen valmistelua tai on jopa sen alullepanija, ei voi olla komission antama täsmällinen vakuuttelu siitä, että komissio katsoo, että ulosottomiesten luominen on ainoa tapa noudattaa liittymiseen liittyviä sitoumuksia. Jotta tällaiset vakuuttelut näytettäisiin toteen, näitä ulosottomiehiä koskevaa lakia alun perin tukevia toimia olisi – kun otetaan huomioon se, että Kroatian tasavallalla ei ole velvollisuutta luoda ulosottomiehen ammattia – täydennettävä tällaisilla myöhemmillä yhtäpitävillä ja nimenomaisilla toimilla.

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Asiassa, jossa annettiin 20.7.2016 tuomio *Oikonomopoulos v. komissio* (T-483/13, [EU:T:2016:421](#)), olivat kyseessä komission ja asianomaisen yrityksen eurooppalaisen tutkimusalueen toteuttamista ja innovointia tukevassa kuudennessa tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja esittelyn puiteohjelmassa (2002–2006) tekemät sopimukset. Koska tarkastuskertomuksessa ilmeni epäselvyyksiä, OLAF aloitti tutkimuksen sen selvittämiseksi, oliko sopimuksen täytäntöönpanossa tehty unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavia rikoksia. Asianomaisen yrityksen johtaja nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen, jossa vaadittiin yhtäältä korvausta komission ja Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) aiheuttamista vahingoista ja toisaalta sen toteuttamista, että tietyt OLAFin toimet ovat oikeudellisesti mitättömiä eikä niitä voida hyväksyä todistusaineistoksi kansallisissa viranomaisissa.¹³² Unionin yleinen tuomioistuin joutui näin

¹³² | Ks. jäljempänä kohta ”XII. Vahingonkorvausasiat – OLAFin toimivalta”, jossa myös käsitellään tätä tuomiota.

lausumaan muun muassa siitä, merkitsikö tietosuojasta vastaavalle henkilölle myöhässä annettu ilmoitus kantajaa koskevien henkilötietojen käsittelystä sellaisen oikeussäännön riittävän ilmeistä rikkomista, jolla on tarkoitus antaa yksityisille oikeuksia niin, että unionin oli katsottava olevan sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa.

Unionin sopimussuhteen ulkopuolisesta vastuusta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että koska asetuksen (EY) N:o 45/2001¹³³ 25 artiklan 1 kohtaa oli rikottu siitä syystä, että tiedot oli ilmoitettu tietosuojasta vastaavalle henkilölle niiden käsittelyn jälkeen, toimitettiin oli rikkonut oikeussääntöä, jolla on tarkoitus antaa oikeuksia henkilöille, joita unionin toimielinten ja elinten hallussa olevat henkilötiedot koskevat. Siitä, voitiinko tällaista rikkomista pitää riittävän ilmeisenä, unionin yleinen tuomioistuin totesi, että asetuksen N:o 45/2001 mukaan tietosuojasta vastaavan henkilön tehtävänä on varmistaa, että henkilötietojen käsittely ei loukkaa rekisteröityjen oikeuksia ja vapauksia. Tässä yhteydessä hänen tehtävänä on varoittaa Euroopan tietosuojavaltuutettua henkilötietojen käsittelystä, joka voi merkitä asetuksen N:o 45/2001 27 artiklassa tarkoitettua vaaraa. Tästä seuraa, että jos henkilötietojen käsittelystä ei ilmoiteta tietosuojasta vastaavalle henkilölle, tämä ei voi itse ilmoittaa siitä Euroopan tietosuojavaltuutetulle eikä siten täyttää tehokkaasti Euroopan lainsäätäjältä saamaansa valvontatehtävää. Unionin yleinen tuomioistuin myös huomautti, että – kuten asetuksen N:o 45/2001 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan – sen säännöksiä sovelletaan kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn, jota toimielimet suorittavat. Unionin toimielimillä ja elimillä ei siten ole lainkaan harkintavaltaa asetuksen N:o 45/2001 soveltamisen osalta. Kun otetaan huomioon nämä seikat – tietosuojasta vastaavan henkilön valvontatehtävän olennainen luonne ja unionin toimielinten ja elinten harkintavallan puuttuminen kokonaan – unionin yleisen tuomioistuimen oli todettava, että pelkkä asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan 1 kohdan rikkominen riittää tässä tapauksessa osoittamaan sellaisen oikeussäännön riittävän ilmeisen rikkomisen, jolla on tarkoitus antaa yksityisille oikeuksia. Käsiteltävässä asiassa komissio antoi tietosuojasta vastaavalle henkilölle myöhässä ilmoitukset kantajaa koskevien henkilötietojen käsittelystä. Komissio pyrki perustelemaan tätä viivästystä sillä, että asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan 1 kohdassa edellytetyt käytännöt on voitu toteuttaa vain asteittain ja että Euroopan tietosuojavaltuutettu on katsonut myöhään tehtyä ilmoitusta koskevassa päätöksessä, ettei ollut mitään syytä katsoa edellä mainittua asetusta rikotun, koska sääntöjenvastaisuus oli korjattu. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan ei voitu kuitenkaan katsoa, että tilanteen korjaamisen vuoksi sääntöjenvastaisuutta ei olisi tapahtunut. Asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan 1 kohtaa oli siten rikottu siltä osin kuin tiedot oli ilmoitettu niiden käsittelyn jälkeen.

OLAFIN TOIMIVALTA

Asiassa, jossa annettiin 20.7.2016 tuomio *Oikonomopoulos v. komissio* (T-483/13, [EU:T:2016:421](#)), unionin yleisen tuomioistuimen lausui siitä, oliko OLAFilla toimivalta suorittaa tutkimus puiteohjelman toteuttamista varten allekirjoitetun sopimuksen täytäntöönpanosta.¹³⁴

Tästä kysymyksestä unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin totesi, että jotta SEUT 325 artiklassa tarkoitettu unionin taloudellisten etujen suojeleminen olisi tehokasta, petoksia ja muita väärinkäytöksiä on välttämätöntä ehkäistä ja torjua kaikilla tasoilla ja kaikessa toiminnassa, jossa tällaiset ilmiöt voivat vaikuttaa kyseisiin etuihin. Toteuttaakseen tämän tavoitteen mahdollisimman hyvin komissio on säätänyt, että OLAF käyttää komission toimivaltuuksia ulkoisten hallinnollisten tutkimusten alalla. Näin ollen unionin ja sellaisten oikeushenkilöiden tai luonnollisten henkilöiden, joiden epäillään harjoittavan laitonta toimintaa, välisellä sopimussuhteella ei ole vaikutusta OLAFin tutkintavaltuuksiin. OLAF voi suorittaa tutkimuksia näistä henkilöistä, jos heitä epäillään

¹³³ | Yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelystä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18.12.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 45/2001 (EYVL 2001, L 8, s. 1).

¹³⁴ | Ks. edellä kohta ”Henkilötietojen käsittely”, jossa myös käsitellään tätä tuomiota.

petoksesta tai laittomasta toiminnasta, riippumatta siitä, onko edellä mainittujen osapuolten välillä tehty sopimusta. Unionin yleinen tuomioistuin täsmensi, että sitä, että asetuksessa N:o 1073/1999 ei ole tästä yhtään nimenomaista säännöstä, ei voida kuitenkaan tulkita siten, että OLAFia olisi kielletty järjestämästä keskusteluja ulkoisten tutkimusten yhteydessä. Oikeus suorittaa tarkastuksia ja todentamisia paikan päällä merkitsee kiistatta oikeutta järjestää keskusteluja sellaisten henkilöiden kanssa, joita nämä tarkastukset ja todentamiset koskevat. Yhdessä asetuksen (Euratom, EY) N:o 2185/96¹³⁵ tai minkään muunkaan asetuksen säännöksessä ei liioin estetä komissiota tai tässä tapauksessa OLAFia suorittamasta tarkastusta ja todentamista paikan päällä alihankkijan luona suorittamatta etukäteen tarkastusta ja todentamista paikan päällä petoksesta epäillyn taloudellisen toimijan luona.

Puolustautumisoikeuksien ulottuvuudesta ulkoisissa tutkimusmenettelyissä unionin yleinen tuomioistuin totesi, että näiden oikeuksien kunnioittaminen taataan riittävästi, jos asianomaiselle ilmoitetaan nopeasti siitä, että häneen voi kohdistua henkilöön kohdistuvia epäilyjä petoksesta, lahjonnasta tai unionin taloudellisia etuja vahingoittavasta toiminnasta, jos ilmoittaminen ei vaaranna tutkimusta. OLAFilla ei ole velvollisuutta antaa ulkoisen tutkimuksen kohteena olevalle henkilölle oikeutta tutustua tällaisen tutkimuksen kohteena oleviin asiakirjoihin tai OLAFin tässä yhteydessä laatimiin asiakirjoihin, sillä muutoin OLAFille annetun tehtävän tehokkuus ja luottamuksellisuus sekä OLAFin riippumattomuus voisivat vaarantua. Ulkoisen tutkimuksen loppukertomukseen tutustumisesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, ettei yhdessä säännöksessä säädetä, että OLAFilla olisi tällainen velvollisuus.

Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei kantaja ollut osoittanut, että asetuksen N:o 45/2001 25 artiklan 1 kohdan rikkomisen ja väitettyjen vahinkojen välillä olisi minkäänlaista syy-yhteyttä. Kantaja ei nimittäin esittänyt mitään perustelua, jonka avulla voitaisiin ymmärtää, miten tässä tapauksessa tietosuojasta vastaavalle henkilölle myöhässä annettu ilmoitus kantajaa koskevien henkilötietojen käsittelystä olisi vahingoittanut hänen mainettaan ja saanut hänet lopettamaan ammattitoimintansa ja keskeyttämään akateemisen toimintansa. Hän ei liioin selittänyt, miten tämä myöhässä tehty ilmoitus olisi aiheuttanut hänelle henkistä kärsimystä.

MAHDOLLISUUDEN MENETYS

Tuomiossa *European Dynamics Luxembourg ym. v. EUIPO* (T-556/11, muutoksenhaku vireillä,¹³⁶ [EU:T:2016:248](#)), joka annettiin 27.4.2016, unionin yleisellä tuomioistuimella oli tilaisuus esittää täsmennyksiä mahdollisuuden menetyksen käsitteeseen riita-asiassa, joka koski unionin toimielinten julkisia hankintoja.¹³⁷ Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin lausui kanteesta, jossa vaadittiin yhtäältä kumottavaksi tarjouspyyntömenettelyssä tehty EUIPO:n päätös, jolla tämä oli hylännyt kantajan tarjouksen, ja samassa menettelyssä tehdyt muut liitännäiset EUIPO:n päätökset, joiden joukossa olivat muiden tarjoajien sopimuspuoleksi valintaa koskevat päätökset, sekä toisaalta korvausta vahingosta, joka oli väitetysti aiheutunut siitä, että kantaja oli menettänyt mahdollisuuden saada sopimus.

Vahingonkorvausvaatimuksen osalta unionin yleinen tuomioistuin muistutti, että unioni on SEUT 340 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetussa sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa elintensä lainvastaisesta toiminnasta aiheutuneesta vahingosta ainoastaan, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: moitittu toiminta

135| Komission paikan päällä suorittamista tarkastuksista ja todentamisista Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten ja muiden väärinkäytösten estämiseksi 11.11.1996 annettu neuvoston asetus (Euratom, EY) N:o 2185/96 (EYVL 1996, L 292, s. 2).

136| C-376/16 P, *EUIPO v. European Dynamics Luxembourg ym.* ja määräys 24.11.2016, *European Dynamics Luxembourg ym. v. EUIPO*, C-379/16 P, ei julkaistu, [EU:C:2016:905](#).

137| Ks. edellä kohta "X. Unionin toimielinten julkiset hankinnat", jossa myös tarkastellaan tätä tuomiota.

on lainvastaista, vahinko on tosiasiallisesti syntynyt ja toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys. Näitä periaatteita sovelletaan vastaavin osin tässä samassa määräyksessä tarkoitettuun sopimussuhteen ulkopuoliseen unioninvastuuseen, joka johtuu jonkin sen laitoksen – kuten EUIPO:n – lainvastaisesta toiminnasta ja sen aiheuttamasta vahingosta, joka viimeksi mainitun on korvattava asetuksen N:o 207/2009 118 artiklan 3 kohdan nojalla. Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että käsiteltävässä asiassa vahingonkorvausvaatimus perustui niihin samoihin lainvastaisuuksiin, joihin oli vedottu tarjouksen hylkäämistä koskevan päätöksen kumoamista koskevan vaatimuksen tueksi, ja että tähän päätökseen liittyi useita aineellisia lainvastaisuuksia, kuten tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaaminen sekä useita perustelujen puutteita. Mainittujen aineellisten ja muodollisten lainvastaisuuksien ja aiheutuneeksi väitetyn vahingon välisestä syy-yhteydestä se kuitenkin totesi, ettei perustelujen riittämättömyys ole omiaan osoittamaan, että sen puuttuessa hankintasopimuksen sopimuspuoleksi olisi voitu tai jopa pitänyt valita kantaja. Riidanalaisissa päätöksissä todettujen muiden aineellisten lainvastaisuuksien ja mahdollisuuden menettämisen välisestä syy-yhteydestä oli sitä vastoin todettava, että EUIPO ei voinut tyytyä väittämään, että koska sillä on hankintaviranomaisena laaja harkintavalta, se ei ollut velvollinen allekirjoittamaan puitesopimusta kantajan kanssa. Nämä virheet ovat välttämättä vaikuttaneet viimeksi mainitun mahdollisuuteen tulla luokitelluksi paremmin kyseisessä menettelyssä. Tästä johtuu lisäksi, että vaikka otettaisiinkin huomioon hankintaviranomaisen laaja harkintavalta kyseessä olevan sopimuksen myöntämisessä, kantajalle nyt käsiteltävässä asiassa aiheutunut mahdollisuuden menetys on oikeuskäytännössä tarkoitettu todellinen ja varma vahinko.

Lisäksi nyt tarkasteltavan kaltaisessa tilanteessa, jossa unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyn oikeudenkäynnin päättyessä on olemassa merkittävä riski siitä, että kyseinen sopimus on jo pantu kokonaisuudessaan täytäntöön, se, että unionin tuomioistuimet eivät tunnusta tällaista mahdollisuuden menetystä ja tarvetta myöntää tältä osin korvausta, olisi vastoin Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistettua tehokkaan oikeussuojan periaatetta. Lisäksi on unionin yleisen tuomioistuimen mukaan otettava huomioon, että unionin yleisen tuomioistuimen presidentin välitoimimenettelyjä koskevien edellytysten vuoksi tarjoaja, jonka tarjous on arvioitu ja hylätty lainvastaisesti, voi käytännössä vain harvoin saada tällaisen päätöksen täytäntöönpanolle lykkäyksen. Näin ollen oli tarpeen korvata kantajalle mahdollisuuden menetys siltä osin kuin tarjouksen hylkäämisestä tehty päätös on silloinkin, jos se kumottaisiin taannehtivin vaikutuksin, käytännössä lopullisesti vähentänyt olemattomaksi kyseisen tarjoajan mahdollisuuden siihen, että se valitaan sopimuksen sopimuspuoleksi.

XIII VALITUSASIAT

Unionin yleisen tuomioistuimen muutoksenhakujaoston vuoden 2016 kuluessa antamien 39 tuomion joukosta on syytä mainita 27.10.2016 annettu tuomio *EKP v. Cerafogli* (T-787/14 P, [EU:T:2016:633](#)), joka merkitsi käännettä henkilöstöasioissa esitettyjen lainvastaisuusväitteiden tutkittavaksi ottamista koskevien edellytysten kehityksessä.

Tässä laajennetun jaoston kokoonpanossa annetussa tuomiossa unionin yleinen tuomioistuin nimittäin totesi, että lainvastaisuusväitteen oikeudellinen järjestelmä ja erityisesti näkökohdat, jotka liittyvät siihen tosiseikkaan, että vain tuomioistuin on toimivaltainen toteamaan, ettei yleisesti sovellettavaa toimea ole sovellettava, velvoittavat sen olemaan soveltamatta valituksen ja kanteen vastaavuutta koskevaa sääntöä, jonka mukaan lainvastaisuusväite on, jotta se voitaisiin ottaa tutkittavaksi oikeudenkäynnissä, oltava esitetty aikaisemmin oikeudenkäyntiä edeltävässä valitusvaiheessa. Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikkei lainvastaisuusväitteen liitännäisyys tee mahdolltomaksi sen esittämistä valitusmenettelyssä, tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että unionin tuomioistuimissa ensimmäisen kerran esitetty lainvastaisuusväite olisi jätettävä tutkimatta.

XIV VÄLITOIMIAKEMUKSET

Vuonna 2016 unionin yleinen tuomioistuin ratkaisi lopullisesti 23 oikeustapausta,¹³⁸ antoi työjärjestyksensä 157 artiklan 2 kohdan nojalla yhdeksän lykkäysmääräystä ja hyväksyi kaksi täytäntöönpanon lykkäämistä koskevaa vaatimusta 20.7.2016 antamallaan määräyksillä *PTC Therapeutics International v. EMA* (T-718/15 R, ei julkaistu, muutoksenhaku vireillä,¹³⁹ [EU:T:2016:425](#)) ja *MSD Animal Health Innovation ja Intervet international v. EMA* (T-729/15 R, ei julkaistu, muutoksenhaku vireillä,¹⁴⁰ [EU:T:2016:435](#)).

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti noudatti näissä kahdessa määräyksessä, jotka koskivat Euroopan lääkeviraston (EMA) asetuksen N:o 1049/2001 nojalla tekemiä päätöksiä luottamuksellisiksi väitettyjen tietojen luovuttamisesta, samaa lähestymistapaa kuin vuosina 2014 ja 2015 antamissaan vastaavissa määräyksissä.¹⁴¹

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti ensinnäkin totesi, että kyseessä oli *fumus boni juris*, ja muistutti, että välitoimista päättävä tuomari voi luottamuksellisiksi väitettyjen tietojen väliaikaista suojaa koskevissa riita-asioissa katsoa *fumus boni juris*in puuttuvan lähtökohtaisesti vain siinä tapauksessa, että kyseiset tiedot eivät selvästikään ole luottamuksellisia, sillä muutoin hän jättää huomiotta välitoimimenettelylle luonteenomaisen täydentävyyden ja väliaikaisuuden. Käsiteltävässä asiassa oli unionin yleisen tuomioistuimen presidentin mukaan tutkittava, oliko raportteja, joista ilmeni yrityksen keksintötoimintaa koskeva strategia, jonka kantajat olivat laatineet lääkkeen myyntiluvan saamiseen vaadittavien kliinisten kokeiden tai lääkkeen turvallisuuskokeissa vaadittavien toksikologisten kokeiden suorittamista varten, pidettävä luottamuksellisina. Tästä kysymyksestä unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi, että koska lääkealalla ei ole annettu oikeuskäytäntöä, jonka perusteella voitaisiin helposti vastata luottamuksellisuutta koskeviin kysymyksiin, jotka on ratkaistava pääasiassa myöhemmin annettavassa tuomiossa, kyse on periaatteellisista kysymyksistä, joita välitoimista päättävä tuomari ei voi ensimmäisenä ratkaista vaan jotka edellyttävät perusteellista tarkastelua päämenettelyssä.

Tämän jälkeen unionin yleisen tuomioistuimen presidentti totesi intressivertailun kallistuvan kantajien hyväksi. Kyseisiin kahteen määräykseen johtaneissa tapauksissa pääasialla käsittelevän tuomioistuimen on nimittäin ratkaistava, onko EMA:n päätös luovuttaa riidanalaiset raportit kolmannelle osapuolelle lainmukainen. Kyseisen päätöksen kumoamisesta annettavan tuomion tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi kantajilla on kuitenkin oltava mahdollisuus estää raporttien luovuttaminen ennen ratkaisun antamista päämenettelyssä. Jos kuitenkin välitoimihakemus hylättäisiin, tuomio menettäisi tehokkaan vaikutuksensa, koska EMA voisi luovuttaa kyseiset raportit, jolloin välitoimista tehdyllä päätöksellä vaikutettaisiin pääasiassa myöhemmin annettavaan ratkaisuun. Siihen EMA:n esittämään väitteeseen, jonka mukaan tällainen lähestymistapa mahdollistaisi tahallisen viivyttelyn, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti vastasi, ettei tällaista

138| Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 157 artiklan 4 kohdan, luettuna yhdessä sen 12 artiklan kanssa, nojalla annettiin kaksi ratkaisua, määräys 16.12.2016, *Casnovas Bernad v. komissio* (T-826/16 R, ei julkaistu, [EU:T:2016:752](#)) ja määräys 11.11.2016, *Solelec ym. v. parlamentti* (T-281/16 R, ei julkaistu, [EU:T:2016:659](#)).

139| C-513/16 P(R), *EMA v. PTC Therapeutics International*.

140| C-512/16 P(R), *EMA v. MSD Animal Health Innovation ja Intervet International*.

141| Määräys 13.2.2014, *Luxembourg Pamol (Kypros) ja Luxembourg Industries v. komissio* (T-578/13 R, ei julkaistu, [EU:T:2014:103](#)) ja määräys 25.7.2014, *Deza v. ECHA* (T-189/14 R, ei julkaistu, [EU:T:2014:686](#)), joihin ei ole haettu muutosta (ks. vuosikertomus 2014, s. 161 ja 162), sekä määräys 1.9.2015, *Pari Pharma v. EMA* (T-235/15 R, [EU:T:2015:587](#)). Viimeksi mainitusta määräyksestä tehtiin valitus, mutta unionin tuomioistuin totesi, että lausunnon antaminen tästä valituksesta raukeaa [määräys 17.3.2016, *EMA v. Pari Pharma*, C-550/15 P(R), ei julkaistu, [EU:C:2016:196](#)]. Tämän määräyksen johdosta EMA esitti 1.9.2015 annetun lykkäysmääräyksen peruuttamista koskevan vaatimuksen, jonka unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hylkäsi (määräys 23.5.2016, *Pari Pharma v. EMA*, T-235/15 R, ei julkaistu, [EU:T:2016:309](#)). Unionin tuomioistuimen varapresidentti kumosi 23.5.2016 annetun määräyksen valituksen johdosta ja palautti 1.9.2016 annetun määräyksen unionin yleiseen tuomioistuimeen [määräys 18.10.2016, *EMA v. Pari Pharma*, C-406/16 P(R), ei julkaistu, [EU:C:2016:775](#)].

vaaraa ole, koska on yhtäältä todettu, että kyseessä on *fumus boni juris*, ja koska EMA:lla on toisaalta aina mahdollisuus pyytää asian ratkaisemista nopeutetussa menettelyssä, jos se katsoo tarpeelliseksi vedota kiireellisesti avoimuusperiaatteeseen.

Siltä osin kuin oli kyse kiireellisyydestä, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti myönsi väitetyn vahingon vakavuuden ja muistutti, että vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella välitoimimenettelyssä on oletettava, että riidanalaisten raporttien sisältämät tiedot ovat luottamuksellisia. Koska raporteissa käsitellään kantajien tuotanto- ja myyntitoimintaa, ne ovat kilpailutarkoituksiin käytettävää aineetonta omaisuutta, jonka arvo voi heiketä merkittävästi, jos niitä ei pidetä salassa. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti myös katsoi, että riidanalaisten raporttien luovuttamisella asetuksen N:o 1049/2001 mukaisia tiedonsaantipyynnöjä esittäneille kolmansille osapuolille on todennäköisesti aiheutettu korjaamatonta vahinkoa. Kuten nimittäin vuosina 2014 ja 2015 annetuissa määräyksissä jo korostettiin, kyseisellä asetuksella säädetystä asiakirjoihin tutustumista koskevasta järjestelmästä ilmenee, että kolmannet osapuolet voivat välittömästi saada tietoonsa nämä arkaluonteiset tiedot ja käyttää niitä kilpailutarkoituksiin ja siten heikentää kantajien kilpailuasemaa. Asiakirjojen luovuttamisella tällä oikeusperusteella on *erga omnes* -vaikutus, joten väitettyä vahinkoa ei voida mitata, koska määrittämätön ja rajaton määrä nykyisiä ja potentiaalisia kilpailijoita kaikkialla maailmassa voi saada käsiinsä nämä tiedot käyttäkseen niitä monenlaisiin tarkoituksiin lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti täsmensi, että vaikka kantajien väittämää vahinkoa ei voitaisikaan pitää korjaamattomana, riidanalaiset raportit on suojattava kokonaisuudessaan EMA:n suunnittelemalta julkistamiselta. Hän muistutti, ettei välitoimista päättävä tuomari voi tutkia kunkin riidanalaisiin kertomuksiin sisältyvän yksittäisen tiedon luottamuksellisuutta tarkoituksenaan hyväksyä välitoimihakemus ainoastaan osittain, koska välitoimihakemusta arvioitaessa ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että pääasiasta päättävä tuomioistuin myöhemmin toteaa, että riidanalaisiin raportteihin on sovellettava yleisen luottamuksellisuusolettaman periaatetta. Tällaisessa tilanteessa riidanalaisen raporttien osittaistakaan luovuttamista ei voida sallia. Välitoimista päättävän tuomarin on siten otettava huomioon toimivaltansa liittäminen luonne ja evättävä osittainenkin oikeus tutustua asiakirjoihin, jottei pääasiasta päättävän tuomioistuimen antamalta ratkaisulta viettäisi sen tehokasta vaikutusta. Jos nimittäin välitoimista päättävä tuomioistuin antaisi luovuttaa tiedot, jotka pääasiasta päättävä tuomioistuin myöhemmin toteaisi luottamukselliseksi, se tosiasiallisesti vaatisi itselleen toimivaltaa, joka kuuluu pääasiasta päättävälle tuomioistuimelle, jolla on yksin toimivalta lausua kyseisten tietojen luottamuksellisuudesta pääasiassa antamassaan ratkaisussa ja siten antaa lopullinen lupa niiden luovuttamiseen. Tällaisella tahalliseksi ja tietoisella puuttumisella pääasiasta päättävän tuomioistuimen oikeuksiin saatettaisiin loukata Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa vahvistettua laillisen tuomioistuimen periaatetta.

Niiden oikeustapausten joukosta, joissa täytäntöönpanon lykkäämistä koskeva vaatimus hylättiin, on mainittava 19.7.2016 annettu määräys **Belgia v. komissio** (T-131/16 R, ei julkaistu, [EU:T:2016:427](#)), jossa unionin yleisen tuomioistuimen presidentillä oli sisämarkkinoille soveltumattomaksi todetun valtiontuen takaisinperintää koskevassa asiassa tilaisuus tutkia, onko kiireellisyysedellytystä aihetta lieventää silloin, kun todettu *fumus boni juris* on erityisen painava. Tältä osin välitoimista päättävä tuomari muistutti, että kiireellisyyden arviointiin sovellettavien edellytysten lieventäminen on hyväksytty vain kolmenlaisissa tapauksissa (rajoitettavia toimenpiteitä, julkisia hankintoja ja oikeutta tutustua asiakirjoihin koskevissa riita-asioissa), joissa on vaikuttanut järjestelmään liittyvistä syistä äärimmäisen vaikealta tai jopa mahdottomalta täyttää kyseiset edellytykset sellaisina kuin niistä määrätään työjärjestyksessä ja kuin niitä on perinteisesti tulkittu oikeuskäytännössä. Koska käsiteltävää asiaa ei voitu yhdistää mihinkään näissä riita-asioissa sallitun kiireellisyysedellytyksen lieventämisen oikeuttaneista syistä, siinä oli sovellettava *fumus boni juris* -edellytystä ja kiireellisyysedellytystä siten kuin niitä on oikeuskäytännössä perinteisesti tulkittu. Belgian kuningaskunnan olisi siis pitänyt osoittaa vakavan ja korjaamattoman vahingon uhka, koska edes painava *fumus boni juris* ei voi korvata kiireellisyysedellytyksen täyttymättä jäämistä.

C | UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA VUONNA 2016

Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaaja **Emmanuel COULON**

Tämä on ensimmäinen kerta, kun toimielimen tuomioistuintoimintaa koskevaan kertomukseen sisällytetään unionin yleisen tuomioistuimen kirjaajan laatima katsaus.

Tässä yhteydessä on syytä korostaa kolmea unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamolle luonteenomaista seikkaa.

Ensinnäkin on todettava, että unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo on tämän tuomioistuimen oma hallintoyksikkö. Se erottuu siis Euroopan unionin tuomioistuimessa unionin tuomioistuimelle ja unionin yleiselle tuomioistuimelle yhteisistä hallintoyksiköistä (joita myös virkamiestuomioistuin käytti 1.9.2016 saakka). Tämä perustuu sovellettaviin säädosteksteihin, jotka ilmentävät toiminnallisia vaatimuksia.

Toiseksi on muistettava, että kirjaamo on keskeisellä sijalla oikeudenhoidossa. Kirjaamossa ollaan tietoisia siitä, että hyvällä hallinnolla on oma merkityksensä moitteettomien ratkaisujen antamisessa, jotta unionin yleinen tuomioistuin voi antaa laadukkaita ratkaisuja ennakoitavassa ja optimaalisessa määrääjässä. Kirjaamo pyrkii siten päivittäin edistämään tuomioistuimen moitteetonta toimintaa ja yleisesti ottaen annettujen ratkaisujen laatua. Tuomioistuimen moitteetonta toimintaa edistetään noudattamalla menettelysääntöjä tuomioistuimen käyttöön annetuin resurssein. Tältä osin on pidettävä mielessä, että kirjaamo ei voi mitenkään vaikuttaa vireille pantujen asioiden lukumäärään, päätettyjen asioiden lukumäärään eikä vireillä olevissa asioissa jätettyjen oikeudenkäyntiasiakirjojen lukumäärään ja että sen on siis käsiteltävä kaikki oikeudenkäyntiasiakirjat ilman, että tätä tuomioistuimen avustamiseen liittyvää tehtävää voitaisiin ulkoistaa. Samoin on muistettava, että kirjaamossa käsitellään kaikilla unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksessä mainituilla 24 kielellä jätetyt oikeudenkäyntiasiakirjat, ja sieltä ollaan yhteydessä asianosaisten asiamiehiin ja edustajiin asian oikeudenkäyntikielellä.

Kolmanneksi on pantava merkille, että kirjaamon toiminnasta osa suuntautuu ulospäin, koska kirjaamo toimii asianosaisten puhekumppanina koko tuomioistuinmenettelyn ajan istuntoa lukuun ottamatta, ja osa sisäänpäin, sillä kirjaamo palvelee välittömästi tuomioistuimen jäseniä, joita se auttaa kaikissa heidän toimivaltaansa kuuluvissa toiminnoissa.

Vuosi 2016 merkitsi uuden ajanjakson alkamista, sillä silloin toteutettiin toimielimen tuomioistuinrakenteen uudistuksen – jonka yhteydessä unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien lukumäärä on tarkoitus kaksinkertaistaa vuoteen 2019 mennessä – ensimmäinen¹ ja toinen vaihe². Uusien tuomarien virkaan astuminen, Euroopan unionin virkamiesten ja toimihenkilöiden sekä toimielinten välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtäminen sekä tuomarien lähteminen ja saapuminen kollegion jäsenten vaihtuessa osittain ovat edellyttäneet ryhtymistä useisiin eri toimenpiteisiin, joiden toteutusta on täytynyt valmistella etukäteen ennen varsinaista täytäntöönpanoa. Tuomioistuimen organisaatiota ja toimintaa on uudistettu perusteellisesti ja mukautettu vastaamaan Euroopan unionin tuomioistuimen tuomioistuinrakenteen uudistamisen ensisijaista tavoitetta vähentää vireillä olevien asioiden lukumäärää ja lyhentää menettelyjen kestoa unionin yleisessä tuomioistuimessa. Tuomioistuin ja sen kirjaamo

1) Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvosto (EU, Euratom) asetus 2015/2422 (EUVL 2015, L 341, s. 14).

2) Euroopan unionin ja sen henkilöstön välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtämisestä unionin yleiselle tuomioistuimelle 6.7.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2016/1192 (EUVL 2016, L 200, s. 137).

ovat saaneet tähän tarkoitukseen uusia varoja. Kirjaamon budjettikohtien lukumäärä on siten noussut 55:stä 72:een 1.1.2016 alkaen.

Kirjaamolla on ollut tärkeä rooli uudistusta toteutettaessa. Se on muun muassa sopeuttanut ja järjestänyt toimintojaan, reagoinut, ennakoinut, tarkkaillut, kuunnellut ja tehnyt ehdotuksia, eivätkä nämäkään riitä kuvaamaan tyhjentävästi kaikkia niitä toimia, joihin kirjaamo on ryhtynyt varmistaakseen mahdollisimman moitteettoman toimintansa ja jatkaakseen työskentelyään huolellisesti myös siinä vaiheessa, kun uudistus vielä haki muotoaan. Tuomioistuin on jälleen kerran voinut luottaa kirjaamon pätevän ja motivoituneen henkilöstön apuun, ja se on hyötynyt täysimääräisesti 1.7.2015 voimaan tulleista uusista menettelyä koskevista säännöistä (työjärjestys ja käytännön määräykset työjärjestyksen täytäntöönpanosta), joita on mukautettu tuomioistuimessa vireille pantujen oikeudenkäyntiasioiden luonteen mukaan.

Vuoden 2016 päättyessä on ollut ilahduttavaa todeta, että kirjaamo on täyttänyt sille säädöksissä annetut ja tuomioistuimen sille antamat tehtävät oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia vaatimuksia noudattaen, vaikka takana onkin useita suuria ja perusteellisia muutoksia.

On pidettävä mielessä, että kirjaamo antaa unionin yleiselle tuomioistuimelle tuomioistuimen toimintaan liittyvää tukea ja hallinnollista tukea

- varmistamalla, että oikeudenkäynnit sujuvat moitteettomasti ja että asiakirjoja käsitellään asianmukaisesti
- varmistamalla, että asianosaisten asiamiesten ja edustajien sekä tuomarien välinen yhteydenpito toimii
- auttamalla aktiivisesti tuomareita ja heidän palveluksessaan olevia henkilöitä
- hallinnoimalla unionin yleistä tuomioistuinta unionin yleisen tuomioistuimen presidentin valvonnassa käyttäen apunaan Euroopan unionin tuomioistuimen hallintoyksiköjä.

Uudistuksen toteuttamisella on ollut kiistattomasti lukuisia vaikutuksia.

I ORGANISAATIOON KOHDISTUVAT VAIKUTUKSET, JOTKA LIITTYVÄT UUSIEN TUOMARIEN VIRKAAN ASTUMISEEN

Vuoden 2016 aikana unionin yleiseen tuomioistuimeen on nimitetty 22 uutta tuomaria, jotka ovat astuneet virkaansa useissa peräkkäisissä vaiheissa.

Toimielimen tuomioistuinrakenteen uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa unionin yleiseen tuomioistuimeen nimitettiin 12 uutta tuomaria, joista seitsemän, jotka nimitettiin 23.3.2016, vannoi virkavalansa unionin tuomioistuimessa 13.4.2016, kolme, jotka nimitettiin 24.5.2016, vannoi virkavalansa 8.6.2016, ja viimeinen, joka nimitettiin 7.9.2016, vannoi virkavalansa 19.9.2016.

Uudistuksen toisessa vaiheessa, jossa unionin yleiseen tuomioistuimeen oli tarkoitus nimittää seitsemän uutta tuomaria, 7.9.2016 nimitettiin viisi tuomaria, ja he vannoinvat virkavalansa 19.9.2016.³

3| Yhtä niistä kahdestatoista uudesta tuomarista, jotka oli tarkoitus nimittää uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa, ja kahta niistä seitsemästä uudesta tuomarista, jotka oli tarkoitus nimittää uudistuksen toisessa vaiheessa, ei ollut vielä nimitetty 31.12.2016.

Unionin tuomioistuimessa vanhoi 19.9.2016 virkavalansa myös viisi uutta tuomaria, jotka oli nimitetty unionin yleisen tuomioistuimen niiden tuomarien sijalle, joiden virkakautta ei ollut uudistettu, ja yksi uusi tuomari, joka oli nimitetty unionin yleisestä tuomioistuimesta eronneen tuomarin sijalle.

Unionin yleinen tuomioistuin valitsi 20.9.2016 presidenttinsä ja varapresidenttinsä, ja tämän jälkeen 21.9. tuomarit valitsivat puheenjohtajat yhdeksälle jaostolle, jotka muodostuvat viidestä tuomarista.

Kun kaikki nämä tehtävät oli täytetty, unionin yleinen tuomioistuin sijoitti tuomarit jaostoihin, loi uudet asiakokonaisuudet ja jakoi asiat uudelleen tuomareiden kesken. Kirjaamo ilmoitti asiasta työjärjestyksen mukaisesti kyseessä olevien asioiden asianosaisille ja julkaisi Euroopan unionin virallisessa lehdessä kaikki tuomioistuimen antamat päätökset.⁴ Kirjaamo päivitti kaikki sisäiset tietokannat kunkin siirretyn asian yhteydessä.

Tuomarien ja heidän kabinettiensa henkilöstön palvelukseen astuminen ja muutto tätä varten kunnostettuihin toimitiloihin ovat edellyttäneet kirjaamolta jatkuvaa hallinnollista tukea, joka on ilmennyt samanaikaisesti merkittävänä valmistelevana työnä toimielimen yhteisten hallintoyksiköiden kanssa, henkilöstön asianmukaisena vastaanottamisena ja opastamisena sekä henkilöstölle osoitettujen tehtävien tarkkana seuraamisena.

Kuuden tuomarin toimikauden päättymisen tarjosi tilaisuuden antaa tunnustusta heidän osallistumiselleen tuomioistuimen työskentelyyn juhlaistunnossa, jonka unionin yleinen tuomioistuin järjesti ensimmäistä kertaa tuomarien lähdön yhteydessä 19.9.2016.

Puolet 44 tuomarin kollegiosta muodostui 31.12.2016 tuomareista, jotka olivat aloittaneet tehtävänsä saman vuoden kuluessa. Tällaista tilannetta ei ole ollut vielä koskaan aikaisemmin tuomioistuimen historiassa, ja se on unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon kohdistuneilta hallinnollisilta vaikutuksiltaan vertaansa vailla myös unioniin vuonna 2004 liittyneistä jäsenvaltioista tulneiden kymmenen tuomarin saapumiseen nähden.

II UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET MENETTELYYN

Henkilöstöä koskevien ensimmäisen oikeusasteen asioiden siirtäminen

Asetuksessa 2015/2422 säädettiin, että lisättäessä unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien lukumäärää seitsemällä tuomarilla 1.9.2016 unionin yleiselle tuomioistuimelle on lisäksi siirrettävä toimivalta ratkaista ensimmäisenä oikeusasteena henkilöstöä koskevat riita-asiat.

Unionin ja sen toimihenkilöiden välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirto toteutettiin asetuksella 2016/1192, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin käyttää ensimmäisenä oikeusasteena toimivaltaa ratkaistakseen unionin ja sen toimihenkilöiden väliset riidat SEUT 270 artiklan nojalla, ja näihin riitoihin kuuluvat kaikkien toimielinten, elinten ja laitosten sekä niiden henkilöstön väliset riita-asiat, joiden osalta toimivalta on annettu Euroopan unionin tuomioistuimelle.

Asetus 2016/1192 annettiin 6.7.2016. Ennen kyseisen säädöksen antamista Euroopan unionin neuvoston oli kuitenkin hyväksyttävä työjärjestyksen muutokset, joilla unionin yleiselle tuomioistuimelle oli tarkoitus luoda

4) Muun muassa unionin yleisen tuomioistuimen päätökset menettelystä tuomarin nimeämiseksi estyneen tuomarin sijaan (EUVL 2016, C 296, s. 2), suuren jaoston kokoonpanosta (EUVL 2016, C 296, s. 2), asioiden jaostoihin osoittamisen perusteista (EUVL 2016, C 296, s. 2) ja jaostojen perustamisesta ja tuomareiden sijoittamisesta jaostoihin (EUVL 2016, C 392, s. 2).

asianmukaiset ja pysyvät menettelylliset puitteet henkilöstöä koskevien asioiden käsittelemiseksi 1.9.2016 alkaen.

Unionin tuomioistuimen lausunnon saatuaan unionin yleinen tuomioistuin saattoi siten sen työjärjestykseen tehtävät muutokset neuvoston käsiteltäväksi etukäteen jo vuoden 2016 maaliskuussa.

Työjärjestyksen muutokset, jotka neuvosto hyväksyi 6.7.2016 ja jotka tuomioistuin antoi 13.7.2016, julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 12.8.2016,⁵ ja ne tulivat voimaan 1.9.2016.

Lisäksi unionin yleinen tuomioistuin on ottanut huomioon henkilöstöä koskeviin oikeudenkäyntiasioihin liittyvät erityispiirteet ja sääntömuutosten vaikutukset päättäessään muuttaa 13.7.2016 käytännön määräyksiä työjärjestyksen täytäntöönpanosta.⁶

Asetuksen 2016/1192 antamisen välittömänä seurauksena Euroopan unionin virkamiestuomioistuin lakkautettiin 31.8.2016 ja virkamiestuomioistuimessa kyseisenä ajankohtana vireillä olevat henkilöstöä koskevat asiat siirrettiin unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistaviksi. Virkamiestuomioistuimen kirjaamo ja unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo ovat tehneet saumatonta yhteistyötä kyseisen siirron valmistelemiseksi ja sen moitteettoman sujumisen varmistamiseksi.

Asiakirja-aineistojen fyysinen ja digitaalinen siirtäminen sujui ongelmitta, tietojenkäsittelyjärjestelmät saatettiin ajan tasalle henkilöstöä koskevia oikeudenkäyntiasioita sääntelevien säännösten erityispiirteiden huomioon ottamiseksi, tietokannat päivitettiin välittömästi ja unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo otti ripeästi haltuunsa uusien asiakirja-aineistojen käsittelyn. Asianosaiset ja asiasta kiinnostuneet ovat saaneet käyttöönsä asianmukaiset tiedot, sillä virkamiestuomioistuimen kirjaamo on jakanut tietoa jo ennen siirtoa, asiasta on ilmoitettu kirjeissä, jotka unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo on lähettänyt asianosaisten asiamiehille ja edustajille 139 siirrettyssä asiassa, ja Euroopan unionin virallisessa lehdessä⁷ on julkaistu vastaavuustaulukossa virkamiestuomioistuimessa vireillä olevien asioiden numerot (F-...) ja unionin yleisen tuomioistuimen niille siirron jälkeen antamat numerot (T-...).

Muut menettelysääntöjä koskevat muutokset

Vaikka rakenteellisen uudistuksen toteuttamiseen käytettiin eniten voimavaroja vuoden 2016 aikana, menettelyä koskevien säädösten mukautuksia on kuitenkin ehdotettu olosuhteiden mukaan ja silloin, kun ne ovat olleet välttämättömiä.

On muistettava ensinnäkin, että koska unionin yleisen tuomioistuimen on noudatettava asetuksen (EU) 2015/2424⁸ voimaantulosta seurannutta sääntelyyn liittyvää vaatimusta, sen on pitänyt muuttaa työjärjestystään sen huomioon ottamiseksi, että sisämarkkinoiden harmonisointivirasto (tavaramerkit ja mallit) (SMHV) on muuttanut 23.3.2016 nimensä Euroopan unionin teollisoikeuksien virastoksi (EUIPO).

5| EUVL 2016, L 217, s. 73.

6| EUVL 2016, L 217, s. 78.

7| EUVL 2016, C 364, s. 2.

8| Yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 207/2009 ja yhteisön tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 40/94 täytäntöönpanosta annetun komission asetuksen (EY) N:o 2868/95 muuttamisesta sekä maksuista sisämarkkinoilla toimivalle yhdenmukaistamisvirastolle (tavaramerkit ja mallit) annetun komission asetuksen (EY) N:o 2869/95 kumoamisesta 16.12.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/2424 (EUVL 2015, L 341, s. 21).

Unionin yleinen tuomioistuin antoi neuvoston 6.7.2016 hyväksymän työjärjestystä koskevan muutoksen 13.7.2016.⁹

Vaikka nimen muuttaminen ei ole luonteeltaan suuri muutos, mukautukset, joihin unionin yleisen tuomioistuimen ja toimielimen täytyi sen johdosta ryhtyä, eivät olleet merkityksellisiä. Kaikkia toimielimen tietojärjestelmiä on nimittäin jouduttu mukauttamaan kyseisen muutoksen huomioon ottamiseksi käyttämällä apuna kirjaamon ja useiden muiden hallintoyksiköiden resursseja.

Toiseksi on kiinnitettävä huomiota siihen, että työjärjestyksen 105 artiklaa, joka koskee unionin tai sen yhden tai useamman jäsenvaltion turvallisuuteen tai kansainvälisten suhteiden hoitamiseen liittyvien tietojen tai asiakirjojen käsittelyä, on muutettu. Vaikka 105 artikla on työjärjestyksen ainoa artikla, jonka määräyksiä ei vielä 1.7.2015 alkaen ole sovellettu, ja vaikka sen soveltamisen edellytyksenä olevia määräyksiä ei ollut vielä viimeistely, 105 artiklan 10 kohtaa muutettiin jo 13.7.2016¹⁰ ja samalla lisättiin yksi artikla unionin tuomioistuimen työjärjestykseen. Tarkoitus oli näet määrätä menettelyllisistä puitteista, joilla taataan, että unionin tai sen yhden tai useamman jäsenvaltion turvallisuuteen tai kansainvälisten suhteiden hoitamiseen liittyvät tiedot tai asiakirjat palautetaan ne toimittaneelle asianosaiselle vasta oikeudenkäyntimenettelyn päättyessä eli sen määräajan päättyttyä, jonka kuluessa unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisuun voidaan hakea muutosta, tai jos muutosta on haettu, unionin tuomioistuimessa käydyn menettelyn päättyessä.

Kyseinen menettelyyn liittyvä järjestelmä olisi ollut puutteellinen, jos siihen ei olisi liitetty asianmukaisia turvallisuussääntöjä, joilla pyritään varmistamaan unionin tai sen yhden tai useamman jäsenvaltion turvallisuuteen tai kansainvälisten suhteiden hoitamiseen liittyvien tietojen tai asiakirjojen suojaaminen unionin yleisessä tuomioistuimessa tapahtuvan asian selvittämisen eri vaiheissa. Työjärjestyksen 105 artiklan 11 kohdalla unionin yleiselle tuomioistuimelle annetaan näin ollen toimivalta vahvistaa säännöt, joilla voidaan ottaa käyttöön kokonaisvaltainen turvallisuusjärjestelmä tällaisten tietojen suojaamiseksi. Unionin yleinen tuomioistuin vahvisti tällaiset säännöt päätöksessään (EU) 2016/2387,¹¹ joka on laadittu läheisessä yhteistyössä unionin tuomioistuimen ja toimielimen turvallisuudesta vastaavan yksikön kanssa. Mainittu päätös julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 24.12.2016 eli samana päivänä, jolloin unionin tuomioistuin julkaisi päätöksensä (EU) 2016/2386,¹² minkä johdosta työjärjestyksen 105 artiklaa alettiin soveltaa 25.12.2016 alkaen.

Koska unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo hallinnoi asioita, joissa esitetään arkaluonteisia asiakirjoja, se on osallistunut tiiviisti niiden sääntöjen laatimiseen, joilla pyritään siihen, että tällaisia asiakirjoja käsitellään vastaavalla tavalla kuin luokkaan EU SECRET turvallisuusluokiteltuja asiakirjoja, mikä edellyttää muun muassa toimielimen virkamiesten ja toimihenkilöiden valtuuttamiseen tarkoitettujen menettelyjen käyttöön ottamista.

[9] EUVL 2016, L 217, s. 71.

[10] EUVL 2016, L 217, s. 72.

[11] Työjärjestyksen 105 artiklan 1 tai 2 kohdan mukaisesti toimitettuihin tietoihin tai asiakirjoihin sovellettavista turvallisuussäännöistä 14.9.2016 annettu unionin yleisen tuomioistuimen päätös (EU) 2016/2387 (EUVL 2016, L 355, s. 18).

[12] Unionin yleiselle tuomioistuimelle sen työjärjestyksen 105 artiklan mukaisesti toimitettuihin tietoihin tai asiakirjoihin sovellettavista turvallisuussäännöistä 20.9.2016 annettu unionin tuomioistuimen päätös (EU) 2016/2386 (EUVL 2016, L 355, s. 5).

III TUOMIOISTUIMEN AVUSTAMISEEN LIITTYVÄ TEHTÄVÄ

Edellä kuvatuista suurista muutoksista huolimatta kirjaamo on täyttänyt tuomioistuimen avustamiseen liittyvän tehtävänsä käsittelemällä 835 kannekirjelmää, 139 virkamiestuomioistuimelta 1.9.2016 siirrettyä henkilöstöä koskevaa asiaa ja 3 879 vireillä olevissa asioissa esitettyä muuta kirjelmää, merkitsemällä rekisteriin 49 773 oikeudenkäyntiasiakirjaa, panemalla täytäntöön ratkaisukokoonpanojen prosessinjohtotoimien tai asian selvittämistoimien muodossa tekemiä päätöksiä ja laatimalla 1 412 oikeudellista tiedonantoa Euroopan unionin viralliseen lehteen.

Kirjaamo on lisäksi avustanut tuomareita ja heidän kabinettejaan näiden päivittäisessä työssä 321 jaoston kokouksessa ja 244 asiassa, joissa on järjestetty istunto.

Kirjaamon eri muodoissa antamalla logistisella avulla (yhteensovittamistuki, dokumentointi, tietojärjestelmien hallinnointi ja tilastojen laatiminen) pyritään siihen, että tuomioistuimella on parhaimmat mahdolliset työskentelyedellytykset, ja sillä myös parannetaan presidentin ja yhdeksän ratkaisukokoonpanon antamien ratkaisujen laatua ja autetaan varapresidenttiä hoitamaan tuomioistuimen hänelle vuoden 2016 syyskuussa antamaa oikeuskäytännön yhdenmukaistamista koskevaa tehtävää.

Kirjaamo on tuomioistuimen avustamiseen liittyvää apua antaessaan hyötynyt siitä, että paperista on luovuttu lähes kaikissa oikeudenkäyntiprosessin vaiheissa, ja näin on tehty myös eri tuomarien kabinettien välisessä sisäisessä yhteydenpidossa sekä asianosaisten asiamiesten ja edustajien kanssa käytävässä ulkoisessa yhteydenpidossa.

Menettelyjen paperittomuuden ansiosta kirjaamo on epäilemättä voitu vapauttaa kaikkien intressin mukaisesti toistuvista tehtävistä ja sille on annettu aiempaa paremmat edellytykset antaa yksilöllisiä vastauksia ja keskittää resurssinsa kysymyksiin, jotka niitä eniten vaativat.

Kaksi kokonaista vuotta tulee täyteen siitä, kun kirjaamon ja unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien kabinettien välisessä sisäisessä yhteydenpidossa alettiin käyttää sähköisiä lähetelomakkeita, ja ne ovat olleet menestys.¹³ Kirjaamon ja tuomarien kabinettien välittömällä yhteydenpidolla on voitu yksinkertaistaa sisäisiä menettelyjä, järjellä työmenetelmiä, säästää resursseja ja voittaa aikaa, millä voidaan osaltaan optimoida tuomioistuimen ajankäyttöä. Digitalisoinnilla voidaan lisäksi varmistaa yhteydenpidon täydellinen seuranta ja määritellä toiminnan määrä. Vuonna 2016 kirjaamo osoitti kabineteille vireillä olevien asioiden yhteydessä 10 822 lomaketta.

Ulkoinen yhteydenpito asianosaisten asiamiehiin ja edustajiin hoidetaan nykyään pääasiassa e-Curia-sovelluksella, joka on toimielimen muodostaville tuomioistuimille yhteinen sovellus.¹⁴ Sen menestys on kiistaton, ja se on kehittynyt nopeasti. Kyseisellä sovelluksella jätettyjen asiakirjojen prosenttiosuus on kasvanut jatkuvasti sen jälkeen, kun se otettiin käyttöön vuoden 2011 marraskuussa, ja myös käyttäjätilin omaavien asianajajien ja asiamiesten määrä on ollut nousussa.¹⁵ Vuonna 2016 unionin yleiseen tuomioistuimeen

13| Kirjaamo ja unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien kabinetit käyttävät yhteydenpidossaan lähetelomakkeita, joilla on tarkoitus antaa tietoa tai hankkia toimivaltaisen viranomaisen päätös menettelyyn liittyvästä kysymyksestä. Nämä lomakkeet ovat olleet sähköisessä muodossa vuoden 2014 marraskuusta alkaen.

14| Oikeudenkäyntiasiakirjojen jättämisestä ja vastaanottamisesta e-Curia-sovelluksella 14.9.2011 annettu unionin yleisen tuomioistuimen päätös (EUVL 2011, C 289, s. 9).

15| Sähköpostia ei ole voitu enää 1.7.2015 jälkeen käyttää oikeudenkäyntiasiakirjojen jättämiseen.

sähköisesti jätettyjen asiakirjojen määrä oli 76 prosenttia (kun se vuonna 2015 oli 72 prosenttia), mikä vastaa 396 072:tä sivua (466 875:tä sivua vuonna 2015), ja kaikilla jäsenvaltioilla ja 3 014 asianajajalla ja asiamiehellä on nykyään e-Curia-tili. Tarvittavia toimia jatketaan, jotta saavutetaan tavoite oikeudenkäyntiasiakirjojen jättämisestä unionin yleiseen tuomioistuimeen kokonaan e-Curian kautta ja jotta kyseisestä sovelluksesta voidaan siten saada kaikki käytännön hyöty ja etenkin välttää asioiden hallinnointi yhtä aikaa sekä paperilla että sähköisesti.

Vuosi 2016 oli ensimmäinen kokonainen vuosi, jonka aikana sovellettiin 1.7.2015 voimaan tulleita menettelysääntöjä. Vaikka kaikki näistä uusista säännöistä saatavat hyödyt eivät ole vielä selvillä, on kuitenkin ilahduttavaa todeta, että yksinkertaistamisen ja järjeistämisen tavoitteet on objektiivisesti tarkasteltuna jo saavutettu, kun otetaan huomioon kirjaamon valmistelemien määräysten lukumäärän vähentyminen merkittävästi (241:een, kun niitä oli 521 vuonna 2015),¹⁶ ensimmäisten suorien kanteiden ratkaiseminen tuomiolla istuntoa pitämättä,¹⁷ immateriaalioikeuksia koskeissa asioissa oikeudenkäyntikielellä esitettyjen huomautusten määrän voimakas vähentyminen (33:een, kun niitä oli 279 vuonna 2015) ja se, että tähän ryhmään kuuluvissa asioissa ei ole toista kirjelmien vaihtoa. Kannekirjelmissä, jotka eivät täytä muodollisia vaatimuksia, esiintyviä puutteita korjattiin myös aiempaa vähemmän (tällaisten kannekirjelmien osuus on jo alle 39 prosenttia), vaikka puutteita korjattiinkin edelleen liian paljon erityisesti immateriaalioikeuksia koskeissa asioissa toimitettujen kannekirjelmien osalta.

Tarvittavat toimenpiteet on näin ollen toteutettu, jotta unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo voi huolehtia sille kuuluvista velvollisuuksista, ja vuoden 2016 ponnistelujen tulokset ovat konkreettisesti nähtävillä.

Lisäksi ensimmäiset toimet on pantu alulle, jotta unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo voisi yhtäältä vastata vuoden 2017 haasteisiin – vuonna 2017 unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisukapasiteettia vahvistetaan kolmella uudella tuomarilla – ja toisaalta valmistautua vuoteen 2019, joka on toimielimen tuomioistuinrakenteen uudistuksen viimeinen vaihe, jossa virkaan astuu yhdeksän uutta tuomaria.

16| Eräät ratkaisut, jotka on aikaisemmin annettu määräysten muodossa (lykkääminen ja käsittelyn jatkaminen, asioiden yhdistäminen, jäsenvaltion tai toimielimen muu kuin luottamuksellinen väliintulo), on annettu 1.7.2015 alkaen yksinkertaisina päätöksinä, jotka sisällytetään asian asiakirja-aineistoon.

17| Mahdollisuudesta ratkaista asia tuomiolla istuntoa järjestämättä oli määrätty ennen 1.7.2015 vain teollisuusoikeuksiin liittyvissä asioissa ja virkamiestuomioistuimen tuomioista tehtyjen valitusten osalta.

D UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN OIKEUDENKÄYNTITILASTOT

I UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

1. Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (2012–2016)

II VIREILLE TULLEET ASIAT

2. Eri oikeudenkäynnit (2012–2016)
3. Kannetyypit (2012–2016)
4. Kanteen kohde (2012–2016)

III RATKAISTUT ASIAT

5. Eri oikeudenkäynnit (2012–2016)
6. Kanteen kohde (2016)
7. Kanteen kohde (2012–2016)
8. Ratkaisukokoonpano (2012–2016)
9. Käsittelyn kesto kuukausina (2012–2016)

IV VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA

10. Eri oikeudenkäynnit (2012–2016)
11. Kanteen kohde (2012–2016)
12. Ratkaisukokoonpano (2012–2016)

V MUUTA

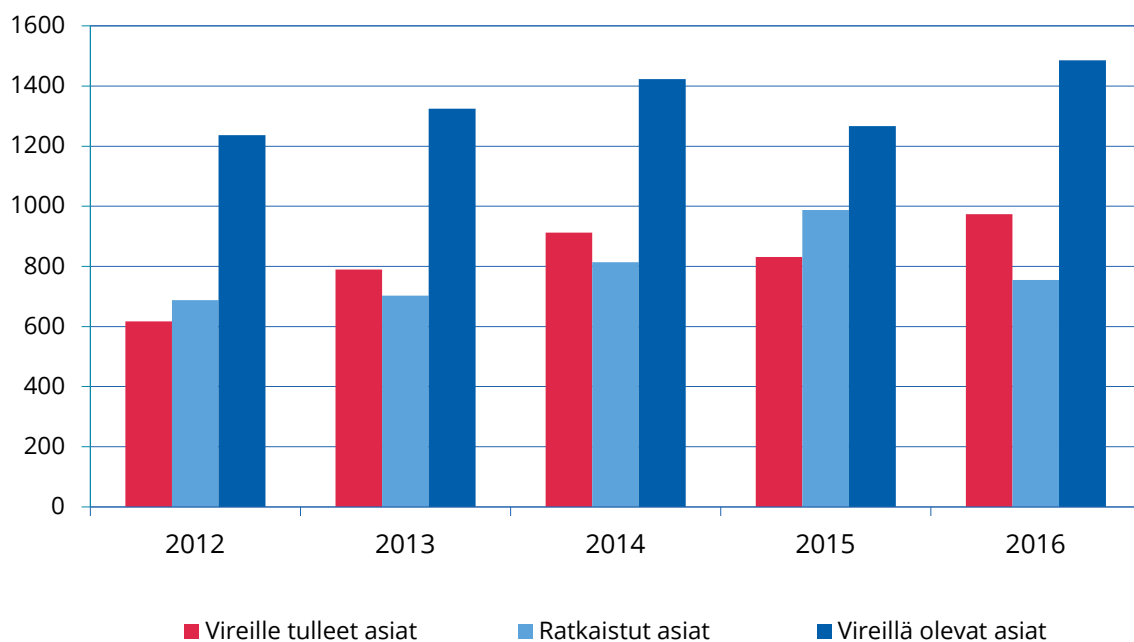
13. Annetut välitoimimääräykset (2012–2016)
14. Nopeutetut menettelyt (2012–2016)
15. Unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu (1990–2016)
16. Valitusten jakautuminen unionin tuomioistuimessa aihealueittain (2012–2016)
17. Valituksiin unionin tuomioistuimessa annetut ratkaisut (2016)
18. Valituksiin unionin tuomioistuimessa annetut ratkaisut (2012–2016)
19. Työmäärän kehittyminen (1989–2016)

VI UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA

20. Unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamon toiminta (2015–2016)
21. Unionin yleiseen tuomioistuimeen toimitettujen oikeudenkäyntiasiakirjojen toimitustavat
22. e-Curian kautta toimitettujen sivujen määrä (2012–2016)
23. Euroopan unionin virallisen lehden tiedonannot (2012–2016)
24. Käsiteltyjen asioiden lukumäärä (2012–2016)

I UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TOIMINTA

1. VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT, VIREILLÄ OLEVAT ASIAT (2012–2016)^{1 2}

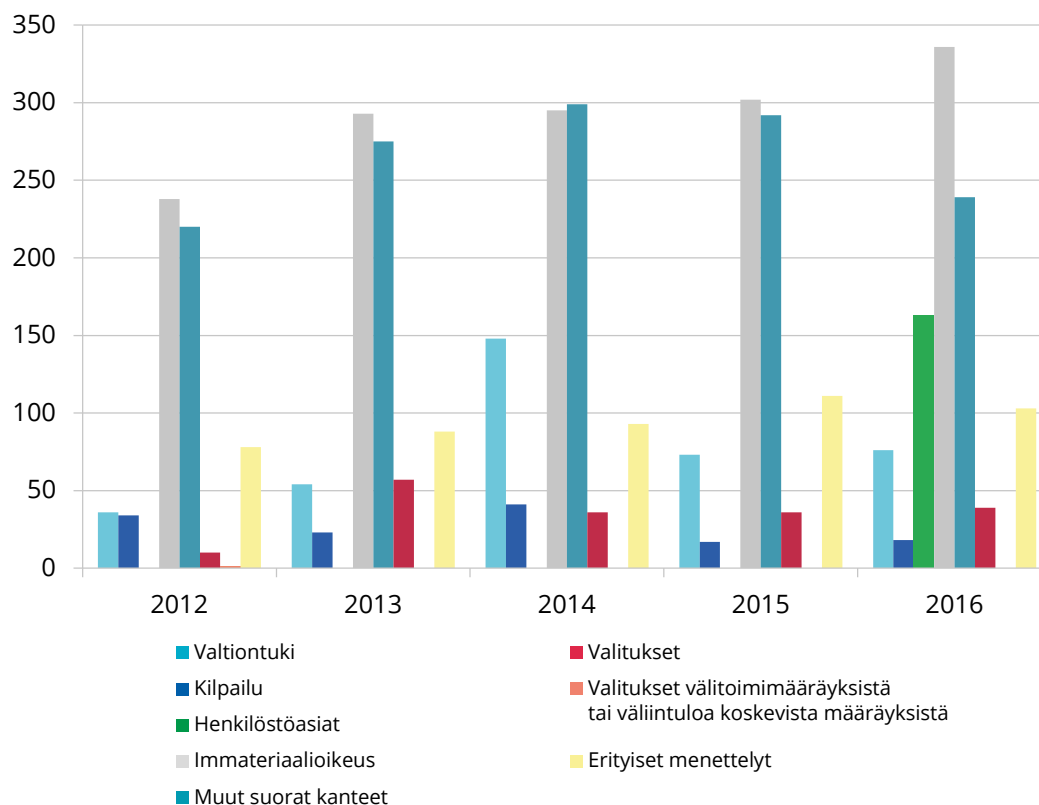
	2012	2013	2014	2015	2016
Vireille tulleet asiat	617	790	912	831	974
Ratkaistut asiat	688	702	814	987	755
Vireillä olevat asiat	1 237	1 325	1 423	1 267	1 486

1] Jollei toisin ilmoiteta, tässä ja seuraavilla sivuilla olevissa taulukoissa otetaan huomioon erityiset menettelyt. "Erityisiä menettelyjä" ovat takaisinsaanti (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 41 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 166 artikla); kolmannen osapuolen kantelu (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 42 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 167 artikla); tuomion tulkinta (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 43 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 168 artikla); tuomion purkaminen (Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 44 artikla; unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 169 artikla); oikeusapuhakemuksen ratkaiseminen (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 148 artikla); tuomiossa tai määräyksessä olevan virheen korjaaminen (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 164 artikla) ja oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskeva riita (unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 170 artikla).

2] Tässä sekä seuraavilla sivuilla olevat taulukot eivät – ellei toisin mainita – sisällä välitoimimenettelyjä.

II VIREILLE TULLEET ASIAT

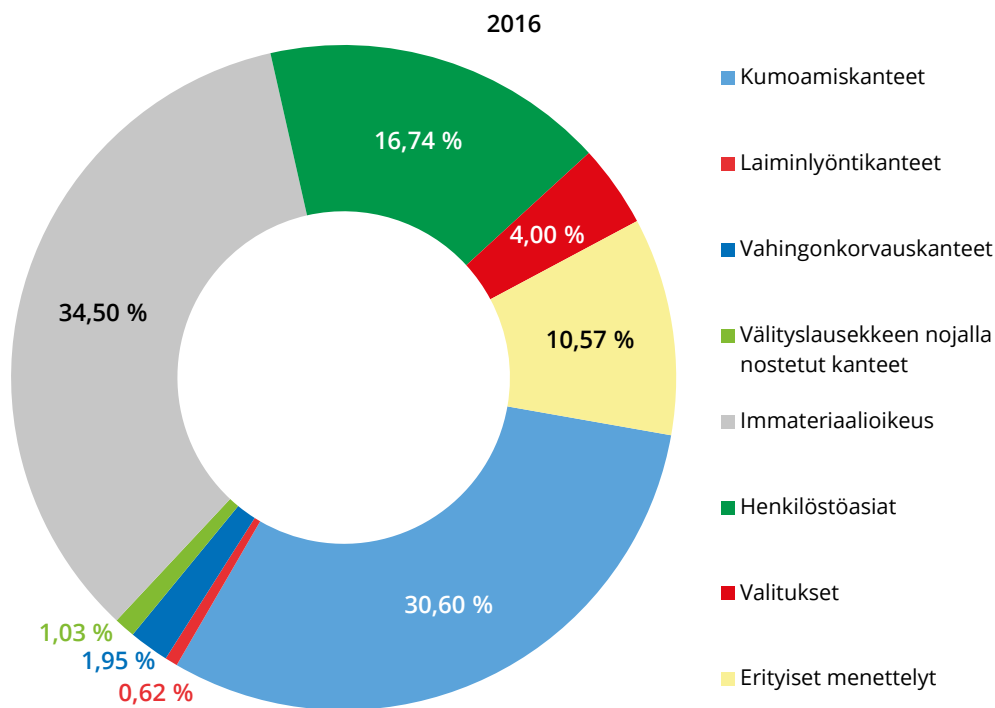
2. ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016 ¹
Valtiontuki	36	54	148	73	76
Kilpailu	34	23	41	17	18
Henkilöstöasiat					163
Immateriaalioikeus	238	293	295	302	336
Muut suorat kanteet	220	275	299	292	239
Valitukset	10	57	36	36	39
Valitukset väli-toimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	1				
Erityiset menettelyt	78	88	93	111	103
Yhteensä	617	790	912	831	974

1| 1.9.2016 siirrettiin 123 virkamiestuomioistuimen asiaa ja 16 erityistä menettelyä unionin yleiselle tuomioistuimelle.

3. KANNETYYPIT (2012–2016)

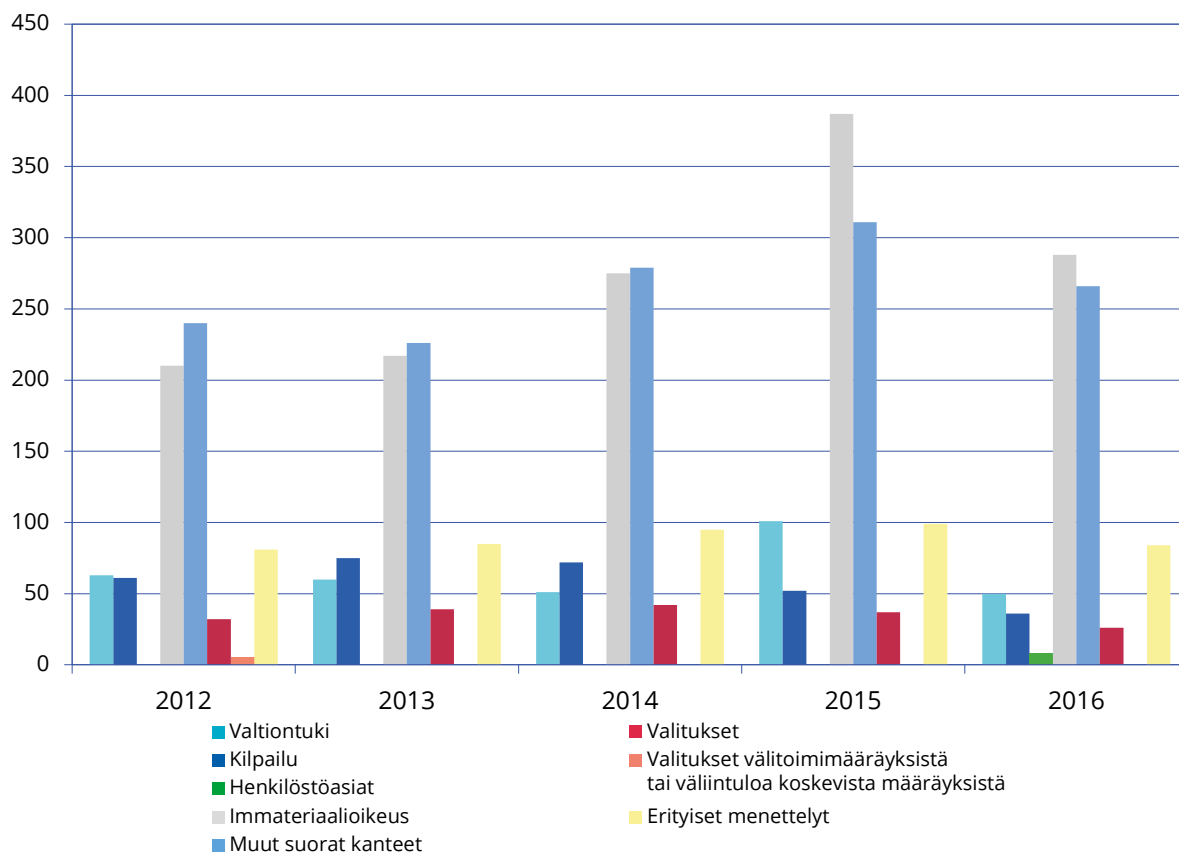
	2012	2013	2014	2015	2016
Kumoamiskanteet	257	319	423	332	298
Laiminlyöntikanteet	8	12	12	5	6
Vahingonkorvauskanteet	17	15	39	30	19
Välityslausekkeen nojalla nostetut kanteet	8	6	14	15	10
Immateriaalioikeus	238	293	295	302	336
Henkilöstöasiat					163
Valitukset	10	57	36	36	39
Valitukset välitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	1				
Erityiset menettelyt	78	88	93	111	103
Yhteensä	617	790	912	831	974

4. KANTEEN KOHDE (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Energia		1	3	3	4
Euroopan unioniin liittyminen		1			
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	1		2	1	2
Henkilöiden vapaa liikkuvuus				1	1
Immateriaalioikeus	238	294	295	303	336
Julkiset hankinnat	23	15	16	23	9
Kalastuspolitiikka		3	3		1
Kansanterveys	12	5	11	2	6
Kauppapolitiikka	20	23	31	6	17
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	2	12	3	5	6
Kilpailu	34	23	41	17	18
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1	2		3	1
Kulttuuri		1			1
Kuluttajansuoja		1	1	2	1
Lainsäädäntöjen lähentäminen		13		1	1
Liikenne		5	1		
Maatalous	11	27	15	37	20
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio		1			
Oikeus tutustua asiakirjoihin	18	20	17	48	19
Pääomien vapaa liikkuvuus				2	1
Palvelujen tarjoamisen vapaus	1		1		1
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	59	41	69	55	28
Siirtotyöläisten sosiaaliturva		1			
Sijoittautumisvapaus			1		
Sosiaalipolitiikka	1		1		1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	4	3	3	5	2
Talous- ja rahapolitiikka	3	15	4	3	23
Tavaroiden vapaa liikkuvuus		1		2	1
Teollisuuspolitiikka			2		
Toimi		2			
Toimielimiä koskeva oikeus	41	44	67	53	52
Transeurooppalaiset verkot		3			
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	6	1	8		3
Turismi		2			
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	3	5	2	10	8
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka		2			1
Unionin kansalaisuus			1		
Välityslauseke	8	6	14	15	10
Valtiontuki	36	54	148	73	76
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue		6	1		7
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	1		4	7	4
Verotus	1	1	1	1	2
Yhtiöoikeus			1	1	
Ympäristö	3	11	10	5	6
EY/SEUT yhteensä	527	645	777	684	669
Erityiset menettelyt	78	88	93	111	103
Henkilöstösäännöt	12	57	42	36	202
YHTEENSÄ	617	790	912	831	974

III RATKAISTUT ASIAT

5. ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Valtiontuki	63	60	51	101	50
Kilpailu	61	75	72	52	36
Henkilöstöasiat					5
Immateriaalioikeus	210	217	275	387	288
Muut suorat kanteet	240	226	279	311	266
Valitukset	32	39	42	37	26
Valitukset väliitoimimääräyksistä tai väliintuloa koskevista määräyksistä	1				
Erityiset menettelyt	81	85	95	99	84
Yhteensä	688	702	814	987	755

6. KANTEEN KOHDE (2016)

	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Energia		3	3
Immateriaalioikeus	224	64	288
Julkiset hankinnat	10	10	20
Kalastuspolitiikka	1	1	2
Kansanterveys	1	2	3
Kauppapolitiikka	19	2	21
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	4	4	8
Kilpailu	35	1	36
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu		1	1
Kulttuuri	1		1
Kuluttajansuoja	1		1
Lainsäädäntöjen lähentäminen		1	1
Maatalous	14	20	34
Oikeus tutustua asiakirjoihin	9	4	13
Pääomien vapaa liikkuvuus		1	1
Palvelujen tarjoamisen vapaus		1	1
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	39	31	70
Sosiaalipolitiikka		1	1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus		1	1
Talous- ja rahapolitiikka		2	2
Tavaroiden vapaa liikkuvuus		1	1
Toimielimiä koskeva oikeus	17	29	46
Transeurooppalaiset verkot	1	1	2
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	2	1	3
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	3	3	6
Välityslauseke	11	6	17
Valtiontuki	27	23	50
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)		1	1
Ympäristö	2	2	4
EY/SEUT yhteensä	421	217	638
Erityiset menettelyt		84	84
Henkilöstösäännöt	27	6	33
YHTEENSÄ	448	307	755

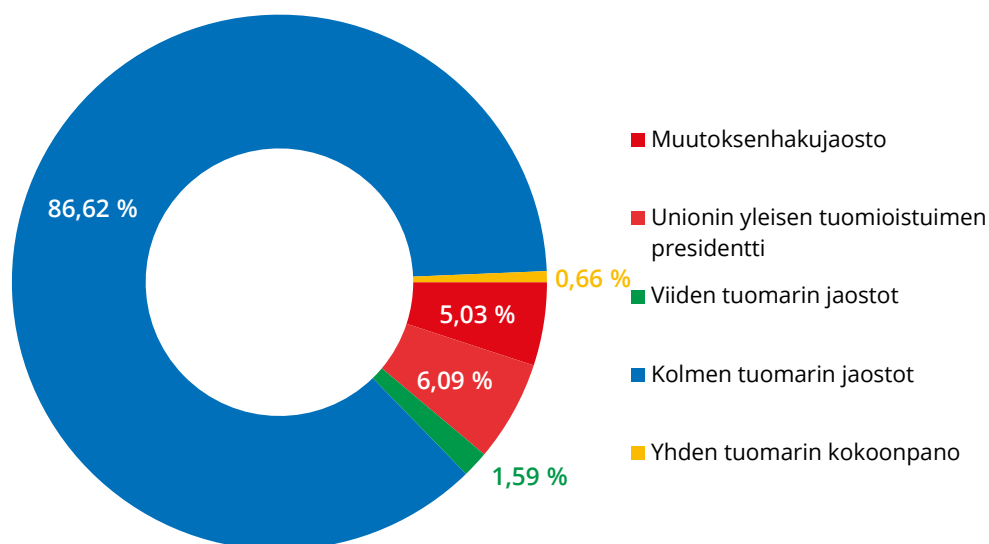
7. KANTEEN KOHDE (2012–2016)

(TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)

	2012	2013	2014	2015	2016
Energia		1	3	1	3
Euroopan unioniin liittyminen				1	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta		2		2	
Henkilöiden vapaa liikkuvuus	1			1	
Immateriaalioikeus	210	218	275	388	288
Julkiset hankinnat	24	21	18	22	20
Kalastuspolitiikka	9	2	15	3	2
Kansanterveys	2	4	10	15	3
Kauppapolitiikka	14	19	18	24	21
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	1	6	3	9	8
Kilpailu	61	75	72	52	36
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1	1	2		1
Kulttuuri					1
Kuluttajansuoja				2	1
Lainsäädäntöjen lähentäminen			13		1
Liikenne	1		3	3	
Maatalous	32	16	15	32	34
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio			1		
Oikeus tutustua asiakirjoihin	21	19	23	21	13
Pääomien vapaa liikkuvuus				2	1
Palvelujen tarjoamisen vapaus	2		1		1
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	42	40	68	60	70
Siirtotyöläisten sosiaaliturva		1			
Sijoittautumisvapaus				1	
Sosiaalipolitiikka	1	4			1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	12	14	1	6	1
Talous- ja rahapolitiikka	2	1	13	9	2
Tavaroiden vapaa liikkuvuus		1		2	1
Teollisuuspolitiikka				2	
Toimi		2			
Toimielimiä koskeva oikeus	41	35	33	58	46
Transeurooppalaiset verkot			1		2
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	6	9	6	4	3
Turismi		1	1		
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	3	4	1	2	6
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka			2	1	
Unionin kansalaisuus			1		
Välityslauseke	11	8	10	2	17
Valtiontuki	63	59	51	101	50
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	2	7	1		
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	2			5	1
Verotus	2		2	1	
Yhtiöoikeus				1	
Ympäristö	8	6	10	18	4
EY/SEUT yhteensä	574	576	673	851	638
HT yhteensä		1			
Erityiset menettelyt	81	85	95	99	84
Henkilöstösäännöt	33	40	46	37	33
YHTEENSÄ	688	702	814	987	755

8. RATKAISUKOKOONPANO (2012–2016)

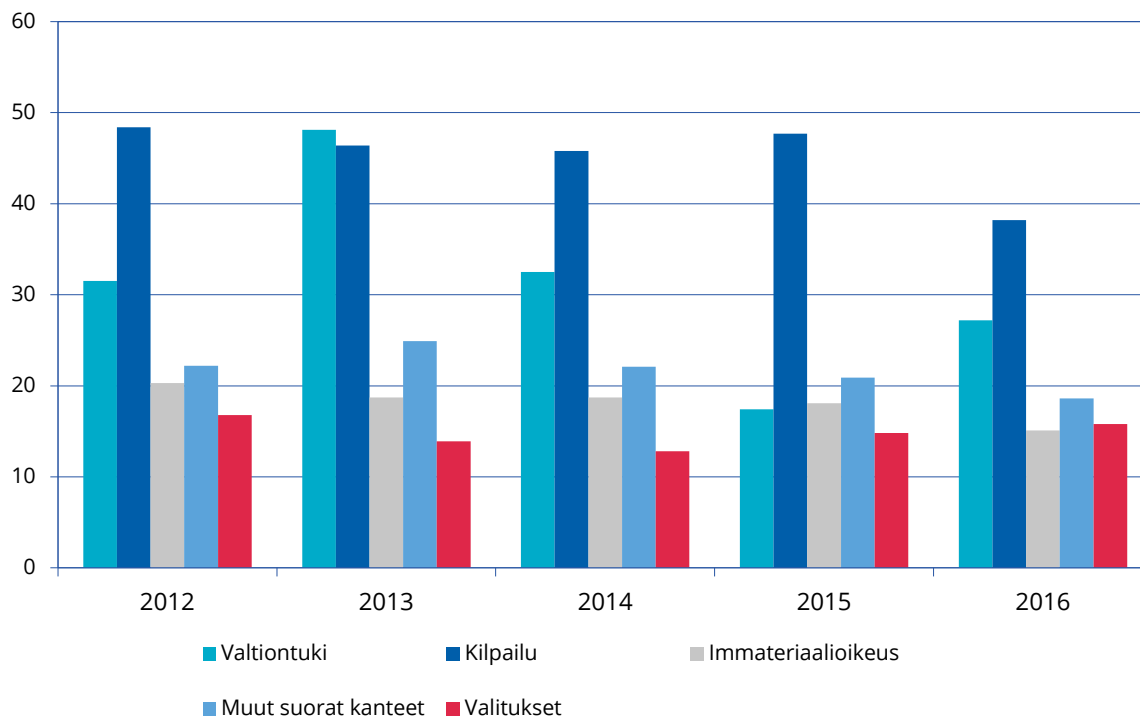
Jakautuminen vuonna 2016

	2012			2013			2014			2015			2016		
	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä	Tuomiot	Määräykset	Yhteensä
Muutoksenhakujaosto	17	23	40	13	47	60	21	32	53	23	14	37	25	13	38
Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti		47	47		38	38		46	46		44	44		46	46
Viiden tuomarin jaostot	9		9	7	1	8	9	7	16	8	3	11	10	2	12
Kolmen tuomarin jaostot	328	264	592	378	218	596	398	301	699	538	348	886	408	246	654
Yhden tuomarin kokoonpano										1	8	9	5		5
Yhteensä	354	334	688	398	304	702	428	386	814	570	417	987	448	307	755

9. KÄSITTELYN KESTO KUUKAUSINA (2012–2016)¹

(TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)

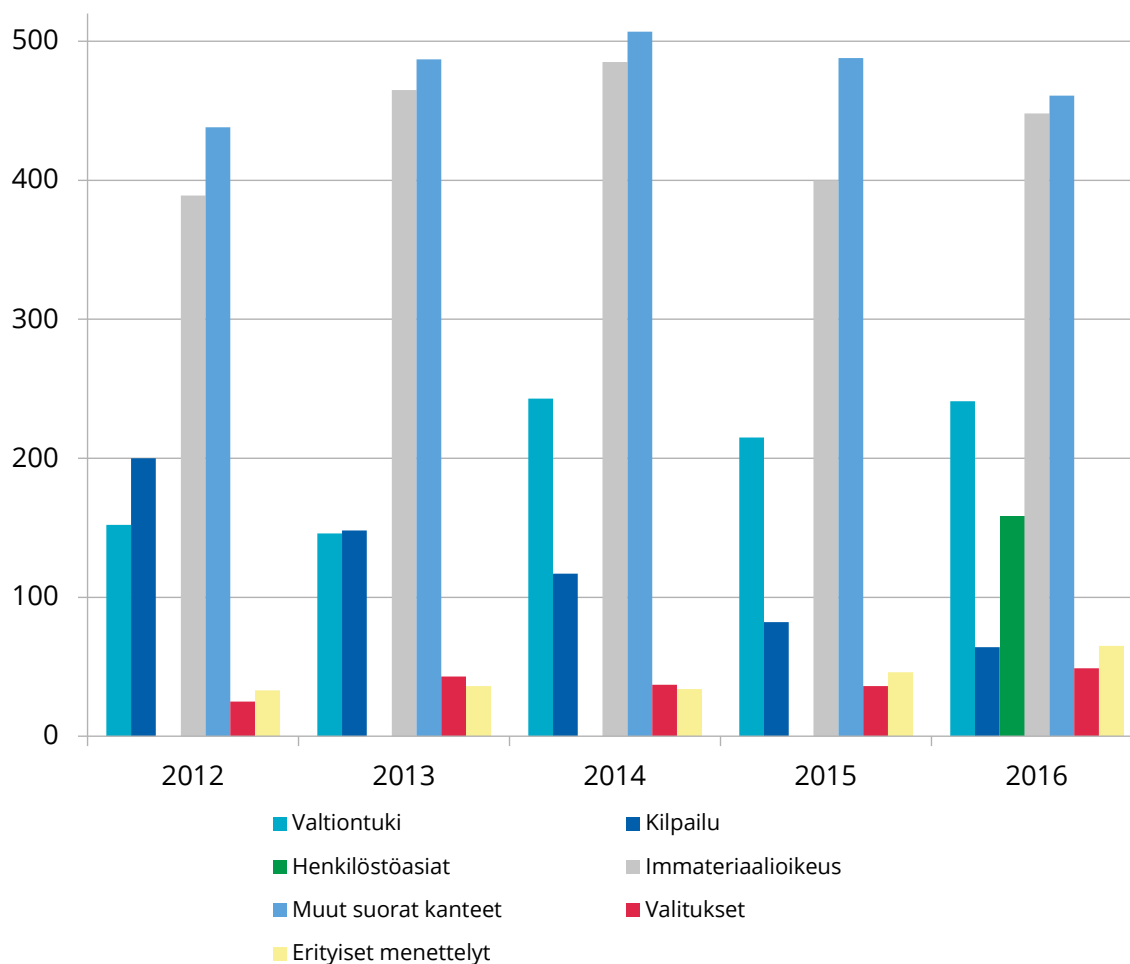

	2012	2013	2014	2015	2016
Valtiontuki	31,5	48,1	32,5	17,4	27,2
Kilpailu	48,4	46,4	45,8	47,7	38,2
Immateriaalioikeus	20,3	18,7	18,7	18,1	15,1
Muut suorat kanteet	22,2	24,9	22,1	20,9	18,6
Valitukset	16,8	13,9	12,8	14,8	15,8
Kaikki asiat	24,8	26,9	23,4	20,6	18,7

1 | Oikeudenkäyntien keskimääräisessä kestossa ei ole otettu huomioon asioita, joissa on annettu välituomio; erityisiä menettelyjä; valituksia väli-toimimääräyksistä. Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina.

IV VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA

10. ERI OIKEUDENKÄYNNIT (2012–2016)

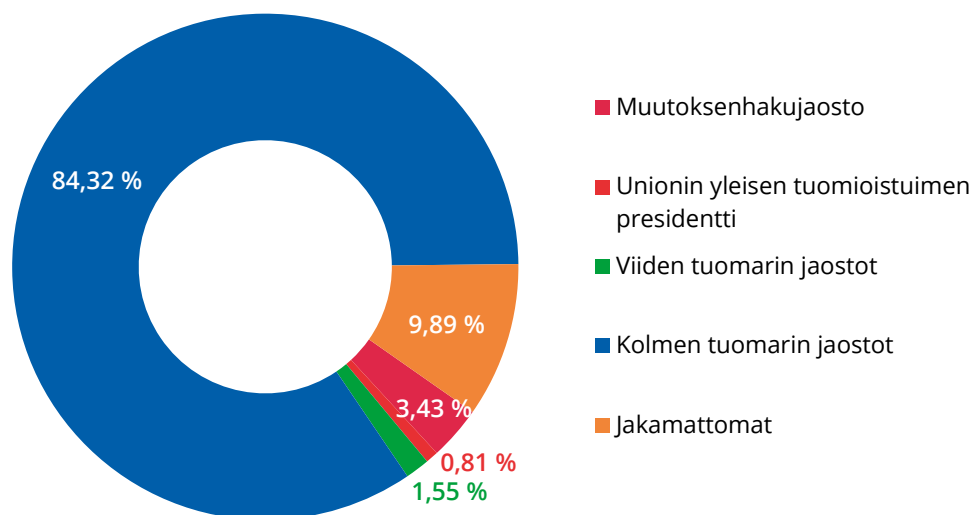
	2012	2013	2014	2015	2016
Valtiontuki	152	146	243	215	241
Kilpailu	200	148	117	82	64
Henkilöstöasiat					158
Immateriaalioikeus	389	465	485	400	448
Muut suorat kanteet	438	487	507	488	461
Valitukset	25	43	37	36	49
Erityiset menettelyt	33	36	34	46	65
Yhteensä	1 237	1 325	1 423	1 267	1 486

11. KANTEEN KOHDE (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Energia	1	1	1	3	4
Euroopan unioniin liittyminen		1	1		
Euroopan unionin ulkoinen toiminta	3	1	3	2	4
Henkilöiden vapaa liikkuvuus					1
Immateriaalioikeus	389	465	485	400	448
Julkiset hankinnat	42	36	34	35	24
Kalastuspolitiikka	16	17	5	2	1
Kansanterveys	15	16	17	4	7
Kauppapolitiikka	41	45	58	40	36
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	8	14	14	10	8
Kilpailu	200	148	117	82	64
Koulutus, ammatillinen koulutus, nuoriso ja urheilu	1	2		3	3
Kulttuuri		1	1	1	1
Kuluttajansuoja		1	2	2	2
Lainsäädäntöjen lähentäminen		13		1	1
Liikenne		5	3		
Maatalous	40	51	51	56	42
Merentakaisten maiden ja alueiden assosiaatio		1			
Oikeus tutustua asiakirjoihin	37	38	32	59	65
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)	106	107	108	103	61
Sijoittautumisvapaus			1		
Sosiaalipolitiikka	4		1	1	1
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	24	13	15	14	15
Talous- ja rahapolitiikka	4	18	9	3	24
Teollisuuspolitiikka			2		
Toimielimiä koskeva oikeus	41	50	84	79	85
Transeurooppalaiset verkot		3	2	2	
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	15	7	9	5	5
Turismi		1			
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	7	8	9	17	19
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	1	3	1		1
Välityslauseke	15	13	17	30	23
Valtiontuki	151	146	243	215	241
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue	1				7
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	1	1	5	7	10
Verotus		1			2
Yhtiöoikeus			1	1	1
Ympäristö	13	18	18	5	7
EY/SEUT yhteensä	1 176	1 245	1 349	1 182	1 213
HT yhteensä	1				
Erityiset menettelyt	27	44	40	39	208
Henkilöstösäännöt	33	36	34	46	65
YHTEENSÄ	1 237	1 325	1 423	1 267	1 486

12. RATKAISUKOKOONPANO (2012–2016)

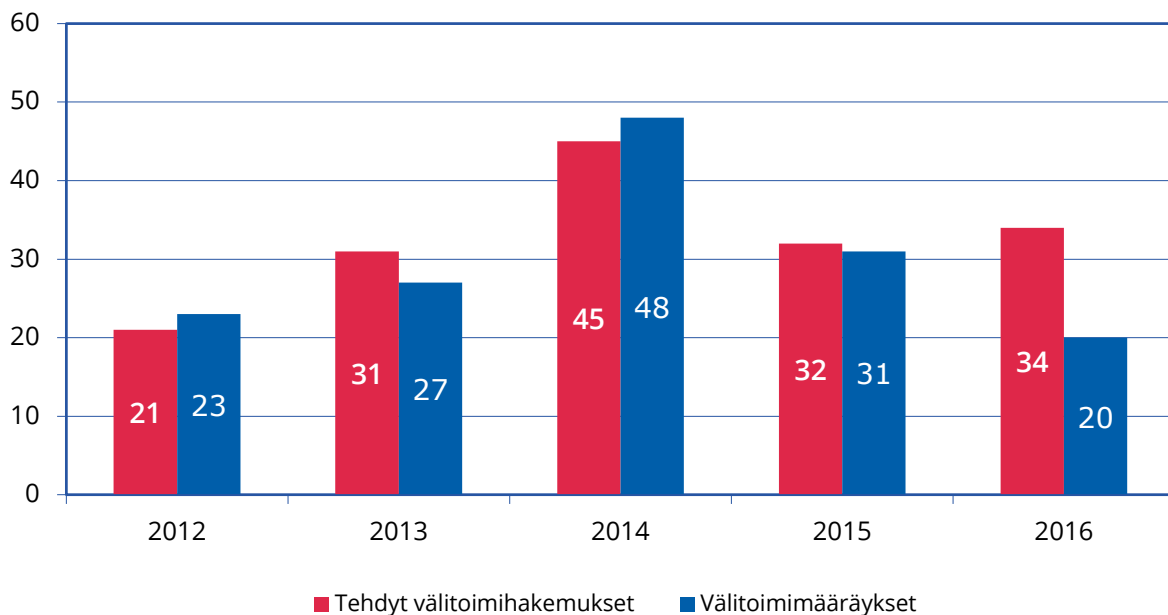
Jakautuminen vuonna 2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Muutoksenhakujaosto	40	51	37	48	51
Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti	1	1	1	12	12
Viiden tuomarin jaostot	10	12	15	6	23
Kolmen tuomarin jaostot	1 123	1 146	1 272	1 099	1 253
Yhden tuomarin kokoonpano				1	
Jakamattomat	63	115	98	101	147
Yhteensä	1 237	1 325	1 423	1 267	1 486

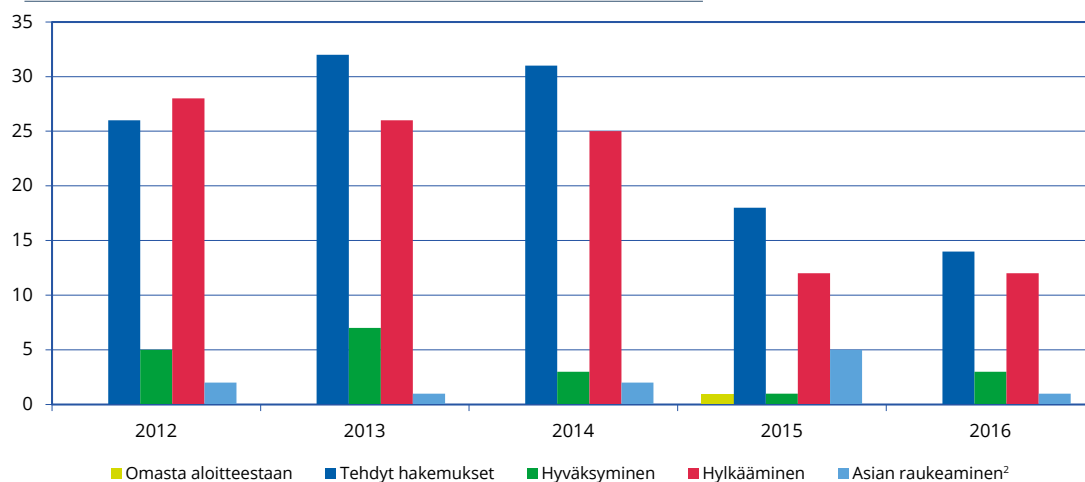
V MUUTA

13. ANNETUT VÄLITOIMIMÄÄRÄYKSET (2012–2016)

Jakautuminen vuonna 2016

	Tehdyt välitoimihakemukset	Välitoimimääräykset	Ratkaisujen sisältö		
			Hyväksyminen	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	Hylkääminen
Oikeus tutustua asiakirjoihin	1	2	2		
Maatalous	1	3			3
Valtiontuki	3	1			1
Välityslauseke	3	1			1
Kilpailu	1				
Varainhoitoa koskevat määräykset (talousarvio, rahoituskehys, omat varat, petosten torjunta jne.)	1	1			1
Toimielimiä koskeva oikeus	7	4		1	3
Energia	2				
Kemikaalien rekisteröinti, arviointi, lupamenettely ja rajoitukset (REACH-asetus)	2				
Ympäristö	1	2			2
Tavaroiden vapaa liikkuvuus	1	1		1	
Julkiset hankinnat	4	2		1	1
Talous- ja rahapolitiikka	1				
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	3	2			2
Kansanterveys	1				
Henkilöstösäännöt	2	1			1
Yhteensä	34	20	2	3	15

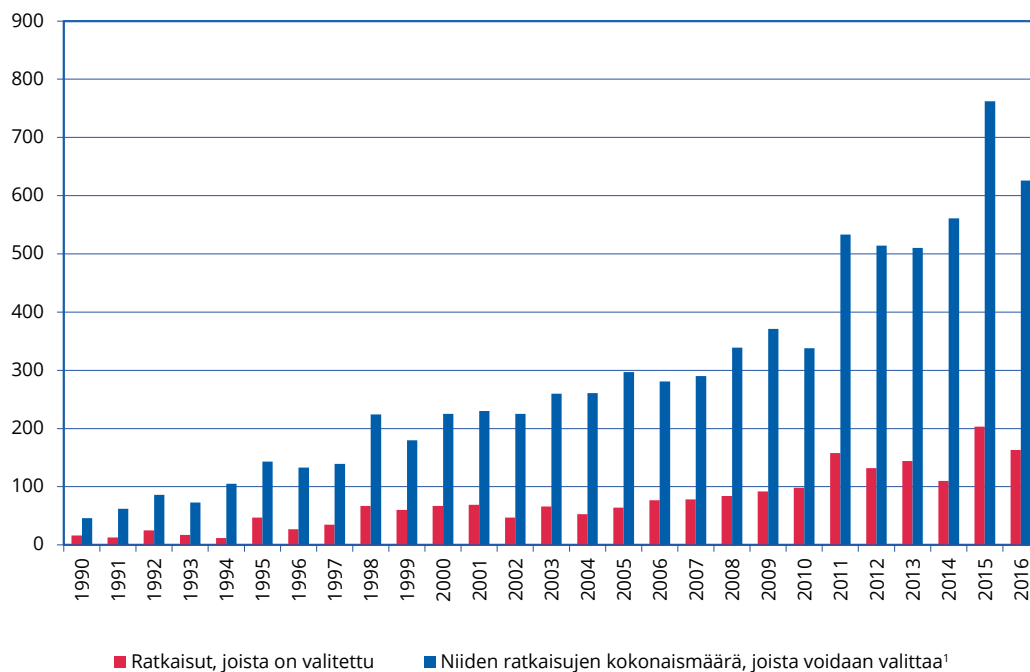
14. NOPEUTETUT MENETTELYT (2012–2016)¹

	2012				2013				2014				2015				2016				
	Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö		Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö		Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö		Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö		Omasta aloitteestaan	Tehdyt hakemukset	Ratkaisujen sisältö		
			Hyväksyminen	Hylkääminen			Asian raukeaminen ²	Hyväksyminen			Hylkääminen	Asian raukeaminen ²			Hyväksyminen	Hylkääminen			Asian raukeaminen ²	Hyväksyminen	Hylkääminen
Oikeus tutustua asiakirjoihin		1		2		1		1		2		2		2		2		2		2	
Euroopan unionin ulkoinen toiminta														1		1					
Maatalous						1		1						1		1					
Valtiontuki		2		2						13	2	10		3		2				2	
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus		1		1																	
Kilpailu		2		2		2		2		1		1						1		1	
Toimielimiä koskeva oikeus		1		1						1		1		2		2		2		2	
Energia						1		1													
Ympäristö						5	5			1					1						
Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuva alue																		3	3		
Pääomien vapaa liikkuvuus														2		2					
Tavaroiden vapaa liikkuvuus																		1			1
Julkiset hankinnat						2		1		1		2		1	1		1		1		1
Rajoittavat toimenpiteet (ulkoinen toiminta)		10	4	16		4		4		9		9		4		4		1		1	
Kauppapolitiikka		3		2		15	2	14	1									1		1	
Talous- ja rahapolitiikka														1		1					
Kansanterveys		5	1	3		1		2		3	1	1	1					1		1	
Henkilöstösäännöt														1		1		1		1	
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi		1		1																	
Yhteensä	26	5	28	2	32	7	26	1	31	3	25	2	1	18	1	12	5	14	3	12	1

¹ Unionin yleinen tuomioistuin voi varsinaisen asianosaisten pyynnöstä käsitellä asian nopeutetussa menettelyssä ja 1.7.2015 lähtien omasta aloitteestaan.

² Hakemuksen käsittelyn raukeamista koskevaan ryhmään kuuluvat hakemuksen peruuttaminen, kanteesta luopuminen ja tapaukset, joissa kanne ratkaistaan määräyksellä ennen kuin nopeutettua menettelyä koskeva hakemus on käsitelty.

15. UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN RATKAISUT, JOISTA ON VALITETTU (1990–2016)

	Ratkaisut, joista on valitettu	Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa ¹	Niiden ratkaisujen prosentuaalinen osuus, joista on valitettu
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	225	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	78	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	338	29 %
2011	158	533	30 %
2012	132	514	26 %
2013	144	510	28 %
2014	110	561	20 %
2015	203	762	27 %
2016	163	626	26 %

1 | Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa – tuomiot, tutkimatta jättämiset, väliitoimimääräykset, määräykset, joissa todetaan lausunnon antamisen rauenneen paitsi ne, joilla asia on poistettu rekisteristä tai siirretty, ja määräykset, joissa hylätään väliintulohakemus – ja joiden osalta valitusaika on päättynyt tai joista on valitettu.

16. VALITUSTEN JAKAUTUMINEN UNIONIN TUOMIOISTUIMESSA AIHEALUEITTAIN (2012–2016)

	2012			2013			2014			2015			2016		
	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus	Valituksen kohteena olleet päätökset	Ratkaisut, joista voidaan valittaa	Valitusten prosentuaalinen osuus
Valtiontuki	18	52	35 %	16	52	31 %	15	77	19 %	22	75	29 %	23	56	41 %
Kilpailu	24	60	40 %	28	73	38 %	15	44	34 %	32	61	52 %	17	41	41 %
Immateriaalioikeus	41	190	22 %	38	183	21 %	33	209	16 %	64	334	19 %	48	276	17 %
Muut suorat kanteet	47	208	23 %	62	202	31 %	47	231	20 %	85	290	29 %	75	253	30 %
Valitukset		2									2				
Erityiset menettelyt	2	2	100 %												
Yhteensä	132	514	26 %	144	510	28 %	110	561	20 %	203	762	27 %	163	626	26 %

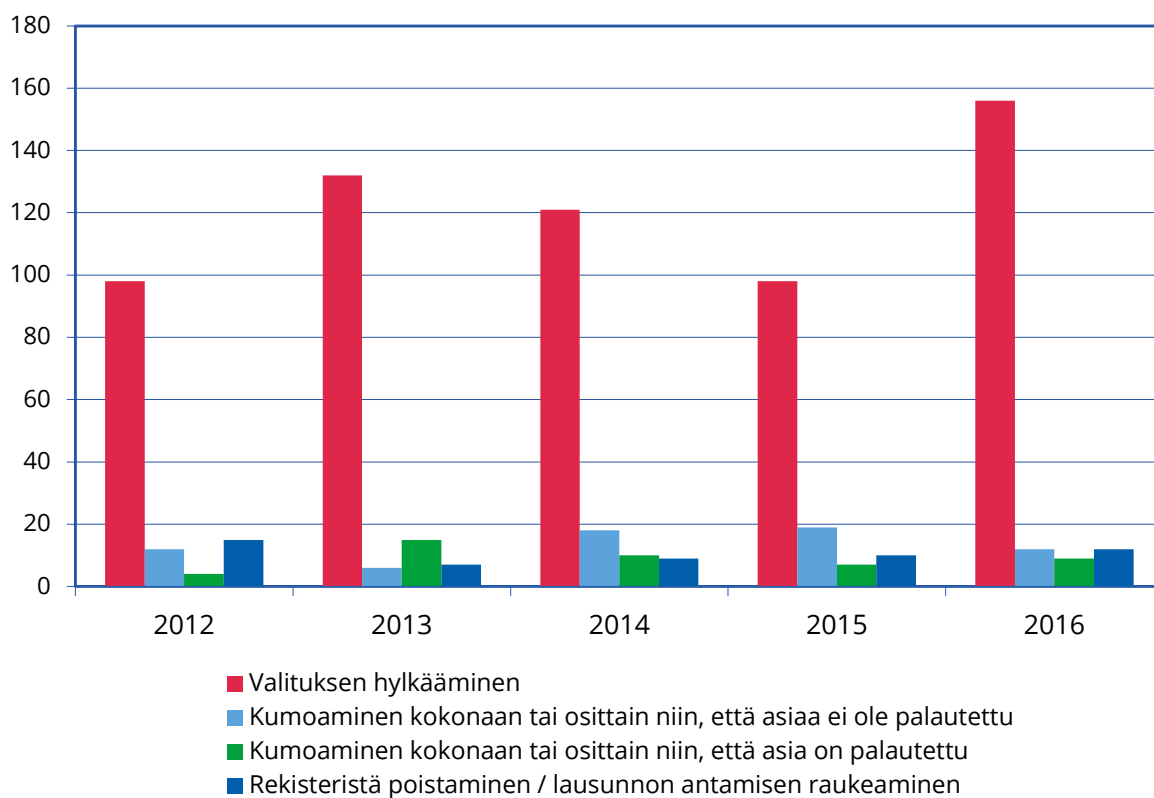
17. VALITUKSIIN UNIONIN TUOMIOISTUIMESSA ANNETUT RATKAISUT (2016)

(TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)

	Valituksen hylkääminen	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	Yhteensä
Euroopan unionin ulkoinen toiminta		1			1
Immateriaalioikeus	58	2	2	6	68
Julkiset hankinnat	3				3
Kalastuspolitiikka	1				1
Kansanterveys	3				3
Kauppapolitiikka	7				7
Kilpailu	18	4	1		23
Liikenne	1				1
Maatalous	4			1	5
Oikeudenkäyntimenettely	3				3
Oikeus tutustua asiakirjoihin	3		1	1	5
Taloudellinen, sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus	2			1	3
Talous- ja rahapolitiikka	6	3			9
Toimielimiä koskeva oikeus	9			2	11
Transeurooppalaiset verkot	1				1
Tulliliitto ja yhteinen tullitariffi	2				2
Tutkimus ja teknologinen kehittäminen sekä avaruusala	2		1		3
Ulko- ja turvallisuuspolitiikka	9		1	1	11
Valtiontuki	16	2	3		21
Ympäristö	8				8
Yhteensä	156	12	9	12	189

18. VALITUKSIIN UNIONIN TUOMIOISTUIMESSA ANNETUT RATKAISUT (2012–2016)

(TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET)

	2012	2013	2014	2015	2016
Valituksen hylkääminen	98	132	121	98	156
Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asiaa ei ole palautettu	12	6	18	19	12
Kumoaminen kokonaan tai osittain niin, että asia on palautettu	4	15	10	7	9
Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	15	7	9	10	12
Yhteensä	129	160	158	134	189

19. TYÖMÄÄRÄN KEHITTYMINEN (1989–2016)

VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT JA VIREILLÄ OLEVAT ASIAT

	Vireille tulleet asiat ¹	Ratkaistut asiat ²	Vireillä olleet asiat 31. joulukuuta
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
2011	722	714	1 308
2012	617	688	1 237
2013	790	702	1 325
2014	912	814	1 423
2015	831	987	1 267
2016	974	755	1 486
Yhteensä	13 457	11 971	

- 1| 1989: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 153 asiaa juuri perustetulle ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.
1993: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 451 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ensimmäisen toimivallanlaajennuksen seurauksena.
1994: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 14 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toisen toimivallanlaajennuksen seurauksena.
2004–2005: yhteisöjen tuomioistuin siirsi 25 asiaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen toimivallanlaajennuksen seurauksena.
2016: 1.9.2016 139 virkamiestuomioistuimen asiaa siirrettiin unionin yleiselle tuomioistuimelle.
- 2| 2005–2006: ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin siirsi 118 asiaa juuri perustetulle virkamiestuomioistuimelle.

VI UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA

20. UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KIRJAAMON TOIMINTA (2015–2016)

Eri toimenpiteet	2015	2016
Kirjaamon rekisteriin merkittyjen asiakirjojen määrä ¹	46 432	49 773
Kannekirjelmien määrä ²	831	835
Unionin yleiseen tuomioistuimeen siirrettyjen virkamiestuomioistuimen asioiden määrä ³	–	139
Korjattujen kannekirjelmien osuus ⁴	42,50 %	38,20 %
Kirjelmien määrä (muut kuin kannekirjelmät)	4 484	3 879
Väliintulohakemusten määrä	194	160
Luottamuksellista käsittelyä (oikeudenkäyntiasiakirjoihin sisältyvien tietojen osalta) koskevien pyyntöjen määrä ⁵	144	163
Kirjaamon laatimat määräysluonnokset ⁶ (tutkittavaksi ottamisen edellytysten selvä puuttuminen ennen tiedoksiantoa, käsittelyn lykkääminen/käsittelyn jatkaminen, asioiden yhdistäminen, oikeudenkäyntiväitteen lykkääminen ratkaistavaksi pääasian kanssa, riitauttamaton väliintulo, asian poistaminen rekisteristä, lausunnon antamisen raukeaminen teollisoikeuksia koskevissa asioissa, suullisen vaiheen aloittaminen uudelleen ja virheen korjaaminen)	521	241
Jaoston kokousten määrä (kokoukset kirjaamon yksikön kanssa)	303	321
Istuntopöytäkirjojen ja tuomion julistamista koskevien ilmoitusten määrä	873	637

1 | Tämä määrä osoittaa yksikön työmäärää, koska kaikki vastaanotetut ja lähetetyt asiakirjat merkitään rekisteriin. Rekisteriin merkittyjen oikeudenkäyntiasiakirjojen määrää arvioitaessa on otettava huomioon tuomioistuimen menettelyjen luonne. Koska oikeusriidan osapuolten määrä on kanneasioissa rajoitettu (kantaja, vastaaja ja mahdollinen väliintulija/väliintulijat), tiedoksiannot toimitetaan ainoastaan näille osapuolille.

2 | Kaikki toimitetut kirjelmät (mukaan lukien kannekirjelmät) on kirjattava rekisteriin, liitettävä asiakirja-aineistoon, tarvittaessa korjattava, ilmoitettava tuomareiden kabineteille saatekirjeen, joka on joskus yksityiskohtainen, kera, ja tämän jälkeen mahdollisesti käännettävä sekä annettava tiedoksi osapuolille.

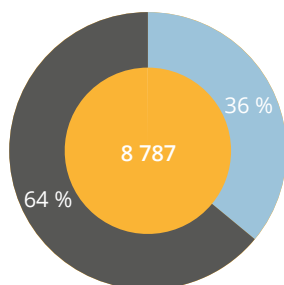
3 | 1.9.2016

4 | Jos kannekirjelmä (sama koskee myös muita kirjelmiä) ei noudata tiettyjä määräyksiä, kirjaamo korjaa sen menettelysäännöissä määrätyn mukaisesti.

5 | Luottamuksellista käsittelyä koskevien pyyntöjen määrällä ei ole vaikutusta yhteen tai useampaan kirjelmään, jossa luottamuksellista käsittelyä pyydetään, sisältyvien tietojen määrään.

6 | Unionin yleisen tuomioistuimen uuden työjärjestyksen voimaantulopäivästä 1.7.2015 alkaen tietyt ratkaisut, jotka ennen annettiin määräyksen muodossa (lykkääminen/käsittelyn jatkaminen, asioiden yhdistäminen, jäsenvaltion tai toimielimen väliintulo ilman luottamuksellisuutta) tehdään pelkän asian asiakirja-aineistoon liitettävän päätöksen muodossa.

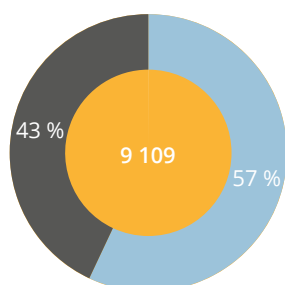
21. UNIONIN YLEISEEN TUOMIOISTUIMEEN TOIMITETTUJEN OIKEUDENKÄYNTIASIAKIRJOJEN TOIMITUSTAVAT

2012

3 153

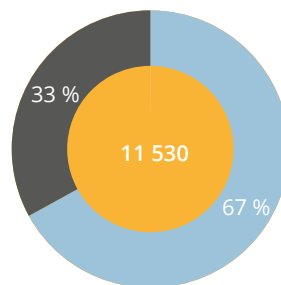
5 634

2013

5 220

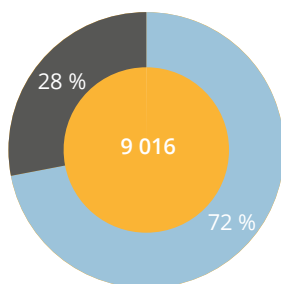
3 889

2014

7 732

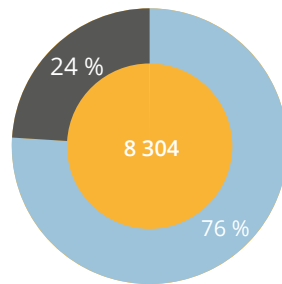
3 798

2015

6 512

2 504

2016

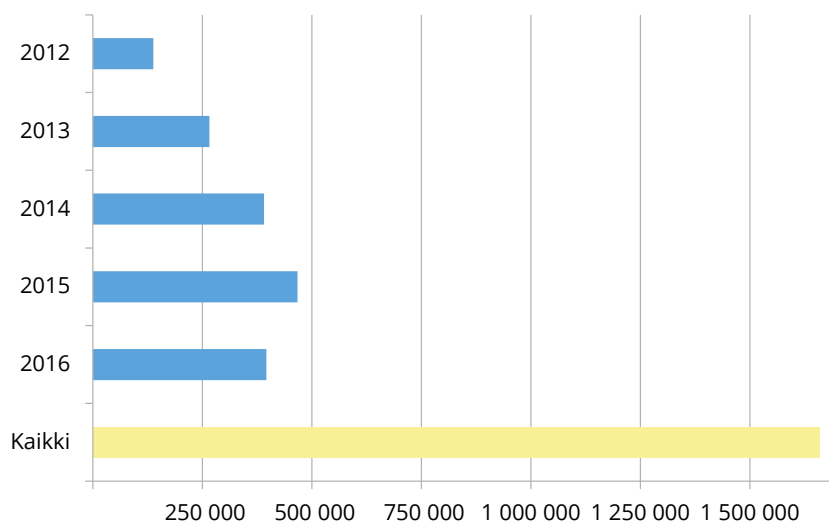
6 327

1 977

■ Toimitettu
e-Curian kautta

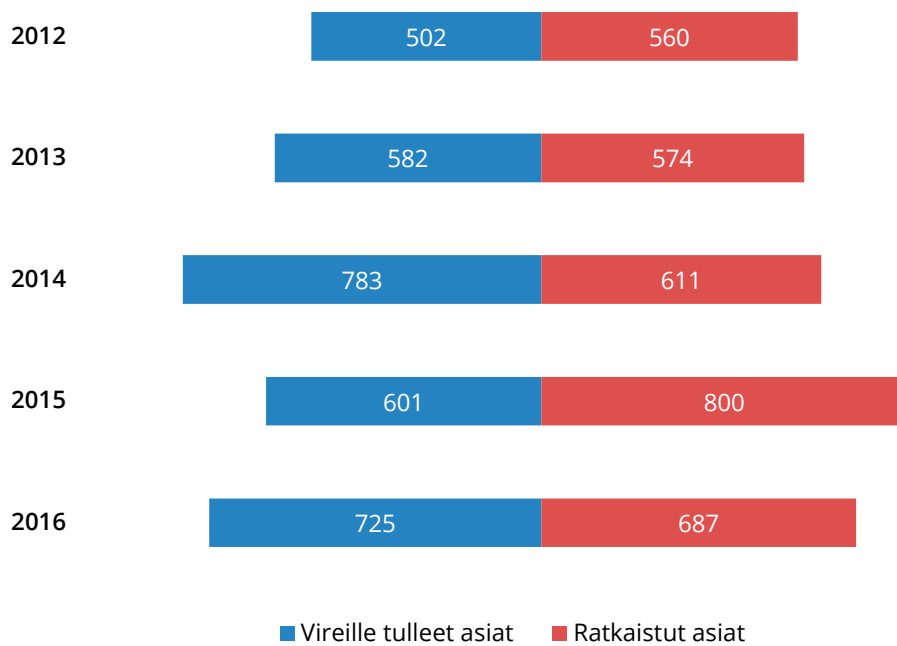
■ Muut toimitustavat

■ Yhteensä

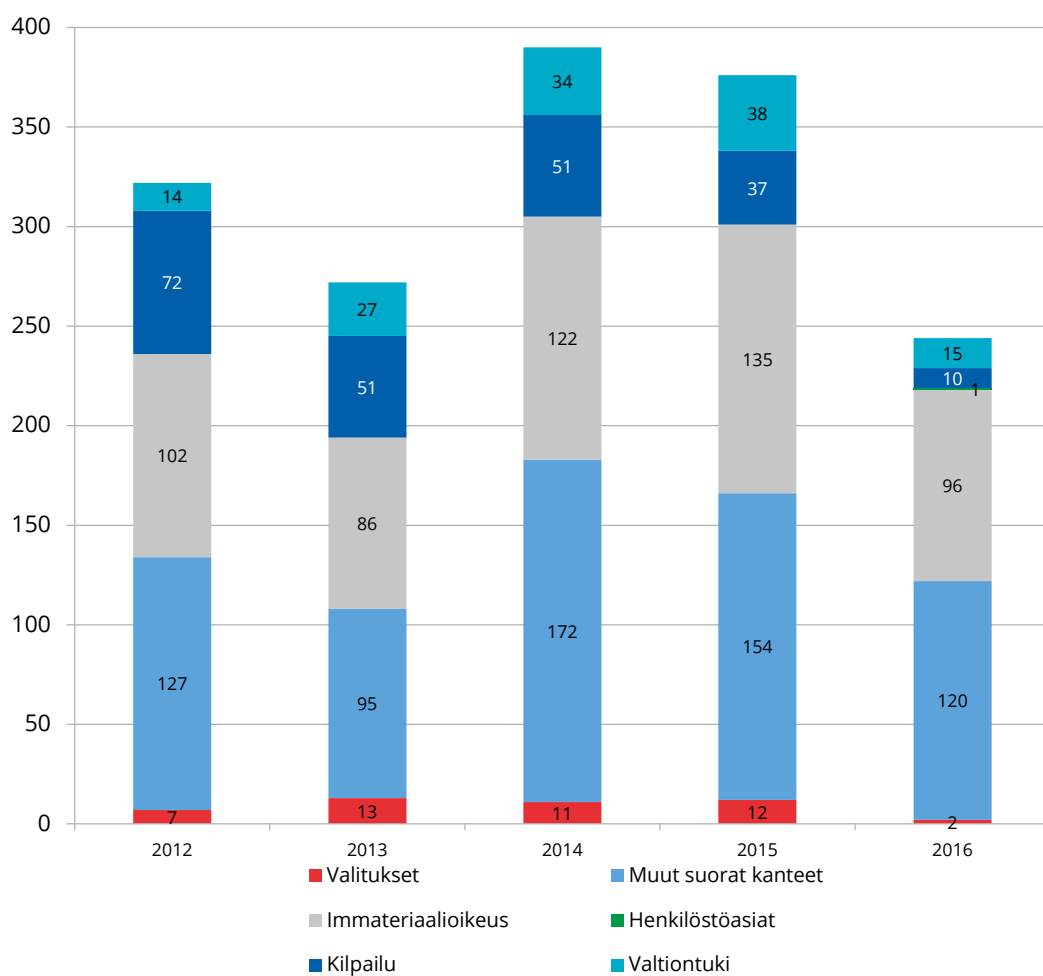
22. E-CURIAN KAUTTA TOIMITETTujen SIVUJEN MÄÄRÄ (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016	Kaikki
e-Curiam kautta toimitettujen sivujen lukumäärä	138 182	266 048	390 892	466 875	396 072	1 658 069

23. EUROOPAN UNIONIN VIRALLISEN LEHDEN TIEDONANNOT (2012–2016)

24. KÄSITELTYJEN ASIOIDEN LUKUMÄÄRÄ (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Yhteensä	322	272	390	376	244

E | UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO

(Protokollajärjestys 31.12.2016)

Ensimmäinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit A. Dittrich ja I. Labucka; jaostojen puheenjohtajat A. M. Collins, G. Berardis, H. Kanninen ja M. Prek; unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti M. Van der Woude; unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. Jaeger; jaostojen puheenjohtajat I. Pelikánová, S. Frimodt Nielsen, D. Gratsias, V. Tomljenović ja S. Gervasoni; tuomarit S. Papasavvas ja J. Schwarcz.

Toinen rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit A. Marcoulli, Z. Csehi, D. Spielmann, C. Iliopoulos, L. Madise, V. Kreuschitz, E. Buttigieg, M. Kancheva, E. Bieliūnas, I. Ulloa Rubio, I. S. Forrester, L. Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín, V. Valančius, N. Półtorak ja P. G. Xuereb.

Kolmas rivi, vasemmalta oikealle:

Tuomarit A. Kornezov, J. Passer, O. Spineanu-Matei, J. Svenningsen, P. Nihoul, R. Barents, I. Reine, F. Schalin, E. Perillo, R. da Silva Passos, B. Berke, U. Öberg, M. J. Costeira ja K. Kowalik-Bańczyk; kirjaaja E. Coulon.

1. UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANON MUUTOKSET VUONNA 2016

JUHLALLINEN ISTUNTO 13.4.2016

Euroopan unionin tuomioistuimen rakenneuudistuksella päätettiin muun muassa lisätä unionin yleisen tuomioistuimen jäsenten määrää. Tässä yhteydessä jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät 23.3.2016 tekemällään päätöksellä seuraavat unionin yleisen tuomioistuimen tuomarit: ajanjaksolle 3.4.2016–31.8.2016 Zoltán Csehi, Constantinos Iliopoulos, Anna Marcoulli, Nina Póltorak ja Dean Spielmann ja ajanjaksolle 3.4.2016–31.8.2019 Leopoldo Calvo-Sotelo Ibáñez-Martín ja Virgilijus Valančius.

Unionin tuomioistuimessa pidettiin 13.4.2016 juhlallinen istunto näiden seitsemän unionin yleisen tuomioistuimen tuomarin valan vannomisen sekä tehtävien vastaanottamisen johdosta.

JUHLALLINEN ISTUNTO 8.6.2016

Euroopan unionin tuomioistuimen rakenneuudistuksen yhteydessä jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimesivät 24.5.2016 tekemällään päätöksellä unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiksi ajanjaksolle 29.5.2016–31.8.2019 Inga Reinen, Fredrik Schalinin ja Peter George Xuerebin.

Unionin tuomioistuimessa pidettiin 8.6.2016 juhlallinen istunto näiden kolmen unionin yleisen tuomioistuimen tuomarin valan vannomisen sekä tehtävien vastaanottamisen johdosta.

JUHLALLINEN ISTUNTO 19.9.2016

Osa unionin yleisen tuomioistuimen tuomareista vaihtui ja tässä yhteydessä jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät 23.3.2016 tekemällään päätöksellä ajanjaksolle 1.9.2016–31.8.2022 seuraavat unionin yleisen tuomioistuimen tuomarit: Krystyna Kowalik-Bańczyk ja Paul Nihoul, jotka korvasivat Irena Wyszniowska-Białeckan ja Franklin Dehousen.

Osa unionin yleisen tuomioistuimen tuomareista vaihtui ja tässä yhteydessä jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät 7.9.2016 tekemällään päätöksellä ajanjaksolle 16.9.2016–31.8.2022 seuraavat unionin yleisen tuomioistuimen tuomarit: Barna Berke, Ricardo da Silva Passos ja Octavia Spineanu-Matei, jotka korvasivat Ottó Czúczin, Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiron ja Andrei Popescun.

Euroopan unionin tuomioistuimen rakenneuudistuksen yhteydessä jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät 7.9.2016 tekemällään päätöksellä seuraavat unionin yleisen tuomioistuimen tuomarit: Jan Passer 16.9.2016 alkavaksi ja 31.8.2019 päättyväksi kaudeksi, Maria José Costeira 16.9.2016 alkavaksi ja 31.8.2022 päättyväksi kaudeksi, Alexander Kornezov ja Ezio Perillo 1.9.2016 alkavaksi ja 31.8.2019 päättyväksi kaudeksi, René Barents ja Jesper Svenningsen 1.9.2016 alkavaksi ja 31.8.2022 päättyväksi kaudeksi.

Carl Wetterin tehtävien päättymisen johdosta jäsenvaltioiden hallitusten edustajat nimittivät 7.9.2016 tekemällään päätöksellä unionin yleisen tuomioistuimen tuomariksi ajanjaksolle 19.9.2016–31.8.2019 Ulf Öbergin.

Euroopan unionin jäsenvaltioiden hallitusten edustajat päättivät jatkaa 16.9.2015, 23.3.2016, 24.5.2016 ja 7.9.2016 tekemillään päätöksillä seuraavien unionin yleisen tuomioistuimen tuomarien toimikausia ajanjaksolle 1.9.2016–31.8.2022: Marc Jaeger, Marc van der Woude, Sten Frimodt Nielsen, Heikki Kanninen, Dimitrios

Gratsias, Savvas Papasavvas, Juraj Schwarcz, Viktor Kreuschitz, Lauri Madise, Constantinos Iliopoulos, Dean Spielmann, Zoltán Csehi ja Anna Marcoulli.

Unionin tuomioistuimessa pidettiin 19.9.2016 juhlallinen istunto kahdentoista uuden unionin yleisen tuomioistuimen tuomarin valan vannomisen sekä tehtävien vastaanottamisen johdosta.

2. PROTOKOLLAJÄRJESTYS

1.1.2016–13.4.2016

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. JAEGER
Unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti H. KANNINEN
Jaoston puheenjohtaja M. E. MARTINS RIBEIRO
Jaoston puheenjohtaja S. PAPASAVVAS
Jaoston puheenjohtaja M. PREK
Jaoston puheenjohtaja A. DITTRICH
Jaoston puheenjohtaja S. FRIMODT NIELSEN
Jaoston puheenjohtaja M. van der WOUDE
Jaoston puheenjohtaja D. GRATSIAS
Jaoston puheenjohtaja G. BERARDIS
Tuomari F. DEHOUSSE
Tuomari O. CZÚCZ
Tuomari I. WISZNIEWSKA- BIAŁECKA
Tuomari I. PELIKÁNOVÁ
Tuomari I. LABUCKA
Tuomari J. SCHWARCZ
Tuomari A. POPESCU
Tuomari M. KANCHEVA
Tuomari E. BUTTIGIEG
Tuomari C. WETTER
Tuomari V. TOMLJENOVIC
Tuomari E. BIELIŪNAS
Tuomari V. KREUSCHITZ
Tuomari A. M. COLLINS
Tuomari I. ULLOA RUBIO
Tuomari S. GERVASONI
Tuomari L. MADISE
Tuomari I. S. FORRESTER

Kirjaaja E. COULON

13.4.2016–8.6.2016

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. JAEGER
Unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti H. KANNINEN
Jaoston puheenjohtaja M. E. MARTINS RIBEIRO
Jaoston puheenjohtaja S. PAPASAVVAS
Jaoston puheenjohtaja M. PREK
Jaoston puheenjohtaja A. DITTRICH
Jaoston puheenjohtaja S. FRIMODT NIELSEN
Jaoston puheenjohtaja M. van der WOUDE
Jaoston puheenjohtaja D. GRATSIAS
Jaoston puheenjohtaja G. BERARDIS
Tuomari F. DEHOUSSE
Tuomari O. CZÚCZ
Tuomari I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA
Tuomari I. PELIKÁNOVÁ
Tuomari I. LABUCKA
Tuomari J. SCHWARCZ
Tuomari A. POPESCU
Tuomari M. KANCHEVA
Tuomari E. BUTTIGIEG
Tuomari C. WETTER
Tuomari V. TOMLJENović
Tuomari E. BIELIŪNAS
Tuomari V. KREUSCHITZ
Tuomari A. M. COLLINS
Tuomari I. ULLOA RUBIO
Tuomari S. GERVASONI
Tuomari L. MADISE
Tuomari I. S. FORRESTER
Tuomari C. ILIOPOULOS
Tuomari L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN
Tuomari D. SPIELMANN
Tuomari V. VALANČIUS
Tuomari Z. CSEHI
Tuomari N. PÓŁTORAK
Tuomari A. MARCOULLI

Kirjaaja E. COULON

8.6.2016–19.9.2016

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. JAEGER
Unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti H. KANNINEN
Jaoston puheenjohtaja M. E. MARTINS RIBEIRO
Jaoston puheenjohtaja S. PAPASAVVAS
Jaoston puheenjohtaja M. PREK
Jaoston puheenjohtaja A. DITTRICH
Jaoston puheenjohtaja S. FRIMODT NIELSEN
Jaoston puheenjohtaja M. van der WOUDE
Jaoston puheenjohtaja D. GRATSIAS
Jaoston puheenjohtaja G. BERARDIS
Tuomari F. DEHOUSSE
Tuomari O. CZÚCZ
Tuomari I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA
Tuomari I. PELIKÁNOVÁ
Tuomari I. LABUCKA
Tuomari J. SCHWARCZ
Tuomari A. POPESCU
Tuomari M. KANCHEVA
Tuomari E. BUTTIGIEG
Tuomari C. WETTER
Tuomari V. TOMLJENOVIC
Tuomari E. BIELIŪNAS
Tuomari V. KREUSCHITZ
Tuomari A. M. COLLINS
Tuomari I. ULLOA RUBIO
Tuomari S. GERVASONI
Tuomari L. MADISE
Tuomari I. S. FORRESTER
Tuomari C. ILIOPOULOS
Tuomari L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN
Tuomari D. SPIELMANN
Tuomari V. VALANČIUS
Tuomari Z. CSEHI
Tuomari N. PÓŁTORAK
Tuomari A. MARCOULLI
Tuomari P. G. XUEREB
Tuomari F. SCHALIN
Tuomari I. REINE

Kirjaaja E. COULON

21.9.2016–31.12.2016

Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti M. JAEGER

Unionin yleisen tuomioistuimen varapresidentti M. van der WOUDE

Jaoston puheenjohtaja I. PELIKÁNOVÁ

Jaoston puheenjohtaja M. PREK

Jaoston puheenjohtaja S. FRIMODT NIELSEN

Jaoston puheenjohtaja H. KANNINEN

Jaoston puheenjohtaja D. GRATSIAS

Jaoston puheenjohtaja G. BERARDIS

Jaoston puheenjohtaja V. TOMLJENović

Jaoston puheenjohtaja A. M. COLLINS

Jaoston puheenjohtaja S. GERVASONI

Tuomari I. LABUCKA

Tuomari S. PAPASAVVAS

Tuomari A. DITTRICH

Tuomari J. SCHWARCZ

Tuomari M. KANCHEVA

Tuomari E. BUTTIGIEG

Tuomari E. BIELIŪNAS

Tuomari V. KREUSCHITZ

Tuomari I. ULLOA RUBIO

Tuomari L. MADISE

Tuomari I. S. FORRESTER

Tuomari C. ILIOPOULOS

Tuomari L. CALVO-SOTELO IBÁÑEZ-MARTÍN

Tuomari D. SPIELMANN

Tuomari V. VALANČIUS

Tuomari Z. CSEHI

Tuomari N. PÓŁTORAK

Tuomari A. MARCOULLI

Tuomari P. G. XUEREB

Tuomari F. SCHALIN

Tuomari I. REINE

Tuomari E. PERILLO

Tuomari R. BARENTS

Tuomari R. da SILVA PASSOS

Tuomari P. NIHOUL

Tuomari B. BERKE

Tuomari J. SVENNINGSSEN

Tuomari U. ÖBERG

Tuomari O. SPINEANU-MATEI

Tuomari M. J. COSTEIRA

Tuomari J. PASSER

Tuomari K. KOWALIK-BAŃCZYK

Tuomari A. KORNEZOV

Kirjaaja E. COULON

3. UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN ENTISET JÄSENET

(tehtäviin saapumisjärjestyksessä)

TUOMARIT

Donal Patrick Michael BARRINGTON (1989–1996)
Antonio SAGGIO (1989–1998), presidentti (1995–1998)
David Alexander Ogilvy EDWARD (1989–1992)
Heinrich KIRSCHNER (1989–1997)
Christos YERARIS (1989–1992)
Romain Alphonse SCHINTGEN (1989–1996)
Cornelis Paulus BRIËT (1989–1998)
José Luis da CRUZ VILAÇA (1989–1995), presidentti (1989–1995)
Bo VESTERDORF (1989–2007), presidentti (1998–2007)
Rafael GARCÍA-VALDECASAS Y FERNÁNDEZ (1989–2007)
Jacques BIANCARELLI (1989–1995)
Koen LENAERTS (1989–2003)
Christopher William BELLAMY (1992–1999)
Andreas KALOGEROPOULOS (1992–1998)
Virpi TIILI (1995–2009)
Pernilla LINDH (1995–2006)
Josef AZIZI (1995–2013)
André POTOCKI (1995–2001)
Rui Manuel GENS de MOURA RAMOS (1995–2003)
John D. COOKE (1996–2008)
Jörg PIRRUNG (1997–2007)
Paolo MENGOZZI (1998–2006)
Arjen W. H. MEIJ (1998–2010)
Mihail VILARAS (1998–2010)
Nicholas James FORWOOD (1999–2015)
Hubert LEGAL (2001–2007)
Maria Eugénia MARTINS de NAZARÉ RIBEIRO (2003–2016)
Franklin DEHOUSSE (2003–2016)
Ena CREMONA (2004–2012)
Ottó CZÚCZ (2004–2016)
Irena WISZNIEWSKA-BIAŁECKA (2004–2016)
Daniel ŠVÁBY (2004–2009)
Vilenas VADAPALAS (2004–2013)
Küllike JÜRIMÄE (2004–2013)
Verica TRSTENJAK (2004–2006)
Enzo MOAVERO MILANESI (2006–2011)
Nils WAHL (2006–2012)
Teodor TCHIEV (2007–2010)
Valeriu M. CIUCĂ (2007–2010)
Santiago SOLDEVILA FRAGOSO (2007–2013)
Laurent TRUCHOT (2007–2013)
Kevin O'HIGGINS (2008–2013)
Andrei POPESCU (2010–2016)

Carl WETTER (2013–2016)

PRESIDENTIT

José Luís da CRUZ VILAÇA (1989–1995)

Antonio SAGGIO (1995–1998)

Bo VESTERDORF (1998–2007)

KIRJAAJA

Hans JUNG (1989–2005)

LUKU III

EUROOPAN UNIONIN VIRKAMIESTUOMIOISTUIN

A | VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN TOIMINTA VUONNA 2016

Virkamiestuumioistuimen presidentti **Sean VAN RAEPENBUSCH**

Vuosi 2016 on ollut Euroopan unionin virkamiestuumioistuimen viimeinen vuosi. Virkamiestuumioistuin lakkautettiin 1.9.2016 eli samana päivänä kun unionin yleiselle tuomioistuimelle siirrettiin takaisin toimivalta ratkaista unionin ja sen henkilöstön väliset riidat ensimmäisenä oikeusasteena.¹ Tämän toimivallan siirtämisen yhteydessä unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden lukumäärää lisättiin luomalla 1.9.2016 seitsemän uutta tuomarinvirkaa, ja tämä toimivallan siirtäminen on osa unionin tuomioistuinjärjestelmän uudistamista, jonka yhteydessä unionin yleisen tuomioistuimen tuomareiden lukumäärä on tarkoitus kaksinkertaistaa.²

Vuonna 2016 tehtävissään lopettivat kaksi tuomaria, joiden toimikaudet olivat päättyneet lokakuussa 2014 ja syyskuussa 2015; heidän tilallaan aloittivat huhtikuussa 2016 kaksi uutta tuomaria.

Virkamiestuumioistuimen vuoden 2016 eli 1.1. ja 31.8.2016 välistä jaksoa koskevista oikeudenkäyntitilastoista käy ilmi, että ratkaistujen asioiden lukumäärä on 169, kun se oli 152 sekä vuonna 2015 että vuonna 2014. Vuoden 2016 kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana ratkaistujen asioiden lukumäärä muodostaa koko vuoden 2013 tuloksen (184) jälkeen lukumääräisesti tuomioistuimen toiseksi parhaan tuloksen. Ratkaistuissa asioissa on muun muassa huomattava määrä asioita, jotka koskevat aikaisemmin saavutettujen eläkeoikeuksien siirtämistä Euroopan unionin eläkejärjestelmään, koska näiden asioiden käsittelyä lykättiin odotettaessa unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisuja, jotka annettiin tämän vuoden alussa.

Vireillä olevia asioita oli 31.8.2016 139, kun taas 31.12.2015 niitä oli 231 ja vuonna 2014 216. Nämä 139 asiaa siirrettiin unionin yleiseen tuomioistuimeen 1.9.2016. Näistä asioista 46:ssä käsittelyä ei ole vielä jatkettu odotettaessa ratkaisuja asioissa, jotka ovat edelleen vireillä unionin yleisessä tuomioistuimessa, koska suurin osa niistä koskee Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) ja Euroopan unionin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen (jäljempänä palvelussuhteen ehdot) vuoden 2013 uudistusten³ täytäntöönpanoa. On korostettava, että kun virkamiestuumioistuin perustettiin vuonna 2005, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa oli vireillä 269 henkilöstöasiaa.

Menettelyn keskimääräinen kesto, ilman käsittelyn mahdollisesta lykkäämisestä aiheutunutta kestoja, oli puolestaan 12,1 kuukautta vuonna 2015 ja 10 kuukautta vuonna 2016. Muistutan, että vuonna 2013 tämä kesto oli 14,7 kuukautta.

Virkamiestuumioistuimen presidentti antoi tarkastellun jakson aikana vuoden 2015 tavoin kaksi välitoimimääräystä, mikä vahvistaa sen, että pitkällä aikavälillä välitoimihakemusten määrä henkilöstöasioissa on laskenut.

1] Euroopan unionin ja sen henkilöstön välisten riitojen ratkaisemista ensimmäisenä oikeusasteena koskevan toimivallan siirtämisestä unionin yleiselle tuomioistuimelle 6.7.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2016/1192 (EUVL 2016, L 200, s. 137).

2] Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännöstä tehdyn pöytäkirjan N:o 3 muuttamisesta 16.12.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2015/2422 (EUVL 2015, L 341, s. 14).

3] Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja unionin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen muuttamisesta 22.10.2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, EURATOM) N:o 1023/2013 (EUVL 2013, L 287, s. 15).

Kahdeksan asiaa saatettiin päätökseen sovintoratkaisulla, kun taas viime vuonna sovintoratkaisuun päästiin 14 asiassa. Vaikka lukumäärä on selvästi laskussa, sovintoratkaisu pyrittiin muodostamaan 18 asiassa, mikä on suurin saavutettu luku.

Jäljempänä esitellään virkamiestuomioistuimen merkittävimmät ratkaisut.

B | VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN OIKEUSKÄYTÄNTÖ VUONNA 2016

I PROSESSUAALISET KYSYMYKSET

1. OIKEUDENKÄYNTIÄ EDELTÄVÄ MENETTELY

Virkamiestuomioistuin muistutti 25.5.2016 antamassaan tuomiossa **GW v. komissio** (F-111/15, [EU:F:2016:122](#)), että oikeudenkäyntiä edeltävä menettely on ottaen huomioon sen tarkoitus eli se, että hallinto voi tarkastaa päätöksensä, luonteeltaan joustava, joten hallinto voi Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) 90 ja 91 artiklassa säädettyssä muutoksenhakukeinojen järjestelmässä hylätä valituksen, mutta muuttaa riidanalaisen toimenpiteen perusteluja valituksen perusteella. Tästä huolimatta tarkastelun kohteena on asianomaiselle vastaisen alkuperäisen toimen lainmukaisuus, ja siinä otetaan huomioon valituksen hylkäämispäätöksen perustelut. Virkamiestuomioistuin katsoi, että kun yhteisen sairausvakuutusjärjestelmän maksutoimisto kieltäytyy korvaamasta tiettyjä sairauskuluja asiantuntijalääkäriin kielteisen ja suppean lausunnon perusteella ja kun asianomainen on tehnyt valituksen, hallinto voi tähän valitukseen vastatakseen esittää oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä tarkempia perusteluita. Tällaisten yksittäistapausta koskevien erityisten perusteluiden, jotka on annettu tiedoksi ennen kanteen nostamista, on tarkoitus vastata hylkäämispäätöstä, ja niitä on siis pidettävä merkityksellisinä tietoina arvioitaessa tämän viimeksi mainitun päätöksen lainmukaisuutta.

2. VIRKAMIEHELLE VASTAINEN TOIMI

Virkamiestuomioistuin sai asiassa **Zink v. komissio** (tuomio 11.4.2016, F-77/15, [EU:F:2016:74](#), valitus vireillä) tilaisuuden muistuttaa oikeuskäytännöstä, jonka mukaan palkkalaskelman virkamiehelle toimittamisesta seuraa, että hallinnollisesta päätöksestä tehtävän hallinnollisen valituksen tekemisen ja kanteen nostamisen määräajat alkavat kulua vain, jos tästä laskelmasta käy selvästi ilmi tämän päätöksen olemassaolo ja ulottuvuus. Käsiteltävässä asiassa virkamiestuomioistuin kuitenkin katsoi, että korvaus ei jäänyt maksamatta asianomaiselle virkamiehelle hallinnon päätöksen vuoksi vaan aineellisen, tässä tapauksessa tietoteknisen virheen vuoksi. Näin ollen se totesi, että palkkalaskelmat, joissa riidanalaista korvausta ei mainittu, eivät kuvastaneet minkäänlaista hallinnon tekemää päätöstä eivätkä ne muuttaneet asianomaisen virkamiehen oikeusasemaa eikä niillä vahvistettu lopullisesti Euroopan komission kantaa. Näin ollen niiden vaikutuksena ei voi olla henkilöstösääntöjen mukaisen valituksen tekemisen määräajan alkaminen.

3. ASIANOMAISELLE VASTAISEN TOIMEN TEKIJÄN TOIMIVALLAN PUUTTUMINEN

Asiassa **Opreana v. komissio** (tuomio 19.7.2016, F-67/15, [EU:F:2016:153](#)) kantaja oli vaatinut työsopimuksensa uusimista, ja ainoa asiakirja-aineistoon lisätty merkityksellinen asiakirja oli komission terveys- ja kuluttaja-asioden pääosaston henkilöstöosaston yksikönpäällikön kielteinen vastaus. Koska tällä yksikönpäälliköllä ei ole toimivaltaa toimia työsopimuksen tekemiseen toimivaltaisena viranomaisena ja koska sellaisia konkreettisia seikkoja ei ole, joista käy ilmi, että tämä viranomainen on tosiasiallisesti tehnyt päätöksen työsopimuksen uusimatta jättämisestä, virkamiestuomioistuin katsoi, ettei tällä yksikönpäälliköllä ollut toimivaltaa tehdä riidanalaista päätöstä. Näissä olosuhteissa katsottiin, että uusimatta jättämistä koskeva päätös, joka oli kyseessä olevasta työsopimuksesta erillinen asianomaiselle vastainen päätös, josta voidaan nostaa kanne, ei ollut toimivaltaisen viranomaisen tekemä.

4. KANTEEN NOSTAMISEN MÄÄRÄAJAT

Virkamiestuomioistuin muistutti 25.1.2016 antamassaan tuomiossa *Darchy v. komissio* (F-47/15, [EU:F:2016:3](#)), että valituksen tekemisen ja kanteen nostamisen määräajoilla pyritään turvaamaan unionin toimielimissä niiden toiminnan kannalta välttämätön oikeusvarmuus välttämällä se, että unionin toimenpiteet, joilla on oikeusvaikutuksia, voidaan kytkeä alaista aloputtomiin. Näin ollen virkamiestuomioistuin kieltäytyi hyväksymästä sitä, että vastauksena kyseisen virkamiehen jälkikäteen esittämään uudelleentarkasteluvaatimukseen asianomaiselle voitaisiin myöntää taannehtivasti lisiä, jotka on aikaisemmin eväty, koska täten luotaisiin voimakasta oikeudellista epävarmuutta, mihin liittyy se riski, että toimielimet velkaantuisivat virkamiehilleen.

5. OIKEUDENKÄYNTIKULUT

Virkamiestuomioistuin katsoi 17.3.2016 antamassaan määräyksessä (*Grazyte v. komissio*, F-76/11 DEP, [EU:F:2016:67](#)), että kun otetaan huomioon SEU 6 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta, Euroopan unionin perusoikeuskirjaa alemmantasoisia pakollisia sääntöjä on tulkittava mahdollisimman usein siten, että niitä voidaan soveltaa perusoikeuskirjan kanssa yhteensopivalla tavalla; virkamiestuomioistuin katsoi myös, että työjärjestystä on tulkittava tavalla, joka on yhteensopiva perusoikeuskirjan sen 47 artiklan kanssa, jossa taataan oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin. Täsmällisemmin ja kun otetaan huomioon perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohta virkamiestuomioistuin muistutti, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan huomattavan taloudellisen taakan asettaminen, myös oikeudenkäynnin päätyttyä, voi rajoittaa oikeutta tuomioistuinkäsittelyyn. Se totesi myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti, että oikeudenkäyntikulujen määrää on arvioitava tietyn asian erityisten olosuhteiden valossa, kantajan maksukyky mukaan lukien. Edelleen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön valossa virkamiestuomioistuin katsoi, että oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin koskee ensin ensimmäisenä oikeusasteena asiaa käsitteleviä tuomioistuinta ja että näin ollen on myös otettava huomioon se seikka, että se oli pääasiassa ensimmäinen oikeusaste, jonka käsiteltäväksi kantajalla oli oikeus asiansa saattaa.

Tässä samassa 17.3.2016 annetussa määräyksessä (*Grazyte v. komissio*, F-76/11 DEP, [EU:F:2016:67](#)) virkamiestuomioistuin katsoi myös, että unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta 25.10.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 (EUVL 2012, L 298, s. 1) 80 artiklasta ja unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja [asetuksen N:o 966/2012] soveltamissäännöistä 29.10.2012 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) N:o 1268/2012 (EUVL 2012, L 362, s. 1) 91 artiklasta käy ilmi, että velasta vapautumisen porrastaminen tai velan peruuttaminen on pelkkä mahdollisuus, joka velkojana olevalle toimielimelle on tarjottu. Tässä asiayhteydessä virkamiestuomioistuin katsoi, että oikeutta tuomioistuinkäsittelyyn ei suojata asianmukaisella tavalla jos se seikka, joutuuko asianosainen vastaamaan menettelyn päätteeksi huomattavista oikeudenkäyntikuluista vai ei, jätetään vain vastapuolen päätettäväksi ja että sitä vastoin, jos vaikeuksia ilmenee, tuomioistuimen tehtävänä on oltava oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistaminen asianosaisen maksukyvyn kaltaisten seikkojen mukaan.

6. OIKEUSVOIMA

Virkamiestuomioistuin muistutti 7.6.2016 antamassaan määräyksessä *Verile v. komissio* (F-108/12, [EU:F:2016:125](#)), että oikeusvoiman periaatteella on keskeinen merkitys unionin oikeusjärjestyksessä. Sekä oikeusrauhan ja oikeussuhteiden vakauden että hyvän lainkäytön varmistamiseksi on nimittäin tärkeää, että käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen käytön tai näitä oikeussuojakeinoja varten säädettyjen määräaika-

päättymisen jälkeen lainvoimaisiksi tulleet tuomioistuinten ratkaisuja ei voida enää saattaa kyseenalaisiksi. Käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin, joka lausui asiasta muutoksenhakutuomioistuimena, oli 13.10.2015 antamassaan tuomiossa **komissio v. Verile ja Gjergji** (T-104/14 P, [EU:T:2015:776](#)) määritellyt kanteen kohteen uudelleen siten, ettei se ollut ensimmäisessä oikeusasteessa riitautettu asiakirja vaan toinen päätös. Tämä toinen päätös oli kuitenkin viitenumerolla F-108/12 rekisteröidyn kanteen kohteena. Koska tuomiosta oli tullut lainvoimainen ja koska edellä mainitun uudelleenmäärittelyn seurauksena unionin yleisen tuomioistuimen tuomio ja asian F-108/12 kanteen kohde ja asianomaiset olivat samat, virkamiestuomioistuin katsoi, että tämä viimeksi mainittu kanne oli jäänyt vaille kohdetta ja että lausunnon antaminen siitä raukesi.

II PÄÄASIAA KOSKEVAT KYSYMYKSET

TOIMENPITEIDEN PÄTEVYYDEN YLEISET EDELLYTYKSET JA PERUSOIKEUDET

1. JOHDANTO-OSAN ULOTTUVUUS

Virkamiestuomioistuin muistutti 2.3.2016 antamassaan tuomiossa **Frieberger ja Vallin v. komissio** (F-3/15, [EU:F:2016:26](#), valitus vireillä), että yleisesti sovellettavan toimen johdanto-osan tehtävä on esittää sen perustelut esittelemällä yleensä yhtäältä kokonaistilannetta, jonka vuoksi toimi annettiin, ja toisaalta yleiset tavoitteet, jotka toimella pyritään saavuttamaan. Näin ollen tällaisen toimenpiteen johdanto-osalla ei ole sitovaa oikeusvaikutusta eikä siihen voida vedota asianomaisen toimen varsinaisista säännöksistä poikkeamiseksi tai varsinkaan sen lainvastaisuuden osoittamiseksi.

2. MUODOLLISET PERUSTELUT

Asiassa **Frieberger ja Vallin v. komissio** (tuomio 2.3.2016, F-3/15, [EU:F:2016:26](#), valitus vireillä) virkamiestuomioistuin katsoi, että kun nimittävä viranomainen katsoo, että alkuperäisen toimenpiteen perustelut ovat samanaikaisesti sekä asianmukaiset että riittävät vastaamaan valituksessa esitettyihin väitteisiin, sillä ei ole syytä poiketa niistä korvaamalla niitä uusilla perusteluilla, mutta se voi tällaisessa tapauksessa hylätä valituksen ja esittää hylkäämispäätöksessä samat perustelut kuin alkuperäisessä toimenpiteessä. Virkamiestuomioistuin katsoi myös, että sellaisessa erityisessä tilanteessa, jossa useat asianomaiset ovat laatineet valituksia, joiden sanamuoto on sama, nimittävää viranomaista ei voida arvostella siitä, että se vastasi niihin yhdenmukaisella tavalla. Tämä toimintatapa on sitä vastoin hyvän hallinnon periaatteen mukainen ja sillä taataan valittajien yhdenmukainen kohtelu.

3. UUSIEN HENKILÖSTÖSÄÄNTÖJEN SÄÄNNÖSTEN AJALLINEN SOVELLETTAVUUS

Asiassa **Stips v. komissio** (tuomio 19.7.2016, F-131/15, [EU:F:2016:154](#)) virkamiestuomioistuin pohti uudelleenluokittelujärjestelmää, jonka komissio on ottanut käyttöön Euroopan unionin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen (jäljempänä palvelussuhteen ehdot) 2 artiklan d alakohdan mukaisesti palvelukseen otettuja väliaikaisia toimihenkilöitä varten. Virkamiestuomioistuin katsoi tässä asiassa, että kun komissio tekee väliaikaisen toimihenkilön uudelleenluokittelemista koskevan päätöksen sen jälkeen kun uudet henkilöstösäännöt tulivat voimaan 1.1.2014, sen on myös silloin kun tämä päätös koskee vuoden

2013 uudelleenluokittelukierrosta, sovellettava analogisesti näiden uusien henkilöstösääntöjen säännöksiä, erityisesti sen 45 artiklaa ja liitteessä I olevassa osassa A olevaa 1 kohtaa, jonka mukaan palkkaluokka AD 12 on hallintovirkamiesten tehtäväryhmän virkamiesten korkein palkkaluokka, kun heitä ei ole ennalta luokiteltu johonkin sellaiseen tyyppivirkaan, jossa urakehitys voi jatkua tätä palkkaluokkaa korkeampiin palkkaluokkiin. Käsiteltävässä asiassa virkamiestuomioistuin totesi, että uusien henkilöstösääntöjen voimaantulopäivänä eli 1.1.2014 kantajalla oli ainoastaan kelpoisuus tulla luokitelluksi uudelleen ilman minkäänlaista saavutettua oikeutta tällaiseen uudelleenluokitteluun, joten komissio ei millään tavoin ollut asettanut kyseenalaiseksi kantajan ennen tätä päivää saavuttamia oikeuksia.

4. HALLINNOLLISTEN TOIMIEN UUDELLEENTARKASTELU

Virkamiestuomioistuin katsoi 25.1.2016 antamassaan tuomiossa *Darchy v. komissio* (F-47/15, [EU:F:2016:3](#)), että hallinto on velvollinen tarkastelemaan uudelleen virkamiehen tilanteen ja harkitsemaan uudelleen ainakin jatkoa varten päätöstä evätä häneltä sellainen jatkuva etuus kuten huollettavana olevasta lapsesta maksettava lisä, jos on osoitettu, että asianomaisella oli oikeus vaatia kyseisen etuuden maksamista ja siis että hänelle aikaisemmin tehty epäävä päätös oli lainvastainen siitä huolimatta, että epäävästä päätöksestä oli tullut lopullinen valituksen tekemisen ja kanteen nostamisen määräaikaisten päättymisen vuoksi. Tällaisissa olosuhteissa oikeusvarmuuden periaatteella ei voida perustella sitä, että hallinto pysyttää voimassa lainvastaisen tilanteen. Sitä vastoin huolenpitovelvollisuus tai hyvän hallinnon periaate eivät voi velvoittaa hallintoa jättämään noudattamatta valituksen ja kanteen määräaikoja, jotka kuuluvat oikeusjärjestyksen perusteisiin ja joista hallinto ei näin ollen voi vapaasti päättää, eikä hallinto voi niiden vuoksi joutua tarkastelemaan uudelleen jo päättyneen ajanjakson osalta päätöstä, josta on tullut lopullinen. Asian laita on täten myös siltä osin kuin on kyse oikeusvarmuuden periaatteesta, jolle tämä mahdollisuus nimenomaan perustuu.

5. VIITTAAMINEN EUROOPAN UNIONIN PERUSOIKEUSKIRJAN PERIAATTEISIIN

Virkamiestuomioistuin katsoi 2.3.2016 antamassaan tuomiossa *Frieberger ja Vallin v. komissio* (F-3/15, [EU:F:2016:26](#), valitus vireillä), että perusoikeuskirjan 27 artiklassa määrätään, että työntekijöille on asianmukaisilla tasoilla taattava mahdollisuus saada tietoa ja tulla kuulluksi unionin oikeuden sekä kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisissa tapauksissa ja niissä määrättyin edellytyksin, joten tämä artikla ei voi tuottaa täysiä vaikutuksiaan, jos sitä ei ole täsmennetty. Näin ollen virkamiestuomioistuin katsoi, että menettelyn kannalta väitettä ei voida perustella vain perusoikeuskirjan 27 artiklalla.

6. VELVOLLISUUS LOJAALIIN YHTEISTYÖHÖN KANSALLISTEN TUOMIOISTUINTEN KANSSA

Virkamiestuomioistuin muistutti 19.7.2016 antamassaan tuomiossa *Earlie v. parlamentti* (F-130/14, [EU:F:2016:156](#)), että kaikkien toimielinten on niille kansallisia tuomioistuimia kohtaan kuuluvan lojaalin yhteistyön velvollisuuden mukaisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin sellaisten vaatimusten johdosta, jotka koskevat kansallisen tuomioistuimen antaman sellaisen määräyksen täytäntöönpanoa kuten määräyksen, jossa vahvistetaan entisen virkamiehen velvollisuus maksaa entiselle puolisolleen elatusapua. Kun tämä määräys on annettu tiedoksi asianomaiselle toimielimelle, tämä lojaalin yhteistyön velvollisuus merkitsee, että vaikka toimielin ei ole tuomioistuimen päätöksen välitön vastaanottaja, sen on elatusvelvollisen virkamiehen työnantajana noudatettava kyseistä päätöstä ja pidättäydyttävä hyväksymästä elatusvelvollisen virkamiehen hakemusta, joka on ilmeisellä tavalla ristiriidassa kyseisessä päätöksessä virkamiehelle suoraan

asetettujen velvollisuuksien kanssa. Näin ollen kun kansallisen tuomioistuimen määräyksessä asetetaan entiselle virkamiehelle velvollisuus tehdä työnantajalleen eli unionin toimielimelle hakemus siitä, että hänen eläkkeestään pidätetään hänen entiselle puolisolleen maksamansa elatusavun määrä ja että tämä summa maksetaan tälle viimeksi mainitulle, toimieli voi kieltäytyä hyväksymästä entisen virkamiehen hakemusta, joka on ristiriidassa tämän määräyksen sanamuodon kanssa ja jossa hän vaatii näiden maksujen lakkauttamista.

7. OIKEUS TULLA KUULLUKSI

Asiassa, jossa annettiin 5.2.2016 tuomio **GV v. EUH** (F-137/14, [EU:F:2016:14](#)), virkamiestuomioistuin muistutti ensinnäkin omasta oikeuskäytännöstään, jonka mukaan puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen henkilöstösääntöjä koskeissa asioissa ja erityisemmin oikeus tulla kuulluksi seikoista, joihin voidaan vedota sopimussuhteista toimihenkilöä vastaan perustelemaan hänelle vastaista päätöstä, muodostavat olennaisen menettelymääräyksen, jonka loukkaamiseen voidaan vedota viran puolesta. Tässä asiassa virkamiestuomioistuin totesi, että EUH oli irtisanonut työntekijän ilman, että häntä oli kuultu ennalta, vaikka sillä ei ollut minkäänlaisia vaikeuksia noudattaa hyvän hallinnon periaatteesta johtuvia velvollisuuksiaan ilmoittamalla asianomaiselle kirjallisesti syyt, joiden vuoksi se aikoi irtisanoa hänet ja tarjoamalla hänelle mahdollisuuden esittää tästä kohtuullisessa ajassa näkemyksensä kirjallisesti ja/tai suullisesti. Tässä asiayhteydessä katsottiin, ettei EUH voinut vedota oman hallintonsa sisäisiin tilanteisiin, kuten päätöksentekomenettelyn vaikeuksiin, mukaan lukien tilanteisiin, jotka liittyvät joidenkin sen yksiköiden vastustukseen, perustellakseen unionin primaarioikeuden määräyksistä johtuvien velvollisuuksien noudattamatta jättämistä.

Toisessa asiassa, jossa väliaikaisen toimihenkilön määräaikaista työsopimusta ei ollut uusittu vaikka asianomaiselle ei ollut tarjottu mahdollisuutta esittää tehokkaasti huomautuksiaan ennen päätöksen tekemistä (tuomio 19.7.2016, **Opreana v. komissio**, F-67/15, [EU:F:2016:153](#)), virkamiestuomioistuin katsoi, että vastaajan tältä osin esittämä ainoa perustelu eli se, että kantajan antama vastaus osoitti kantajan saaneen tiedon tästä päätöksestä "aikaisemmin", koska siinä käytettiin sanamuotoa "kuten sanoin teille aikaisemmin", ei juurikaan vakuuttanut sitä. Kun vastaajalle esitettiin istunnon aikana tätä koskeva kysymys, hän jätti mainitsematta tämän väitetysti ennalta annetun tiedon tarkan ajankohdan, paikan ja yksityiskohdat.

8. OIKEUS HYVÄÄN HALLINTOON

Virkamiestuomioistuin katsoi 19.7.2016 antamassaan tuomiossa **Stips v. komissio** (F-131/15, [EU:F:2016:154](#)), jossa oli kyse uudelleenluokittelujärjestelmästä, jonka komissio on ottanut käyttöön palvelussuhteen ehtojen 2 artiklan d alakohdan mukaisesti palvelukseen otettuja sellaisia väliaikaisia toimihenkilöitä varten, joilla on toistaiseksi voimassa oleva työsopimus, että kun komissio teki päätöksensä, jonka mukaan kantajaa ei luokitella uudelleen palkkaluokkaan AD 13 vuoden 2013 uudelleenluokittelukierroksella, vasta 21.1.2015 eli yli vuoden kuluttua kierroksen päättymisen jälkeen ilman, että se oli toteuttanut toimenpiteitä, joilla se olisi pyrkinyt saattamaan sen päätökseen ennen 31.12.2013, komissio rikkoi oikeutta hyvään hallintoon ja muun muassa työntekijöidensä oikeutta oikeudenmukaiseen kohteluun. Virkamiestuomioistuin katsoi, että vaikka komissio ei viivytellyt vuoden 2013 uudelleenluokittelukierroksen järjestämisessä ja vaikka se oli ryhtynyt kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin suorittaakseen asianmukaista huolellisuutta noudattaen niiden muutaman väliaikaisen toimihenkilön ansioiden vertailun, joilla oli toistaiseksi voimassa oleva työsopimus ja jotka olivat uudelleenluokittelukelpoisia heti vuoden 2013 kierroksella, se olisi voinut vahvistaa vuoden 2013 uudelleenluokittelukierroksella uudelleen luokiteltujen väliaikaisten toimihenkilöiden luettelon ennen kuin henkilöstösääntöjen uusi 45 artikla ja liitteessä I olevan A osan 1 kohta tuli 1.1.2014 voimaan; näissä säännöksissä rajoitetaan vastedes hallintovirkamiesten urakehityksen mahdollisuutta palkkaluokkaa AD 12 korkeampiin palkkaluokkiin silloin, kun heitä ei ole ennalta luokiteltu johonkin sellaiseen tyyppivirkaan,

jossa urakehitys on mahdollinen tätä palkkaluokkaa korkeampiin palkkaluokkiin, kuten kantaja. Esillä olleessa asiassa virkamiestuomioistuin katsoi myös, että komissio ei voi vedota sääntöön, jonka mukaan virkamiesten oikeuksia ja etuja on aina suojattava voimassa olevien säännösten rajoissa, koska käsiteltävässä asiassa tällaisen väitteen hyväksymisestä seuraisi, että olisi riittävää, että hallinto viivyttää harkintansa mukaan uudelleenluokittelukierroksen järjestämistä ja päätökseen saattamista ja hyötyy ajan kulumisesta soveltaakseen uudelleenluokittelua koskevia uusia säännöksiä, jotka ovat asianomaisille vähemmän edullisia.

Asiassa **Bulté ja Krempa v. komissio** (tuomio 5.2.2016, F-96/14, [EU:F:2016:10](#)), jossa oli kyse komission päätöksestä muuttaa taannehtivin vaikutuksin eläkkeitä, joita kantajille maksettiin heidän kuolleen entisen virkamiehen edunsaajan ominaisuudessaan ja periä takaisin aiheettomasti maksetut määrät, virkamiestuomioistuin katsoi, että asiassa ei täytynyt riidanalaisten suoritusten ilmeistä sääntöjenvastaisuutta koskeva edellytys, joka henkilöstösääntöjen 85 artiklassa asetetaan aiheettomasti maksettujen määrien palauttamiselle. Virkamiestuomioistuin katsoi muun muassa, että komission virheet olivat niin vakavia, että ne voivat aiheutua vain siitä, että komissio laiminlöi velvollisuuttaan tarkastella kantajien asiakirja-aineistot huolella, kuten hyvän hallinnon periaate edellyttää.

9. HUOLELLISUUSVELVOLLISUUS

Virkamiestuomioistuimella oli käsiteltävänä kanne (tuomio 19.7.2016, **Opreana v. komissio**, F-67/15, [EU:F:2016:153](#)), joka koski väliaikaisen toimihenkilön määräaikaisen työsopimuksen uusimatta jättämistä sen jälkeen, kun toimihenkilö oli hakenut työsopimuksensa uusimista ja kun vastaajalla oli tiedossaan, että hän oli raskaana; virkamiestuomioistuin katsoi, että vastaaja oli rikkonut ilmeisellä tavalla huolenpitovelvollisuuttaan, koska kantajan etuja ei ollut otettu huomioon millään tavalla. Asiakirja-aineistosta ei nimittäin käynyt ilmi, että vastaaja oli kuullut kantajaa tai kehottanut tätä esittämään huomautuksensa työpaikkansa säilyttämistä koskevasta intressistään. Lisäksi vastaaja ei ollut ilmoittanut kantajalle siitä, että hänen hoitamastaan tehtävästä julkaistaisiin pian avointa tehtävää koskeva ilmoitus, ja se oli käsitelty kantajan esittämän työsopimuksen uusimista koskevan hakemuksen lyhyesti ja jopa ylimalkaisesti. Vastaaja ei myöskään ottanut huomioon kantajan etuja eikä hänen tilannettaan, joka oli epävarma siltä osin, että hän oli raskaana ja synnyttäisi pian, minkä vuoksi hän oli tietyn aikaa estynyt hakemasta aktiivisesti uutta työtä ja palaamasta työmarkkinoille.

10. VIRKAMIEHEN TAI TOIMIHENKILÖN OIKEUS TUTUSTUA HÄNTÄ KOSKEVAAN ASIAKIRJA-AINEISTOON

Asiassa, jossa annettiin 12.5.2016 tuomio **FS v. ETSK** (F-102/15, [EU:F:2016:117](#)), ETSK:n puheenjohtaja oli antanut eräälle komitean entiselle puheenjohtajalle tehtävän toimia sovittelijana, jonka yhteydessä hän kuuli useita henkilöitä ja laati tehtävänantajalleen osoitetun luottamuksellisen kertomuksen. Kantaja pyysi saada tutustua tähän kertomukseen, kun taas vastaaja perusteli kielteistä päätöstään toimielimen jäsenten välisen kirjeenvaihdon salassapitoa ja liikesalaisuutta koskevalla velvollisuudella. Virkamiestuomioistuin kuitenkin katsoi, että kyseisen kertomuksen sisältö vahvisti sen, ettei se ollut kahden kyseessä olevan elimen jäsenen välistä ammatillista tai yksityistä kirjeenvaihtoa, joka koskee tämän elimen toimintaa, vaan että kyseessä oli sitä vastoin kantajaa koskeva asiakirja perusoikeuskirjan 41 artiklan 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettulla tavalla ja että se oli saatettu elimen puheenjohtajan tietoon, jotta tämä voi tarvittaessa kohdistaa asianomaiseen nimittävän viranomaisen toimivaltaa kurinpidollisissa asioissa.

VIRKAMIESTEN PALKKAUS JA SOSIAALIETUUDET

1. SOSIAALITURVA

Virkamiestuumioistuimen mukaan on selvää, että jos yhteiseen sairausvakuutusjärjestelmään kuuluva voi perustellusti katsoa, että hänen sairauskulunsa korvataan periaatteessa henkilöstösääntöjen 72 artiklan 1 kohdassa säädettyjen enimmäismäärien rajoissa, maksutoimisto voi kuitenkin laillisesti kieltäytyä korvaamasta tiettyjä kuluja, jos se katsoo, että nämä kulut liittyvät hoitoon tai terveyspalveluihin, joiden tieteellistä pätevyyttä ei ole osoitettu. Tässä yhteydessä lääketieteen kehitys ja nykyaikaiset menetelmät mahdollistavat sen, että lääketieteellisiä hoitotoimenpiteitä, jotka aikaisemmin edellyttivät sairaalassaoloa, voidaan vastedes tarjota polikliinisinä toimenpiteinä, ja vakuutetun tehtävänä on kiinnittää huomiota tähän kehitykseen ja perustella, minkä vuoksi kiistanalainen sairaalassaolo on tarpeellinen (tuomio 25.5.2016, **GW v. komissio**, F-111/15, [EU:F:2016:122](#)).

Lisäksi virkamiestuumioistuin katsoi edelleen sairaalahoidon kuluista, että kun otetaan huomioon sairauskulujen korvaamista koskevien yleisten täytäntöönpanosäännösten II luvun 2 osan 1.1 kohta, korvattavia sairaalassaolon kuluja ovat ne, jotka liittyvät lääketieteelliseen hoitoon (tuomio 25.5.2016, **GW v. komissio**, F-111/15, [EU:F:2016:122](#)).

Samassa tuomiossa virkamiestuumioistuin muistutti, että asiantuntijalääkäreiden, lääketieteellisen lautakunnan ja hallinnon on tarkasteltava niiden käsiteltäväksi saatettu tilanne konkreettisella ja yksityiskohtaisella tavalla ja että hallinnon tehtävänä on lisäksi näyttää toteen, että tällainen arviointi on tehty. Virkamiestuumioistuin täsmensi myös, että vaikka asiantuntijalääkäreiden, lääketieteellisen lautakunnan ja hallinnon on tämän arvioinnin yhteydessä annettava lausuntonsa tieteellisen kirjallisuuden perusteella, ne eivät voi jättää ottamatta huomioon asianomaisen todellista kokonaisterveydentilaa, koska hoidon tai sairaalassaolon toimivuuden arviointi on lääketieteellinen kysymys. Tämä velvollisuus ottaa huomioon yhteisessä sairausvakuutusjärjestelmässä vakuutetun henkilön henkilökohtainen tilanne perustuu lisäksi huolenpitovelvollisuuteen (tuomio 25.5.2016, **GW v. komissio**, F-111/15, [EU:F:2016:122](#)).

Virkamiestuumioistuin katsoi myös, että lääketieteellisellä lautakunnalla on vain neuvoa-antava toimivalta, kuten Euroopan unionin virkamiesten sairausvakuutusjärjestelmää koskevien yhteisten määräysten 41 artiklasta käy ilmi, ja se päätteli tästä, että sen suositukset eivät ole sääntöjä, joihin voidaan vedota virkamiehiä vastaan, vaan jokaisen yksittäistapauksen valossa kumottavissa olevia olettamia (tuomio 25.5.2016, **GW v. komissio**, F-111/15, [EU:F:2016:122](#)).

Katsottuaan, että asiantuntijalääkäreiden henkilöstösääntöjen 72 artiklan yhteydessä yksipuolisesti esittämiin lausuntoihin ei liity osapuolten välisen tasapainon osalta samantasoisia takeita kuin niihin lausuntoihin, joita lääketieteellinen lautakunta tai työkyvyttömyyslautakunta on tehnyt saman asiakirjan 73 artiklan nojalla, virkamiestuumioistuin totesi, että jos komission kehotusten mukaisesti katsotaan, että yhteisen sairausvakuutusjärjestelmän vakuutettujen lääkäreiden jälkikäteen laatimilla lääkärinlausunnoilla ei sellaisenaan oletodistusrvoa, näiltä viimeksi mainituilta evättäisiin perustavanlaatuinen puolustautumiskeino, joka voi johtaa siihen, että hallinto tarkistaa alkuperäisen kantansa olla korvaamatta sairauskuluja (tuomio 25.5.2016, **GW v. komissio**, F-111/15, [EU:F:2016:122](#)).

2. ELÄKKEET

Virkamiestuumioistuimen käsiteltäväksi oli saatettu kanne, joka oli seurausta henkilöstösääntöihin vuonna 2013 tehdyistä muutoksista, ja se katsoi, että henkilöstösääntöjen 83 artiklan 2 kohtaa ja 83 a artiklan 1,

3 ja 4 kohtaa on tulkittava siten, että eläkejärjestelmä on tasapainossa henkilöstösääntöjen liitteessä XII tarkoitetulla vakuutusmatemaattisella tavalla, jos eläkemaksuilla, jotka palveluksessa olevien virkamiesten on joka vuosi maksettava, voidaan rahoittaa kolmasosa niiden oikeuksien tulevasta määrästä, jotka nämä virkamiehet ovat saavuttaneet saman vuoden aikana. Tästä seuraa, että virkamiesten velvollisuus rahoittaa yksi kolmasosa eläkejärjestelmän rahoittamiseen tarvittavasta määrästä, on ymmärrettävä edellä mainitulta vakuutusmatemaattiselta kannalta ja pitkällä aikavälillä, joten arvioinnissa tapahtuvia vääristymiä ei voida sulkea pois (tuomio 2.3.2016, *Frieberger ja Vallin v. komissio*, F-3/15, [EU:F:2016:26](#), valitus vireillä, asia T-232/16 P).

Virkamiestuumioistuin katsoi samassa tuomiossa myös, että laillinen eläkeikä, joka vahvistetaan henkilöstösääntöjen liitteessä XIII olevassa 22 artiklassa ja jota nostettiin vuoden 2013 uudistuksen myötä, on vain seikka, joka vaikuttaa yhdessä kyseisessä liitteessä tarkoitettujen muiden tekijöiden kanssa (korko, kuolleisuus, palkkojen kehitys, jne.), jotta varmistetaan kolmasosa tästä tasapainosta. Näin ollen unionin eläkejärjestelmä on järjestetty solidaarisuusperiaatteen mukaisesti eikä sitä ole suunniteltu niin, että virkamiehelle maksettava eläke on täsmällinen vastike hänen tähän järjestelmään maksamistaan osuuksista, joten virkamiehet eivät voi vaatia, että heille maksetaan takaisin mahdollinen ylijäämä, joka on seurausta eläkeiän nostamisesta ja aikaisempaa pidemmästä jaksosta, jonka ajan he ovat maksaneet osuuksia (tuomio 2.3.2016, *Frieberger ja Vallin v. komissio*, F-3/15, [EU:F:2016:26](#), valitus vireillä, asia T-232/16 P).

Virkamiestuumioistuin katsoi tässä samassa tuomiossa vielä, että mikään henkilöstösääntöjen liitteessä XIII olevan 26 artiklan 5 kohdassa ei ole esteenä sille, että kun virkamiehen eläkeoikeudet on vuoden 2004 uudistuksella toteutetun laillisen eläkeiän ensimmäisen nostamisen jälkeen arvioitu ensimmäisen kerran uudelleen, virkamiehen osalta suoritetaan toinen uudelleenarviointi, jossa otetaan huomioon tämän laillisen eläkeiän nostaminen henkilöstösääntöjen liitteessä XIII olevan 22 artiklan, sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 2013 uudistuksen yhteydessä, mukaisesti.

3. ERORAHA

Virkamiestuumioistuin täsmensi 2.3.2016 antamassaan tuomiossa *FX v. komissio* (F-59/15, [EU:F:2016:27](#)), että muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 39 artiklassa säädetty eroraha ei ole työsuhteen päättymisestä maksettava korvaus, johon asianomaisella työntekijällä on automaattisesti oikeus silloin, kun hänen työsopimuksensa irtisanotaan tai kun se päättyy, vaan se on taloudellinen toimenpide, josta säädetään henkilöstösääntöjen sosiaaliturvaa koskeissa säännöksissä. Näin ollen väliaikaisen toimihenkilön työsopimuksen irtisanominen tai sen voimassaolon päättyminen ei yksin muodosta automaattisesti oikeutta erorahan maksamiseen. Eläkejärjestelmää koskevista merkityksellisistä säännöksistä ja muun muassa henkilöstösääntöjen 39 artiklasta ja liitteessä VIII olevan 12 artiklan 2 kohdasta käy ilmi, että väliaikaisella toimihenkilöllä on oikeus erorahaan silloin kun hän on lakannut olemasta työsopimuksen osapuoli tämän työsopimuksen irtisanomisen tai päättymisen seurauksena ja kun hänellä ei ole aikomusta toimia muissa tehtävissä Euroopan unionin palveluksessa, ja kun hän ei kuitenkaan kyseisenä ajankohtana täytä edellytyksiä saadakseen vanhuuseläkettä välittömästi tai viiveellä taikka niitä edellytyksiä, jotka mainitaan henkilöstösääntöjen liitteessä VII olevan 12 artiklan 1 kohdan b alakohdan i–iv alakohdassa.

Samassa asiassa katsottiin myös, että henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 12 artiklan 2 kohdassa olevaa tehtävien lopullisen päättymisen käsitettä, jota sovelletaan analogisesti väliaikaiseen toimihenkilöön, voidaan tulkita vain tapauskohtaisesti kunkin asian olosuhteiden mukaan juuri siinä tarkoituksessa, että vältettäisiin mahdollisuuksien mukaan erorahan maksaminen Euroopan unionin työntekijälle, joka hakemuksen tekemisen ajankohtana, kun hänen työsopimuksensa on päättymässä, tietää varsin hyvin, että hän voisi jatkaa Euroopan unionin palveluksessa. Tässä tarkoituksessa erorahan maksaminen automaattisesti vain sen vuoksi, että työntekijän työsopimus on irtisanottu tai että sen voimassaolo on päättynyt, olisi ristiriidassa

paitsi tämän säännöksen tarkoituksen kanssa, mutta myös Euroopan unionin hyvän taloushallinnon yleisen periaatteen kanssa.

4. IKÄLISÄT

Virkamiestuomioistuin muistutti, että toimielinten on tulkittava suppeasti säännöksiä, joissa luodaan oikeus taloudellisiin etuuksiin ja katsoi 12.5.2016 antamassaan tuomiossa **FS v. ETSK** (F-50/15, [EU:F:2016:119](#)), että henkilöstösääntöjen 44 artiklan toisessa kohdassa säädetty ikälisä tulisi myöntää vain tapauksissa, joissa virkamies nimitetään yksikönpäälliköksi, johtajaksi tai pääjohtajaksi "samaa palkkaluokkaan" kuin jossa hän oli aiemmassa tehtävässään ja että lisäksi henkilöstösäännöissä ei säädetty ennen 1.1.2014 tämän säännöksen soveltamisesta analogisesti väliaikaisiin toimihenkilöihin.

VIRKAMIESTEN JA TOIMIHENKILÖIDEN URA

1. AMMATTIJÄRJESTÖIDEN TAI AMMATILLISTEN JÄRJESTÖIDEN KÄYTETTÄVÄKSI ASETETUN HENKILÖSTÖN YLENTÄMINEN

Lausueessaan ammattijärjestön edustajan ylentämättä jättämisen laillisuudesta virkamiestuomioistuin katsoi 2.3.2016 antamassaan tuomiossa **Loescher v. neuvosto** (F-84/15, [EU:F:2016:29](#)), että virkamies ei voi vaatia toimielintä toteuttamaan sääntöjä, joilla järjestetään erityisesti virkamiesten ansioiden vertailun menettelyitä ja menetelmiä sen mukaan, mikä on heidän henkilöstösääntöjen mukainen asemansa ja ettei näin ollen minkäänlaista syrjintää aiheudu siitä, ettei käyttöön ole otettu ad hoc -arviointijärjestelmää virkamiehille, jotka hoitavat tehtäviä ammattijärjestön tai ammatillisen järjestön käytettäväksi asettamisen yhteydessä. Vaikka tiettyjen henkilöstön edustuksen tehtävien kuten henkilöstökomitean puheenjohtajan tai ammattijärjestön puheenjohtajan tehtävien hoitaminen voi joissakin tapauksissa mahdollistaa sen oletettaman, että kyseiset henkilöstön edustuksen tehtävät merkitsevät sellaisenaan vastuullisten tehtävien hoitamista, on ammattijärjestön käytettäväksi asetetun virkamiehen esitettävä mahdollista ylennystä varten näyttöä tosiasiallisesti ja erityisesti hoitamiensa vastuullisten tehtävien todenperäisyydestä, tasosta ja kestosta.

2. KURINPITOJÄRJESTELMÄ

Virkamiestuomioistuimella oli ratkaistavanaan sellaisen päätöksen laillisuus, jossa hallinto oli asianomaisen työntekijän valheellisten ilmoitusten johdosta päättänyt, että tältä työntekijältä tultaisiin hänen työ sopimuksensa päätyttyä epäämään kuuden vuoden ajaksi mahdollisuus tulla otetuksi toimielimen palvelukseen, ja se katsoi 20.7.2016 antamassaan tuomiossa **HC v. komissio** (F-132/15, [EU:F:2016:158](#)), että kun otetaan huomioon tällaisen toimenpiteen avoimesti pakottava tavoite, se merkitsi vain hallinnon määräämää seuraamusta moititusta toiminnasta. Riidanalainen päätös kumottiin täten kahdesta syystä eli yhtäältä, koska sen antamisessa ei käytetty perustana henkilöstösääntöjen mukaisen kurinpitäjärjestelmän säännöksiä ja toisaalta, koska siitä ei joka tapauksessa ollut säädetty seuraamuksissa, joita kyseisten henkilöstösääntöjen säännösten puitteissa voidaan määrätä.

Virkamiestuomioistuin katsoi 17.2.2016 antamassaan tuomiossa **Kerstens v. komissio** (F-23/15, [EU:F:2016:65](#), valitus vireillä), että komissiossa sovellettavassa kurinpitomenettelyssä vaatimus, jonka mukaan ennen kurinpitomenettelyn aloittamista on suoritettava hallinnollinen tutkimus, perustuu sen itsensä antamiin hallinnollisten tutkimusten ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeviin yleisiin täytäntöönpanosääntöihin.

Kun komissio aloittaa kurinpitomenettelyn ilman hallinnollista tutkimusta, se laiminlyö kyseisten säännösten mukaiset velvollisuutensa.

3. VÄLIAIKAISTEN TOIMIHENKILÖIDEN JA SOPIMUSSUHTEISTEN TOIMIHENKILÖIDEN SIIRTÄMINEN VIRASTON TOIMIPAIKAN SIIRTYESSÄ JÄSENVALTIOSTA TOISEEN

Pannakseen täytäntöön Euroopan unionin neuvoston päätöksen siirtää Euroopan poliisiakatemia (CEPOL) toimipaikka Budapestiin (Unkari) sen seurauksena, kun Yhdistynyt kuningaskunta kieltäytyi siitä, että tämä virasto sijaitisi jatkossa sen alueella, kyseisen viraston johtaja oli pyytänyt työntekijöitä siirtymään tehtäviinsä uudessa asemapaikassa ja ilmoittanut heille, että siirtymisestä kieltäytyminen vastaa irtisanoutumista. Useat työntekijöiden ryhmät, joista osa oli jäänyt Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja osa oli siirtynyt uuteen toimipaikkaan, nostivat kanteen virkamiestuomioistuimessa, joka katsoi 11.4.2016 antamassaan tuomiossa **FN ym. v. CEPOL** (F-41/15 DISS II, [EU:F:2016:70](#)), että sitä, ettei työntekijä saavu työpaikalleen, voidaan tämän työntekijän osalta pitää irtisanoutuvan henkilön menettelynä, joka katsotaan täten muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 47 artiklassa tarkoitetuksi irtisanoutumiseksi. Virkamiestuomioistuin muistutti muun muassa, että unionin lainsäätäjät taikka jäsenvaltioiden valtionpäämiehet tai hallitusten päämiehet voivat muuttaa milloin tahansa unionin eri toimielinten ja virastojen toimipaikkoja ja että henkilöstösääntöjen 20 artiklan mukaisesti, jota sovelletaan analogisesti väliaikaisiin ja sopimussuhteisiin toimihenkilöihin muuhun henkilöstöön sovellettavien palvelussuhteen ehtojen 11 ja 81 artiklan nojalla, unionin virkamiehillä ja toimihenkilöillä on velvollisuus asua asemapaikkansa paikkakunnalla tai sellaisen matkan päässä siitä, ettei heidän tehtäviensä hoitamiseksi aiheudu haittaa, ja se vahvisti lisäksi, että työsopimusten tekemiseen toimivaltainen viranomais voi päättää väliaikaisten ja sopimussuhteisten toimihenkilöiden asemapaikasta ja heidän asemapaikkojensa siirtämisestä toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevaan paikkaan, koska ainoastaan paikallisilla toimihenkilöillä, jotka on otettu palvelukseen työsopimuksella nimenomaan määrättylle paikkakunnalle, on oikeus vastustaa asemapaikkansa muuttamista, sillä heidän tapauksessaan työpaikan pysyvyys on osa toimen varsinaisia ehtoja.

4. TYÖNTEKIJÄN TYÖURAN KESKEYTYMINEN

Virkamiestuomioistuin sovelsi tuomiossa 17.2.2016, **DE v. EMA** (F-58/14, [EU:F:2016:16](#)) unionin yleisen tuomioistuimen 16.9.2015 antamaa tuomiota **EMA v. Drakeford** (T-231/14 P, [EU:T:2015:639](#)). Tämän viimeksi mainitun tuomion mukaisesti, kun on määriteltävä, onko palvelussuhteen ehtojen 2 artiklan a alakohdan mukaisen väliaikaisen toimihenkilön työsopimus tehtävä sen toisen uusimisen yhteydessä toistaiseksi voimassa olevaksi, palvelussuhteen ehtojen 8 artiklan ensimmäisen kohdan kolmannessa virkkeessä olevaa ilmaisua ”tämän jälkeen palvelussuhde voidaan uusida” on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan jokaista menettelyä, jolla palvelussuhteen ehtojen 2 artiklan a alakohdassa tarkoitetun väliaikaisen toimihenkilön työsuhdetta tällaisena toimihenkilönä jatketaan määräaikaisen työsopimuksen päätyttyä, vaikka tähän uusimiseen liittyisi palkkaluokan korotus tai suoritettavien työtehtävien muutos. Tässä unionin yleisen tuomioistuimen tuomiossa lisättiin, että asia voisi olla toisin ainoastaan, jos uusi sopimus merkitsisi urakehityksen keskeytymistä esimerkiksi siten, että kyseisen toimihenkilön työtehtävien luonne muuttuisi olennaisesti. Kyseisessä asiassa Euroopan lääkevirasto oli uusinnut kantajan väliaikaisen toimihenkilön työsopimuksen kerran ja tarjonnut hänelle tämän jälkeen uutta työsopimusta. Vertailtuaan kantajan ensimmäisen työsopimuksensa puitteissa hoitamia tehtäviä niiden tehtävien kanssa, joita hän hoiti toisen työsopimuksensa puitteissa, virkamiestuomioistuin totesi, että asianomaisen tehtävien luonne oli muuttunut olennaisesti työtehtävien ja vastuun osalta, hänen johto- ja valvontatehtäviensä osalta ja sen osalta, mikä oli

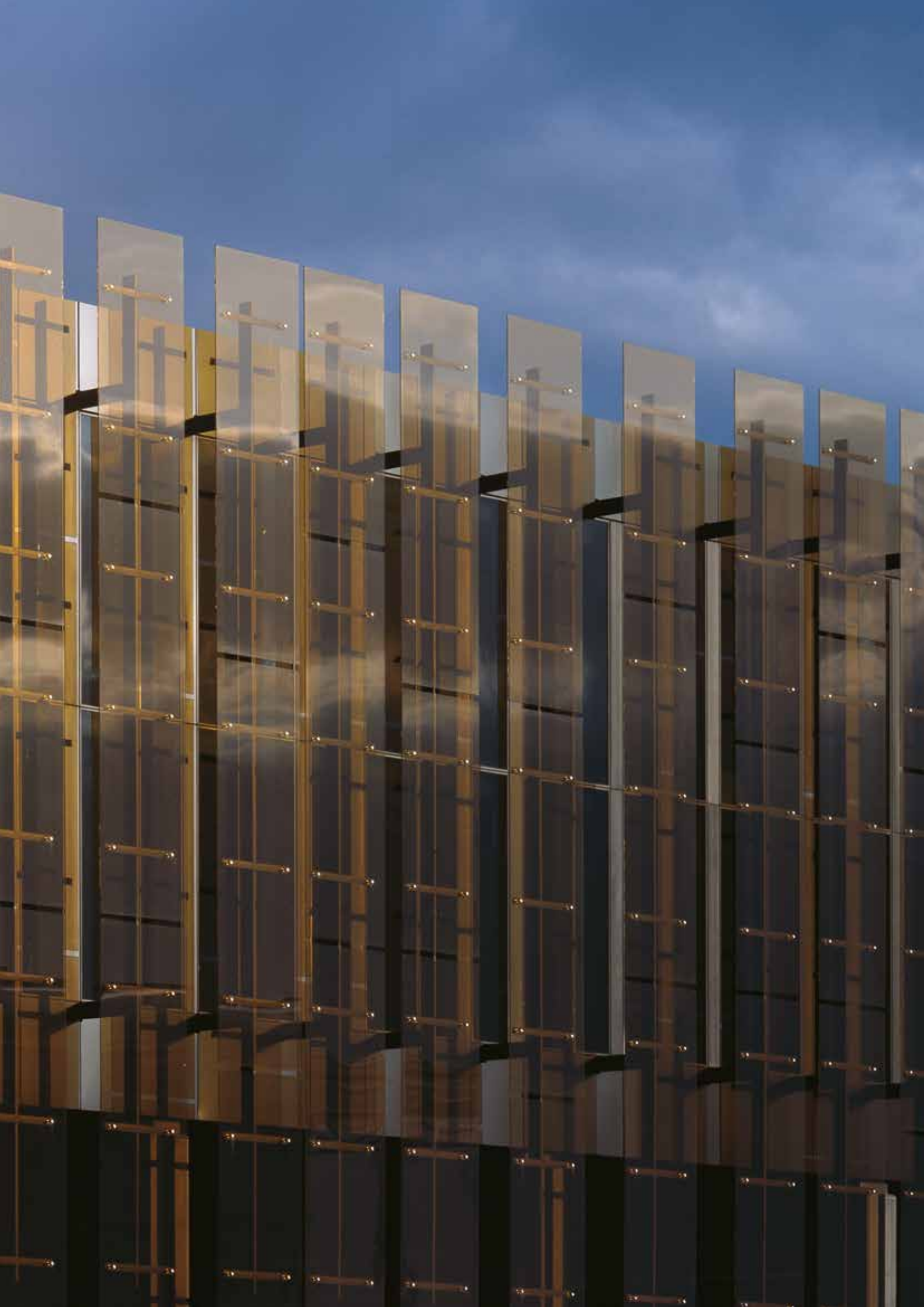
hänen asemansa virastossa, sellaisena kuin se ilmeni viraston organisaatiokaaviosta. Virkamiestuomioistuin katsoi, että nämä seikat merkitsivät keskeytystä urassa unionin yleisen tuomioistuimen edellä mainitussa tuomiossa tekemän tulkinnan kanssa yhdenmukaisella tavalla.

ILMIANTAJA

Virkamiestuomioistuimella oli käsiteltävänä sille kumoamistuomion jälkeen palautettu asia, jossa oli kyse siitä, että virkamies oli ilmiantanut henkilöstösääntöjen 12 a ja 22 a artiklan nojalla työpaikkakiusaamista merkitseviä tosiseikkoja tai muita tosiseikkoja, jotka antavat aiheita olettaa unionin etujen vastaisen mahdollisen lainvastaisen toiminnan mahdollisuutta, ja se totesi 2.6.2016 antamassaan tuomiossa **Bermejo Garde v. ETSK** (F-41/10 RENV, [EU:F:2016:123](#)), että sekä sellaisen virkamiehen tapauksessa, joka katsoo olevansa henkilöstösääntöjen 12 a artiklan mukaisen työpaikkakiusaamisen uhri että sellaisen virkamiehen tapauksessa, joka henkilöstösääntöjen 22 a artiklan nojalla tekee ilmiannon toimielimensä esimiehille tai suoraan Euroopan petostentorjuntavirastolle (jäljempänä OLAF), ilmoitetut tosiseikat on ilmoitettava asianomaiselle toimielimelle henkilöstösääntöjen 11 ja 12 artiklassa olevia yleisiä velvollisuuksia noudattaen.

Samassa tuomiossa virkamiestuomioistuin katsoi ensimmäiseksi, että esimiehestä tehty, työpaikkakiusaamista tai sukupuolista ahdistelua koskevat kantelut johtavat useimmissa tapauksissa asianomaisten virkamiesten välisen luottamussuhteen katkeamiseen. Tässä asiayhteydessä henkilöstösääntöjen 12 a artiklassa myönnetään kuitenkin tällaisten ilmiöiden torjumiseksi kiusaamisen uhriksi joutuneelle virkamiehelle "erityistä suojelua" säätämällä, että kun tämä virkamies on tehnyt tämän artiklan nojalla kantelun ja henkilöstösääntöjen 11 ja 12 artiklassa säädettyjen yleisten velvollisuuksien mukaisesti, toimieliin ei lähtökohtaisesti ole aiheuttanut hänelle minkäänlaista vahinkoa, varsinkin kun hänen ja oletetun kiusaajan välinen hallinnollinen luottamussuhde, muun muassa silloin kun tämä viimeksi mainittu on uhrin suora esimies, on katkennut.

Ilmiannon tehneen virkamiehen vilpittömän mielen arvioinnista niiden kolmen arviointiperusteen valossa, jotka unionin yleinen tuomioistuin vahvisti palauttamista koskevassa tuomiossaan (tuomio 8.10.2014, **Bermejo Garde v. ETSK**, T-530/12 P, [EU:T:2014:860](#)) ja joita ovat ilmiannettujen tekojen vakavuus, toimitettujen tietojen aitous tai todennäköisyys ja tietojen toimittamisen tavat, virkamiestuomioistuin katsoi, että henkilöstösääntöjen 22 a artiklassa ei edellytetä, että asianomainen näyttää toteen "vakavaa lainvastaisuutta tai laiminlyöntiä koskevan oletaman", joka olisi oikeudellisesti melko monitahoinen toimenpide, joka ei näin ollen ole mahdollinen kaikille unionin virkamiehille tai toimihenkilöille. Henkilöstösääntöjen 22 a artiklassa nimittäin vain säädetään, että virkamiehet, joilla on tiedossaan tosiseikkoja, "jotka voivat antaa aiheita olettaa" toimintaa, "joka voi merkitä" henkilöstösääntöjen mukaisten "velvollisuuksien vakavaa laiminlyöntiä", ilmoittaa siitä "välittömästi" esimiehilleen. Tämän jälkeen kantelun tehneen virkamiesten esimiehillä on henkilöstösääntöjen 22 a artiklan 2 kohdan mukaan velvollisuus ilmoittaa "välittömästi" OLAFille "kaikki todisteet", joita heillä on hallussaan heidän tietoonsa saatettujen sääntöjenvastaisuuksien osalta.

C | VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN OIKEUDENKÄYNTITILASTOT

I VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN YLEINEN TOIMINTA

1. Vireille tulleet asiat, ratkaistut asiat, vireillä olevat asiat (tammikuu 2012 – elokuu 2016)

II VIREILLE TULLEET ASIAT

2. Asioiden prosentuaalinen osuus vastaajana olevia tärkeimpiä toimielimiä kohden
3. Oikeudenkäyntikieli

III RATKAISTUT ASIAT

4. Tuomiot ja määräykset – Ratkaisukokoonpanot
5. Ratkaisun sisältö
6. Välitoimia koskevat asiat (2012–2016)
7. Käsittelyn kesto kuukausina (2016)

IV VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA

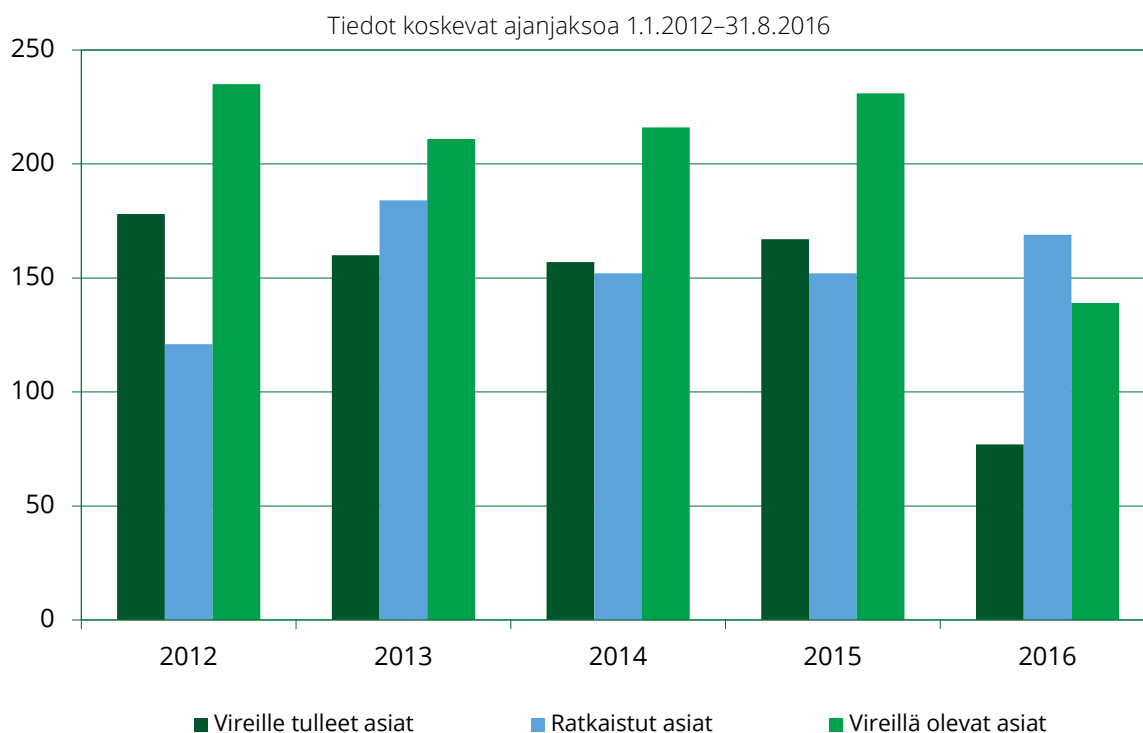
8. Ratkaisukokoonpano (2012–2016)
9. Kantajien määrä

V MUUTA

10. Virkamiestuomioistuimen ratkaisut, joista on valitettu unionin yleiseen tuomioistuimeen
11. Unionin yleiselle tuomioistuimelle tehtyihin valituksiin annetut ratkaisut (2012–2016)

I VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN YLEINEN TOIMINTA

1. VIREILLE TULLEET ASIAT, RATKAISTUT ASIAT, VIREILLÄ OLEVAT ASIAT (TAMMIKUU 2012 – ELOKUU 2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Vireille tulleet asiat	178	160	157	167	77
Ratkaistut asiat	121	184	152	152	169 ¹
Vireillä olevat asiat	235	211	216	231	139 ²

Ilmoitetut luvut (bruttoluvut) kuvaavat asioiden kokonaismäärää, johon ei vaikuta toisiinsa liittyvien asioiden yhdistäminen (yksi asian numero = yksi asia).

1 | Joista 2 yhdistettyjä asioita.

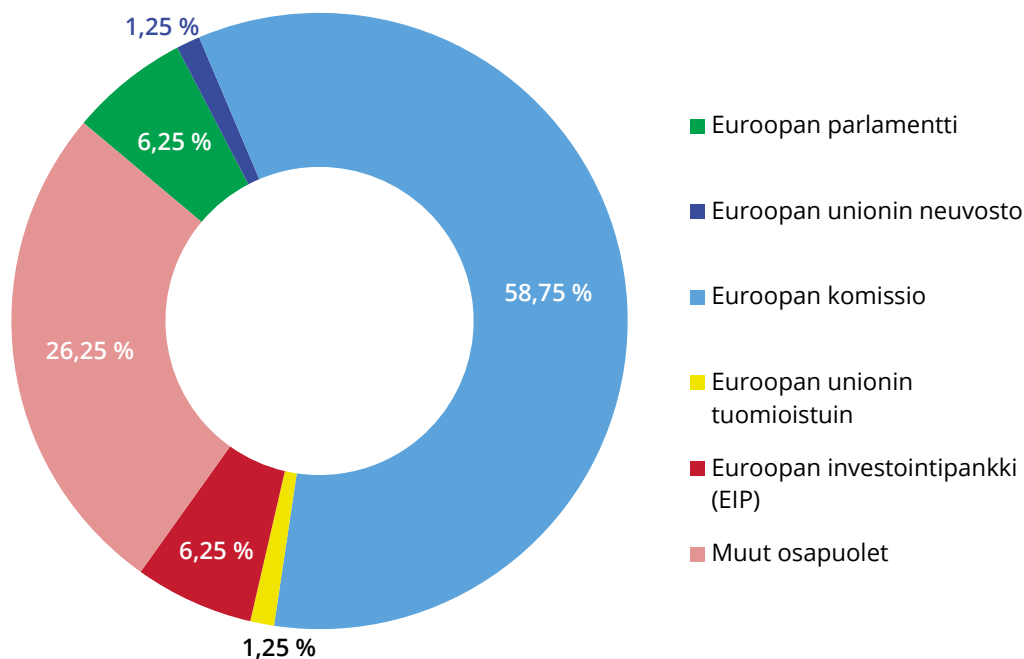
2 | Joista 46 asian käsittelyä on lykätty ja 4 asiaa ovat yhdistettyjä asioita.

II VIREILLE TULLEET ASIAT

2. ASIOIDEN PROSENTUAALINEN OSUUS VASTAAJANA OLEVIA TÄRKEIMPIÄ TOIMIELIMIÄ KOHDEN

Vireille tulleiden asioiden prosentuaalinen osuus (2016)

Tiedot koskevat ajanjaksoa 1.1.2012–31.8.2016

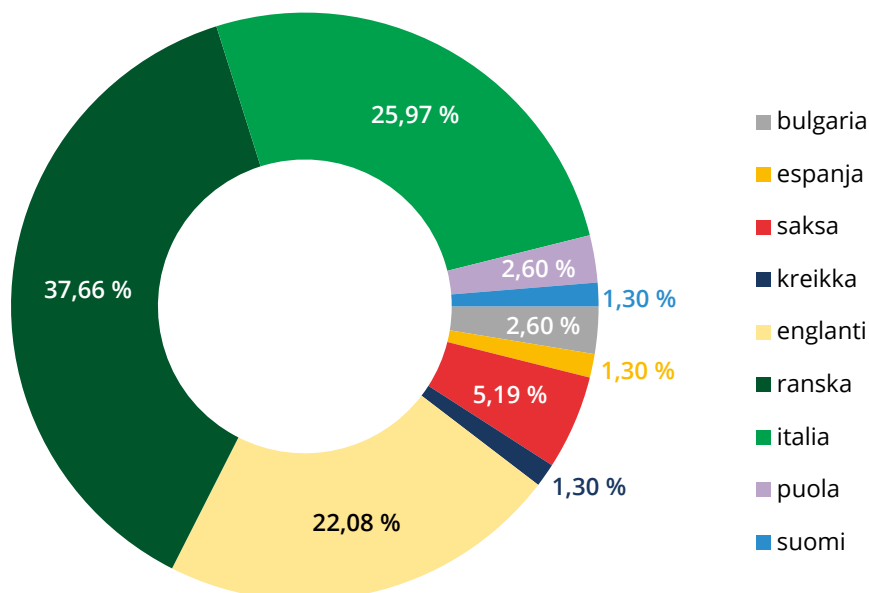

	2012	2013	2014	2015	2016
Euroopan parlamentti	6,11 %	5,66 %	11,80 %	8,38 %	6,25 %
Euroopan unionin neuvosto	3,89 %	3,77 %	8,70 %	5,99 %	1,25 %
Euroopan komissio	58,33 %	49,69 %	45,96 %	52,69 %	58,75 %
Euroopan unionin tuomioistuim		0,63 %		1,80 %	1,25 %
Euroopan keskuspankki (EKP)	1,11 %	1,89 %	1,24 %	2,40 %	
Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuim	2,22 %	0,63 %	1,24 %	0,60 %	
Euroopan investointipankki (EIP)	4,44 %	5,03 %	1,24 %	3,59 %	6,25 %
Muut osapuolet	23,89 %	32,70 %	29,81 %	24,55 %	26,25 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

3. OIKEUDENKÄYNTIKIELI

Tiedot koskevat ajanjaksoa 1.1.2012–31.8.2016

Jakautuminen vuonna 2016

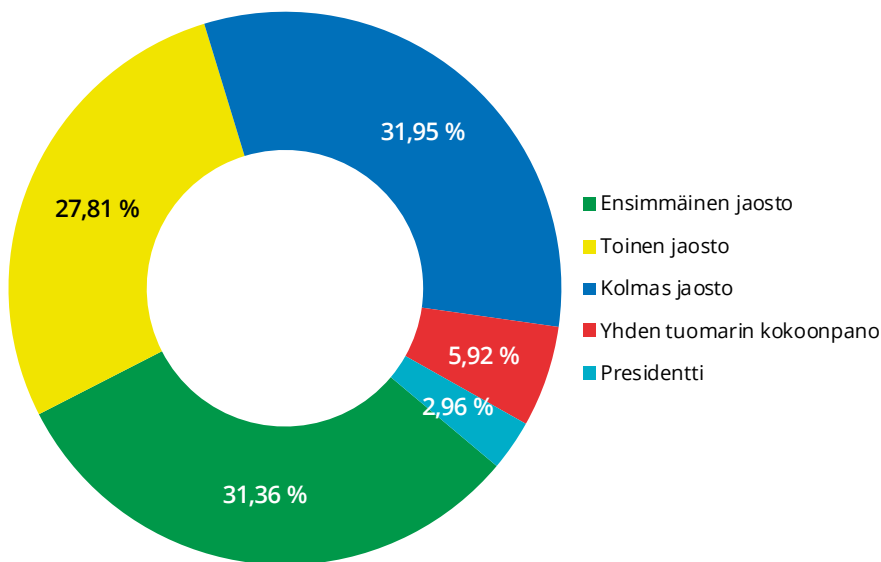
Oikeudenkäyntikieli	2012	2013	2014	2015	2016
bulgaria	2				2
espanja	3		2	5	1
saksa	5	2	9	7	4
kreikka	1	4	2	1	1
englanti	14	26	23	20	17
ranska	108	95	113	122	29
italia	35	21	8	8	20
hollanti	6	12		2	
puola	2				2
romania	2				
suomi					1
ruotsi				2	
Yhteensä	178	160	157	167	77

Oikeudenkäyntikieli tarkoittaa sitä kieltä, jolla kanne asiassa nostettiin, eikä se viittaa kantajan äidinkieleen tai kansallisuuteen.

III RATKAISTUT ASIAT

4. TUOMIOT JA MÄÄRÄYKSET – RATKAISUKOKOONPANOT

Tiedot koskevat ajanjaksoa 1.1.2012–31.8.2016

	Tuomiot	Määräykset, joilla asia on poistettu rekisteristä sen vuoksi, että siinä on tehty sovinto ¹	Muut määräykset, joilla käsittely on saatettu päätökseen	Yhteensä
Täysistunto				
Ensimmäinen jaosto	6		47	53
Toinen jaosto	18	1	28	47
Kolmas jaosto	21	4	29	54
Yhden tuomarin kokoonpano	7	3		10
Presidentti			5	5
Yhteensä	52	8	109	169

1 | Vuoden 2016 aikana virkamiestuomioistuin esitti 10 muussa asiassa sovintoehdotuksen, joka ei johtanut sovintoon.

5. RATKAISUN SISÄLTÖ

Tiedot koskevat ajanjaksoa 1.1.2012–31.8.2016

	Tuomiot		Määräykset				Yhteensä
	Kokonaan tai osittain hyväksytty kanteet	Kokonaan hylätty kanteet, lausunnon antamisen raukeaminen	Kanteet/hakemukset, joiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset (selvästi) puuttuvat tai jotka ovat perusteettomia	Sovintoratkaisut ratkaisukokoonpanon myötävaikutuksella	Asian poistaminen rekisteristä muusta syystä, lausunnon antamisen raukeaminen tai siirtäminen	Kokonaan tai osittain hyväksytty hakemukset (erityiset menettelyt)	
Asemapaikkaan määrääminen / Asemapaikan siirto	2	1					3
Kilpailu	1		2	1			4
Työsuhteen ehdot / Lomat		1					1
Arviointi/Ylennys		9	2		1		12
Eläkkeet ja työkyvyttömyyskorvaus	5	5	34		44		88
Kurinpitomenettelyt	1	4					5
Palvelukseen ottaminen / Nimitys / Palkkaluokan määrittäminen	2	1	2	1			6
Palkkaus ja korvaukset	2	4		1	2		9
Toimihenkilön sopimuksen purkaminen tai uudistamatta jättäminen	3	4	2	2	1		12
Sosiaaliturva / Ammattitauti / Onnettomuudet	4		2	2			8
Muut	3		4	1	1	12	21
Yhteensä	23	29	48	8	49	12	169

6. VÄLITOIMIA KOSKEVAT ASIAT (2012–2016)

Ratkaisut välitoimiasioissa		Ratkaisun sisältö		
		Hyväksyminen kokonaan tai osittain	Hylkääminen	Asian poistaminen rekisteristä
2012	11		10	1
2013	3		3	
2014	5	1	4	
2015	2		2	
2016	2		2	
Yhteensä	23	1	21	1

7. KÄSITTELYN KESTO KUUKAUSINA (2016)

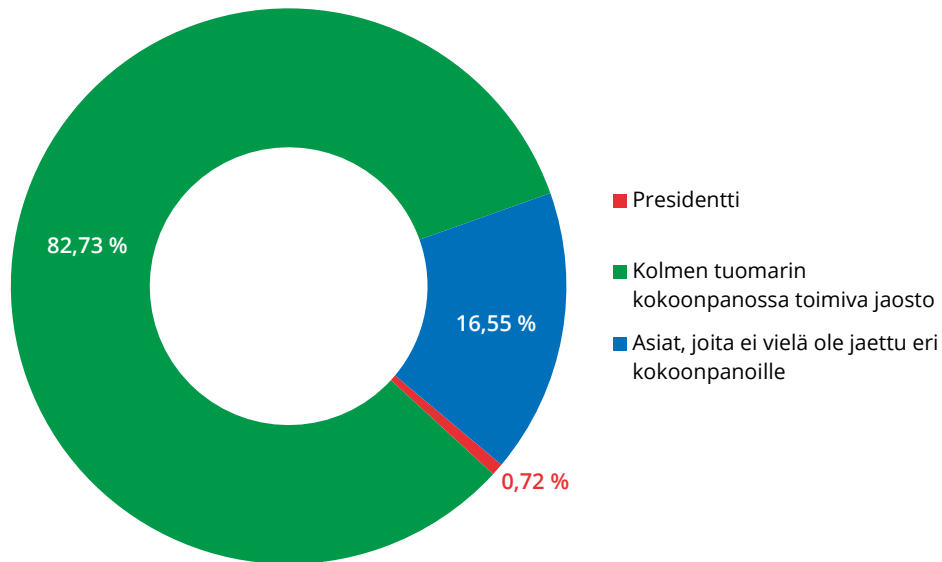
Ratkaistut asiat		Keskimääräinen kesto	
		Koko oikeudenkäynnin kesto	Oikeudenkäynnin kesto, kun jätetään huomiotta asian käsittelyn mahdollinen lykkääminen
Tuomiot	52	11,3	11,2
Määräykset	117	24,3	9,4
Yhteensä	169	20,3	10,0

Kesto ilmaistaan kuukausina ja kuukausien kymmenesosina.

IV VIREILLÄ OLLEET ASIAT 31. JOULUKUUTA

8. RATKAISUKOKOONPANO (2012–2016)

Jakautuminen vuonna 2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Täysistunto	1	1			
Presidentti		2	1	2	1
Kolmen tuomarin kokoonpanossa toimiva jaosto	205	172	201	219	115
Yhden tuomarin kokoonpano	8	3	2	1	
Asiat, joita ei vielä ole jaettu eri kokoonpanoille	21	33	12	9	23
Yhteensä	235	211	216	231	139

9. KANTAJIEN MÄÄRÄ

Vireillä olevat asiat 2016, joissa on suurin määrä kantajia yhtä asiaa kohden

Kantajien määrä asiaa kohti	Toimialat
486	Henkilöstösäännöt – EIP – Palkkaus – Vuosittainen palkantarkistus Henkilöstösäännöt – Ylennys – Vuoden 2005 ylennyskierron – Uusissa henkilöstösäännöissä säädetty uudet palkkaluokat
484	Henkilöstösäännöt – Palkkaus – EIP:n palkkausjärjestelmän ja siinä etenemisen uudistus Henkilöstösäännöt – Ylennys – Vuoden 2005 ylennyskierron – Uusissa henkilöstösäännöissä säädetty uudet palkkaluokat
451	Henkilöstösäännöt – EIP – Palkkaus – Uusi suorituskannustinjärjestelmä – Palkkioiden myöntäminen Henkilöstösäännöt – Ylennys – Vuoden 2005 ylennyskierron – Uusissa henkilöstösäännöissä säädetty uudet palkkaluokat
394 (3 asiaa)	Henkilöstösäännöt – EIP – Palkkaus – Vuosittainen palkantarkistus Henkilöstösäännöt – Ylennys – Vuoden 2005 ylennyskierron – Uusissa henkilöstösäännöissä säädetty uudet palkkaluokat
34	Henkilöstösäännöt – Siirtäminen virkamiestuomioistuimen tuomion uudelleentarkastelun jälkeen – EIP – Eläkkeet – Vuoden 2008 uudistus Henkilöstösäännöt – Ylennys – Vuoden 2005 ylennyskierron – Uusissa henkilöstösäännöissä säädetty uudet palkkaluokat
32	Henkilöstösäännöt – EIP – Eläkkeet – Eläkejärjestelmän uudistus Henkilöstösäännöt – Ylennys – Vuoden 2005 ylennyskierron – Uusissa henkilöstösäännöissä säädetty uudet palkkaluokat
32 (8 asiaa)	Henkilöstösäännöt – Henkilöstösäännöt – Henkilöstösääntöjen uudistus 1.1.2014 – Uudet säännöt matkakulujen laskemiseksi asemapaikasta lähtöpaikkakunnalle – Kyseisen etuuden myöntämisen yhteys henkilön asemaan maasta muuttavana tai ulkomailla työskentelevänä Henkilöstösäännöt – Ylennys – Vuoden 2005 ylennyskierron – Uusissa henkilöstösäännöissä säädetty uudet palkkaluokat
30	Henkilöstösäännöt – Euroopan investointirahasto (EIR) – Palkkaus – Vuosittainen palkantarkistus Henkilöstösäännöt – Ylennys – Vuoden 2005 ylennyskierron – Uusissa henkilöstösäännöissä säädetty uudet palkkaluokat
29	Henkilöstösäännöt – Euroopan investointirahasto (EIR) – Palkkaus – EIR:n palkkoja ja palkkakehitystä koskevan järjestelmän uudistus Henkilöstösäännöt – Sopimussuhteinen toimihenkilö – Väliaikainen toimihenkilö – Palvelukseen ottamisen ehdot – Sopimuksen kesto
26 (4 asiaa)	Henkilöstösäännöt – Henkilöstösäännöt – Henkilöstösääntöjen uudistus 1.1.2014 – Uudet säännöt matkakulujen laskemiseksi asemapaikasta lähtöpaikkakunnalle – Kyseisen etuuden myöntämisen yhteys henkilön asemaan maasta muuttavana tai ulkomailla työskentelevänä – Matkapäivien poistaminen

Jäljempänä käsitteellä 'henkilöstösäännöt' tarkoitetaan Euroopan unionin virkamiesten henkilöstösääntöjä ja Euroopan unionin muuhun henkilöstöön sovellettavia palvelussuhteen ehtoja.

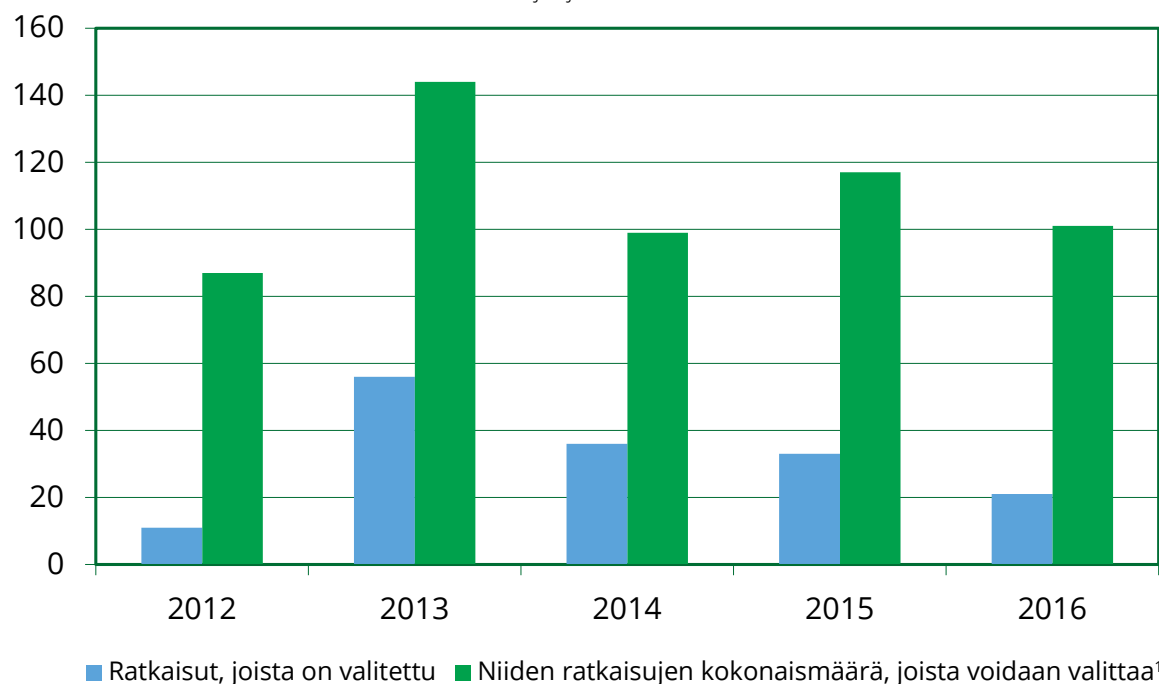
Kantajien kokonaismäärä kaikkien vireillä olevien asioiden osalta (2012–2016)

	Kantajien kokonaismäärä	Vireille tulleiden asioiden kokonaismäärä
2012	1 086	235
2013	1 867	211
2014	1 902	216
2015	2 333	231
2016	2 211	139

V MUUTA

10. VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN RATKAISUT, JOISTA ON VALITETTU UNIONIN YLEISEEN TUOMIOISTUIMEEN

Tiedot koskevat ajanjaksoa 1.1.2012–31.8.2016

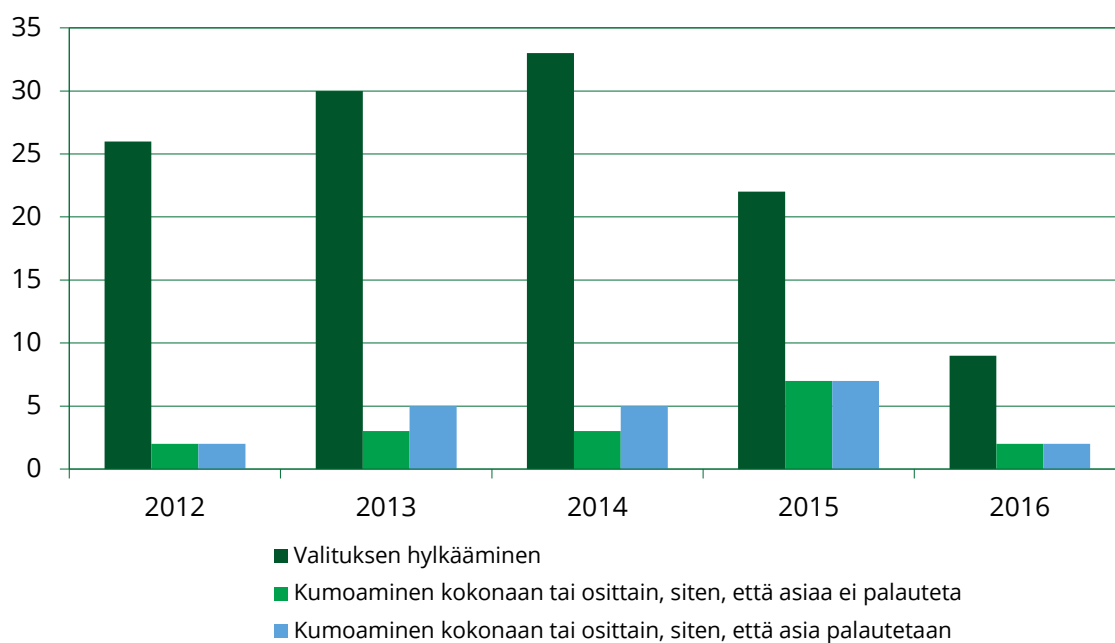

	Ratkaisut, joista on valitettu	Niiden ratkaisujen kokonaismäärä, joista voidaan valittaa ¹	Niiden ratkaisujen prosenttiosuus, joista on valitettu ²
2012	11	87	12,64 %
2013	56	144	38,89 %
2014	36	99	36,36 %
2015	33	117	28,21 %
2016	21	101	20,79 %

1] Tuomiot ja määräykset, joissa kanne hylätään tai todetaan, että sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuvat selvästi tai että se on selvästi perusteeton; väliitoimimääräykset ja määräykset lausunnon antamisen raukeamisesta tai väliintulon hylkäämisestä; julistettu tai annettu viitevuonna.

2] On mahdollista, että tämä prosenttiosuus ei tietyssä vuonna vastaa viitevuonna annettuja vertailukelpoisia ratkaisuja, koska muutoksenhauille varattu aika voi osua kahdelle kalenterivuodelle.

11. UNIONIN YLEISELLE TUOMIOISTUIMELLE TEHTYIHIN VALITUKSIIN ANNETUT RATKAISUT (2012–2016)

	2012	2013	2014	2015	2016
Valituksen hylkääminen	26	30	33	22	9
Kumoaminen kokonaan tai osittain siten, että asiaa ei palauteta	2	3	3	7	2
Kumoaminen kokonaan tai osittain siten, että asia palautetaan	2	5	5	7	2
Rekisteristä poistaminen / lausunnon antamisen raukeaminen	3		1	1	
Yhteensä	33	38	42	37	13

D | VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO

(Protokollajärjestys 31.8.2016)

Vasemmalta oikealle:

Tuomarit J. Sant'Anna ja E. Perillo, jaoston puheenjohtaja R. Barents, virkamiestuomioistuimen presidentti S. Van Raepenbusch, jaoston puheenjohtaja K. Bradley, tuomarit J. Svenningsen ja A. Kornezov, kirjajaaja W. Hakenberg.

1. VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN KOKOONPANON MUUTOKSET VUONNA 2016

Euroopan unionin neuvosto nimitti 22.3.2016 tehdyllä päätöksellä virkamiestuomioistuimen tuomariksi João Sant’Annan ja Alexander Kornezovin 13.4.2016 alkaen siihen saakka, kunnes kyseisen tuomioistuimen toimivalta siirretään unionin yleiselle tuomioistuimelle.

2. PROTOKOLLAJÄRJESTYS

1.1.2016–13.4.2016

Virkamiestuomioistuimen presidentti S. VAN RAEPENBUSCH

Jaoston puheenjohtaja R. BARENTS

Jaoston puheenjohtaja K. BRADLEY

Tuomari H. KREPPEL

Tuomari M. I. ROFES i PUJOL

Tuomari E. PERILLO

Tuomari J. SVENNINGSSEN

Kirjaaja W. HAKENBERG

14.4.2016–31.8.2016

Virkamiestuumioistuimen presidentti S. Van RAEPENBUSCH

Jaoston puheenjohtaja R. BARENTS

Jaoston puheenjohtaja K. BRADLEY

Tuomari E. PERILLO

Tuomari J. SVENNINGSSEN

Tuomari J. SANT'ANNA

Tuomari A. KORNEZOV

Kirjaaja W. HAKENBERG

3. VIRKAMIESTUOMIOISTUIMEN ENTISET JÄSENET

(tehtäviin saapumisjärjestyksessä)

TUOMARIT

Horstpeter KREPPEL (2005–2016)
Paul J. MAHONEY (2005–2011)
Irena BORUTA (2005–2013)
Heikki KANNINEN (2005–2009)
Haris TAGARAS (2005–2011)
Sean Van RAEPENBUSCH (2005–2016), presidentti 2011–2016
Stéphane GERVASONI (2005–2011)
Maria Isabel ROFES i PUJOL (2009–2016)
Ezio PERILLO (2011–2016)
René BARENTS (2011–2016)
Kieran BRADLEY (2011–2016)
Jesper SVENNINGSEN (2013–2016)
João SANT'ANNA (2016)
Alexander KORNEZOV (2016)

PRESIDENTIT

Paul J. MAHONEY (2005–2011)
Sean Van RAEPENBUSCH (2011–2016)

KIRJAAJA

Waltraud HAKENBERG (2005–2016)

MISTÄ EU:N JULKAISUJA SAA?

Maksuttomat julkaisut:

- yksi kappale:
EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>);
- enemmän kuin yksi kappale tai julisteet/kartat:
Euroopan unionin edustustoista (http://ec.europa.eu/represent_fi.htm),
muissa kuin EU-maissa sijaitsevista lähetystöistä (http://eeas.europa.eu/delegations/index_fi.htm),
ottamalla yhteyttä Europe Direct -palveluun (http://europa.eu/europedirect/index_fi.htm)
tai soittamalla 00 800 6 7 8 9 10 11 (maksuton numero koko EU:n alueella) (*).
(*) Saat pyytämäsi tiedot maksutta. Myös useimmat puhelut ovat maksuttomia, joskin jotkin operaattorit, puhelinkioskit tai hotellit voivat periä puheluista maksun.

Maksulliset julkaisut:

- EU Bookshopista (<http://bookshop.europa.eu>).

EUROOPAN UNIONIN TUOMIOISTUIN